

KURIKULUMI NASTAVNIH PREDMETA
КУРИКУЛУМИ НАСТАВНИХ ПРЕДМЕТА

Srpski jezik Српски језик

ZA OSNOVNE I SREDNJE ŠKOLE S NASTAVOM NA JEZIKU I ĆIRILIČNOM PISMU SRPSKE NACIONALNE MANJINE (MODEL A) I SRPSKI JEZIK I KULTURA U OSNOVNIM I SREDNJIM ŠKOLAMA (MODEL C)

ЗА ОСНОВНЕ И СРЕДЊЕ ШКОЛЕ С НАСТАВОМ НА ЈЕЗИКУ И ЋИРИЛИЧКОМ ПИСМУ СРПСКЕ НАЦИОНАЛНЕ МАЊИНЕ (МОДЕЛ А) И СРПСКИ ЈЕЗИК И КУЛТУРА У ОСНОВНИМ И СРЕДЊИМ ШКОЛАМА (МОДЕЛ Ц)

Ministarstvo znanosti i
obrazovanja

Kurikulumi nastavnih predmeta Srpski jezik za osnovne i srednje škole s nastavom na jeziku i ćirilichnom pismu srpske nacionalne manjine (model A) i Srpski jezik i kultura u osnovnim i srednjim školama (model C)

Odluka o donošenju kurikuluma za nastavni predmet Srpski jezik za osnovnu i srednju školu s nastavom na jeziku i ćirilichnom pismu srpske nacionalne manjine u Republici Hrvatskoj (Model A) objavljena je u Narodnim novinama, broj 93/2019., 1. listopada 2019. Godine.

Odluka o donošenju kurikuluma za nastavni predmet Srpski jezik i kultura u osnovnim i srednjim školama u Republici Hrvatskoj (Model C) objavljena je u Narodnim novinama, broj 114/2019., 26. studenog 2019. godine.

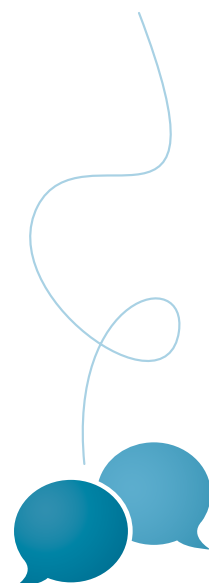
Nakladnik: Ministarstvo znanosti i obrazovanja

Za nakladnika: prof. dr. sc. Blaženka Divjak, ministrica

Grafičko oblikovanje: Leonardo media d.o.o.

ISBN: 978-953-8103-59-9

SRPSKI JEZIK I KULTURA U OSNOVNIM I SREDNJIM ŠKOLAMA (MODEL A)	5
A/ SVRHA I OPIS NASTAVNOGA PREDMETA SRPSKI JEZIK	9
B/ ODGOJNO-OBRAZOVNI CILJEVI UČENJA I POUČAVANJA PREDMETA SRPSKI JEZIK	11
C/ DOMENE U ORGANIZACIJI KURIKULUMA PREDMETA SRPSKI JEZIK	12
D/ ODGOJNO-OBRAZOVNI ISHODI	15
E/ POVEZANOST S DRUGIM ODGOJNO - OBRAZOVNIM PODRUČJIMA I MEĐUPREDMETNIM TEMAMA	189
F/ UČENJE I POUČAVANJE PREDMETA SRPSKI JEZIK	191
G/ VREDNOVANJE USVOJENOSTI ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA	196
SRPSKI JEZIK ZA OSNOVNE I SREDNJE ŠKOLE S NASTAVOM NA JEZIKU I ĆIRILICOM I PISMU SRPSKE NACIONALNE MAJINE (MODEL A)	201
A/ SVRHA I OPIS PREDMETA SRPSKI JEZIK	205
B/ VASPITNO-OBRAZOVNI CILJEVI UČENJA I POUČAVANJA PREDMETA SRPSKI JEZIK	207
Ц/ ДОМЕНЕ У ОРГАНИЗАЦИЈИ КУРИКУЛУМА ПРЕДМЕТА СРПСКИ ЈЕЗИК	209
Д/ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИ ИСХОДИ	212
Е/ ПОВЕЗАНОСТ СА ДРУГИМ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИМ ПОДРУЧЈИМА И МЕЂУПРЕДМЕТНИМ ТЕМАМА	392
Ф/ УЧЕЊЕ И ПОУЧАВАЊЕ ПРЕДМЕТА СРПСКИ ЈЕЗИК	394
Г/ ВРЕДНОВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА	399

SRPSKI JEZIK I KULTURA U OSNOVNIM I SREDNJIM ŠKOLAMA (MODEL C)	405
A/ SVRHA I OPIS NASTAVNOGA PREDMETA SRPSKI JEZIK	409
B/ ODGOJNO-OBRAZOVNI CILJEVI UČENJA I POUČAVANJA NASTAVNOG PREDMETA SRPSKI JEZIK	411
C/ DOMENE U ORGANIZACIJI KURIKULUMA PREDMETA SRPSKI JEZIK I KULTURE	412
D/ ODGOJNO-OBRAZOVNI ISHODI	415
E/ POVEZANOST NASTAVNOGA PREDMETA SRPSKI JEZIK I KULTURA (MODEL C) S OSTALIM PODRUČJIMA, MEĐUPREDMETNIM TEMAMA I OSTALIM NASTAVNIM PREDMETIMA	450
F/ UČENJE I POUČAVANJE PREDMETA NASTAVNOGA PREDMETA SRPSKI JEZIK I KULTURA	452
G/ VREDNOVANJE USVOJENOSTI ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA U NASTAVNOME PREDMETU SRPSKI JEZIK I KULTURA	456
SRPSKI JEZIK I KULTURA U OSNOVNIM I SREDNJIM ŠKOLAMA (MODEL Ц)	469
A/ SVRHA I OPIS PREDMETA SRPSKI JEZIK I KULTURA	473
B/ VASPITNO-OBRAZOVNI CILJEVI UČENJA I POUČAVANJA PREDMETA SRPSKI JEZIK I KULTURA	474
Ц/ ДОМЕНИ У ОРГАНИЗАЦИЈИ ПРЕДМЕТА SRPSKI JEZIK I KULTURA	475
Д/ VASPITNO-OBRAZOVNI ISHODI	479
E/ POVEZANOST NASTAVNOG PREDMETA SRPSKI JEZIK I KULTURA (MODEL Ц) S OSTALIM PODRUČJIMA, MEĐUPREDMETNIM TEMAMA I OSTALIM NASTAVNIM PREDMETIMA	514
Ф/ UČENJE I POUČAVANJE PREDMETA SRPSKI JEZIK	516
Г/ VREDNOVANJE VASPITNO-OBRAZOVNIH ISHODA U NASTAVNOM PREDMETU SRPSKI JEZIK I KULTURA	520

**Srpski jezik za osnovne i
srednje škole s nastavom na
jeziku i ćiriličnom pismu srpske
nacionalne manjine
(Model A)**

A decorative graphic at the bottom of the page consisting of several overlapping, stylized cloud shapes in various shades of blue and white, creating a layered, horizon-like effect.

Kurikulum predmeta Srpski jezik oblikovan je s idejom o djetetu i mladoj osobi kao o središnjem sudioniku odgojno-obrazovnog procesa. Razvojni je dokument koji je moguće promijeniti kao odgovor na potrebe djece i mladih osoba, odgojno-obrazovnih djelatnika i ustanova, novih znanstvenih spoznaja i spoznaja proizašlih iz prakse.

Predmet Srpski jezik uči se i poučava u svim odgojno-obrazovnim ciklusima pa se u kreiranju Prijedloga Nacionalnog kurikulumu nastavnog predmeta Srpski jezik vodilo računa o povezivanju svih razina odgojno-obrazovnog procesa.

Kurikulum započinje Opisom predmeta; poglavljem u kojem su istaknuti svrha i specifičnosti učenja i poučavanja predmeta Srpski jezik u Modelu A.

Na određena očekivanja o tome koja bi znanja, sposobnosti i vještine učenici trebali usvojiti, ukazuje poglavlje Odgojno-obrazovni ciljevi koje daje osnovne smjernice detaljnije razrađene u drugim poglavljima dokumenta. Za razliku od ishoda, ciljevi predstavljaju najšire određena očekivanja od učenika. Naglasak je na njegovanju svijesti o važnosti materinskog jezika i kulturne baštine, ali i na osposobljavanju učenika za život u multikulturalnom društvu.

Gradivnu strukturu Kurikuluma Srpskog jezika čine četiri domene koje su međusobno isprepletene i povezane.

Unutar svake domene određeni su odgojno-obrazovni ishodi koji su proizašli iz ciljeva. Odgojno-obrazovni ishodi predstavljaju jasne i nedvosmislene iskaze o tome što očekujemo od učenika u određenoj domeni predmeta na kraju određene godine učenja. Određeni su kao poželjna znanja, vještine i stavovi koji napredovanjem u odgojno-obrazovnom sustavu postaju složenijima.

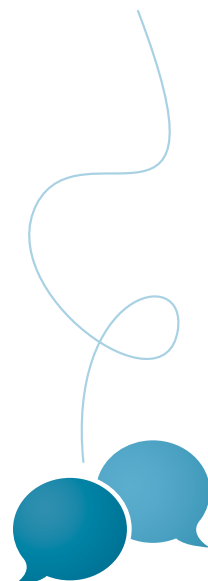
Pored same formulacije ishoda nalazi se i njegova razrada koja detaljnije određuje aktivnosti te sadržaji i preporuke za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda.

Uz ishod i razradu ishoda nalazi se i razina usvojenosti „dobar” određenog ishoda dok se ostale razine usvojenosti (zadovoljavajući, vrlo dobar i izvrstan) nalaze u Metodičkom priručniku predmeta Srpski jezik.

Opisi razina usvojenosti ishoda ne predstavljaju školske ocjene. Oni preciznije određuju dubinu i širinu svakog ishoda i opisuju očekivana postignuća učenika na kraju određene godine učenja čime se olakšava planiranje i provođenje vrednovanja. Pomoću njih prati se i koliko je učenik samostalan u ostvarivanju ishoda.

Važno je naglasiti da postoje ishodi u kojima je moguće izraziti manje od četiri razine usvojenosti. Od učenika se očekuje ostvarivanje svih odgojno-obrazovnih ishoda. Učenik koji nije postigao zadovoljavajuću razinu usvojenosti ima završnu negativnu ocjenu.

Nakon tablice ishoda slijedi popis preporučenih književnih djela koja prate odgojno-obrazovne ishode. Zvezdicom su označena djela koja se preporučuju za samostalnu interpretaciju učenika, odnosno lektiru, ali učitelj ima mogućnost neka kraća djela obraditi na satu, a neka druga s popisa ponuditi kao lektiru.

Učitelj, uz navedena djela, a u dogovoru s učenicima, može predložiti i naslove iz srpske književnosti koji nisu na Popisu preporučenih djela ako su u skladu s odgojno-obrazovnim ciljevima i ishodima, kao i u skladu s interesom i uzrastom učenika. Uz te naslove učenik samostalno odabire književna djela za razvijanje čitateljske navike.

Na kraju dokumenta nalaze se poglavlja u kojima se opisuje povezanost predmeta s drugim odgojno-obrazovnim područjima i međupredmetnim temama, okvirne smjernice za učenje i poučavanje te pristupi vrednovanju. Svako poglavlje Kurikuluma ukazuje na bitne odrednice, a svi zajedno čine cjelovit i neodvojiv koncept suvremenog poučavanja predmeta Srpski jezik.

Za osnovnoškolski odgoj i obrazovanje izrađen je kurikulum sa satnicom od 140 sati godišnje. Za srednjoškolski odgoj i obrazovanje izrađena je tablica ishoda za gimnazije i četverogodišnje strukovne škole (sa satnicama 140 + 140 + 140 + 128; 140 + 140 + 105 + 96 i 105 + 105 + 105 + 96) i tablica ishoda za trogodišnje strukovne škole (105 + 105 + 96). Razlika između gimnazija i četverogodišnjih strukovnih škola iskazana je u preporučenom popisu književnih djela smještenih nakon tablice ishoda, a koji su razvrstani po srednjoškolskim programima, odnosno različitim satnicama.

Svrha i opis predmeta Srpski jezik

Srpska nacionalna manjina najbrojnija je nacionalna manjina u Republici Hrvatskoj koja je stoljećima izgrađivala svoj kulturni identitet istovremeno obogaćujući njezin multikulturalni prostor svojom bogatom i raznovrsnom kulturom.

Materinski jezik najvrjedniji je izraz identiteta jer učeći o svom jeziku i kulturi bolje upoznamo sebe, svoj narod, svoje nasljeđe, više cijenimo sebe i postajemo sposobniji uvažavati ostale kulture i narode.

Pripadnici nacionalnih manjina svoje pravo na obrazovanje na jeziku i pismu manjine ostvaruju na temelju propisanih zakonskih akata, Ustava Republike Hrvatske i Zakona o odgoju i obrazovanju na jeziku i pismu nacionalnih manjina te Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina.

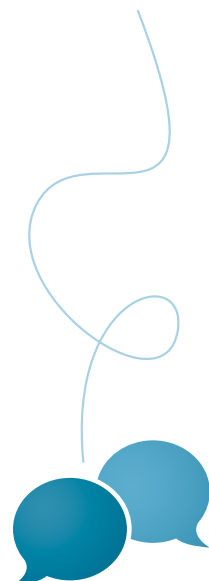
Srpski jezik kurikularni je predmet i jezik sporazumijevanja, učenja i poučavanja u predškolskim ustanovama, osnovnim i srednjim školama u Republici Hrvatskoj koje obrazuju učenike pripadnike srpske nacionalne manjine po Modelu A i sve one koji se žele obrazovati po tom modelu.

Srpski jezik u Modelu A ima posebno mjesto jer se cjelokupno učenje i poučavanje odvija na materinskom jeziku. Učenje i poučavanje svih predmeta (izuzev Hrvatskog jezika) odvija se na srpskom jeziku i ćirilichnom pismu, a u nastavi stranih jezika prijevodi tekstova obvezno se pišu na srpskom jeziku i ćirilichnom pismu.

Svrha je učenja srpskog jezika čuvanje, njegovanje i prenošenje tradicije i kulture o kojoj učenik kritički promišlja, poticanje razvoja integriteta i identiteta, osjećaja nacionalne pripadnosti, ali i pripadnosti europskoj zajednici.

Materinski jezik predstavlja bogatstvo u koje je utkano cjelokupno iskustvo, znanje i kultura jednog naroda pa stoga učenje i poučavanje materinskog jezika ima presudni značaj za intelektualni, emocionalni i društveni razvoj učenika. Vlanjanje materinskim jezikom temeljna je kompetencija koja predstavlja polazište za učenje svih drugih predmeta i zato se uči na svim odgojno-obrazovnim razinama i ciklusima.

Učenjem i poučavanjem Srpskog jezika učenici upoznaju najznačajnije pisce i djela srpske književnosti, osposobljavaju se za samostalnu interpretaciju različitih umjetničkih, ali i neumjetničkih tekstova, postupno proširuju spoznajne vidike, razvijaju kritičko mišljenje, originalna gledišta, kreativnost, samopouzdanje i preuzimaju inicijativu, aktivnu i odgovornu ulogu u svom obrazovanju.

Predmetnim kurikulumom Srpskog jezika učenici se odgajaju u duhu općega humanističkog progresa i tolerancije, potiču na razvijanje trajnog interesa za nova saznanja, obrazovanje i cjeloživotno učenje.

Kao predmet, Srpski je jezik usklađen s potrebama suvremenog društva, temelji se na komunikacijskom pristupu, usmjeren je na razvijanje sposobnosti izražavanja učenika, na usvajanje pravila dobre komunikacije i lijepog ponašanja, razvijanje ljubavi prema čitanju te strategije učenja putem čitanja, kao i na medijsko obrazovanje učenika te postupno i kontinuirano razvijanje čitalačke pismenosti. Predmetni kurikulum učiteljima pruža mogućnost usuglašavanja planiranih nastavnih sadržaja sa sadržajima drugih predmeta kad god je to svrsishodno što učenicima pruža potpunija i trajnija znanja, vještine i sposobnosti.

Kurikulum predmeta Srpski jezik uvažava različite razvojne mogućnosti učenika, njihove potrebe i interese. primjenjivanje principa znanstvenosti, primjerenosti, očiglednosti i postupnosti, uz učeničku svjesnu aktivnost, istraživanje i stvaranje, polazišta su u organizaciji nastave materinskog jezika koja će učenike oplemenjivati i odgajati za estetsko i humano.

Po uspješnom završetku srednjoškolskog obrazovanja učenici imaju mogućnost opredijeliti se za svijet rada ili nastavak školovanja na visokoškolskim ustanovama u Republici Hrvatskoj ili, ukoliko to žele, u Republici Srbiji, upravo zahvaljujući školovanju na srpskom jeziku i ćirilichnom pismu.

Odgojno-obrazovni ciljevi učenja i poučavanja predmeta Srpski jezik

Učenik:

1. Razvija ljubav prema materinskom jeziku te poštuje, njeguje i unapređuje, kako kulturnu baštinu i vlastiti jezični, kulturni i nacionalni identitet, tako i vrijednosti različitih jezičnih i kulturnih zajednica te se osposobljava za život u multikulturalnom društvu.
2. Usvaja gramatička i pravopisna pravila i vlada jezikom radi sporazumijevanja u različitim komunikacijskim situacijama putem različitih medija i u različite svrhe.
3. Stječe naviku i potrebu za čitanjem radi učenja i uživanja, samostalno tumači i vrednuje različite umjetničke i neumjetničke tekstove, kritički promišlja o različitim informacijama i sadržajima, procjenjuje njihovu pouzdanost i korisnost te namjeru autora, njeguje i razvija etičke i estetske vrijednosti.
4. Stvara pisane i govorne tekstove različitih sadržaja, struktura, namjena i stilova, teorijska znanja o jeziku i pravopisu uspješno primjenjuje u praksi, kreativno se izražava, razvija i njeguje stvaralački, istraživački i kritički duh.
5. Preuzima odgovornost za svoje usmeno i pisano izražavanje i odgovornost za svoje učenje, samostalno rješava probleme i donosi odluke, primjenjuje stečena znanja i vještine u novim situacijama, poduzetan je te spreman na suradnju i timski rad.

Domene u organizaciji kurikuluma predmeta Srpski jezik

Učenje i poučavanje Srpskog jezika odvija se u četiri znanstveno utemeljene i međusobno povezane domene:

- *Književnost*
- *Jezik*
- *Kultura izražavanja i stvaralaštvo*
- *Kultura i mediji.*

U svim domenama razvija se komunikacijska jezična kompetencija, odnosno četiri sposobnosti sporazumijevanja: slušanje, govorenje, čitanje i pisanje.

Domena Književnost temelji se na čitanju književnog teksta i na estetici recepcije, u skladu s jednim od osnovnih principa moderne nastave usmjerene na učenika. Kako tekst tek u svijesti čitatelja postaje umjetničko djelo, prije rada na književnom tekstu treba stvoriti snažan doživljajni kontekst, a tek nakon recepcije i interpretacije mogu se ostvariti određena književnoteorijska i ostala uopćavanja. Ova domena razvija ljubav prema čitanju, sposobnost da učenik interpretira ono što je pročitao i da uspoređuje razna književna djela. Osim obveznih lektirnih djela vrlo je važno da se učeniku ostavi i mogućnost slobodnog izbora kako bi se poticalo čitanje radi osobnog zadovoljstva i stvaranja čitateljske navike.

Domena Jezik temelji se na shvaćanju i obrazlaganju jezičnih pojava koje učenik uočava u njihovoj praktičnoj funkciji ostvarenoj u pisanom tekstu ili živoj govornoj komunikaciji. Veoma je važno jezične zakonitosti svladati prvo na materinskom jeziku što je preduvjet za učenje svih drugih jezika. Ovom domenom učenik usvaja i primjenjuje jezičnu normu standardnog jezika: ortoepska, ortografska, morfološka, sintaksička, leksička i stilistička pravila, njeguje jezičnu kulturu, usvaja pravila dobre komunikacije i lijepog ponašanja te prepoznaje i osuđuje govor mržnje.

Domena Kultura izražavanja i stvaralaštvo potiče kreativno stvaralaštvo učenika te razvija sposobnost učenika da se u govoru i pisanju pridržava svih pravila dobre komunikacije, da iskaže interes za sugovornika kao i spremnost na toleranciju. Potiče se intelektualna radoznalost, argumentirano obrazlaganje i raspravljanje, razvija se suradničko učenje, samostalnost i odgovornost. Komunicirajući, učenik ne izražava samo svoje misli i osjećaje, već i stupanj duhovnog razvoja, a učitelj uvažava svakog učenika, njegove ideje i individualne sposobnosti.

Domena Kultura i mediji - kultura podrazumijeva sustav vrijednosti, stavova i običaja određene društvene zajednice, a najvažniji je kulturni alat koji oplemenjuje čovjeka i omogućuje mu da se izrazi upravo umjetnost. Ovom domenom učenik se upoznaje s radom kulturnih ustanova, razvija naviku posjećivanja kulturno-umjetničkih događaja te ga se potiče da i sam aktivno sudjeluje u različitim kulturnim manifestacijama. Učenik razvija estetsku kompetenciju, upoznaje kulturu i umjetnost te njeguje tradiciju svog naroda. Ova domena razvija i medijsku pismenost kao vještinu i sposobnost postavljanja pitanja koji su temelj istinske demokracije: Tko je konstruirao ovu poruku i zašto je šalje? Osim što razvija sposobnost analize i vrednovanja medijskih poruka, učenik razvija i sposobnost odašiljanja poruka putem medija. Učenik također uočava razliku između visoke i popularne kulture te proučava popularnu kulturu i njezin utjecaj na razvoj stavova i vrijednosti. Ovom domenom učenik shvaća značaj i ulogu medija, cenzuru i propagandu, pravo na informaciju i pravo na privatnost te temeljne postulate etike medija.

KNJIŽEVNOST

Ovom domenom učenik se upoznaje s razvojem i reprezentativnim djelima srpske književnosti, procjenjuje njezino mjesto u europskom kontekstu, ali i njezin doprinos europskoj književnosti. Učenik usvaja osnovna znanja iz teorije i povijesti književnosti kako bi njegov doživljaj i razumijevanje problematike djela bili što potpuniji, s vremenom samostalno interpretira i prosuđuje književni tekst te izražava, objašnjava i argumentirano brani svoje stavove. Ova domena obrazuje učenika koji može, na temelju svog čitateljskog iskustva, u mnoštvu knjiga koje su nam danas dostupne, odabrati djela koja vrijedi čitati u skladu s estetskim i etičkim mjerilima. Najvažniji zadatak domene *Književnost* jest da razvije ljubav prema simpatičkom čitanju i potiče čitanje kao životni stil primjenjujući suvremene metode kako bi učenici čitanje doživjeli kao radost i uživanje, a ne kao napor. Ivo Andrić je rekao: „Ostati ravnodušan prema knjizi znači lakomisleno osiromašiti svoj život.“ Prema tome, domenom *Književnost* učenik obogaćuje svoj unutarnji svijet, svoj rječnik, spoznaje sebe i druge, razvija sposobnost empatije, kritičko mišljenje i divergentno razmišljanje, a stečena znanja i vještine primjenjuje u svakodnevnim životnim situacijama.

JEZIK

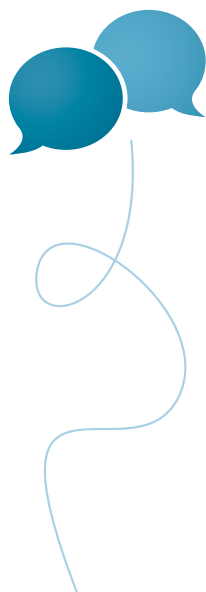
Ovom domenom učenik upoznaje razvoj i osnovne zakonitosti srpskoga standardnog jezika te razmatra jezik kao društvenu pojavu i komponentu nacionalnog identiteta. Učenik razlikuje standardni jezik i dijalekt, sociolekt i idiolekt, razlikuje funkcionalne stilove i zna ih primijeniti u različitim kontekstima i komunikacijskim situacijama. Usvojena gramatička i pravopisna znanja i vještine učenik uspješno primjenjuje pri analizi i oblikovanju teksta te istražuje i otkriva odnose značenja među riječima na temelju konteksta. Učenik kreira tekstove koji imaju praktičnu namjenu (pozivnice, molbe, formulare i slično), razumije i upotrebljava javne obavijesti, odnosno, na temelju implicitnih znanja o jeziku, razvija čitačku pismenost i funkcionalna znanja. Kao sredstvo izražavanja i sporazumijevanja jezik je temelj za intelektualni, moralni, emocionalni, društveni i kulturni razvoj pojedinca te ova domena razvija komunikacijske i socijalizacijske sposobnosti učenika i jezičnu toleranciju.

KULTURA IZRAŽAVANJA I STVARALAŠTVO

Kultura izražavanja i stvaralaštvo razvija učenika koji pravilno i smisleno izražava vlastite misli, osjeća i stavove, pridržavajući se svih pravila dobrog govora i pisanja. Kultura izražavanja traži veliku kulturu duha pa je nužno kod učenika poticati asertivan odnos prema sugovorniku. Ova domena njeguje kreativno pisanje, obogaćuje učenikov rječnik, razvija njegov jezični i stilski izraz. Učenik razvija kulturu usmenog i pisanog izražavanja i vještine opisivanja, prepričavanja, izvještavanja, argumentiranog obrazlaganja i raspravljanja, istraživanja i prezentiranja. Potiče se literarno, dramsko-scensko i novinarsko stvaralaštvo. Ova domena njeguje interpretativno, istraživačko, kritičko, izražajno, ali i stvaralačko čitanje i kazivanje pomoću kojega se učenik oslobađa treme, razvija samopoštovanje i samouvjerenost te gradi svoj stil govorenja. Potiče se kreativno stvaralaštvo učenika, individualnost, mašta, otvorenost i hrabrost, aktivno sudjelovanje u nastavnom procesu te razvoj divergentnog mišljenja. Da bi se razvio u jedinstvenu osobnost koja će biti sposobna doprinijeti razvoju društva, učeniku se treba omogućiti sloboda izražavanja i izricanja vlastitoga kritičkog stava.

KULTURA I MEDIJI

Suvremena nastava ne smije ignorirati veliki utjecaj i ulogu medija u današnjem društvu. Da bi učenik mogao kritički sagledati medije, mora biti medijski pismen i mora imati razvijeno kritičko mišljenje. Domena *Kultura i mediji* temelji se na principu istraživanja teksta, odnosno na interpretaciji velikog broja verbalnih i vizualnih simbola koje svakodnevno primamo putem medija. Učenik se osposobljava za komunikaciju s medijima, razumijevanje i vrednovanje medijskih poruka. Upoznaje klasične i moderne izvore znanja i informacija i osposobljava se za samostalno učenje. Učenik razvija naviku posjećivanja kulturnih događaja i tako razvija svoj kreativni potencijal i estetski senzibilitet te promišlja o utjecaju kulture, popularne kulture i tradicije na vlastiti kulturni identitet. Ova domena kod učenika razvija percepciju, koncentraciju i vizualnu memoriju, kao i samopouzdanje, empatiju, solidarnost i toleranciju. Učenika se potiče na stvaranje medijskih poruka i kreativno izražavanje, a on svojim umjetničkim stvaralaštvom doprinosi oblikovanju kulture svoje neposredne i šire okoline.

D Odgojno-obrazovni ishodi

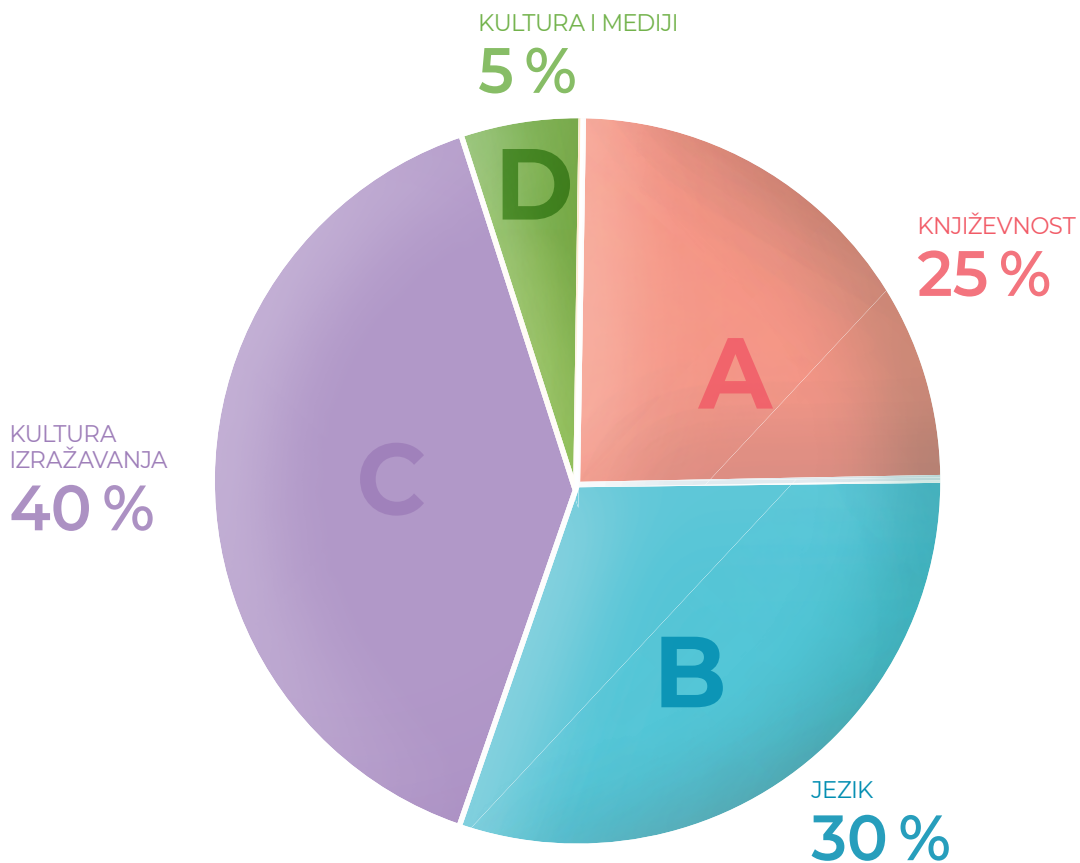
Većina odgojno-obrazovnih ishoda razvija se od prvog razreda osnovne škole do završnog razreda srednje škole pa se pojedine komponente razrade ishoda podrazumijevaju kao usvojene i ne ponavljaju se u odgojno-obrazovnim ciklusima koji slijede. Tijekom jednoga nastavnog sata može se ostvariti više ishoda iz jedne ili više domena, a također ostvarivanje jednog ishoda može se protezati tijekom nekoliko sati. Odgojno-obrazovne ishode čine: formulacija ishoda, razrada ishoda i razine usvojenosti ishoda. Dio je ishoda i preporuka koja sadržava upute za njihovo ostvarivanje.

Razrada odgojno-obrazovnih ishoda podrazumijeva preciznije određenje aktivnosti i sadržaja u okviru pojedinog ishoda. Sadržaji kojima se ostvaruju odgojno-obrazovni ishodi iz domene *Književnost* većinom su književna djela čiji se popis nalazi nakon tablice ishoda. Razine usvojenosti odgojno-obrazovnog ishoda opisno određuju širinu znanja, dubinu razumijevanja i stupanj razvijenosti vještina i usvojenosti stavova u četiri kategorije (zadovoljavajući, dobar, vrlo dobar i izvrstan). U ovom dokumentu nalazi se samo razina usvojenosti „dobar”.

Važan dio tablice čine oznake odgojno-obrazovnih ishoda koje olakšavaju snalaženje prilikom čitanja ishoda.

OZNAKA	OBJAŠNJENJE OZNAKE
SJ OŠ	Srpski jezik, osnovna škola
SJ SŠ	Srpski jezik, srednja škola
A.	Domena <i>Književnost</i>
B.	Domena <i>Jezik</i>
C.	Domena <i>Kultura izražavanja i stvaralaštvo</i>
D.	Domena <i>Kultura i mediji</i>
A.1.	Domena <i>Književnost</i> , prvi razred
A.1.1.	Domena <i>Književnost</i> , prvi razred, ishod jedan

PRIJEDLOG POSTOTNE ZASTUPLJENOSTI DOMENA OD PRVOG DO ČETVRTOG RAZREDA OSNOVNE ŠKOLE

ISHODI

RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJ OŠ A.1.1.

Učenik prepoznaje pjesmu, priču i kratke narodne umotvorine.

- uočava vezu slike i teksta u slikovnici
- prepoznaje pjesmu primjerenu uzrastu te stihove i strofe
- prepoznaje osnovni osjećaj u pjesmi
- prepoznaje glavni događaj, mjesto i vrijeme događanja radnje u priči
- uočava likove i njihove istaknute osobine
- razumije sadržaj i odgovara na jednostavna pitanja vezana za tekst
- prepoznaje različite oblike kazivanja u književnoumjetničkom tekstu: pripovijedanje, razgovor
- prepoznaje pitalicu, zagonetku, brzalicu

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI DOBAR

- prepoznaje strofe i stihove u pjesmi, glavni događaj i likove u priči te kratke narodne umotvorine
- izvodi jednostavne zaključke vezane za tekst

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- književnoumjetnički tekstovi (pjesme, kraće priče, bajke, basne, narodne izreke, razbrajalice, nabrajalice, zagonetke) u Bukvaru, čitanci, zvučnoj čitanci i drugim izvorima.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Učitelj prilagođava sredinu za učenje različitim potrebama učenika. Koristiti preporučene književnoumjetničke tekstove, kako za modeliranje strukture sati (imajući u vidu unutarpredmetnu i međupredmetnu povezanost), tako i za istraživački i samostalni rad učenika. Pri odabiru tekstova treba voditi računa o žanrovskoj i tematskoj raznovrsnosti kao i o recepcijskim mogućnostima učenika. Književni se pojmovi samo imenuju te se uočava njihova uloga u tekstu, bez usvajanja njihove definicije. Učenik čita četiri lektirna djela. Jedan sat domaće lektire realizira se u prvom polugodištu, a ostali u drugom.

SJ OŠ A.1.2.

Učenik prepoznaje dramski tekst.

- prepoznaje dramski tekst kao tekst koji je namijenjen izvođenju na pozornici
- prepoznaje glavni događaj
- uočava likove i njihove istaknute osobine
- prepoznaje oblik kazivanja u dramskom tekstu (razgovor)

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI DOBAR

- prepoznaje dramski tekst
- izvodi jednostavne zaključke vezane za dramski tekst

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- dramski tekstovi u čitanci i u drugim izvorima.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Na primjeru odabranih dramskih tekstova (kratkih, stilskih i jezično razumljivih; primjerenih recepcijskim mogućnostima učenika i njegovom interesu) učitelj treba osmisлити stvaralačke aktivnosti učenika (scenski nastup, čitanje po ulogama).

ISHODI

RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJ OŠ A.1.3.

Učenik razvija čitateljsku naviku.

- čita kratko književno djelo primjereno uzrastu (npr. slikovnice) za razvijanje čitateljske navike
 - uočava naslov, ime autora, razumije sadržaj i ilustracije u knjizi
-

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- po preporuci učitelja ili knjižničara čita kraće književne tekstove primjerene uzrastu
-

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- slikovnice, priče, pjesme, dramski tekstovi, ilustrirane enciklopedije za djecu.
-

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Učenik čita najmanje dva kraća književna djela primjerena uzrastu koja je odabrao samostalno ili po preporuci učitelja i knjižničara, vodi bilješke o pročitanoj i uspoređuje ih s bilješkama drugih učenika u razredu.

JEZIK (B)

ISHODI

RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJ OŠ B.1.1.

Učenik vlada elementima početnog čitanja i pisanja na materinskom jeziku.

- razlikuje glasove, šumove i zvukove
- aktivno sluša govorne poruke
- uočava glasove u riječima te im određuje mjesto, broj i redosljed
- pravilno izgovara glasove (ć, č, đ, dž, h i r), suglasničke grupe i brzalice
- prepoznaje jezične elemente (fonem, grafem)
- prepoznaje jezične cjeline i usvaja pravilan izgovor (riječ, rečenica), analizira ih i sintetizira
- dekodira slova i povezuje ih u riječ
- oblikuje tiskana i pisana ćirilčna slova i povezuje ih u riječi
- prepisuje riječi i rečenice
- prepoznaje da se u obitelji i školi sporazumijeva na materinskom jeziku

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- samostalno provodi glasovnu analizu i sintezu dvosložnih i trosložnih riječi
- pravilno oblikuje tiskana i pisana ćirilčna slova, piše riječi i kraće rečenice
- povezuje slova u riječ, čita rečenice i kraći tekst

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- jezične igre, slike, tekstovi (rečenice i riječi); mogu se odabrati premetaljke, rebusi, palindromi, ulančavanje, dopunjaljke, jednostavne križaljke i slično.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Tijekom pripremnog perioda različitim aktivnostima (promatranja, slušanja, govorenja, motoričkih vježbanja) učitelj treba ispitati predznanje učenika na osnovi kojega bira metodu i postupak koji će koristiti u nastavi (monografski, grupni ili njihovu kombinaciju). Posebno treba imati na umu da učenik mora pravilno artikulirati svaki glas (pojedinačno i u glasovnim skupinama) kako bi i znak kojim je obilježen mogao prepoznati i točno pročitati u riječima (za korigiranje grešaka organiziraju se posebne vježbe ili se učenik upućuje logopedu). Pojam riječi i pojam rečenice usvajaju se spontano u svakodnevnim razgovorima. Poučiti učenike da je njihov materinski jezik srpski jezik, a pismo ćirilica.

ISHODI

RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJ OŠ B.1.2.

Učenik obogaćuje fond riječi.

- poznaje značenje riječi koje upotrebljava u razgovornim situacijama (uloga govornika, slušatelja, sugovornika i čitatelja)
- koristi se rječnikom u čitanci
- uočava ulogu glasova u razlikovanju značenja riječi i riječi koje znače nešto umanjeno ili uvećano

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI *DOBAR*

- poznaje značenje riječi koje upotrebljava u svakodnevnim razgovornim situacijama
- prepoznaje riječi koje znače nešto umanjeno ili nešto uvećano

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- razgovorne situacije, književnoumjetnički tekstovi (pjesme, priče, dramski tekstovi, šaljive izreke, poslovice, zagovetke) i jezične igre.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Učitelj kontinuirano uvodi nove riječi u rječnički fond učenika, osposobljava učenike da uočavaju nepoznate ili manje poznate riječi u razgovornim situacijama ili tekstu i ohrabruje ih da samostalno potraže u rječniku (Bukvar ili čitanka) objašnjenje tih riječi kako bi što bolje sudjelovali u razgovornim situacijama ili razumjeli tekst.

SJ OŠ B.1.3.

Učenik prepoznaje različite vrste rečenica.

- prepoznaje prema intonaciji izjavnu, upitnu i uskličnu rečenicu
- uočava u tekstu izjavnu, upitnu i uskličnu rečenicu na temelju rečeničkih znakova

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI *DOBAR*

- prepoznaje, prema izgovoru (intonaciji) i u tekstu (na temelju rečeničkih znakova), izjavne, upitne i usklične rečenice

20

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- jezične igre (stvarne i zamišljene situacije), tekstovi.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Rečenice uočavati unutar teksta. Učitelj treba kontinuirano upućivati učenike pravilnom intoniranju rečenice (naročito upitne i usklične) i pravilnom akcentiranju riječi. Učitelj bira jezičnu igru prema interesu učenika ili u kontekstu nastavnog sadržaja.

ISHODI**RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA****SJ OŠ B.1.4.**

Učenik upotrebljava veliko slovo i osnovne rečenične znakove.

- označava velikim slovom početak rečenice
- upotrebljava veliko slovo u pisanju osobnih imena i prezimena, imena naselja (jednočlana)
- označava završetak rečenice točkom, upitnikom i uskličnikom

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI DOBAR

- navodi pravila pisanja velikog slova i osnovnih rečeničnih znakova i primjenjuje ih u jednostavnim primjerima uz minimalne pogreške

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- jezične igre, tekstovi.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Poželjno je da učenik uočava rečenice u okviru teksta. Jezične igre mogu biti igre riječima (izostavljanje početnog slova, anagrami od zadanih slova, izmišljanje šaljivih imena za određeni pojam npr. jabuka – Rumenka Žutić), igre rečenicama (dopunjavanje započete rečenice na duhovit način, sastavljanje rečenica od zadanih riječi, ispravljanje ispremještanih riječi u rečenicama, ispravljanje pogrešno napisanog interpunkcijskog znaka u rečenicama ili tekstu), igre pogađanja (postavljanje pitanja o nekom pojmu, izmišljanje duhovitih odgovora na postavljeno pitanje) i slično. Diktat u početku vježbanja treba biti jednostavan (jednosložne i dvosložne riječi, jednostavne rečenice).

KULTURA IZRAŽAVANJA I STVARALAŠTVO (C)

ISHODI

RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJ OŠ C.1.1.

Učenik sluša govor/
tekst i sudjeluje
u razgovoru
izražavajući svoje
misli, osjećaje i želje.

- sluša i razumije govor i pročitani tekst uočavajući lijepe riječi
- imenuje predmete, poznaje značenje riječi (opći pojmovi) te ih pravilno upotrebljava u razgovoru
- odgovara na pitanja i sudjeluje u razgovoru
- upotrebljava riječ *Vi* iz poštovanja i pristojnosti
- prepričava kraće i jednostavnije tekstove te na zanimljiv način počinje i završava svoje pričanje
- priča o događaju ili doživljaju (iskustveno bliskom) na temelju stvaralačke mašte ili prema nizu slika
- govori, „glumi“ umjesto lutke
- kazuje zapamćene tekstove (kraće pjesme, priče), odgoneta zagonetke, rješava rebuse
- snalazi se u svakodnevnim govornim situacijama

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- sluša i razumije jednostavan strukturiran govor/tekst te točno i punom rečenicom odgovara na pitanja o sadržaju poštujući pravila pristojnog ophođenja

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- razgovorne situacije (npr. razgovor s igračkom, kućnim ljubimcem, likom iz književnoumjetničkog teksta, omiljenim sportašem i sl.), situacijske igre, tj. stvarne situacije (npr. razgovor u trgovini, u knjižnici, kod liječnika i sl.), telefonski razgovor s vršnjacima ili odraslom osobom, slike i nizovi slika, aplikacije, tekstovi, kazališna predstava, animirani film.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Sadržaj razgovornih situacija učitelj bira prema interesu učenika ili u kontekstu nastavnog sadržaja stalno potičući učenika da slobodno iznosi vlastito mišljenje, oblikuje pitanja, iskazuje osobni osjećaj i doživljaj, odnosno, razvija komunikacijsko-jezične vještine. Preporučeni su oblici pričanje, prepričavanje i opisivanje. Kazivanje zapamćenih tekstova ne pretpostavlja puko memoriranje teksta, već razvijanje govornih vrednota.

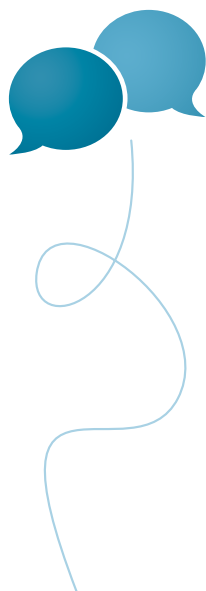
SJ OŠ C.1.2.

Učenik razvija
vještinu čitanja.

- čita riječi, rečenice i kraće tekstove pisane ćirilicom naglas i u sebi
- prilagođava čitanje tekstovnoj situaciji (glasno i tiho, brzo i sporo čitanje)
- u čitanju uočava znakove interpunkcije (točka, zarez, upitnik, uskliknik)
- čita kraći tekst po ulogama

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- čita rečenice i jednostavno strukturirane tekstove čineći manji broj grešaka i razumije pročitano

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- slovarica (igre slovima i riječima), različite vrste tekstova (iz čitanke, domaće lektire, dječjih časopisa, slikovnica), jezične igre (rebusi, ispunjaljke, križaljke) i sl.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Sadržaje, metode i oblike rada treba prilagoditi mogućnostima i potrebama učenika. Učitelj kontinuirano prati i provjerava stupanj ovladanosti tehnikom čitanja i razumijevanja pročitanog. Tekstovi trebaju biti kratki, zanimljivi i primjereni uzrastu učenika. Usavršavanje čitanja treba uvježbavati na različitim tekstovima.

ISHODI	RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA
<p>SJ OŠ C.1.3. Učenik razvija vještinu pisanja.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • prepisuje riječi i kratke rečenice (rečenice s dopunjavanjem, rečenice od zadanih riječi) pisanim ćiriličnim slovima • piše diktat za primjenu pravopisnih pravila • opisuje predmete i bića (samo bitna obilježja) na temelju zajedničkog promatranja ili po sjećanju • prepoznaje osnovne forme pisane komunikacije
	<p>ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI DOBAR</p> <ul style="list-style-type: none"> • piše odgovore na pitanja pisanim ćiriličnim slovima, poštujući veliko slovo na početku i znakove interpunkcije na kraju rečenice • razlikuje i piše pozivnicu, čestitku i oglas prema danim preporukama

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- slovarica, slike, nizovi slika, različite vrste tekstova, jezične igre.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Učitelj neposredno pokazuje način pisanja i ispravljanja pogrešno napisanog te vodi računa o tehničkim elementima koji omogućavaju pravilno pisanje. Učenik uči pisati tiskana i pisana slova, riječi i kraće rečenice. Pojedinačno pisanje slova ne treba biti dulje od dva reda u bilježnici, a opterećenost pisanjem (u kontinuitetu) ne treba biti dulja od 20 minuta. Vježbe pisanje i čitanja ne treba organizirati izdvojeno, već u sklopu aktivnosti za ostvarivanje nekih drugih ishoda ove ili drugih domena predmeta.

KULTURA I MEDIJI (D)

ISHODI

RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJ OŠ D.1.1.

Učenik prepoznaje animirani film.

- imenuje animirani film kao oživljene i ozvučene slike u pokretu
- prepoznaje filmska izražajna sredstva: boju, zvuk i pokret
- prepoznaje kratki lutkarski i crtani film primjeren uzrastu
- izražava vlastiti doživljaj filma
- određuje redosljed događaja u filmu
- priča filmsku priču kratkog crtanog i lutkarskog filma
- prepoznaje glavne i sporedne likove filma
- uspoređuje osobine likova
- objašnjava poruku filma

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- prepoznaje lutkarski i crtani film i izražava vlastiti doživljaj
- izdvaja glavni lik od sporednih likova u filmu
- prema poticajnim pitanjima priča filmsku priču
- samostalno prikazuje tijek događaja u stripu

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

• crtani i lutkarski film tematski i sadržajno primjereni su recepcijskim sposobnostima učenika.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Učitelj potiče učenika na iskazivanje vlastitog stava o odgledanom animiranom filmu kao i na stvaralačke aktivnosti.

SJ OŠ D.1.2.

Učenik prepoznaje kazališnu predstavu.

- prepoznaje i imenuje pozornicu i gledalište
- prepoznaje lutkarsku predstavu
- izražava vlastiti doživljaj predstave
- prepoznaje glavne i sporedne likove lutkarske predstave
- uočava da glumci pokreću lutke i „posuđuju“ im glas
- oživljava scensku lutku
- izvodi kraći odlomak dramskog teksta

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- prepoznaje pozornicu kao mjesto izvođenja lutkarske predstave
- izražava vlastiti doživljaj
- izdvaja glavni lik od sporednih likova
- prema poticajnim pitanjima prepoznaje dramsku radnju
- oživljava scensku lutku samo pokretom

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

• kazališna predstava tematski i sadržajno primjerena je recepcijskim sposobnostima učenika.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Učitelj potiče učenika na iskazivanje vlastitog stava o odgledanoj kazališnoj predstavi kao i na stvaralačke aktivnosti.

ISHODI

RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJ OŠ D.1.3.

Učenik upoznaje školsku knjižnicu.

- upoznaje se s radom školske knjižnice, pravilima ponašanja u knjižnici i načinom posuđivanja knjiga
- pronalazi željenu knjigu
- posuđuje, čuva i na vrijeme vraća knjige iz školske knjižnice (lektirne naslove i druge knjige primjerene uzrastu)
- razlikuje knjižnicu od knjižare

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI DOBAR

- samostalno posjećuje knjižnicu radi posuđivanja lektirnih naslova
- prema danim preporukama vodi dnevnik čitanja

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- slikovnice, pjesme, priče, dječji časopisi.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Učitelj u suradnji s knjižničarom realizira najmanje dva sata tijekom godine u školskoj knjižnici. Ishod se ne vrednuje sumativno.

SJ OŠ D.1.4.

Učenik gradi svoj kulturni i nacionalni identitet.

- njeguje običaje (dječje narodne igre i pjesme vezane za Božić i Uskrs)
- posjećuje kulturne događaje i školske/izvanškolske manifestacije, a u pojedinim i sudjeluje
- posjećuje i razlikuje kulturne ustanove
- razgovara o događajima kojima je prisustvovao i vrednuje ih
- izražava svoj doživljaj kulturnog događaja na različite kreativne načine

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI DOBAR

- uz poticaj učitelja posjećuje školske i izvanškolske manifestacije
- posjećuje kulturne ustanove i događaje, vrednuje ih i izražava svoj doživljaj

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- običaji (dječje narodne igre i pjesme vezane uz Božić i Uskrs), manifestacije (npr. Svetosavska akademija, Brankovi dani, Međunarodni dan materinskog jezika), kulturne ustanove (dječje kazalište, muzej, pravoslavni manastir), susret s piscem i sl.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Učitelj planira školske ili izvanškolske kulturne sadržaje i aktivnosti prema interesima učenika, mogućnostima škole i lokalne zajednice. Ishodom se potiče uključivanje učenika u kulturni i društveni život zajednice te se stoga ne vrednuje sumativno.

ISHODI

RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJ OŠ A.2.1.

Učenik razlikuje pjesmu, priču, dramski tekst i kratke narodne umotvorine.

- prepoznaje osnovni osjećaj i temu teksta
- razlikuje književne pojmove prema osnovnim karakteristikama: pjesma, stih, strofa, proza, bajka, basna, dijalog, lik/junak, dramska radnja, dramski sukob
- uočava jednostavne pjesničke slike
- razlikuje glavne od sporednih likova i uspoređuje njihove osobine
- izdvaja i imenuje uže cjeline (odjeljke) teksta
- prepoznaje pouku u basni
- otkriva i objašnjava poruku u tekstu
- prepoznaje onomatopeju i usporedbu u tekstu
- razlikuje obilježja pitalice, zagonetke, brzalice

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI DOBAR

- razlikuje pjesmu, priču, dramski tekst i kratke narodne umotvorine na temelju tekstovnih obilježja
- razlikuje glavne od sporednih likova
- prepoznaje slijed događaja u tekstu
- izvodi jednostavne zaključke u vezi s tekстом

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- književnoumjetnički tekstovi (pjesme, priče, bajke, basne, narodne izreke, razbrajalice, nabrajalice, zagonetke) u čitanci, zvučnoj čitanci i u drugim izvorima

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Učitelj prilagođava sredinu za učenje različitim potrebama učenika. Koristi preporučene književnoumjetničke tekstove, kako za modeliranje strukture sati (imajući u vidu unutarpredmetnu i međupredmetnu povezanost), tako i za istraživački i samostalni rad učenika. Pri izboru teksta treba voditi računa o žanrovskoj i tematskoj raznovrsnosti kao i o recepcijskim mogućnostima učenika. Književni pojmovi samo se imenuju te se uočava njihova uloga u tekstu, bez usvajanja njihove definicije. Učenik čita pet lektirnih djela s popisa predloženih tekstova. Dva sata domaće lektire realizira se u prvom polugodištu, a ostali u drugom.

SJ OŠ A.2.2.

Učenik razvija čitateljsku naviku.

- samostalno bira kratko književno djelo za razvijanje čitateljske navike
- u sadržaju razlikuje pripovijedanje, opis i dijalog

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI DOBAR

- uz poticaj učitelja čita kratko književno djelo primjereno uzrastu

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- slikovnice, priče, pjesme, dramski tekstovi, ilustrirane enciklopedije za djecu.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Učenik čita najmanje dva kraća književna djela primjerena uzrastu koja je odabrao samostalno ili po preporuci učitelja ili knjižničara. Učitelj potiče učenika na vođenje dnevnika čitanja (naslov teksta, pisac, likovi, neobične riječi i izrazi, zanimljive rečenice, dojmovi o pročitanoj tekstu), na razgovor o svojim bilješkama s drugim učenicima u odjelu čime se može ostvariti samovrednovanje i vršnjačko vrednovanje.

JEZIK (B)

ISHODI

RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJ OŠ B.2.1.

Učenik obogaćuje fond riječi.

- pronalazi značenje riječi u rječniku i leksikonu
- sastavlja vlastiti mali rječnik (u svesku)
- razlikuje glasove i slogove (samoglasnike, suglasnike, slogotvorno r)
- rastavlja riječi na slogove
- razlikuje riječi sličnog i riječi suprotnog značenja
- razlikuje materinski jezik od drugih jezika
- poštuje svoj jezik i poštuje druge jezike
- prepoznaje ekavski i ijekavski izgovor

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- prepoznaje nove riječi u tekstu, pronalazi njihovo značenje, te uz poticaj primjenjuje nove riječi u svakodnevnom govoru
- samostalno rastavlja dvosložne riječi na slogove

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- razgovorne situacije, književnoumjetnički tekstovi (pjesme, priče, dramski tekstovi, šaljive izreke, poslovice, zagonetke) i jezične igre.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Uvoditi nove riječi u aktivni rječnički fond učenika. Učitelj treba imati u vidu da je uspješnost u ovladavanju jezičnim znanjima usko povezana s konkretnom situacijom u razredu (odstupanja od književnoga govora, učestalost grešaka koje se javljaju u usmenoj i pisanoj komunikaciji) pa je vrlo važno kontinuirano praćenje učenika.

SJ OŠ B.2.2.

Učenik prepoznaje imenice i glagole.

- prepoznaje imenice kao riječi kojima se imenuju bića, predmete i pojave
- prepoznaje glagole kao riječi koje označavaju radnju te jesni i niječni oblik glagola
- izvodi imenice od glagola i glagole od imenica

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- razlikuje imenice i glagole u jednostavnim primjerima

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- tekstovi, razgovorne situacije, jezične igre (stvarne i zamišljene situacije).

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Učenici jezične pojave uočavaju u okviru teksta i govornih situacija gdje se one prirodno javljaju, a što bitno utječe na razvoj svjesne aktivnosti učenika. Učitelj bira jezičnu igru prema interesu učenika ili u kontekstu nastavnog sadržaja.

ISHODI

RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJ OŠ B.2.3.

Učenik razlikuje vrste rečenica po komunikacijskoj funkciji i po obliku.

- razlikuje izjavne, upitne, usklične i zapovjedne rečenice
- razlikuje jesni i niječn sadržaj rečenice na temelju forme

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- razlikuje u govoru/tekstu rečenice na temelju intonacije, znakova interpunkcije i oblika te uz poticaj piše rečenice jednostavne strukture

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- književnoumjetnički tekstovi, razgovorne situacije, učenički rad, školske ili dnevne novine, jezične igre (stvarne i zamišljene).

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Rečenice treba uočavati u okviru tekstova i razgovornih situacija, a učitelj ohrabruje učenika za samostalno obrazlaganje uočene jezične pojavnosti kako bi ona služila kao putokaz za planiranje budućih aktivnosti učenika na satu - stvaralačku primjenu.

Učitelj treba kontinuirano upućivati učenika na pravilno intoniranje rečenice (naročito upitne i usklične) i pravilno akcentiranje riječi. Učitelj bira jezičnu igru prema interesu učenika ili u kontekstu nastavnog sadržaja.

SJ OŠ B.2.4.

Učenik primjenjuje osnovna pravopisna pravila.

- upotrebljava veliko slovo u pisanju jednočlanih i višečlanih naziva (naselja, ulica, trgova i praznika)
- rastavlja riječi na slogove i rastavlja riječi na kraju retka upotrebljavajući crticu
- uočava da se riječce ne i li pišu odvojeno
- uočava da se pri nabranju pišu zarez i dvije točke

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- uz manji poticaj primjenjuje pravila pisanja osnovnih rečeničnih znakova, riječca, rastavljanja riječi i velikog slova uz manji broj grešaka

28

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- jezične igre, književnoumjetnički tekstovi, učenički rad, školske ili dnevne novine, aplikacije.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Učitelj organizira aktivnosti na satu koje potiču radoznalost, kreativnost i stvaralaštvo u spoznaji i primjeni određene jezične pojavnosti. Prilikom vježbanja treba početi od jednostavnijih zadataka (prepoznavanje, preoblikovanje) ka složenijim (pisano i usmeno stvaranje).

KULTURA IZRAŽAVANJA I STVARALAŠTVO (C)

ISHODI

RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJ OŠ C.2.1.

Učenik sluša, izražava vlastiti doživljaj tuđeg govora i iznosi svoje misli, osjeća i stavove.

- pažljivo sluša i razumije jednostavno strukturiran govor/tekst
- izražava vlastiti doživljaj: sviđanje/ne sviđanje govora ili razgovora u slušanim emisijama za djecu (videozapis)
- pravilno izgovara riječi, iskaze, kraće rečenice, poslovice
- pristojno razgovara s odraslim sugovornikom u telefonskom razgovoru
- prilagođava red riječi govornoj situaciji
- komunicira neverbalnim znacima
- glumi
- prepričava sadržaje kraćih tekstova, filmova, kazališnih predstava (slobodno i po zajedničkom planu)
- priča o događaju ili doživljaju po sjećanju na temelju stvaralačke mašte ili prema nizu slika koje predstavljaju cjelovit događaj
- izvještava o prošlom događaju (sažeto)
- odgonetava zagonetke, pitalice
- kazuje napamet naučene pjesme
- sudjeluje u raspravi uz pomoć učitelja

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- sluša govor/tekst, točno odgovara na pitanja u vezi sa sadržajem
- sudjeluje u razgovoru o temama bliskim vlastitom iskustvu na temelju danih preporuka/poticaajnih pitanja poštujući pravila pristojnog ophođenja

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- razgovorne situacije, književnoumjetnički tekstovi, filmske i kazališne predstave, slike, vlastita iskustva učenika.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Učitelj kontinuirano organizira govorne aktivnosti na satu, ohrabruje i potiče učenika na unapređivanje govorne kulture. Učenik na različitim sadržajima razvija smisao za govorni stil koji odlikuje jednostavan izraz (sažet, jasan, emotivno uzdržan, ali potpomognut mimikom i gestikulacijom), odgovara na pitanja, recitira, raspravlja, priča, prepričava, opisuje, daje prijedloge, najavljuje, pozdravlja i sl.

ISHODI

RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJ OŠ C.2.2.

Učenik razvija vještinu čitanja i razumijevanja pročitanog.

- čita naglas i u sebi, razumije pročitano
- pronalazi u tekstu odgovore na postavljena pitanja, smiješne riječi i neobične izraze te razgovara o njima
- čita tekst po ulogama
- usklađuje intonaciju i tempo čitanja s prirodom teksta (pripovijedanje, opis, dijalog)

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- čita naglas kraće tekstove primjerene dobi i interesima, razumije pročitano te na temelju danih preporuka / poticajnih pitanja pronalazi odgovore vezane za tekst

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- različite vrste tekstova (iz čitanke, domaće lektire, dječjih časopisa, slikovnica), jezične igre (rebusi, ispunjaljke, križaljke), nelinearni tekstovi (tablice, rasporedi), tekstovi s praktičnom namjenom (popisi, upute, pozivnice i sl.).

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Sadržaje, metode i oblike rada treba prilagoditi mogućnostima i potrebama učenika. Učitelj kontinuirano prati i provjerava stupanj ovladanosti tehnikom čitanja i razumijevanja pročitanog. Tekstovi trebaju biti zanimljivi i primjereni uzrastu učenika.

SJ OŠ C.2.3.

Učenik razvija vještinu pisanja.

- piše čitko i uredno poštujući usvojena pravopisna pravila
- piše diktat za primjenu pravopisnih pravila i autodiktat
- opisuje predmete i likove na temelju neposrednog promatranja prema planu opisa (zajednički, individualni)
- izvještava o obavljenom zadatku (zajednička akcija, sportski susreti, natjecanja u školi i sl.)
- piše adresu (primatelja i pošiljatelja)
- rješava i sastavlja zagonetke, rebuse i ukrštene riječi (jednostavni primjeri)
- samostalno sastavlja kraću priču od zadanih riječi
- komunicira putem zapisane poruke (pismo, čestitka, oglas, plakat)
- vodi dnevnik čitanja

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- piše odgovore na pitanja punim rečenicama pisanim ćirilničnim slovima poštujući usvojena pravopisna pravila
- uz poticaj razlikuje i piše kraće pisane poruke
- uz poticaj piše dnevnik čitanja

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- slike i nizovi slika, različite vrste tekstova (pismo, čestitka, oglas, plakat, izvješće, pisani sastav, diktati), jezične igre.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Učitelj vodi računa o individualnim mogućnostima učenika, potiče ga na samostalan rad i kreativan način izražavanja. Vježbe pisanja (prepisivanje rečenica, povezivanje riječi u rečenice ili rečenica u tekst, dopunjavanje rečenica ili teksta, sastavljanje rečenica/teksta prema zadanim riječima, postavljanje pitanja na dane odgovore, sažimanje i proširivanje teksta, opisivanje i sl.), ne treba organizirati izdvojeno, već u sklopu aktivnosti za ostvarivanje nekih drugih ishoda ove ili drugih domena predmeta. Učitelj kontinuirano prati i motivira učenike u području lijepoga pisanja, a povremeno za tu aktivnost organizira i dodatne sate.

KULTURA I MEDIJI (D)

ISHODI

RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJ OŠ D.2.1.

Učenik razlikuje kazališnu predstavu od animiranih filmova.

- razlikuje animirane filmove: lutkarski, crtani, kolažni, računalni
- prepričava sadržaj animiranog filma
- određuje redosljed događaja u animiranom filmu
- razlikuje glavne i sporedne dramske likove
- ilustrira sadržaje iz filma (glavne i sporedne likove)
- razlikuje glavne i sporedne uloge u predstavi
- izvodi odlomak dramskog teksta

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- samostalno razlikuje animirane filmove od kazališne predstave
- prepričava sadržaj kraćeg animiranog filma i kazališne predstave prema redosljedu događaja
- izvodi kraću sporednu ulogu dramskog teksta

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- animirani filmovi i kazališne predstave tematski i sadržajno primjereni recepcijskim sposobnostima učenika.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Učitelj potiče učenika na iskazivanje svog stava o odgledanom animiranom filmu ili kazališnoj predstavi kao i na stvaralačke aktivnosti.

SJ OŠ D.2.2.

Učenik prepoznaje kazališnu predstavu.

- samostalno posuđuje i vraća knjige
- s obzirom na periodiku objavljivanja razlikuje knjige, dječje časopise, strip i novine (npr. školske)
- razlikuje dijelove knjige i dijelove časopisa
- stvara „svoje“ novine

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- razlikuje knjige, dječje časopise, strip i novine s obzirom na periodiku objavljivanja i sadržaje
- samostalno imenuje dijelove knjige i časopisa
- uz poticaj prikazuje jedan događaj u obliku stripa

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- tiskani mediji: dječje knjige, dječji časopisi i novine, dječji stripovi.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Učitelj u suradnji s knjižničarom realizira najmanje dva sata tijekom godine u školskoj knjižnici.

ISHODI

RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJ OŠ D.2.3.

Učenik gradi svoj kulturni i nacionalni identitet.

- njeguje običaje (dječje narodne igre i pjesme)
- posjećuje kulturne događaje i školske/izvanškolske manifestacije, a u pojedinim i sudjeluje
- posjećuje i razlikuje kulturne ustanove
- razgovara o događajima kojima je prisustvovao i vrednuje ih
- izražava svoj doživljaj kulturnog događaja na različite kreativne načine

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- uz poticaj učitelja posjećuje školske i izvanškolske manifestacije
- posjećuje kulturne ustanove i događaje, vrednuje ih i izražava svoj doživljaj

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- običaji (dječje narodne igre i pjesme vezane za Božić i Uskrs), manifestacije (npr. Svetosavska akademija, Brankovi dani, Međunarodni dan materinskog jezika), kulturne ustanove (dječje kazalište, muzej, pravoslavni manastir), susret s piscem i sl.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Učitelj planira školske ili izvanškolske kulturne sadržaje i aktivnosti prema interesima učenika, mogućnostima škole i lokalne zajednice. Ishodom se potiče uključivanje učenika u kulturni i društveni život zajednice te se stoga ne vrednuje sumativno.

KNJIŽEVNOST (A)

ISHODI

RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJ OŠ A.3.1.

Učenik razlikuje narodnu i autorsku književnost.

- identificira obilježja basne
- razlikuje u bajci realne i fantastične sadržaje
- prepoznaje dječji roman kao duži prozni tekst u kom je prikazan život ili dio života neke ličnosti
- razlikuje onomatopeju i poredbu u tekstu i u govoru
- uočava i izdvaja temu u poetskom i proznom tekstu
- razlikuje lirsku i epsku pjesmu
- zapaža ideju u epskom djelu
- uočava ritam i rima u strofi i pjesmi
- zapaža povezanost događaja i likova u tekstu s vremenom i mjestom radnje
- uočava osnovne osobine lika prema izgledu, ponašanju i govoru
- prepoznaje kronološki redoslijed događaja u epskom djelu
- razlikuje opisivanje od dijaloga u tekstu
- razlikuje kratke narodne umotvorine

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI DOBAR

- prepoznaje dječji roman, razlikuje epsku i lirsku pjesmu i izdvaja temu teksta
- na temelju poticajnih pitanja uočava povezanost događaja i likova u tekstu s vremenom i mjestom radnje te njihove osnovne osobine

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- književnoumjetnički tekstovi (lirske i epske pjesme, pripovijetke, bajke, basne, kratke narodne umotvorine, dječji roman, dramski tekst) u čitanci, zvučnoj čitanci, web-stranicama digitalnih knjižnica i drugim izvorima.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Učitelj koristiti preporučene književnoumjetničke tekstove, kako za modeliranje strukture sati (imajući u vidu unutarpredmetnu i međupredmetnu povezanost), tako i za istraživački i samostalni rad učenika. Pri izboru tekstova treba voditi računa o žanrovskoj i tematskoj raznovrsnosti kao i o recepcijskim mogućnostima učenika. Književni se pojmovi samo imenuju te se uočava njihova uloga u tekstu. Književni pojmovi: pjesnička slika, rima, ritam, poredba, lirski pjesma, epska pjesma, piščev govor, govor likova, dramski lik i glumac, dramska radnja, dramski sukob, scenski prostor.

Učenik čita pet lektirnih djela (s popisa predloženih tekstova). U prvom polugodištu obrađuju se dva lektirna djela, a ostala u drugom.

ISHODI

RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJ OŠ A.3.2.

Učenik razvija čitateljsku naviku.

- samostalno bira književna djela za razvijanje čitateljske navike
 - izražava doživljaj književnog teksta (sviđanje/nesviđanje) i vlastiti stav o pročitanoj potkrijepljujući ga navodima iz teksta
-

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- uz poticaj učitelja čita književna djela primjerena uzrastu
-

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- književnoumjetnički, znanstveno-popularni i informativni tekstovi primjereni recepcijskim sposobnostima učenika.
-

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Učenik čita najmanje dva književna djela primjerena uzrastu koja je odabrao samostalno ili po preporuci učitelja i knjižničara. Učitelj potiče učenika na vođenje dnevnika čitanja (naslov teksta, pisac, likovi, neobične riječi i izrazi, zanimljive rečenice, dojmovi o pročitanoj tekstu), na razgovor o svojim bilješkama s drugim učenicima u razredu čime se može ostvariti samovrednovanje i vršnjačko vrednovanje.

JEZIK (B)

ISHODI

RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJ OŠ B.3.1.

Učenik obogaćuje fond riječi.

- razlikuje riječi različitog oblika, a istog ili sličnog značenja od riječi istog oblika, a različitog značenja
- proširuje vlastiti rječnik otkrivajući značenje novih riječi i primjenjujući ih u svakodnevnom govoru
- preoblikuje imenice, glagole i pridjeve gradeći nove riječi
- razlikuje neknjiževne riječi (zavičajnog govora) od književnih riječi

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- samostalno objašnjava značenje riječi te ih primjenjuje u jednostavnim izrazima i rečenicama svakodnevnog govora
- preoblikuje imenice, glagole i pridjeve

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- razgovorne situacije, različite vrste tekstova, jezične igre.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Učitelj u cilju jasnog izražavanja, potpunijeg i točnog prijenosa informacija i ljepšega govora organizira aktivnosti kojima motivira i usmjerava učenika na korištenje novih i odgovarajućih riječi te proširivanja opsega značenja u okviru jedne riječi. Književne pojmove učenik upoznaje prilikom obrade teksta, a prepoznavanje stilskih sredstava (onomatopeja, usporedba) zasniva se na doživljajnoj komponenti. Funkcionalni se pojmovi, također, usvajaju tijekom rada i nije poželjno ograničavati njihov broj na razrede, a učitelj stalno potiče učenika da ih primjenjuje u odgovarajućim situacijama.

SJ OŠ B.3.2.

Učenik razlikuje vrste riječi (imenice, glagole i pridjeve).

- razlikuje vlastite i opće imenice
- razlikuje rod i broj imenica
- razlikuje glagole kao riječi kojima se iskazuje radnja, stanje i zbiljevanje
- prepoznaje lice i broj glagola
- prepoznaje glagolske oblike za iskazivanje prošlosti, sadašnjosti i budućnosti
- prepoznaje pridjeve kao riječi koje opisuju imenicu

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- razlikuje i grupira prema zadanim kriterijima imenice i glagole
- prepoznaje podvrste riječi kao i gramatičke kategorije (rod i broj imenica)
- prepoznaje pridjeve u jednostavnim primjerima

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- različiti tekstovi, razgovorne situacije, učenički rad, školske ili dnevne novine, jezične igre.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Učenik jezične pojave uočava u okviru teksta i govornih situacija gdje se one prirodno javljaju, a što bitno utječe na razvoj svjesne aktivnosti. Uz verbalno objašnjenje nekog jezičnog pojma zanimljiv je njegov grafički (tablice, grafikoni, Venov dijagram) i slikovni (slike, ilustracije iz časopisa ili interneta, strip) prikaz i sl. Učitelj bira jezičnu igru prema interesu učenika ili u kontekstu nastavnog sadržaja.

ISHODI

RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJ OŠ B.3.3.

Učenik preoblikuje rečenice i prepoznaje glavne rečenične dijelove.

- preoblikuje jesne rečenice u niječne i obrnuto
- povezuje rečenice u kraći vezani tekst
- prepoznaje subjekt i predikat
- prepoznaje oblike upravnoga govora u tekstu
- preoblikuje upravni govor u neupravni

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- uočava u govoru/tekstu rečenice po značenju i obliku te ih preoblikuje
- u jednostavnim primjerima (jednostavno neproširenim rečenicama) prepoznaje glavne rečenične dijelove
- u jednostavnim primjerima razlikuje piščev govor od upravnog govora i preoblikuje ga u neupravni

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- različiti tekstovi, razgovorne situacije, učenički rad, školske ili dnevne novine, jezične igre.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Učitelj planira aktivnosti u kojima se rečenice uočavaju u okviru tekstova i razgovornih situacija što potiče učenika na istraživački i stvaralački odnos prema jeziku. Učitelj ohrabruje učenika na samostalno obrazlaganje uočene jezične pojavnosti kako bi ona služila kao putokaz za planiranje narednih aktivnosti na satu - kreativnu primjenu. Izbor jezične igre ovisi o zanimanju učenika ili o kontekstu nastavnog sadržaja.

SJ OŠ B.3.4.

Učenik primjenjuje osnovna pravopisna pravila.

- upotrebljava veliko slovo u pisanju višechlanih vlastitih imenica (gora, voda, mjesta, ustanova, nebeskih tijela)
- prepoznaje opće kratice i kratice za mjere
- upotrebljava pravilo pisanja riječce ne i li kada stoje uz glagol
- upotrebljava pravilo pisanja dvije točke (dvotočke) i zarez u nabranju te navodnika u pisanju upravnoga govora

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- objašnjava pravila pisanja rečeničnih znakova, riječca, velikog slova i kratica
- na jednostavnim primjerima objašnjava pravila pisanja dvotočke i zarez u nabranju te dvotočke i navodnika u upravnom govoru

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- jezične igre, književnoumjetnički tekstovi, učenički radovi, školske ili dnevne novine, aplikacije, diktati.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Učitelj organizira aktivnosti na satu koje učenika stavljaju u poziciju da sam zapaža, prosuđuje i zaključuje čime se potiče radoznalost, kreativnost i stvaralaštvo. Pravilo do koga su učenici došli treba provjeriti, utvrditi i obogaćivati na novim primjerima (učitelj priprema metodičke predloške za vježbanje), a praktična primjena dane jezične pojavnosti omogućava da ona trajno ostane u svijesti učenika.

KULTURA IZRAŽAVANJA I STVARALAŠTVO (C)

ISHODI

RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJ OŠ C.3.1.

Učenik sluša i analizira tuđi govor te izražava svoje misli, osjećaje i stavove.

- aktivno sluša i analizira govor sugovornika
- podešava intonaciju glasa pri izgovoru
- komunicira neverbalnim znacima (geste, pantomima, imitacije)
- pristojno razgovara s poznatim i nepoznatim ljudima u raznim životnim situacijama
- sudjeluje u razgovorima na razne teme
- razlikuje samostalni govor (monolog) od razgovora (dijalog)
- sudjeluje u raspravi (poštujući temu iznosi vlastito mišljenje potkrepljujući ga dokazima; uvažava tuđe mišljenje)
- prepričava (detaljno i sažeto) sadržaje tekstova, filmova, kazališnih predstava (po zajedničkom i po samostalno napravljenom planu)
- priča o stvarnom ili zamišljenom događaju ili doživljaju po zajedničkom napravljenom planu na temelju stvaralačke mašte
- pravilno strukturira pričanje (uvodni, središnji i završni dio)
- kazuje napamet naučene tekstove (lirske, epske, dramske) i glumi

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- sluša i razumije govor izražavajući svoj stav o sadržaju slušanog
- sudjeluje u razgovoru na zadanu temu na temelju danih poticajnih pitanja iznoseći vlastito mišljenje i poштуjući pravila pristojnog ophođenja
- kazuje napamet naučen tekst

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- različiti tekstovi, razgovorne situacije, filmovi, kazališne predstave.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Učitelj kontinuirano organizira govorne aktivnosti na satu, ohrabruje i potiče učenika na unapređivanje govorne kulture, razvijanje govornog stila koji odlikuje jednostavan izraz (sažet, jasan, emocionalno uzdržan, ali potpomognut mimikom i gestikulacijom), da odgovara na pitanja, recitira, raspravlja, priča, prepričava, opisuje, daje prijedloge, najavljuje, pozdravlja i sl. Osobito treba upućivati učenika na izbjegavanje poštapalica, uzrečica i neodređenih riječi (*ah, hm, znaš, kad, ovaj, kako se kaže*) u govoru.

ISHODI

RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJ OŠ C.3.2.

Učenik izražajno čita i analizira različite vrste tekstova.

- čita naglas i u sebi, razumije pročitano
- izražajno čita različite vrste tekstova usklađujući intonaciju i tempo čitanja s prirodom teksta (pripovijedanje, opis, monolog, dijalog)
- čitajući pronalazi odgovarajuće podatke o liku (opisu, osjećajima i načinu njihova prikazivanja u tekstu)
- izražava vlastiti doživljaj o pročitanoj argumentirajući ga navodima iz teksta
- izdvaja lijepe i nove riječi, neobične izraze

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- čita kraće tekstove primjerene dobi i interesima te na temelju poticajnih pitanja pronalazi osnovne podatke

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

književnoumjetnički, znanstveno-popularni i informativni tekstovi.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Tekstovi trebaju biti zanimljivi i primjereni uzrastu učenika. Sadržaje, metode i oblike rada prilagoditi mogućnostima i potrebama učenika. Učitelj kontinuirano prati i provjerava stupanj ovladanosti tehnikom izražajnog čitanja (tempo, naglašavanje, emocionalno nijansiranje) i razumijevanje pročitanoj. Osobito treba imati na umu da je „čitanje u sebi” najplodonosniji oblik stjecanja znanja jer uz prethodno zadane istraživačke zadatke potiče i osposobljava učenike za samostalno učenje.

SJ OŠ C.3.3.

Učenik razvija vještinu pisanja.

- piše čitko i uredno kontrolne diktate i autodiktate primjenjujući usvojena pravopisna pravila
- opisuje izgled i ponašanje osobe/lika (fizički izgled i osnovne karakterne osobine)
- opisuje prirodu na temelju neposrednog promatranja (karakteristične pojedinosti)
- oblikuje kraću obavijest (vijest) o prošlom i budućem događaju
- oblikuje opširniju obavijest o prošlom događaju (izvještaj)
- izvještava o sebi (kratka autobiografija)
- razvija vještinu kreativnog pisanja (prepričava tekst s promjenom gramatičkog lica, dopunjava priče, dopisuje priče, postavlja pitanja na dane odgovore, piše na slobodnu temu i sl.)
- rješava i sastavlja zagonetke, rebuse i ukrštene riječi (složeniji primjeri)
- piše sastav poštujući kompoziciju (uvod, središnji dio, tj. razrada i završni dio, tj. zaključak)
- oblikuje kraću pisanu poruku (reklama i plakat; jednostavniji primjeri)
- vodi dnevnik čitanja

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- samostalno piše rečenice primjenjujući usvojena pravopisna pravila
- piše kraće tekstove na temelju danih preporuka i komunicira putem zapisane poruke
- samostalno piše bilješke o pročitanoj

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

• različiti tekstovi, vijest, izvješće, reklama, plakat, pisani sastav, metodički predlošci za pisane vježbe.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Učitelj organizira aktivnosti (priprema, pisanje, ispravak nakon vršnjačkog vrednovanja, uređivanje, objavljivanje) kojima se razvija kreativni potencijal učenika (prepričavanje teksta s promjenom gramatičkog lica, dopunjavanje priče, dopisivanje priče, postavljanje pitanja na dane odgovore, pisanje sastava na slobodnu temu, oblikovanje SMS poruke, vijesti, izvješća, reklame, plakata, opisivanje i sl.). Ishod je povezan s međupredmetnim temama *Učiti kako učiti, Osobni i socijalni razvoj, Upotreba informacijske i komunikacijske tehnologije*). Učenicima isticati odlike pisanja - omogućava razmjenu misli i zanimljivih ideja.

KULTURA I MEDIJI (D)**ISHODI****RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA****SJ OŠ D.3.1.**

Učenik prepoznaje osnovna obilježja igranog filma za djecu.

- razlikuje igrani film za djecu od animiranog filma i kazališne predstave
- prepoznaje osnovna obilježja igranog filma (scenarist, redatelj, filmska priča, filmsko vrijeme, glumci, kaskaderi/dvojnici i statisti)
- prepoznaje sadržaje i tijek radnje
- analizira glavne i sporedne likove
- određuje redoslijed događaja i prepričava sadržaj igranog filma za djecu
- razlikuje glavne i sporedne filmske uloge
- uočava sličnosti i razlike između filma i književnog djela prema kojem je film snimljen

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI DOBAR

- razlikuje igrani film za djecu od animiranog filma i dječje kazališne predstave prema poticajnim pitanjima
- prepoznaje osnovna obilježja igranog filma
- uspoređuje redoslijed događaja u književnom djelu s redoslijedom događaja igranog filma

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- igrani film, animirani film, kazališna predstava.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Učitelj potiče učenika na iskazivanje zaključaka i stavova o gledanom igranom filmu za djecu, uspoređivanje navedenih sadržaja kao i na stvaralačke aktivnosti.

SJ OŠ D.3.2.

Učenik razlikuje tiskane od digitalnih medija.

- razlikuje tiskane (knjigu, dječju enciklopediju, novine i sl.) od digitalnih medija
- prepoznaje put nastanka knjige
- uočava dijelove knjižnog bloka (predgovor, pogovor, rječnik nepoznatih riječi, bilješka o autoru i ilustratoru, bibliografija)
- pronalazi traženi podatak u dječjoj enciklopediji služeći se registrom
- stvara razredne novine
- pronalazi potrebne informacije na računalu primjerene uzrastu (Srpska dečja digitalna biblioteka)
- upoznaje se s mogućnostima zlouporabe interneta

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI DOBAR

- razlikuje tiskane i digitalne medije i samostalno pronalazi traženi podatak u jednom (tiskanom) izvoru

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- tiskani mediji: dječje knjige, dječji časopisi i novine, dječja enciklopedija
- digitalni mediji: digitalni tekstovi, slike, zvuk i video (Srpska dečja digitalna biblioteka, YouTube i sl.).

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Učitelj potiče učenike na uključivanje u knjižnicu (školsku, mjesnu), vođenje bilježaka o pročitanim knjigama (naslov, pisac, dojmovi, glavni likovi, odabrane rečenice, neobične i zanimljive riječi i sl.), formiranje osobne knjižnice i sl. Učitelj formira razrednu knjižnicu, u suradnji s knjižničarom ili samostalno, cedeteku i videoteku, priređuje tematske izložbe knjiga, organizira slušanje/gledanje zvučnih/videozapisa s umjetničkim kazivanjima teksta, organizira susrete i razgovore s piscima, literarne igre i natjecanja i dr. U cilju ostvarivanja ovog ishoda, učitelj planira, u suradnji s knjižničarom, održavanje najmanje dva sata tijekom godine u školskoj knjižnici.

SJ OŠ D.3.3.

Učenik gradi svoj kulturni i nacionalni identitet.

- njeguje običaje (dječje narodne igre i pjesme)
- posjećuje kulturne događaje i školske/izvanškolske manifestacije, a u pojedinim i sudjeluje
- posjećuje i razlikuje kulturne ustanove
- razgovara o događajima kojima je prisustvovao i vrednuje ih
- izražava svoj doživljaj kulturnog događaja na različite kreativne načine

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI DOBAR

- uz poticaj učitelja posjećuje školske i izvanškolske manifestacije, a u nekima i sudjeluje
- posjećuje kulturne ustanove i događaje, vrednuje ih i izražava svoj doživljaj

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- kulturni događaji i ustanove: kazalište, galerije, muzeji, vjerske ustanove, susreti s književnicima, kino, razni književni i kulturni festivali i smotre, posjet medijskim kućama i sl.
- školske i izvanškolske kulturne manifestacije: Svetosavska akademija, Brankovi dani, Međunarodni dan materinskog jezika, Dani kulture Srba istočne Slavonije, Baranje i zapadnog Srijema i sl.
- običaji (dječje narodne igre i pjesme vezane za Božić i Uskrs) i sl.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Učitelj planira školske ili izvanškolske kulturne sadržaje i aktivnosti prema interesima učenika, mogućnostima škole i lokalne zajednice. Ishodom se potiče uključivanje učenika u kulturni i društveni život zajednice te se stoga ne vrednuje sumativno.

KNJIŽEVNOST (A)

ISHODI

RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJ OŠ A.4.1.

Učenik razlikuje književne vrste.

- opisuje osnovne karakteristike pjesme, bajke, basne, pripovijetke, dječjeg romana i drame za djecu
- tumači kratke narodne umotvorine
- uočava značajne pojedinosti u opisu prirode
- zapaža izraze i riječi kojima su izazvani pojedini dojmovi u tekstovima
- uočava i razlikuje dijelove fabule (uvod, zaplet, rasplet)
- uočava i tumači izraze, riječi i dijaloge kojima su prikazani sukobi i dramatične situacije
- uočava didaskalije
- prepoznaje personifikaciju kao pjesničku sliku

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI DOBAR

- razlikuje književne vrste, dijelove fabule i značajne pojedinosti u opisu prirode na temelju poticajnih pitanja
- samostalno izdvaja upečatljive osobine lika prema izgledu i ponašanju

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- književnoumjetnički tekstovi (lirske i epske pjesme, pripovijetke, bajke, basne, kratke narodne umotvorine, dječji roman, dramski tekst) u čitanci, zvučnoj čitanci, web-stranicama digitalnih biblioteka i drugim izvorima.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Učitelj koristiti preporučene književnoumjetničke tekstove kako za modeliranje strukture sati (imajući u vidu unutarpredmetnu i međupredmetnu povezanost), tako i za istraživački i samostalni rad učenika. Pri izboru tekstova treba voditi računa o žanrovskoj i tematskoj raznovrsnosti kao i o recepcijskim mogućnostima učenika. Književni se pojmovi imenuju te se uočava njihova uloga u tekstu. Književni pojmovi: običajna narodna lirska pjesma, motiv, tema, ideja, vidna i zvučna pjesnička slika, personifikacija, pripovjedač, pripovijedanje, dijalog, monolog, opis, didaskalije.

Učenik čita šest lektirnih djela (s popisa predloženih tekstova). U prvom polugodištu obrađuju se dva lektirna djela, a ostala u drugom.

ISHODI

RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJ OŠ A.4.2.

Učenik razvija čitateljsku naviku.

- samostalno bira književna djela i preporučuje drugima
- analizira djelo, izražava svoje mišljenje o pročitanom

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- uz poticaj učitelja čita književna djela primjerena uzrastu

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- književnoumjetnički, znanstveno-popularni i informativni tekstovi primjereni recepcijskim sposobnostima učenika.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Učenik čita najmanje dva književna djela primjerena uzrastu koja je odabrao samostalno ili po preporuci učitelja i knjižničara. Učitelj potiče učenika na vođenje dnevnika čitanja (naslov teksta, pisac, likovi, neobične riječi i izrazi, zanimljive rečenice, dojmovi o pročitanom tekstu), na razgovor o svojim bilješkama s drugim učenicima u razredu čime se može ostvariti samovrednovanje i vršnjačko vrednovanje.

JEZIK (B)

ISHODI

RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJ OŠ B.4.1.

Učenik razlikuje značenje riječi i izraza.

- razlikuje i objašnjava različita značenja riječi i izraza u govornim situacijama
- razlikuje osnovno i preneseno značenje riječi
- izvodi nove riječi od drugih riječi, npr. imenice od pridjeva i glagola i obrnuto
- uočava naglašene i nenaglašene riječi
- zamjenjuje jezičnim standardom neknjiževne riječi i tuđice

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- razlikuje značenje riječi, proširuje vlastiti rječnik te ih uz poticaj primjenjuje u svakodnevnom govoru

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- različiti tekstovi, razgovorne situacije, učenički rad, školske ili dnevne novine, jezične igre.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Učitelj u cilju jasnog izražavanja, potpunijeg i točnog prijenosa informacija i ljepšeg govora organizira aktivnosti kojima motivira i usmjerava učenika na korištenje novih i odgovarajućih riječi, proširivanja opsega značenja u okviru jedne riječi, preoblikovanje riječi u nove riječi (učenik - učiti - učenički) i sl. Književne pojmove učenik upoznaje prilikom obrade teksta, a prepoznavanje stilskih sredstava (onomatopeja, usporedba, personifikacija) zasniva se na doživljajnoj komponenti. Funkcionalni se pojmovi, također, usvajaju tijekom rada i nije poželjno ograničavati njihov broj na razrede, a učitelj stalno potiče učenika da ih primjenjuje u odgovarajućim situacijama.

ISHODI RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA**SJ OŠ B.4.2.**

Učenik razlikuje vrste riječi (imenice, glagole, pridjeve, osobne zamjenice i brojeve).

- uočava zbirne imenice
- razlikuje lice i broj glagola
- razlikuje osnovne načine izražavanja prošlosti, sadašnjosti i budućnosti
- razlikuje opisne i posvojne pridjeve
- prepoznaje rod i broj osobnih zamjenica
- prepoznaje glavne i redne brojeve

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI DOBAR

- razlikuje vrste riječi i glagolska vremena
- uz poticaj pretvara glagolska vremena iz prezenta u perfekt i futur (jednostavni primjeri)

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- različiti tekstovi, razgovorne situacije, učenički rad, školske ili dnevne novine, jezične igre.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Učenik jezične pojave uočava u okviru teksta i govornih situacija gdje se one prirodno javljaju, a što bitno utječe na razvoj svjesne aktivnosti. Uz verbalno objašnjenje nekog jezičnog pojma zanimljiv je njegov grafički (tablice, grafikoni, Venov dijagram) ili slikovni (slike, ilustracije iz časopisa ili sa interneta, strip) prikaz i sl. Učitelj bira jezičnu igru prema interesu učenika ili u kontekstu nastavnog sadržaja.

SJ OŠ B.4.3.

Učenik razlikuje rečenice i povezuje ih u smislen, cjelovit tekst.

- razlikuje glavne rečenične članove (subjekt i predikat) i prepoznaje jednostavnu rečenicu
- prepoznaje zavisne rečenične članove proširene rečenice (objekt kao dodatak predikatu i atribut kao dodatak subjektu)
- razlikuje upravni i neupravni govor u rečenicama (sva tri oblika)

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI DOBAR

- razlikuje rečenice po značenju i obliku
- uz poticaj oblikuje rečenice te ih povezuje u kraći tekst
- razlikuje rečenične članove u jednostavnim rečenicama
- razlikuje i identificira u tekstu upravni i neupravni govor

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- različiti tekstovi, razgovorne situacije, učenički rad, školske ili dnevne novine, jezične igre.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Učitelj planira aktivnosti u kojima se rečenice uočavaju u okviru tekstova i razgovornih situacija što potiče učenika na istraživački i stvaralački odnos prema jeziku. Učitelj treba ohrabrivati učenika na samostalno obrazlaganje uočene jezične pojavnosti kako bi ona služila kao putokaz za planiranje budućih aktivnosti na satu - kreativnu primjenu. Izbor jezične igre ovisi o zanimanju učenika ili o kontekstu nastavnog sadržaja.

ISHODI

RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJ OŠ B.4.4.

Učenik primjenjuje osnovna pravopisna pravila.

- upotrebljava veliko slovo u pisanju višestanih naziva (imena država i stanovnika država; naslova knjiga, novina i časopisa) te u pisanju posvojnih pridjeva izvedenih od vlastitih imena
- objašnjava skraćenice višestanih naziva
- primjenjuje pravila pisanja upravnog i neupravnog govora

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- primjenjuje pravila pisanja rečeničnih znakova, riječca, velikog slova, upravnog i neupravnog govora uz poticaj

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- različiti tekstovi, razgovorne situacije, učenički rad, školske ili dnevne novine, jezične igre, diktati.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Učitelj organizira aktivnosti na satu koje učenika stavljaju u poziciju da sam zapaža, prosuđuje i zaključuje čime se potiče radoznalost, kreativnost i stvaralaštvo. Pravilo do koga su učenici došli treba provjeriti, utvrditi i obogaćivati na novim primjerima (učitelj priprema metodičke predloške za vježbanje), a praktična primjena dane jezične pojavnosti omogućava da ono trajno ostane u svijesti učenika.

SJ OŠ B.4.5.

Učenik razlikuje osnovne pojmove o srpskom jeziku.

- uočava društvenu uvjetovanost jezika
- razlikuje govorni i pisani jezik
- razlikuje verbalna i neverbalna jezična sredstva
- razlikuje pojmove: službeni jezik i jezik u službenoj uporabi
- uočava važnost jezika u očuvanju identiteta

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- prepoznaje pojmove, službeni jezik i jezik u službenoj uporabi te uočava važnost jezika u očuvanju identiteta

44

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- različiti književnomjetnički, znanstveno-popularni i informativni tekstovi, razgovorne situacije, jezične igre, kazališne i filmske predstave, dječji časopisi i novine na srpskom jeziku i sl.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Sadržajima i aktivnostima postupno se provodi opismenjavanje najmlađih učenika na osnovi ortoepskih i ortografskih standarda srpskoga književnog jezika te razvijanje receptivne i produktivne uporabe jezika u usmenoj i pisanoj komunikaciji. Neophodno je da učenici koriste srpski jezik u svim aktivnostima u školi. Navedeni sadržaji na materinskom jeziku potiču razvijanje, čuvanje i poštivanje vlastitoga kulturnog i nacionalnog identiteta.

KULTURA IZRAŽAVANJA I STVARALAŠTVO (C)

ISHODI

RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJ OŠ C.4.1.

Učenik aktivno sudjeluje u razgovoru izražavajući svoje misli, osjeća i stavove.

- aktivno sluša govor sugovornika
- sluša, analizira i vrednuje zvučne zapise, govore i razgovore u emisijama za djecu (televizijske i radioemisije)
- u svoje kazivanje unosi dijalog i upravni govor
- razlikuje govornu i negovornu poruku i elemente nejezičnog sporazumijevanja
- sudjeluje u raspravi (poštujući temu iznosi vlastito mišljenje potkrepljujući ga dokazima; uvažava tuđe mišljenje)
- opisuje slike koje prikazuju pejzaže, interijere, portrete (na temelju plana opisa)
- prepričava tekst u cjelini (s izmjenom početka ili završetka priče) po samostalno napravljenom planu
- kazuje napamet naučene tekstove (lirske, epske, dramske)

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- sluša i razumije govor te izražava vlastita zapažanja
- sudjeluje u razgovoru na zadanu temu na temelju danih poticajnih pitanja iznoseći vlastito mišljenje i poштуjući pravila pristojnog ophođenja
- kazuje kraće tekstove na temelju zajednički napravljenog plana

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- razgovorne situacije, različite vrste tekstova, jezične igre.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Učitelj kontinuirano organizira govorne aktivnosti na satu, ohrabruje i potiče učenika na unapređivanje govorne kulture, razvijanje govornog stila koji odlikuje jednostavan izraz (sažet, jasan, emocionalno suzdržan, ali potpomognut mimikom i gestikulacijom) da odgovara na pitanja, recitira, raspravlja, priča, prepričava, opisuje, daje prijedloge, najavljuje, pozdravlja i sl. Osobito treba upućivati učenika na izbjegavanje poštapalica, uzrečica i neodređenih riječi u govoru.

SJ OŠ C.4.2.

Učenik izražajno čita, analizira i uspoređuje različite vrste tekstova.

- čita naglas i u sebi s razumijevanjem pročitano
- usklađuje intonaciju i tempo čitanja s prirodom teksta (lirski, epski, dramski, znanstveno-popularni)
- potkrepljuje i objašnjava svoje stavove čitajući odlomke iz teksta
- prepričava tekst u cjelini ili po dijelovima (s promjenom gramatičkog lica, izmjenom početka ili završetka priče) po zajednički napravljenom planu
- izdvaja nove riječi i neobične izraze

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- čita tekstove, razumije pročitano, razlikuje dijelove teksta te na temelju danih preporuka/ poticajnih pitanja pronalazi važne podatke i opisuje osnovno značenje pročitano

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

• književnoumjetnički, znanstveno-popularni i informativni tekstovi, dječji časopisi i novine i dr.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Tekstovi trebaju biti zanimljivi i primjereni uzrastu učenika. Sadržaje, metode i oblike rada treba prilagoditi mogućnostima i potrebama učenika. Učitelj kontinuirano prati i provjerava stupanj svladanosti tehnike izražajnog čitanja (tempo, naglašavanje, emocionalno nijansiranje) i razumijevanja pročitanog. Treba insistirati na „čitanju u sebi“ kao najplodonosnem obliku stjecanja znanja jer uz prethodno zadane istraživačke zadatke „čitanje u sebi“ potiče i osposobljava učenike za samostalno učenje.

ISHODI

RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJ OŠ C.4.3.

Učenik razvija vještinu pisanja.

- piše čitko i uredno kontrolne diktate i autodiktate primjenjujući usvojena pravopisna pravila
 - razvija vještinu kreativnog pisanja (prepričava tekst s promjenom gramatičkog lica, dopunjava priče, dopisuje priče, postavlja pitanja na dane odgovore, piše na slobodnu temu i sl.)
 - opisuje složenije odnose među predmetima, bićima i pojavama (stvarnim i izmišljenim)
 - izvještava o obavljenom ili neobavljenom zadatku
 - sastavlja zagonetke, brzalice, pitalice, rebuse i ukrštene riječi
 - stvara priču prema ponuđenom sažetom tekstu
 - oblikuje kraću pisanu poruku (reklama i plakat)
 - vodi dnevnik čitanja
-

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- prema modelu piše kratke tekstove jednostavnih struktura u skladu sa svrhom i primateljem
-

46

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

• različiti tekstovi, vijest, izvješće, reklama, plakat, pisani sastav, metodički predloži za pisane vježbe.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Učitelj organizira aktivnosti/strategije (priprema, pisanje, ispravak nakon vršnjačkog vrednovanja, uređivanje, objavljivanje) kojima se razvija kreativni potencijal učenika (prepričavanje teksta s promjenom gramatičkog lica, dopunjavanje priče, dopisivanje priče, postavljanje pitanja na dane odgovore, pisanje sastava na slobodnu temu, oblikovanje SMS poruke, vijesti, izvješća, reklame, plakata, opisivanje i sl.). Učenicima treba isticati značajke pisanja - omogućava razmjenu misli i zanimljivih ideja. Ishod je povezan s međupredmetnim temama *Učiti kako učiti*, *Osobni i socijalni razvoj*, *Uпотреba informacijske i komunikacijske tehnologije*.

KULTURA I MEDIJI (D)

ISHODI

RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJ OŠ D.4.1.

Učenik razlikuje dokumentarni film od igranog filma i televizijske emisije.

- prepoznaje osnovna obilježja dokumentarnog filma
- uspoređuje dokumentarni film s igranim filmom, televizijskom ili radioemisijom za djecu
- raspravlja o televizijskim i radioemisijama
- vrednuje kazališnu predstavu/film
- osmišljava i snima kamerom mobilnog telefona kratki dokumentarni film (o obitelji, prijatelju, kućnom ljubimcu, školi i sl.) u trajanju od tri minute
- osmišljava kraću kazališnu predstavu

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- prepoznaje dokumentarni film i razlikuje ga od igranog filma, televizijske emisije i snimljene kazališne predstave prema poticajnim pitanjima
- uz pomoć učitelja snima kratki dokumentarni film

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- dokumentarni film, igrani film, televizijska emisija, kazališna predstava.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Učitelj potiče učenika na iskazivanje svog stava o gledanom igranom filmu za djecu kao i na stvaralačke aktivnosti: raspravlja o gledanoj predstavi ili filmu, stvara vlastiti kraći dokumentarni film kamerom mobilnog telefona (o obitelji, prijatelju, kućnom ljubimcu, školi i sl.), osmišljava kazališnu predstavu (scena, kostimi, dramski tekst, gluma).

SJ OŠ D.4.2.

Učenik razlikuje i upotrebljava tiskane i digitalne medije.

- pronalazi traženi podatak u referentnoj literaturi (*Rječniku srpskog jezika, Pravopisu srpskog jezika, ilustriranoj enciklopediji i sl.*)
- razlikuje dječje časopise od drugih vrsta časopisa i periodičkih publikacija
- pronalazi tražene podatke u časopisima koji su primjereni njegovu uzrastu (npr. *Politikin Zabavnik, Bijela pčela, Školarac*)
- uređuje zidne novine
- razlikuje zabavnu od obavijesne poruke na internetu
- upoznaje se s opasnostima interneta (izloženost elektroničkom nasilju, ovisnost o internetu, preplavljenost sadržajima koji nisu primjereni uzrastu)

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- pronalazi potrebne podatke u referentnoj literaturi, časopisima ili edukativnim digitalnim medijima na osnovi poticajnih pitanja

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- tiskani mediji: dječje knjige, dječji časopisi i novine, dječja enciklopedija
 - digitalni mediji: digitalni tekstovi, slike, zvuk i video (Srpska dečja digitalna biblioteka, *Antologija srpske književnosti*, Projekt *Rastko*, IC DL - *International Children's Digital Library*, YouTube i sl.).
-

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Učitelj potiče učenike na aktivnije uključivanje u knjižnicu (školsku, mjesnu, gradsku), vođenje bilježaka o pročitanim knjigama (naslov, pisac, dojmovi, glavni likovi, odabrane rečenice, neobične i zanimljive riječi), formiranje osobne knjižnice i sl. Učitelj formira razrednu knjižnicu u suradnji s knjižničarom ili samostalno, cedeteku i videoteku, priređuje tematske izložbe knjiga, organizira slušanje/gledanje zvučnih/videozapisa s umjetničkim kazivanjima teksta, organizira susrete i razgovore s piscima, literarne igre, natjecanja i dr. U cilju ostvarivanja ovog ishoda učitelj planira, u suradnji s knjižničarom, održavanje najmanje dva sata tijekom godine u školskoj knjižnici.

ISHODI

RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJ OŠ D.4.3.

Učenik gradi svoj kulturni i nacionalni identitet.

- njeguje običaje (dječje narodne igre i pjesme)
 - posjećuje kulturne ustanove i događaje te školske/izvanškolske manifestacije, a u pojedinim i sudjeluje
 - razlikuje kulturne ustanove
 - razgovara o događajima kojima je prisustvovao i vrednuje ih
 - izražava svoj doživljaj kulturnog događaja na različite kreativne načine
-

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- uz poticaj učitelja posjećuje školske i izvanškolske manifestacije
 - posjećuje kulturne ustanove i događaje, vrednuje ih i izražava svoj doživljaj
-

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

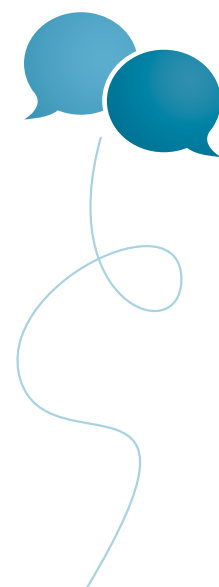
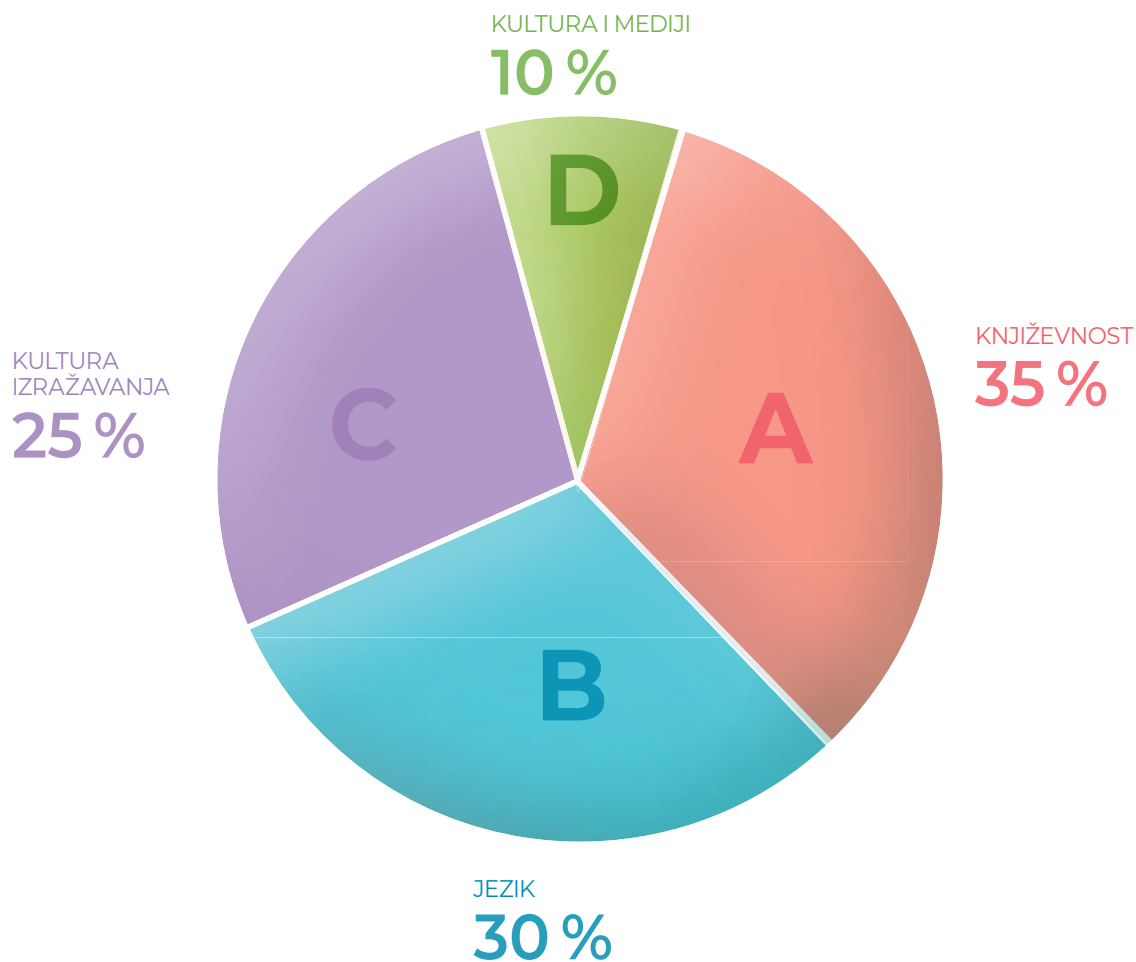
- kulturni događaji i ustanove: kazališta, galerije, muzeji, vjerske ustanove, susreti s književnicima, kino, razni književni i kulturni festivali i smotre, posjet medijskim kućama i sl.
 - školske i izvanškolske kulturne manifestacije: Svetosavska akademija, Brankovi dani, Međunarodni dan materinskog jezika, Dani kulture Srba istočne Slavonije, Baranje i zapadnog Srijema i sl.
 - običaji (dječje narodne igre i pjesme vezane za Božić i Uskrs) i sl.
-

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Učitelj planira školske ili izvanškolske kulturne sadržaje i aktivnosti prema interesima učenika, mogućnostima škole i lokalne zajednice. Ishodom se potiče uključivanje učenika u kulturni i društveni život zajednice te se stoga ne vrednuje sumativno.

PRIJEDLOG POSTOTNE ZASTUPLJENOSTI DOMENA OD PETOG DO OSMOG RAZREDA OSNOVNE ŠKOLE

ISHODI

RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJ OŠ A.5.1.

Učenik razlikuje osnovne značajke književnih rodova (lirika, epika, drama).

- razlikuje pojam književnog roda od književne vrste i razlikuje književne vrste
- uočava osnovna obilježja lirike (lirski subjekt, pjesničke slike i motivi), epike (u stihu i u prozi, kompozicija) i drame (dramska radnja, dijalog, čin, pojava, lica)

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- razlikuje književne vrste i uz manju pomoć učitelja razlikuje književne rodove; vođen smjernicama uočava obilježja književnih rodova

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- lirski pjesma, epska pjesma, pripovijetka, roman za djecu i mlade (odlomak), dramski tekst (radiodrama).

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Učenje i poučavanje o podjeli književnosti povezuje se s književnim tekstovima. Tijekom njihove interpretacije, učenik objašnjava značajke književnih rodova i vrsta koristeći razne metode.

SJ OŠ A.5.2.

Učenik tumači književno djelo i izražava svoj doživljaj.

- izražava doživljaj, raspoloženje, zapažanja izazvana čitanjem književnog djela
- razvija sposobnost imaginacije i uspoređuje vlastita iskustva s iskustvima nastalim tijekom čitanja književnog teksta
- uočava glavne motive, temu i poruku djela
- prepoznaje etičke vrijednosti pjesama pretkosovskog ciklusa i osuđuje neetično ponašanje negativnih likova

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- uz poticanje učitelja izražava svoj doživljaj, povremeno komunicira s drugim učenicima i učiteljem
- uz pomoć smjernica prepoznaje temu, poruku djela, uočava etično i osuđuje neetično ponašanje likova

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- pripovijetke, roman za djecu i mlade (odlomak), avanturistički roman (lektira), pjesme pretkosovskog ciklusa.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Zajedničko čitanje kraćih tekstova na satu u svrhu razvijanja trajne čitateljske navike; aktivan razgovor u kojem sudjeluju svi učenici, a čiji je predmet razumijevanje teksta na osnovi doživljaja. Pritom se ističe važnost svakog pojedinačnog mišljenja.

ISHODI

RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJ OŠ A.5.3.

Učenik karakterizira književni lik i prepoznaje osnovne oblike kazivanja u književnim tekstovima.

- karakterizira književni lik na temelju njegova izgleda, postupaka, govora
- uočava razliku između povijesnog i književnog lika
- uočava razliku između pripovjedača i pisca, pripovijedanja u prvoj i trećoj osobi
- prepoznaje naraciju i uočava razliku između naracije i drugih oblika kazivanja

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI DOBAR

- prema smjernicama karakterizira književni lik na temelju izgleda, postupaka i govora
- prepoznaje naraciju i uz pomoć smjernica uočava razliku između drugih oblika kazivanja
- uočava razliku između pripovijedanja u prvoj i trećoj osobi i pomoću smjernica između pripovjedača i pisca

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- pripovijetke, roman za djecu i mlade (odlomak), epske pjesme.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Učenje i poučavanje o karakterizaciji književnih likova i različitim oblicima kazivanja povezuje se s književnim tekstovima. Tijekom njihove interpretacije učenik karakterizira književni lik i uočava, razlikuje te imenuje oblike kazivanja. Tijekom interpretacije epskih pjesama učenik uočava aluzije na povijesne događaje. Koristeći se određenim povijesnim izvorima, uspoređuje stvarnost i fikciju, epsku i stvarnu biografiju junaka.

SJ OŠ A.5.4.

Učenik razlikuje osnovne značajke lirske i lirsko-epske umjetničke te lirske i epske narodne pjesme.

- razlikuje umjetničku od narodne lirike, lirsku od epske pjesme
- uočava značajke pejzažne pjesme, mitološke i obredne narodne pjesme
- prepoznaje motive i pjesničke slike, vrste stihova prema broju slogova, slobodan i vezani stih
- uočava stilska izražajna sredstva: epitet, ustaljeni epitet, poredbu, onomatopeju, personifikaciju
- uočava osobine poeme kao lirsko-epske vrste

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI DOBAR

- uz pomoć smjernica razlikuje tipične motive pojedinih vrsta pjesama, vrste stihova kao i jednostavnija stilska sredstva, prepoznaje slobodan i vezani stih
- opisuje osnovne značajke umjetničke i narodne lirike, lirske i epske narodne pjesme te lirsko-epske umjetničke pjesme

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- narodne lirske pjesme, narodne epske pjesme, lirske umjetničke pjesme, poema.
-

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Učenje i poučavanje o značajkama pjesama povezuje se s književnim tekstovima. Tijekom njihove interpretacije, učenik objašnjava značajke narodne i umjetničke poezije, različitih vrsta lirskih pjesama te epske pjesme i poeme koristeći razne metode.

ISHODI

RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJ OŠ A.5.5.

Učenik razvija čitateljsku naviku.

- predstavlja odabrani književni tekst, obrazlaže razloge vlastitoga izbora književnog teksta i eventualne poticaje za čitanje (preporuka knjižničara, prijatelja, roditelja, učitelja, film i drugo)
 - uočava emocionalni aspekt čitanja vezan uz sudbinu književnog lika; ukoliko postoji analogija uspoređuje književni lik i lik u filmu
 - ističe najzanimljivije detalje (opise, rečenice, stihove, ideje, probleme) i potiče druge učenike na razgovor, komentar
 - preporučuje drugim učenicima književni tekst uz obrazloženje
 - razvija čitalačku naviku kontinuiranim čitanjem i motivacijom za čitanje
-

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- bira književni tekst prema svom interesu
 - predstavlja književni tekst uz pomoć učitelja
 - pokazuje zanimanje i pozitivan stav prema čitanju
-

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- učenik bira književni tekst prema svom interesu.
-

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Učenik predstavlja djelo koje je samostalno odabrao i pri tome koristi znanja i vještine koje je stekao tijekom interpretacije književnih dijela na školskom satu (književnoteorijsko znanje, analitičko-sintetička metoda, tekstualna metoda i argumentacija). Svoj doživljaj djela učenik može izraziti usmeno, pisano, plakatom, digitalnim, multimedijalnim, likovnim i drugim radovima. Učenik svoje radove može prikupljati u učeničkoj mapi ili voditi dnevnik čitanja.

JEZIK (B)

ISHODI

RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJ OŠ B.5.1.

Učenik razlikuje osnovne leksičko-semantične kategorije.

- određuje značenja nepoznatih riječi i izraza na temelju situacije i teksta/konteksta u kojem su upotrijebljeni
- identificira neknjiževne riječi i uočava njihovu funkciju u tekstu/govoru
- razlikuje jednoznačnost i višeznačnost
- prepoznaje naglašene i nenaglašene riječi
- pronalazi značenja arhaičnih riječi i izraza
- proširuje krug riječi koje upotrebljava u svakodnevnoj komunikaciji

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- uz poticaj razlikuje osnovne leksičko-semantične kategorije u svakodnevnom govoru i tekstu te ih povremeno primjenjuje

SJ OŠ B.5.2.

Učenik razlikuje promjenjive i nepromjenjive riječi u rečenici i/ili tekstu.

- razlikuje vrste promjenjivih riječi: imenice, glagole, pridjeve, brojeve, osobne imeničke zamjenice i neosobne (upitno- odnosne, neodređene, niječne, opće)
- razlikuje nepromjenjive riječi
- razlikuje normativne od nenormativnih oblika riječi, posebno padežne oblike i glasovne promjene koje se javljaju u promjeni oblika riječi
- razlikuje kategorije roda, broja, padeža u imenskim riječima
- razlikuje osnovne funkcije i značenja padeža
- prepoznaje oblike prezenta pomoćnih glagola (jesam, biti i htjeti) u rečenici i jezičnim situacijama
- uspoređuje određeni i neodređeni oblik pridjeva u tekstu
- razlikuje pozitiv, komparativ i superlativ pridjeva
- uočava komparativ i superlativ pojedinih priloga za način, količinu i mjesto (dobro, lijepo, malo, mnogo, daleko)

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- uz poticaj prepoznaje i razlikuje promjenjive i nepromjenjive riječi

SJ OŠ B.5.3.

Učenik razlikuje, oblikuje i preoblikuje jednostavnu rečenicu.

- razlikuje strukturu jednostavne rečenice: nezavisne rečenične članove neproširene rečenice i zavisne rečenične članove proširene rečenice (pravi i nepravi objekt, priložne oznake, atribut i apoziciju) te uočava sročnost
- razlikuje glagolski i imenski predikat
- razlikuje rečenicu bez subjekta ili predikata
- prepoznaje rečenicu bez izrečenog subjekta
- vlada upravnim i neupravnim govorom

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- uz poticaj uočava i razlikuje u tekstu upravni i neupravni govor, jednostavne rečenice i rečenične članove te ih preoblikuje i povezuje u jednostavan tekst

ISHODI

RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJ OŠ B.5.4.

Učenik primjenjuje pravopisnu normu u komunikaciji.

- primjenjuje pravopisna pravila u uporabi velikog slova (u nazivima kontinenata, država, zemalja, naroda i naseljenih mjesta)
- piše zarez uz vokativ i apoziciju
- primjenjuje pravopisna pravila u odvojenom i sastavljenom pisanju riječi ne, pisanju pridjeva izvedenih od imenica u čijoj se osnovi nalazi suglasnik j, pisanju posvojnih pridjeva, u pisanju riječi u kojima su provedene glasovne promjene
- primjenjuje pravila pisanja upravnog i neupravnog govora

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- primjenjuje, uz poticaj, pravila pisanja u vezi s glasovnim alternacijama, velikim slovom, znakovima interpunkcije, riječcama, upravnim i neupravnim govorom

SJ OŠ B.5.5.

Učenik uspoređuje standardni srpski jezik i zavičajni govor.

- uspoređuje standardni srpski jezik kojim se govori u školi i zavičajni govor
- razvija pravilan stav prema izgovorima srpskoga standardnog jezika (ekavski i ijekavski)

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- uočava ekavski i ijekavski izgovor u tipičnim primjerima
- uočava razlike srpskoga standardnog jezika i zavičajnog govora
- uočava važnost učenja srpskoga standardnog jezika

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJ OŠ B.5.1 – SJ OŠ B.5.5.:

Tekstovi za ostvarivanje psihomotoričkih ciljeva i funkcionalnih zadataka biraju se primjereno uzrastu učenika, usklađuju se s njihovim interesima i potrebama, a odabir se temelji na aktivnostima opisanim u razradi ishoda (npr. neknjiževni i književni tekstovi, različiti medijski tekstovi i tekstovi različitih funkcionalnih stilova).

54

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJ OŠ B.5.1 – SJ OŠ B.5.5.:

Poučavanje jezičnih sadržaja proširuje se, nastavlja i oslanja na ostvarene ishode iz razredne nastave. Sadržaji, metode, oblici rada, aktivnosti, strategije učenja i nastavna sredstva trebaju biti odabrani u skladu s komunikacijskim pristupom. Dakle, pri analizi i oblikovanju teksta u različitim komunikacijskim situacijama i kontekstima, učenik primjenjuje i koristi jezična znanja i vještine. Izbjegava se pristup jeziku kao strukturnom sustavu gramatičkih uzoraka i nastava se prilagođava jezičnim potrebama učenika. Domena *Jezik* integracijski je povezana s ostalim domenama.

KULTURA IZRAŽAVANJA I STVARALAŠTVO (C)

ISHODI

RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJ OŠ C.5.1.

Učenik aktivno sluša i razvija kulturu govorenja.

- razgovara o tekstu iskazujući svoj doživljaj
- izdvaja ključne riječi i ideje te objašnjava značenje kraćeg teksta
- priprema kraće izlaganje i govori prema pripremljenom konceptu (o doživljaju književnog djela i o temama iz svakodnevnog života i svijeta mašte)
- primjenjuje negovorne poruke kao elemente nejezičnog sporazumijevanja
- razvija i obogaćuje svoje govorne sposobnosti u izražajnom kazivanju
- uočava poštapalice i odstupanje od standardne akcentuacije u govoru (mjesto akcenta)
- razgovara i raspravlja o temama iz školskog života i životnog okruženja primjenjujući vještine aktivnog slušanja i pristojne komunikacije

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- aktivno sluša tekst i prema smjernicama izdvaja ključne riječi i ideje
- govori, razgovara i raspravlja prema smjernicama držeći se teme i primjenjujući pravila pristojne komunikacije
- govori izražajno u skladu sa svojim doživljajem teksta

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

• tekstovi koji su prilagođeni razradi ishoda, npr. spontani razgovor, anegdota, opis, prepričavanje.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Učenik sluša najmanje jedan tekst, govori jedan ili više monoloških tekstova i sudjeluje barem u jednom dijaloškom tekstu. Aktivnosti tijekom slušanja/govorenja prilagođavaju se razradi ishoda.

SJ OŠ C.5.2.

Učenik razvija vještinu izražajnog i istraživačkog čitanja.

- čita tekst s razumijevanjem, vodi bilješke tijekom čitanja: izdvaja ključne riječi, glavne ideje, citira, objašnjava radeći na jednostavnijem književnom ili neknjiževnom tekstu
- književne tekstove čita s razumijevanjem i izražajno
- prepoznaje stilski upečatljive rečenice (u opisima prirode, portretima i slično)

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- iz teksta izdvaja ključne pojmove i glavne ideje
- uočava ključnu razliku između književnog i neknjiževnog teksta
- čita izražajno u skladu sa svojim doživljajem teksta

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

• jednostavniji književni i neknjiževni tekstovi koji su prilagođeni razradi ishoda.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Učenik izražajno i istraživački čita jedan ili više književnih i najmanje jedan neknjiževni tekst. Aktivnosti tijekom čitanja prilagođavaju se razradi ishoda.

ISHODI

RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJ OŠ C.5.3.

Učenik razvija vještinu pravilnog i kreativnog pisanja.

- izražava se pismeno u skladu s temom poštujući pravopisnu normu; piše ćirilicom čitko i uredno
- kreativno piše na teme iz svakodnevnog života, svijeta mašte i kraći pisani tekst o doživljaju književnog djela
- uočava kvalitetnija rješenja u pogledu kompozicije, izboru građe, jezika i stila (na vlastitom pisanom radu i/li vanjskim predlošcima kao primjerima dobrih rješenja)
- prepričava kraći tekst vodeći računa o strukturi priče ili dinamičnoj sceni; opisuje prostor (interijer, eksterijer), pojedinosti u prirodi i lik po zajedničkom planu
- piše: vijest, privatno pismo prema općim pravilima o pismu kao sastavu i obliku komuniciranja i popunjava formulare poput upitnika, ankete i slično

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- u skladu s temom prema smjernicama oblikuje i piše tekst jednostavnijih opisnih i pripovjednih struktura
- piše kreativno na različite teme u skladu sa svojim interesima i sposobnostima

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- tekstovi jednostavnijih pripovjednih i opisnih struktura koji su prilagođeni razradi ishoda, npr. anegdota, stvaralačko prepričavanje, vijest, privatno pismo, e-mail, upitnik, anketa i slično.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Učenik piše tekstove u skladu s razradom ishoda i pri tome prolazi sljedeće faze pisanja:

1. pripremna faza: razmišljanje o temi, prikupljanje informacija i izrada
2. faza pisanja po planu
3. faza samovrednovanja (npr. razmišljanje o učiteljevim povratnim informacijama, popunjavanje liste procjene, rubrika)
4. faza usavršavanja (prepravljjanje, ispravljanje, dorada).

KULTURA I MEDIJI (D)

ISHODI

RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJ OŠ D.5.1.

Učenik pronalazi informacije u skladu sa svojim zadacima.

- pronalazi potrebne informacije u različitim izvorima (biografski podatak, pravopisno pravilo i slično)
- razlikuje tiskane i digitalne izvore informacija
- služi se referentnom literaturom
- poznaje osnovne tehnike pretraživanja interneta
- uz pomoć učitelja prepoznaje negativne medijske sadržaje (rasizam, predrasude i druge negativne društvene pojave) i osuđuje ih
- svjestan je mogućih opasnosti na internetu te internet upotrebljava sigurno i odgovorno

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- pronalazi potrebne informacije u više različitih izvora (tiskanih i digitalnih) koje je predložio učitelj

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- tekstovi iz različitih udžbenika, referentna literatura (*Pravopis srpskog jezika*, enciklopedije, školski rječnik, gramatika, razni priručnici), časopisi za djecu, edukativne internetske stranice.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Učitelj bira dva do četiri teksta za ostvarenje ovog ishoda. Preporučuje se tekstualna metoda, dijaloška metoda i strategije učenja koje potiču i razvijaju učeničku samostalnost. S učenicima posebno treba razgovarati o tome što je rasizam i što su predrasude, pomoći im da ih prepoznaju u različitim životnim situacijama. Ishod se može ostvariti u korelaciji s drugim predmetnim domenama, informatikom i međupredmetnom temom *Učiti kako učiti*.

SJ OŠ D.5.2.

Učenik razlikuje grafičke elemente i uočava postupke kojima se postiže željeni utjecaj na primatelje poruka tiskanih medija.

- na primjeru jednostavnijih novinskih vrsta (vijest, izvještaj, intervju, članak) razlikuje grafičke elemente i postupke pomoću kojih se kod primatelja postiže željeni utjecaj (npr. veličina slova, naslov, izbor fotografije)
- utvrđuje je li naslov usklađen sa sadržajem teksta te smišlja drugi naslov
- stvara medijske tekstove jednostavne strukture vodeći računa o grafičkim elementima

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- samostalno otkriva i objašnjava grafičke elemente na primjeru nepoznatoga medijskog teksta i utvrđuje je li naslov usklađen sa sadržajem teksta

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- tekstovi iz časopisa (npr. sportske vijesti) ili knjige za djecu, strip.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Učenicima treba objasniti da je medijski tekst poruka iskazana određenim medijem; ne samo tradicionalni tekst u pisanom ili tiskanom obliku, nego uključuje i ostale medije: govor, sliku, elektroničke medije. Preporučuje se tekstualna metoda, dijaloška metoda, metoda demonstracije i strategije učenja koje potiču i razvijaju učeničku samostalnost. Učitelj bira dva do četiri teksta za ostvarenje ovog ishoda.

ISHODI

RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJ OŠ D.5.3.

Učenik gradi svoj kulturni i nacionalni identitet.

- upoznaje se s radom kulturnih ustanova, posjećuje kulturne događaje
- sudjeluje u školskim i izvanškolskim kulturnim manifestacijama
- njeguje svoju tradiciju; istražuje ili dramatizira narodne običaje koji su bili praćeni obrednim pjesmama (npr. kraljice)
- razvija pozitivan odnos prema umjetnosti, tradiciji i kulturi o kojima kritički promišlja

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- posjećuje kulturne ustanove i događaje
- u skladu sa svojim zadacima i interesima sudjeluje u kulturnim manifestacijama i školskim priredbama ili u istraživanju ili dramatizaciji narodnih običaja

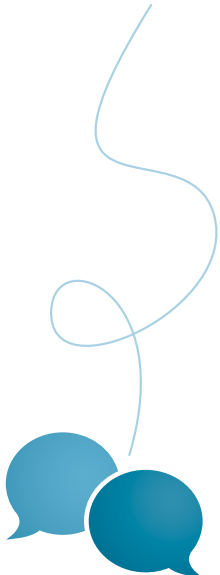
SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- kulturni sadržaji: kazališne predstave, likovne izložbe, susreti s književnicima, posjeti muzejima, manastirima, kinu, medijskim kućama, raznim književnim i kulturnim festivalima i smotrama, sajmu knjiga i slično
- školske i izvanškolske kulturne manifestacije: Svetosavska akademija, Brankovi dani, Međunarodni dan materinskog jezika, Dani kulture Srba istočne Slavonije, Baranje i zapadnog Srijema i druge.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Učenik tijekom školske godine u učeničku mapu ili dnevnik bilježi vlastite aktivnosti, zapažanja i doživljaje, a može ih iznijeti u razgovoru s učiteljem i drugim učenicima. Ovaj ishod može se ostvariti u korelaciji s drugim predmetnim domenama (ishod SJ OŠ A.5.4.) ili predmetima (pravoslavni vjeronauk, likovna kultura)

NAPOMENA: Kulturni sadržaji navedeni su kao prijedlozi, a učitelj bira kulturne sadržaje shodno mogućnostima, ali i interesima učenika. Preporučuju se dva posjeta odabranim sadržajima ili dvije aktivnosti godišnje.

KNJIŽEVNOST (A)

ISHODI RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJ OŠ A.6.1.

Učenik uočava i razlikuje određene književne vrste usmene i autorske književnosti.

- razlikuje obiteljske i običajne narodne pjesme, rodoljubne i socijalne pjesme; prepoznaje univerzalne poruke i uspoređuje sa suvremenim životom
- razlikuje pripovijetku i roman i prepoznaje značajke avanturističkog, povijesnog i znanstveno-fantastičnog romana, biografije i autobiografije
- uočava značajke predaja i pronalazi primjere iz svoje sredine
- prepoznaje humoristično u drami

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI DOBAR

- vođen smjernicama uočava odlike proznih vrsta i povezuje tematiku i motive s određenim vrstama pjesama
- samostalno prepoznaje humor u dramskom djelu
- vođen smjernicama uočava poruke djela

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- obiteljske narodne pjesme, običajne narodne pjesme, domoljubna pjesma, socijalna pjesma, roman za djecu i mlade (lektira), odlomci različitih vrsta romana, komedija (lektira), narodne pripovijetke.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Učenje i poučavanje o književnim vrstama povezuje se s književnim tekstovima. Tijekom njihove interpretacije, učenik objašnjava značajke književnih vrsta koristeći razne metode.

SJ OŠ A.6.2.

Učenik tumači književno djelo i iskazuje svoj doživljaj potkrepljujući ga primjerima.

- tumači pjesničke slike i razlikuje konkretne i apstraktne motive, emocije i razmišljanja (refleksije)
- iskazuje doživljaj, svoje dojmove, zapažanja potvrđuje primjerima iz teksta, stvarnog života te imaginacijom
- prepoznaje etičke vrijednosti pjesama kosovskog ciklusa i ciklusa pjesama o Marku Kraljeviću i osuđuje neetično ponašanje

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI DOBAR

- uz poticanje učitelja iskazuje svoj doživljaj
- uz povremene pogreške razlikuje pjesničke slike, uočava konkretne motive i emocije, a uz pomoć učitelja uočava apstraktne motive i refleksije
- razlikuje etično i neetično ponašanje likova koje osuđuje

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- umjetničke lirske pjesme, epske pjesme kosovskog ciklusa i epske pjesme o Marku Kraljeviću.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Zajedničko čitanje kraćih tekstova na satu u svrhu razvijanja trajne čitalačke navike; aktivan razgovor u kojem sudjeluju svi učenici, a čiji je predmet razumijevanje teksta na osnovi doživljaja. Pritom se ističe važnost svakog pojedinačnog mišljenja. Tijekom interpretacije epskih pjesama učenik uočava aluzije na povijesne događaje. Oslanjajući se na znanje iz povijesti ili koristeći se određenim povijesnim izvorima, uspoređuje stvarnost i fikciju, epsku i stvarnu biografiju junaka.

ISHODI

RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJ OŠ A.6.3.

Učenik karakterizira književni lik s obzirom na različite oblike kazivanja kojima je predočen.

- razlikuje objektivnu i subjektivnu deskripciju
- uočava i tumači funkciju naracije, deskripcije, dijaloga i monologa u oblikovanju lika i stvaranju atmosfere u književnom tekstu
- objašnjava razliku između povijesnog i književnog lika
- razlikuje kronološko i retrospektivno pripovijedanje
- uočava pojam usporavanja (retardacije) radnje

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- vođen smjernicama razlikuje objektivnu i subjektivnu deskripciju
- uočava naglašene oblike kazivanja kojima je književni lik predočen te na koji način različiti oblici kazivanja doprinose izražajnosti

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- pripovijetke (na satu i kao lektira), odlomci iz romana, epske pjesme.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Učenje i poučavanje o karakterizaciji književnih likova i različitim oblicima kazivanja povezuje se s književnim tekstovima. Tijekom njihove interpretacije, učenik karakterizira književni lik i uočava te razlikuje i imenuje oblike kazivanja. Tijekom interpretacije epskih pjesama učenik uočava aluzije na povijesne događaje. Oslanjajući se na znanje iz povijesti ili koristeći se određenim povijesnim izvorima, uspoređuje stvarnost i fikciju, epsku i stvarnu biografiju junaka.

SJ OŠ A.6.4.

Učenik uočava osnovne oblike stiha i strofe, vrste rime, prepoznaje i objašnjava stilska izražajna sredstva.

- uočava i razlikuje monostih, distih, tercet i katren, razlikuje unakrsnu, obgrljenu i parnu rimu, uočava ulogu rime u oblikovanju stiha
- uočava brz i spor ritam, tempo i intonaciju
- uočava stilska izražajna sredstva (kontrast, hiperbolu i gradaciju)

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- uočava osnovne oblike stihova i strofa
- uočava različit ritam, tempo i intonaciju
- uočava kontrast, hiperbolu i gradaciju
- uočava unakrsnu, obgrljenu i parnu rimu

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- lirske umjetničke pjesme.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Učenje i poučavanje o značajkama umjetničke lirike povezuje se s književnim tekstovima. Tijekom njihove interpretacije, učenik objašnjava značajke umjetničke lirike koristeći razne metode.

ISHODI**RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA****SJ OŠ A.6.5.**

Učenik razvija čitateljsku naviku.

- izražava vlastiti doživljaj književnog teksta i obrazlaže razloge i eventualne poticaje za čitanje
- povezuje književni tekst sa suvremenim i osobnim kontekstom, navodi sličnosti i razlike
- ističe najzanimljivije detalje citirajući književni tekst i potiče druge učenike na razgovor, komentar
- argumentirano obrazlaže svoje tvrdnje i stavove koji proizlaze iz tumačenja književnog teksta kao i svoj izbor književnog teksta
- razvija čitateljsku naviku kontinuiranim čitanjem i motivacijom za čitanje i čitalačku kulturu uvažavajući različite ukuse pri izboru književnih tekstova

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI DOBAR

- uz pomoć učitelja predstavlja odabrani književni tekst i obrazlaže svoje tvrdnje i stavove koji proizlaze iz tumačenja književnog teksta kao i svoj izbor književnog teksta
- uz poticaj učitelja i drugih učenika razvija čitateljsku naviku i čitalačku kulturu poštujući drugačiji ukus

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- učenik bira književni tekst prema svom interesu.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Učenik predstavlja djelo koje je samostalno odabrao i pri tome koristi znanja i vještine koje je stekao tijekom interpretacije književnih dijela na školskom satu (književno-teorijsko znanje, analitičko-sintetička metoda, tekstualna metoda i argumentacija). Svoj doživljaj djela učenik može izraziti usmeno, pisano, plakatom, digitalnim, multimedijalnim, likovnim i drugim radovima. Učenik svoje radove može prikupljati u učeničkoj mapi ili voditi dnevnik čitanja.

JEZIK (B)

ISHODI

RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJ OŠ B.6.1.

Učenik razlikuje osnovne leksičko-semantičke kategorije koje upotrebljava u svakodnevnoj komunikaciji.

- razlikuje jednoznačnost i višeznačnost te sinonime, homonime, antonime
- razlikuje jednostavne riječi od tvorenic (izvedenih i složenih), korijen riječi, tvorbenu porodicu
- razlikuje tvorbu riječi izvođenjem (tvorbena osnova, sufiks) i slaganjem (prefiks) te prema zadanom modelu tvori nove riječi
- prepoznaje naglasak u riječima te razlikuje naglašene i nenaglašene riječi

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- razlikuje jednostavne primjere sinonima, homonima i antonima koje upotrebljava u komunikaciji
- razlikuje jednostavne riječi od tvorenic i prema modelu tvori nove riječi

SJ OŠ B.6.2.

Učenik razlikuje odnose promjenjivih i nepromjenjivih riječi u rečenici i/ili tekstu.

- razlikuje pridjevske zamjenice (posvojne i posvojna zamjenica svakog lica, pokazne, odnosno-upitne, niječne, neodređene i opće/određene) i mijenja ih kroz padeže
- razlikuje glagolski vid i glagolski rod
- razlikuje osnovna značenja i tvorbe neličnih glagolskih oblika (infinitiv, glagolski pridjev radni i trpni) te glagolskih imenica (izvedenih od gl. osnove koju čine trpni gl. pridjevi), a glagolske priloge prepoznaje
- razlikuje osnovna značenja i tvorbu svih ličnih glagolskih oblika za iskazivanje vremena i načina
- razlikuje i opisuje glasovne promjene

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- na temelju danih preporuka i uz poticaj prepoznaje i razlikuje pridjevske zamjenice, glagole prema predmetu i trajanju radnje te osnovna značenja i tvorbu ličnih i neličnih glagolskih oblika

SJ OŠ B.6.3.

Učenik razlikuje, analizira i oblikuje jednostavne rečenice u govoru i pisanju.

- vlada glagolskim i imenskim predikatom
- vlada strukturom jednostavne rečenice (neproširene i proširene)
- uočava načine iskazivanja rečeničnih članova (jednom riječju, sintagmom)

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- na jednostavnim primjerima jednostavnih rečenica uočava i razlikuje načine iskazivanja rečeničnih članova

ISHODI

RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJ OŠ B.6.4.

Učenik primjenjuje pravopisnu normu u komunikaciji.

- primjenjuje pravopisna pravila u uporabi velikog slova (višečlani nazivi pokrajina i krajeva, dijelova naselja, ulica i trgova)
- razlikuje rečenične i pravopisne znakove (apostrof, tri točke, crticu, zagradu) i pravilno ih upotrebljava
- razlikuje i pravilno piše riječi u kojima su provedene glasovne promjene
- primjenjuje pravopisna pravila vezana za pisanje glagolskih oblika

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI DOBAR

- uz smjernice primjenjuje pravopisna pravila vezana za glasovne alternacije, pisanje velikog slova, znakova interpunkcije i glagolskih oblika

SJ OŠ B.6.5.

Učenik istražuje osnovne podatke o podrijetlu i razvoju srpskog jezika.

- istražuje osnovne podatke značajne za razvoj srpskog jezika (seobe Slavena, utjecaj Ćirila i Metoda u razvoju pismenosti kod Srba) ulogu svetog Save u stvaranju prvih književnih djela na srpskoslavenskom jeziku; razvoj glagoljice, ćirilice)
- prepoznaje najznačajnije kulturno-povijesne spomenike (*Miroslavljevo jevanđelje, Povelja Stefana Prvovenčanog, Dušanov zakonik*)

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI DOBAR

- uz poticaj pronalazi osnovne podatke o podrijetlu srpskog jezika, glagoljici i ćirilici
- prepoznaje najznačajnije književne spomenike kulture srpskog naroda

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA**SJ OŠ B.6.1 – SJ OŠ B.6.5.:**

Tekstovi za ostvarivanje psihomotoričkih ciljeva i funkcionalnih zadataka biraju se primjereno uzrastu učenika, usklađuju se s njihovim interesima i potrebama, a odabir se temelji na aktivnostima opisanim u razradi ishoda (npr. neknjiževni i književni tekstovi, različiti medijski tekstovi i tekstovi različitih funkcionalnih stilova). Lingvistički i filološki tekstovi iz udžbenika i stručne literature koriste se za ostvarivanje kognitivnih ciljeva i obrazovnih zadataka.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA**SJ OŠ B.6.1 – SJ OŠ B.6.5:**

Poučavanje jezičnih sadržaja proširuje se, nastavlja i oslanja na ostvarene ishode iz razredne nastave. Sadržaji, metode, oblici rada, aktivnosti, strategije učenja i nastavna sredstva trebaju biti odabrani u skladu s komunikacijskim pristupom. Dakle, pri analizi i oblikovanju teksta u različitim komunikacijskim situacijama i kontekstima učenik primjenjuje i koristi jezična znanja i vještine. Izbjegava se pristup jeziku kao strukturnom sistemu gramatičkih uzoraka i nastava se prilagođava jezičnim potrebama učenika. Kod ishoda čiji se sadržaji odnose na svijest o jeziku i njegovu povijesnom razvoju (SJ OŠ B.6.5) preporučuju se metode i strategije učenja koje potiču i razvijaju učeničku samostalnost, suradničko učenje, komunikativnost i kreativnost (istraživanje, izvještavanje, izrada prezentacija i plakata, timski rad, debate, rasprave i sl.) Domena *Jezik* integracijski je povezana s ostalim domenama.

KULTURA IZRAŽAVANJA I STVARALAŠTVO (C)

ISHODI

RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJ OŠ C.6.1.

Učenik razgovara i raspravlja o različitim temama primjenjujući vještine aktivnog slušanja i pristojne komunikacije.

- sluša tekst, sažima podatke u bilješke i obrazlaže značenje kraćeg teksta
- iskazuje svoj doživljaj i objašnjava svoj stav povezujući temu razgovora s pročitanim ili odslušanim tekstom
- priprema kraće izlaganje i govori prema pripremljenom konceptu držeći se teme (o doživljaju književnog djela i o temama iz svakodnevnog života i svijeta mašte)
- u razgovoru i raspravi ne prekida sugovornika i uvažava tuđe mišljenje

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- sažima tekst
- oblikuje i govori jednostavnije opisne i pripovjedne tekstove
- povezuje glavne misli i važne pojedinosti s tekstom
- pažljivo sluša sugovornika i pristojno se uključuje u razgovor

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- tekstovi koji su prilagođeni razradi ishoda, npr. izvještaj, kratka priča, rezime (sažetak), anegdota, pripovjedni i opisni tekstovi, razgovor i rasprava.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Učenik sluša najmanje jedan tekst, govori jedan ili više monoloških tekstova i sudjeluje barem u jednom dijaloškom tekstu. Aktivnosti tijekom slušanja/govorenja prilagođavaju se razradi ishoda.

SJ OŠ C.6.2.

Učenik razvija vještine istraživačkog i interpretativnog čitanja te izražajnog čitanja i kazivanja.

- istražuje i obrađuje podatke iz relevantnih izvora, prati misao (motive, ideje) u različitim tekstovima
- čita tekst provjeravajući razinu razumijevanja pročitano
- uočava razliku između književnih i neknjiževnih tekstova usklađuje čitanje s prirodom književnog i neknjiževnog teksta
- poznati i nepoznati književni tekst čita izražajno s razumijevanjem
- uočava i izdvaja stilski upečatljive rečenice, stihove, dijelove dijaloga ili monologa
- prepoznaje kako neknjiževne riječi u književnom tekstu mogu imati stilsku funkciju (oblikovanje lika, atmosfera)
- razvija i obogaćuje svoje govorne sposobnosti u izražajnom kazivanju

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- uz pomoć smjernica istražuje i obrađuje podatke iz relevantnih izvora
- prepoznaje važne podatke (motive, ideje) u tekstu
- usklađuje svoje čitanje s prirodom književnog i neknjiževnog teksta i uz pomoć smjernica uočava stilogena mjesta i stilsku funkciju neknjiževnih riječi u književnom tekstu

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- književni i neknjiževni tekstovi (poznati i nepoznati) koji su prilagođeni razradi ishoda.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Učenik istraživački, interpretativno i izražajno čita jedan ili više književnih i najmanje jedan neknjiževni tekst. Aktivnosti tijekom čitanja prilagođavaju se razradi ishoda.

ISHODI**RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA****SJ OŠ C.6.3.**

Učenik piše tekst jednostavnih opisnih i pripovjednih struktura i kreativno se izražava.

- kreativno se izražava primjenjujući pravopisnu normu, piše ćirilicom čitko i uredno
- samostalno prepričava tekst i karakterizira lik
- stvaralački prepričava tekst s promjenom gledišta (npr. iz perspektive drugog lika, drugog vremena)
- opisuje vanjski i unutarnji prostor po zajedničkom i samostalno napravljenom planu
- piše: kreativne radove (pjesme, kraće priče) na slobodnu i zadane teme, kratak izvještaj
- uočava razliku između pravila o privatnoj i službenoj korespondenciji
- popunjava razne obrasce u kojima se traže osnovni osobni podaci
- uočava i objašnjava kvalitetnija rješenja za kompoziciju, izbor građe, jezik i stil (na vlastitom pisanom radu i/li vanjskim predlošcima kao primjerima dobrih rješenja)

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI DOBAR

- oblikuje i piše tekst jednostavnih opisnih i pripovjednih struktura u skladu s temom prema planu
- stvaralački prepričava tekst prema zajedničkom planu
- kreativno piše na slobodnu temu i uočava kvalitetnija rješenja za kompoziciju, jezik, stil

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- tekstovi jednostavnijih pripovjednih i opisnih struktura koji su prilagođeni razradi ishoda, npr. opis lika, unutarnjeg i vanjskog prostora, stvaralačko prepričavanje, pjesma, kraća priča, kratak izvještaj, privatno i službeno pismo, obrasci s osobnim podacima i slično.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Učenik piše tekstove u skladu s razradom ishoda i pri tome prolazi sljedeće faze pisanja:

1. pripremna faza: razmišljanje o temi, prikupljanje informacija i izrada
2. faza pisanja po planu
3. faza samovrednovanja (npr. razmišljanje o učiteljevim povratnim informacijama, popunjavanje liste procjene, rubrika)
4. faza usavršavanja (prepravljavanje, ispravljanje, dorada).

KULTURA I MEDIJI (D)

ISHODI

RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJ OŠ D.6.1.

Učenik pronalazi i odabire najkorisnije i/ili njemu najzanimljivije informacije u skladu sa svojim potrebama i zadacima.

- uspoređuje slične i odabire najkorisnije i/ili njemu najzanimljivije informacije iz različitih izvora
- navodi izvor informacija poštujući autorska prava
- osuđuje uvredljive i neprimjerene poruke na koje nailazi u različitim tekstovima, u tiskanim ili digitalnim izvorima informacija
- odgovorno se ponaša na internetu vodeći računa o svojoj i tuđoj sigurnosti i privatnosti

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- pronalazi potrebne informacije u više različitih (tiskanih i digitalnih) izvora koje predlaže učitelj

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- tekstovi iz različitih udžbenika, referentna literatura (dječja enciklopedija), časopisi za djecu, edukativne internetske stranice.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

S učenicima treba razgovarati o tome što su to autorska prava i pomoći im da osvijeste što je plagijat. Preporučuje se tekstualna metoda, dijaloška metoda i strategije učenja koje potiču i razvijaju učeničku samostalnost. Ishod se može ostvariti u korelaciji s drugim predmetnim domenama, informatikom i međupredmetnom temom *Učiti kako učiti*.

SJ OŠ D.6.2.

Učenik objašnjava kako se pomoću grafičkih elemenata postiže željeni utjecaj na primatelje poruka tiskanih medija.

- prosuđuje kako se pomoću grafičkih elemenata (veličina slova, naslov, izbor fotografije i slično) postiže željeni utjecaj na primatelja poruke
- objašnjava kako se upečatljivim naslovima privlači šira publika
- stvara kraće medijske tekstove, vodeći računa o utjecaju koji želi postići

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- na primjeru nepoznatog medijskog teksta objašnjava kako se i kakav utjecaj postiže pomoću grafičkih elemenata, s posebnim osvrtom na naslov

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- sportske vijesti, izvještaj s utakmice, npr. članci iz dnevnih novina prilagođeni uzrastu djeteta, časopisi za djecu, knjige za djecu, strip, internet.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Preporučuje se tekstualna metoda, dijaloška metoda i strategije učenja koje potiču i razvijaju učeničku samostalnost. Učitelji bira dva do četiri teksta za ostvarenje ovog ishoda.

ISHODI**RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA****SJ OŠ D.6.3.**

Učenik gradi svoj kulturni i nacionalni identitet.

- upoznaje se s radom kulturnih ustanova, posjećuje kulturne događaje
- sudjeluje u školskim i izvanškolskim kulturnim manifestacijama
- njeguje svoju tradiciju; istražuje ili dramatizira narodne običaje koji su praćeni običajnim narodnim pjesmama (igre svadbenog ceremonijala)
- razvija pozitivan odnos prema umjetnosti, tradiciji i kulturi o kojima kritički promišlja

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI DOBAR

- posjećuje kulturne ustanove i događaje
- u skladu sa svojim zadacima i interesima sudjeluje u kulturnim manifestacijama i školskim priredbama ili u istraživanju ili dramatizaciji narodnih običaja

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- kulturni sadržaji: kazališne predstave, likovne izložbe, susreti s književnicima, posjeti muzejima, manastirima, kinu, medijskim kućama, raznim književnim i kulturnim festivalima i smotrama, sajmu knjiga i slično
- školske i izvanškolske kulturne manifestacije: Svetosavska akademija, Brankovi dani, Međunarodni dan materinskog jezika, Dani kulture Srba istočne Slavonije, Baranje i zapadnog Srijema i druge.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Učenik tijekom školske godine u učeničku mapu ili dnevnik bilježi vlastite aktivnosti, zapažanja i doživljaje, a može ih iznijeti u razgovoru s učiteljem i drugim učenicima. Ovaj ishod može se ostvariti u korelaciji s drugim predmetnim domenama (ishod SJ OŠ A.6.1.) ili predmetima (pravoslavni vjeronauk, likovna kultura).

NAPOMENA: Kulturni sadržaji navedeni su kao prijedlozi, a učitelj bira kulturne sadržaje shodno mogućnostima, ali i interesima učenika. Preporučuju se dva posjeta odabranim sadržajima ili dvije aktivnosti godišnje.

KNJIŽEVNOST (A)

ISHODI

RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJ OŠ A.7.1.

Učenik svrstava književna djela u određeni književni rod i književnu vrstu.

- dovodi u vezu formalne i sadržajne značajke književnih djela i svrstava ih u određeni književni rod
- prepoznaje tipične epske i lirske motive
- razlikuje osnovne dramske vrste
- ističe sličnosti i razlike između književnih rodova pisane i usmene književnosti (na tematsko-motivskom planu, u stihu, internacionalnim motivima)
- uočava značajke dnevnika, legendarnih priča, putopisa
- uočava humor, ironiju i satiru

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- uočava formalne i sadržajne značajke književnog teksta koje povezuje s određenim književnim rodovima i vrstama, kao i sličnosti i razlike između pisane i usmene književnosti
- samostalno prepoznaje humor u dramskom djelu, a ironično i satirično uz pomoć učitelja

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- narodne epske i lirske pjesme, narodne priče i predanja o svetom Savi (lektira), satirična pripovijetka, komedija, umjetničke lirske pjesme.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Učenje i poučavanje o podjeli književnosti povezuje se s književnim tekstovima. Tijekom njihove interpretacije, učenik objašnjava značajke književnih rodova i vrsta koristeći razne metode.

SJ OŠ A.7.2.

Učenik tumači književno djelo, iskazuje doživljaj i zauzima vrijednosni stav.

- povezuje svoj doživljaj, raspoloženje, zapažanje, empatiju s prethodnim literarnim iskustvom i stvarnim životom
- izdvaja probleme, ideje ili poruke u književnom tekstu
- vrednuje književni tekst i argumentira vlastita zapažanja u vezi s pročitanim tekstom
- procjenjuje etičku vrijednost epskih pjesama, pokosovskog, hajdučkog i uskočkog ciklusa

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- uz poticanje učitelja iskazuje svoj doživljaj i vrijednosni stav
- izdvaja ključne ideje i procjenjuje ih uz pomoć smjernica navodeći primjere iz teksta i života

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- epske narodne pjesme pokosovskog te hajdučkog i uskočkog ciklusa.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Zajedničko čitanje kraćih tekstova na satu u svrhu razvijanja trajne čitateljske navike; aktivan razgovor u kojem sudjeluju svi učenici, a čiji je predmet razumijevanje teksta na osnovi doživljaja. Pritom se ističe važnost svakog pojedinačnog mišljenja. Tijekom interpretacije epskih pjesama učenik uočava aluzije na povijesne događaje. Oslanjajući se na znanje iz povijesti ili koristeći se određenim povijesnim izvorima, uspoređuje stvarnost i fikciju, epsku i stvarnu biografiju junaka.

ISHODI

RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJ OŠ A.7.3.

Učenik razlikuje obilježja proznog djela.

- razlikuje fabulu i siže, uočava uokvirenu fabulu, statičke i dinamičke motive, epizode i epizodne situacije
- prepoznaje unutarnji monolog

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI DOBAR

- uz pomoć smjernica razlikuje obilježja proznog djela
- uočava značajke unutarnjeg monologa i opisuje na primjerima

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- humoristični roman (lektira), pripovijetke i odlomci iz romana.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Učenje i poučavanje o umjetničkoj epici povezuje se s književnim tekstovima. Tijekom njihove interpretacije, učenik objašnjava značajke proznog djela koristeći razne metode.

SJ OŠ A.7.4.

Učenik razlikuje određene vrste karakterizacije likova.

- portretira lik prema vanjskim i unutarnjim osobinama
- razlikuje fizičku, etičku, psihološku, društvenu i jezičnu karakterizaciju lika
- uočava crno-bijelu tehniku u oblikovanju lika u epskim narodnim pjesmama

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI DOBAR

- portretira lik razlikujući fizičku, etičku i društvenu karakterizaciju te uz pomoć smjernica jezičnu i psihološku karakterizaciju

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- humoristični roman (lektira), pripovijetke i odlomci iz romana, epske narodne pjesme.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Učenje i poučavanje o karakterizaciji književnih likova povezuje se s književnim tekstovima. Tijekom njihove interpretacije, učenik karakterizira književni lik i uočava te razlikuje i imenuje vrste karakterizacije likova.

SJ OŠ A.7.5.

Učenik razlikuje pjesmu u stihu i pjesmu u prozi, analizira ulogu stilskih izražajnih sredstava u književnom djelu.

- prepoznaje liričnost pjesme u prozi
- uočava značajke ljubavne, elegične i refleksivne pjesme te posleničke narodne pjesme (pjesme o radu)
- uočava stilsku izražajna sredstva: simbol, alegoriju,
- razlikuje metaforu i slavensku antitezu

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI DOBAR

- prepoznaje tipične motive ljubavne i posleničke narodne pjesme
- uz pomoć smjernica prepoznaje pjesmu u prozi, značajke elegične i refleksivne pjesme
- prepoznaje simbol i alegoriju

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- pjesma u prozi, ljubavne pjesme, refleksivna pjesma, elegija, narodne pjesme o radu.
-

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Učenje i poučavanje o pjesmama u stihu i prozi te o stilskim izražajnim sredstvima povezuje se s književnim tekstovima. Tijekom njihove interpretacije učenik razlikuje i objašnjava značajke pjesama u stihu i u prozi te prepoznaje i objašnjava ulogu stilskih izražajnih sredstava.

ISHODI

RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJ OŠ A.7.6.

Učenik razvija čitateljsku naviku.

- izražava vlastiti doživljaj i obrazlaže razloge za čitanje književnog djela
 - ističe najzanimljivije detalje citirajući tekst i potiče druge učenike na razgovor, komentar
 - odabrane tekstove povezuje s literarnim iskustvom i stvarnim životom
 - razvija čitateljsku naviku kontinuiranim čitanjem i čitalačku kulturu uvažavajući različite ukuse i prihvaćajući sugestije učitelja i drugih učenika pri izboru književnoumjetničkih tekstova
-

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- uz pomoć smjernica predstavlja književno djelo drugim učenicima
 - kontinuirano čita, prati što drugi učenici čitaju, uvažava različito mišljenje i drugačiji stav i ukus
-

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- učenik bira književni tekst prema svom interesu.
-

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Učenik predstavlja djelo koje je samostalno odabrao i pri tome koristi znanja i vještine koje je stekao tijekom interpretacije književnih djela na školskom satu (književnoteorijsko znanje, analitičko-sintetička metoda, tekstualna metoda i argumentacija). Svoj doživljaj djela učenik može izraziti usmeno, pisano, plakatom, digitalnim, multimedijalnim, likovnim i drugim radovima. Učenik svoje radove može prikupljati u učeničkoj mapi ili voditi dnevnik čitanja.

JEZIK (B)

ISHODI

RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJ OŠ B.7.1.

Učenik razlikuje osnovne leksičko-semantičke kategorije.

- razlikuje jednoznačnost i višeznačnost (paronime), pejorative i hipokoristike
- razlikuje naglašene od nenaglašenih riječi koje pravilno izgovara i piše
- razlikuje vrste naglasaka u srpskom jeziku
- proširuje krug riječi koje primjenjuje u svakodnevnoj komunikaciji

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- razlikuje osnovne leksičko-semantičke kategorije u komunikaciji
- prepoznaje vrste naglasaka

SJ OŠ B.7.2.

Učenik razlikuje i objašnjava odnose promjenjivih i nepromjenjivih riječi u rečenici i/ili tekstu.

- analizira vrste promjenjivih i nepromjenjivih riječi
- razlikuje imeničke zamjenice
- vlada gramatičkim kategorijama promjenjivih riječi
- prepoznaje padežnu sinonimiju

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- razlikuje i objašnjava promjenjive i nepromjenjive riječi u rečenici

SJ OŠ B.7.3.

Učenik analizira složenu rečenicu.

- razlikuje nesamostalne rečenične članove (objekt, priložne oznake, atribut i apozicija)
- uočava složenu rečenicu u tekstu
- povezuje jednostavne rečenice u složenu i rastavlja složenu rečenicu na jednostavne
- prepoznaje vrste usporednih odnosa među rečenicama i rečeničnim članovima
- razlikuje nezavisnosložene rečenice prema komunikacijskoj funkciji
- u zavisnosloženoj rečenici prepoznaje samostalnu (glavnu, nezavisnu) i nesamostalnu (zavisnu) rečenicu
- prepoznaje inverziju
- razlikuje vrste zavisnosloženih rečenica
- prepoznaje vrste sintagmi u složenim rečenicama
- uočava veznike u složenim rečenicama i prepoznaje njihovu funkciju

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- uočava složenu rečenicu i način povezivanja jednostavnih rečenica u složenu
- uz poticaj razlikuje vrste zavisnih i nezavisnih predikatnih rečenica

ISHODI

RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJ OŠ B.7.4.

Učenik primjenjuje pravopisnu normu u pisanoj komunikaciji.

- primjenjuje pravila pisanja upravnog govora i velikog slova (u nazivima društava, organizacija, udruga, pokreta i javnih skupova), znakova interpunkcije i kratica

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- razlikuje pravopisne i interpunkcijske znakove i primjenjuje ih u tipičnim primjerima

SJ OŠ B.7.5.

Učenik pronalazi podatke o počecima srpske pismenosti iz glagoljčnih i ćiriljčnih spomenika srpske kulture.

- pronalazi informacije o počecima pismenosti i nastanku najznačajnijih pisama na svijetu
- poznaje staroslavenske spomenike
- uočava karakteristične značajke staroslavenskog teksta
- uočava mjesto srpskog jezika u obitelji slavenskih jezika
- uspoređuje slavenska pisma glagoljicu i staru ćirilicu s današnjom srpskom ćirilicom

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- uz dane preporuke i poticaj pronalazi osnovne podatke iz glagoljčnih i ćiriljčnih spomenika o počecima srpske pismenosti

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJ OŠ B.7.1 – SJ OŠ B.7.5.:

Tekstovi za ostvarivanje psihomotoričkih ciljeva i funkcionalnih zadataka biraju se primjereno uzrastu učenika, usklađuju se s njihovim interesima i potrebama, a odabir se temelji na aktivnostima opisanim u razradi ishoda (npr. neknjiževni i književni tekstovi, različiti medijski tekstovi i tekstovi različitih funkcionalnih stilova). Lingvistički i filološki tekstovi iz udžbenika i stručne literature koriste se za ostvarivanje kognitivnih ciljeva i obrazovnih zadataka.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJ OŠ B.7.1 – SJ OŠ B.7.5.:

Poučavanje jezičnih sadržaja proširuje se, nastavlja i oslanja na ostvarene ishode iz razredne nastave. Sadržaji, metodi, oblici rada, aktivnosti, strategije učenja i nastavna sredstva trebaju biti odabrana u skladu s komunikacijskim pristupom. Dakle, pri analizi i oblikovanju teksta u različitim komunikacijskim situacijama i kontekstima učenik primjenjuje i koristi jezična znanja i vještine. Izbjegava se pristup jeziku kao strukturnom sustavu gramatičkih uzoraka i nastava se prilagođava jezičnim potrebama učenika. Kod ishoda čiji se sadržaji odnose na svijest o jeziku i njegovu povijesnom razvoju (SJ OŠ B.7.5) preporučuju se metode i strategije učenja koje potiču i razvijaju učeničku samostalnost, suradničko učenje, komunikativnost i kreativnost (istraživanje, izvještavanje, izrada prezentacija i plakata, timski rad, debate, rasprave i sl.) Domena *Jezik* integracijski je povezana s ostalim domenama.

KULTURA IZRAŽAVANJA I STVARALAŠTVO (C)

ISHODI

RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJ OŠ C.7.1.

Učenik razgovara, raspravlja i procjenjuje sadržaj različitih vrsta tekstova.

- aktivno sluša tekst, procjenjuje njegovu zanimljivost, korisnost, informativnost i ekspresivnost
- izvodi zaključke i argumentirano iskazuje svoj stav o određenoj temi
- priprema i govori cjelovit govorni tekst na određenu temu
- govori u skladu s temom i prilikom u kojoj govori vodeći računa o publici kojoj se obraća

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- uz pomoć smjernica procjenjuje slušani tekst i argumentirano iskazuje svoj stav
- razgovara i prema smjernicama raspravlja o određenoj temi poštujući pravila pristojne komunikacije
- priprema i govori kraći tekst na određenu temu

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- tekstovi koji su prilagođeni razradi ishoda, npr. informativni, izlagački, opisni, pripovjedni.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Učenik sluša najmanje jedan tekst, govori jedan ili više monoloških tekstova i sudjeluje barem u jednom dijaloškom tekstu. Aktivnosti tijekom slušanja/govorenja prilagođavaju se razradi ishoda.

SJ OŠ C.7.2.

Učenik istraživački čita, procjenjuje tekst i razvija svoje izražajne govorne sposobnosti.

- čita tekst, izvodi zaključke o pročitanom tekstu koji argumentirano objašnjava i tumači, izvodi zaključke i tumači značenje teksta u cjelini
- pronalazi informacije u neknjiževnom tekstu, procjenjuje njihovu zanimljivost, informativnost, korisnost; izdvaja glavne ideje u književnom tekstu, prati njihov razvoj i uočava na koji način doprinose estetskoj vrijednosti
- izdvaja stilski upečatljive rečenice, dijelove teksta i uočava jezično-stilske postupke koji doprinose estetici književnog teksta (uloga frazeologizama, žargonizama, stilska funkcija nestandardne akcentuacije, jezična karakterizacija i sl.)
- usklađuje čitanje s prirodom teksta
- razvija i obogaćuje svoje govorne sposobnosti u izražajnom kazivanju

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- čita tekst s razumijevanjem,
- izvodi zaključke argumentirano objašnjavajući značenje teksta u cjelini
- uz pomoć smjernica procjenjuje neknjiževni i književni tekst
- usklađuje čitanje s prirodom teksta

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- književni i neknjiževni tekstovi koji su prilagođeni razradi ishoda.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Učenik istraživački, interpretativno i izražajno čita jedan ili više književnih i najmanje jedan neknjiževni tekst. Aktivnosti tijekom čitanja prilagođavaju se razradi ishoda.

ISHODI

RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJ OŠ C.7.3.

Učenik piše tekst složenijih opisnih i pripovjednih struktura i kreativno se izražava.

- piše tekst složenijih pripovjednih i opisnih struktura u skladu s temom i prema planu primjenjujući pravopisnu normu; piše ćirilicom čitko i uredno
- prepričava tekst s promjenom redoslijeda događaja, sažeto prepričava iz pozicije prvog ili trećeg lica
- opisuje: unutrašnjost prostora, vanjski prostor, lik (iz okoline ili književni), tehnički (objektivan opis) i sugestivno (osobni ton pri opisivanju)
- analizira kvalitetnija rješenja za kompoziciju, izbor građe, jezik i stil (na vlastitom pisanom radu i vanjskim predlošcima kao primjerima dobrih rješenja)
- piše sažetak (rezime)
- piše: čestitku, pozivnicu, zahvalnicu, službeno pismo, e-mail poruku

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- oblikuje i piše tekst složenijih pripovjednih i opisnih struktura u skladu s temom i prema planu
- stvaralački i sažeto prepričava tekst prema zajednički sačinjenom planu i opisuje mijenjajući perspektivu (vrijeme, pripovjedač, subjektivno/objektivno)

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- tekstovi složenijih pripovjednih i opisnih struktura koji su prilagođeni razradi ishoda, npr. opis lika, unutarnjeg i vanjskog prostora, tehnički opis, razne vrste prepričavanja, rezime, čestitka, pozivnica, zahvalnica, službeno pismo, e-mail poruka i sl..

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Učenik piše tekstove u skladu s razradom ishoda i pri tome prolazi sljedeće faze pisanja:

1. pripremna faza: razmišljanje o temi, prikupljanje informacija i izrada
2. faza pisanja po planu
3. faza samovrednovanja (npr. razmišljanje o učiteljevim povratnim informacijama, popunjavanje liste procjene, rubrika)
4. faza usavršavanja (prepravljavanje, ispravljanje, dorada)..

KULTURA I MEDIJI (D)

ISHODI

RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJ OŠ D.7.1.

Učenik razlikuje empirijsku i medijsku stvarnost.

- uspoređuje razliku između događaja i načina kako je predstavljen u medijima
- uspoređuje kako različiti mediji različito predstavljaju isti događaj
- kreira dva medijska teksta koji na različite načine i iz različitih pozicija prikazuju isti događaj, prezentira ih i diskutira o njima

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- prema smjernicama i na novom primjeru uspoređuje empirijsku i medijsku stvarnost

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- različiti medijski tekstovi iz različitih izvora (televizija, tisak, internet) po izboru učitelja ili učenika.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Učenici ili učitelj trebaju odabrati najmanje dva medijska teksta koji različito predstavljaju isti događaj. Učenicima treba objasniti da je medijski tekst poruka iskazana određenim medijem; ne samo tradicionalni tekst u pisanom ili tiskanom obliku, nego uključuje i ostale medije: govor, sliku, elektronske medije (vrste medijskih tekstova: roman, pjesma, pismo, glazbeni spot, SMS, blog, web-stranica, katalog, strip, novine, e-mail, film, videoigrice, itd). Preporučuje se tekstualna metoda i druge metode i strategije učenja koje potiču i razvijaju učeničku samostalnost, suradničko učenje, komunikativnost i kreativnost.

Učenik treba osvijestiti da medijske poruke nisu jednostavan odraz realnosti, već konstrukcije. To im se može objasniti na primjeru fotografije obrađene u *Photoshopu* (učenik može obraditi svoju fotografiju u *Photoshopu* i na taj način doći do zaključka da je ona odraz njegova izbora, ne realnosti, tj. da je takva obrađena fotografija njegova konstrukcija).

SJ OŠ D.7.2.

Učenik razlikuje visoku i popularnu kulturu.

- objašnjava razliku između visoke i popularne kulture i njihovih proizvoda (glazba, film, moda) i uočava njihovu funkciju pružanja zadovoljstva konzumentima
- objašnjava vezu popularne kulture i suvremenih društvenih trendova
- objašnjava zašto je moguće da različiti primatelji različito reagiraju na isti tekst (uzrast, spol, osobni interesi)
- uočava priču kao temelj teksta popularne kulture
- iznosi svoje mišljenje o proizvodima popularne kulture

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- objašnjava razliku između visoke i popularne kulture
- pomoću smjernica objašnjava utjecaj i ulogu popularne kulture u svakodnevnom životu

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- tekstovi popularne glazbe, stripovi, trivijalna književnost, igrani filmovi, drugi suvremeni tekstovi.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Učitelj ili učenik bira dva do četiri teksta za ostvarenje ovog ishoda. Preporučuje se tekstualna metoda i druge metode i strategije učenja koje potiču i razvijaju učeničku samostalnost, suradničko učenje, komunikativnost i kreativnost.

Pojmovi: visoka kultura, popularna kultura, konzument (objašnjenje ovih pojmova prilagoditi uzrastu učenika).

ISHODI

RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJ OŠ D.7.3.

Učenik gradi svoj kulturni i nacionalni identitet.

- upoznaje se s radom kulturnih ustanova, posjećuje i vrednuje kulturne događaje
- sudjeluje u školskim i izvanškolskim kulturnim manifestacijama
- njeguje svoju tradiciju; istražuje ili dramatiizira život predaka prikazujući različite stare poslove (posleničke pjesme, tj. pjesme o radu), uspoređuje naš život sa životom naših predaka
- razvija pozitivan odnos prema umjetnosti, tradiciji i kulturi o kojima kritički promišlja

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- posjećuje kulturne ustanove i događaje
 - u skladu sa svojim zadacima i interesima sudjeluje u kulturnim manifestacijama i školskim priredbama ili u istraživanju ili dramatiizaciji narodnih običaja
-

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- kulturni sadržaji: kazališne predstave, likovne izložbe, susreti s književnicima, posjeti muzejima, manastirima, kinu, medijskim kućama, raznim književnim i kulturnim festivalima i smotrama, sajmu knjiga i slično
- školske i izvanškolske kulturne manifestacije: Svetosavska akademija, Brankovi dani, Međunarodni dan materinskog jezika, Dani kulture Srba istočne Slavonije, Baranje i zapadnog Srijema i druge.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Učenik tijekom školske godine u učeničku mapu ili dnevnik bilježi vlastite aktivnosti, zapažanja i doživljaje, a može ih iznijeti u razgovoru s učiteljem i drugim učenicima. Ovaj ishod može se ostvariti u korelaciji s drugim predmetnim domenama (ishod SJ OŠ A.7.5.) ili predmetima (npr. pravoslavni vjeronauk, likovna kultura i dr.).

NAPOMENA: Kulturni sadržaji navedeni su kao prijedlozi, a učitelj bira kulturne sadržaje shodno mogućnostima, ali i interesima učenika. Preporučuju se dva posjeta odabranim sadržajima ili dvije aktivnosti godišnje.

KNJIŽEVNOST (A)

ISHODI

RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJ OŠ A.8.1.

Učenik razlikuje ključne stilske, strukturne i estetske značajke književnog teksta.

- razlikuje znanstveno-popularne, informativne i književne tekstove
- procjenjuje vrijednosti književne umjetnosti prema literarnom iskustvu (uočavajući jezično-stilske, idejno-estetske i druge vrijednosti književnog teksta)

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI DOBAR

- objašnjava razliku između znanstveno-popularnih, informativnih i književnih tekstova
- uočava vrijednosti literarnog teksta i u kojoj mjeri utječe na njegove emocije, stavove i vrijednosti

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- znanstveno-popularni, informativni i književni tekstovi po izboru učitelja.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Učenje i poučavanje o različitim osobinama književnih tekstova povezano je s interpretacijom istih tekstova. Tijekom nje učenik prepoznaje stilski različite književne tekstove koristeći različite metode rada, procjenjuje vrijednosti književne umjetnosti prema literarnom iskustvu.

SJ OŠ A.8.2.

Učenik iskazuje doživljaj književnog djela i kritički ga vrednuje.

- uočava umjetničku funkciju deskripcije (portret, pejzaž, eksterijer, interijer)
- iskazuje svoj doživljaj, zauzima kritički stav prema problemima, idejama, porukama književnog djela
- uočava univerzalne vrijednosti i poruke, estetsku i povijesnu vrijednost epskih pjesama ciklusa o oslobođenju Srbije i Crne Gore

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI DOBAR

- iskazuje svoj doživljaj i obrazlaže svoje viđenje problema i ideja istaknutih u djelu
- uočava univerzalne vrijednosti i poruke djela

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- pripovijetke, epske narodne pjesme ciklusa o oslobođenju Srbije i Crne Gore.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Zajedničko čitanje kraćih tekstova na satu u svrhu razvijanja trajne čitateljske navike; aktivan razgovor u kojem sudjeluju svi učenici, a čiji je predmet razumijevanje teksta na osnovi doživljaja. Pritom se ističe važnost svakog pojedinačnog mišljenja. Tijekom interpretacije epskih pjesama učenik uočava aluzije na povijesne događaje. Oslanjajući se na znanje iz povijesti ili koristeći se određenim povijesnim izvorima, uspoređuje stvarnost i fikciju, epsku i stvarnu biografiju junaka.

ISHODI

RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJ OŠ A.8.3.

Učenik uočava osobine epsko-lirskih vrsta, prepoznaje osnovne književno znanstvene vrste i složenija jezično-stilska sredstva.

- razlikuje epske i lirske pjesme; uočava značajke ljubavnih narodnih i umjetničkih pjesama
- zapaža osnovne značajke epsko-lirskih vrsta (na primjeru balade)
- uočava osnovne značajke spjeva, putopisa, memoara, reportaže, epistolarne forme
- prepoznaje esej
- usvaja pojam tragičnog
- prepoznaje stilska sredstva: metonimiju, asonancu i aliteraciju i uočava izražajnu funkciju refrena i opkoračenja

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- prepoznaje i navodi osnovne značajke epsko-lirskih vrsta (na primjeru balade)
- uočava osnovne značajke književno-znanstvenih vrsta kao i složenija jezično-stilska sredstva

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- epske pjesme, lirske narodne pjesme, lirske ljubavne umjetničke i narodne pjesme, putopisna proza, epsko-lirska pjesma, memoari, epistolarni tekst i reportaža po izboru učitelja.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Učenje i poučavanje o različitim vrstama i jezično-stilskim sredstvima povezuje se s književnim tekstovima. Tijekom njihove interpretacije, učenik prepoznaje i objašnjava osobine epsko-lirskih te književno znanstvenih vrsta kao i složenija jezično-stilska sredstva koristeći različite metode rada.

SJ OŠ A.8.4.

Učenik razvija čitateljsku naviku.

- izražava vlastiti doživljaj književnog teksta i obrazlaže razloge svog izbora književnog teksta
- uočava zajedničke karakteristike omiljenog žanra i omiljenih autora
- zanimljivim detaljima iz teksta ili konteksta pokušava zainteresirati druge učenike
- objašnjava univerzalne poruke književnog teksta
- argumentirano raspravlja o vrijednostima izabranih književnih tekstova; uvažava različite književne ukuse

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- procjenjuje odabrani književni tekst i uz smjernice obrazlaže karakteristike omiljenog žanra
- daje i prihvaća sugestije u vezi s čitanjem, prati aktivno svoj napredak i uvažava različite književne ukuse

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- učenik bira književni tekst prema svom interesu.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Učenik predstavlja dijelo koje je samostalno odabrao i pri tome koristi znanja i vještine koje je stekao tijekom interpretacije književnih djela na školskom satu (književnoteorijsko znanje, analitičko-sintetička metoda, tekstualna metoda i argumentacija). Svoj doživljaj djela učenik može izraziti usmeno, pisano, plakatom, digitalnim, multimedijalnim, likovnim i drugim radovima. Učenik svoje radove može prikupljati u učeničkoj mapi ili voditi dnevnik čitanja.

DOMENA: JEZIK (B)

ISHODI

RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJ OŠ B.8.1.

Učenik objašnjava, razlikuje, povezuje i primjenjuje osnovne leksičko-semantičke kategorije u svakodnevnoj komunikaciji.

- objašnjava značenje ustaljenih izraza i frazeologizama s kojima se sreće u školi i u svakodnevnoj komunikaciji
- primjenjuje osnovne leksičko-semantičke kategorije u sporazumijevanju
- određuje značenje nepoznatih riječi i izraza na temelju konteksta u kojem su upotrijebljeni
- primjenjuje osnovna pravila naglasne norme

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- uz poticaj primjenjuje riječi prenesenog značenja
- objašnjava ustaljene izraze i frazeologizme
- određuje mjesto rečeničnog naglasaka u jednostavnijim primjerima

SJ OŠ B.8.2.

Učenik analizira odnose promjenjivih i nepromjenjivih riječi u rečenici i/ili tekstu te tvori riječi prema osnovnim principima tvorbe.

- razlikuje vrste promjenjivih i nepromjenjivih riječi
- prepoznaje padežnu sinonimiju
- poznaje osnovne principe tvorbe riječi (izvođenje, slaganje, kombinirana tvorba i pretvaranje) i razlikuje tvorbenu i gramatičku osnovu i nastavke za tvorbu riječi od nastavaka za oblik riječi
- prepoznaje i objašnjava glasovne promjene do kojih dolazi pri slaganju riječi
- razlikuje književne riječi domaćeg i stranog podrijetla
- uočava strane riječi za koje postoje odgovarajuće riječi u srpskom jeziku i zamjenjuje ih
- poznaje osnovna načela transkripcije stranih imena te prilagođava strane riječi padežnom sustavu srpskog jezika

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- uz poticaj razlikuje morfološke karakteristike riječi i njihovu funkciju u rečenici
- uz poticaj razlikuje osnovne principe tvorbe jednostavnih i izvedenih riječi i tvori jednostavnije riječi izvođenjem, slaganjem, kombiniranom tvorbom i pretvaranjem

SJ OŠ B.8.3.

Učenik razlikuje, analizira i primjenjuje jednostavne i složene rečenice u sporazumijevanju.

- uočava, razlikuje i pravilno primjenjuje glagolski prilog sadašnji i glagolski prilog prošli
- preoblikuje zavisne rečenice glagolskim priložima
- prepoznaje sinonimiju padeža (kvalitativna i mjesna značenja padeža) i sinonimiju glagolskih oblika (sinonimne oblike za izražavanje prošlosti i budućnosti)
- razlikuje jednostavnu i složenu rečenicu
- uspoređuje osnovne komunikacijske funkcije jezika; poznaje određene funkcionalne stilove (razgovorni, književnoumjetnički, novinarsko-publicistički, znanstveni i administrativni)

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- na jednostavnim primjerima rečenica uočava sinonimiju
- upotrebljava složene rečenice u sporazumijevanju

ISHODI

RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJ OŠ B.8.4.

Učenik primjenjuje pravopisnu normu u različitim vrstama tekstova.

- primjenjuje pravopisna pravila u pisanju velikog slova u jednočlanim i višečlanim nazivima
- primjenjuje pravopisna pravila u sastavljenom i rastavljenom pisanju riječi i rastavljanje riječi na kraju reda
- primjenjuje pravopisna pravila u pisanju kratica
- primjenjuje pravopisna pravila u pisanju riječi u kojima su provedene glasovne promjene
- primjenjuje pravopisna pravila u pisanju znakova interpunkcije
- primjenjuje pravopisna pravila u pisanju različitih vrsta tekstova

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- primjenjuje pravopisnu normu u pisanju različitih vrsta tekstova u tipičnim školskim primjerima

SJ OŠ B.8.5.

Učenik pronalazi, povezuje i interpretira podatke o razvoju srpske pismenosti.

- uspoređuje osnovne etape u razvoju književnog jezika kod Srba (staroslavenski, srpskoslavenski, ruskoslavenski i slavenosrpski)
- pronalazi podatke o radu srpskih pisaca i reformatora jezika na unapređivanju srpske pismenosti (Venclović, Orfelin, Obradović, Mrkalj, Karadžić i drugi)
- pronalazi informacije o rasprostranjenosti srpskog jezika
- navodi osnovne štokavske dijalekte ekavskog i ijekavskog izgovora
- navodi osnovne značajke srpskog jezika (fonetske, morfološke, leksičke, sintaksičke)
- uočava promjenjivost materinskog jezika promjenom društveno-povijesnog konteksta i načina razumijevanja svijeta (kategorije historizama, arhaizama, dijalektizama, neologizama i termina)

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- uz poticaj pronalazi podatke i razlikuje osnovne etape u razvoju književnog jezika kod Srba, tipove književnog jezika i prepoznaje rad srpskih pisaca i reformatora jezika na unapređivanju pismenosti

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA**SJ OŠ B.8.1 – SJ OŠ B.8.5.:**

Tekstovi za ostvarivanje psihomotoričkih ciljeva i funkcionalnih zadataka biraju se primjereno dobi učenika, usklađuju se s njihovim interesima i potrebama, a odabir se temelji na aktivnostima opisanim u razradi ishoda (npr. neknjiževni i književni tekstovi, različiti medijski tekstovi i tekstovi različitih funkcionalnih stilova). Lingvistički i filološki tekstovi iz udžbenika i stručne literature koriste se za ostvarivanje kognitivnih ciljeva i obrazovnih zadataka.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA**SJ OŠ B.8.1 – SJ OŠ B.8.5:**

Poučavanje jezičnih sadržaja proširuje se, nastavlja i oslanja na ostvarene ishode iz razredne nastave. Sadržaji, metode, oblici rada, aktivnosti, strategije učenja i nastavna sredstva trebaju biti odabrani u skladu s komunikacijskim pristupom. Dakle, pri analizi i oblikovanju teksta u različitim komunikacijskim situacijama i kontekstima učenik primjenjuje i koristi jezična znanja i vještine. Izbjegava se pristup jeziku kao strukturnom sustavu gramatičkih uzoraka i nastava se prilagođava jezičnim potrebama učenika. Kod ishoda čiji se sadržaji odnose na svijest o jeziku i njegovom povijesnom razvoju (SJ OŠ B.8.5) preporučuju se metode i strategije učenja koje potiču i razvijaju učeničku samostalnost, suradničko učenje, komunikativnost i kreativnost (istraživanje, izvještavanje, izrada prezentacija i plakata, timski rad, debate, rasprave i sl.) Domena *Jezik* integracijski je povezana s ostalim domenama.

KULTURA IZRAŽAVANJA I STVARALAŠTVO (C)

ISHODI

RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJ OŠ C.8.1.

Učenik izražava vlastiti stav o tekstovima i gradi vlastiti stil govorenja i izražajnog kazivanja.

- aktivno sluša tekst i procjenjuje njegovo značenje u cjelini
- razgovara o tekstu, povezuje ga s prethodnim znanjem i iskustvom
- priprema cjelovit govorni tekst pravilno raspoređujući osnovne i dodatne informacije i jednostavniji govorni argumentativni tekst
- u razgovoru ili raspravi argumentirano obrazlaže svoje mišljenje
- govori ili izražajno kazuje tekst poštujući pravogovornu normu u skladu s prirodom teksta, prilikom u kojoj govori i publikom kojoj se obraća

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- prema smjernicama procjenjuje tekst
- samostalno priprema govorni tekst, a uz pomoć smjernica jednostavniji argumentativni tekst
- razgovara i raspravlja izražavajući svoje mišljenje i uvažavajući tuđe
- govori ili kazuje izražajno vodeći računa o pravogovornoj normi

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- tekstovi različitih funkcionalnih stilova i različitih vrsta koji su prilagođeni razradi ishoda.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Učenik sluša najmanje jedan tekst, govori jedan ili više monoloških tekstova i sudjeluje barem u jednom dijaloškom tekstu. Aktivnosti tijekom slušanja/govorenja prilagođavaju se razradi ishoda.

SJ OŠ C.8.2.

Učenik primjenjuje različite strategije čitanja, izražava vlastiti stav i razvija i obogaćuje svoje govorne sposobnosti.

- procjenjuje značenje pročitaneog teksta u cjelini i povezuje ga s prethodnim znanjem i iskustvom
- usklađuje čitanje s prirodom teksta i razvija osobni stil pri čitanju proznih i poetskih cjelina književnoumjetničkog teksta
- letimično čita poznati tekst radi pronalaženja određenih informacija i nepoznati tekst kako bi nasumce odredio zanimljivost, korisnost, informativnost teksta
- uočava važnost čitanja za bogaćenje svog leksičkog fonda

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- samostalno obrazlaže tekst u cjelini i povezuje ga s prethodnim znanjem i iskustvom
- čita izražajno u skladu s vlastitim doživljajem
- uz pomoć smjernica primjenjuje različite strategije čitanja

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- književni i neknjiževni tekstovi koji su prilagođeni razradi ishoda.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Učenik primjenjuje različite strategije čitanja na jednom ili više književnih i najmanje jednom neknjiževnom tekstu. Aktivnosti tijekom čitanja prilagođavaju se razradi ishoda.

ISHODI**RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA****SJ OŠ C.8.3.**

Učenik piše tekst složenijih opisnih i pripovjednih struktura, jednostavnijih raspravljačkih struktura i gradi vlastiti stil kreativno pišući.

- piše tekst složenih opisnih i pripovjednih struktura te jednostavnih raspravljačkih struktura u skladu s temom poštujući pravopisnu normu; piše ćirilicom čitko i uredno
- piše kreativno na različite teme u različitim formama
- stvaralački prepričava tekst s efektним početkom ili završetkom, motivira postupke lika, riječima dočarava osjećaje, razmišljanja, atmosferu
- piše teze za raspravu na zadane teme iz suvremenog života
- piše biografiju, reportažu i putopis

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI DOBAR

- oblikuje i piše tekst složenih opisnih i pripovjednih struktura i prema smjernicama jednostavnih raspravljačkih struktura u skladu s temom
- stvaralački prepričava dočaravajući atmosferu, zanimljivo oblikujući lik
- piše kreativno na različite teme

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- tekstovi složenijih pripovjednih i opisnih struktura i jednostavnih raspravljačkih struktura koji su prilagođeni razradi ishoda, npr. opis lika, stvaralačko prepričavanje, kreativni tekstovi različitih vrsta, životopis, reportaža, putopis i sl.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Učenik piše tekstove u skladu s razradom ishoda i pri tome prolazi sljedeće faze pisanja:

1. pripremna faza: razmišljanje o temi, prikupljanje informacija i izrada
2. faza pisanja po planu
3. faza samovrednovanja (npr. razmišljanje o učiteljevim povratnim informacijama, popunjavanje liste procjene, rubrika)
4. faza usavršavanja (prepravljanje, ispravljanje, dorada).

KULTURA I MEDIJI (D)

ISHODI

RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJ OŠ D.8.1.

Učenik istražuje utjecaj reklamnog panoa i reklamnog spota na širu populaciju.

- istražuje različite reklamne panoe i spotove
- prepoznaje i objašnjava uvjeravanje, poticanje i manipulaciju u reklamama
- objašnjava posrednost u reklamama (lik žene ili djeteta)
- prepoznaje i objašnjava predrasude i stereotipe (npr. način prikazivanja žene) i zauzima stav prema njima
- upoznaje se s pojmom prikriveno reklamiranje (*product placement*)
- objašnjava utjecaj reklame na širu populaciju
- osmišljava reklamu za omiljenu igračku, videoigru, čokoladu ili neki drugi omiljeni proizvod čiji je konzument

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- objašnjava uvjeravanje, manipulaciju, predrasude i stereotipe u reklamama
- prema smjernicama objašnjava utjecaj odabranog reklamnog panoa ili reklamnog spota na širu populaciju

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- medijski tekstovi (reklamni panoi, reklamni spotovi).

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

U razgovoru treba poticati učenika da osvijesti svoje predrasude i usvojene stereotipe.

Pojmovi: predrasuda, stereotip, *product placement*.

SJ OŠ D.8.2.

Učenik razlikuje filmska izražajna sredstva i efekte i objašnjava kako se pomoću njih prenose poruke.

- razlikuje osnovne filmske rodove i vrste, crno-bijeli film i film u boji
- prepoznaje filmska izražajna sredstva
- razlikuje kadar, scenu i sekvencu
- objašnjava različite efekte koje proizvode total, srednji i krupni plan
- objašnjava kako zvučni efekti dočaravaju atmosferu u filmu
- samostalno snima različite zvučne efekte ili reklamni spot

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- pomoću smjernica i na novim primjerima objašnjava različita filmska izražajna sredstva i efekte te način na koji se njima prenose poruke

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- fotografije ili film po izboru učitelja, tj. određene scene na kojima može, metodom demonstracije, predstaviti učenicima filmska izražajna sredstva

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

preporučuju se metode i strategije učenja koje potiču i razvijaju učeničku samostalnost, suradničko učenje i kreativnost.

Pojmovi: kadar, scena, sekvenca.

ISHODI**RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA****SJ OŠ D.8.3.**

Učenik gradi svoj kulturni i nacionalni identitet.

- upoznaje se s radom kulturnih ustanova, posjećuje i vrednuje kulturne događaje
- sudjeluje u školskim i izvanškolskim kulturnim manifestacijama
- njeguje svoju tradiciju; istražuje ili dramatizira narodne božićne običaje (npr. vertep, ritual oko sječenja i unošenja badnjaka)
- upoznaje se s radom jednoga srpskog kulturno-umjetničkog društva
- razvija pozitivan odnos prema umjetnosti, tradiciji i kulturi o kojima kritički promišlja

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI DOBAR

- posjećuje kulturne ustanove i događaje
- u skladu sa svojim zadacima i interesima sudjeluje u kulturnim manifestacijama i školskim priredbama, ili u istraživanju ili dramatizaciji narodnih običaja

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- kulturni sadržaji: kazališne predstave, likovne izložbe, susreti s književnicima, posjeti muzejima, manastirima, kinu, medijskim kućama, raznim književnim i kulturnim festivalima i smotrama, sajmu knjiga i slično
- školske i izvanškolske kulturne manifestacije: Svetosavska akademija, Brankovi dani, Međunarodni dan materinskog jezika, Dani kulture Srba istočne Slavonije, Baranje i zapadnog Srijema i druge.

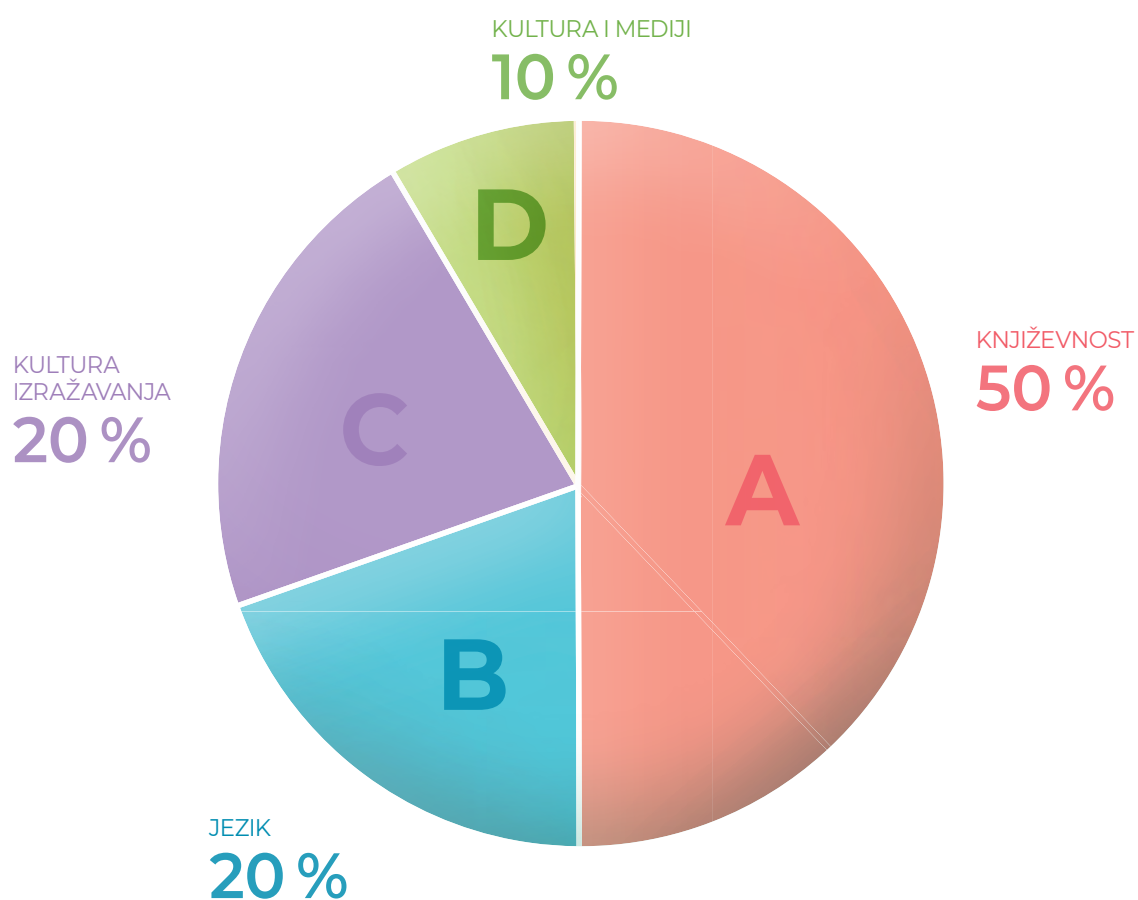
PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Preporuke za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda: učenik tijekom školske godine u učeničku mapu ili dnevnik bilježi vlastite aktivnosti, zapažanja i doživljaje, a može ih iznijeti u razgovoru s učiteljem i drugim učenicima. Ovaj ishod može se ostvariti u korelaciji s drugim predmetnim domenama ili predmetima (npr. pravoslavni vjeronauk, likovna kultura i dr.)

NAPOMENA: Kulturni sadržaji navedeni su kao prijedlozi, a učitelj bira kulturne sadržaje shodno mogućnostima, ali i interesima učenika. Preporučuju se dva posjeta odabranim sadržajima ili dvije aktivnosti godišnje.

Srednja škola (gimnazije i četverogodišnje strukovne škole)

PRIJEDLOG POŠTOTNE ZASTUPLJENOSTI DOMENA OD PRVOG DO ČETVRTOG RAZREDA SREDNJE ŠKOLE

86

KNJIŽEVNOST (A)

ISHODI

RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJ SŠ A.1.1.

Učenik opisuje književnost kao umjetnost i uspoređuje ju s drugim umjetnostima.

- raspravlja o pojmu umjetnosti
- analizira izražajna sredstva različitih vrsta umjetnosti i zaključuje o specifičnostima književnosti kao umjetnosti
- raspravlja o nazivima ove umjetnosti i znanostima koje se bave njezinim proučavanjem
- proučava ulogu književnosti u društvu
- istražuje odnos umjetnik - umjetničko djelo - primatelj, zaključuje što je umjetnički doživljaj

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI DOBAR

- objašnjava međusobni odnos između književnosti i drugih umjetnosti
- grupira umjetnosti
- razlikuje znanosti o književnosti

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- pojam umjetnosti, vrste umjetnosti, nazivi za književnost, uloga književnosti u društvu, umjetnički doživljaj, odnos umjetnik - umjetničko djelo - primatelj, specifičnosti književne umjetnosti; znanosti o književnosti: teorija književnosti (stilistika, versifikacija, književni rodovi i vrste), povijest književnosti i književna kritika.

Preporučeni književni tekstovi: Ivo Andrić, *O priči i pričanju*; Stevan Raičković, *Septembar*

Reprodukcije, replike, fotografije umjetničkih djela iz drugih umjetnosti (slikarstvo, arhitektura, kiparstvo), glazbene kompozicije i dr.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Učenje i poučavanje o umjetnosti i specifičnosti književne umjetnosti te književnim znanostima povezuje se s raznim umjetničkim djelima i književnim tekstovima. Učenici opisuju razne vrste umjetnosti promatrajući/slušajući/čitajući različita umjetnička djela i pri tome uočavaju njihova specifična obilježja i objašnjavaju svoj umjetnički doživljaj. Tijekom interpretacije književnih djela primjenjuje se književnoteorijsko znanje (stilistika, versifikacija, književni rodovi i vrste) i znanje o drugim književnim znanostima stečeno u osnovnoj školi, a novi se pojmovi uvode (tijekom cijele školske godine) u skladu s obilježjima teksta koji se analizira.

Učitelj može samostalno odabrati umjetnička djela za ostvarivanje odgojno-obrazovnog ishoda.

Ovaj ishod može se povezati i s domenom *Kultura izražavanja i stvaralaštvo* te s ishodima SJ SŠ D.1.2. i SJ SŠ D.1.3.

Predlaže se korelacija s hrvatskom i svjetskom književnošću i raznim umjetnostima.

SJ SŠ A.1.2.

Učenik interpretira književni tekst i povezuje interpretaciju s tematskim, žanrovskim, kompozicijskim te stilskim obilježjima teksta.

- određuje tematiku, temu i ideju djela, vrste motiva (statički, dinamički, internacionalni, lutajući) i načine njihova povezivanja
- određuje stilsku sredstva i versifikacijske značajke
- analizira likove
- uspoređuje tipove sižea, oblike kazivanja, razlikuje naratora i lirskog subjekta od autora
- uočava dramsku kompoziciju i didaskalije
- smješta djela u određeni književni rod, a potom u određenu vrstu i žanr pisane i narodne književnosti

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI DOBAR

- uspoređuje tematska, žanrovska, kompozicijska i stilsku obilježja interpretiranog teksta

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- lirska pjesma, epska pjesma, lirsko-epska poezija, pripovijetka (usmena i autorska), novela, roman, drama.
- Interpretirana djela mogu se nalaziti na *Spisku preporučenih djela*, ali učitelj može i samostalno odabrati na kojim će književnim tekstovima organizirati i učenje i poučavanje o pojedinim književnoteorijskim pojmovima, to jest književne tekstove za ostvarivanje odgojno-obrazovnog ishoda.

Preporučeni književnoteorijski pojmovi vezani uz:

- prozu: usmena pripovijetka, pripovijetka (pisana književnost), roman, novela, struktura proznog djela: građa, tematika, tema, pisac, pripovjedač, motivi, siže, kompozicija, fabula, oblici kazivanja, tipovi karakterizacija i tipologija likova, ideja
- poeziju: obilježja lirike (sažetost, emocionalnost, subjektivnost i dr.), struktura lirske pjesme: tema, motiv, pjesnička slika, ritam, rima, strofa, stih, refren, vrste usmene i pisane lirike
- dramu: dramski sukob, napetost, protagonist, dijalog i monolog, didaskalije, čin, prizor/slika, scena, dramske vrste i njihova osnovna obilježja, drama u odnosu na kazalište.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Učenik analizira prema književnom rodu, vrsti i žanru: narodne lirske, epske, lirsko-epske pjesme i pripovijetku te jednu autorsku pripovijetku i novelu, a u cjelini čita i samostalno interpretira (kao lektiru) roman i dramu. Učenje i poučavanje o tematskim, žanrovskim, kompozicijskim i stilskim obilježjima te književnoteorijskim pojmovima povezuje se s književnim tekstovima. Tijekom interpretacije književnih djela primjenjuje se književnoteorijsko znanje stečeno u osnovnoj školi, a novi pojmovi uvode se u skladu s vrstom, žanrom, temom i drugim obilježjima teksta koji se analizira. Ta obilježja učenici prepoznaju i uočavaju, objašnjavaju njihovu funkciju te ih međusobno uspoređuju.

Predlaže se korelacija s hrvatskom i svjetskom književnošću.

ISHODI

RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJ SŠ A.1.3.

Učenik objašnjava razliku između usmene i pisane književnosti.

- raspravlja o autorstvu, varijantizmu, sinkretizmu, stalnim izrazima i metrici te stereotipnosti nasuprot originalnom stilu
- uspoređuje književne vrste narodne i pisane književnosti
- pronalazi intertekstualne veze i aluzije u pisanoj književnosti

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI DOBAR

- objašnjava razliku između usmene i pisane književnosti
- prepoznaje njihova obilježja na tekstovima navodeći primjere i iz osnovne škole

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- književnoteorijski pojmovi: autorstvo, varijantizam, sinkretizam, stalni izrazi, metrika i versifikacija, originalnost i stereotipnost, stalni epiteti, književne vrste usmene i pisane književnosti, intertekstualnost.

Interpretirana djela mogu se nalaziti na *Spisku preporučenih djela*, ali učitelj može i samostalno odabrati književne tekstove za ostvarivanje odgojno-obrazovnog ishoda.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Učenje i poučavanje o razlici između usmene i pisane književnosti povezuje se s književnim tekstovima. Učenik objašnjava razliku između usmene i pisane književnosti uočavajući njihova specifična obilježja koja uspoređuje tijekom interpretacije književnih tekstova.

SJ SŠ A.1.4.

Učenik interpretira poetiku narodne književnosti.

- na temelju čitateljskog iskustva istražuje i zaključuje o značajkama narodne književnosti i specifičnosti književnih rodova
- klasificira lirske narodne pjesme, uočava magijske i obredne elemente u narodnoj lirici i lirsko-epskim pjesmama
- epske pjesme smješta u određene cikluse i identificira njihov povijesni kontekst
- interpretira prozne vrste narodne književnosti te kratke narodne umotvorine

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI DOBAR

- u interpretiranim tekstovima pronalazi značajke narodne književnosti i objašnjava ih
- klasificira vrste narodne književnosti i svaku opisuje te daje primjere

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- izbor iz narodnih lirskih, epskih i lirsko-epskih pjesama i narodne proze.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Učenje i poučavanje o stilsko-poetičkim značajkama narodne književnosti povezuje se s književnim tekstovima. Tijekom njihove interpretacije, učenik objašnjava značajke narodne književnosti koristeći razne metode. Učenik na osnovi interpretiranih tekstova ovladava poetikom, to jest obilježjima narodne književnosti koja su svojstvena pročitanim tekstovima i njihovu društveno-povijesnom kontekstu.

Ishod se može povezati s ishodima SJ SŠ A.1.2 – SJ SŠ A.1.6. I SJ SŠ D A.1.3. i domenama *Jezik* i *Kultura izražavanja i stvaralaštvo*.

SJ SŠ A.1.5.

Učenik procjenjuje etičke vrijednosti iznesene u djelima narodne književnosti.

- uočava likove kao nositelje etičkih vrijednosti (žrtvovanje, plemenitost, borbu za zaštitu narodnih prava, čuvanje tradicije i moralnih vrijednosti, obranu časti, ponosa, vjere i slobode, poticanje na složnost, pomirenje, toleranciju)

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI DOBAR

- procjenjuje etičke vrijednosti iznesene u djelima narodne književnosti oslanjajući se na povijesni kontekst
- navodi primjere i iz osnovne škole

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- izbor iz narodnih lirskih, epskih i lirsko-epskih pjesama i narodne proze.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Tijekom interpretacije djela narodne književnosti učenik analizira likove s posebnim naglaskom na njihove vrline koje dovodi u vezu s etičkom vrijednošću djela usmene književnosti, a pri tome se oslanja na povijesni kontekst (epsku i stvarnu biografiju likova). Predlaže se aktualizacija na nekom suvremenom tekstu ili na životnoj situaciji.

Ishod se može povezati s ishodima koji se odnose na narodnu književnost.

SJ SŠ A.1.6.

Učenik uspoređuje umjetničku interpretaciju stvarnosti i povijesne činjenice u djelima narodne književnosti.

- interpretirajući epske narodne pjesme uočava aluzije na određene povijesne događaje (od kraja 12. do kraja 19. stoljeća) te sličnosti, razlike i nadogradnju povijesnih činjenica
- uočava značaj kosovskog zavjeta za izgradnju nacionalne svijesti i zauzima kritički stav
- istražuje autentičnost povijesnih osoba

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI DOBAR

- uspoređuje umjetničku interpretaciju stvarnosti i povijesne činjenice s obzirom na autentičnost povijesnih osoba i objašnjava razlike

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- izbor iz narodnih epskih pjesmama, usmeno predanje o svetom Savi (izbor).

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Tijekom interpretacije epskih pjesmama učenik uočava aluzije na povijesne događaje. Oslanjajući se na znanje iz povijesti ili koristeći se određenim povijesnim izvorima, uspoređuje stvarnost i fikciju, epsku i stvarnu biografiju junaka.

Ishod se može povezati s ishodima koji se odnose na narodnu književnost, a preporučuje se korelacija s povijesti, likovnom i filmskom umjetnošću i vjeronaukom.

ISHODI

RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJ SŠ A.1.7.

Učenik interpretira poetiku srednjovjekovne književnosti.

- prikuplja osnovne informacije o književnosti starog vijeka
- interpretira pojedine biblijske tekstove kao temelj srednjovjekovne poetike
- objašnjava značaj rada Ćirila i Metoda
- razlikuje redakcije staroslavenskog jezika i uočava važnost srpskih spomenika kulture
- poznaje povijesni kontekst srednjeg vijeka te povezuje djela s povijesnim zbivanjima
- razlikuje žanrove srednjovjekovne književnosti
- ističe značaj djela i rada svetog Save
- interpretira djela koja grade kult Nemanjića i kneza Lazara
- uočava inovativne elemente u djelima na prijelazu iz srednjeg vijeka u renesansu
- istražuje srednjovjekovnu tradiciju Srba u Republici Hrvatskoj

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI DOBAR

- objašnjava rad Ćirila, Metoda i svetog Save te značaj spomenika kulture, pronalazi obilježja srednjovjekovne književnosti na tekstovima, razlikuje žanrove, navodi osnovne značajke srednjovjekovne tradicije Srba u Republici Hrvatskoj

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- osnovni podaci o književnosti starog vijeka, moravska misija i razvitak srpskoslovenskog jezika; povijesni kontekst srednjeg vijeka (dinastija Nemanjića); srednjovjekovni žanrovi i vrste, stilske značajke srednjovjekovnih tekstova, rad svetog Save, utjecaj renesanse, srednjovjekovna tradicija Srba u Republici Hrvatskoj.

Književni tekstovi: *Biblija* (izbor); Crnorizac Hrabar, *Slovo o pismenima*; zapisi, žitija, pohvale i poslanice (vidi *Spisak preporučenih djela*), izbor iz moderne i suvremene srpske poezije sa srednjovjekovnim motivima.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Učenje i poučavanje o stilsko-poetičkim značajkama srednjovjekovne književnosti povezuje se s književnim tekstovima. Tijekom njihove interpretacije, učenik objašnjava značajke srednjovjekovne književnosti koristeći razne metode. Učenik na osnovi interpretiranih tekstova ovladava poetikom, to jest obilježjima epohe srednjovjekovne književnosti koja su svojstvena pročitanim tekstovima i njihovu društveno-povijesnom kontekstu.

Predlaže se aktualizacija na suvremenim tekstovima ili obrnuto (suvremeni tekst služi kao polazište rada te se prema načelima postupnosti i aktualizacije dolazi do srednjovjekovnih tekstova).

Ishod se može povezati s ishodom SJ SŠ D.1.3. Predlaže se korelacija s povijesti, vjeronaukom, likovnom i filmskom umjetnošću te hrvatskom i svjetskom književnošću.

ISHODI

RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJ SŠ A.1.8.

Učenik razvija čitateljsku naviku.

- bira književno djelo za čitanje (samostalno ili po preporuci knjižničara, učitelja, prijatelja, roditelja ili s dopunskog popisa) i obrazlaže interese i navike vezane za čitanje
- raspravlja o eventualnim problemima u razumijevanju tijekom čitanja
- argumentirano obrazlaže svoj odabir djela za čitanje
- zaključuje u čemu je uživao kad je čitao te svoje tvrdnje potkrepljuje primjerima iz teksta (čitanje s olovkom u ruci)
- povezuje djelo sa stvarnim životom, osobnim ili čitateljskim iskustvom
- promišlja o obilježjima pripadajućeg žanra

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- samostalno bira djelo i uz pomoć smjernica ga predstavlja
- obrazlaže svoj doživljaj djela
- raspravlja o eventualnim problemima u razumijevanju pročitano
- prati što drugi učenici čitaju, uvažava različito mišljenje i drugačiji stav i ukus

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- najmanje jedno književno djelo po izboru učenika.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Učenik predstavlja djelo koje je samostalno odabrao i pri tome koristi znanja i vještine koje je stekao tijekom interpretacije književnih djela na školskom satu (književnoteorijsko znanje, analitičko-sintetička metoda, tekstualna metoda i argumentacija). Svoj doživljaj djela učenik može izraziti usmeno, pisano, plakatom, digitalnim, multimedijalnim, likovnim i drugim radovima. Učenik svoje radove može prikupljati u učeničkoj mapi ili voditi dnevnik čitanja.

JEZIK (B)

ISHODI

RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJ SŠ B.1.1.

Učenik raspravlja o jeziku kao društvenoj pojavi i promišlja o sociolingvističkim i sociokulturnim razlozima jezičnih pojava i promjena.

- objašnjava jezik kao biološku, psihološku i sociološku pojavu, sredstva sporazumijevanja, učenja i spoznaje o svijetu i samom sebi
- analizira i uspoređuje funkcije jezika
- opisuje podrijetlo srpskog jezika i njegovu pripadnost jezičnoj porodici
- opisuje promjene srpskog jezika
- objašnjava međujezične kontakte i utjecaje
- razmatra položaj i razmišlja o budućnosti materinskog jezika u Srbiji, Hrvatskoj i u svijetu
- primjećuje razne jezične pojave u globalizacijskim promjenama

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- uspoređuje biološku, sociološku i psihološku pojavu
- povezuje funkcije jezika
- objašnjava dodire srpskog i drugih jezika i utjecaj tih kontakata na jezične promjene u prošlosti i u sadašnjosti

SJ SŠ B.1.2.

Učenik razlikuje standardni jezik od dijalekta, sociolekta i idiolekta te objašnjava kako je jezik komponenta nacionalnog identiteta.

- razlikuje zavičajni govor i druge dijalekte srpskog jezika i standardni jezik
- uočava gdje se rasprostiru srpski govori i dijalekti
- razlikuje i opisuje žargone i kolokvijalni jezik i sociolekte
- raspravlja o jeziku kao komponenti nacionalnog identiteta na temelju osobnog iskustva kao pripadnika nacionalne manjine

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- opisuje obilježja i rasprostranjenost dijalekata srpskog jezika
- uspoređuje svoj dijalekt sa standardnim jezikom
- razlikuje sociolekte
- objašnjava kako je jezik komponenta nacionalnog identiteta

SJ SŠ B.1.3.

Učenik prepoznaje, pravilno upotrebljava i primjenjuje fonetsko-fonološke procese i promjene.

- promišlja o distinktivnim obilježjima glasova srpskog jezika i objašnjava razloge promjene glasova
- na tekstu prepoznaje naglašene i nenaglašene riječi kao i vrstu naglasaka te pravilno naglašava riječi
- primjenjuje znanje pri prijenosu govorne realizacije jezika u pisanu

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- objašnjava distinktivna obilježja glasova srpskog jezika i primjenjuje vještine i jezično znanje (iz osnovne i srednje škole) o fonetsko-fonološkim promjenama na zadanim primjerima
- navodi iznimke
- uz podsjetnik s pravilima naglašava riječi

ISHODI

RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJ SŠ B.1.4.

Učenik razlikuje funkcionalne stilove standardnoga jezika, raspravlja o njihovu odnosu i uporabi.

- razlikuje funkcionalne stilove
- objašnjava odnos funkcionalnog stila prema jezičnoj normi
- uočava i opisuje vezu funkcionalnoga stila i rečeničnih struktura
- primjenjuje različite funkcionalne stilove u komunikaciji (razumije i piše pozivnice, biografiju (CV i *Europass* forma, životopis) molbe, motivacijsko pismo, žalbe, poslovno pismo, razne novinarske tekstove, popunjava formulare i slično)

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- oslanjajući se na stečene vještine iz osnovne škole, uspoređuje funkcionalne stilove
- objašnjava odnos funkcionalnog stila i jezične norme na raznim novim primjerima

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJ SŠ B.1.1 – SJ SŠ B.1.4.:

Tekstovi za ostvarivanje psihomotoričkih ciljeva i funkcionalnih zadataka biraju se primjereno uzrastu učenika, usklađuju se s njihovim interesima i potrebama, a odabir se temelji na aktivnostima opisanim u razradi ishoda (npr. neknjiževni i književni tekstovi, različiti medijski tekstovi i tekstovi različitih funkcionalnih stilova). Lingvistički i filološki tekstovi iz udžbenika i stručne literature koriste se za ostvarivanje kognitivnih ciljeva i obrazovnih zadataka.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJ SŠ B.1.1 – SJ SŠ B.1.4.:

Poučavanje jezičnik sadržaja proširuje se, nastavlja i oslanja na ostvarene ishode iz osnovne škole. Sadržaji, metode, oblici rada, aktivnosti, strategije učenja i nastavna sredstva trebaju biti odabrani u skladu s komunikacijskim pristupom. Dakle, pri analizi i oblikovanju teksta u različitim komunikacijskim situacijama i kontekstima učenik primjenjuje i koristi jezična znanja i vještine. Izbjegava se pristup jeziku kao strukturnom sustavu gramatičkih uzoraka i nastava se prilagođava jezičnim potrebama učenika. Kod ishoda čiji se sadržaji odnose na svijest o jeziku i njegovu povijesnom razvitku (SJ SŠ B.1.1. i SJ SŠ B.1.2) preporučuju se metode i strategije učenja koje potiču i razvijaju učeničku samostalnost, suradničko učenje, komunikativnost i kreativnost (istraživanje, izvještavanje, izrada prezentacija i plakata, timski rad, debate, rasprave i sl.) Domena Jezik integracijski je povezana s ostalim domenama.

KULTURA IZRAŽAVANJA I STVARALAŠTVO (C)

ISHODI

RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJ SŠ C.1.1.

Učenik aktivno razgovara, oblikuje i govori različite tekstove te primjenjuje kulturu komunikacije.

- aktivno razgovara na određenu temu, oblikuje opisne i pripovjedne tekstove prema svrsi govorenja i slušateljima
- razumije komunikacijsku situaciju te primjenjuje kulturu komunikacije i služi se standardnim jezikom
- u razgovoru primjenjuje uvjeravanje, pregovaranje, raspravljanje i argumentirano obrazlaže svoje vrijednosne sudove te ih potkrepljuje analogijama
- funkcionalno upotrebljava sinonime, homonime i polisemiju
- umjereno se i učinkovito služi neverbalnim znakovima
- izražajnim kazivanjem napamet naučenih književnih tekstova izražava svoj doživljaj umjetničkog djela

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- aktivno razgovara, oblikuje i govori opisne i pripovjedne tekstove, usklađuje govorenje sa svrhom i slušateljima, primjenjuje uvjeravanje, pregovaranje, raspravljanje te kulturu komunikacije

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- tekstovi različitih funkcionalnih stilova i različitih vrsta, izlagački, opisni i pripovjedni tekstovi, književnoumjetnička djela. Odabir tekstova prilagođava se razradi ishoda.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Učenik sudjeluje u jednom ili više dijaloških tekstova, govori najmanje jedan monološki tekst i izražajno govori barem jedan književnoumjetnički tekst. Aktivnosti tijekom slušanja/govorenja tekstova prilagođavaju se razradi ishoda.

SJ SŠ C.1.2.

Učenik razvija vještinu interpretativnog čitanja.

- primjenjuje pravogovornu normu i govorne vrijednosti
- objašnjava obilježja teksta, prepoznaje strukturne karakteristike i služi se prethodno stečenim znanjima o funkciji strukture teksta, svoje čitanje prilagođava strukturnim karakteristikama teksta
- čitanjem ističe ključna mjesta u tekstu, radi razliku između direktnih i indirektnih značenja i izražava svoj doživljaj djela

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- prema smjernicama objašnjava osnovna obilježja teksta te analizira direktna i indirektna značenja
- interpretativnim čitanjem naglašava etičke i estetske vrijednosti teksta i izražava svoj doživljaj djela

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- odabir tekstova (književnoumjetničkih i neknjiževnih) prilagođava se razradi ishoda. Tekstovi se mogu nalaziti na *Spisku preporučenih djela*, ali učitelj može i samostalno odabrati književne i neknjiževne tekstove za ostvarivanje odgojno-obrazovnog ishoda.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Učenik interpretativno čita jedan ili više književnoumjetničkih i najmanje jedan neknjiževni tekst. Aktivnosti tijekom čitanja prilagođavaju se razradi ishoda. Predlaže se korelacija s domenama *Književnost* (ishod SJ SŠ A.1.2. i dr.) i *Jezik* (ishodi SJ SŠ B.1.2 - SJ SŠ B.1.4) i s ishodom SJ SŠ C.1.1. iz *Kulture izražavanja i stvaralaštva*.

ISHODI

RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJ SŠ C.1.3.

Učenik piše različite tekstove i interpretativne eseje primjenjujući pravopisna pravila i obilježja prikladnih funkcionalnih stilova, stvaralački i kreativno se izražava.

- oblikuje i piše različite vrste tekstova svih funkcionalnih stilova u različite svrhe primjenjujući usvojena pravopisna pravila
- u skladu s temom, namjenom i svrhom teksta, određuje oblik i vrstu teksta, odabire prikladne riječi, pojmove i jezična sredstva
- popunjava različite vrste obrazaca
- oblikuje interpretativni esej
- kreativno primjenjuje čitateljsko iskustvo umjetničkih tekstova
- samostalno priprema i oblikuje tekstove u kojima do izražaja dolazi intelektualna radoznalost, kreativnost, inovativnost, originalnost i stvaralaštvo

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- prema smjernicama oblikuje i piše opisne i pripovjedne tekstove i interpretativne eseje, uglavnom primjenjuje pravopisna pravila i obilježja funkcionalnih stilova
- samostalno popunjava različite obrasce
- stvaralački se i kreativno izražava

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Tekstovi koje učenik piše prilagođeni su razradi ishoda.

Sadržaj ovog ishoda integracijski je povezan s domenama *Književnost*, *Jezič i Kultura i mediji* kao i s ostalim ishodima domene *Kultura izražavanja i stvaralaštvo*.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Učenik piše najmanje dva eseja potaknut književnoumjetnički djelom i pri tome prolazi sljedeće faze pisanja:

1. pripremna faza: razmišljanje o temi, prikupljanje informacija i izrada
2. faza pisanja po planu
3. faza samovrednovanja (npr. razmišljanje o učiteljevim povratnim informacijama, popunjavanje liste procene, rubrika)
4. faza usavršavanja (prepravljavanje, ispravljanje, dorada).

Učenik piše najmanje jedan tekst u kojem se stvaralački izražava prema osobnom interesu (slobodna tema). Učenik svoje radove može prikupljati u učeničkoj mapi.

Predlaže se korelacija s ostalim domenama i drugim ishodima domene *Kultura izražavanja i stvaralaštvo* kao i s nastavom hrvatskog i stranih jezika.

KULTURA I MEDIJI (D)

ISHODI

RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJ SŠ D.1.1.

Učenik procjenjuje utjecaj različitih medija i medijskih tekstova na razvoj mišljenja i stavova.

- razlikuje novinarske vrste i usvaja pojam cenzure
- razlikuje masovne medije
- razlikuje komercijalne (privatne) i javne (državne) medije, uspoređuje ih i zauzima kritički stav prema njima
- razlikuje medije koji su više okrenuti potencijalnim kupcima i one koji promoviraju kulturu, znanost i umjetnost
- objašnjava pojam konteksta te dvosmislenost (novinski naslov)
- prepoznaje i objašnjava senzacionalizam, predrasude i stereotipe
- zauzima stav prema senzacionalizmu i tabloidima i prepoznaje njihovu funkciju (zabava, skretanja pažnje s važnih društvenih pitanja, povećanje gledanosti ili čitanosti)
- objašnjava koje su to pozitivne strane medija
- objašnjava koji mediji i kako utječu na razvoj njegovih stavova i vrijednosti

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- uz poticaj učitelja objašnjava pozitivan i negativan utjecaj različitih medija i medijskih tekstova na razvoj mišljenja i stavova
- objašnjava senzaciju, predrasude i stereotipe

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- različiti medijski tekstovi.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Učenike treba upoznati s očekivanim postignućima, tj. pomoći im da se pripreme za sat pomoću određenih smjernica i zadataka. Preporučuju se metode i strategije učenja koje potiču i razvijaju učeničku samostalnost, suradničko učenje, komunikativnost i kreativnost.

Pojmovi: cenzura, senzacionalizam.

SJ SŠ D.1.2.

Učenik procjenjuje utjecaj tekstova popularne glazbe na razvoj stavova i vrijednosti.

- bira nekoliko tekstova popularne glazbe i raspravlja o njihovim pozitivnim i negativnim utjecajima
- povezuje tekst (priču) popularne glazbe s poznatim književnim tekstovima na iste teme
- diskutira zašto osobe različitog uzrasta, društvenog statusa i obrazovanja mogu različito reagirati na isti medijski tekst
- diskutira o utjecaju popularnih pjevača na razvoj stavova i identiteta kod mladih
- osuđuje govor mržnje, diskriminaciju, predrasude, zauzima stav prema vulgarizmima i procjenjuje njihovu moguću funkciju u tekstu

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- samostalno analizira tekstove i objašnjava utjecaj tekstova popularne glazbe na razvoj stavova i vrijednosti

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- tekstovi popularne glazbe po izboru učenika i učitelja.
-

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Učenik se, uz podršku učitelja (smjernice, kratke konzultacije), unaprijed priprema za sat. Preporučuju se metode i strategije učenja koje potiču i razvijaju učeničku samostalnost, komunikativnost i kreativnost.

ISHODI

RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJ SŠ D.1.3.

Učenik gradi svoj kulturni i nacionalni identitet.

- upoznaje se s radom kulturnih ustanova, posjećuje i vrednuje kulturne događaje
 - sudjeluje u školskim i izvanškolskim kulturnim manifestacijama
 - njeguje svoju tradiciju; istražuje ili dramatiizira narodne običaje za koje su vezane narodne lirske pjesme
 - izražava pozitivan odnos prema umjetnosti, tradiciji i kulturi o kojima kritički promišlja
-

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- posjećuje kulturne ustanove i događaje
 - u skladu sa svojim zadacima i interesima sudjeluje u kulturnim manifestacijama i školskim priredbama ili u istraživanju ili dramatiizaciji narodnih običaja
-

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- kulturni sadržaji: kazališne predstave, likovne izložbe, susreti s književnicima, posjeti muzejima, manastirima, kinu, medijskim kućama, raznim književnim i kulturnim festivalima i smotrama, sajmu knjiga i slično
 - školske i izvanškolske kulturne manifestacije: Svetosavska akademija, Brankovi dani, Međunarodni dan materinskog jezika, Dani kulture Srba istočne Slavonije, Baranje i zapadnog Srijema i druge.
-

98

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

učenik tijekom školske godine u učeničku mapu ili dnevnik bilježi vlastite aktivnosti, zapažanja i doživljaje, a može ih iznijeti u razgovoru s učiteljem i drugim učenicima.

U prvom razredu učenici mogu posjetiti Galeriju fresaka u Beogradu, Etnografski muzej, Muzej srpske pravoslavne crkve, pravoslavne manastire u Republici Srbiji i Republici Hrvatskoj kako bi se ostvarila korelacija s domenom Književnost.

NAPOMENA: Kulturni sadržaji navedeni su kao prijedlozi, a učitelj bira kulturne sadržaje shodno mogućnostima, ali i interesima učenika. Preporučuju se dva posjeta odabranim sadržajima ili dvije aktivnosti godišnje.

ISHODI RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJ SŠ A.2.1.

Učenik opisuje društveno-povijesni i kulturni kontekst književnih tekstova iz 18. i s početka 19. stoljeća.

- istražuje utjecaj povijesnih događaja na književne epohe baroka, prosvjetiteljstva i klasicizma
- raspravlja zašto se u srpskoj književnosti govori o baroknim tendencijama
- zaključuje što je to stoljeće prosvjećenosti

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI DOBAR

- prema smjernicama opisuje društveno-povijesni i kulturni kontekst i njegov utjecaj na tematiku književnog teksta
- zaključuje zašto se govori o baroknim tendencijama

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- književnopovijesni, povijesni tekstovi i književnoumjetnički tekstovi klasicizma, baroka i prosvjetiteljstva.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Oslanjajući se na znanje iz povijesti ili koristeći se određenim povijesnim izvorima kao i književnopovijesnim tekstovima, učenik opisuje društveno-povijesni i kulturni kontekst ove epohe. Tijekom interpretacije književnih tekstova objašnjava utjecaj povijesnih, društvenih, političkih i kulturnih prilika na tematiku, stil, recepciju i druge značajke književnoumjetničkog djela. Predlaže se korelacija s povijesti, likovnom i glazbenom umjetnošću te hrvatskom i svjetskom književnošću.

SJ SŠ A.2.2.

Učenik interpretira poetiku baroka, prosvjetiteljstva i klasicizma.

- raspravlja o idejama važnosti obrazovanja i pravilnog odgoja, slobodne volje i vjerske tolerancije
- uočava inovativne elemente u djelima baroka i prosvjetiteljstva (prvi časopis, manifest, epigram te druge književne vrste i postupke)
- uspoređuje vrste i književne postupke klasicizma i antičke književnosti

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI DOBAR

- razlikuje barokne tendencije od pravog baroka
- u tekstu pronalazi i objašnjava obilježja baroka, prosvjetiteljstva i klasicizma

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- književnoteorijski i književnopovijesni pojmovi, stilsko-poetičke odlike, teme, motivi, književni žanrovi i vrste i druga obilježja tipična za barok, prosvjetiteljstvo i klasicizam.
- Tekstovi Zaharije Orfelina, Gavrila Stefanovića Venclovića, Dositeja Obradovića, Jovana Sterije Popovića i dr. Za određenu satnicu/srednjoškolski program vidi *Spisak preporučenih djela*.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Učenje i poučavanje o stilsko-poetičkim značajkama baroka, prosvjetiteljstva i klasicizma povezuje se s književnim tekstovima. Tijekom njihove interpretacije, učenik objašnjava značajke književnosti baroka, prosvjetiteljstva i klasicizma koristeći razne metode. Učenik na osnovi interpretiranih tekstova ovladava poetikom, to jest obilježjima epohe prosvjećenosti (barok, prosvjetiteljstvo i klasicizam) koja su svojstvena pročitanim tekstovima i njihovu društveno-povijesnom kontekstu. Predlaže se korelacija s povijesti, likovnom i glazbenom umjetnošću te hrvatskom i svjetskom književnošću.

ISHODI

RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJ SŠ A.2.3.

Učenik opisuje društveno-povijesni i kulturni kontekst tekstova nastalih na sredini i u drugoj polovici 19. stoljeća.

- istražuje utjecaj povijesnih događaja u svijetu i na Balkanu na književnu epohu romantizma
- raspravlja o buđenju nacionalne svijesti
- zaključuje o interesu Zapada za naše krajeve i narodnu književnost

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- prema smjernicama opisuje društveno-povijesni i kulturni kontekst i njegov utjecaj na tematiku književnog teksta

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- književnopovijesni, povijesni tekstovi i književnoumjetnički tekstovi romantizma.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Oslanjajući se na znanje iz povijesti ili koristeći se određenim povijesnim izvorima kao i književnopovijesnim tekstovima, učenik opisuje društveno-povijesni i kulturni kontekst ove epohe. Tijekom interpretacije književnih tekstova objašnjava utjecaj povijesnih, društvenih, političkih i kulturnih prilika na tematiku, stil, recepciju i druge značajke književnoumjetničkog djela. Predlaže se korelacija s povijesti, likovnom i glazbenom umjetnošću te hrvatskom i svjetskom književnošću.

SJ SŠ A.2.4.

Učenik objašnjava i procjenjuje značaj rada Vuka Karadžića za srpski jezik i kulturu na temelju čitateljskog iskustva.

- interpretira djela Vuka Karadžića i istražuje njegov rad
- uočava i zaključuje o važnosti i značaju rada Vuka Karadžića kao reformatora jezika i pisma, leksikografa, sakupljača narodnih umotvorina, polemičara, kritičara, povijesnog pisca i prevoditelja

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- u tekstovima pronalazi argumente za značaj rada Vuka Karadžića koji procjenjuje
- u z pomoć učitelja povezuje njegov rad s društveno-povijesnim kontekstom

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- tekstovi Vuka Stefanovića Karadžića i tekstovi o njegovu životu, radu i značaju.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Učenje i poučavanje o značaju rada Vuka S. Karadžića povezuje se s književnim tekstovima. Tijekom njihove interpretacije, učenik uočava, objašnjava, zaključuje o važnosti rada Vuka Karadžića u raznim područjima i pronalazi argumente za njegov značaj te povezuje njegov rad s društvenopovijesnim kontekstom. Predlaže se korelacija s ishodom SJ SŠ B.2.4, povijesti, hrvatskom književnošću (Ilirski pokret i narodni preporod) i filmskom umjetnošću.

ISHODI

RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJ SŠ A.2.5.

Učenik interpretira poetiku romantizma.

- na temelju čitateljskog iskustva istražuje i zaključuje o značajkama epohe romantizma: subjektivizmu, tipu suvišnog čovjeka, buđenju nacionalne svijesti, interesu za egzotiku i folklor i drugo

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI DOBAR

- u tekstu pronalazi i objašnjava obilježja romantizma
- uz pomoć učitelja razmatra odnos romantizma prema prosvjetiteljstvu

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- književnoteorijski i književnopovijesni pojmovi, stilsko-poetske značajke, teme, motivi, književni žanrovi i vrste i druga obilježja tipična za romantizam.

Tekstovi Vuka Stefanovića Karadžića, Branka Radičevića, Petra II. Petrovića Njegoša, Đure Jakšića, Jovana Jovanovića Zmaja i Laze Kostića.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Učenje i poučavanje o stilsko-poetskim značajkama romantizma povezuje se s književnim tekstovima. Tijekom njihove interpretacije učenik objašnjava značajke književnosti romantizma koristeći razne metode. Učenik na osnovi interpretiranih tekstova ovladava poetikom, to jest obilježjima epohe romantizma koja su svojstvena pročitanim tekstovima i njihovu društveno-povijesnom kontekstu.

Predlaže se korelacija s povijesti, likovnom i glazbenom umjetnošću te hrvatskom i svjetskom književnošću.

SJ SŠ A.2.6.

Učenik razvija čitateljsku naviku.

- bira književno djelo za čitanje (samostalno ili po preporuci knjižničara, učitelja, prijatelja, roditelja ili s dopunskog popisa) i obrazlaže interese i navike vezane za čitanje
- promišlja o obilježjima pripadajućeg žanra i stila
- argumentirano obrazlaže svoj doživljaj i svoje stavove o pročitanoj (čitanje s olovkom u ruci)
- procjenjuje umjetničku vrijednost djela na temelju književnoteorijskog znanja i literarnog iskustva

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI DOBAR

- samostalno bira književno djelo i uz pomoć smjernica ga predstavlja
- obrazlaže svoj izbor i svoj doživljaj i stav o pročitanoj
- navodi obilježja žanra i stila
- procjenjuje umjetničku vrijednost djela

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- najmanje jedno književno djelo po izboru učenika.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Učenik predstavlja djelo koje je samostalno odabrao i pri tome koristi znanja i vještine koje je stekao tijekom interpretacije književnih djela na školskom satu (književnoteorijsko znanje, analitičko-sintetička metoda, tekstualna metoda i argumentacija). Svoj doživljaj djela učenik može izraziti usmeno, pisano, plakatom, digitalnim, multimedijalnim, likovnim i drugim radovima. Učenik svoje radove može prikupljati u učeničkoj mapi ili voditi dnevnik čitanja.

JEZIK (B)

ISHODI

RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJ SŠ B.2.1.

Učenik primjenjuje jezično znanje o vrsti i službi riječi u rečenici pri analizi teksta.

- razlikuje riječi kao morfološke i sintaktičke kategorije
- opisuje, raščlanjuje i objašnjava sintaktičku službu riječi
- razlikuje sintaktičke službe i značenja padeža, prijedložno-padežnih konstrukcija, službu nepromjenjivih riječi
- razlikuje značenja glagolskih vremena i načina

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- analizira rečenicu na morfološkoj, leksičkoj i sintaktičkoj razini na zadanim primjerima i oblikuje analogne primjere

SJ SŠ B.2.2.

Učenik istražuje i razmatra kako se grade riječi u srpskom jeziku te obogaćuje svoj rječnik.

- razlikuje korijen, osnovu riječi, tvorbene morfeme i morfeme za gramatički oblik
- uspoređuje različite vrste tvorbe
- opisuje razlike u značenju među riječima uvjetovane tvorbom
- uočava i primjenjuje morfološke alternacije prilikom tvorbe riječi
- prema tvorbenim obrascima tvori nove riječi i smišlja neologizme

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- razlikuje korijen, osnovu i druge morfeme
- istražuje i uspoređuje različite načine tvorbe
- samostalno tvori nove riječi, tj. daje primjere različitih tvorenica

SJ SŠ B.2.3.

Učenik raspravlja o jezičnoj kulturi, toleranciji i ravnopravnosti te ih primjenjuje u svakodnevnoj komunikaciji

- primjenjuje pravila jezične kulture (odnos prema posuđenicama i neologizmima te arhaizmima, žargonizmima i vulgarizmima)
- raspravlja i kritički prosuđuje o uporabi standardnog jezika u javnim situacijama
- iskazuje jezičnu toleranciju prema govornicima drugih jezika
- služi se jezičnim priručnicima
- kao pripadnik nacionalne manjine zaključuje o važnosti materinskog jezika kao temelja kulturnog i nacionalnog identiteta

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- bira prikladna jezična pravila u javnoj situaciji i zaključuje o svojoj jezičnoj kulturi te se uz pomoć učitelja služi jezičnim priručnicima

ISHODI

RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJ SŠ B.2.4.

Učenik analizira reformu srpskog jezika od polovice 18. do druge polovice 19. stoljeća kao i njegovu standardizaciju od 19. do kraja 20. stoljeća.

- istražuje društveno-povijesni kontekst koji je doveo do uporabe više jezika (od polovice 18. do polovice 19. stoljeća)
- kronološki proučava reformu jezika i pisma (Venclović, Orfelin, Dositej te posebno Mrkalja i Vuka)
- objašnjava razloge protivljenja jezičnoj reformi Matice srpske i Crkve
- raspravlja o ulozi Vuka Karadžića u reformi jezika i pisma u kontekstu rada njegovih prethodnika (s naglaskom na značaj Save Mrkalja)
- opisuje razloge standardizacije jezika na temelju Bečkog i Novosadskog dogovora

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI DOBAR

- argumentira reformu srpskog jezika
- opisuje rad reformatora srpskog jezika te to povezuje s društveno-povijesnim kontekstom
- opisuje razloge za održavanje Bečkog i Novosadskog dogovora

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA**SJ SŠ B.2.1 – SJ SŠ B.2.4.:**

Tekstovi za ostvarivanje psihomotoričkih ciljeva i funkcionalnih zadataka biraju se primjereno uzrastu učenika, usklađuju se s njihovim interesima i potrebama, a odabir se temelji na aktivnostima opisanim u razradi ishoda (npr. neknjiževni i književni tekstovi, različiti medijski tekstovi i tekstovi različitih funkcionalnih stilova). Lingvistički i filološki tekstovi iz udžbenika i stručne literature koriste se za ostvarivanje kognitivnih ciljeva i obrazovnih zadataka.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA**SJ SŠ B.2.1 – SJ SŠ B.2.4.:**

Poučavanje jezičnih sadržaja proširuje se, nastavlja i oslanja na ostvarene ishode iz osnovne škole. Sadržaji, metode, oblici rada, aktivnosti, strategije učenja i nastavna sredstva trebaju biti odabrani u skladu s komunikacijskim pristupom. Dakle, pri analizi i oblikovanju teksta u različitim komunikacijskim situacijama i kontekstima učenik primjenjuje i koristi jezična znanja i vještine. Izbjegava se pristup jeziku kao strukturnom sustavu gramatičkih uzoraka i nastava se prilagođava jezičnim potrebama učenika. Kod ishoda čiji se sadržaji odnose na svijest o jeziku i njegovu povijesnom razvitku (SJ SŠ B.2.3. i SJ SŠ B.2.4) preporučuju se metode i strategije učenja koje potiču i razvijaju učeničku samostalnost, suradničko učenje, komunikativnost i kreativnost (istraživanje, izvještavanje, izrada prezentacija i plakata, timski rad, debate, rasprave i sl.) Domena *Jezik* integracijski je povezana s ostalim domenama.

KULTURA IZRAŽAVANJA I STVARALAŠTVO (C)

ISHODI

RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJ SŠ C.2.1.

Učenik aktivno razgovara, raspravlja i pregovara, oblikuje i govori različite tekstove te primjenjuje kulturu komunikacije.

- u razgovoru primjenjuje uvjeravanje, pregovaranje, raspravljanje, dokazivanje i argumentirano obrazlaže svoje vrijednosne sudove te ih potkrepljuje analogijama iz čitateljskog i osobnog iskustva
- izražajno govori književne tekstove naglašavajući određene riječi radi ostvarivanja učinka na slušatelja
- upravlja razgovorom, postavlja ciljana pitanja vodeći računa o osjećajima, interesu i potrebama sugovornika
- služi se dijalektizmima, frazemima, kolokvijalizmima, poetizmima radi postizanja željenih stilskih efekata

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- aktivno razgovara uz manji poticaj učitelja, raspravlja i pregovara primjenjujući uvjeravanje i dokazivanje
- oblikuje i govori različite tekstove primjenjujući kulturu komunikacije
- izražajno govori književne tekstove u skladu sa svojim doživljajem teksta

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- tekstovi raličitih funkcionalnih stilova i različitih vrsta, izlagački, opisni i pripovjedni tekstovi, književnoumjetnička djela. Odabir tekstova prilagođava se razradi ishoda.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Učenik sudjeluje u jednom ili više dijaloških tekstova, govori najmanje jedan monološki tekst i izražajno govori barem jedan književnoumjetnički tekst. Aktivnosti tijekom slušanja/govorenja tekstova prilagođavaju se razradi ishoda.

SJ SŠ C.2.2.

Učenik razvija vještinu istraživačkog čitanja.

- studiozno, analitički i pomno sagledava pojedinosti u tekstu tragajući za odgovorima (čitanje s olovkom u ruci)
- sažima i sintetizira nove riječi, informacije i ideje u tekstu i tako gradi svoju kulturu izražavanja
- služi se prethodno stečenim znanjima o funkciji strukture teksta
- raspravlja o važnosti konteksta za razumijevanje odlomaka teksta

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- pomoću istraživačkih zadataka izdvaja i objašnjava nove riječi, informacije i ideje iz teksta, tragajući za odgovorima
- objašnjava važnost konteksta za razumijevanje dijelova teksta

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Odabir tekstova (književnoumjetničkih i neknjiževnih) prilagođava se razradi ishoda.

Tekstovi se mogu nalaziti na *Spisku preporučenih djela*, ali učitelj/učenik može i samostalno odabrati književne i neknjiževne tekstove za ostvarivanje odgojno-obrazovnog ishoda.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Učenik istraživački čita jedan ili više književnoumjetničkih i najmanje jedan neknjiževni tekst. Aktivnosti tijekom čitanja prilagođavaju se razradi ishoda. Predlaže se korelacija s domenama *Književnost i Jezik* te s ishodom SJ SŠ C.2.1. iz *Kulture izražavanja i stvaralaštva*.

ISHODI

RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJ ŠŠ C.2.3.

Učenik piše različite tekstove, usporedne eseje, primjenjujući pravopisna pravila i obilježja prikladnih funkcionalnih stilova, stvaralački se i kreativno izražava.

- s razumijevanjem upotrebljava novousvojene riječi u oblikovanju pisanih tekstova, prikuplja i povezuje informacije vezane za temu
- oblikuje usporedne eseje
- žanrovski preoblikuje književni tekst primjenjujući svoje znanje o žanrovskim i strukturnim karakteristikama
- samostalno priprema i oblikuje tekstove u kojima do izražaja dolazi intelektualna radoznalost, kreativnost, inovativnost, originalnost

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- pomoću smjernica i prema modelu, oblikuje usporedne eseje
- piše tekstove jednostavnije strukture uglavnom primjenjujući pravopisna pravila i obilježja prikladnih funkcionalnih stilova
- točno upotrebljava novousvojene riječi

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Tekstovi koje učenik piše prilagođeni su razradi ishoda.

Sadržaj ovog ishoda integracijski je povezan s domenama *Književnost, Jezik i Kultura i mediji* kao i s ostalim ishodima domene *Kultura izražavanja i stvaralaštvo*.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Učenik piše najmanje dva eseja potaknut književnoumjetničkim djelom i pri tome prolazi sljedeće faze pisanja:

1. pripremna faza: razmišljanje o temi, prikupljanje informacija i izrada
2. faza pisanja po planu
3. faza samovrednovanja (npr. razmišljanje o učiteljevim povratnim informacijama, popunjavanje liste procjene, rubrika)
4. faza usavršavanja (prepravljanje, ispravljanje, dorada).

Učitelj može povezati metode za ostvarivanje ovog ishoda s katalozima i dosadašnjim provedenim ispitima na državnoj maturi i na taj način pripremiti učenike za pisanje eseja na kraju srednje škole.

Učenik piše najmanje jedan tekst u kojem se stvaralački izražava prema osobnom interesu (slobodna tema). Učenik svoje radove može prikupljati u učeničkoj mapi.

Predlaže se korelacija s ostalim domenama i drugim ishodima domene *Kultura izražavanja i stvaralaštvo* kao i s nastavom hrvatskog i stranih jezika.

KULTURA I MEDIJI (D)

ISHODI

RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJ SŠ D.2.1.

Učenik istražuje razliku između književnih ostvarenja masovne kulture i tzv. visoke kulture.

- uspoređuje vrijednosti različitih književnih djela tzv. visoke kulture i vrijednosti npr. ljubavnog romana masovne književne produkcije
- promišlja i diskutira o strukturi i sadržaju djela masovne književne produkcije
- procjenjuje estetsku i idejnu razinu odabranih književnih tekstova
- diskutira o komercijalnoj književnosti i masovnoj književnoj produkciji

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- pomoću smjernica objašnjava razliku između ostvarenja visoke i masovne kulture uspoređujući više lektirnih i djela masovne književne produkcije slične tematike

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- lektirna djela, djela tzv. masovne književne produkcije: kriminalistički romani, ljubavni romani, gotički romani.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Učenik se, uz podršku učitelja (smjernice, kratke konzultacije), unaprijed priprema za sat. Preporučuje se tekstualna metoda i druge metode i strategije učenja koje potiču i razvijaju učeničku samostalnost, komunikativnost i kreativnost.

Pojmovi: visoka kultura, popularna kultura, masovna produkcija, komercijalna književnost.

SJ SŠ D.2.2.

Učenik istražuje utjecaj medija na razvoj rasnih, nacionalnih, vjerskih i kulturoloških predrasuda kod mladeži.

- u različitim medijskim tekstovima istražuje pojavu rodnih, rasnih, nacionalnih, vjerskih i kulturoloških predrasuda i diskutira o njima
- promišlja koje su društvene grupe najugroženije (marginalne društvene grupe, manjinske etničke i vjerske grupe)
- osuđuje i zauzima kritički stav prema rasnim, nacionalnim, vjerskim i drugim predrasadama
- iskazuje otvorenost prema pripadnicima različitih rasnih, nacionalnih, vjerskih i kulturnih krugova i njihovim vrijednostima

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- pomoću smjernica objašnjava utjecaj medija na razvoj različitih predrasuda kod mladeži analizirajući nekoliko tekstova iz različitih izvora

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- tekstovi popularne glazbe, članci iz dnevnih novina, časopisa, vijesti, filmovi, televizijske emisije i drugi medijski tekstovi po izboru učenika ili učitelja iz različitih izvora.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Preporučuju se metode i strategija učenja koje potiču i razvijaju učeničku samostalnost, komunikativnost i kritičko mišljenje.

Učitelj bira tri do šest tekstova za ostvarenje ovog ishoda.

ISHODI

RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJ SŠ D.2.3.

Učenik razvija svoj kulturni i nacionalni identitet.

- upoznaje se s radom kulturnih ustanova, posjećuje kulturne događaje i vrednuje ih
- sudjeluje u školskim i izvanškolskim kulturnim manifestacijama
- njeguje svoju tradiciju; istražuje ili dramatisira narodne običaje vezane za krsnu slavu i druge vjerske običaje
- izražava pozitivan odnos prema umjetnosti, tradiciji i kulturi o kojima kritički promišlja

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- posjećuje kulturne ustanove i događaje
- u skladu sa svojim zadacima i interesima sudjeluje u kulturnim manifestacijama i školskim priredbama ili u istraživanju ili dramatisaciji narodnih običaja

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- kulturni sadržaji: kazališne predstave, likovne izložbe, susreti s književnicima, posjeti muzejima, manastirima, kinu, medijskim kućama, raznim književnim i kulturnim festivalima i smotrama, sajmu knjiga i slično
- školske i izvanškolske kulturne manifestacije: Svetosavska akademija, Brankovi dani, Međunarodni dan materinskog jezika, Dani kulture Srba istočne Slavonije, Baranje i zapadnog Srijema i druge.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Učenik tijekom školske godine u učeničku mapu ili dnevnik bilježi vlastite aktivnosti, zapažanja i doživljaje, a može ih iznijeti u razgovoru s učiteljem i drugim učenicima.

U drugom razredu učenici mogu posjetiti Rodnu kuću majke Branka Radičevića i Dobru vodu, Muzej Vuka i Dositeja, Tršić, Muzej Jovana Jovanovića Zmaja, Dvorac Dunderskih u Čelarevu, Stražilovo, Sremske Karlovce, Skadarliju kako bi se ostvarila korelacija s domenama *Jezik i Književnost*.

NAPOMENA: Kulturni sadržaji navedeni su kao prijedlozi, a učitelj bira kulturne sadržaje shodno mogućnostima, ali i interesima učenika. Preporučuju se dva posjeta odabranim sadržajima ili dvije aktivnosti godišnje.

ISHODI

RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJ SŠ A.3.1.

Učenik opisuje društveno-povijesni i kulturni kontekst tekstova nastalih od šezdesetih godina do kraja 19. stoljeća.

- istražuje utjecaj socijalističkih ideja Svetozara Markovića na književno stvaralaštvo i njegovo idealiziranje seoske patrijarhalne zajednice
- istražuje kako se doba apsolutističkog režima dinastije Obrenović oslikalo u književnoumjetničkim tekstovima

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI DOBAR

- prema smjernicama opisuje društveni, povijesni i kulturni kontekst i njegov utjecaj na tematiku književnog djela iz druge polovice 19. stoljeća
- objašnjava ideje Svetozara Markovića

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- književnopovijesni, povijesni tekstovi i književnoumjetnički tekstovi realizma, manifesti Svetozara Markovića

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Oslanjajući se na znanje iz povijesti ili koristeći se određenim povijesnim izvorima kao i književnopovijesnim tekstovima, učenik opisuje društveno-povijesni i kulturni kontekst ove epohe. Tijekom interpretacije književnih tekstova objašnjava utjecaj povijesnih, društvenih, političkih i kulturnih prilika na tematiku, stil, recepciju i druge značajke književnoumjetničkog djela. Predlaže se korelacija s povijesti, likovnom i glazbenom umjetnošću te hrvatskom i svjetskom književnošću.

SJ SŠ A.3.2.

Učenik interpretira poetiku realizma.

- razlikuje realizam kao pravac i metodu
- tijekom interpretacije djela uočava značajke realizma: utjecaj pozitivizma na književnost, tipični junaci, opozicija selo-grad, tipovi realizma, naturalizam kao nastavak realizma, regionalna tematika i drugo

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI DOBAR

- u tekstu pronalazi i objašnjava obilježja realizma
- uz pomoć učitelja razmatra odnos realizma prema romantizmu

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- književnoteorijski i književnopovijesni pojmovi, stilsko-poetičke značajke, teme, motivi, književni žanrovi i vrste i druga obilježja tipična za realizam.
- Tekstovi Jakova Ignjatovića, Milovana Glišića, Laze Lazarevića, Sime Matavulja, Stevana Sremca, Radoja Domanovića, Branislava Nušića, Vojislava Ilića i dr. Za određenu satnicu / srednjoškolski program vidi *Spisak preporučenih djela*.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Učenje i poučavanje o stilsko-poetičkim značajkama realizma povezuje se s književnim tekstovima. Tijekom njihove interpretacije učenik objašnjava značajke književnosti realizma koristeći razne metode. Učenik na osnovi interpretiranih tekstova svladava poetiku, to jest obilježja epohe realizma koja su svojstvena pročitanim tekstovima i njihovu društveno-povijesnom kontekstu. Predlaže se korelacija s povijesti, likovnom i glazbenom umjetnošću te hrvatskom i svjetskom književnošću.

ISHODI

RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJ SŠ A.3.3.

Učenik opisuje društveno-povijesni i kulturni kontekst tekstova s početka 20. stoljeća.

- povezuje povijesne i društvene promjene u Srbiji, a samim time i u književnosti i drugim umjetnostima na početku 20. stoljeća (Majski prevrat, dolazak Karađorđevića na vlast, razvoj demokracije i gradova)
- povezuje stil književnika s procesom europeizacije srpske književnosti

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI DOBAR

- prema smjernicama opisuje društveni, povijesni i kulturni kontekst i njegov utjecaj na tematiku književnog djela početkom 20. stoljeća
- uz pomoć učitelja navodi značajke europeizacije

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- književnopovijesni, povijesni tekstovi i književnoumjetnički tekstovi moderne.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Oslanjajući se na znanje iz povijesti ili koristeći se određenim povijesnim izvorima kao i književnopovijesnim tekstovima, učenik opisuje društveno-povijesni i kulturni kontekst ove epohe. Tijekom interpretacije književnih tekstova objašnjava utjecaj povijesnih, društvenih, političkih i kulturnih prilika na tematiku, stil, recepciju i druge značajke književnoumjetničkog djela. Predlaže se korelacija s povijesti, likovnom i glazbenom umjetnošću te hrvatskom i svjetskom književnošću.

SJ SŠ A.3.4.

Učenik interpretira poetiku moderne.

- istražuje heterogenost ove epohe te raspravlja o raznim nazivima
- zaključuje o značaju časopisa Srpski književni glasnik
- na temelju vlastitoga čitateljskog iskustva i interpretacije djela zaključuje o značajkama moderne: nezadovoljstvo životom i pesimizam, ideje francuskih „izama“, tradicionalna i modernistička linija i drugo

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI DOBAR

- u tekstu pronalazi i objašnjava obilježja moderne
- uz pomoć učitelja razmatra odnos moderne prema realizmu

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- književnoteorijski i književnopovijesni pojmovi, stilsko-poetičke značajke, teme, motivi, književni žanrovi i vrste i druga obilježja tipična za modernu.

Tekstovi Bogdana Popovića, Alekse Šantića, Jovana Dučića, Milana Rakića, Vladislava Petkovića Disa, Sime Pandurovića, Borisava Stankovića, Petra Kočića i dr. Za određenu satnicu / srednjoškolski program vidi *Spisak preporučenih djela*.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Učenje i poučavanje o stilsko-poetičkim značajkama moderne povezuje se s književnim tekstovima. Tijekom njihove interpretacije učenik objašnjava značajke književnosti moderne koristeći razne metode. Učenik na osnovi interpretiranih tekstova ovladava poetikom, to jest obilježjima epohe moderne koja su svojstvena pročitanim tekstovima i njihovu društveno-povijesnom kontekstu.

Predlaže se korelacija s povijesti, likovnom i glazbenom umjetnošću te hrvatskom i svjetskom književnošću.

ISHODI

RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJ SŠ A.3.5.

Učenik razvija stav prema kritičkim tekstovima.

- na temelju kritičkih tekstova Bogdana Popovića, Jovana Skerlića i drugih uočava borbu kritičara za europeizaciju srpske književnosti i proučava njihov odnos prema tradiciji, pesimizmu i orijentalizmu te raznim inovativnim elementima u djelima modernista
- zaključuje o značajkama impresionističke kritike
- istražuje zašto ovo doba zovu hegemonija kritike
- prema svemu zauzima kritički stav koji argumentira

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- prema smjernicama analizira nekoliko kritičkih tekstova različitih kritičara
- izdvaja i komentira njihove ideje

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- tekstovi Bogdana Popovića i Jovana Skerlića.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Učenik interpretira kritičke tekstove iz epohe moderne koristeći razne metode analize i sinteze. Kritičke tekstove dovodi u vezu s pročitanim i analiziranim književnoumjetničkim tekstovima. Na osnovi književnopovijesnih tekstova o moderni istražuje zašto ovo doba zovu hegemonija kritike te sam o tome donosi zaključak.

Ishod se može povezati s domenom *Kultura izražavanja i stvaralaštvo*, s ishodima SJ SŠ C.3.2. I SJ SŠ C.3.3. (esej sa značajkama impresionističke kritike).

SJ SŠ A.3.6.

Učenik razvija čitateljsku naviku.

- bira književno djelo za čitanje (samostalno ili na temelju preporuke knjižničara, učitelja, prijatelja, roditelja ili s dopunskog spiska)
- procjenjuje ideju i poruku djela
- argumentirano obrazlaže svoje doživljaje i stavove o djelu
- na temelju literarnog iskustva pronalazi zajedničke značajke žanra
- vrednuje djelo na temelju književnoteorijskog znanja koje primjenjuje

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- samostalno bira književno djelo i uz pomoć smjernica ga predstavlja
- obrazlaže svoj izbor, svoj doživljaj i stav o pročitanim
- procjenjuje ideju i poruku djela
- pronalazi zajedničke značajke žanra uspoređujući djelo s književnim djelima koje je interpretirao na satu i vrednuje ga

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- najmanje jedno književno djelo po izboru učenika.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Učenik predstavlja djelo koje je samostalno odabrao i pri tome koristi znanja i vještine koje je stekao tijekom interpretacije književnih djela na školskom satu (književnoteorijsko znanje, analitičko-sintetička metoda, tekstualna metoda i argumentacija). Svoj doživljaj djela učenik može izraziti usmeno, pisano, plakatom, digitalnim, multimedijalnim, likovnim i drugim radovima. Učenik svoje radove može prikupljati u učeničkoj mapi ili voditi dnevnik čitanja.

JEZIK (B)

ISHODI

RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJ SŠ B.3.1.

Učenik primjenjuje jezične vještine pri analizi teksta i oblikovanju novih primjera koristeći razne sintagme i tipove atributa poštujuću pravopisnu i gramatičku normu.

- istražuje načine iskazivanja rečeničnih članova
- razlikuje vrste sintagmi te ih funkcionalno primjenjuje
- pri uporabi sintagmi i raznih tipova atributa pravilno razdvaja riječi i upotrebljava veliko/malo slovo

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- objašnjava vrste sintagmi i tipove atributa i oblikuje analogne primjere u svom tekstu

SJ SŠ B.3.2.

Učenik primjenjuje jezične vještine pri analizi teksta i oblikovanju novih primjera koristeći razne tipove rečenica te poštujući pravopisnu normu.

- razlikuje predikatnu i komunikativnu rečenicu i navodi primjere
- proučava gramatičke veze među rečeničkim članovima
- samostalno oblikuje i analizira sve vrste nezavisnosloženih i zavisnosloženih rečenica kao i specijalne tipove predikatnih rečenica
- objašnjava kako inverzija utječe na značenje rečenice

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- opisuje i objašnjava tipove rečenica na zadanim primjerima i funkcionalno ih primjenjuje u svojim primjerima

SJ SŠ B.3.3.

Učenik pravilno upotrebljava padežne i glagolske oblike vodeći računa o njihovoj kongruenciji.

- analizira padeže i glagolske oblike kao važne komponente sintakse
- razlikuje uporabu aktiva i pasiva, modalni, relativni i indikativni oblik glagolskih vremena kao i glagolski vid za oblikovanje značenja rečenica
- funkcionalno i pravilno upotrebljava kongruenciju

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- objašnjava padeže i glagolske oblike, povezuje ih s vrstom rečenice te ih primjenjuje u svojim primjerima

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJ SŠ B.3.1 – SJ SŠ B.3.4.:

Tekstovi za ostvarivanje psihomotoričkih ciljeva i funkcionalnih zadataka biraju se primjereno uzrastu učenika, usklađuju se s njihovim interesima i potrebama, a odabir se temelji na aktivnostima opisanim u razradi ishoda (npr. neknjiževni i književni tekstovi, različiti medijski tekstovi i tekstovi različitih funkcionalnih stilova). Lingvistički i filološki tekstovi iz udžbenika i stručne literature koriste se za ostvarivanje kognitivnih ciljeva i obrazovnih zadataka.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA SJ SŠ B.3.1 – SJ SŠ B.3.4:

Poučavanje jezičnih sadržaja proširuje se, nastavlja i oslanja na ostvarene ishode iz osnovne škole. Sadržaji, metode, oblici rada, aktivnosti, strategije učenja i nastavna sredstva trebaju biti odabrani u skladu s komunikacijskim pristupom. Dakle, pri analizi i oblikovanju teksta u različitim komunikacijskim situacijama i kontekstima učenik primjenjuje i koristi jezička znanja i vještine. Izbjegava se pristup jeziku kao strukturnom sustavu gramatičkih uzoraka i nastava se prilagođava jezičnim potrebama učenika. Domena *Jezik* integracijski je povezana s ostalim domenama.

KULTURA IZRAŽAVANJA I STVARALAŠTVO (C)

ISHODI	RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA
SJ SŠ C.3.1. Učenik aktivno razgovara upotrebljavajući stručnu terminologiju i proširuje temu razgovora, oblikuje i govori različite tekstove te primjenjuje kulturu komunikacije.	<ul style="list-style-type: none">• na temelju slušanog teksta samostalno oblikuje novi tekst• na temelju prethodno stečenog znanja analizira, proširuje ili nadopunjuje tumačenje slušanog teksta• u razgovoru funkcionalno i pravilno upotrebljava stručnu terminologiju• izražajnim kazivanjem književnih tekstova ističe stilogena mjesta i pozitivne vrijednosti djela• prilagođava svoje sudove i stavove novim saznanjima• proširuje temu razgovora tako što aktivira svoje prethodno stečeno znanje i iskustvo <hr/> ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI DOBAR <ul style="list-style-type: none">• aktivno razgovara uz manji poticaj učitelja primjenjujući kulturu komunikacije• pravilno upotrebljava stručnu terminologiju• proširuje temu razgovora služeći se prethodno stečenim znanjem i osobnim iskustvom• izražajno kazuje književni tekst ističući stilogena mjesta i pozitivne vrijednosti djela

112

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

• tekstovi različitih funkcionalnih stilova i različitih vrsta, izlagački, opisni i pripovjedni tekstovi, književnoumjetnička djela. Odabir tekstova prilagođava se razradi ishoda.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Učenik sudjeluje u jednom ili više dijaloških tekstova, govori najmanje jedan monološki tekst i izražajno govori barem jedan književnoumjetnički tekst. Aktivnosti tijekom slušanja/govorenja tekstova prilagođavaju se razradi ishoda.

KULTURA IZRAŽAVANJA I STVARALAŠTVO (C)

ISHODI RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJ SŠ C.3.2.

Učenik razvija vještinu kritičkog čitanja.

- učenik kritički misli dok čita, shvaća bit i dublje značenje, utvrđuje autorovu namjeru te se s njom argumentirano spori ili slaže, kritički promišlja o njegovim stavovima, tumači utjecaj na čitatelja
- uspoređuje i suprotstavlja različite pristupe sličnim temama u različitim tekstovima
- prikladno povezuje ideje u tekstu sa svojim znanjem, iskustvom i drugim tekstovima

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- pomoću provokativnih pitanja istražuje tekst procjenjujući bit i dublje značenje teksta, kao i namjeru autora
- uspoređuje različite pristupe sličnim temama

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

• odabir tekstova (književnoumjetnički i neknjiževni) prilagođava se razradi ishoda. Tekstovi se mogu nalaziti na *Spisku preporučenih djela*, ali učitelj/učenik može i samostalno odabrati književne i neknjiževne tekstove za ostvarivanje odgojno-obrazovnog ishoda.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Učenik kritički čita jedan ili više književnoumjetničkih i najmanje jedan neknjiževni tekst. Aktivnosti tijekom čitanja prilagođavaju se razradi ishoda. Predlaže se korelacija s domenama *Književnost* i *Jezik* te s ishodom SJ SŠ C.3.1 iz *Kulture izražavanja i stvaralaštva*.

SJ SŠ C.3.3.

Učenik piše različite tekstove primjenjujući pravopisna pravila i obilježja prikladnih funkcionalnih stilova, piše raspravljačke eseje, stvaralački i kreativno se izražava.

- oblikuje raspravljačke eseje
- samostalno priprema i oblikuje tekstove u kojima do izražaja dolazi intelektualna radoznalost, kreativnost, inovativnost, originalnost i stvaralaštvo

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- pomoću smjernica i prema modelu oblikuje raspravljačke eseje
- uglavnom primjenjujući pravopisna pravila i i obilježja prikladnih funkcionalnih stilova stvara tekstove u kojima do izražaja dolazi njegova maštovitost i kreativnost

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

• učenik kritički čita jedan ili više književnoumjetničkih i najmanje jedan neknjiževni tekst. Aktivnosti tijekom čitanja prilagođavaju se razradi ishoda. Predlaže se korelacija s domenama *Književnost* i *Jezik* te s ishodom SJ SŠ C.3.1. iz *Kulture izražavanja i stvaralaštva*.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Učenik piše najmanje dva eseja potaknut književnoumjetnički djelom i pri tome prolazi sljedeće faze pisanja:

1. pripremna faza: razmišljanje o temi, prikupljanje informacija i izrada
2. faza pisanja po planu
3. faza samovrednovanja (npr. razmišljanje o učiteljevim povratnim informacijama, popunjavanje liste procjene, rubrika)
4. faza usavršavanja (prepravljavanje, ispravljanje, dorada).

Učitelj može povezati metode za ostvarivanje ovog ishoda s katalozima i dosadašnjim provedenim ispitima na državnoj maturi i na taj način pripremiti učenike za pisanje eseja na kraju srednje škole.

Učenik piše najmanje jedan tekst u kojem se stvaralački izražava prema osobnom interesu (slobodna tema). Učenik svoje radove može prikupljati u učeničkoj mapi.

Predlaže se korelacija s ostalim domenama i drugim ishodima domene *Kultura izražavanja i stvaralaštvo* kao i s nastavom hrvatskog i stranih jezika.

DOMENA: KULTURA I MEDIJI (D)

ISHODI

RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJ SŠ D.3.1.

Učenik vlada osnovnom filmskom terminologijom.

- objašnjava filmska izražajna sredstva i vlada osnovnom filmskom terminologijom
- objašnjava kako rakurs utječe na njegov doživljaj junaka filma
- objašnjava ulogu specijalnih efekata (npr. usporeni snimak)
- navodi važnija filmska imena svjetske i srpske kinematografije i objašnjava zašto su ona relevantna
- uspoređuje književno djelo i njegovu ekranizaciju i zauzima kritički stav

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- samostalno i na novim primjerima objašnjava različita filmska izražajna sredstva i efekte te način na koji se njima prenose poruke

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- fotografije ili film po izboru učitelja, tj. određene scene na kojima može, metodom demonstracije, predstaviti učenicima filmska izražajna sredstva.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Preporučuju se metode i strategije učenja koje potiču i razvijaju učeničku samostalnost, suradničko učenje i kreativnost.

KULTURA I MEDIJI (D)

ISHODI

RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJ SŠ D.3.2.

Učenik prosuđuje utjecaj različitih medija na oblikovanje vlastitoga kulturnog identiteta.

- popisuje sve medije i preispituje sadržaje kojima je bio izložen u određenom razdoblju (vodi dnevnik pet do sedam dana) i u njima uočava različite kulturne vrijednosti
- istražuje predrasude i stereotipe u različitim tekstovima i preispituje osobne pretpostavke i predrasude
- preispituje oblike manipulacije u tekstovima i prosuđuje njezin utjecaj na razvoj vlastitog mišljenja
- istražuje utjecaj različitih medijskih tekstova na razvoj vlastitoga kulturnog identiteta

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- prema smjernicama preispituje utjecaj različitih medija na oblikovanje vlastitoga kulturnog identiteta raspravljajući o tekstovima kojima je bio izložen u određenom razdoblju

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- različiti medijski tekstovi iz različitih izvora informacija po izboru učenika.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Učenik se, uz podršku učitelja (smjernice, kratke konzultacije) unaprijed priprema za sat (vodi dnevnik, piše bilješke), a zatim sudjeluje u razgovoru (raspravi) na satu. Preporučuju se metode i strategije učenja koje potiču i razvijaju učeničku samostalnost i kritičko mišljenje. Važno je kod učenika razviti svijest o tome kako su mediji vrlo moćni i koliko utječu na razvoj kulturnog identiteta svakog pojedinca.

SJ SŠ D.3.3.

Učenik razvija svoj kulturni i nacionalni identitet.

- upoznaje se s radom kulturnih ustanova, posjećuje kulturne događaje i vrednuje ih
- sudjeluje u školskim i izvanškolskim kulturnim manifestacijama
- njeguje svoju tradiciju; istražuje običaje životnog ciklusa (rođenje, krštenje, svadba, smrt; obredi inicijacije)
- izražava pozitivan odnos prema umjetnosti, tradiciji i kulturi o kojima kritički promišlja

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- posjećuje kulturne ustanove i događaje
- u skladu sa svojim zadacima i interesima sudjeluje u kulturnim manifestacijama i školskim priredbama ili u istraživanju ili dramatizaciji narodnih običaja

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- kulturni sadržaji: kazališne predstave, likovne izložbe, susreti s književnicima, posjeti muzejima, manastirima, kinu, medijskim kućama, raznim književnim i kulturnim festivalima i smotrama, sajmu knjiga i slično
- školske i izvanškolske kulturne manifestacije: Svetosavska akademija, Brankovi dani, Međunarodni dan materinskog jezika, Dani kulture Srba istočne Slavonije, Baranje i zapadnog Srijema i druge.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Učenik tijekom školske godine u učeničku mapu ili dnevnik bilježi vlastite aktivnosti, zapažanja i doživljaje, a može ih iznijeti u razgovoru s učiteljem i drugim učenicima.

U trećem razredu učenici mogu posjetiti Konak kneginje Ljubice, Konak kneza Miloša, Kraljevski i Beli dvor, Sentandreju i slično kako bi se ostvarila korelacija s domenom *Književnost*.

NAPOMENA: Kulturni sadržaji navedeni su kao prijedlozi, a učitelj bira kulturne sadržaje shodno mogućnostima, ali i interesima učenika. Preporučuju se dva posjeta odabranim sadržajima ili dvije aktivnosti godišnje.

KNJIŽEVNOST (A)

ISHODI

RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJ SŠ A.4.1.

Učenik opisuje društveno-povijesni i kulturni kontekst tekstova između dva svjetska rata.

- istražuje kako se Prvi svjetski rat odrazio na književno stvaralaštvo kao i na recepciju književnih djela
- pronalazi informacije o raznim časopisima između dva rata i kritički o njima promišlja
- prepoznaje i tumači antiratne poruke književnika i drugih umjetnika koji su sudjelovali u ratu
- opisuje stanje društva i kulture prije i poslije rata

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI DOBAR

- prema smjernicama opisuje društveno-povijesni i kulturni kontekst i njegov utjecaj na tematiku književnog teksta između dva svjetska rata
- navodi književnike koji su sudjelovali u Prvom svjetskom ratu, prepoznaje njihove antiratne poruke te navodi naslove časopisa

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- književnopovijesni, povijesni tekstovi i književnoumjetnički tekstovi avangarde.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Oslanjajući se na znanje iz povijesti ili koristeći se određenim povijesnim izvorima kao i književnopovijesnim tekstovima, učenik opisuje društveno-povijesni i kulturni kontekst ove epohe. Tijekom interpretacije književnih tekstova objašnjava utjecaj povijesnih, društvenih, političkih i kulturnih prilika na tematiku, stil, recepciju i druge značajke književnoumjetničkog djela. Predlaže se korelacija s povijesti, likovnom i glazbenom umjetnošću te hrvatskom i svjetskom književnošću.

SJ SŠ A.4.2.

Učenik interpretira poetiku avangarde.

- uočava rušiteljski i polemički odnos avangarde prema tradiciji
- pronalazi značajke futurizma, ekspresionizma, dadaizma, nadrealizma, kubizma, zenitizma, sumatraizma, kozmizma i socijalne literature
- zaključuje o postupku esejizacije i intelektualizacije
- pronalazi univerzalne poruke i svezremenske vrijednosti avangardnih književnih djela

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI DOBAR

- u tekstu pronalazi i objašnjava obilježja avangarde
- uz pomoć učitelja razmatra odnos avangarde prema moderni i tradiciji uopće

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- književnoteorijski i književnopovijesni pojmovi, stilsko-poetičke značajke, teme, motivi, književni žanrovi i vrste i druga obilježja tipična za avangardu.

Tekstovi Dušana Vasiljeva, Milutina Bojića, Isidore Sekulić, Miloša Crnjanskog, Rastka Petrovića, Oskara Daviča, Momčila Nastasijevića, Desanke Maksimović (rana poezija), Ive Andrića i dr. Za određenu satnicu / srednjoškolski program vidi *Spisak preporučenih djela*.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Učenje i poučavanje o stilsko-poetičkim značajkama avangarde povezuje se s književnim tekstovima. Tijekom njihove interpretacije učenik objašnjava značajke književnosti avangarde koristeći razne metode. Učenik na osnovi interpretiranih tekstova ovladava poetikom, to jest obilježjima epohe avangarde koja su svojstvena pročitanim tekstovima i njihovu društveno-povijesnom kontekstu.

Predlaže se korelacija s povijesti, likovnom i glazbenom umjetnošću te hrvatskom i svjetskom književnošću.

ISHODI

RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJ SŠ A.4.3.

Učenik opisuje društveno-povijesni i kulturni kontekst tekstova nastalih neposredno nakon Drugog svjetskog rata i onih nastalih do kraja 20. stoljeća.

- istražuje kako se Drugi svjetski rat odrazio na književno stvaralaštvo kao i na recepciju književnih djela
- istražuje kako su politički sukobi krajem četrdesetih godina utjecali na strujanja u srpskoj književnosti
- kritički promišlja o suvremenosti književnosti s kraja 20. stoljeća

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- prema smjernicama opisuje društveno-povijesni i kulturni kontekst i njegov utjecaj na tematiku književnih tekstova nastalih neposredno nakon Drugog svjetskog rata i onih nastalih do kraja 20. stoljeća
 - navodi književnike koji su sudjelovali u Drugom svjetskom ratu
 - opisuje pojmove suvremenost i postmoderna
-

118

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- književnopovijesni, povijesni tekstovi i književnoumjetnički tekstovi lirike NOB-a i suvremene književnosti.
-

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Oslanjajući se na znanje iz povijesti ili koristeći se određenim povijesnim izvorima kao i književnopovijesnim tekstovima, učenik opisuje društveno-povijesni i kulturni kontekst ove epohe. Tijekom interpretacije književnih tekstova objašnjava utjecaj povijesnih, društvenih, političkih i kulturnih prilika na tematiku, stil, recepciju i druge značajke književnoumjetničkog djela. Predlaže se korelacija s povijesti, likovnom i glazbenom umjetnošću te hrvatskom i svjetskom književnošću.

ISHODI

RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJ SŠ A.4.4.

Učenik interpretira poetiku suvremene književnosti.

- razlikuje i uspoređuje dva razdoblja u suvremenoj srpskoj književnosti
- raspravlja o ispreplitanju raznih pokreta, pravaca i struja, o intelektualizaciji, eliptičnosti, hermetičnosti i simbolici izraza
- razmatra odnos suvremene književnosti i tradicije
- pronalazi univerzalne poruke i svestremenske vrijednosti suvremenih književnih djela i povezuje ih s današnjim dobom

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI DOBAR

- u književnom djelu pronalazi i objašnjava obilježja različitih pokreta, pravaca i struja u suvremenoj književnosti
- uz pomoć učitelja razmatra odnos suvremene književnosti prema prethodnim epohama

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- književnoteorijski i književnopovijesni pojmovi, stilsko-poetičke odlike, teme, motivi, književni žanrovi i vrste i druga obilježja tipična za suvremenu književnost.

Izbor iz lirike NOB-a, tekstovi Miodraga Pavlovića, Vaska Pope, Branka Ćopića, Ive Andrića, Meše Selimovića, Dobrice Ćosića, Desanke Maksimović, Stevana Raičkovića, Branka Miljkovića, Mihaila Lalića, Aleksandra Tišme, Danila Kiša, Vladana Desnice, Dušana Kovačevića, Milorada Pavića i drugih suvremenih književnika. Za određenu satnicu / srednjoškolski program vidi *Spisak preporučenih djela*.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Učenje i poučavanje o stilsko-poetičkim značajkama suvremene književnosti povezuje se s književnim tekstovima. Tijekom njihove interpretacije učenik objašnjava značajke suvremene književnosti koristeći razne metode. Učenik na osnovi interpretiranih tekstova ovladava poetikom, to jest obilježjima suvremene književnosti koja su svojstvena pročitanim tekstovima i njihovu društveno-povijesnom kontekstu. Predlaže se korelacija s povijesti, likovnom i glazbenom umjetnošću te hrvatskom i svjetskom književnošću.

SJ SŠ A.4.5.

Učenik vlada književnoznanstvenom terminologijom i samostalno je primjenjuje u tumačenju i vrednovanju književnih tekstova.

- tijekom interpretacije književnih djela uočava značajke raznih epoha, vrsta i žanrova, rodova, intertekstualne veze, tumači stilske figure i druge stilske postupke, određuje versifikacijske značajke i zaključuje o njihovoj funkciji
- zauzima osobni stav prema pročitanoj i argumentira ga citatima iz djela

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI DOBAR

- tijekom interpretacije i vrednovanja književnog teksta objašnjava funkcionalnost određenih stilskih figura i različitih vrsta stihova i rime
- smješta djelo u određeni društveno-povijesni kontekst i u epohu

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- izbor književnih i neknjiževnih tekstova.
-

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Oslanjajući se na stečeno čitateljsko, književnoteorijsko i književnopovijesno iskustvo i znanje, učenik samostalno analizira književnoumetničko djelo (pripadnost epohi, žanrovske, poetičke, stilske, versifikacijske i druge osobine) koje i vrednuje.

Učitelj potiče učenikovu samostalnost i poštuje njegove mogućnosti.

ISHODI

RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJ SŠ A.4.6.

Učenik uočava i kritički tumači probleme i ideje u književnom djelu i povezuje ih s drugim humanističkim i društvenim znanostima.

- uočava problematiku i ideje u djelu i kritički ih tumači
 - tijekom interpretacije književnih djela pronalazi teme i ideje iz drugih humanističkih i društvenih znanosti
-

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- uočava problematiku i ideje u djelu, kritički ih tumači i uspoređuje ih
 - samostalno uočava ideje vezane za druge humanističke i društvene znanosti
-

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- izbor književnih i neknjiževnih tekstova.
-

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Oslanjajući se na stečeno čitateljsko, književnoteorijsko i književnopovijesno iskustvo, učenik samostalno analizira književnoumetničko djelo aktivirajući znanje iz drugih humanističkih i društvenih znanosti, pronalazi zajedničke teme i ideje te ih međusobno uspoređuje i donosi zaključak. Učitelj potiče učenikovu samostalnost i poštuje njegove mogućnosti.

Za ostvarenje ovog ishoda predlaže se povezivanje s ishodom SJ SŠ C.4.3. Predlaže se korelacija s povijesti, filozofijom, psihologijom, sociologijom, politikom i gospodarstvom, vjeronaukom i drugim društvenim predmetima.

SJ SŠ A.4.7.

Učenik uspoređuje stilske postupke u više tekstova.

- različitim tekstovima pristupa komparativnom i interpretativno-analitičkom metodom
 - uočava intertekstualne veze
 - proučava razne stilske postupke, strukturno-formalne specifičnosti i načine istraživanja sličnih problema te zauzima kritički stav o njihovoj vrijednosti i kvaliteti
-

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- izdvaja i uspoređuje stilske postupke i druge strukturno-formalne karakteristike u tekstovima iz različitih epoha
 - samostalno uočava intertekstualne veze i zaključuje o njihovoj funkcionalnosti
-

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- izbor književnih i neknjiževnih tekstova.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Oslanjajući se na stečeno čitateljsko, književnoteorijsko i književnopovijesno iskustvo i znanje, učenik samostalno usporedno analizira književnoumjetnička djela iz različitih epoha uočavajući intertekstualne veze i aluzije, uspoređujući stilske postupke i strukturno-formalne specifičnosti. Učitelj potiče učenikovu samostalnost i poštuje njegove mogućnosti. Za ostvarenje ovog ishoda predlaže se povezivanje s ishodom SJ SŠ C.4.3.

ISHODI	RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA
<p>SJ SŠ A.4.8. Učenik razvija čitateljsku naviku.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • samostalno odabire književno djelo za čitanje • daje kritički osvrt na temelju književnoteorijskog znanja • povezuje djelo s drugim djelima iz književnosti, ali i iz drugih umjetnosti (npr. glazba, film) na istu tematiku • pronalazi zajedničke značajke omiljenog žanra ili stila omiljenog autora • raspravlja o svom književnom ukusu
	<p>ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI DOBAR</p> <ul style="list-style-type: none"> • samostalno bira književno djelo i uz pomoć smjernica ga predstavlja • daje kritički osvrt na temelju književnoteorijskog znanja • uspoređuje djelo s drugim književnim djelima i djelima iz drugih umjetnosti na istu tematiku • navodi zajedničke značajke omiljenog žanra ili stila omiljenog autora • promišlja o svom književnom ukusu

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- najmanje jedno književno djelo po izboru učenika.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Učenik predstavlja djelo koje je samostalno odabrao i pri tome koristi znanja i vještine koje je stekao tijekom interpretacije književnih djela na školskom satu (književnoteorijsko znanje, analitičko-sintetička metoda, tekstualna metoda i argumentacija). Svoj doživljaj djela učenik može izraziti usmeno, pisano, plakatom, digitalnim, multimedijalnim, likovnim i drugim radovima. Učenik svoje radove može prikupljati u učeničkoj mapi ili voditi dnevnik čitanja.

JEZIK (B)

ISHODI

RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJ SŠ B.4.1.

Učenik istražuje značenjske odnose među riječima.

- opisuje odnos značenja (sadržaja) i forme leksema
- istražuje leksičko-semantičke odnose sinonimije, homonimije, antonimije
- otkriva i objašnjava polisemiju kao model tvorbe značenja i njome se smisleno služi
- raspravlja o posljedicama polisemije
- primjenjuje znanje o vrstama rječnika (s posebnim naglaskom na rječnike sinonima) i rječničkoj odrednici

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- istražuje i otkriva odnose značenja među riječima na zadanim primjerima
- funkcionalno se služi polisemijom

SJ SŠ B.4.2.

Učenik razlikuje leksičke slojeve u jeziku i primjenjuje lekseme iz različitih slojeva u svojim tekstovima.

- prepoznaje leksikon i terminologiju koji su u općoj uporabi i one specifične uporabe i navodi primjere
- razlikuje opći rječnik srpskog jezika i terminološke rječnike
- razvrstava lekseme u tekstu prema kriterijima funkcionalne raslojenosti
- opisuje stilsku vrijednost leksema i samostalno to primjenjuje u oblikovanju tekstova
- opisuje frazeme i primjenjuje znanje o frazeologiji i frazemima, terminima i terminologiji u izražavanju značenja

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- razvrstava riječi u određene leksičke slojeve
- primjenjuje lekseme iz različitih slojeva u svojim tekstovima
- razlikuje opći i terminološki rječnik

122

SJ SŠ B.4.3.

Učenik objašnjava razloge zastarijevanja i stvaranja novih riječi, razlikuje historizme, arhaizme i posuđenice.

- opisuje lingvističke i sociolingvističke razloge stvaranja, zastarijevanja i posuđivanja riječi
- objašnjava razliku između historizama i arhaizama
- tumači pomodne i klišeizirane izraze
- objašnjava potrebu za posuđenicama i nastajanje neologizama
- tijekom sporazumijevanja odabire riječi prikladne sugovorniku i kontekstu

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- opisuje lingvističke i sociolingvističke razloge posuđivanja, stvaranja i zastarijevanja riječi
- razlikuje i pronalazi u književnom i neknjiževnom tekstu historizme, arhaizme, posuđenice, neologizme

ISHODI

RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJ SŠ B.4.4.

Učenik promišlja o jezičnoj srodnosti (materinskog i stranog/stranih jezika s kojima je upoznat).

- opisuje evoluciju jezika i pisma te odnos jezika, kulture i društva
- ističe prednosti višejezičnosti
- uočava različite aspekte jezične srodnosti (genetsku, arealnu, tipološku i funkcionalnu) i jezične univerzalije u različitim jezicima (npr. glasovni sustav, vrste i podjela riječi, glagolska vremena i načini, red riječi u rečenici i slično) usporedbom materinskog jezika i stranog/stranih jezika s kojima je upoznat

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI DOBAR

- objašnjava evoluciju jezika i pisma te odnos jezika, kulture i društva
- objašnjava sve aspekte jezične srodnosti
- objašnjava jezične univerzalije

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA**SJ SŠ B.4.1 – SJ SŠ B.4.4.:**

Tekstovi za ostvarivanje psihomotoričkih ciljeva i funkcionalnih zadataka biraju se primjereno uzrastu učenika, usklađuju se s njihovim interesima i potrebama, a odabir se temelji na aktivnostima opisanim u razradi ishoda (npr. neknjiževni i književni tekstovi, različiti medijski tekstovi i tekstovi različitih funkcionalnih stilova). Lingvistički i filološki tekstovi iz udžbenika i stručne literature koriste se za ostvarivanje kognitivnih ciljeva i obrazovnih zadataka.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA**SJ SŠ B.4.1 – SJ SŠ B.4.4.:**

Poučavanje jezičnih sadržaja proširuje se, nastavlja i oslanja na ostvarene ishode iz osnovne škole. Sadržaji, metode, oblici rada, aktivnosti, strategije učenja i nastavna sredstva trebaju biti odabrani u skladu s komunikacijskim pristupom. Dakle, pri analizi i oblikovanju teksta u različitim komunikacijskim situacijama i kontekstima učenik primjenjuje i koristi jezična znanja i vještine. Izbjegava se pristup jeziku kao strukturnom sustavu gramatičkih uzoraka i nastava se prilagođava jezičnim potrebama učenika. Kod ishoda čiji se sadržaji odnose na svijest o jeziku i njegovu povijesnom razvitku (SJ SŠ B.4.4) preporučuju se metode i strategije učenja koje potiču i razvijaju učeničku samostalnost, suradničko učenje, komunikativnost i kreativnost (istraživanje, izvještavanje, izrada prezentacija i plakata, timski rad, debate, rasprave i sl.) Domena *Jezik* integracijski je povezana s ostalim domenama.

KULTURA IZRAŽAVANJA I STVARALAŠTVO (C)

ISHODI

RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJ SŠ C.4.1.

Učenik aktivno razgovara i kritički promišlja o idejama i stavovima, usmjerava razgovor ka koncenzusu, oblikuje i govori različite tekstove te primjenjuje kulturu komunikacije.

- kritički procjenjuje značaj neverbalne komunikacije
- objašnjava uvjerljivost govornika te zauzima kritički stav prema slušanom
- povezuje svoje tumačenje slušanog teksta sa širim društvenim, kulturnim ili jezičnim kontekstom
- tijekom izražajnog kazivanja književnog djela kritički procjenjuje učinkovitost i funkcionalnost stilogenih mjesta
- priprema se za razgovor pretražujući i prikupljajući informacije, pripremajući i analizirajući argumente
- razgovor usmjerava prema kompromisnom rješenju, koncenzusu, asertivno se odnosi prema sugovorniku
- umjereno se i učinkovito služi humorom i ironijom

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- aktivno razgovara primjenjujući kulturu komunikacije
- kritički promišlja o idejama i stavovima
- iskazuje svoje slaganje ili protivljenje
- umjereno upotrebljava neverbalnu komunikaciju
- usmjerava razgovor ka kompromisnom rješenju i koncenzusu upotrebljavajući pregovaranje
- ističe stilogena mjesta u tekstu koji izražajno govori
- služi se humorom i ironijom

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- tekstovi različitih funkcionalnih stilova i različitih vrsta, izlagački, opisni i pripovjedni tekstovi, književnoumjetnička djela. Odabir tekstova prilagođava se razradi ishoda.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Učenik sudjeluje u jednom ili više dijaloških tekstova, govori najmanje jedan monološki tekst i izražajno govori barem jedan književnoumjetnički tekst. Aktivnosti tijekom slušanja/govorenja tekstova prilagođavaju se razradi ishoda.

SJ SŠ C.4.2.

Učenik razvija vještinu stvaralačkog čitanja i njeguje vlastiti stil govorenja i izražajnog kazivanja.

- tijekom čitanja iskazuje stvaralački duh, otkriva nove ideje i stavove, iskazuje kreativno mišljenje
- izražava veliku osjetljivost za vrijednosti govornog jezika i sposobnost da ih realizira pri čitanju poštujući sva pravila dobre dikcije
- svojim čitanjem potiče maštu i ostvaruje snažan estetski doživljaj
- zauzima kritički stav prema tekstu koji čita

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- po uzoru na učitelja, ili slušajući snimljeno čitanje umjetnika, čita iskazujući kreativni i stvaralački duh te vodi računa o dikciji
- razvija vlastiti stil govorenja i izražajnog kazivanja

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- odabir tekstova (književnoumjetničkih i neknjiževnih) prilagođava se razradi ishoda. Tekstovi se mogu nalaziti na *Spisku preporučenih djela*, ali učitelj može i samostalno odabrati književne i neknjiževne tekstove za ostvarivanje odgojno-obrazovnog ishoda.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Učenik stvaralački čita jedan ili više književnoumjetničkih i najmanje jedan neknjiževni tekst. Aktivnosti tijekom čitanja prilagođavaju se razradi ishoda. Predlaže se korelacija s domenama *Književnost i Jezik* te s ishodom SJ SŠ C.3.1. iz *Kulture izražavanja i stvaralaštva*.

ISHODI	RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA
<p>SJ SŠ C.4.3.</p> <p>Učenik piše različite tekstove i eseje primjenjujući pravopisna pravila i obilježja prikladnih funkcionalnih stilova, stvaralački i kreativno se izražava.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • oblikuje interpretativne, usporedne i raspravljačke eseje • samostalno priprema i oblikuje tekstove u kojima do izražaja dolazi intelektualna radoznalost, kreativnost, inovativnost, originalnost i stvaralaštvo <p>ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI DOBAR</p> <ul style="list-style-type: none"> • prema smjernicama piše različite tekstove i eseje uglavnom primjenjujući pravopisna pravila i obilježja prikladnih funkcionalnih stilova • stvaralački i kreativno se izražava

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Tekstovi koje učenik piše prilagođeni su razradi ishoda.

Sadržaj ovog ishoda integracijski je povezan s domenama *Književnost, Jezik i Kultura i mediji* kao i s ostalim ishodima domene *Kultura izražavanja i stvaralaštvo*.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Učenik piše najmanje dva eseja potaknut književnoumjetnički djelom i pri tome prolazi sljedeće faze pisanja:

1. pripremna faza: razmišljanje o temi, prikupljanje informacija i izrada
2. faza pisanja po planu
3. faza samovrednovanja (npr. razmišljanje o učiteljevim povratnim informacijama, popunjavanje liste procjene, rubrika)
4. faza usavršavanja (prepravljavanje, ispravljanje, dorada).

Učitelj može povezati metode za ostvarivanje ovog ishoda s katalozima i dosadašnjim provedenim ispitima na državnoj maturi i na taj način pripremati učenike za pisanje eseja na kraju srednje škole.

Učenik piše najmanje jedan tekst u kojem se stvaralački izražava prema osobnom interesu (slobodna tema). Učenik svoje radove može prikupljati u učeničkoj mapi.

Predlaže se korelacija s ostalim domenama i drugim ishodima domene *Kultura izražavanja i stvaralaštvo* kao i s nastavom hrvatskog i stranih jezika.

KULTURA I MEDIJI (D)

ISHODI

RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJ SŠ D.4.1.

Učenik sudjeluje u stvaranju kratkog filma.

- razlikuje sinopsis, scenarij i knjigu snimanja
- uspoređuje ulogu producenta, scenarista, režisera i montažera u nastanku filma
- kao dio tima, osmišljava i piše sinopsis, scenarij ili knjigu snimanja te, vodeći računa o filmskim izražajnim sredstvima, bira glumce i snima kratak film (kamerom, digitalnim fotoaparatom, mobilnim telefonom, tabletom), odnosno glumi u filmu ili preuzima neku drugu obvezu u procesu nastanka filma
- snima film koji se zalaže za toleranciju, solidarnost, humanost, ljudska prava, prava manjina, slobodu izbora i slično

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- uz poticaj sudjeluje u snimanju filma
- dobro se snalazi kao dio tima, kreativan je, a u procesu nastanka filma preuzima manju obvezu i odgovornost

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- film (metoda demonstracije), literatura o filmskoj umjetnosti, povijesti filma i slično, iz različitih izvora. otografije ili film po izboru učitelja, tj. određene scene na kojima može, metodom demonstracije, predstaviti učenicima filmska izražajna sredstva.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Preporučuju se metode i strategije učenja koje potiču i razvijaju suradničko učenje i kreativnost. Pojmovi: sinopsis, scenario.

SJ SŠ D.4.2.

Učenik razvija svoj kulturni i nacionalni identitet te prosuđuje o utjecaju srpske kulturne baštine na oblikovanje vlastitoga kulturnog identiteta.

- upoznaje se s radom kulturnih ustanova, posjećuje i vrednuje kulturne događaje
- njeguje svoju tradiciju; istražuje i uspoređuje narodne običaje koji se njeguju u njegovoj obitelji i bližem okruženju (plakat, prezentacija)
- prosuđuje o utjecaju srpske kulturne baštine na oblikovanje vlastitoga kulturnog identiteta
- sudjeluje u školskim i izvanškolskim kulturnim manifestacijama
- izražava pozitivan odnos prema umjetnosti, tradiciji i kulturi o kojima kritički promišlja
- izražava otvorenost prema pripadnicima drugih kulturnih, etničkih i vjerskih grupa

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- posjećuje kulturne ustanove i događaje
- u skladu sa svojim zadacima i interesima sudjeluje u kulturnim manifestacijama i školskim priredbama ili u istraživanju ili dramatizaciji narodnih običaja
- uz pomoć učitelja prosuđuje o utjecaju srpske kulturne baštine na oblikovanje vlastitoga kulturnog identiteta

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- kulturni sadržaji: kazališne predstave, likovne izložbe, susreti s književnicima, internetski kulturni portali, posjeti muzejima, manastirima, kinu, medijskim kućama, raznim književnim i kulturnim festivalima i smotrama, sajmu knjiga i slično
- školske i izvanškolske kulturne manifestacije: Svetosavska akademija, Brankovi dani, Međunarodni dan materinskog jezika, Dani kulture Srba istočne Slavonije, Baranje i zapadnog Srijema i druge.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

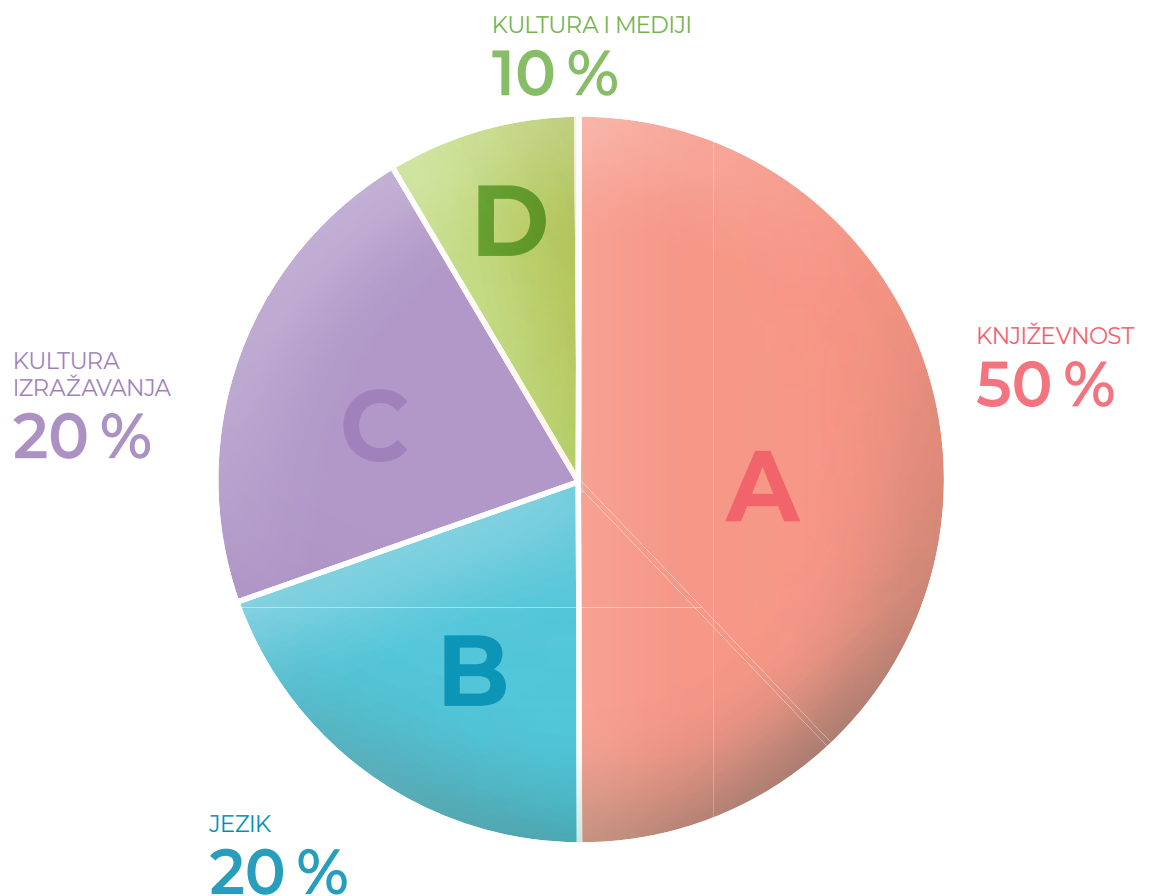
Učenik tijekom školske godine u učeničku mapu ili dnevnik bilježi vlastite aktivnosti, zapažanja i doživljaje, a može ih iznijeti u razgovoru s učiteljem i drugim učenicima.

U četvrtom razredu učenici mogu posjetiti Kulturni i znanstveni centar Milutin Milanković, povijesni i muzej suvremene umjetnosti, Muzej Nikole Tesle, Spomen-muzej Nadežde i Rastka Petrovića, Muzej Ive Andrića, SKD Prosvjetu – kako bi se ostvarila korelacija s domenom *Književnost*.

NAPOMENA: Kulturni sadržaji navedeni su kao prijedlozi, a učitelj bira kulturne sadržaje shodno mogućnostima, ali i interesima učenika. Preporučuju se dva posjeta odabranim sadržajima ili dvije aktivnosti godišnje.

Srednja škola (105 + 105 + 96)

PRIJEDLOG POSTOTNE ZASTUPLJENOSTI DOMENA OD PRVOG DO TREĆEG RAZREDA SREDNJE ŠKOLE

128

KNJIŽEVNOST (A)

ISHODI

RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJ SŠ A.1.1.

Učenik opisuje književnost kao umjetnost i uspoređuje ju s drugim umjetnostima.

- raspravlja o pojmu umjetnosti
- analizira izražajna sredstva različitih vrsta umjetnosti i zaključuje o specifičnostima književnosti kao umjetnosti
- raspravlja o nazivima ove umjetnosti i znanostima koje se bave njezinim proučavanjem
- proučava ulogu književnosti u društvu
- razmatra odnos umjetnik - umjetničko djelo - primatelj

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- objašnjava međusobni odnos književnosti i drugih umjetnosti
- grupira umjetnosti
- razlikuje znanosti o književnosti

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

• pojam umjetnosti, vrste umjetnosti, nazivi za književnost, uloga književnosti u društvu, umjetnički doživljaj, odnos umjetnik – umjetničko djelo - primatelj, specifičnosti književne umjetnosti. Znanosti o književnosti: teorija književnosti (stilistika, versifikacija, književni rodovi i vrste), povijest književnosti i književna kritika.

Preporučeni književni tekstovi: Ivo Andrić, *O priči i pričanju*; Stevan Raičković, *Septembar*

Reprodukcije, replike, fotografije i sl. umjetničkih djela iz drugih umjetnosti (slikarstvo, arhitektura, kiparstvo), glazbene kompozicije i dr.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Učenje i poučavanje o umjetnosti i specifičnosti književne umjetnosti te književnim znanostima povezuje se s raznim umjetničkim djelima i književnim tekstovima. Učenici opisuju razne vrste umjetnosti promatrajući/slušajući/čitajući različita umjetnička djela i pritom uočavaju njihova specifična obilježja i objašnjavaju svoj umjetnički doživljaj. Tijekom interpretacije književnih djela primjenjuje se književnoteorijsko znanje (stilistika, versifikacija, književni rodovi i vrste) i znanje o drugim književnim znanostima stečeno u osnovnoj školi, a novi se pojmovi uvode (tijekom cijele školske godine) u skladu s obilježjima teksta koji se analizira.

Učitelj može samostalno odabrati umjetnička djela za ostvarivanje odgojno-obrazovnog ishoda. Ovaj ishod može se povezati i s domenom *Kultura izražavanja i stvaralaštvo* te s ishodima SJ SŠ D.1.2. i SJ SŠ D.1.3.

Predlaže se korelacija s hrvatskom i svjetskom književnošću i raznim umjetnostima.

SJ SŠ A.1.2.

Učenik interpretira književni tekst i povezuje interpretaciju s tematskim, žanrovskim, kompozicijskim i stilskim obilježjima teksta.

- određuje tematiku, temu i ideju djela, vrste motiva (statički, dinamički, internacionalni, lutajući) i načine njihova povezivanja
- određuje stilsku sredstva i versifikacijske značajke
- analizira likove
- uspoređuje tipove sižea, oblike kazivanja, razlikuje naratora i lirskog subjekta od autora
- uočava dramsku kompoziciju i didaskalije
- smješta djela u određeni književni rod, a potom u određenu vrstu i žanr pisane i narodne književnosti

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI DOBAR

- uspoređuje tematska, žanrovska, kompozicijska i stilska obilježja interpretiranog teksta

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- lirska pjesma, epska pjesma, lirsko-epska poezija, pripovijetka (usmena i autorska), novela, roman, drama.

Interpretirana djela mogu se nalaziti na *Spisku preporučenih djela*, ali učitelj može i samostalno odabrati na kojim će književnim tekstovima organizirati učenje i poučavanje o pojedinim književnoteorijskim pojmovima, to jest književne tekstove za ostvarivanje odgojno-obrazovnog ishoda.

Preporučeni književnoteorijski pojmovi vezani uz:

- prozu: usmena pripovijetka, pripovijetka (pisana književnost) roman, novela, struktura proznog djela: građa, tematika, tema, pisac, pripovjedač, motivi, siže, kompozicija, fabula, oblici kazivanja, tipovi karakterizacija i tipologija likova, ideja
- poeziju: obilježja lirike (sažetost, emocionalnost, subjektivnost i dr.), struktura lirske pjesme: tema, motiv, pjesnička slika, ritam, rima, strofa, stih, refren, vrste usmene i pisane lirike
- dramu: dramski sukob, napetost, protagonist, dijalog i monolog, didaskalije, čin, prizor/slika, scena, dramske vrste i njihova osnovna obilježja, drama u odnosu na kazalište.

130

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Učenik analizira prema književnom rodu, vrsti i žanru: narodne lirske, epske, lirsko-epske pjesme i pripovijetku te jednu autorsku pripovijetku i novelu, a u cjelini čita i samostalno interpretira (u vidu lektire) roman i dramu. Učenje i poučavanje o tematskim, žanrovskim, kompozicijskim i stilskim obilježjima te književnoteorijskim pojmovima povezuju se s književnim tekstovima. Tijekom interpretacije književnih djela primjenjuje se književnoteorijsko znanje stečeno u osnovnoj školi, a novi pojmovi uvode se u skladu s vrstom, žanrom, temom i drugim obilježjima teksta koji se analizira. Ta obilježja učenici prepoznavaju i uočavaju, objašnjavaju njihovu funkciju te ih međusobno uspoređuju.

Predlaže se korelacija s hrvatskom i svjetskom književnošću.

ISHODI

RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJ SŠ A.1.3.

Učenik objašnjava razliku između usmene i pisane književnosti.

- raspravlja o autorstvu, o varijantizmu, sinkretizmu, stalnim izrazima i metrici te stereotipnosti naspram originalnog stila
- uspoređuje književne vrste narodne i pisane književnosti
- pronalazi intertekstualne veze

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI DOBAR

- objašnjava razliku između usmene i pisane književnosti
- prepoznaje njihova obilježja na tekstovima navodeći primjere i iz osnovne škole

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- književnoteorijski pojmovi: autorstvo, varijantizam, sinkretizam, stalni izrazi, metrika i versifikacija, originalnost i stereotipnost, stalni epiteti, književne vrste usmene i pisane književnosti, intertekstualnost.

Interpretirana djela mogu se nalaziti na *Spisku preporučenih djela*, ali učitelj može i samostalno odabrati književne tekstove za ostvarivanje odgojno-obrazovnog ishoda.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Učenje i poučavanje o razlici usmene i pisane književnosti povezuje se s književnim tekstovima. Učenik objašnjava razliku usmene i pisane književnosti, uočava njihova specifična obilježja koja uspoređuje tijekom interpretacije književnih tekstova.

SJ SŠ A.1.4.

Učenik interpretira poetiku narodne književnosti.

- navodi osnovne značajke narodne književnosti i književnih rodova
- klasificira lirske narodne pjesme
- interpretira epske narodne pjesme i uočava aluzije na određene povijesne događaje (od kraja 12. do kraja 19. stoljeća) te ih smješta u određene cikluse
- uočava značaj kosovskog zavjeta za izgradnju nacionalne svijesti i zauzima kritički stav
- uočava likove kao nositelje etičkih vrijednosti te istražuje autentičnost povijesnih osoba
- tumači kratke narodne umotvorine

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI DOBAR

- u interpretiranim tekstovima pronalazi značajke narodne književnosti
- klasificira vrste narodne književnosti i svaku opisuje
- karakterizira epske junake i povezuje ih s povijesnim osobama i događajima

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- izbor iz narodnih lirskih, epskih i lirsko-epskih pjesama i narodne proze.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Učenje i poučavanje o stilsko-poetičkim značajkama narodne književnosti povezuje se s književnim tekstovima. Tijekom njihove interpretacije učenik objašnjava značajke narodne književnosti koristeći razne metode. Učenik na osnovi interpretiranih tekstova ovladava poetikom, to jest obilježjima narodne književnosti koja su svojstvena pročitanim tekstovima i njihovu društveno-povijesnom kontekstu.

SJ SŠ A.1.5.

Učenik interpretira poetiku srednjovjekovne književnosti.

- prikuplja osnovne informacije o književnosti starog vijeka
- interpretira pojedine biblijske tekstove kao temelj srednjovjekovne poetike
- objašnjava značaj rada Ćirila i Metoda
- razlikuje redakcije staroslavenskog jezika i uočava važnost srpskih spomenika kulture
- poznaje povijesni kontekst srednjeg vijeka te povezuje djela s povijesnim zbivanjima
- razlikuje žanrove srednjovjekovne književnosti
- ističe značaj djela i rada svetog Save
- interpretira djela koja grade kult Nemanjića i kneza Lazara
- uočava inovativne elemente u djelima na prijelazu iz srednjeg vijeka u renesansu
- istražuje srednjovjekovnu tradiciju Srba u Republici Hrvatskoj

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI DOBAR

- objašnjava rad Ćirila, Metoda i svetog Save te značaj spomenika kulture
- pronalazi obilježja srednjovjekovne književnosti na tekstovima
- razlikuje žanrove
- navodi osnovne značajke srednjovjekovne tradicije Srba u Republici Hrvatskoj

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- osnovni podaci o književnosti starog vijeka, moravska misija i razvoj srpskoslovenskog jezika; povijesni kontekst srednjeg vijeka (dinastija Nemanjića); srednjovjekovni žanrovi i vrste, stilske značajke srednjovjekovnih tekstova, rad svetog Save, utjecaj renesanse, srednjovjekovna tradicija Srba u Republici Hrvatskoj.
- Književni tekstovi: zapisi, žitija, pohvale i poslanice (vidi *Spisak preporučenih djela*).

132

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Učenje i poučavanje o stilsko-poetičkim značajkama srednjovjekovne književnosti povezuje se s književnim tekstovima. Tijekom njihove interpretacije učenik objašnjava značajke srednjovjekovne književnosti koristeći razne metode. Učenik na osnovi interpretiranih tekstova ovladava poetikom, to jest obilježjima epohe srednjovjekovne književnosti koja su svojstvena pročitanim tekstovima i njihovu društveno-povijesnom kontekstu.

Predlaže se aktualizacija na suvremenim tekstovima ili obrnuto (suvremeni tekst služi kao polazište rada te se prema načelima postupnosti i aktualizacije dolazi do srednjovjekovnih tekstova).

Ishod se može povezati s ishodom SJ SŠ D.1.3. Predlaže se korelacija s povijesti, vjeronaukom, likovnom i filmskom umjetnošću te hrvatskom i svjetskom književnošću.

ISHODI**RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA****SJ SŠ A.1.6.**

Učenik razvija čitateljsku naviku.

- obrazlaže stavove, interese i navike vezane uz čitanje književnih djela na satu i kod kuće
- raspravlja o eventualnim problemima u razumijevanju tijekom čitanja
- zaključuje u čemu je uživao kad je čitao te svoje tvrdnje potkrepljuje primjerima iz teksta (čitanje s olovkom u ruci)
- preporučuje djelo drugima i motivira ih da čitaju

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI DOBAR

- uz pomoć smjernica predstavlja književno djelo
- raspravlja o eventualnim problemima u razumijevanju pročitanog
- opisuje svoj doživljaj djela

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- najmanje jedno književno djelo po izboru učenika.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Učenik predstavlja djelo koje je samostalno odabrao i pri tome koristi znanja i vještine koje je stekao tijekom interpretacije književnih djela na školskom satu (književnoteorijsko znanje, analitičko-sintetička metoda, tekstualna metoda i argumentacija). Svoj doživljaj djela učenik može izraziti usmeno, pisano, plakatom, digitalnim, multimedijalnim, likovnim i drugim radovima. Učenik svoje radove može prikupljati u učeničkoj mapi ili voditi dnevnik čitanja.

JEZIK (B)

ISHODI

RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJ SŠ B.1.1.

Učenik raspravlja o jeziku kao društvenoj pojavi i promišlja o sociolingvističkim i sociokulturnim razlozima jezičnih pojava i promjena.

- objašnjava jezik kao biološku, psihološku i sociološku pojavu, sredstvo sporazumijevanja, učenja i spoznaje o svijetu i samom sebi
- analizira i uspoređuje funkcije jezika
- opisuje podrijetlo srpskog jezika i njegovu pripadnost jezičnoj obitelji
- opisuje promjene srpskog jezika
- objašnjava međujezične kontakte i utjecaje
- razmatra o položaju i razmišlja o budućnosti materinskog jezika u Srbiji, Hrvatskoj i u svijetu
- primjećuje razne jezične pojave u globalizacijskim promjenama

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- uspoređuje jezik kao biološku, sociološku i psihološku pojavu
- povezuje funkcije jezika
- objašnjava dodire srpskog i drugih jezika i utjecaj tih kontakata na jezične promjene u prošlosti i sadašnjosti

SJ SŠ B.1.2.

Učenik razlikuje standardni jezik od dijalekta, sociolekta i idiolekta te raspravlja o jeziku kao komponenti nacionalnog identiteta.

- razlikuje zavičajni govor i druge dijalekte srpskog jezika i standardni jezik
- razlikuje i opisuje žargone i kolokvijalni jezik, sociolekte i idiolekte
- raspravlja o jeziku kao komponenti nacionalnog identiteta na temelju osobnog iskustva kao pripadnika nacionalne manjine

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- opisuje obilježja i rasprostranjenost dijalekata srpskog jezika
- uspoređuje svoj dijalekt sa standardnim jezikom
- razlikuje sociolekte
- objašnjava kako je jezik komponenta nacionalnog identiteta

134

SJ SŠ B.1.3.

Učenik prepoznaje, pravilno upotrebljava i primjenjuje fonetsko-fonološke procese i promjene.

- promišlja o distinktivnim obilježjima glasova srpskog jezika i objašnjava razloge promjene glasova
- na tekstu prepoznaje naglašene i nenaglašene riječi kao i vrstu naglaska te pravilno naglašava riječi
- primjenjuje znanje pri prijenosu govorne realizacije jezika u pisanu

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- objašnjava distinktivna obilježja glasova srpskog jezika i primjenjuje vještine i jezično znanje (iz osnovne i srednje škole) o fonetsko-fonološkim promjenama na zadanim primjerima
- navodi iznimke
- uz podsjetnik s pravilima naglašava riječi

ISHODI

RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJ SŠ B.1.4.

Učenik razlikuje funkcionalne stilove standardnog jezika, raspravlja o njihovu odnosu i upotrebi.

- razlikuje funkcionalne stilove
- objašnjava odnos funkcionalnog stila prema jezičnoj normi
- primjenjuje različite funkcionalne stilove u komunikaciji (razumije i piše pozivnice, biografiju (CV i Europass formu, životopis) molbe, motivacijsko pismo, žalbe, poslovno pismo, razne novinske tekstove, popunjava formulare i slično)

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI DOBAR

- oslanjajući se na stečene vještine iz osnovne škole, uspoređuje funkcionalne stilove
- objašnjava odnos funkcionalnog stila i jezične norme na raznim novim primjerima

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA**SJ SŠ B.1.1 – SJ SŠ B.1.4.:**

Tekstovi za ostvarivanje psihomotoričkih ciljeva i funkcionalnih zadataka biraju se primjereno uzrastu učenika, usklađuju se s njihovim interesima i potrebama, a odabir se temelji na aktivnostima opisanima u razradi ishoda (npr. neknjiževni i književni tekstovi, različiti medijski tekstovi i tekstovi različitih funkcionalnih stilova). Lingvistički i filološki tekstovi iz udžbenika i stručne literature koriste se za ostvarivanje kognitivnih ciljeva i obrazovnih zadataka.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA**SJ SŠ B.1.1 – SJ SŠ B.1.4.:**

Poučavanje jezičnih sadržaja proširuje se, nastavlja i oslanja na ostvarene ishode iz osnovne škole. Sadržaji, metode, oblici rada, aktivnosti, strategije učenja i nastavna sredstva trebaju biti odabrani u skladu s komunikacijskim pristupom. Dakle, pri analizi i oblikovanju teksta u različitim komunikacijskim situacijama i kontekstima učenik primjenjuje i koristi jezična znanja i vještine. Izbjegava se pristup jeziku kao strukturnom sustavu gramatičkih uzoraka i nastava se prilagođava jezičnim potrebama učenika. Kod ishoda čiji se sadržaji odnose na svijest o jeziku i njegovu povijesnom razvitku (SJ SŠ B.1.1. i SJ SŠ B.1.2) preporučuju se metode i strategije učenja koje potiču i razvijaju učeničku samostalnost, suradničko učenje, komunikativnost i kreativnost (istraživanje, izvještavanje, izrada prezentacija i plakata, timski rad, debate, rasprave i sl.) Domena *Jezik* integracijski je povezana s ostalim domenama.

KULTURA IZRAŽAVANJA I STVARALAŠTVO (C)

ISHODI

RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJ SŠ C.1.1.

Učenik aktivno razgovara, oblikuje i govori različite tekstove te primjenjuje kulturu komunikacije.

- aktivno razgovara na određenu temu, oblikuje opisne i pripovjedne tekstove prema svrsi govorenja i slušateljima
- razumije komunikacijsku situaciju te primjenjuje kulturu komunikacije i služi se standardnim jezikom
- umjereno se i učinkovito služi neverbalnim znakovima
- izražajnim kazivanjem napamet naučenih književnoumjetničkih tekstova izražava svoj doživljaj umjetničkog djela

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- aktivno razgovara, oblikuje i govori opisne i pripovjedne tekstove, usklađuje govorenje sa svrhom i slušateljima, primjenjuje uvjerenje, pregovaranje, raspravljanje te kulturu komunikacije

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- tekstovi različitih funkcionalnih stilova i različitih vrsta, izlagački, opisni i pripovjedni tekstovi, književnoumjetnička djela. Odabir tekstova prilagođava se razradi ishoda.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Učenik sudjeluje u jednom ili više dijaloških tekstova, govori najmanje jedan monološki tekst i izražajno govori barem jedan književnoumjetnički tekst. Aktivnosti tijekom slušanja/govorenja tekstova prilagođavaju se razradi ishoda.

SJ SŠ C.1.2.

Učenik razvija vještinu interpretativnog čitanja.

- primjenjuje pravogovornu normu i govorne vrijednosti
- objašnjava obilježja teksta i svoje čitanje prilagođava strukturnim karakteristikama teksta
- čitanjem ističe ključna mjesta u tekstu, radi razliku između direktnih i indirektnih značenja, izražava i argumentira svoj doživljaj djela

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- prema smjernicama objašnjava osnovna obilježja teksta te analizira direktna i indirektna značenja u tekstu
- interpretativnim čitanjem naglašava etičke i estetske vrijednosti teksta, izražava i argumentira svoj doživljaj djela

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Odabir tekstova (književnoumjetničkih i neknjiževnih) prilagođava se razradi ishoda. Tekstovi se mogu nalaziti na *Spisku preporučenih djela*, ali učitelj može i samostalno odabrati književne i neknjiževne tekstove za ostvarivanje odgojno-obrazovnog ishoda.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Učenik interpretativno čita jedan ili više književnoumjetničkih i najmanje jedan neknjiževni tekst. Aktivnosti tijekom čitanja prilagođavaju se razradi ishoda. Predlaže se korelacija s domenama *Književnost* (ishod SJ SŠ A.1.2. i dr.) i *Jezik* (ishodi SJ SŠ B.1.2 - SJ SŠ B.1.4) i s ishodom SJ SŠ C.1.1. iz *Kulture izražavanja i stvaralaštva*.

ISHODI

RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJ SŠ C.1.3.

Učenik piše različite tekstove i interpretativne eseje primjenjujući pravopisna pravila i obilježja prikladnih funkcionalnih stilova, stvaralački i kreativno se izražava.

- oblikuje i piše različite vrste tekstova svih funkcionalnih stilova u različite svrhe primjenjujući usvojena pravopisna pravila
- oblikuje interpretativni esej
- kreativno primjenjuje čitateljsko iskustvo umjetničkih tekstova
- samostalno priprema i oblikuje tekstove u kojima do izražaja dolazi intelektualna radoznalost, kreativnost, inovativnost, originalnost i stvaralaštvo

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- prema smjericama oblikuje i piše opisne i pripovjedne tekstove i interpretativne eseje, uglavnom primjenjuje pravopisna pravila i obilježja funkcionalnih stilova
- samostalno popunjava različite obrasce
- stvaralački se i kreativno izražava

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Tekstovi koje učenik piše prilagođeni su razradi ishoda. Sadržaj ovog ishoda integracijski je povezan s domenama *Književnost, Jezik i Kultura i mediji* kao i s ostalim ishodima domene *Kultura izražavanja i stvaralaštvo*.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Učenik piše najmanje dva eseja potaknut književnoumjetnički djelom i pri tome prolazi sljedeće faze pisanja:

1. pripremna faza: razmišljanje o temi, prikupljanje informacija i izrada
2. faza pisanja po planu
3. faza samovrednovanja (npr. razmišljanje o učiteljevim povratnim informacijama, popunjavanje liste procjene, rubrika)
4. faza usavršavanja (prepravljanje, ispravljanje, dorada).

Učenik piše najmanje jedan tekst u kojem se stvaralački izražava prema osobnom interesu (slobodna tema). Učenik svoje radove može prikupljati u učeničkoj mapi.

Predlaže se korelacija s ostalim domenama i drugim ishodima domene *Kultura izražavanja i stvaralaštvo* kao i s nastavom hrvatskog i stranih jezika.

KULTURA I MEDIJI (D)

ISHODI

RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJ SŠ D.1.1.

Učenik procjenjuje utjecaj različitih medija i medijskih tekstova na razvoj mišljenja i stavova.

- razlikuje novinarske vrste i usvaja pojam cenzure
- razlikuje masovne medije
- razlikuje komercijalne (privatne) i javne (državne) medije
- razlikuje medije koji su više okrenuti potencijalnim kupcima i one koji promoviraju kulturu, znanost i umjetnost
- objašnjava pojam konteksta te dvosmislenost (novinski naslov)
- prepoznaje i objašnjava senzacionalizam, predrasude i stereotipe
- objašnjava koje su to pozitivne strane medija
- objašnjava koji mediji i kako utječu na razvoj njegovih stavova i vrijednosti

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- uz poticaj učitelja objašnjava pozitivan i negativan utjecaj različitih medija i medijskih tekstova na razvoj mišljenja i stavova
- objašnjava senzaciju, predrasude i stereotipe

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- različiti medijski tekstovi.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Učenike treba upoznati s očekivanim postignućima, tj. pomoći im da se pripreme za sat pomoću određenih smjernica i zadataka. Preporučuju se metode i strategije učenja koje potiču i razvijaju učeničku samostalnost, suradničko učenje, komunikativnost i kreativnost.

Pojmovi: cenzura, senzacionalizam.

SJ SŠ D.1.2.

Učenik procjenjuje utjecaj tekstova popularne glazbe na razvoj stavova i vrijednosti.

- bira nekoliko tekstova popularne glazbe i raspravlja o njihovim pozitivnim i negativnim utjecajima
- povezuje tekst (priču) popularne glazbe s poznatim književnim tekstovima na iste teme
- diskutira zašto osobe različitog uzrasta, društvenog statusa i obrazovanja mogu različito reagirati na isti medijski tekst
- diskutira o utjecaju popularnih pjevača na razvoj stavova i identiteta kod mladih
- osuđuje govor mržnje, diskriminaciju, predrasude

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- uz pomoć smjernica objašnjava i procjenjuje utjecaj tekstova popularne glazbe na razvoj stavova i vrijednosti

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- tekstovi popularne glazbe po izboru učenika i učitelja

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Učenik se, uz podršku učitelja (smjernice, kratke konzultacije) unaprijed priprema za sat. Preporučuju se metode i strategije učenja koje potiču i razvijaju učeničku samostalnost, komunikativnost i kreativnost.

ISHODI**RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA****SJ SŠ D.1.3.**

Učenik razvija svoj kulturni i nacionalni identitet.

- upoznaje se s radom kulturnih ustanova, posjećuje i vrednuje kulturne događaje
- sudjeluje u školskim i izvanškolskim kulturnim manifestacijama
- njeguje svoju tradiciju; istražuje ili dramatizira narodne običaje za koje su vezane narodne lirske pjesme
- izražava pozitivan odnos prema umjetnosti, tradiciji i kulturi o kojima kritički promišlja

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI DOBAR

- posjećuje kulturne ustanove i događaje
- u skladu sa svojim zadacima i interesima sudjeluje u kulturnim manifestacijama i školskim priredbama ili u istraživanju ili dramatizaciji narodnih običaja

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- kulturni sadržaji: kazališne predstave, likovne izložbe, susreti s književnicima, posjeti muzejima, manastirima, kinu, medijskim kućama, raznim književnim i kulturnim festivalima i smotrama, sajmu knjiga i slično
- školske i izvanškolske kulturne manifestacije: Svetosavska akademija, Brankovi dani, Međunarodni dan materinskog jezika, Dani kulture Srba istočne Slavonije, Baranje i zapadnog Srijema i druge.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Učenik tijekom školske godine u učeničku mapu ili dnevnik bilježi vlastite aktivnosti, zapažanja i doživljaje, a može ih iznijeti u razgovoru s učiteljem i drugim učenicima.

U prvom razredu učenici mogu posjetiti Galeriju fresaka u Beogradu, Etnografski muzej, Muzej srpske pravoslavne crkve, pravoslavne manastire u Republici Srbiji i Republici Hrvatskoj kako bi se ostvarila korelacija s domenom *Književnost*.

NAPOMENA: Kulturni sadržaji navedeni su kao prijedlozi, a učitelj bira kulturne sadržaje shodno mogućnostima, ali i interesima učenika. Preporučuju se dva posjeta odabranim sadržajima ili dvije aktivnosti godišnje.

KNJIŽEVNOST (A)

ISHODI

RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJ SŠ A.2.1.

Učenik interpretira poetiku baroka, prosvjetiteljstva i klasicizma.

- istražuje, promišlja i interpretira društveni, povijesni i kulturni kontekst književnih tekstova iz 18. i prve polovice 19. stoljeća
- raspravlja o idejama važnosti obrazovanja i pravilnog odgoja, slobodne volje i vjerske tolerancije
- uočava inovativne elemente u djelima baroka i prosvjetiteljstva (prvi časopis, manifest i druge književne vrste i postupke)
- uspoređuje vrste i književne postupke klasicizma i antičke književnosti

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- razlikuje barokne tendencije od pravog baroka
- u tekstu pronalazi i objašnjava obilježja baroka, prosvjetiteljstva i klasicizma

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- književnoteorijski i književnopovijesni pojmovi, stilsko-poetičke značajke, teme, motivi, književni žanrovi i vrste i druga obilježja tipična za barok, prosvjetiteljstvo i klasicizam.

Tekstovi Zaharije Orfelina, Gavrila Stefanovića Venclovića, Jovana Sterije Popovića i Dositeja Obradovića.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Učenje i poučavanje o stilsko-poetičkim značajkama baroka, prosvjetiteljstva i klasicizma povezuje se s književnim tekstovima. Tijekom njihove interpretacije učenik objašnjava značajke književnosti baroka, prosvjetiteljstva i klasicizma koristeći razne metode. Učenik na osnovi interpretiranih tekstova ovladava poetikom, to jest obilježjima epohe prosvjećenosti (barok, prosvjetiteljstvo i klasicizam) koja su svojstvena pročitanim tekstovima i njihovu društveno-povijesnom kontekstu. Predlaže se korelacija s povijesti, likovnom i glazbenom umjetnošću te hrvatskom i svjetskom književnošću.

SJ SŠ A.2.2.

Učenik objašnjava i procjenjuje značaj rada Vuka Karadžića za srpski jezik i kulturu na temelju čitateljskog iskustva.

- interpretira djela Vuka Karadžića i istražuje njegov rad
- uočava i zaključuje o važnosti i značaju rada Vuka Karadžića kao reformatora jezika i pisma, leksikografa, sakupljača narodnih umotvorina, polemičara, kritičara, povijesnog pisca i prevoditelja

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- u interpretiranim tekstovima pronalazi argumente za zasluge i značaj rada Vuka Karadžića koje procjenjuje
- uz pomoć učitelja povezuje njegov rad s društveno-povijesnim kontekstom

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- tekstovi Vuka Stefanovića Karadžića i tekstovi o njegovu životu, radu i značaju.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Učenje i poučavanje o značaju rada Vuka S. Karadžića povezuje se s književnim tekstovima. Tijekom njihove interpretacije učenik uočava, objašnjava, zaključuje o važnosti rada Vuka Karadžića u raznim područjima i pronalazi argumente za njegov značaj te povezuje njegov rad s društvenopovijesnim kontekstom. Predlaže se korelacija s ishodom SJ SŠ B.2.3, povijesti, hrvatskom književnošću (Ilirski pokret i narodni preporod) i filmskom umjetnošću.

SJ SŠ A.2.3.

Učenik interpretira poetiku romantizma.

- istražuje, promišlja i interpretira društveni, povijesni i kulturni kontekst književnih tekstova iz epohe romantizma
- na temelju čitateljskog iskustva istražuje i zaključuje o značajkama epohe romantizma: subjektivizmu, tipu suvišnog čovjeka, buđenju nacionalne svijesti, interesu za egzotiku, folklor i drugo

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI DOBAR

- u tekstu pronalazi i objašnjava obilježja romantizma
- uz pomoć učitelja razmatra odnos romantizma prema prosvjetiteljstvu

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- književnoteorijski i književnopovijesni pojmovi, stilsko-poetičke značajke, teme, motivi, književni žanrovi i vrste i druga obilježja tipična za romantizam.
- Tekstovi Vuka Stefanovića Karadžića, Branka Radičevića, Petra II. Petrovića Njegoša, Đure Jakšića, Jovana Jovanovića Zmaja i Laze Kostića.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Učenje i poučavanje o stilsko-poetičkim značajkama romantizma povezuje se s književnim tekstovima. Tijekom njihove interpretacije učenik objašnjava značajke književnosti romantizma koristeći razne metode. Učenik na osnovi interpretiranih tekstova ovladava poetikom, to jest obilježjima epohe romantizma koja su svojstvena pročitanim tekstovima i njihovu društvenopovijesnom kontekstu. Predlaže se korelacija s povijesti, likovnom i glazbenom umjetnošću te hrvatskom i svjetskom književnošću.

SJ SŠ A.2.4.

Učenik interpretira poetiku realizma.

- istražuje i interpretira društveno-povijesni i kulturni kontekst tekstova iz druge polovice 19. stoljeća te o njima kritički promišlja
- razlikuje realizam kao pravac i metodu
- tijekom interpretacije djela uočava značajke realizma: utjecaj pozitivizma na književnost, tipični junaci, opozicija selo-grad, tipovi realizma, naturalizam kao nastavak realizma, regionalna tematika i drugo

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI DOBAR

- u tekstu pronalazi i objašnjava obilježja realizma
- uz pomoć učitelja razmatra odnos realizma prema romantizmu

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- književnoteorijski i književnopovijesni pojmovi, stilsko-poetičke značajke, teme, motivi, književni žanrovi i vrste i druga obilježja tipična za realizam.

Tekstovi Svetozara Markovića, Jakova Ignjatovića, Milovana Glišića, Laze Lazarevića, Sime Matavulja, Stevana Sremca, Radoja Domanovića, Branislava Nušića, Vojislava Ilića.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Učenje i poučavanje o stilsko-poetičkim značajkama realizma povezuje se s književnim tekstovima. Tijekom njihove interpretacije učenik objašnjava značajke književnosti realizma koristeći razne metode. Učenik na osnovi interpretiranih tekstova svladava poetiku, to jest obilježja epohe realizma koja su svojstvena pročitanim tekstovima i njihovu društveno-povijesnom kontekstu.

Predlaže se korelacija s povijesti, likovnom i glazbenom umjetnošću te hrvatskom i svjetskom književnošću.

ISHODI

RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJ SŠ A.2.5.

Učenik razvija čitateljsku naviku.

- obrazlaže stavove, interese i navike vezane za čitanje književnog djela na satu ili kod kuće
 - argumentirano obrazlaže svoje doživljaje i mišljenje o djelu
 - povezuje djelo sa stvarnim životom ili osobnim iskustvom ističući sličnosti ili razlike
 - preporučuje djelo drugima i motivira ih da čitaju
-

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI *DOBAR*

- uz pomoć smjernica predstavlja književno djelo
 - raspravlja o eventualnim problemima u razumijevanju pročitano
 - opisuje svoj doživljaj djela
 - povezuje djelo sa stvarnim životom ili osobnim iskustvom ističući sličnosti ili razlike
-

142

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- najmanje jedno književno djelo po izboru učenika.
-

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Učenik predstavlja djelo koje je samostalno odabrao i pri tome koristi znanja i vještine koje je stekao tijekom interpretacije književnih djela na školskom satu (književnoteorijsko znanje, analitičko-sintetička metoda, tekstualna metoda i argumentacija). Svoj doživljaj djela učenik može izraziti usmeno, pisano, plakatom, digitalnim, multimedijalnim, likovnim i drugim radovima. Učenik svoje radove može prikupljati u učeničkoj mapi ili voditi dnevnik čitanja.

JEZIK (B)

ISHODI

RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJ SŠ B.2.1.

Učenik primjenjuje jezično znanje o vrsti i službi riječi u rečenici pri analizi teksta.

- razlikuje riječi kao morfološke i sintaktičke kategorije
- opisuje, raščlanjuje i objašnjava sintaktičku službu riječi
- razlikuje sintaktičke službe i značenja padeža, prijedložno-padežnih konstrukcija, službu nepromjenjivih riječi
- razlikuje značenja glagolskih vremena i načina

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- analizira rečenicu na leksičkoj i sintaktičkoj razini na zadanim primjerima i oblikuje analogne primjere

SJ SŠ B.2.2.

Učenik istražuje i razmatra kako se tvore riječi u srpskom jeziku te obogaćuje svoj rječnik.

- razlikuje korijen, osnovu riječi, tvorbene morfeme i morfeme za gramatički oblik
- uspoređuje različite vrste tvorbe
- opisuje razlike u značenju među riječima uvjetovane tvorbom
- uočava i primjenjuje morfološke alternacije prilikom tvorbe riječi
- prema tvorbenim obrascima tvori nove riječi i smišlja neologizme

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- razlikuje korijen, osnovu i druge morfeme, istražuje i uspoređuje različite načine tvorbe te samostalno tvori nove riječi, tj. daje primjere različitih tvorenica

SJ SŠ B.2.3.

Učenik analizira reformu srpskog jezika od polovice 18. do druge polovice 19. stoljeća kao i njegovu standardizaciju od 19. do kraja 20. stoljeća.

- istražuje društveno-povijesni kontekst od polovice 18. do druge polovice 19. stoljeća koji je doveo do uporabe više jezika
- kronološki proučava reformu jezika i pisma (Venclović, Orfelin, Dositej, te posebice Mrkalja i Vuka)
- raspravlja o ulozi Vuka Karadžića u reformi jezika i pisma u kontekstu rada njegovih prethodnika (s naglaskom na značaj Save Mrkalja)
- opisuje razloge standardizacije jezika na temelju Bečkog i Novosadskog dogovora

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- argumentira reformu srpskog jezika
- opisuje rad reformatora srpskog jezika te to povezuje s društveno-povijesnim kontekstom
- opisuje razloge za održavanje Bečkog i Novosadskog dogovora

ISHODI

RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJ SŠ B.2.4.

Učenik raspravlja o jezičnoj kulturi, toleranciji i ravnopravnosti te ih primjenjuje u svakodnevnoj komunikaciji.

- primjenjuje pravila jezične kulture (odnos prema posuđenicama i neologizmima te arhaizmima, žargonizmima i vulgarizmima)
- raspravlja i kritički prosuđuje o upotrebi standardnog jezika u javnim situacijama
- iskazuje jezičnu toleranciju prema govornicima drugih jezika
- služi se jezičnim priručnicima
- kao pripadnik nacionalne manjine uočava važnost materinskog jezika kao temelja kulturnog i nacionalnog identiteta

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- bira prikladna jezična pravila u javnoj situaciji i zaključuje o svojoj jezičnoj kulturi te se uz pomoć učitelja služi jezičnim priručnicima

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJ SŠ B.2.1 – SJ SŠ B.2.4.:

Tekstovi za ostvarivanje psihomotoričkih ciljeva i funkcionalnih zadataka biraju se primjereno uzrastu učenika, usklađuju se s njihovim interesima i potrebama, a odabir se temelji na aktivnostima opisanim u razradi ishoda (npr. neknjiževni i književni tekstovi, različiti medijski tekstovi i tekstovi različitih funkcionalnih stilova). Lingvistički i filološki tekstovi iz udžbenika i stručne literature koriste se za ostvarivanje kognitivnih ciljeva i obrazovnih zadataka.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJ SŠ B.2.1 – SJ SŠ B.2.4.:

Poučavanje jezičnih sadržaja proširuje se, nastavlja i oslanja na ostvarene ishode iz osnovne škole. Sadržaji, metode, oblici rada, aktivnosti, strategije učenja i nastavna sredstva trebaju biti odabrani u skladu s komunikacijskim pristupom. Dakle, pri analizi i oblikovanju teksta u različitim komunikacijskim situacijama i kontekstima učenik primjenjuje i koristi jezička znanja i vještine. Izbjegava se pristup jeziku kao strukturnom sustavu gramatičkih uzoraka i nastava se prilagođava jezičnim potrebama učenika. Kod ishoda čiji se sadržaji odnose na svijest o jeziku i njegovu povijesnom razvitku (SJ SŠ B.2.3. i SJ SŠ B.2.4) preporučuju se metode i strategije učenja koje potiču i razvijaju učeničku samostalnost, suradničko učenje, komunikativnost i kreativnost (istraživanje, izvještavanje, izrada prezentacija i plakata, timski rad, debate, rasprave i sl.) Domena *Jezik* integracijski je povezana s ostalim domenama.

KULTURA IZRAŽAVANJA I STVARALAŠTVO (C)

ISHODI

RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJ SŠ C.2.1.

Učenik aktivno razgovara, raspravlja i pregovara, oblikuje i govori različite tekstove te primjenjuje kulturu komunikacije.

- u razgovoru primjenjuje uvjeravanje, pregovaranje, raspravljanje, dokazivanje i argumentirano obrazlaže svoje vrijednosne sudove
- izražajno govori književnoumjetničke tekstove naglašavajući određene riječi radi ostvarivanja učinka na slušatelja
- upravlja razgovorom, postavlja ciljana pitanja vodeći računa o osjećajima, interesu i potrebama sugovornika

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- aktivno razgovara uz manji poticaj učitelja, raspravlja i pregovara primjenjujući uvjeravanje i dokazivanje
- oblikuje i govori različite tekstove primjenjujući kulturu komunikacije
- izražajno govori književne tekstove u skladu sa svojim doživljajem teksta

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- tekstovi različitih funkcionalnih stilova i različitih vrsta, izlagački, opisni i pripovjedni tekstovi, književnoumjetnička djela. Odabir tekstova prilagođava se razradi ishoda.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Učenik sudjeluje u jednom ili više dijaloških tekstova, govori najmanje jedan monološki tekst i izražajno govori barem jedan književnoumjetnički tekst. Aktivnosti tijekom slušanja/govorenja tekstova prilagođavaju se razradi ishoda.

SJ SŠ C.2.2.

Učenik razvija vještinu istraživačkog čitanja.

- studiozno, analitički i pomno sagledava pojedinosti u tekstu tragajući za odgovorima (čitanje s olovkom u ruci)
- sažima i sintetizira nove riječi, informacije i ideje u tekstu i tako gradi svoju kulturu izražavanja
- raspravlja o važnosti konteksta za razumijevanje odlomaka teksta

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- pomoću istraživačkih zadataka izdvaja i objašnjava nove riječi, informacije i ideje iz teksta tragajući za odgovorima
- objašnjava važnost konteksta za razumijevanje dijelova teksta

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Odabir tekstova (književnoumjetničkih i neknjiževnih) prilagođava se razradi ishoda.

Tekstovi se mogu nalaziti na *Spisku preporučenih djela*, ali učitelj/učenik može i samostalno odabrati književne i neknjiževne tekstove za ostvarivanje odgojno-obrazovnog ishoda.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Učenik istraživački čita jedan ili više književnoumjetničkih i najmanje jedan neknjiževni tekst. Aktivnosti tijekom čitanja prilagođavaju se razradi ishoda. Predlaže se korelacija s domenama *Književnost* i *Jezik* te s ishodom SJ SŠ C.2.1. iz *Kulture izražavanja i stvaralaštva*.

SJ SŠ C.2.3.

Učenik piše različite tekstove, usporedne eseje primjenjujući pravopisna pravila i obilježja prikladnih funkcionalnih stilova, stvaralački i kreativno se izražava.

- s razumijevanjem upotrebljava novousvojene riječi u oblikovanju pisanih tekstova, prikuplja i povezuje informacije vezane za temu
- oblikuje interpretativne i usporedne eseje
- žanrovski preoblikuje književni tekst primjenjujući svoje znanje o žanrovskim i strukturnim karakteristikama
- samostalno priprema i oblikuje tekstove u kojima do izražaja dolazi intelektualna radoznalost, kreativnost, inovativnost, originalnost

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI DOBAR

- piše tekstove jednostavnije strukture uglavnom primjenjujući pravopisna pravila i obilježja prikladnih funkcionalnih stilova
- točno upotrebljava novousvojene riječi
- piše interpretativne i usporedne eseje

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Tekstovi koje učenik piše prilagođeni su razradi ishoda.

Sadržaj ovog ishoda integracijski je povezan s domenama *Književnost*, *Jezik i Kultura* i *mediji* kao i s ostalim ishodima domene *Kultura izražavanja* i *stvaralaštvo*.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Učenik piše najmanje dva eseja potaknut književnoumjetnički djelom i pri tome prolazi sljedeće faze pisanja:

1. pripremna faza: razmišljanje o temi, prikupljanje informacija i izrada
2. faza pisanja po planu
3. faza samovrednovanja (npr. razmišljanje o učiteljevim povratnim informacijama, popunjavanje liste procjene, rubrika)
4. faza usavršavanja (prepravljanje, ispravljanje, dorada).

Učenik piše najmanje jedan tekst u kojem se stvaralački izražava prema osobnom interesu (slobodna tema). Učenik svoje radove može prikupljati u učeničkoj mapi.

Predlaže se korelacija s ostalim domenama i drugim ishodima domene *Kultura izražavanja* i *stvaralaštvo* kao i s nastavom hrvatskog i stranih jezika.

KULTURA I MEDIJI (D)

ISHODI

RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJ SŠ D.2.1.

Učenik istražuje razliku između književnih ostvarenja masovne kulture i tzv. visoke kulture.

- uspoređuje vrijednosti različitih književnih djela tzv. visoke kulture i vrijednosti, npr. ljubavnog romana masovne književne produkcije
- promišlja i diskutira o strukturi i sadržaju djela masovne književne produkcije
- procjenjuje estetski i idejnu razinu odabranih književnih tekstova
- diskutira o komercijalnoj književnosti i masovnoj književnoj produkciji

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- pomoću smjernica objašnjava razliku između ostvarenja visoke i masovne kulture uspoređujući više lektirnih i djela masovne književne produkcije slične tematike

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- lektirna djela, djela tzv. masovne književne produkcije: kriminalistički romani, ljubavni romani, gotički romani.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Učenik se, uz podršku učitelja (smjernice, kratke konzultacije), unaprijed priprema za sat. Preporučuje se tekstualna metoda i druge metode i strategije učenja koje potiču i razvijaju učeničku samostalnost, komunikativnost i kreativnost.

Pojmovi: visoka kultura, popularna kultura, masovna produkcija, komercijalna književnost.

SJ SŠ D.2.2.

Učenik vlada osnovnom filmskom terminologijom.

- objašnjava filmska izražajna sredstva i vlada osnovnom filmskom terminologijom
- objašnjava kako rakurs utječe na njegov doživljaj junaka filma
- objašnjava ulogu specijalnih efekata (npr.) usporeni snimak
- navodi važnija filmska imena svjetske i srpske kinematografije i objašnjava zašto su ona relevantna
- uspoređuje književno djelo i njegovu ekranizaciju i zauzima kritički stav

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- samostalno i na novim primjerima objašnjava različita filmska izražajna sredstva i efekte te način na koji se njima prenose poruke

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- fotografije ili film po izboru učitelja, tj. određene scene na kojima može, metodom demonstracije, predstaviti učenicima filmska izražajna sredstva.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

preporučuju se metode i strategije učenja koje potiču i razvijaju učeničku samostalnost, suradničko učenje i kreativnost.

ISHODI

RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJ SŠ D.2.3.

Učenik razvija svoj kulturni i nacionalni identitet.

- upoznaje se s radom kulturnih ustanova, posjećuje kulturne događaje i vrednuje ih
- sudjeluje u školskim i izvanškolskim kulturnim manifestacijama
- njeguje svoju tradiciju; dramatizira narodne običaje vezane uz krsnu slavu
- izražava pozitivan odnos prema umjetnosti, tradiciji i kulturi o kojima kritički promišlja

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- posjećuje kulturne ustanove i događaje
- u skladu sa svojim zadacima i interesima sudjeluje u kulturnim manifestacijama i školskim priredbama ili u istraživanju ili dramatizaciji narodnih običaja

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- kulturni sadržaji: kazališne predstave, likovne izložbe, susreti s književnicima, posjeti muzejima, manastirima, kinu, medijskim kućama, raznim književnim i kulturnim festivalima i smotrama, sajmu knjiga i slično
- školske i izvanškolske kulturne manifestacije: Svetosavska akademija, Brankovi dani, Međunarodni dan materinskog jezika, Dani kulture Srba istočne Slavonije, Baranje i zapadnog Srijema i druge.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Učenik tijekom školske godine u učeničku mapu ili dnevnik bilježi vlastite aktivnosti, zapažanja i doživljaje, a može ih iznijeti u razgovoru s učiteljem i drugim učenicima.

U drugom razredu učenici mogu posjetiti rodnu kuću majke Branka Radičevića i Dobru vodu, Muzej Vuka i Dositeja, Maticu srpsku, Tršić, Muzej Jovana Jovanovića Zmaja, dvorac Dunderskih u Čelarevu, Stražilovo, Sremske Karlovce, Skadarliju, Konak kneginje Ljubice, Konak kneza Miloša, Kraljevski i Beli dvor, Maticu srpsku, Sentandreju i slično kako bi se ostvarila korelacija s domenama *Jezik i Književnost*.

NAPOMENA: Kulturni sadržaji navedeni su kao prijedlozi, a učitelj bira kulturne sadržaje shodno mogućnostima, ali i interesima učenika. Preporučuju se dva posjeta odabranim sadržajima ili dvije aktivnosti godišnje.

KNJIŽEVNOST (A)

ISHODI

RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJ SŠ A.3.1.

Učenik interpretira poetiku moderne.

- istražuje, promišlja i interpretira društveno-povijesni i kulturni kontekst tekstova s početka 20. stoljeća
- na temelju vlastitoga čitateljskog iskustva i interpretacije djela zaključuje o značajkama moderne: nezadovoljstvo životom i pesimizam, ideje francuskih „izama“, tradicionalna i modernistička linija i drugo

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI DOBAR

- u tekstu pronalazi i objašnjava obilježja moderne
- uz pomoć učitelja razmatra odnos moderne prema realizmu

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- književnoteorijski i književnopovijesni pojmovi, stilsko-poetičke značajke, teme, motivi, književni žanrovi i vrste i druga obilježja tipična za modernu.

Tekstovi Bogdana Popovića, Jovana Skerlića, Alekse Šantića, Jovana Dučića, Milana Rakića, Vladislava Petkovića Disa, Sime Pandurovića i Borisava Stankovića.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Učenje i poučavanje o stilsko-poetičkim značajkama moderne povezuje se s književnim tekstovima. Tijekom njihove interpretacije učenik objašnjava značajke književnosti moderne koristeći razne metode. Učenik na osnovi interpretiranih tekstova ovladava poetikom, to jest obilježjima epohe moderne koja su svojstvena pročitanim tekstovima i njihovu društveno-povijesnom kontekstu.

Predlaže se korelacija s povijesti, likovnom i glazbenom umjetnošću te hrvatskom i svjetskom književnošću.

SJ SŠ A.3.2.

Učenik interpretira poetiku avangarde.

- istražuje i interpretira društveno-povijesni i kulturni kontekst tekstova između dva rata te o njima kritički promišlja
- uočava rušiteljski i polemički odnos avangarde prema tradiciji
- pronalazi značajke raznih „izama“
- zaključuje o postupku esejizacije i intelektualizacije
- pronalazi univerzalne poruke i svezremenske vrijednosti avangardnih književnih djela

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI DOBAR

- u tekstu pronalazi i objašnjava obilježja avangarde
- uz pomoć učitelja razmatra odnos avangarde prema tradiciji uopće

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- književnoteorijski i književnopovijesni pojmovi, stilsko-poetičke značajke, teme, motivi, književni žanrovi i vrste te druga obilježja tipična za avangardu.

Tekstovi Dušana Vasiljeva, Milutina Bojića, Isidore Sekulić i Miloša Crnjanskog.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Učenje i poučavanje o stilsko-poetičkim značajkama avangarde povezuje se s književnim tekstovima. Tijekom njihove interpretacije učenik objašnjava značajke književnosti avangarde koristeći razne metode. Učenik na osnovi interpretiranih tekstova ovladava poetikom, to jest obilježjima epohe avangarde koja su svojstvena pročitanim tekstovima i njihovu društveno-povijesnom kontekstu.

Predlaže se korelacija s povijesti, likovnom i glazbenom umjetnošću te hrvatskom i svjetskom književnošću.

ISHODI

RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJ SŠ A.3.3.

Učenik interpretira poetiku suvremene književnosti.

- razlikuje i uspoređuje dva razdoblja u suvremenoj srpskoj književnosti
 - raspravlja o ispreplitanju raznih pokreta, pravaca i struja, o intelektualizaciji, eliptičnosti, hermetičnosti i simbolici izraza
 - razmatra odnos suvremene književnosti i tradicije
 - pronalazi univerzalne poruke i svestremenske vrijednosti suvremenih književnih djela i povezuje ih s današnjim dobom
-

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- u književnom djelu pronalazi i objašnjava obilježja različitih pokreta, pravaca i struja u suvremenoj književnosti
 - uz pomoć učitelja razmatra odnos suvremene književnosti prema prethodnim epohama
-

150

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- književnoteorijski i književnopovijesni pojmovi, stilsko-poetičke značajke, teme, motivi, književni žanrovi i vrste i druga obilježja tipična za suvremenu književnost.

Tekstovi Miodraga Pavlovića, Branka Ćopića, Ive Andrića, Dobrice Ćosića, Desanke Maksimović, Branka Miljkovića, Danila Kiša, Dušana Kovačevića i drugih suvremenih književnika.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Učenje i poučavanje o stilsko-poetičkim značajkama suvremene književnosti povezuje se s književnim tekstovima. Tijekom njihove interpretacije učenik objašnjava značajke suvremene književnosti koristeći razne metode. Učenik na osnovi interpretiranih tekstova ovladava poetikom, to jest obilježjima suvremene književnosti koja su svojstvena pročitanim tekstovima i njihovu društveno-povijesnom kontekstu. Predlaže se korelacija s povijesti, likovnom i glazbenom umjetnošću te hrvatskom i svjetskom književnošću.

ISHODI

RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJ SŠ A.3.4.

Učenik vlada književnoznanstvenom terminologijom i samostalno je primjenjuje u tumačenju i vrednovanju književnih tekstova.

- tijekom interpretacije književnih djela uočava značajke raznih epoha, vrsta i žanrova, rodova, intertekstualne veze, tumači stilske figure i druge stilske postupke, određuje versifikacijske značajke i zaključuje o njihovoj funkciji
- zauzima osobni stav prema pročitanoj i argumentira ga citatima iz djela

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI DOBAR

- tijekom interpretacije i vrednovanja književnog teksta objašnjava funkcionalnost određenih stilskih figura i različitih vrsta stihova i rime
- smješta djelo u određeni društveno-povijesni kontekst i epohu

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- izbor književnih i neknjiževnih tekstova.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Oslanjajući se na stečeno čitateljsko, književnoteorijsko i književnopovijesno iskustvo i znanje, učenik samostalno analizira književnoumjetničko djelo (pripadnost epohi, žanrovske, poetičke, stilske, versifikacijske i druge osobine) koje i vrednuje.

Učitelj potiče učenikovu samostalnost i poštuje njegove mogućnosti.

SJ SŠ A.3.5.

Učenik razvija čitateljsku naviku.

- bira književno djelo za čitanje
- argumentirano obrazlaže svoje doživljaje i mišljenje o djelu
- povezuje djelo sa stvarnim životom ili osobnim iskustvom ističući sličnosti ili razlike
- procjenjuje ideju i poruku djela
- vrednuje djelo na temelju literarnog iskustva
- preporučuje djelo drugima i motivira ih da čitaju

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI DOBAR

- uz pomoć smjernica predstavlja književno djelo
- raspravlja o eventualnim problemima u razumijevanju pročitanoj
- opisuje svoj doživljaj djela
- povezuje djelo sa stvarnim životom ili osobnim iskustvom ističući sličnosti ili razlike
- procjenjuje ideju i poruku djela

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- najmanje jedno književno djelo po izboru učenika.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Učenik predstavlja djelo koje je samostalno odabrao i pri tome koristi znanja i vještine koje je stekao tijekom interpretacije književnih djela na školskom satu (književnoteorijsko znanje, analitičko-sintetička metoda, tekstualna metoda i argumentacija). Svoj doživljaj djela učenik može izraziti usmeno, pisano, plakatom, digitalnim, multimedijalnim, likovnim i drugim radovima. Učenik svoje radove može prikupljati u učeničkoj mapi ili voditi dnevnik čitanja.

JEZIK (B)

ISHODI

RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJ SŠ B.3.1.

Učenik primjenjuje jezične vještine pri analizi teksta i oblikovanju novih primjera upotrebljavajući razne sintagme, tipove atributa i razne tipove rečenica poštujuću pravopisnu i gramatičku normu.

- istražuje načine iskazivanja rečeničnih članova
- razlikuje vrste sintagmi i tipove rečenica te ih funkcionalno primjenjuje
- pri uporabi sintagmi i raznih tipova atributa pravilno razdvaja riječi i upotrebljava veliko/malo slovo

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- prema smjernicama objašnjava vrste sintagmi, tipove atributa i rečenica, oblikuje analogne primjere u svom tekstu

SJ SŠ B.3.2.

Učenik istražuje odnose značenja među riječima.

- opisuje odnos sadržaja i značenja leksema
- istražuje leksičko-semantičke odnose sinonimije, homonimije, antonimije
- otkriva i objašnjava polisemiju i njome se smisleno služi
- raspravlja o posljedicama polisemije
- primjenjuje znanje o vrstama rječnika (s posebnim naglaskom na rječnike sinonima) i rječničkoj odrednici

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- istražuje i otkriva odnose značenja među riječima na zadanim primjerima
- funkcionalno se služi polisemijom

SJ SŠ B.3.3.

Učenik razlikuje leksičke slojeve u jeziku i primjenjuje lekseme iz različitih slojeva u svojim tekstovima.

- prepoznaje leksikon i terminologiju koji su u općoj uporabi i one specifične uporabe i navodi primjere
- razlikuje opći rječnik srpskog jezika i terminološke rječnike
- razvrstava lekseme u tekstu prema kriterijima funkcionalne raslojenosti
- opisuje stilsku vrijednost leksema i samostalno to primjenjuje u oblikovanju tekstova
- opisuje frazeme i primjenjuje znanje o frazeologiji i frazemima, terminima i terminologiji u izražavanju značenja

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- razvrstava riječi u određene leksičke slojeve
- primjenjuje lekseme iz različitih slojeva u svojim tekstovima
- razlikuje opći i terminološki rječnik

ISHODI

RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJ SŠ B.3.4.

Učenik objašnjava razloge zastarijevanja i stvaranja novih riječi, razlikuje historizme, arhaizme i posuđenice.

- opisuje lingvističke i sociolingvističke razloge stvaranja, zastarijevanja i posuđivanja riječi
- objašnjava razliku između historizama i arhaizama
- tumači pomodne i klišeizirane izraze
- objašnjava potrebu za posuđenicama i nastajanje neologizama
- tijekom sporazumijevanja odabire riječi prikladne sugovorniku i kontekstu

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI DOBAR

- opisuje lingvističke i sociolingvističke razloge posuđivanja, stvaranja i zastarijevanja riječi
- razlikuje i pronalazi u književnom i neknjiževnom tekstu historizme, arhaizme, posuđenice, neologizme

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA**SJ SŠ B.3.1 – SJ SŠ B.3.4.:**

Tekstovi za ostvarivanje psihomotoričkih ciljeva i funkcionalnih zadataka biraju se primjereno uzrastu učenika, usklađuju se s njihovim interesima i potrebama, a odabir se temelji na aktivnostima opisanima u razradi ishoda (npr. neknjiževni i književni tekstovi, različiti medijski tekstovi i tekstovi različitih funkcionalnih stilova). Lingvistički i filološki tekstovi iz udžbenika i stručne literature koriste se za ostvarivanje kognitivnih ciljeva i obrazovnih zadataka.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA**SJ SŠ B.3.1 – SJ SŠ B.3.4.:**

Poučavanje jezičnih sadržaja proširuje se, nastavlja i oslanja na ostvarene ishode iz osnovne škole. Sadržaji, metode, oblici rada, aktivnosti, strategije učenja i nastavna sredstva trebaju biti odabrani u skladu s komunikacijskim pristupom. Dakle, pri analizi i oblikovanju teksta u različitim komunikacijskim situacijama i kontekstima učenik primjenjuje i koristi jezična znanja i vještine. Izbjegava se pristup jeziku kao strukturnom sustavu gramatičkih uzoraka i nastava se prilagođava jezičnim potrebama učenika. Domena *Jezik* integracijski je povezana s ostalim domenama.

KULTURA IZRAŽAVANJA I STVARALAŠTVO (C)

ISHODI

RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJ SŠ C.3.1.

Učenik aktivno razgovara upotrebljavajući stručnu terminologiju i proširuje temu razgovora, oblikuje i govori različite tekstove te primjenjuje kulturu komunikacije.

- u razgovoru funkcionalno i pravilno upotrebljava stručnu terminologiju
- izražajnim kazivanjem književnoumjetničkih tekstova ističe stilogena mjesta i pozitivne vrijednosti djela
- prilagođava svoje sudove i stavove novim saznanjima
- proširuje temu razgovora tako što aktivira svoje prethodno stečeno znanje i iskustvo

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- aktivno razgovara uz manji poticaj učitelja primjenjujući kulturu komunikacije
- pravilno upotrebljava stručnu terminologiju
- proširuje temu razgovora služeći se prethodno stečenim znanjem i osobnim iskustvom
- izražajno kazuje književni tekst ističući stilogena mjesta i pozitivne vrijednosti djela

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- tekstovi različitih funkcionalnih stilova i različitih vrsta, izlagački, opisni i pripovjedni tekstovi, književnoumjetnička djela. Odabir tekstova prilagođava se razradi ishoda.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Učenik sudjeluje u jednom ili više dijaloških tekstova, govori najmanje jedan monološki tekst i izražajno govori barem jedan književnoumjetnički tekst. Aktivnosti tijekom slušanja/govorenja tekstova prilagođavaju se razradi ishoda.

SJ SŠ C.3.2.

Učenik razvija vještinu kritičkog čitanja.

- kritički misli dok čita, shvaća bit i dublje značenje, utvrđuje autorovu namjeru te se s njom argumentirano spori ili slaže, kritički promišlja o njegovim stavovima, tumači utjecaj na čitatelja
- uspoređuje i suprotstavlja različite pristupe sličnim temama u različitim tekstovima
- prikladno povezuje ideje u tekstu sa svojim znanjem, iskustvom i drugim tekstovima

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- pomoću provokativnih pitanja istražuje tekst procjenjujući bit i dublje značenje teksta kao i namjeru autora
- uspoređuje različite pristupe sličnim temama

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Odabir tekstova (književnoumjetnički i neknjiževni) prilagođava se razradi ishoda.

Tekstovi se mogu nalaziti na *Spisku preporučenih djela*, ali učitelj/učenik može i samostalno odabrati književne i neknjiževne tekstove za ostvarivanje odgojno-obrazovnog ishoda.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Učenik kritički čita jedan ili više književnoumjetničkih i najmanje jedan neknjiževni tekst. Aktivnosti tijekom čitanja prilagođavaju se razradi ishoda. Predlaže se korelacija s domenama *Književnost i Jezik te s ishodom SJ SŠ C.3.1. iz Kulture izražavanja i stvaralaštva*.

ISHODI**RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA****SJ SŠ C.3.3.**

Učenik piše različite tekstove, raspravljачke eseje primjenjujući pravopisna pravila i obilježja prikladnih funkcionalnih stilova, stvaralački i kreativno se izražava.

- oblikuje interpretativne, usporedne i raspravljачke eseje
- samostalno priprema i oblikuje tekstove u kojima do izražaja dolazi intelektualna radoznalost, kreativnost, inovativnost, originalnost i stvaralaštvo

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI DOBAR

- pomoću smjernica oblikuje interpretativne, usporedne i raspravljачke eseje prema modelu
- uglavnom, primjenjujući pravopisna pravila i obilježja prikladnih funkcionalnih stilova, stvara tekstove u kojima do izražaja dolazi njegova maštovitost i kreativnost

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Tekstovi koje učenik piše prilagođeni su razradi ishoda.

Sadržaj ovog ishoda integracijski je povezan s domenama *Književnost, Jezik i Kultura i mediji* kao i s ostalim ishodima domene *Kultura izražavanja i stvaralaštvo*.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Učenik piše najmanje dva eseja potaknut književnoumjetnički djelom i pri tome prolazi sljedeće faze pisanja:

1. pripremna faza: razmišljanje o temi, prikupljanje informacija i izrada
2. faza pisanja po planu
3. faza samovrednovanja (npr. razmišljanje o učiteljevim povratnim informacijama, popunjavanje liste procjene, rubrika)
4. faza usavršavanja (prepravljavanje, ispravljavanje, dorada).

Učenik piše najmanje jedan tekst u kojem se stvaralački izražava prema osobnom interesu (slobodna tema). Učenik svoje radove može prikupljati u učeničkoj mapi.

Predlaže se korelacija s ostalim domenama i drugim ishodima domene *Kultura izražavanja i stvaralaštvo* kao i s nastavom hrvatskog i stranih jezika.

KULTURA I MEDIJI (D)

ISHODI

RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJ SŠ D.3.1.

Učenik prosuđuje utjecaj različitih medija na oblikovanje vlastitoga kulturnog identiteta.

- popisuje sve medije i preispituje sadržaje kojima je bio izložen u određenom razdoblju (vodi dnevnik pet do sedam dana) i u njima uočava različite kulturne vrijednosti
- istražuje predrasude i stereotipe u različitim tekstovima i preispituje osobne pretpostavke i predrasude
- preispituje oblike manipulacije u tekstovima i prosuđuje njezin utjecaj na razvoj vlastitog mišljenja
- istražuje utjecaj različitih medijskih tekstova na razvoj vlastitoga kulturnog identiteta

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- prema smjernicama preispituje utjecaj različitih medija na oblikovanje vlastitoga kulturnog identiteta raspravljajući o tekstovima kojima je bio izložen u određenom razdoblju

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- različiti medijski tekstovi iz različitih izvora informacija po izboru učenika.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Učenik se, uz podršku učitelja (smjernice, kratke konzultacije) unaprijed priprema za sat (vodi dnevnik, piše bilješke), a zatim sudjeluje u razgovoru (raspravi) na satu. Preporučuju se metode i strategije učenja koje potiču i razvijaju učeničku samostalnost i kritičko mišljenje. Važno je kod učenika razviti svijest o tome koliko su mediji moćni i koliko utječu na razvoj kulturnog identiteta svakog pojedinca.

SJ SŠ D.3.2.

Učenik sudjeluje u stvaranju kratkog filma.

- razlikuje sinopsis, scenarij i knjigu snimanja
- uspoređuje ulogu producenta, scenarista, režisera i montažera u nastanku filma
- kao dio tima, osmišljava i piše sinopsis, scenarij ili knjigu snimanja te, vodeći računa o filmskim izražajnim sredstvima, bira glumce i snima kratak film (kamerom, digitalnim fotoaparatom, mobilnim telefonom, tabletom), odnosno glumi u filmu ili preuzima neku drugu obvezu u procesu nastanka filma
- snima film koji se zalaže za toleranciju, nenasilje, solidarnost, humanost, ljudska prava, prava manjina, slobodu izbora i slično

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- uz poticaj sudjeluje u snimanju filma
- dobro se snalazi kao dio tima, kreativan je, a u procesu nastanka filma preuzima manju obvezu i odgovornost

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- film (metoda demonstracije), literatura o filmskoj umjetnosti, povijesti filma i slično, iz različitih izvora.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Preporučuju se metode i strategije učenja koje potiču i razvijaju suradničko učenje i kreativnost.

Pojmovi: sinopsis, scenario.

ISHODI

RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJ SŠ D.3.3.

Učenik razvija svoj kulturni i nacionalni identitet te prosuđuje utjecaj srpske kulturne baštine na oblikovanje vlastitoga kulturnog identiteta.

- upoznaje se s radom kulturnih ustanova, posjećuje kulturne događaje i vrednuje ih
- sudjeluje u školskim i izvanškolskim kulturnim manifestacijama
- njeguje svoju tradiciju; zapisuje narodne običaje koji se njeguju u njegovoj obitelji i okruženju, izrađuje plakat ili prezentaciju
- prosuđuje utjecaj srpske kulturne baštine na oblikovanje vlastitoga kulturnog identiteta
- izražava pozitivan odnos prema umjetnosti, tradiciji i kulturi o kojima kritički promišlja
- izražava otvorenost prema pripadnicima drugih kulturnih, etničkih i vjerskih grupa

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- posjećuje kulturne ustanove i događaje
- u skladu sa svojim zadacima i interesima sudjeluje u kulturnim manifestacijama i školskim priredbama ili u istraživanju ili dramatizaciji narodnih običaja
- uz pomoć učitelja prosuđuje utjecaj srpske kulturne baštine na oblikovanje vlastitoga kulturnog identiteta

SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

- kulturni sadržaji: kazališne predstave, likovne izložbe, susreti s književnicima, internetski kulturni portali, posjeti muzejima, manastirima, kinu, medijskim kućama, raznim književnim i kulturnim festivalima i smotrama, sajmu knjiga i slično
- školske i izvanškolske kulturne manifestacije: Svetosavska akademija, Brankovi dani, Međunarodni dan materinskog jezika, Dani kulture Srba istočne Slavonije, Baranje i zapadnog Srijema i druge.

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Učenik tijekom školske godine u učeničku mapu ili dnevnik bilježi vlastite aktivnosti, zapažanja i doživljaje, a može ih iznijeti u razgovoru s učiteljem i drugim učenicima.

U četvrtom razredu učenici mogu posjetiti Kulturni i znanstveni centar *Milutin Milanković*, Povijesni i Muzej suvremene umjetnosti, Muzej Nikole Tesle, Spomen-muzej Nadežde i Rastka Petrovića, Muzej Ive Andrića, SKD Prosvjetu – kako bi se ostvarila korelacija s domenom *Književnost*.

*NAPOMENA: Kulturni sadržaji navedeni su kao prijedlozi, a učitelj bira kulturne sadržaje shodno mogućnostima, ali i interesima učenika. Preporučuju se dva posjeta odabranim sadržajima ili dvije aktivnosti godišnje.

POPIS PREPORUČENIH KNJIŽEVNIH I NEKNJIŽEVNIH TEKSTOVA

Preporučena književna djela prate odgojno-obrazovne ishode. Zvezdicom su označena djela koja se preporučuju za lektiru, odnosno za samostalnu interpretaciju, a učitelj ima mogućnost da neka kraća djela obradi na satu, a neka druga s popisa ponudi kao lektiru. Uz književne preporučeni su i neknjiževni tekstovi. Učitelj, uz navedena djela, a u dogovoru s učenicima, može predložiti i naslove iz srpske književnosti koji nisu na *Popisu preporučenih djela*, ako su u skladu s odgojno-obrazovnim ciljevima i ishodima, kao i u skladu s interesom i uzrastom učenika. Uz te naslove učenik samostalno odabire književna djela za razvijanje čitateljske navike.

1. RAZRED

LIRIKA

- **Narodna pjesma**, *Slavujak*
- **Narodna pjesma**, *Božić štapom bata*
- **Šaljiva narodna pjesma**, *Ja sam čuda video*
- **Mira Alečković**, *Vetar sejač*
- **Dragomir Brajković**, *Pesma drugarstva*
- **Dragomir Đorđević**, *Kiša, Nigde reda nigde mira*
- **Jovan Jovanović Zmaj**, *Riznica pesama za decu**
(*Mati, Svet, Na ledu, Pačja škola, Materina maza*)
- **Dragan Lukić**, *Srce, Smeha deci*
- **Desanka Maksimović**, *Hvalisavi zečevi, Baka*
- **Budimir Nešić**, *Čudo*
- **Dušan Radović**, *Jesenja pesma, Da li mi verujete*
- **Stevan Raičković**, *Crtanka*
- **Ljubivoje Ršumović**, *Au, što je škola zgodna*
- **Vlada Stojiljković**, *Sa mnogom ima neka greška*
- **Momčilo Tešić**, *Slikovnica*
- **Branko Ćopić**, *Pjesma đaka prvaka, Ježeva kućica**
- **Voja Carić**, *Proleće*
- **Branica Cvetković**, *Zunzarina palata**
- **Izbor iz poezije Jovana Jovanovića Zmaja, Branka Ćopića i Desanke Maksimović**
- **Izbor iz narodne lirike** (uspavanke i šaljive pjesme)

EPIKA

- **Narodna priča**, *Sveti Sava i đaci, Radoznali sused, Mudri dedica*
- **Narodna priča**, *Golub i pčela, Koza i sedam jarića, Lisica i miš*
- **Vesna Aleksić**, *Čimet meda*

- **Dejan Aleksić**, *Petar i pertle*
- **Dragan Lukić**, *Jabuka, Četiri devojčice, Smešna priča*
- **Desanka Maksimović**, *Bajka o labudu, Tako je pričala meni moja baka**
- **Budimir Nešić**, *Najdraža igračka*
- **Dositej Obradović**, *Dva jarca, Dve koze*
- **Jasminka Petrović**, *Od čitanja se raste*
- **Aleksandar Popović**, *Priča o drugarskom računu*
- **Toma Slavković**, *Zec i vuk*
- **Božidar Timotijević**, *Kad proleće dođe, sve nabolje pođe*
- **Branko Ćopić**, *Sunčev pevač*
- **Izbor iz narodne epike** (šaljive priče, poslovice, zagonetke, brzalice)

DRAMA

- **Laza Lazić**, *Car i skitnica*
- **Aleksandar Popović**, *Neće uvek da bude prvi*
- **Dušan Radović**, *Tužibaba*

POPULARNI I INFORMATIVNI TEKSTOVI

Izbor iz ilustriranih enciklopedija i časopisa za djecu

DOPUNSKI IZBOR

- **Brana Cvetković**, *Vrlo retka pripovjetka*
- **Dejan Aleksić**, *Čuveni podvizi Azbučka Prvog u trideset slova*
- **Jasminka Petrović**, *Hoću kući!*
- **Vladislava Vojnović**, *Avram, Bogdan, vodu gaze*

2. RAZRED

LIRIKA

- **Narodna pjesma**, *Majka Jova u ruži rodila*
- **Šaljiva narodna pjesma**, *Smešno čudo*
- **Obiteljske i šaljive narodne lirske pjesme** (izbor)
- **Mira Alečković**, *Najlepša reč*
- **Vladimir Andrić**, *Šargarepa, Daj mi krila jedan krug*
- **Miroslav Antić**, *Tajna, Nezgoda, Kad sam bio veliki*
- **Dobrica Erić**, *Čuo sam, Zamolite svoje roditelje*
- **Jovan Jovanović Zmaj**, *Hvala, Patak i žabe, Stara baka*
- **Dragan Lukić**, *Škola*
- **Dušan Radović**, *Lepo je sve što je malo*
- **Stevan Raičković**, *Kad počne kiša da pada*

- **Ljubivoje Ršumović**, *Jednoga dana, Dete, Žablja basna, Negde preko sedam brda*
- **Momčilo Tešić**, *Šuma zove*
- **Duško Trifunović**, *Dva jarca*
- **Branko Ćopić**, *Bolesnik na tri sprata, Visibaba*
- **Branislav Crnčević**, *Kad bi meni dali*
- **Izbor iz poezije Ljubivoja Ršumovića, Dobrice Erića* i Branka Ćopića**
(*Oglasi Kupusnog lista i Oglasi Šumskih novina*)
- **Izbor iz Antologije srpske poezije za decu** (priredio Dušan Radović)

EPIKA

- **Narodna pjesma**, *Marko Kraljević i orao*
- **Narodne pripovijetke**, *Staro lijino lukavstvo, Sedam prutova*
- **Narodna priča**, *Sveti Sava, otac i sin, Laža i Paralaža*
- **Šaljiva narodna priča**, *Zec na spavanju*
- **Srpske narodne bajke*** (izbor)
- **Narodne basne**, *Konj i magarac, Lisica i gavran, Bik i zec*
- **Vesna Aleksić**, *Krokodil peva*
- **Dejan Aleksić**, *Priča o dobroj metli*
- **Vesna Ćorović Butrić**, *Jesam li ja tužibaba*
- **Desanka Maksimović**, *Slikarka zima, Bajke**
- **Dositej Obradović**, *Pas i njegova senka*
- **Grozdana Olujić**, *Šarenorepa, Mali voz*
- **Aleksandar Popović**, *Sudbina jednog Čarlija**
- **Dušan Radović**, *Priča o nezahvalnom mišu*
- **Branko Ćopić**, *Žuća i račundžija, U carstvu leptirova i medveda**
- **Izbor iz narodnog usmenog stvaralaštva** (šaljive priče, poslovice)

160

DRAMA

- **Dragan Lukić**, *Stara slika na zidu*
- **Aleksandar Popović**, *Dva pisma*
- **Gvido Tartalja**, *Zna on unapred*

POPULARNI I INFORMATIVNI TEKSTOVI

Izbor iz enciklopedija i časopisa za djecu

DOPUNSKI IZBOR

- **Vladislava Vojnović**, *Princ od papira*
- **Dobrica Erić**, *Priča duga tri lanca iz lovačkog ranca*
- **Uglješa Šajtinac**, *Vetruškina ledina*
- **Jasminka Petrović**, *O mačkama, notama i bubama*
- **Ljubivoje Ršumović**, *Tri čvora na trepavici*

3. RAZRED

LIRIKA

- **Narodna pjesma**, *Ženidba vrapca Podunavca, Dvije seje brata ne imale*
- **Miroslav Antić**, *Najmanja pesma, što je najveće*
- **Dušan Vasiljev**, *Zima*
- **Milovan Danojlić**, *Ljubavna pesma*
- **Dragomir Đorđević**, *Prva ljubav*
- **Dobrica Erić**, *Moje selo, Slavuj i sunce*
- **Vojislav Ilić**, *Prvi sneg*
- **Jovan Jovanović Zmaj**, *Prolećnica*
- **Dušan Kostić**, *Septembar*
- **Dragan Lukić**, *Šta je otac*
- **Desanka Maksimović**, *Vožnja*
- **Branko Radičević**, *Cic*
- **Dušan Radović**, *Zamislite, Zdravica*
- **Ljubivoje Ršumović**, *Domovina se brani lepotom*
- **Branko Ćopić**, *Ribar i mačak**
- **Branislav Crnčević**, *Ljutito meče*
- **Običajne narodne lirске pjesme** (izbor)*
- **Izbor iz poezije Dušana Radovića**

EPIKA

- **Narodna pjesma**, *Marko Kraljević i beg Kostadin*
- **Narodna basna**, *Vuk i jagnje, Medved i lisica*
- **Narodna pripovijetka**, *Sveti Sava i seljak bez sreće, Vetar i sunce, Svijetu se ne može ugoditi*
- **Narodna priča**, *Klin-čorba*
- **Narodna bajka**, *Čardak ni na nebu ni na zemlji*
- **Vesna Aleksić**, *Zvezda rugalica*
- **Stojanka Grozdanov Davidović**, *Priča o dobroj rodi*
- **Desanka Maksimović**, *Priča o raku krojaču, Bajka o izvoru, Zebe plašljivice*
- **Dositej Obradović**, *Magarac u lavljaj koži*
- **Grozdana Olujčić**, *Staklareva ljubav*
- **Branko V. Radičević**, *Učeni mačak**
- **Stevan Raičković**, *Bajka o belom konju*
- **Milenko Ratković**, *Pisak lokomotive*
- **Slobodan Stanišić**, *Dodir škole*
- **Branko Ćopić**, *Doživljaji mačka Toše*, Izokrenuta priča*
- **Narodne basne** (izbor)*

DRAMA

- **Jovanka Jorgačević**, *Nikad dva dobra*
- **Aleksandar Popović**, *Led se topi*
- **Dušan Radović**, *A zašto on vežba*

DOPUNSKI IZBOR

- **Vesna Vidojević Gajović**, *Kecelja na bele tufne*
- **Igor Kolarov**, *Agi i Ema*
- **Jasminka Petrović**, *Kaži teti „Dobar dan“; Riba ribi grize rep*
- **Gordana Timotijević**, *Sličice, Svrakin sat*
- **Raša Popov**, *Mokrinjski patuljci*
- **Dejan Aleksić**, *Koga se tiče kako žive priče*

4. RAZRED

LIRIKA

- **Narodna pjesma**, *Jelenče*
- **Jovan Jovanović Zmaj**, *Ciganin hvali svoga konja*
- **Vojislav Ilić**, *Jesen*
- **Desanka Maksimović**, *Paukovo delo*
- **Branko Miljković**, *Pesma o cvetu*
- **Dušan Radović**, *Plavi zec*
- **Dragan Lukić**, *Drug drugu*
- **Miroslav Antić**, *Junačka pesma*
- **Branislav Crnčević**, *Mrav dobrog srca*
- **Duško Trifunović**, *Zlatna ribica*
- **Branko Ćopić**, *Mjesec i njegova baka**
- **Stevan Raičković**, *Ko da to bude*
- **Milovan Danojlić**, *Trešnja u cvetu*
- **Dobrica Erić**, *Svitac pšeničar i vodeničar*
- **Izbor iz poezije Milovana Danojlića**

EPIKA

- **Narodna pjesma**, *Stari Vujadin*
- **Narodna pripovijetka**, *Međed, svinja i lisica, Biberče*
- **Narodna bajka**, *Pepeljuga, Zlatna jabuka i devet paunica*
- **Narodna priča**, *Najbolje zadužbine*
- **Vesna Aleksić**, *Kaljavi konj (Priče iz slovenske mitologije)**

- **Vesna Vidojević Gajović**, *Otac svira violinu*
- **Svetlana Velmar-Janković**, *Knjiga za Marka** (*Zlatno jagnje, Stefanovo drvo*)
- **Branislav Nušić**, *Prva ljubav*
- **Grozdana Olujčić**, *Oldanini vrtovi i druge bajke**, *Zvezdane lutalice* (odlomak)
- **Branko V. Radičević**, *Priča o dečaku i Mesecu*
- **Branko Ćopić**, *Strašan zmaj, Priče ispod zmajevih krila**
- **Branislav Crnčević**, *Bosonogi i nebo*

DRAMA

- **Dobrica Erić**, *Čik da pogodite zbog čega su se posvađali dva zlatna brata*
- **Ljubiša Đokić**, *Biberče ubija alu*
- **Aleksandar Popović**, *Pepeljuga**

POPULARNI I INFORMATIVNI TEKSTOVI

- **Milutin Milanković**, *Kroz vasionu i vekove* (odlomak)
- **Mihajlo Pupin**, *Od pašnjaka do naučenjaka* (odlomak)
- **Miodrag Novaković**, *Teslin mačak*
- **Izbor iz ilustriranih enciklopedija i časopisa za djecu**

DOPUNSKI IZBOR

- **Vesna Aleksić**, *Ja se zovem Jelena Šuman*
- **Ivana Nešić**, *Zelenbabini darovi*
- **Dejan Aleksić**, *Cipela na kraju sveta*
- **Desanka Maksimović**, *Pradevojčica*
- **Pop D. Đurđev**, *Mrnjavčevići*
- **Lidija Nikolić**, *Buvlje hvatalice*
- **Ljubivoje Ršumović**, *Zauvari*

Preporučena književna djela od 5. do 8. razreda razvrstana su po književnim rodovima – lirika, epika i drama da bi se u ciklusima mogla pratiti odgovarajuća i razložna proporcija. Uz književne preporučeni su i neknjiževni tekstovi.

Ponuđeni tekstovi imaju okosnicu u ishodima, a učitelj ima načelnu mogućnost da ih prilagođava konkretnim nastavnim potrebama, ali je obvezan i na slobodan izbor iz naše narodne usmene književnosti i tzv. neknjiževnih tekstova. Za lektiru učitelj bira najmanje tri, a najviše šest djela za obradu.

Za ishod *Učenik razvija čitateljsku naviku* učenik slobodno bira djelo za čitanje, a učitelj mu može preporučiti djelo iz dopunskog izbora ili neko drugo djelo, odnosno, eventualno ga posavjetovati, usmjeravati i slično.

5. RAZRED

LIRIKA

- **Mitološke narodne pjesme** (izbor), *Vila zida grad* i dr.
- **Obredne narodne pjesme** (izbor), *Vojevao beli Vide, koledo* i dr.
- **Dušan Vasiljev**, *Domovina*
- **Jovan Jovanović Zmaj**, *Pesma o pesmi*
- **Miroslav Antić**, *Šašava pesma*
- **Vojislav Ilić**, *Zimsko jutro*
- **Jovan Dučić**, *Polje*
- **Desanka Maksimović**, *Pokošena livada*
- **Dobrica Erić**, *U životu što mi poče bajkom, Vašar u Topoli**
- **Peđa Trajković**, *Kad knjige budu u modi*

EPIKA

- **Epske narodne pjesme starijih vremena (o Nemanjićima i Mrnjavčevićima)**, (izbor), *Sveti Savo, Uroš i Mrnjavčevići*
- **Narodne pitalice, zagonetke i poslovice** (izbor)
- **Narodna pripovijetka**, *Djevojka cara nadmudrila*
- **Narodna pripovijetka**, *Utopio se pop što nije ruku dao*
- **Narodna bajka**, *Aždaja i carev sin*
- **Narodne bajke, novele, šaljive narodne priče i priče o životinjama** (izbor)
- **Stevan Raičković**, *Male bajke** (izbor), *Bajka o zrnju peska, Bajka o dečaku i mesecu*
- **Vuk St. Karadžić**, *Žitije Ajduk - Veljka Petrovića* (odlomak)
- **Milovan Glišić**, *Prva brazda*
- **Stevan Sremac**, *Čiča Jordan* (odlomak)
- **Branislav Nušić**, *Hajduci**
- **Branko Ćopić**, *Pohod na Mjesec*
- **Ivo Andrić**, *Mostovi*
- **Danilo Kiš**, *Dečak i pas*
- **Milovan Vitezović**, *Princ Rastko*
- **Ljubivoje Ršumović**, *Sunčanje na mesečini*
- **Vladislava Vojnović**, *Priče iz glave* (izbor), *Obad* (odlomak)
- **Milutin Đuričković**, *Kako su rasli blizanci*
- **Tiodor Rosić**, *Zlatna gora* (odlomak)

DRAMA

- **Branislav Nušić**, *Kirija*
- **Dušan Radović**, *Kapetan Džon Piplfoks**

DOPUNSKI IZBOR

- **Dušan Radović**, *Antologija srpske poezije za decu*
- **Epska narodna pjesma starijih vremena**, *Ženidba Dušanova*
- **Ljubivoje Ršumović**, *Ujdurme i zvrčke iz antičke Grčke (izbor)*, *Ljubuš o Tetidi*, *Zaljubljen o Orfeju*
- **Goran Petrović**, *Pronađi i zaokruži (odlomak)*, *Mesec nad tepsijom (odlomak)*
- **Mihailo Petrović Alas**, *U carstvu gusara (odlomak)*
- **Slobodan Stanišić**, *Simonida; Dušan, princ sunca; Dušan, dečak na prestolu; Knez Stefan Lazarević pod majčinim suncem*
- **Ivana Nešić**, *Otmica (odlomak)*
- **Igor Kolarov**, *Klizave priče, SMS priče (izbor)*
- **Arsen Diklić**, *Salaš u Malom Ritu (odlomak)*
- **Milovan Vitezović**, *Šešir profesora Koste Vujića (odlomak)*
- **Gordana Maletić**, *Krađa vinčanske figurice (odlomak)*
- **Vida Ognjenović**, *Putovanje u putopis (odlomak)*
- **Tode Nikoletić** (dramski tekst po izboru), *Kraljevski festival*

NEKNJIŽEVNI TEKSTOVI

- **Nikola Tesla**, *Moji izumi (odlomak)*
- **Milutin Milanković**, *Uspomene, doživljaji, saznanja (izbor)*
- **Veselin Čajkanović**, *Studije iz srpske religije i folkloru (Sunce, Mesec, ruža, bosiljak...)*
- **Š. Kulišić, Ž. Petrović, N. Pantelić**, *Srpski mitološki rečnik (izbor)*

6. RAZRED**LIRIKA**

- **Obiteljske narodne lirske pjesme (izbor)**, *Sestre bez brata i dr.*
- **Običajne narodne lirske pjesme – svadbene (izbor)**, *Za ran', Pavle, za ran', mili brale!* i dr.
- **Vojislav Ilić**, *Sveti Sava*
- **Aleksa Šantić**, *Moja otadžbina*
- **Desanka Maksimović**, *Sećanje na zavičaj*
- **Jovan Dučić**, *Selo*
- **Veljko Petrović**, *Ratar*
- **Miroslav Antić**, *Plava zvezda*
- **Đorđe Radišić**, *Kako ljubav dođe i prođe*
- **Dobrica Erić**, *Čudesni svitac*
- **Stevan Raičković**, *Hvala suncu, zemlji, travi*
- **Đura Jakšić**, *Veče (Kao zlatne toke...)*
- **Milovan Danojlić**, *Ovaj dečak zove se Pepo Krsta*

EPIKA

- **Epske narodne pjesme o Kosovskom boju** (izbor), *Smrt majke Jugovića, Car Lazar i carica Milica*
- **Epske narodne pjesme o Marku Kraljeviću** (izbor), *Marko Kraljević ukida svadbarinu i dr.**
- **Narodna pripovijetka**, *Do zlatnog rasudenca*, narodna bajka
- **Narodna priča**, *U cara Trojana kozje uši*
- **Janko Veselinović**, *Grad*
- **Branislav Nušić**, *Autobiografija**
- **Danilo Kiš**, *Verenici*
- **Dositej Obradović**, *Divlja jabuka i ružica*
- **Petar Kočić**, *Jablan*
- **Isidora Sekulić**, *Bure* (odlomak)
- **Ivo Andrić**, *Aska i vuk*
- **Branko Ćopić**, *Čudesna sprava*
- **Branko Ćopić**, *Orlovi rano lete**
- **Stevan Raičković**, *Veliko dvorište* (izbor), *Priča o lopti*
- **Svetlana Velmar-Janković**, *Sirota ždrebe* (odlomak)
- **Grozdana Olujić**, *Bili su deca kao i ti* (izbor)

DRAMA

- **Kosta Trifković**, *Izbiračica**
- **Branislav Nušić**, *Analfabeta*
- **Miodrag Stanisavljević**, *I mi trku za konja imamo* (odlomak)

DOPUNSKI IZBOR

- **Milovan Danojlić**, *Šjiva*
- **Aleksandar Vučo** (izbor), *Moj otac tramvaj vozi*
- **Tode Nikoletić**, izbor iz pjesama
- **Vladimir Andrić**, *Pustolov* (izbor)
- **Gordana Maletić**, *Katarke Beograda*
- **Jasminka Petrović**, *Škola*
- **Miodrag Đurđević**, *Ujka ili o vaspitanju*
- **Tiodor Rosić**, *Plavi cvet*
- **Narodna pripovijetka**, *Nemušti jezik*, narodna bajka
- **Isidora Sekulić**, *Pozno jesenje jutro*
- **Slobodan Selenić**, *Očevi i oci* (odlomak)
- **Svetozar Ćorović**, *Bogojavljenjska noć* (odlomak)
- **Branko Ćopić**, *Glava u klanacu noge na vrancu*
- **Svetlana Velmar-Janković**, *Ulica Filipa Višnjića* (odlomak *Svetlost pevanja*)
- **Aleksandar Popović**, *Snežana i sedam patuljaka*

NEKNJIŽEVNI TEKSTOVI

- **Vuk Stefanović Karadžić**, *Život i običaji naroda srpskog* (izbor)
- **Grozdana Olujić**, *Rad, samoća, ćutanje, Isidora Sekulić*
- **Suvremeni znanstveno-popularni tekst po izboru učitelja**

7. RAZRED

LIRIKA

- **Narodne pjesme o radu (izbor)**, *Nadžnjeva se momak i devojka, Kujundžija i hitroprelja*
- **Jovan Dučić**, *Podne, Večernje*
- **Milan Rakić**, *Simonida*
- **Vladislav Petković Dis**, *Među svojima*
- **Aleksa Šantić**, *O, klasje moje*
- **Sima Pandurović**, *Biserne oči*
- **Desanka Maksimović**, *Strepnja*
- **Ivan V. Lalić**, *Vetar*
- **Miroslav Antić**, *Plavi čuperak* (izbor)*
- **Dobrica Erić**, *Pesnik i mesec*
- **Miodrag Pavlović**, *Svetogorski dani i noći* (izbor)

EPIKA

- **Epske narodne pjesme pokosovskog tematskog kruga** (izbor), *Smrt vojvode Prijezde i/ili Jakšići kušaju ljube*
- **Epske narodne pjesme o hajducima i uskocima** (izbor), *Mali Radojica, Ropstvo Janković Stojana*
- **Narodna bajka**, *U laži su kratke noge*
- **Sveti Sava u književnosti** (izbor iz Savinih spisa, narodnih priča i predanja; narodne i autorske poezije o sv. Savi)
- **Dositej Obradović**, *Život i priključenija* (odlomak)
- **Stevan Sremac**, *Pop Ćira i pop Spira**
- **Radoje Domanović**, *Mrtvo more* (odlomak)
- **Veljko Petrović**, *Jabuka na drumu*
- **Pavle Ugrinov**, *Stara porodična kuća*
- **Peđa Milosavljević**, *Potera za pejzažima* (odlomak)
- **Ivo Andrić**, zbirka pripovjedaka *Deca* (izbor), *Kula*
- **Momo Kapor**, *Lero-kralj leptira*
- **Danilo Kiš**, *Livada u jesen*
- **Grozdana Olujić**, *Zvezda u čijim je grudima nešto kucalo*
- **Tiodor Rosić**, *Priče starog čarobnjaka* (izbor)
- **Gradimir Stojković**, *Sve moje gluposti* (odlomak)

DRAMA

- **Jovan Sterija Popović**, *Pokondirena tikva**
- **Branislav Nušić**, *Vlast* (odlomak)
- **Petar Kočić**, *Jazavac pred sudom* (odlomak)

DOPUNSKI IZBOR

- **Ljubivoje Ršumović**, *U zasedi iza petnaeste*
- **Milorad Pavić**, *Ruski hrt* (odlomak)
- **Mošo Odalović**, *Evo seckam vodu za hrčka*
- **Raša Popov**, *Sofija u kandžama smora*
- **Jasminka Petrović**, *Ovo je najstrašniji dan u mom životu, Sve je u redu*
- **Borisav Stanković**, *Naš Božić* (odlomak)
- **Sveti Sava**, *Pismo igumanu Spiridonu*
- **Ivo Andrić**, *Panorama, Nemiri* (izbor)
- **Antonije Isaković**, *Kašika*
- **Stefan Mitrov Ljubiša**, *Kanjoš Macedonović* (odlomak)
- **Janko Veselinović**, *Hajduk Stanko* (odlomak)
- **Ljubomir Simović**, *Boj na Kosovu* (odlomak)
- **Tode Nikoletić** (dramski tekst po izboru), *K'o nekad u osam*

NEKNJIŽEVNI TEKSTOVI

- **Pavle Sofrić Niševljanin**, *Glavnije bilje u verovanju Srba (jabuka)*
- **Milan Šipka**, *Priče o rečima* (izbor)
- **Suvremeni znanstveno-popularni tekst po izboru učitelja**

8. RAZRED

LIRIKA

- **Narodne lirske ljubavne pjesme (izbor)**, *Ljubavni rastanak, Osu se nebo zvezdama*
- **Đura Jakšić**, *Otađbina*
- **Oskar Davičo**, *Srbija*
- **Jovan Jovanović Zmaj**, *Đulići (Kaži mi kaži)*
- **Desanka Maksimović**, *Proletnja pesma, Krvava bajka, Opomena **
- **Vasko Popa: Kora (izbor)**, *Očiju tvojih da nije*, nekoliko pjesama iz ciklusa *Spisak (Konj, Patka, Kesten, Stolica...)*
- **Izbor iz suvremene srpske poezije**

EPIKA

- **Narodne epsko-lirske pjesme (izbor)**, *Predrag i Nenad*
- **Narodne epske pjesme novijih vremena (tematski krug o oslobođenju Srbije i Crne Gore)**, *Početak bune protiv dahija*
- **Vuk Stefanović Karadžić**, *Srpski rječnik* (izbor)
- **Vuk Stefanović Karadžić**, *O narodnim pevačima*

- **Narodna pripovetka**, *Usud*
- **Prota Mateja Nenadović**, *Memoari* (odlomak)
- **Petar Petrović Njegoš**, *Gorski vijenac* (odlomci)
- **Ljubomir Nenadović**, *Pisma iz Italije* (odlomak, XVIII. poglavlje)
- **Laza Lazarević**, pripovijetke (izbor), *Sve će to narod pozlatiti*
- **Simo Matavulj**, *Pilipenda*
- **Rastko Petrović**, *Afrika* (odlomci)
- **Petar Kočić**, *Kroz mećavu*
- **Borisav Stanković**, *Uvela ruža*
- **Ivo Andrić**, *Priča o kmetu Simanu* (odlomak)
- **Vida Ognjenović**, *Mileva Ajnštajn* (odlomak)
- **Grozdana Olujić**, *Glasam za ljubav**
- **Vesna Aleksić**, *Marija Modiljani*
- **Gradimir Stojković**, *Hajduk u Beogradu**
- **Izbor iz suvremene srpske proze**

DRAMA

- **Branislav Nušić**, *Sumnjivo lice**
- **Danilo Kiš**, *Noć i magla*

DOPUNSKI IZBOR

- **Narodna pjesma**, *Boj na Mišaru*
- **Đorđe Radišić**, *Izbor iz poezije*
- **Jovan Jovanović Zmaj**, *Svetli grobovi*
- **Izbor iz antologija srpske ljubavne lirike**
- **Dobrica Erić**, *Radmila*
- **Vladan Desnica**, *Pravda*
- **Milorad Pavić**, *Predeo slikan čajem*
(odlomak o putovanju Atanasija Svilara na Svetu goru)
- **Slobodan Stanišić**, *Tango za troje*
- **Ivana Lukić**, *(Ne) pitaj me kako sam*
- **Vladimir Pištalo**, *Majka*
- **Miloš Crnjanski**, *Seobe* (odlomak)
- **Matija Bećković**, *Priča o svetom Savi*
- **Borislav Mihajlović**, *Banović Strahinja*
- **Dušan Kovačević**, *Ko to tamo peva*
- **Branko Ćopić**, *Ne tuguj bronzana stražo, Osmo ofanziva*
- **Branko Ćopić**, *Doživljaji Nikoletine Bursaća* (igra)

NEKNJIŽEVNI TEKSTOVI

- **Miodrag Popović**, *Vuk Stefanović Karadžić* (odlomci)
- **Isidora Sekulić**, *Carsko dostojanstvo jezika* (odlomak),
Srpski narodni jezik, bolje reći govor (odlomak) ili esej po izboru

- **Ivan Klajn**, *Ispici pa reci* (izbor)
- **Suvremeni znanstveno-popularni tekst po izboru učitelja**

GIMNAZIJA

1. RAZRED

- **Ivo Andrić**, *O priči i pričanju*
- **Narodna lirski pjesma**, *Viša je gora od gore*
- **Desanka Maksimović**, *Devojačka molba*
- **Stevan Raičković**, *Septembar*
- **Narodna lirski pjesma**, *Sunce se djevojkom ženi*
- **Narodna epska pjesma**, *Banović Strahinja*
- **Narodna pripovijetka**, *Djevojka brža od konja*
- **Primjer pripovijetke** (prijedlozi: Ivo Andrić, *Ćorkan i Švabica*, *Ljubav u kasabi*; Laza Lazarević, *Na bunaru*, *Školska ikona*; Borisav Stanković, *Đurđevdan*)
- **Primjer novele** (prijedlozi: Simo Matavulj, *Pilipenda*; Ivo Andrić, *Letovanje na jugu*, *Zmija*; Branko Ćopić, *Učiteljica*)
- **Primjer romana*** (prijedlozi: Danilo Kiš, *Rani jadi*; Momo Kapor, *Beleške jedne Ane*; Branko Ćopić, *Magareće godine*; Siniša Soćanin, *Bandoglavčić Strahinja*; Branka Trifunović, *Ja, Aleksija*)
- **Primjer drame*** (prijedlozi: Kosta Trifković, *Ljubavno pismo*; Jovan Sterija Popović, *Džandrljivi muž*; Branislav Nušić, *Gospođa ministarka*; Dušan Kovačević, *Urnebesna tragedija*; Vida Ognjenović, *Je li bilo kneževa večere*)
- **Narodna lirski pjesma**, *Srpska djevojka*
- **Narodna lirski pjesma**, *Kletva za kletvom*
- **Narodna lirski pjesma**, *Biserna brada*
- **Narodna lirski pjesma**, *Jablanova moba*
- **Narodna lirski pjesma**, *Zao gospodar*
- **Narodna balada**, *Ženidba Milića barjaktara*
- **Narodna romansa**, *Stojan i Ljiljana*
- **Narodna epska pjesma**, *Ženidba kralja Vukašina*
- **Narodna epska pjesma**, *Uroš i Mrnjavčevići*
- **Narodna epska pjesma**, *Židanje Skadra*
- **Narodna epska pjesma**, *Kneževa večera*
- **Narodna epska pjesma**, *Kosovka djevojka*
- **Narodna epska pjesma**, *Dioba Jakšića*
- **Narodna epska pjesma**, *Marko pije uz ramazan vino*
- **Narodna epska pjesma**, *Marko Kraljević i vila*
- **Narodna epska pjesma**, *Ropstvo Janković Stojana*
- **Narodna epska pjesma**, *Početak bune protiv dahija*

- **Narodna epska pjesma**, *Boj na Mišaru*
- **Narodna bajka**, *Zlatna jabuka i devet paunica*
- **Narodna priča**, *Era s onoga sveta*
- **Izbor iz narodne poezije** (epске, lirске i lirsko-epске pjesme)*
- **Izbor iz narodne proze***
- **Usmena predaja o svetom Savi** (izbor)
- **Biblija** (izbor)
- **Crnorizac Hrabar**, *Slovo o pismenima*
- **Miroslavljevo jevanđelje, Zapis Gligorija dijaka**
- **Sveti Sava, Žitije svetoga Simeona** (odlomak)
- **Teodosije Hilandarac, Žitije svetog Save** (odlomak)
- **Jefimija, Pohvala svetom knezu Lazaru**
- **Despot Stefan Lazarević, Slovo ljubve**
- **Konstantin Filozof, Život Stefana Lazarevića, despota srpskog** (odlomak)
- **Izbor iz moderne i suvremene srpske poezije sa srednjovekovnim motivima**
(npr. Milan Rakić, Vasko Popa, Svetislav Mandić, Matija Bećković i dr.)

2. RAZRED

- **Gavril Stefanović Venclović, Beseda šajkašima i druge besede** (izbor)
- **Gavril Stefanović Venclović, Crni bivo u srcu**
- **Zaharija Orfelin, Plač Serbiji**
- **Zaharija Orfelin, Predgovor Slavenoserbskom magazinu**
- **Dositej Obradović, Pismo Haralampiju**
- **Dositej Obradović, Vostani Srbije**
- **Dositej Obradović, Život i priključenija, prvi dio***
- **Lukijan Mušicki, Glas harfe šišatovačke**
- **Jovan Sterija Popović, Tvrdica***
- **Jovan Sterija Popović, Spomen putovanja po Dunavu**
- **Vuk Stefanović Karadžić, Predgovor Srpskom rječniku 1818. godine**
- **Vuk Stefanović Karadžić, Srpski rječnik** (izbor)
- **Vuk Stefanović Karadžić, O podjeli i postanju narodnih umotvorina**
- **Vuk Stefanović Karadžić, Kritika romana Ljubomir u Jelisiumu** (odlomak)
- **Vuk Stefanović Karadžić, Žitije Ajduk - Veljka Petrovića** (odlomci)
- **Petar Petrović Njegoš, Gorski vijenac***
- **Branko Radičević, Đački rastanak**
- **Branko Radičević, Kad mladija' umreti**
- **Branko Radičević, Devojka na studencu**
- **Branko Radičević, Vragolije**
- **Branko Radičević, Pevam danju, pevam noću (Mini Karadžić u spomenicu)**
- **Đura Jakšić, Orao**

- Đura Jakšić, *Na Liparu*
- Đura Jakšić, *Ja sam stena*
- Đura Jakšić, *Jelisaveta, kneginja crnogorska* (odlomak)
- Jovan Jovanović Zmaj, *Đulići* (izbor)
- Jovan Jovanović Zmaj, *Đulići uveoci* (izbor)
- Jovan Jovanović Zmaj, *Jututunska narodna himna*
- Jovan Jovanović Zmaj, *Svetli grobovi*
- Laza Kostić, *Među javom i med snom*
- Laza Kostić, *Santa Maria della Salute*
- Laza Kostić, *Maksim Crnojević* (odlomak)
- Izbor iz srpske romantičarske poezije*

3. RAZRED

- Svetozar Marković, *Pevanje i mišljenje* (odlomak)
- Jakov Ignjatović, *Večiti mladoženja**
- Milovan Đ. Glišić, *Glava šećera*
- Laza Lazarević, *Vetar*
- Laza Lazarević, *Prvi put s ocem na jutrenje*
- Stevan Sremac, *Zona Zamfirova* (odlomak, film)
- Simo Matavulj, *Povareta*
- Simo Matavulj, *Beogradske pripovetke* (izbor)
- Simo Matavulj, *Bakonja fra Brne* (odlomak)
- Radoje Domanović, *Vođa*
- Radoje Domanović, *Danga*
- Branislav Nušić, *Narodni poslanik / Gospođa ministarka**
- Vojislav Ilić, *Sivo, sumorno nebo*
- Vojislav Ilić, *U poznu jesen*
- Vojislav Ilić, *Zapušteni istočnik*
- Svetolik Ranković, *Seoska učiteljica* (odlomak)
- Bogdan Popović, *Predgovor Antologiji novije srpske lirike* (odlomak)
- Aleksa Šantić, *Ostajte ovdje*
- Aleksa Šantić, *Pretprazničko veče*
- Aleksa Šantić, *Veče na školju*
- Aleksa Šantić, *Emina*
- Jovan Dučić, *Zalazak sunca*
- Jovan Dučić, *Suncokreti*
- Jovan Dučić, *Jablanovi*
- Jovan Dučić, *Pesma ženi*
- Milan Rakić, *Dolap*
- Milan Rakić, *Iskrena pesma*

- **Milan Rakić**, *Nasleđe*
- **Vladislav Petković Dis**, *Tamnica*
- **Vladislav Petković Dis**, *Možda spava*
- **Vladislav Petković Dis**, *Nirvana*
- **Sima Pandurović**, *Svetkovina*
- **Sima Pandurović**, *Rodna gruda*
- **Borisav Stanković**, *U noći*
- **Borisav Stanković**, *Nečista krv**
- **Borisav Stanković**, *Koštana**
- **Jovan Skerlić**, *O Koštani*
- **Petar Kočić**, *Mračajski proto*
- **Petar Kočić**, *Jazavac pred sudom**
- **Veljko Milićević**, *Bespuće* (odlomak)

4. RAZRED

- **Isidora Sekulić**, *Gospa Nola* (odlomak)
- **Veljko Petrović**, *Salašar*
- **Milutin Bojić**, *Plava grobnica*
- **Dušan Vasiljev**, *Čovek peva posle rata*
- **Miloš Crnjanski**, *Sumatra*
- **Miloš Crnjanski**, *Stražilovo*
- **Miloš Crnjanski**, *Seobe**
- **Miloš Crnjanski**, *Mizera*
- **Miloš Crnjanski**, *Priča*
- **Ivo Andrić**, *Ex Ponto*
- **Ivo Andrić**, *Put Alije Đerzeleza*
- **Momčilo Nastasijević**, *Tuga u kamenu*
- **Oskar Davičo**, *Hana* (izbor)
- **Rastko Petrović**, *Ljudi govore* (odlomak)
- **Rastko Petrović**, *Otkrovenje* (izbor)
- **Ivo Andrić**, *Na Drini ćuprija**
- **Ivo Andrić**, *Prokleta avlija**
- **Izbor iz lirike NOB-a** (npr. *Na Kordunu grob do groba*; B. Ćopić, *Pjesma mrtvih proletera / Na Petrovačkoj cesti*)
- **Desanka Maksimović**, *Izbor iz rane poezije*
- **Desanka Maksimović**, *Tražim pomilovanje* (izbor)
- **Vladan Desnica**, *Proljeća Ivana Galeba* (odlomci)
- **Branko Ćopić**, *Bašta sljezove boje** (*Jutra plavog sljeza*, izbor iz *Dana crvenog sljeza*)
- **Stevan Raičković**, *Kamena uspavanka*

- **Miodrag Pavlović**, *Rekvijem*
- **Miodrag Pavlović**, *Probudim se*
- **Vasko Popa**, *Kora* (izbor)
- **Vasko Popa**, *Uspravna zemlja* (Kalenić, *Manasija*)
- **Meša Selimović**, *Derviš i smrt**
- **Mihailo Lalić**, *Lelejska gora* (odlomci)
- **Dobrica Ćosić**, *Koreni**
- **Dobrica Ćosić**, *Vreme smrti* (odlomak)
- **Aleksandar Tišma**, *Upotreba čoveka* (odlomak)
- **Antonije Isaković**, *Kroz granje nebo* (odlomak)
- **Branko Miljković**, *Vatra i ništa* (izbor)
- **Danilo Kiš**, *Enciklopedija mrtvih* (izbor)
- **Dušan Kovačević**, *Balkanski špijun* (odlomak, film)
- **Milorad Pavić**, *Hazarski rečnik* (odlomak)

DOPUNSKI POPIS

Izbor iz suvremene srpske proze za lektiru (Milutin Milanković, Dragoslav Mihajlović, Milorad Pavić, Svetlana Velmar Janković, Borislav Pekić, Momo Kapor, David Albahari, Svetislav Basara, Vladimir Pištalo, Aleksandar Gatalica, Drago Kekanović, Dragan Velikić, Goran Gocić, Vladislav Bajac, Mirko Demić, Slobodan Vladušić i dr.)

Izbor iz suvremene srpske poezije za lektiru (Mira Alečković, Miroslav Antić, Duško Radović, Matija Bečković, Dobrica Erić, Rajko Petrov Nogo, Ivan Negrišorac, Dejan Aleksić i dr.)

Izbor književnih kritika i eseja (Isidora Sekulić, Borislav Mihajlović- Mihiz, Milan Kašanin, Petar Džadžić, Nikola Milošević, Dragan Jeremić, Dimitrije Vučenov, Stanko Korać, Predrag Palavestra, Miodrag Pavlović, Milorad Pavić, Jovan Deretić, Dušan Ivanić, Mihajlo Pantić i dr.)

STRUKOVNE ŠKOLE (140 + 140 + 140 + 128)

1. RAZRED

- **Ivo Andrić**, *O priči i pričanju*
- **Primjer narodne lirske pjesme** (*Viša je gora od gore, Sunce se djevojkom ženi, ili narodna lirska pjesma po izboru*)
- **Primjer umjetničke lirske pjesme** (**D Maksimović**, *Devojačka molba*, **S. Raičković**, *Septembar*, ili umjetnička lirska pjesma po izboru)
- **Narodna epska pjesma**, *Banović Strahinja*
- **Narodna balada**, *Ženidba Milića barjaktara*
- **Narodna romansa**, *Stojan i Ljiljana*
- **Narodna bajka**, *Zlatna jabuka i devet paunica*
- **Narodna pripovijetka**, *Djevojka brža od konja*

- **Primjer pripovijetke*** (prijedlozi: Ivo Andrić, *Ćorkan i Švabica, Ljubav u kasabi*; Laza Lazarević, *Na bunaru, Prvi put s ocem na jutrenje*; Borisav Stanković, *Đurđevdan*)
- **Primjer novele** (prijedlozi: Simo Matavulj, *Pilipenda*; Ivo Andrić, *Letovanje na jugu, Zmija*; Branko Ćopić, *Učiteljica*)
- **Primjer romana*** (prijedlozi: Danilo Kiš, *Rani jadi*; Momo Kapor, *Beleške jedne Ane*; Branko Ćopić, *Magareće godine*; Siniša Soćanin, *Bandoglavić Strahinja*; Branka Trifunović, *Ja, Aleksija*)
- **Primjer drame*** (prijedlozi: Kosta Trifković, *Ljubavno pismo*; Jovan Sterija Popović, *Džandrljivi muž*; Branislav Nušić, *Gospođa ministarka*; Dušan Kovačević, *Urnebesna tragedija*; Vida Ognjenović, *Je li bilo kneževe večere*)
- **Narodna lirska pjesma**, *Srpska djevajka*
- **Narodna lirska pjesma**, *Kletva za kletvom*
- **Narodna lirska pjesma**, *Biserna brada*
- **Narodna epska pjesma**, *Uroš i Mrnjavčevići*
- **Narodna epska pjesma**, *Zidanje Skadra*
- **Narodna epska pjesma**, *Kneževa večera*
- **Narodna epska pjesma**, *Dioba Jakšića*
- **Narodna epska pjesma**, *Marko pije uz ramazan vino / Marko Kraljević i vila*
- **Narodna epska pjesma**, *Ropstvo Janković Stojana*
- **Narodna epska pjesma**, *Početak bune protiv dahija*
- **Narodna priča**, *Era s onoga sveta*
- **Izbor iz narodne poezije** (epske, lirske i lirsko-epske pjesme)*
- **Kratke narodne umotvorine** (izbor)
- **Usmena predaja o svetom Savi** (izbor)
- **Biblija** (izbor)
- **Crnorizac Hrabar**, *Slovo o pismenima*
- **Miroslavljevo jevanđelje, Zapis Gligorija dijaka**
- **Sveti Sava**, *Žitije svetoga Simeona* (odlomak)
- **Teodosije Hilandarac**, *Žitije svetog Save* (odlomak)
- **Jefimija**, *Pohvala svetom knezu Lazaru*
- **Despot Stefan Lazarević**, *Slovo ljubve*
- **Konstantin Filozof**, *Život Stefana Lazarevića, despota srpskog* (odlomak)
- **Izbor iz moderne i suvremene srpske poezije sa srednjovekovnim motivima** (npr. Milan Rakić, Vasko Popa, Svetislav Mandić, Matija Bečković i dr.)

2. RAZRED

- **Gavril Stefanović Venclović**, *Beseda šajkašima i druge besede* (izbor)
- **Gavril Stefanović Venclović**, *Crni bivo u srcu*
- **Zaharija Orfelin**, *Plač Serbiji*
- **Zaharija Orfelin**, *Predgovor Slavenoserbskom magazinu*

- **Dositej Obradović**, *Pismo Haralampiju*
- **Dositej Obradović**, *Život i priklučenija*, prvi dio*
- **Lukijan Mušicki**, *Glas harfe šišatovačke*
- **Jovan Sterija Popović**, *Tvrđica**
- **Vuk Stefanović Karadžić**, *Predgovor Srpskom rječniku 1818. godine*
- **Vuk Stefanović Karadžić**, *Srpski rječnik* (izbor)
- **Vuk Stefanović Karadžić**, *O podjeli i postanju narodnih umotvorina*
- **Vuk Stefanović Karadžić**, *Kritika romana Ljubomir u Jelisiumu* (odlomak)
- **Vuk Stefanović Karadžić**, *Žitije Ajduk Veljka Petrovića* (odlomci)
- **Petar Petrović Njegoš**, *Gorski vijenac**
- **Branko Radičević**, *Đački rastanak*
- **Branko Radičević**, *Kad mladija' umreti*
- **Đura Jakšić**, *Orao*
- **Đura Jakšić**, *Na Liparu*
- **Primjer romantičarske drame (Đura Jakšić, Jelisaveta, kneginja crnogorska, odlomak / Laza Kostić, Maksim Crnojević, odlomak)**
- **Jovan Jovanović Zmaj**, *Svetli grobovi*
- **Jovan Jovanović Zmaj**, *Đulići*, izbor (*Ljubim li te; Kaži mi kaži; Pesmo moja, zakiti se cvetom*)
- **Jovan Jovanović Zmaj**, *Đulići uveoci*, izbor (*Bolna leži, a nas vara nada; Sve što dalje vreme hiti; Pođem, kleknem, idem, zastajavam*)
- **Jovan Jovanović Zmaj**, *Jututunska narodna himna*
- **Laza Kostić**, *Među javom i med snom*
- **Laza Kostić**, *Santa Maria della Salute*
- **Izbor iz poezije srpskog romantizma (B. Radičević, Đ. Jakšić, J. J. Zmaj, L. Kostić)***

3. RAZRED

- **Svetozar Marković**, *Pevanje i mišljenje* (odlomak)
- **Jakov Ignjatović**, *Večiti mladoženja**
- **Milovan Đ. Glišić**, *Glava šećera*
- **Laza Lazarević**, *Vetar**
- **Laza Lazarević**, *Prvi put s ocem na jutrenje*
- **Stevan Sremac**, *Zona Zamfirova* (odlomak, film)
- **Simo Matavulj**, *Povareta*
- **Radoje Domanović**, *Vođa*
- **Radoje Domanović**, *Danga*
- **Branislav Nušić**, *Narodni poslanik / Pokojnik**
- **Vojislav Ilić**, *Sivo, sumorno nebo*
- **Vojislav Ilić**, *Zapušteni istočnik*
- **Bogdan Popović**, *Predgovor Antologiji novije srpske lirike* (odlomak)

- **Aleksa Šantić**, *Pretprazničko veče*
- **Aleksa Šantić**, *Veče na školju*
- **Jovan Dučić**, *Zalazak sunca*
- **Jovan Dučić**, *Suncokreti*
- **Jovan Dučić**, *Jablanovi*
- **Milan Rakić**, *Dolap*
- **Milan Rakić**, *Iskrena pesma*
- **Milan Rakić**, *Nasleđe*
- **Vladislav Petković Dis**, *Tamnica*
- **Vladislav Petković Dis**, *Možda spava*
- **Vladislav Petković Dis**, *Nirvana*
- **Izbor iz poezije moderne** (Šantić, Dučić, Rakić, Dis)*
- **Sima Pandurović**, *Svetkovina*
- **Sima Pandurović**, *Rodna gruda*
- **Borisav Stanković**, *U noći* (odlomak)
- **Borisav Stanković**, *Nečista krv**
- **Borisav Stanković**, *Koštana* (odlomak)
- **Jovan Skerlić**, *O Koštani*
- **Petar Kočić**, *Mračajski proto*

4. RAZRED

- **Isidora Sekulić**, *Gospa Nola* (odlomak)
- **Milutin Bojić**, *Plava grobnica*
- **Dušan Vasiljev**, *Čovek peva posle rata*
- **Miloš Crnjanski**, *Sumatra*
- **Miloš Crnjanski**, *Stražilovo*
- **Miloš Crnjanski**, *Seobe**
- **Miloš Crnjanski**, *Mizera*
- **Ivo Andrić**, *Put Alije Đerzeleza*
- **Momčilo Nastasijević**, *Tuga u kamenu*
- **Oskar Davičo**, *Hana* (izbor)
- **Rastko Petrović**, *Ljudi govore* (odlomak)
- **Rastko Petrović**, *Otkrovenje* (izbor)
- **Ivo Andrić**, *Na Drini ćuprija**
- **Ivo Andrić**, *Prokleta avlija**
- **Izbor iz književnosti NOB-a** (npr. *Na Kordunu grob do groba*, B. Ćopić, *Pjesma mrtvih proletera / Na Petrovačkoj cesti*)
- **Desanka Maksimović**, *Izbor iz rane poezije*
- **Desanka Maksimović**, *Tražim pomilovanje* (izbor)
- **Vladan Desnica**, *Proljeća Ivana Galeba* (odlomci)

- **Branko Ćopić**, *Bašta sljezove boje* (izbor)
- **Stevan Raičković**, *Kamena uspavanka*
- **Miodrag Pavlović**, *Rekvijem*
- **Miodrag Pavlović**, *Probudim se*
- **Vasko Popa**, *Kora* (izbor)
- **Vasko Popa**, *Uspravna zemlja* (Kalenić, Manasija)
- **Meša Selimović**, *Derviš i smrt**
- **Mihailo Lalić**, *Lelejska gora* (odlomak)
- **Dobrica Ćosić**, *Koreni**
- **Dobrica Ćosić**, *Vreme smrti* (odlomak)
- **Aleksandar Tišma**, *Upotreba čoveka* (odlomak)
- **Branko Miljković**, *Vatra i ništa* (izbor)
- **Danilo Kiš**, *Enciklopedija mrtvih* (izbor)*
- **Dušan Kovačević**, *Balkanski špijun* (odlomak, film)
- **Milorad Pavić**, *Hazarski rečnik* (odlomak)

DOPUNSKI POPIS

Izbor iz suvremene srpske proze za lektiru (Milutin Milanković, Dragoslav Mihajlović, Milorad Pavić, Svetlana Velmar Janković, Borislav Pekić, Momo Kapor, David Albahari, Svetislav Basara, Vladimir Pištalo, Aleksandar Gatalica, Drago Kekanović, Dragan Velikić, Goran Gocić, Vladislav Bajac, Mirko Demić, Slobodan Vladušić i dr.)

Izbor iz suvremene srpske poezije za lektiru (Mira Alečković, Miroslav Antić, Duško Radović, Matija Bećković, Dobrica Erić, Rajko Petrov Nogo, Ivan Negrišorac, Dejan Aleksić i dr.)

Izbor književnih kritika i eseja (I. Sekulić, B. Mihajlović- Mihiz, Milan Kašanin, Petar Džadžić, Nikola Milošević, Dragan Jeremić, Dimitrije Vučenov, Stanko Korać i dr.)

STRUKOVNE ŠKOLE (140 + 140 + 105 + 96)

1. RAZRED

- **Ivo Andrić**, *O priči i pričanju*
- **Primjer narodne lirske pjesme** (*Viša je gora od gore, Sunce se djevojkom ženi, ili narodna lirska pjesma po izboru*)
- **Primjer umjetničke lirske pjesme** (**D Maksimović**, *Devojačka molba*, **S. Raičković**, *Septembar*, ili umjetnička lirska pjesma po izboru)
- **Narodna epska pjesma**, *Banović Strahinja*
- **Narodna balada**, *Ženidba Milića barjaktara*
- **Narodna romansa**, *Stojan i Ljiljana*
- **Narodna bajka**, *Zlatna jabuka i devet paunica*
- **Narodna pripovijetka**, *Djevojka brža od konja*
- **Primjer pripovetke*** (prijedlozi: Ivo Andrić, *Ćorkan i Švabica*, *Ljubav u kasabi*; Laza Lazarević, *Na bunaru*, *Prvi put s ocem na jutrenje*; Borisav Stanković, *Đurđevdan*)

- **Primjer novele** (prijedlozi: Simo Matavulj, *Pilipenda*; Ivo Andrić, *Letovanje na jugu, Zmija*; Branko Ćopić, *Učiteljica*)
- **Primjer romana*** (prijedlozi: Danilo Kiš, *Rani jadi*; Momo Kapor, *Beleške jedne Ane*; Branko Ćopić, *Magareće godine*; Siniša Soćanin, *Bandoglav i Strahinja*; Branka Trifunović, *Ja, Aleksija*)
- **Primjer drame*** (prijedlozi: Kosta Trifković, *Ljubavno pismo*; Jovan Sterija Popović, *Džandrljivi muž*; Branislav Nušić, *Gospođa ministarka*; Dušan Kovačević, *Urnebesna tragedija*; Vida Ognjenović, *Je li bilo kneževe večere*)
- **Narodna lirski pjesma**, *Srpska djevojka*
- **Narodna lirski pjesma**, *Kletva za kletvom*
- **Narodna lirski pjesma**, *Biserna brada*
- **Narodna epska pjesma**, *Uroš i Mrnjavčevići*
- **Narodna epska pjesma**, *Zidanje Skadra*
- **Narodna epska pjesma**, *Kneževa večera*
- **Narodna epska pjesma**, *Dioba Jakšića*
- **Narodna epska pjesma**, *Marko pije uz ramazan vino / Marko Kraljević i vila*
- **Narodna epska pjesma**, *Ropstvo Janković Stojana*
- **Narodna epska pjesma**, *Početak bune protiv dahija*
- **Narodna priča**, *Era s onoga sveta*
- **Izbor iz narodne poezije** (epske, lirske i lirsko-epske pjesme)*
- **Kratke narodne umotvorine (izbor)**
- **Usmena predaja o svetom Savi** (izbor)
- **Biblija** (izbor)
- **Crnorizac Hrabar**, *Slovo o pismenima*
- **Miroslavljevo jevanđelje, Zapis Gligorija dijaka**
- **Sveti Sava, Žitije svetoga Simeona** (odlomak)
- **Teodosije Hilandarac, Žitije svetog Save** (odlomak)
- **Jefimija, Pohvala svetom knezu Lazaru**
- **Despot Stefan Lazarević, Slovo ljubve**
- **Konstantin Filozof, Život Stefana Lazarevića, despota srpskog** (odlomak)
- **Izbor iz moderne i suvremene srpske poezije sa srednjovekovnim motivima** (npr. Milan Rakić, Vasko Popa, Svetislav Mandić, Matija Bećković i dr.)

2. RAZRED

- **Gavril Stefanović Venclović, Beseda šajkašima i druge besede** (izbor)
- **Gavril Stefanović Venclović, Crni bivo u srcu**
- **Zaharija Orfelin, Plač Serbiji**
- **Zaharija Orfelin, Predgovor Slavenoserbskom magazinu**
- **Dositej Obradović, Pismo Haralampiju**
- **Dositej Obradović, Život i priključenija, prvi dio***

- **Lukijan Mušicki**, *Glas harfe šišatovačke*
- **Jovan Sterija Popović**, *Tvrđica**
- **Vuk Stefanović Karadžić**, *Predgovor Srpskom rječniku 1818. godine*
- **Vuk Stefanović Karadžić**, *Srpski rječnik (izbor)*
- **Vuk Stefanović Karadžić**, *O podeli i postanju narodnih umotvorina*
- **Vuk Stefanović Karadžić**, *Kritika romana Ljubomir u Jelisiumu (odlomak)*
- **Vuk Stefanović Karadžić**, *Žitije Ajduk Veljka Petrovića (odlomci)*
- **Petar Petrović Njegoš**, *Gorski vijenac**
- **Branko Radičević**, *Đački rastanak*
- **Branko Radičević**, *Kad mladija' umreti*
- **Đura Jakšić**, *Orao*
- **Đura Jakšić**, *Na Liparu*
- **Primjer romantičarske drame (Đura Jakšić, Jelisaveta, kneginja crnogorska (odlomak) / Laza Kostić, Maksim Crnojević (odlomak))**
- **Jovan Jovanović Zmaj**, *Svetli grobovi*
- **Jovan Jovanović Zmaj**, *Đulići, izbor (Ljubim li te; Kaži mi kaži; Pismo moja, zakiti se cvetom)*
- **Jovan Jovanović Zmaj**, *Đulići uveoci, izbor (Bolna leži, a nas vara nada; Sve što dalje vreme hiti; Pođem, kleknem, idem, zastajavam)*
- **Jovan Jovanović Zmaj**, *Jututunska narodna himna*
- **Laza Kostić**, *Među javom i med snom*
- **Laza Kostić**, *Santa Maria della Salute*
- **Izbor iz poezije srpskog romantizma (B. Radičević, Đ. Jakšić, J. J. Zmaj, L. Kostić)***

3. RAZRED

- **Svetozar Marković**, *Pevanje i mišljenje (odlomak)*
- **Jakov Ignjatović**, *Večiti mladoženja**
- **Milovan Đ. Glišić**, *Glava šećera*
- **Laza Lazarević**, *Vetar**
- **Stevan Sremac**, *Zona Zamfirova (odlomak, film)*
- **Simo Matavulj**, *Povareta*
- **Radoje Domanović**, *Vođa*
- **Radoje Domanović**, *Danga*
- **Branislav Nušić**, *Narodni poslanik / Pokojnik**
- **Vojislav Ilić**, *Sivo, sumorno nebo*
- **Vojislav Ilić**, *Zapušteni istočnik*
- **Bogdan Popović**, *Predgovor Antologiji novije srpske lirike (odlomak)*
- **Aleksa Šantić**, *Pretprazničko veče*
- **Aleksa Šantić**, *Veče na školju*
- **Jovan Dučić**, *Zalazak sunca*

- **Jovan Dučić**, *Suncokreti/Jablanovi*
- **Milan Rakić**, *Dolap*
- **Milan Rakić**, *Iskrena pesma*
- **Vladislav Petković Dis**, *Tamnica*
- **Vladislav Petković Dis**, *Možda spava*
- **Vladislav Petković Dis**, *Nirvana*
- **Izbor iz poezije moderne** (Dučić, Šantić, Rakić, Dis)*
- **Sima Pandurović**, *Svetkovina*
- **Sima Pandurović**, *Rodna gruda*
- **Borisav Stanković**, *Nečista krv**
- **Borisav Stanković**, *Koštana (odlomak)*
- **Jovan Skerlić**, *O Koštani*
- **Petar Kočić**, *Mračajski proto*

4. RAZRED

- **Isidora Sekulić**, *Gospa Nola* (odlomak)
- **Milutin Bojić**, *Plava grobnica*
- **Dušan Vasiljev**, *Čovek peva posle rata*
- **Miloš Crnjanski**, *Sumatra*
- **Miloš Crnjanski**, *Stražilovo*
- **Miloš Crnjanski**, *Seobe**
- **Momčilo Nastasijević**, *Tuga u kamenu*
- **Oskar Davičo**, *Hana* (izbor)
- **Rastko Petrović**, *Ljudi govore* (odlomak)
- **Ivo Andrić**, *Na Drini ćuprija**
- **Ivo Andrić**, *Prokleta avlija**
- **Izbor iz književnosti NOB-a** (npr. *Na Kordunu grob do groba*, B. Ćopić, *Pjesma mrtvih proletera / Na Petrovačkoj cesti*)
- **Desanka Maksimović**, Izbor iz rane poezije
- **Desanka Maksimović**, *Tražim pomilovanje* (izbor)
- **Vladan Desnica**, *Proljeća Ivana Galeba* (odlomci)
- **Branko Ćopić**, *Bašta sljezove boje* (izbor)
- **Stevan Raičković**, *Kamena uspavanka*
- **Miodrag Pavlović**, *Rekvijem / Probudim se*
- **Vasko Popa**, *Kora* (izbor)
- **Vasko Popa**, *Uspravna zemlja* (Kalenić, Manasija)
- **Meša Selimović**, *Derviš i smrt**
- **Mihailo Lalić**, *Lelejska gora* (odlomak)
- **Dobrica Ćosić**, *Koreni**
- **Dobrica Ćosić**, *Vreme smrti* (odlomak)

- **Aleksandar Tišma**, *Upotreba čoveka* (odlomak)
- **Branko Miljković**, *Vatra i ništa* (izbor)
- **Danilo Kiš**, *Enciklopedija mrtvih* (izbor)
- **Dušan Kovačević**, *Balkanski špijun* (odlomak, film)
- **Milorad Pavić**, *Hazarski rečnik* (odlomak)

DOPUNSKI POPIS

Izbor iz suvremene srpske proze za lektiru (Milutin Milanković, Dragoslav Mihajlović, Milorad Pavić, Svetlana Velmar Janković, Borislav Pekić, Momo Kapor, David Albahari, Svetislav Basara, Vladimir Pištalo, Aleksandar Gatalica, Drago Kekanović, Dragan Velikić, Goran Gocić, Vladislav Bajac, Mirko Demić, Slobodan Vladušić i dr.)

Izbor iz suvremene srpske poezije za lektiru (Mira Alečković, Miroslav Antić, Duško Radović, Matija Bečković, Dobrica Erić, Rajko Petrov Nogo, Ivan Negrišorac, Dejan Aleksić i dr.)

Izbor književnih kritika i eseja (I. Sekulić, B. Mihajlović-Mihiz, Milan Kašanin, Petar Džadžić, Nikola Milošević, Dragan Jeremić, Dimitrije Vučenov, Stanko Korać i dr.)

STRUKOVNE ŠKOLE (105 + 105 + 105 + 96)

1. RAZRED

- **Ivo Andrić**, *O priči i pričanju*
- **Primjer narodne lirske pjesme** (*Viša je gora od gore, Sunce se djevojkom ženi, ili narodna lirska pjesma po izboru*)
- **Primjer umjetničke lirske pjesme (D Maksimović, Devojačka molba, S. Raičković, Septembar, ili umjetnička lirska pjesma po izboru)**
- **Narodna epska pjesma**, *Banović Strahinja*
- **Narodna balada**, *Ženidba Milića barjaktara*
- **Narodna bajka**, *Zlatna jabuka i devet paunica*
- **Narodna pripovijetka**, *Djevojka brža od konja*
- **Primjer pripovetke** (prijedlozi: Ivo Andrić, *Ćorkan i Švabica, Ljubav u kasabi*; Laza Lazarević, *Na bunaru, Prvi put s ocem na jutrenje*; Borisav Stanković, *Đurđevdan*)
- **Primjer novele** (prijedlozi: Simo Matavulj, *Pilipenda*; Ivo Andrić, *Letovanje na jugu, Zmija*; Branko Ćopić, *Učiteljica*)
- **Primjer romana*** (prijedlozi: Danilo Kiš, *Rani jadi*; Momo Kapor, *Beleške jedne Ane*; Branko Ćopić, *Magareće godine*; Siniša Soćanin, *Bandoglavici Strahinja*; Branka Trifunović, *Ja, Aleksija*)
- **Primjer drame*** (prijedlozi: Kosta Trifković, *Ljubavno pismo*; Jovan Sterija Popović, *Džandrljivi muž*; Branislav Nušić, *Gospođa ministarka*; Dušan Kovačević, *Urnebesna tragedija*; Vida Ognjenović, *Je li bilo kneževe večere*)
- **Narodna lirska pjesma**, *Srpska djevojka*
- **Narodna lirska pjesma**, *Kletva za kletvom*

- Narodna epska pjesma, *Uroš i Mrnjavčevići*
- Narodna epska pjesma, *Kneževa večera*
- Narodna epska pjesma, *Dioba Jakšića*
- Narodna epska pjesma, *Marko pije uz ramazan vino / Marko Kraljević i vila*
- Narodna epska pjesma, *Ropstvo Janković Stojana*
- Narodna epska pjesma, *Početak bune protiv dahija*
- Izbor iz narodne poezije (epske, lirske i lirsko-epske pjesme)*
- Kratke narodne umotvorine (izbor)
- Usmena predaja o svetom Savi (izbor)
- **Biblija** (izbor)
- Crnorizac Hrabar, *Slovo o pismenima*
- **Miroslavljevo jevanđelje, Zapis Gligorija dijaka**
- Sveti Sava, *Žitije svetoga Simeona* (odlomak)
- Teodosije Hilandarac, *Žitije svetog Save* (odlomak)
- Jefimija, *Pohvala svetom knezu Lazaru*
- Despot Stefan Lazarević, *Slovo ljubve*
- Konstantin Filozof, *Život Stefana Lazarevića, despota srpskog* (odlomak)

2. RAZRED

- Gavril Stefanović Venclović, *Beseda šajkašima i druge besede* (izbor)
- Gavril Stefanović Venclović, *Crni bivo u srcu*
- Zaharija Orfelin, *Plač Serbiji*
- Zaharija Orfelin, *Predgovor Slavenoserbskom magazinu*
- Dositej Obradović, *Pismo Haralampiju*
- Dositej Obradović, *Život i priključenija, prvi deo**
- Jovan Sterija Popović, *Tvrđica**
- Vuk Stefanović Karadžić, *Predgovor Srpskom rječniku 1818. godine*
- Vuk Stefanović Karadžić, *Srpski rječnik* (izbor)
- Vuk Stefanović Karadžić, *O podeli i postanju narodnih umotvorina*
- Vuk Stefanović Karadžić, *Kritika romana Ljubomir u Jelisiumu* (odlomak)
- Vuk Stefanović Karadžić, *Žitije Ajduk Veljka Petrovića* (odlomci)
- Petar Petrović Njegoš, *Gorski vijenac**
- Branko Radičević, *Đački ristanak*
- Branko Radičević, *Kad mladija' umreti*
- Đura Jakšić, *Orao*
- Đura Jakšić, *Na Liparu*
- Jovan Jovanović Zmaj, *Svetli grobovi*
- Jovan Jovanović Zmaj, *Đulici, izbor (Ljubim li te; Kaži mi kaži; Pesmo moja, zakiti se cvetom)*
- Jovan Jovanović Zmaj, *Đulici uveoci, izbor (Bolna leži, a nas vara nada; Pođem, klecnem, idem, zastajavam)*

- **Jovan Jovanović Zmaj**, *Jututunska narodna himna*
- **Laza Kostić**, *Među javom i med snom*
- **Laza Kostić**, *Santa Maria della Salute*
- **Izbor iz poezije srpskog romantizma ili romantičarska drama po izboru (B. Radičević, Đ. Jakšić, J.J. Zmaj, L. Kostić)***

3. RAZRED

- **Svetozar Marković**, *Pevanje i mišljenje* (odlomak)
- **Jakov Ignjatović**, *Večiti mladoženja**
- **Milovan Đ. Glišić**, *Glava šećera*
- **Laza Lazarević**, *Vetar**
- **Stevan Sremac**, *Zona Zamfirova* (odlomak, film)
- **Simo Matavulj**, *Povareta*
- **Radoje Domanović**, *Vođa*
- **Radoje Domanović**, *Danga*
- **Branislav Nušić**, *Narodni poslanik / Pokojnik**
- **Vojislav Ilić**, *Sivo, sumorno nebo*
- **Vojislav Ilić**, *Zapušteni istočnik*
- **Bogdan Popović**, *Predgovor Antologiji novije srpske lirike* (odlomak)
- **Aleksa Šantić**, *Pretprazničko veče*
- **Aleksa Šantić**, *Veče na školju*
- **Jovan Dučić**, *Zalazak sunca*
- **Jovan Dučić**, *Suncokreti/Tablanovi*
- **Milan Rakić**, *Dolap*
- **Milan Rakić**, *Iskrena pesma*
- **Vladislav Petković Dis**, *Tamnica*
- **Vladislav Petković Dis**, *Možda spava*
- **Vladislav Petković Dis**, *Nirvana*
- **Izbor iz poezije moderne** (Dučić, Šantić, Rakić, Dis)*
- **Sima Pandurović**, *Svetkovina*
- **Sima Pandurović**, *Rodna gruda*
- **Borisav Stanković**, *Nečista krv**
- **Borisav Stanković**, *Koštana* (odlomak)
- **Jovan Skerlić**, *O Koštani*
- **Petar Kočić**, *Mračajski proto*

4. RAZRED

- **Isidora Sekulić**, *Gospa Nola* (odlomak)
- **Milutin Bojić**, *Plava grobnica*
- **Dušan Vasiljev**, *Čovek peva posle rata*

- **Miloš Crnjanski**, *Sumatra*
- **Miloš Crnjanski**, *Stražilovo*
- **Miloš Crnjanski**, *Seobe**
- **Momčilo Nastasijević**, *Tuga u kamenu*
- **Oskar Davičo**, *Hana* (izbor)
- **Rastko Petrović**, *Ljudi govore* (odlomak)
- **Ivo Andrić**, *Na Drini ćuprija**
- **Ivo Andrić**, *Prokleta avlija**
- **Izbor iz književnosti NOB-a** (npr. *Na Kordunu grob do groba*, B. Čopić, *Pjesma mrtvih proletera / Na Petrovačkoj cesti*)
- **Desanka Maksimović**, Izbor iz rane poezije
- **Desanka Maksimović**, *Tražim pomilovanje* (izbor)
- **Vladan Desnica**, *Proljeća Ivana Galeba* (odlomci)
- **Branko Ćopić**, *Bašta sljezove boje* (izbor)
- **Stevan Raičković**, *Kamena uspavanka*
- **Miodrag Pavlović**, *Rekvijem / Probudim se*
- **Vasko Popa**, *Kora* (izbor)
- **Vasko Popa**, *Uspravna zemlja (Kalenić, Manasija)*
- **Meša Selimović**, *Derviš i smrt**
- **Mihailo Lalić**, *Lelejska gora* (odlomak)
- **Dobrica Ćosić**, *Koreni**
- **Dobrica Ćosić**, *Vreme smrti* (odlomak)
- **Aleksandar Tišma**, *Upotreba čoveka* (odlomak)
- **Branko Miljković**, *Vatra i ništa* (izbor)
- **Danilo Kiš**, *Enciklopedija mrtvih* (izbor)
- **Dušan Kovačević**, *Balkanski špijun* (odlomak, film)
- **Milorad Pavić**, *Hazarški rečnik* (odlomak)

DOPUNSKI POPIS

Izbor iz suvremene srpske proze za lektiru (Milutin Milanković, Dragoslav Mihajlović, Milorad Pavić, Svetlana Velmar Janković, Borislav Pekić, Momo Kapor, David Albahari, Svetislav Basara, Vladimir Pištalo, Aleksandar Gatalica, Drago Kekanović, Dragan Velikić, Goran Gocić, Vladislav Bajac, Mirko Demić, Slobodan Vladošić i dr.)

Izbor iz suvremene srpske poezije za lektiru (Mira Alečković, Miroslav Antić, Duško Radović, Matija Bečković, Dobrica Erić, Rajko Petrov Nogo, Ivan Negrišorac, Dejan Aleksić i dr.)

Izbor književnih kritika i eseja (Isidora Sekulić, Borislav Mihajlović-Mihiz, Milan Kašanin, Petar Džadžić, Nikola Milošević, Dragan Jeremić, Dimitrije Vučenov, Stanko Korać i dr.)

STRUKOVNE ŠKOLE (105 + 105 + 96)

1. RAZRED

- **Ivo Andrić**, *O priči i pričanju*
- **Primjer narodne lirske pjesme** (*Viša je gora od gore, Sunce se djevojkom ženi, ili narodna lirska pjesma po izboru*)
- **Primjer umjetničke lirske pjesme** (**D Maksimović**, *Devojačka molba*, **S. Raičković**, *Septembar, ili umjetnička lirska pjesma po izboru*)
- **Narodna epska pjesma**, *Banović Strahinja*
- **Narodna balada**, *Ženidba Milića barjaktara*
- **Narodna bajka**, *Zlatna jabuka i devet paunica*
- **Narodna pripovijetka**, *Djevojka brža od konja*
- **Primjer pripovijetke** (prijedlozi: Ivo Andrić, *Ćorkan i Švabica, Ljubav u kasabi*; Laza Lazarević, *Na bunaru, Prvi put s ocem na jutrenje*; Borisav Stanković, *Đurđevdan*)
- **Primjer drame*** (prijedlozi Kosta Trifković, *Ljubavno pismo*; Jovan Sterija Popović, *Džandrljivi muž*; Branislav Nušić, *Gospođa ministarka*; Dušan Kovačević, *Urnebesna tragedija*; Vida Ognjenović, *Je li bilo kneževe večere*)
- **Narodna lirska pjesma**, *Srpska djevojka*
- **Narodna epska pjesma**, *Uroš i Mrnjavčevići*
- **Narodna epska pjesma**, *Kneževa večera*
- **Narodna epska pjesma**, *Dioba Jakšića*
- **Narodna epska pjesma**, *Marko pije uz ramazan vino / Marko Kraljević i vila*
- **Narodna epska pjesma**, *Ropstvo Janković Stojana*
- **Narodna epska pjesma**, *Početak bune protiv dahija*
- **Izbor iz narodne poezije** (epske, lirske i lirsko-epske pjesme)*
- **Izbor iz narodne proze***
- **Usmena predaja o svetom Savi** (izbor)
- **Miroslavljevo jevanđelje, Zapis Gligorija dijaka**
- **Sveti Sava**, *Žitije svetoga Simeona* (odlomak)
- **Teodosije Hilandarac**, *Žitije svetog Save* (odlomak)
- **Jefimija**, *Pohvala svetom knezu Lazaru*
- **Despot Stefan Lazarević**, *Slovo ljubve*

2. RAZRED

- **Gavril Stefanović Venclović**, *Beseda šajkašima i druge besede* (izbor)
- **Zaharija Orfelin**, *Plać Srbiji*
- **Dositej Obradović**, *Pismo Haralampiju*
- **Dositej Obradović**, *Život i priklučenja, prvi deo**
- **Jovan Sterija Popović**, *Tvrđica**
- **Vuk Stefanović Karadžić**, *Predgovor Srpskom rječniku 1818. godine*

- **Vuk Stefanović Karadžić**, *Srpski rječnik* (izbor)
- **Vuk Stefanović Karadžić**, *O podeli i postanju narodnih umotvorina*
- **Vuk Stefanović Karadžić**, *Kritika romana Ljubomir u Jelisiumu* (odlomak)
- **Vuk Stefanović Karadžić**, *Žitije Ajduk Veljka Petrovića*
- **Petar Petrović Njegoš**, *Gorski vijenac**
- **Branko Radičević**, *Đački rastanak*
- **Branko Radičević**, *Kad mladija' umreti*
- **Đura Jakšić**, *Orao*
- **Đura Jakšić**, *Na Liparu*
- **Jovan Jovanović Zmaj**, *Svetli grobovi*
- **Jovan Jovanović Zmaj**, *Đulići*, izbor (*Ljubim li te; Kaži mi kaži; Pismo moja, zakiti se cvetom*)
- **Jovan Jovanović Zmaj**, *Đulići uveoci*, izbor (*Bolna leži, a nas vara nada; Pođem, kleknem, idem, zastajavam*)
- **Jovan Jovanović Zmaj**, *Jututunska narodna himna*
- **Laza Kostić**, *Među javom i med snom*
- **Laza Kostić**, *Santa Maria della Salute*
- **Svetozar Marković**, *Pevanje i mišljenje* (odlomak)
- **Jakov Ignjatović**, *Večiti mladoženja**
- **Milovan Đ. Glišić**, *Glava šećera*
- **Laza Lazarević**, *Vetar*
- **Stevan Sremac**, *Zona Zamfirova* (odlomak, film)
- **Simo Matavulj**, *Povareta*
- **Radoje Domanović**, *Vođa*
- **Radoje Domanović**, *Danga*
- **Branislav Nušić**, *Narodni poslanik**
- **Vojislav Ilić**, *Sivo, sumorno nebo*
- **Vojislav Ilić**, *Zapušteni istočnik*

3. RAZRED

- **Bogdan Popović**, *Predgovor Antologiji novije srpske lirike* (odlomak)
- **Aleksa Šantić**, *Pretprazničko veče*
- **Aleksa Šantić**, *Veče na školju*
- **Jovan Dučić**, *Zalazak sunca*
- **Jovan Dučić**, *Suncokreti*
- **Milan Rakić**, *Dolap*
- **Milan Rakić**, *Iskrena pesma*
- **Vladislav Petković Dis**, *Tamnica*
- **Vladislav Petković Dis**, *Možda spava*
- **Sima Pandurović**, *Svetkovina*

- **Borisav Stanković**, *Nečista krv**
- **Borisav Stanković**, *Koštana* (odlomak)
- **Isidora Sekulić**, *Gospa Nola* (odlomak)
- **Milutin Bojić**, *Plava grobnica*
- **Dušan Vasiljev**, *Čovek peva posle rata*
- **Miloš Crnjanski**, *Sumatra*
- **Miloš Crnjanski**, *Seobe**
- **Ivo Andrić**, *Na Drini ćuprija** / *Prokleta avlija**
- **Desanka Maksimović**, *Tražim pomilovanje* (izbor)
- **Branko Ćopić**, *Bašta sljezove boje* (izbor)
- **Miodrag Pavlović**, *Rekvijem*
- **Dobrica Ćosić**, *Koreni**
- **Branko Miljković**, *Balada ohridskim trubadurima*
- **Danilo Kiš**, *Enciklopedija mrtvih* (izbor)
- **Dušan Kovačević**, *Balkanski špijun* (odlomak, film)

DOPUNSKI POPIS

Izbor iz suvremene srpske proze za lektiru (Milutin Milanković, Dragoslav Mihajlović, Milorad Pavić, Svetlana Velmar Janković, Borislav Pekić, Momo Kapor, David Albahari, Svetislav Basara, Vladimir Pištalo, Aleksandar Gatalica, Drago Kekanović, Dragan Velikić, Goran Gocić, Vladislav Bajac, Mirko Demić, Slobodan Vladošić i dr.)

Izbor iz suvremene srpske poezije za lektiru (Mira Alečković, Miroslav Antić, Duško Radović, Matija Bečković, Dobrica Erić, Rajko Petrov Nogo, Ivan Negrišorac, Dejan Aleksić i dr.)

Izbor književnih kritika i eseja (I. Sekulić, B. Mihajlović-Mihiz, Milan Kašanin, Petar Džadžić, Nikola Milošević, Dragan Jeremić, Dimitrije Vučenov, Stanko Korać i dr.)

Povezanost s drugim odgojno-obrazovnim područjima i međupredmetnim temama

Srpski jezik nastavni je predmet i jezik sporazumijevanja, učenja i poučavanja u osnovnim i srednjim školama u Republici Hrvatskoj koje obrazuju učenike pripadnike srpske nacionalne manjine po Modelu A (*Zakon o odgoju i obrazovanju na jeziku i pismu nacionalnih manjina*, Narodne novine, Zagreb, 11. svibnja 2000.) i sve one koji se žele obrazovati po tom modelu. Prema preporuci Europske unije iz 2006. (*Recommendation of the European Parliament and of the Council of 18 December for lifelong learning (2006/962/EC)*) o ključnim kompetencijama za cjeloživotno učenje, prva je od osam kompetencija komunikacija na materinskom jeziku.

U tom je smislu materinski jezik vrlo važan jer omogućava bolje razumijevanje, učenje i primjenu postojećih znanja i vještina u svim ostalim jezicima kao i u svim nastavnim predmetima pa je kurikularni predmet Srpski jezik dio Jezično- komunikacijskog područja. Domene predmeta *Književnost, Jezik, Kultura izražavanja i stvaralaštvo te Kultura i mediji* međusobno su povezane, isprepliću se pa se strategije učenja, metode i oblici učenja i poučavanja povezuju sa sadržajima domena predmeta, ali i s drugim odgojno-obrazovnim i međupredmetnim temama.

Kvalitetna nastava srpskog jezika potiče estetsku kompetenciju zahvaljujući kojoj učenik razvija smisao za estetske vrijednosti, razumije značaj umjetničkih i kulturnih djela za osobni razvoj i razvoj društva, potiče izražavanje sredstvima različitih umjetnosti i putem različitih medija promišlja, kritički vrednuje i oblikuje vlastite ideje, stavove i pogled na svijet što je veza s društveno-humanističkim i umjetničkim područjem.

Vještine rada u timu, prihvaćanje odgovornosti, rješavanje problema, sposobnost javnog nastupa i kritička procjena društvenih i vlastitih vrijednosti poveznica su s međupredmetnom temom *Društveni i osobni razvoj*.

Učenjem i poučavanjem Srpskog jezika svakodnevno se kod učenika razvija kompetencija za učenje jer učenik istražuje, uspoređuje i propituje različite informacije, odabire različite strategije učenja, aktivno upotrebljava postojeća školska i izvanškolska znanja i iskustva, ustrajan je i konstruktivan, odgovoran, prati i planira proces učenja i shvaća značaj kontinuiranog učenja u školskom i izvanškolskom kontekstu.

Kreativnost, inicijativa, samostalnost i samopouzdanje, sposobnost organizacije, upravljanje projektima, rad u timu, obrazlaganje vlastitih ideja i praktična primjena, poveznica su s međupredmetnom temom *Poduzetništvo*.

Kvalitetna komunikacija, tolerancija, razvoj odgovornosti pojedinca, vlastitog i društvenog identiteta povezuju predmet s međupredmetnom temom *Građanski odgoj i obrazovanje*. Učinkovita, funkcionalna i odgovorna uporaba sredstava informacijsko-komunikacijskih tehnologija u svakodnevnoj komunikaciji i procesu učenja, u istraživanju, pronalaženju i procjenjivanju informacija i rješavanju problema, povezuje predmet s međupredmetnom temom *Uporaba informacijsko-komunikacijskih tehnologija*.

Učenje i poučavanje nastavnoga predmeta Srpski jezik

U skladu s načelom otvorenosti kurikulumu ovo poglavlje ne propisuje, već pruža okvirne smjernice za učenje i poučavanje predmeta Srpski jezik. Na taj način učitelji imaju pravo na različitost u pristupu, a u skladu s potrebama učenika, njihovim razinama znanja i vještina i u njihovu najboljem interesu.

I. ISKUSTVA UČENJA

Učeći materinski jezik i proučavajući književnost i kulturu svog naroda, učenik gradi vlastiti identitet, njeguje svoju kulturu, otkriva svoje interese, potrebe i potencijale, razvija funkcionalnu i čitalačku pismenost, istražuje ideje u književnosti i povezuje ih sa životnim situacijama i iskustvom, razvija stvaralački duh i kreativnost, razumije sve vrste tekstova u različitim kontekstima, oblikuje sustav vrijednosti.

Pri učenju i poučavanju Srpskog jezika naglasak je na komunikacijskom pristupu (za razliku od tradicionalne metode u kojima je naglasak na jeziku kao strukturiranom sustavu gramatičkih uzoraka, u komunikacijskom pristupu naglasak je na konkretnim komunikacijskim situacijama i prilagođavanju nastavnog procesa potrebama i očekivanjima te jezičnim potreba učenika) i izučavanju teksta, problemskoj nastavi te principima znanstvenosti, primjerenosti, očiglednosti i postupnosti, uz aktivan rad učenika. Učenik preuzima odgovornost za vlastito učenje: samostalno upravlja svojim učenjem, uči istraživanjem, otkrivanjem, koristi se ranije stečenim znanjima i iskustvima koje primjenjuje u novim situacijama. Za učenje i poučavanje Srpskog jezika primjenjuju se razne metode i oblici rada, a sama priroda predmeta sugerira komunikacijsko-funkcionalni, holističko-humanistički i problemsko-stvaralački pristup.

Strategija učenja povezuje se sa sadržajima domena predmeta: *Književnost, Jezik, Kultura izražavanja i stvaralaštvo, Kultura i mediji*.

Pristup učenju i poučavanju domene *Književnost* u osnovnoj školi polazi od tematskog pristupa te se čitaju djela u skladu s temama primjerenim uzrastu. Tekstovi se mogu povezati po tematskoj srodnosti u određene tematske cjeline.

Interpretacija književnih djela u četvrtom i petom ciklusu temelji se na kronološko-povijesnom pristupu književnosti kako bi se gradila svijest o razvojnom tijeku vlastite nacionalne književnosti i umjetnosti, kulturi, tradiciji i podrijetlu. Tekstovi se također grupiraju u cjeline, ali njih ne čini više tematska srodnost tekstova, već pisci i njihova djela razvrstana u književne epohe te narodna književnost kao posebna cjelina.

U svim ciklusima interpretacija književnih djela polazi od literarnog i estetskog aspekta

receptije književnog teksta kao i od doživljajno-spoznajnog, emocionalno-iskustvenog učeničkog pristupa. Tijekom tumačenja, kasnije i vrednovanja književnog djela, učenik razvija problemsko i kritičko čitanje pri čemu aktivira svoje književnoteorijsko znanje, istraživački duh i intelektualnu radoznalost te izražava svoju maštu i kreativnost. Književni tekstovi namijenjeni cjelovitom čitanju odabiru se prema umjetničkoj vrijednosti te kao reprezentativni primjeri žanra, poetike i epohe, a pritom se uvijek vodi računa o razvojnom uzrastu i recepcijskim mogućnostima učenika.

U svakoj školskoj godini učenik čita cjelovite književne tekstove koje odabire učitelj na temelju popisa djela koji je priložen uz tablicu ishoda, ali i one koje samostalno odabire. Broj djela za čitanje po vlastitom izboru učenika nije ograničen, naprotiv, učenike treba poticati na čitanje s uživanjem i razvijanje čitateljske navike.

Učenje i poučavanje jezika započinje početnim čitanjem i pisanjem koji su temelj za daljnji razvoj jezičnih vještina i komunikacijske kompetencije. U prvom i drugom ciklusu posebno su važne aktivnosti učenja kojima se uspostavlja međusobni odnos jezičnih vještina iz ranog razdoblja s jezičnim znanjima i vještinama kojima će se dalje učenici poučavati. U cilju rasterećenja učenika petog i šestog razreda neki sadržaji u domeni *Jezik* sada se poučavaju u trećem, četvrtom, odnosno petom razredu što odgovara njihovim spoznajnim mogućnostima.

U ostalim ciklusima učenici postupno i sustavno uče jezičnu normu srpskoga standardnog jezika koju primjenjuju u praksi. Izbjegava se tradicionalni pristup gramatici i jeziku uopće, već se naglašava primjena jezičnih zakonitosti u različitim komunikacijskim situacijama. Učeničke se vještine proširuju i usložnjavaju u skladu s njihovim jezičnim razvojem i doprinose stjecanju komunikacijske jezične kompetencije. Ovladavanje raznim jezičnim djelatnostima temelji se na tekstu (umjetničkom i neumjetničkom) koji je zajedničko polazište svih domena te se na istom tekstu mogu ostvariti ishodi iz više domena. Pored univerzalnih razvojnih obrazaca jezični razvoj učenika ovisi o određenim individualnim obilježjima. Upravo prema tim obilježjima osmišljavaju se razne aktivnosti za stjecanje komunikacijskih vještina važnih za svrhovito ovladavanje standardnoga srpskog jezika.

Učenik će se jezično najbrže razvijati u jezično poticajnim okolnostima. Razvojem komunikacijske kompetencije, primjenom komunikacijskih vještina, poštivanjem pravogovornih, pravopisnih i gramatičkih normi prilikom oblikovanja novih i originalnih tekstova, bavi se domena *Kultura izražavanja i stvaralaštvo*. Pored primjene različitih funkcionalnih stilova, učenik stvara tekstove u kojima upotrebljava razne oblike prepričavanja, pripovijedanja, deskripcije, sažimanja i slično, a u četvrtom i petom ciklusu piše i eseje u kojima istraživački, kritički i stvaralački pristupa književnosti. Pored pisanja, učenik razvija sposobnost aktivnog slušanja, govorenja i vještinu različitih vrsta čitanja. Također, učenika se potiče na originalno stvaralaštvo u kreativnom pisanju i izražajnom kazivanju gdje dolazi do izražaja njegova mašta, kreativnost i poduzetnost. Stvaralaštvo se izražava i u ostalim domenama u samostalnoj interpretaciji umjetničkog djela u domeni *Književnost*, u dramatisaciji tekstova, scenskih prikaza narodnih običaja, snimanju filmova i drugo u domeni *Kultura i mediji*.

Učenje i poučavanje u domeni *Kultura i mediji* potiče učenika na samostalno prikupljanje i analizu informacija iz različitih izvora te kritičko prosuđivanje medijskih tekstova i poruka, odnosno razvoj medijske pismenosti. Učenika se potiče na razumijevanje različitih kulturno-loških sadržaja i pojava, kao i na njegovanje svoje kulture, identiteta, običaja i tradicije. Posjećujući različite kulturne i vjerske institucije, događaje i manifestacije, uključuje se u kulturni i društveni život zajednice te razvija svoju kreativnost. Za ostvarenje ishoda ove domene učitelj, uvažavajući prijedloge učenika, odabire medijske sadržaje i popularnokulturne tekstove primjerene uzrastu, interesima i recepcijskim mogućnostima učenika.

II. ULOGA UČITELJA U OSNOVNOJ I SREDNJOJ ŠKOLI

Oblici, metode rada i nastavna sredstva suvremene nastave zahtijevaju inovativni pristup u području komunikacije na relaciji učitelj – učenik. Međusobni odnos učitelja i učenika treba biti suradnički i poticajan. Izbjegavaju se tradicionalne metode i oblici rada gdje je učitelj prenositelj znanja, a učenici pasivni slušatelji. Učitelju je, u organizaciji nastavnog procesa, dodijeljena uloga usmjerivača, animatora i pokretača učeničkih aktivnosti, kreativnih i stvaralačkih potencijala pa bira metode, oblike nastave i tehnike učenja koji potiču razvoj kritičkog mišljenja, razvoj samostalnosti i odgovornosti (domaća zadaća, samostalno pisanje sastava/eseja, izrada različitih nastavnih materijala kao što su plakati, prezentacije i sl.), stvaranje novih ideja i uživanje u procesu traženja (programirana, problemska, heuristička, projektna i integrirana nastava, vođeno čitanje i čitanje s predviđanjem, autorova stolica i drugo). Metode učitelj prilagođava potrebama i mogućnostima svakog učenika. Na satovima gdje dolazi do ispreplitanja domene *Književnost* i *Kultura i mediji* poželjna je primjena projektne nastave (istraživanje običaja i tradicije te njihova kritička analiza i promišljanje, odlazak u rodna mjesta pisaca i slično). Učitelj sustavno i kontinuirano unaprjeđuje svoje kompetencije i održava visoku kvalitetu stručnosti. Procjenjujući ranije stečena iskustva i znanja, učitelj osmišljava nastavu, samostalno bira materijale ili ih sam kreira, primjenjuje različite strategije poučavanja i komunikacijske strategije i uvijek vodi računa o različitim mogućnostima i sposobnostima učenika u razredu tako što osmišljava različite aktivnosti za učenike. Svakom učeniku učitelj omogućuje sudjelovanje u različitim aktivnostima u kojima će pokazati i primijeniti svoja znanja i vještine, potiče kreativnost, samostalnost, samoinicijativnost, individualnost, empatiju, težnju ka kompromisu, toleranciju, timski rad i uvažavanje tuđih mišljenja kao i samorefleksiju i samovrednovanje učenja, potiče učenika da izrazi svoje mišljenje i stav, uvažava ga i eventualno usmjerava na neka druga rješenja ako smatra da učenik griješi.

III. MATERIJALI I IZVORI

Nastavni materijali usmjereni su prema ostvarivanju obrazovnih ciljeva, funkcionalni su i usklađeni s ishodima učenja.

Učenje i poučavanje Srpskog jezika, pored direktne komunikacije učenika i učitelja, ostvaruje se i posredno putem različitih medija. Učitelj odabire materijale za učenje i poučavanje,

samostalno ih kreira ili uz sugestije potiče učenike da ih izrađuju. Temeljni izvori za učenje i poučavanje Srpskog jezika tekstovi su različitih sadržaja, struktura, funkcionalnih stilova iz različitih izvora, a usklađeni s učeničkim uzrastom, sposobnostima, interesima, iskustvom, vještinama i jezičnim razvojem.

Za učenje i poučavanje upotrebljavaju se udžbenici iz Republike Hrvatske i iz Republike Srbije koje su odobrila ministarstva nadležna za poslove odgoja i obrazovanja u Vladi Republike Hrvatske.

Izvori i sredstva učenja i poučavanja moraju biti dostupni učenicima i referentni. Kao izvor informacija upotrebljavaju se prije svega školske i druge vrste knjižnica, ali i internet s tim što učenik u tom slučaju kritički odabire informacije, vodeći računa o pouzdanosti izvora.

IV. OKRUŽENJE

Okruženje za učenje i poučavanje najčešće je učionica, a učenik sudjeluje u osmišljavanju, organizaciji i uljepšavanju svog radnog prostora. Tako pripremljeno okruženje poticajno je i usmjereno na sadržaje učenja.

Pored toga, učenje i poučavanje ostvaruje se u izvanučioničkim i izvanškolskim prostorima kao što su knjižnice i različite kulturne ustanove koje se posjećuju u okviru stručnih ekskurzija, ali i virtualno okruženje.

U okruženju za učenje i poučavanje promovira se zajedništvo, tolerancija, međusobno uvažavanje, poštivanje, ravnopravnost i pristup bez predrasuda. Takvo okruženje pruža mogućnost za različite dinamike učenja, potiče inicijativnost i poduzetnost, razvoj samopouzdanja i odgovorno ponašanje.

V. ODREĐENO VRIJEME

Predmet Srpski jezik poučava se u svim ciklusima. U prva tri ciklusa planirano je godišnje 140 sati kao i za predmet Hrvatski jezik u Modelu A. Iako postoji formalni raspored sati, prva četiri razreda imaju fleksibilnu organizaciju nastave za razliku od ostalih razreda, a to omogućuje učiteljima veći stupanj prilagođavanja odgojno-obrazovnog rada potrebama i interesima učenika. U četvrtom i petom ciklusu razlikuju se srednjoškolski četverogodišnji programi sa satnicom 140 + 140 + 140 + 128 i programi sa satnicom 140 + 140 + 105 + 96; 105 + 105 + 105 + 96 te trogodišnji programi sa satnicom 105 + 105 + 96.

Imajući u vidu dinamiku i kvalitetu ostvarivanja ishoda i napretka učenika u pojedinom razredu, učitelj samostalno planira aktivnosti obrade, vježbanja, ponavljanja, sistematizacije i provjeravanja. Aktivnosti na satu raspoređuju se rukovodeći se načelom unutarpredmetne korelacije i integracije. Naime, tijekom jednog nastavnog sata može se ostvariti više ishoda iz jedne ili više domena, a također ostvarivanje jednog ishoda može se protezati tijekom nekoliko sati.

VI. GRUPIRANJE UČENIKA

Učenici su grupirani u razrede, a s obzirom na veličinu razreda grupiraju se u timove ili parove radi ostvarivanja različitih projekata u fizičkom i virtualnom okruženju.

Učenik postavlja individualne ciljeve, uči samostalno i timski te doprinosi pozitivnoj radnoj atmosferi.

Da bi se zadovoljile odgojno-obrazovne potrebe učenika s poteškoćama ili pak nadarenih učenika, kurikulum se prilagođava u skladu s *Okvirom za poticanje i prilagodbu iskustava učenja te vrednovanje postignuća djece i učenika s poteškoćama kao i s Okvirom za poticanje iskustava učenja i vrednovanje postignuća nadarene djece i učenika.*

Vrednovanje usvojenosti odgojno-obrazovnih ishoda

Vrednovanje se pažljivo planira i provodi skupljanjem različitih informacija o ostvarivanju odgojno-obrazovnih ishoda. Ono mora biti objektivno, ali i uvažavati potrebe i mogućnosti svakog učenika.

Elementi vrednovanja u Srpskom jeziku proizlaze iz odgojno-obrazovnih ishoda četiriju domena: *Književnost, Jezik, Kultura izražavanja i stvaralaštvo* te *Kultura i mediji*.

U prvom i većem dijelu drugog ciklusa (3. i 4. razred) elementi vrednovanja su sljedeći:

- *Književnost*
- *Jezik*
- *Usmeno izražavanje i stvaralaštvo*
- *Pisano izražavanje i stvaralaštvo*
- *Kultura i mediji*.

Od kraja drugog ciklusa (5. razred) do kraja petog ciklusa elementi vrednovanja su sljedeći:

- *Književnost*
- *Lektira*
- *Jezik*
- *Kultura izražavanja i stvaralaštvo*
- *Kultura i mediji*.

196

Elementom **Književnost** vrednuje se samostalna interpretacija, usporedba i vrednovanje različitih djela, primjena usvojenih književnoteorijskih znanja te vještina povezivanja djela s određenim povijesnim kontekstom.

Radi poticanja učenika na čitanje preporučuje se da se **Lektira** ne vrednuje isključivo putem dnevnika čitanja, a treba izbjegavati i pismene provjere. Na satu lektire treba primjenjivati različite metode i oblike rada koji će pomoći učenicima da samostalno interpretiraju književno djelo te im omogućiti da izraze svoj doživljaj djela i svoje stavove.

Elementom **Jezik** vrednuje se primjena usvojenih gramatičkih i pravopisnih znanja i jezičnih vještina pri analizi i oblikovanju teksta i u različitim komunikacijskim situacijama.

Elementima **Usmeno izražavanje i stvaralaštvo**, **Pisano izražavanje i stvaralaštvo**, **Kultura izražavanja i stvaralaštvo** vrednuje se učenikov jezični i stilski izraz u različitim

oblicima usmenog i pismenog izražavanja, različiti oblici učenikovoga kreativnog stvaralaštva, vrste čitanja, stil govorenja, vještine argumentiranog obrazlaganja, raspravljanja, prezentiranja i druge jezične vještine.

Elementom **Kultura i mediji** vrednuje se vještina samostalnog prikupljanja i analize različitih informacija, medijska pismenost, tj. razumijevanje i vrednovanje medijskih poruka te razumijevanje različitih kulturoloških sadržaja i pojava.

U prvom (1. i 2. razred) i većem dijelu drugog ciklusa (3. i 4. razred) u zaključnoj ocjeni najveću težinu (ponder) ima element vrednovanja *Jezik* 30%, zatim *Književnost* 25%, *Usmeno izražavanje i stvaralaštvo* te *Pismeno izražavanje i stvaralaštvo* po 20%, dok element vrednovanja *Kultura i mediji* u zaključnoj ocjeni sudjeluje s 5%.

U 5. razredu te u trećem ciklusu u zaključnoj ocjeni najveću težinu ima element vrednovanja *Jezik* 30%, a zatim *Kultura izražavanja i stvaralaštvo* 25%, *Književnost* 20%, *Lektira* 15% te *Kultura i mediji* 10%.

U četvrtom i petom ciklusu u zaključnoj ocjeni najveću težinu imaju elementi vrednovanja *Književnost* i *Lektira* po 25%, zatim element vrednovanja *Kultura izražavanja i stvaralaštvo* sa 20%, element vrednovanja *Jezik* 20% i *Kultura i mediji* 10%.

U prvom polugodištu prvog razreda osnovne škole vrednovanje je opisno, a od drugog polugodišta učenici se vrednuju i brojčano.

Učitelj piše i kvalitativni osvrt na postignuća učenika; opisuje što učenik zna i može, u kojim elementima je posebno uspješan, a u kojima treba podršku.

Od trećeg ciklusa uz zaključnu brojčanu ocjenu učitelj izvještava i o razvijenosti određenih generičkih kompetencija: odgovornost, zalaganje, samostalnost, samoinicijativnost, komunikacija, suradnja.

Izveštavanje o postignućima i napretku učenika može biti formalno (izvještaj o praćenju, dodatak ili napomena u svjedodžbi, podaci i bilješke u e-matici) i neformalno (npr. razgovori između mentora i roditelja, tj. staratelja).

Izveštavanje o usvojenim odgojno-obrazovnim ishodima, tj. kvalitativni osvrti učitelja trebaju što kvalitetnije i detaljnije opisati ukupnost i kvalitetu postignuća učenika u određenom obrazovnom razdoblju.

Elementi generičkih kompetencija koje se procjenjuju kod učenika su:

- ODGOVORNOST (izvršava obveze i zadatke, poštuje rokove, preuzima odgovornost za vlastito učenje i ponašanje, ustrajan je i samokritičan, trudi se)
- SAMOSTALNOST I SAMOINICIJATIVNOST (samostalno uči, rješava zadatke, poduzetan je, izvršava obveze uz minimalne poticaje učitelja, planira i prati vlastito učenje)
- KOMUNIKACIJA I SURADNJA (uspješno komunicira i surađuje s drugim učenicima i učiteljem)
- KREATIVNOST (maštovit je i originalan)
- PRIMJENA ZNANJA U PRAKTIČNIM SITUACIJAMA (stečena znanja primjenjuje u novim situacijama)

U svim ciklusima obrazovanja ishodi „Učenik razvija čitateljsku naviku” (domena *Književnost*) i „Učenik gradi/razvija svoj kulturni i nacionalni identitet” (domena *Kultura i mediji*) ne vrednuju se brojčano jer za cilj imaju poticanje čitalačke kulture učenika, izgradnju i razvoj kulturnog i nacionalnog identiteta i uključivanje učenika u kulturni i društveni život zajednice.

Ishod „Učenik razvija čitalačku naviku” prati se putem učeničkog predstavljanja pročitano djela (razgovor, plakat, razne multimedijске prezentacije).

Za ishod „Učenik gradi/razvija svoj kulturni i nacionalni identitet” učenik tijekom školske godine u učeničku mapu ili dnevnik bilježi vlastite aktivnosti; posjete kulturnim ustanovama, kinu, prisustvovanje ili sudjelovanje u kulturnim manifestacijama i slično. Učenik može zabilježiti svoja zapažanja i doživljaj ili ih može iznositi u razgovoru s učiteljem ili drugim učenicima. Za sudjelovanje u različitim kulturnim manifestacijama, slobodnim aktivnostima te svim vidovima stvaralaštva učenika (recitiranje, pisanje literarnih radova, dramatizacije, multimedijске prezentacije i slično), učenik može biti vrednovan brojčano, ali u elementu *Kultura izražavanja i stvaralaštvo*, ili u elementu *Kultura i mediji* (prezentacije).

O tome hoće li učenik biti vrednovan, odlučuje sam učitelj.

Postoje tri pristupa vrednovanju: **vrednovanje za učenje, vrednovanje kao učenje i vrednovanje naučenog.**

Vrednovanje za učenje uključuje učiteljevo kontinuirano prikupljanje i bilježenje informacija o ostvarenosti odgojno-obrazovnih ishoda. Ono služi za motiviranje učenika na daljnji rad, unaprjeđivanje i planiranje budućeg učenja i poučavanja, pomaže učitelju prilagoditi proces poučavanja potrebama konkretnog razrednog odjela ili pojedinih učenika u određenom trenutku te u pravilu ne rezultira ocjenom.

Vrednovanje za učenje uključuje različite metode i tehnike: ciljane pitanja tijekom nastave za provjeru razine usvojenosti sadržaja, kraće pisane provjere znanja, predstavljanje učeničkih projekata, provjere domaćih zadataka, učeničke mape, konzultacije s učenicima, praćenje učeničkih aktivnosti i ponašanja tijekom učenja itd.

Vrednovanje kao učenje potiče učenike na praćenje, samoanalizu i samovrednovanje vlastitog učenja. Na ovaj način učenici razvijaju kompetenciju „Učiti kako učiti” kao preduvjet za cjeloživotno učenje. Uloga je učitelja u usmjeravanju učenika na preuzimanje odgovornosti za svoje učenje.

U ovom se procesu vrednovanja upotrebljavaju dnevnik učenja, individualne konzultacije s učenicima, obrasci za samoprocjenu učenja, planovi učenja i slično. Kao ni vrednovanje za učenje, ni ovaj proces ne dovodi do ocjene, već kvalitativnih povratnih informacija.

Formativno vrednovanje polazište je za učenikovo i učiteljevo planiranje daljnjeg učenja i poučavanja.

Vrednovanje naučenog podrazumijeva procjenu razine usvojenosti znanja i vještina na kraju određenog obrazovnog razdoblja u odnosu na odgojno-obrazovne ishode, njihovu razradu te razine usvojenosti. Provodi se periodično, nakon određene nastavne cjeline ili na kraju određenoga obrazovnog razdoblja. U pravilu rezultira brojčanom ocjenom.

Učenike je od početka školske godine potrebno informirati o očekivanim odgojno-obrazovnim ishodima, razinama usvojenosti odgojno-obrazovnih ishoda, elementima vrednovanja, pristupima i metodama vrednovanja, postupcima formiranja zaključne ocjene i sl. Vrednovanje naučenog temelji se na usmenom ispitivanju, pismenim provjerama, testovima, prezentacijama, vrednovanju projekata i slično. Svrha vrednovanja, sadržaji, postupci, oblik i trajanje ispita, način i kriteriji bodovanja moraju biti unaprijed definirani i jasni učitelju, učeniku i roditelju.

Cilj vrednovanja nije utvrditi što djeca ne znaju i ne mogu i uspoređivati ih, već utvrditi što djeca znaju i mogu i poticati ih na još kvalitetniji rad.

Odgojno-obrazovni ishodi, razrada ishoda, ključni sadržaji, preporuke te razina usvojenosti „dobar” određenog odgojno-obrazovnog ishoda na kraju razreda, nalaze se u predmetnom kurikulumu, a ostale razine usvojenosti odgojno-obrazovnih ishoda, nalaze se u metodičkom priručniku predmetnog kurikulumu.

Razina usvojenosti „dobar” odgojno-obrazovnih ishoda može služiti kao putokaz pri određivanju zaključne ocjene.

Zaključna ocjena treba se temeljiti na što više informacija o usvojenosti odgojno-obrazovnih ishoda (dobivenih različitim metodama vrednovanja naučenog, ali i vrednovanja za učenje i kao učenje), a o uloženom trudu, zalaganju, ponašanju i suradnji izvještava se posebno. Zaključna ocjena ne smije biti aritmetička sredina pojedinačnih ocjena prikupljenih tijekom vrednovanja naučenog (osim kad su sve ocjene iste), već treba uvažiti i pokazatelje o učenikovom učenju i napredovanju prikupljene kroz vrednovanje za učenje.

Veći ponderi pojedinih elemenata vrednovanja osiguravaju naglasak na važnijim gradivnim elementima predmeta Srpski jezik.

Kao numerički pokazatelj razina usvojenosti odgojno-obrazovnih ishoda zadržavaju se školske ocjene od 1 do 5 (nedovoljan, dovoljan, dobar, vrlo dobar, odličan).

**Српски језик за основне и
средње школе с наставом на
језику и ћириличком писму
српске националне мањине
(Модел А)**

Курикулум предмета *Српски језик* обликован је с идејом о детету и младој особи као о средишњем учеснику васпитно-образовног процеса. Развојни је документ који је могуће променити као одговор на потребе деце и младих особа, васпитно-образовних радника и установа, нових научних сазнања и сазнања произашлих из праксе.

Предмет *Српски језик* учи се и подучава у свим васпитно-образовним циклусима па се у креирању овог курикулума водило рачуна о повезивању свих нивоа васпитно-образовног процеса.

Курикулум започиње *Описом предмета*; поглављем у којем су истакнути сврха и специфичности учења и поучавања предмета *Српски језик* у Моделу А.

На одређена очекивања о томе која знања, способности и вештине би ученици требало да усвоје, указује поглавље *Васпитно-образовни циљеви*, које даје основне смернице детаљније разрађене у другим поглављима документа. За разлику од исхода, циљеви представљају најшире одређена очекивања од ученика. Нагласак је на неговању свести о важности матерњег језика и културне баштине, али и на оспособљавању ученика за живот у мултикултуралном друштву. Градивну структуру *Курикулума Српског језика* чине четири домене које су међусобно испреплетене и повезане.

Унутар сваке домене одређени су васпитно-образовни исходи који су произашли из циљева. Васпитно-образовни исходи представљају јасне и недвосмислене исказе о томе шта очекујемо од ученика у одређеној домени предмета на крају одређене године учења. Одређени су као пожељна знања, вештине и ставови који се напредовањем у васпитно-образовном систему усложњавају.

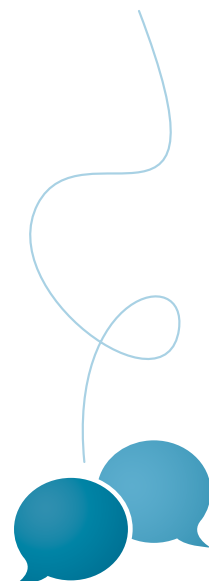
Поред саме формулације исхода налази се и његова разрада која детаљније одређује активности те садржаји и препоруке за остваривање васпитно-образовних исхода.

Уз исход и разраду исхода налази се и ниво усвојености “добар” одређеног исхода, док се остали нивои усвојености (задовољавајући, врло добар и изврстан) налазе у *Методичком приручнику предмета Српски језик*.

Описи нивоа усвојености исхода не представљају школске оцене. Они прецизније одређују дубину и ширину сваког исхода и описују очекивана постигнућа ученика на крају одређене године учења, чиме се олакшава планирање и провођење вредновања. Помоћу њих се прати и колико је ученик самосталан у остваривању исхода.

Важно је да се нагласи како постоје исходи у којима је могуће изразити мање од четири нивоа усвојености.

Од ученика се очекује остваривање свих васпитно-образовних исхода. Ученик који није достигао задовољавајући ниво усвојености има завршну негативну оцену.

Након табеле исхода, следи *Списак препоручених књижевних дела* која прате васпитно-образовне исходе. Звездицом су означена дела која се препоручују за самосталну интерпретацију ученика, односно лектиру, али учитељ има могућност да нека краћа дела обради на часу, а нека друга са списка понуди као лектиру. Уз књижевне препоручени су и некњижевни текстови. Учитељ, уз наведена дела, а у договору са ученицима може да предложи и наслове из српске књижевности који нису на *Списку препоручених дела*, ако су у складу са васпитно-образовним циљевима и исходима, као и у складу са интересовањем и узрастом ученика. Уз те наслове ученик самостално одабере књижевна дела за развијање читалачке навике.

На крају документа налазе се поглавља у којима се описује повезаност предмета са другим васпитно-образовним подручјима и међупредметним темама, оквирне смернице за учење и поучавање те приступи вредновању. Свако поглавље Курикулума указује на битне одреднице, а сви заједно чине целовит и неодвојив концепт савременог поучавања предмета *Српски језик*.

За основношколско васпитање и образовање израђен је курикулум са сатницом од 140 часова годишње. За средњошколско васпитање и образовање израђена је табела исхода за гимназије и четворогодишње струковне школе (са сатницама 140+140+140+128; 140+140+105+96 и 105+105+105+96) и табела исхода за трогодишње струковне школе (105+105+96). Разлика између гимназија и четворогодишњих струковних школа исказана је преко препорученог списка књижевних дела смештених након табеле исхода, а који су разврстани по средњошколским програмима односно различитим сатницама.

Сврха и опис предмета Српски језик

Српска национална мањина најбројнија је национална мањина у Републици Хрватској која је вековима изграђивала свој културни идентитет истовремено обогаћујући њен мултикултурални простор својом богатом и разноврсном културом.

Матерњи језик је највреднији израз идентитета јер учећи о свом језику и култури боље упознајемо себе, свој народ, своје наслеђе, више ценимо себе и постајемо способнији да уважавамо остале културе и народе.

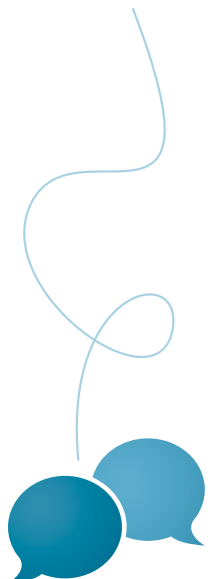
Припадници националних мањина своје право на образовање на језику и писму мањине остварују на основу прописаних законских аката, Устава Републике Хрватске и Закона о васпитању и образовању на језику и писму националних мањина те Уставног закона о правима националних мањина.

Српски језик је курикуларни предмет и језик споразумевања, учења и поучавања у предшколским установама, основним и средњим школама у Републици Хрватској које образују ученике припаднике српске националне мањине по Моделу А и све оне који желе да се образују по том моделу.

Српски језик у Моделу А има посебно место јер се целокупно учење и поучавање одвија на матерњем језику. Учење и поучавање свих предмета (изузев хрватског језика) одвија се на српском језику и ћириличком писму, а у настави страних језика преводи текстова обавезно се пишу на српском језику и ћириличком писму. Сврха учења српског језика је чување, неговање и преношење традиције и културе коју ученик критички промишља, подстицање развоја интегритета и идентитета, осећаја националне припадности, али и припадности европској заједници.

Матерњи језик представља богатство у које је уткано целокупно искуство, знање и култура једног народа па стога учење и поучавање матерњег језика има суштински значај за интелектуални, емоционални и социјални развој ученика. Владање матерњим језиком је темељна компетенција која представља полазиште за учење свих других предмета и зато се учи на свим васпитно-образовним нивоима и циклусима.

Учењем и поучавањем Српског језика ученици упознају најзначајније писце и дела српске књижевности, оспособљавају се за самосталну интерпретацију различитих уметничких, али и неуметничких текстова, постепено проширују сазнајне видике, развијају критичко мишљење, оригинална гледишта, креативност, самопоуздање и преузимају иницијативу, активну и одговорну улогу у свом образовању.

Кроз предметни курикулум Српског језика ученици се васпитавају у духу општег хуманистичког прогреса и толеранције, подстичу на развијање трајног интересовања за нова сазнања, образовање и целоживотно учење.

Као предмет, *Српски језик* је усклађен са потребама савременог друштва, заснива се на комуникационом приступу, усмерен је на развијање способности изражавања ученика, на усвајање правила добре комуникације и лепог понашања, развијање љубави према читању те стратегије учења путем читања, као и на медијско образовање ученика те постепено и континуирано развијање читалачке писмености. Предметни курикулум учитељима пружа могућност усаглашавања планираних наставних садржаја са садржајима других предмета кад год је то сврсисходно, што ученицима пружа потпунија и трајнија знања, вештине и способности.

Курикулум предмета Српски језик уважава различите развојне могућности ученика, њихове потребе и интересовања. Примењивање принципа научности, примерености, очигледности и поступности, уз ученичку свесну активност, истраживање и стварање, полазишта су у организацији наставе матерњег језика, која ће ученике оплемењивати и васпитавати за естетско и хумано.

По успешном завршетку средњошколског образовања ученици имају могућност да се одреде за свет рада или наставак школовања на високошколским установама у Републици Хрватској или, уколико то желе, у Републици Србији, управо захваљујући школовању на српском језику и ћириличком писму.

Васпитно-образовни циљеви учења и поучавања предмета Српски језик

Ученик:

1. Развија љубав према матерњем језику те поштује, негује и унапређује како културну баштину и властити језички, културни и национални идентитет, тако и вредности различитих језичких и културних заједница те се оспособљава за живот у мултикултуралном друштву.
2. Усваја граматичка и правописна правила и влада језиком ради споразумевања у различитим комуникационим ситуацијама, путем различитих медија и у различите сврхе.
3. Стиче навику и потребу за читањем ради учења и уживања, самостално тумачи и вреднује различите уметничке и неуметничке текстове, критички промишља различите информације и садржаје, процењује њихову поузданост и корисност те намеру аутора, негује и развија етичке и естетске вредности.
4. Ствара писане и говорне текстове различитих садржаја, структура, намена и стилова, теоријска знања о језику и правопису успешно примењује у пракси, креативно се изражава, развија и негује стваралачки, истраживачки и критички дух.
5. Преузима одговорност за своје усмено и писмено изражавање и одговорност за своје учење, самостално решава проблеме и доноси одлуке, примењује стечена знања и вештине у новим ситуацијама, предузимљив је те спреман на сарадњу и тимски рад.

Домене у организацији курикулума предмета Српски језик

Учење и поучавање Српског језика одвија се кроз четири научно утемељене и међусобно повезане домене:

- *Књижевност*
- *Језик*
- *Култура изражавања и стваралаштво*
- *Култура и медији*

У свим доменама се развија комуникациона језичка компетенција, односно четири способности споразумевања: слушање, говорење, читање и писање.

Домена *Књижевност* заснива се на читању књижевног текста и на естетици рецепције, у складу с једним од основних принципа модерне наставе усмерене на ученика. Како текст тек у свести читаоца постаје уметничко дело, пре рада на књижевном тексту треба да се створи снажан доживљајни контекст, а тек након рецепције и интерпретације могу да се остваре одређена књижевнотеоријска и остала уопштавања.

Ова домена развија љубав према читању, способност да ученик интерпретира оно шта је прочитао и да упоређује разна књижевна дела. Осим обавезних лектирних дела веома је важно да се ученику остави и могућност слободног избора, како би се подстицало читање ради личног задовољства и стварање читалачке навике.

Домена *Језик* заснива се на схватању и образлагању језичких појава које ученик уочава у њиховој практичној функцији оствареној у писаном тексту или живој говорној комуникацији. Веома је важно језичке законитости савладати прво на матерњем језику што је предуслов за учење свих других језика. Кроз ову домену ученик усваја и примењује језичку норму стандардног језика: ортоепска, ортографска, морфолошка, синтаксичка, лексичка и стилистичка правила, негује језичку културу, усваја правила добре комуникације и лепог понашања те препознаје и осуђује говор мржње.

Домена *Култура изражавања и стваралаштво* подстиче креативно стваралаштво ученика те развија способност ученика да се у говору и писању придржава свих правила добре комуникације, да искаже интересовање за саговорника као и спремност на толеранцију.

Подстиче се интелектуална радозналост, аргументовано образлагање и расправљање, развија се сарадничко учење, самосталност и одговорност. Комуницирајући, ученик не изражава само своје мисли и осећања, већ и степен духовног развоја, а учитељ уважава сваког ученика, његове идеје и индивидуалне способности.

Домена Култура и медији - Култура подразумева систем вредности, ставова и обичаја одређене друштвене заједнице, а најважнији културни алат који оплеменењује човека и омогућава му да се изрази је уметност.

Кроз ову домену ученик се упознаје с радом културних установа, развија навику посећивања културно-уметничких догађаја те га се подстиче да и сам активно учествује у различитим културним манифестацијама. Ученик развија естетску компетенцију, упознаје културу и уметност те негује традицију свог народа.

Ова домена развија и медијску писменост као вештину и способност постављања питања која су темељ истинске демократије: ко је конструисао ову поруку и зашто је шаље? Осим што развија способност анализе и вредновања медијских порука, ученик развија и способност одашиљања порука посредством медија. Ученик такође увиђа разлику између високе и популарне културе те проучава популарну културу и њен утицај на развој ставова и вредности.

Кроз ову домену ученик схвата значај и улогу медија, цензуру и пропаганду, право на информацију и право на приватност те суштинске постулате етике медија.

КЊИЖЕВНОСТ

Кроз ову домену ученик се упознаје с развојем и репрезентативним делима српске књижевности, процењује њено место у европском контексту, али и њен допринос европској књижевности. Ученик усваја основна знања из теорије и историје књижевности како би његов доживљај и разумевање проблематике дела били што потпунији, с временом самостално интерпретира и просуђује књижевни текст те изражава, објашњава и аргументовано брани своје ставове. Ова домена образује ученика који уме да, на основу свог читалачког искуства, у мноштву књига које су нам данас доступне одабере дела која вреди читати, у складу с естетским и етичким мерилима.

Најважнији задатак домене *Књижевност* јесте да развије љубав према симпатичком читању и подстиче читање као животни стил користећи савремене методе, да би ученици читање доживели као радост и уживање, а не као напор. Иво Андрић је рекао: "Остати равнодушан према књизи значи лакомислено осиромашити свој живот." Према томе, кроз домену Књижевност ученик обогаћује свој унутрашњи свет, свој речник, спознаје себе и друге, развија способност емпатије, критичко мишљење и дивергентно размишљање, а стечена знања и вештине примењује у свакодневним животним ситуацијама.

ЈЕЗИК

Кроз ову домену ученик упознаје развој и основне законитости српског стандардног језика те разматра језик као друштвену појаву и компоненту националног идентитета.

Ученик разликује стандардни језик и дијалект, социолект и идиолект, разликује функционалне стилове и уме да их примени у различитим контекстима и комуникационим ситуацијама. Усвојена граматичка и правописна знања и вештине, ученик успешно примењује при анализи и обликовању текста те истражује и открива значењске односе међу речима на темељу контекста.

Ученик креира текстове који имају практичну намену (позивнице, молбе, формулари и слично), разуме и користи јавна обавештења, односно, на темељу имплицитних знања о језику развија читалачку писменост и функционална знања. Као средство изражавања и споразумевања језик је основа за интелектуални, морални, емоционални, друштвени и културни развој појединца, те ова домена развија комуникационе и социјалне способности ученика и језичку толеранцију.

КУЛТУРА ИЗРАЖАВАЊА И СТВАРАЛАШТВО

Култура изражавања и стваралаштво развија ученика који правилно и смислено изражава сопствене мисли, осећања и ставове, придржавајући се свих правила доброг говора и писања. Култура изражавања тражи велику културу духа па је неопходно код ученика подстицати асертиван однос према саговорнику.

Ова домена негује креативно писање, обogaђује учеников речник, развија његов језички и стилски израз. Ученик развија културу усменог и писменог изражавања и вештине описивања, препричавања, извештавања, аргументованог образлагања и расправљања, истраживања, презентовања и реферисања. Подстиче се литерарно, драмско-сценско и новинарско стваралаштво.

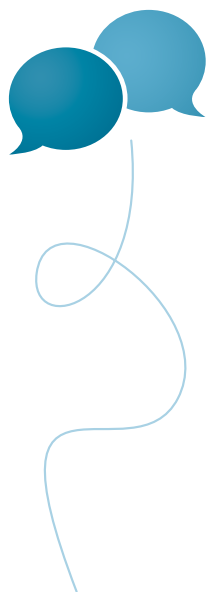
Ова домена негује интерпретативно, истраживачко, критичко, изражајно, али и стваралачко читање и казивање, помоћу којег се ученик ослобађа треме, развија самопоштовање и самоувереност те гради свој стил говорења.

Подстиче се креативно стваралаштво ученика, индивидуалност, машта, отвореност и храброст, активно учествовање у наставном процесу те развој дивергентног мишљења.

Како би се развио у јединствену личност која ће бити способна да допринесе развоју друштва, ученику треба да се омогући слобода изражавања и испољавања властитог критичког става.

КУЛТУРА И МЕДИЈИ

Савремена настава не сме да игнорише велики утицај и улогу медија у данашњем друштву. Да би ученик могао критички да сагледа медије, мора да буде медијски писмен и мора имати развијено критичко мишљење.

Домена *Култура и медији* темељи се на принципу истраживања текста, односно на интерпретацији великог броја вербалних и визуелних симбола које свакодневно примамо путем медија. Ученик се оспособљава за комуникацију с медијима, разумевање и вредновање медијских порука. Упознаје класичне и модерне изворе знања и информација и оспособљава се за самостално учење.

Ученик развија навику да посећује културне догађаје и тако развија свој креативни потенцијал и естетски сензибилитет те промишља о утицају културе, популарне културе и традиције на властити културни идентитет. Ова домена код ученика развија перцепцију, концентрацију и визуелну меморију, као и самопоуздање, емпатију, солидарност и толеранцију.

Ученик се подстиче на стварање медијских порука и креативно изражавање, а својим уметничким стваралаштвом доприноси обликовању културе своје непосредне и шире околине.

Васпитно-образовни ИСХОДИ

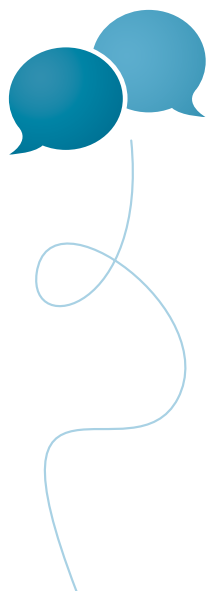
Већина васпитно-образовних исхода развија се од првог разреда основне школе до завршног разреда средње школе па се поједине компоненте разраде исхода подразумевају као усвојене и не понављају се у васпитно-образовним циклусима који следе. Током једног наставног часа може се остварити више исхода из једне или више домена, а такође остваривање једног исхода може се протезати током неколико часова.

Васпитно-образовне исходе чине: формулација исхода, разрада исхода и нивои усвојености исхода. Део исхода је и препорука која садржава упутства за њихово остваривање. Разрада васпитно-образовних исхода подразумева прецизније одређење активности и садржаја у оквиру појединог исхода. Садржаји преко којих се остварују васпитно-образовни исходи из домене *Књижевност* већином су књижевна дела чији се попис налази након табеле исхода.

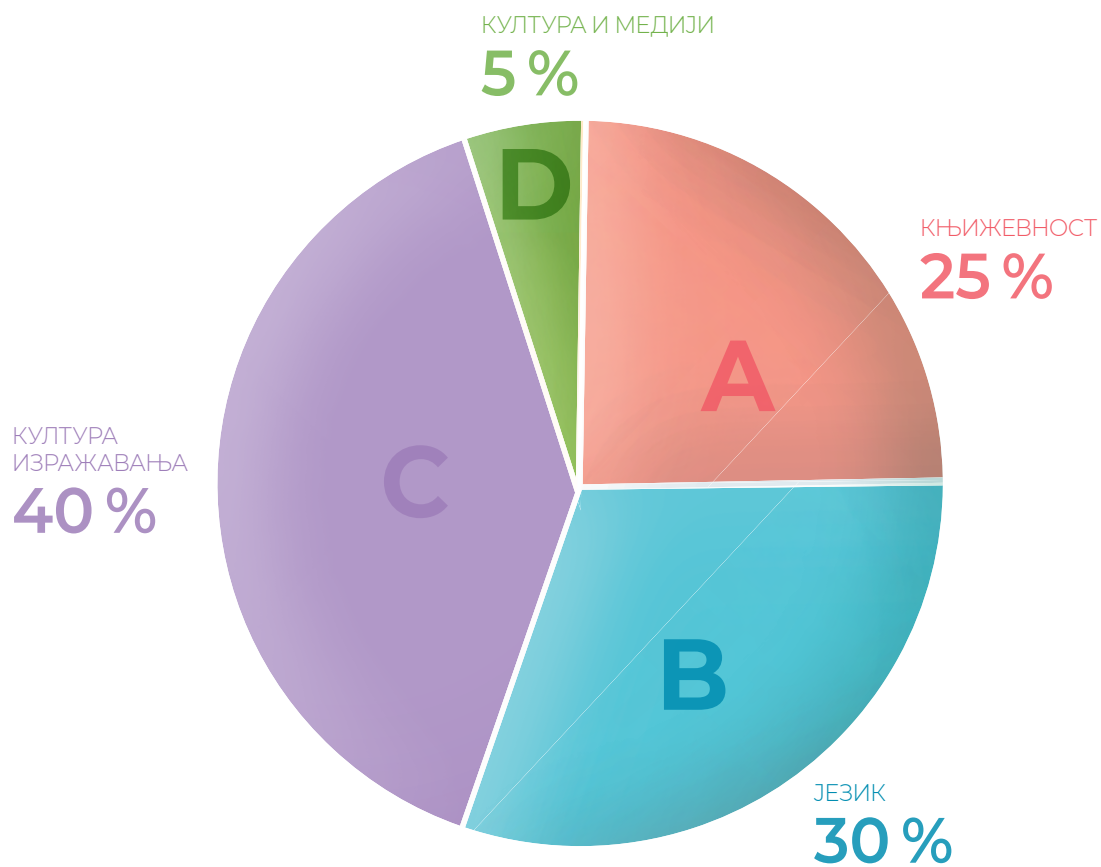
Нивои усвојености васпитно-образовног исхода описно одређују ширину знања, дубину разумевања и степен развијености вештина и усвојености ставова у четири категорије (задовољавајући, добар, врло добар и изврстан). У овом документу налази се само ниво усвојености добар.

Важан део табеле чине ознаке васпитно-образовних исхода које олакшавају сналажење приликом читања исхода.

ОЗНАКА	ОБЈАШЊЕЊЕ ОЗНАКЕ
SJ OŠ	Српски језик, основна школа
SJ SŠ	Српски језик, средња школа
A.	Домена <i>Књижевност</i>
B.	Домена <i>Језик</i>
C.	Домена <i>Култура изражавања и стваралаштво</i>
D.	Домена <i>Култура и медији</i>
A.1.	Домена <i>Књижевност</i> , први разред
A.1.1.	Домена <i>Књижевност</i> , први разред, исход један

ПРЕДЛОГ ПОСТОТНЕ ЗАСТУПЉЕНОСТИ ДОМЕНА ОД ПРВОГ ДО ЧЕТВРТОГ РАЗРЕДА ОСНОВНЕ ШКОЛЕ

А. КЊИЖЕВНОСТ

ИСХОД

РАЗРАДА ИСХОДА

SJ OŠ A.1.1.

Ученик препознаје песму, причу и кратке народне умотворине

- уочава везу слике и текста у сликовници
- препознаје песму примерену узрасту те стихове и строфе
- препознаје основно осећање у песми
- препознаје главни догађај, место и време дешавања радње у причи
- уочава ликове и њихове истакнуте особине
- разуме садржај и одговара на једноставна питања везана за текст
- препознаје различите облике казивања у књижевноуметничком тексту: приповедање, разговор
- препознаје питалицу, загонетку, брзалицу

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- препознаје строфе и стихове у песми, главни догађај и ликове у причи те кратке народне умотворине
- изводи једноставне закључке везане за текст

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- књижевноуметнички текстови (песме, краће приче, бајке, басне, народне изреке, разбрајалице, ређалице, загонетке) у Буквару, читанци, звучној читанци и и другим изворима.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Учитељ прилагођава средину за учење различитим потребама ученика. Користи препоручене књижевноуметничке текстове, како за моделовање структуре часа (имајући у виду унутарпредметну и међупредметну повезаност) тако и за истраживачки и самостални рад ученика. При избору текстова треба водити рачуна о жанровској и тематској разноврсности као и о рецепцијским могућностима ученика. Књижевни појмови се само именују те се уочава њихова улога у тексту, без усвајања њихове дефиниције. Ученик чита четири лектирна дела. Један час домаће лектире реализује се у првом полуугодишту, а остали у другом.

SJ OŠ A.1.2.

Ученик препознаје драмски текст

- препознаје драмски текст као текст намењен извођењу на позорници
- препознаје главни догађај
- уочава ликове и њихове истакнуте особине
- препознаје облик казивања у драмском тексту (разговор)

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- препознаје драмски текст
- изводи једноставне закључке везане за драмски текст

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- драмски текстови у читанци и другим изворима.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Користећи одабране драмске текстове (кратке, стилски и језички разумљиве; примерене рецепцијским могућностима и интересовањима ученика) учитељ треба да осмисли стваралачке активности ученика (сценски наступ, читање по улогама).

ИСХОД	РАЗРАДА ИСХОДА
SJ OŠ A.1.3. Ученик развија читалачку навику	<ul style="list-style-type: none"> • чита кратко књижевно дело примерено узрасту за развијање читалачке навике • уочава наслов, име аутора, разуме садржај и илустрације у књизи <p>ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР</p> <ul style="list-style-type: none"> • по препоруци учитеља или библиотекара чита краће књижевне текстове примерене узрасту

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- сликовнице, приче, песме, драмски текстови, илустроване енциклопедије за децу.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Ученик чита најмање два краћа књижевна дела примерена узрасту, која је одабрао самостално или по препоруци учитеља или библиотекара, води белешке о прочитаном и упоређује их са белешкама других ученика у одељењу.

В. ЈЕЗИК

ИСХОД

РАЗРАДА ИСХОДА

SJ OŠ B.1.1.

Ученик влада
елементима
почетног читања
и писања на
матерњем језику

- разликује гласове, шумове и звукове
- активно слуша говорне поруке
- уочава гласове у речима те им одређује место, број и редослед
- правилно изговара гласове (ћ, ч, њ, џ, х и р), сугласничке групе и брзалице
- препознаје језичке елементе (фонем, графем)
- препознаје језичке целине и усваја правилан изговор (реч, реченица), анализира их и синтетизује
- декодира слова и повезује их у реч
- обликује штампана и писана ћирилична слова и повезује их у речи
- преписује речи и реченице
- препознаје да се у породици и школи споразумева на матерњем језику

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ **ДОБАР**

- самостално проводи гласовну анализу и синтезу двосложних и тросложних речи
- правилно обликује штампана и писана ћирилична слова, пише речи и краће реченице
- повезује слова у реч, чита реченице и краћи текст

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- језичке игре, слике, текстови (реченице и речи); могу се одабрати преметаљке, ребуси, палиндроме, уланчавање, допуњаљке, једноставне укрштене речи и слично.

216

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

У току припремног периода кроз различите активности (посматрање, слушање, говорење, моторичка вежбања) учитељ треба да испита предзнање ученика на основу којег бира методу и поступак који ће користити у настави (монографски, групни или њихову комбинацију). Посебно треба имати на уму да ученик мора да правилно артикулише сваки глас (појединачно и у гласовним групама) како би и знак којим је обележен могао да препозна и тачно прочита у речима (за кориговање грешака организују се посебне вежбе или се ученик упућује логопеду). Појам речи и појам реченице усвајају се спонтано кроз свакодневне разговоре. Ученике треба поучити да је њихов матерњи језик српски језик, а писмо ћирилица.

ИСХОД**РАЗРАДА ИСХОДА****SJ OŠ B.1.2.**

Ученик обогаћује фонд речи

- познаје значење речи које употребљава у разговорним ситуацијама (улога говорника, слушаоца, саговорника и читаоца)
- служи се речником у читанци
- уочава улогу гласова у разликовању значења речи и речи које значе нешто умањено или увећано

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- познаје значење речи које употребљава у свакодневним разговорним ситуацијама
- препознаје речи које значе нешто умањено или увећано

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- разговорне ситуације, књижевноуметнички текстови (песме, приче, драмски текстови, шаљиве изреке, пословице, загонетке) и језичке игре.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Учитељ континуирано уводи нове речи у речнички фонд ученика; оспособљава ученике да уочавају непознате или мање познате речи у разговорним ситуацијама или тексту и охрабрује их да самостално потраже у речнику (Буквар или читанка) објашњење тих речи, како би што боље учествовали у разговорним ситуацијама или разумели текст.

SJ OŠ B.1.3.

Ученик препознаје различите врсте реченица

- препознаје према интонацији обавештајну, упитну и узвичну реченицу
- уочава у тексту обавештајну, упитну и узвичну реченицу на основу реченичних знакова

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- -препознаје, према изговору (интонацији) и у тексту (на основу реченичних знакова), обавештајне, упитне и узвичне реченице

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- језичке игре (стварне и замишљене ситуације), текстови.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Реченице уочавати унутар текста. Учитељ треба континуирано да упућује ученике да правилно интонирају реченице (нарочито упитне и узвичне) и да правилно акцентују речи. Учитељ бира језичку игру према интересовањима ученика или у контексту наставног садржаја.

ИСХОД

РАЗРАДА ИСХОДА

SJ OŠ B.1.4.

Ученик
употребљава
велико слово и
основне реченичне
знакове

- означава великим словом почетак реченице
- употребљава велико слово у писању личних имена и презимена, имена насеља (једночлана)
- означава завршетак реченице тачком, упитником и узвичником

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ **ДОБАР**

- наводи правила писања великог слова и основних реченичних знакова и примењује их у једноставним примерима уз минималне грешке

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- језичке игре, текстови.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Пожељно је да ученик уочава реченице у оквиру текста. Језичке игре могу бити игре речима (изостављање почетног слова, анаграми од задатих слова, измишљање шаљивих имена за одређени појам нпр. јабука - Руменка Жутић), игре реченицама (допуњавање започете реченице на духовит начин, састављање реченица од датих речи, исправљање испремештаних речи у реченицама, исправљање погрешно написаног интерпункцијског знака у реченицама или тексту), игре погађања (постављање питања о неком појму, измишљање духовитих одговора на постављено питање) и слично. Диктат у почетку вежбања треба да буде једноставан (једносложне и двосложне речи, прости реченице).

С. КУЛТУРА ИЗРАЖАВАЊА И СТВАРАЛАШТВО

ИСХОД РАЗРАДА ИСХОДА

СИ ОШ С.1.1.

Ученик слуша говор/текст и учествује у разговору изражавајући своје мисли, осећања и жеље

- слуша и разуме говор и прочитани текст уочавајући лепе речи
- именује предмете, познаје значење речи (општи појмови) те их правилно користи у разговору
- одговара на питања и учествује у разговору
- употребљава реч Ви из поштовања и учтивости
- препричава краће и једноставније текстове те на занимљив начин почиње и завршава своје причање
- прича о догађају или доживљају (искуствено блиском) на основу стваралачке маште или према низу слика
- говори, "глуми", уместо лутке
- казује запамћене текстове (краће песме, приче), одгонета загонетке, решава ребусе
- сналази се у свакодневним говорним ситуацијама

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- слуша и разуме једноставано структуриран говор/текст те тачно и пуном реченицом одговара на питања о садржају поштујући правила учтивног опхођења

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- разговорне ситуације (нпр. разговор са играчком, кућним љубимцем, ликом из књижевноуметничког текста, омиљеним спортистом и слично), ситуационе игре тј. стварне ситуације (нпр. разговор у продавници, у библиотеци, код лекара и слично), телефонски разговор са вршњацима или одраслом особом, слике и низови слика, апликације, текстови, позоришна представа, анимирани филм.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Садржај разговорних ситуација учитељ бира према интересовањима ученика или у контексту наставног садржаја, стално подстичући ученика да слободно износи властито мишљење, обликује питања, исказује осећања и доживљај, односно, да развија комуникационо-језичке вештине. Препоручени облици су причање, препричавање и описивање. Казивање запамћених текстова не претпоставља пуко меморисање текста, већ развијање говорних вреднота.

ИСХОД РАЗРАДА ИСХОДА**SJ OŠ C.1.2.****Ученик развија вештину читања**

- чита речи, реченице и краће текстове писане ћирилицом наглас и у себи
- прилагођава читање текстовној ситуацији (гласно и тихо, брзо и споро читање)
- у читању уочава знаке интерпункције (тачка, запета, упитник, узвичник)
- чита краћи текст по улогама

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- чита реченице и једноставно структуриране текстове чинећи мањи број грешака и разуме прочитано

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- словарица (игре словима и речима), различите врсте текстова (из читанке, домаће лектире, дечијих часописа, сликовница), језичке игре (ребуси, испуњаљке, укрштене речи) и слично.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Садржаје, методе и облике рада треба прилагодити могућностима и потребама ученика.

Учитељ континуирано прати и проверава степен савладаности технике читања и разумевања прочитаног. Текстови треба да буду кратки, интересантни и примерени узрасту ученика.

Усавршавање читања треба вежбати на различитим текстовима.

SJ OŠ C.1.3.**Ученик развија вештину писања**

- преписује речи и кратке реченице (реченице са допуњавањем, реченице од задатих речи) писаним ћириличним словима
- пише диктат за примену правописних правила
- описује предмете и бића (само битна обележја) на основу заједничког посматрања или по сећању
- препознаје основне форме писмене комуникације

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- пише одговоре на питања писаним ћириличним словима, поштујући велико слово на почетку и знакове интерпункције на крају реченице
- разликује и пише позивницу, честитку и оглас према датим препорукама

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- словарица, слике, низови слика, различите врсте текстова, језичке игре.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Учитељ непосредно показује начин писања и исправљања погрешно написаног те води рачуна о техничким елементима који омогућавају правилно писање. Ученик учи да пише штампана и писана слова, речи и краће реченице. Појединачно писање слова не треба да буде дужи од два реда у свесци, а оптерећеност писањем (у континуитету) не треба да је дужи од 20 минута. Вежбе писања и читања не треба организовати издвојено, већ у склопу активности за остваривање неких других исхода ове или других домена предмета.

D. КУЛТУРА И МЕДИЈИ

ИСХОД

РАЗРАДА ИСХОДА

SJ OŠ D.1.1.

Ученик препознаје анимирани филм

- именује анимирани филм као оживљене и озвучене слике у покрету
- препознаје филмска изражајна средства: боју, звук и покрет
- препознаје кратки луткарски и цртани филм
- изражава властити доживљај филма
- одређује редослед догађаја у филму
- прича филмску причу кратког цртаног и луткарског филма
- препознаје главне и споредне ликове филма
- упоређује особине ликова
- објашњава поруку филма

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ **ДОБАР**

- препознаје луткарски и цртани филм и изражава властити доживљај
- издваја главни лик од споредних ликова филма
- према подстицајним питањима прича филмску причу
- самостално приказује ток догађај у стрипу

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- цртани и луткарски филм, тематски и садржајно примерени рецепцијским способностима ученика.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Учитељ подстиче ученика да исказе властити став о гледаном анимираним филму као и на стваралачке активности.

SJ OŠ D.1.2.

Ученик препознаје позоришну представу

- препознаје и именује позорницу и гледалиште
- препознаје луткарску представу
- изражава властити доживљај представе
- препознаје главне и споредне ликове луткарске представе
- уочава да глумаци покрећу и “осуђују” глас луткама
- оживљава сценску лутку
- изводи краћи одломак драмског текста

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ **ДОБАР**

- препознаје позорницу као место извођења луткарске представе
- изражава властити доживљај представе
- издваја главни лик од споредних ликова
- према подстицајним питањима препознаје драмску радњу
- “оживљава” сценску лутку

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- позоришна представа, тематски и садржајно примерена рецепцијским способностима ученика.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Учитељ подстиче ученика да исказе властити став о позоришној представи као и на стваралачке активности.

ИСХОД**РАЗРАДА ИСХОДА****SJ OŠ D.1.3.**

Ученик упознаје
школску библиотеку

- упознаје се са радом школске библиотеке, правилима понашања у библиотеци и начином позајмљивања књига
- проналази жељену књигу
- позајмљује, чува и на време враћа књиге из школске библиотеке (лектирне наслове и друге књиге примерене узрасту)
- разликује библиотеку од књижаре

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- самостално посећује библиотеку ради позајмљивања лектирних наслова
- према датим препорукама води дневник читања

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- сликовнице, песме, приче, деџи часописи, цртани и луткарски филм, тематски и садржајно примерени рецепцијским способностима ученика.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Учитељ у сарадњи с библиотекаром реализује најмање два часа током године у школској библиотеци. Исход се не вреднује сумативно.

SJ OŠ D.1.4.

Ученик гради
свој културни и
национални
идентитет

- негује обичаје
- посећује културне догађаје и школске/ваншколске манифестације, а у појединим и учествује
- посећује и разликује културне установе
- разговара о догађајима којима је присуствовао и вреднује их
- изражава свој доживљај културног догађаја на различите креативне начине

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- уз подстицај учитеља посећује школске и ваншколске манифестације
- посећује културне установе и догађаје, вреднује их и изражава свој доживљај

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- обичаји (дечје народне игре и песме везане за Божић и Васкрс), манифестације (нпр. Светосавска академија, Бранкови дани, Међународни дан матерњег језика), културне установе (дечје позориште, музеј, православни манастир), сусрет са писцем и слично.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Учитељ планира школске или ваншколске културне садржаје и активности према интересима ученика, могућностима школе и локалне заједнице. Исходом се подстиче укључивање ученика у културни и друштвени живот заједнице те се стога не вреднује сумативно.

А. КЊИЖЕВНОСТ

ИСХОД РАЗРАДА ИСХОДА

SJ OŠ A.2.1.

Ученик разликује песму, причу драмски текст и кратке народне умотворине

- препознаје основно осећање и тему текста
- разликује књижевне појмове према основним карактеристикама: песма, стих, строфа, проза, бајка, басна, дијалог, лик/јунак, драмска радња, драмски сукоб
- уочава једноставне песничке слике
- разликује главне од споредних ликова и упоређује њихове особине
- издваја и именује уже целине (одељке) текста
- препознаје поуку у басни;
- открива и објашњава поруку у тексту
- препознаје ономатопеју и поређење у тексту
- разликује обележја питалице, загонетке, брзалице

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- разликује песму, причу, драмски текст и кратке народне умотворине на основу текстовних обележја
- разликује главне од споредних ликова
- препознаје след догађаја у тексту
- изводи једноставне закључке у вези с текстом

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- књижевноуметнички текстови (песме, приче, бајке, басне, народне изреке, разбрајалице, ређалице, загонетке) у читанци, звучној читанци и другим изворима.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Учитељ прилагођава средину за учење различитим потребама ученика. Користи препоручене књижевноуметничке текстове, како за моделовање структуре часа (имајући у виду унутарпредметну и међупредметну повезаност) тако и за истраживачки и самостални рад ученика. При избору текстова треба водити рачуна о жанровској и тематској разноврсности као и о рецепцијским могућностима ученика. Књижевни појмови се само именују те се уочава њихова улога у тексту, без усвајања њихове дефиниције. Ученик чита пет лектирних дела са списка предложених текстова. Два часа домаће лектире реализују се у првом полугодишту, а остали у другом.

ИСХОД

РАЗРАДА ИСХОДА

SJ OŠ A.2.2.

Ученик развија читалачку навику

- самостално бира кратко књижевно дело за развијање читалачке навике
- у садржају разликује приповедање, опис и дијалог

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- уз подстицај учитеља чита кратко књижевно дело примерено узрасту

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- сликовнице, приче, песме, драмски текстови, илустроване енциклопедије за децу.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Ученик чита најмање два краћа књижевна дела примерена узрасту, која је одабрао самостално или по препоруци учитеља или библиотекара. Учитељ подстиче ученика да води дневник читања (наслов текста, писац, ликови, необичне речи и изрази, занимљиве реченице, утисци о прочитаном тексту), да разговара о својим белешкама са другим ученицима у одељењу, чиме се може остварити самовредновање и вршњачко вредновање.

V. ЈЕЗИК

ИСХОД РАЗРАДА ИСХОДА

SJ OŠ B.2.1.

Ученик обогаћује фонд речи

- проналази значење речи у речнику и лексикону
- саставља властити мали речник (у свесци)
- разликује гласове и слоге (самогласнике, сугласнике, слоготворно “р”)
- раставља речи на слоге;
- разликује речи сличног и речи супротног значења
- разликује матерњи језик од других језика
- поштује свој језик и поштује друге језике
- препознаје екавски и ијекавски изговор

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- препознаје нове речи у тексту, проналази њихово значење, те уз подстицај примењује нове речи у свакодневном говору; самостално раставља двосложне речи на слоге

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- разговорне ситуације, књижевноуметнички текстови (песме, приче, драмски текстови, шаљиве изреке, пословице, загонетке) и језичке игре.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА

Уводити нове речи у активни речнички фонд ученика. Учитељ треба имати у виду да је успешност у овладавању језичким знањима уско повезана с конкретном ситуацијом у одељењу (одступања од књижевног говора, учесталост грешака које се јављају у усменој и писменој комуникацији) па је веома важно континуирано праћење ученика.

SJ OŠ B.2.2.

Ученик препознаје именице и глаголе

- препознаје именице као речи којима се именују бића, предмети и појаве
- препознаје глаголе као речи које означавају радњу те потврдни и одрични облик глагола
- изводи именице од глагола и глаголе од именица

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- разликује именице и глаголе у једноставним примерима

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- текстови, разговорне ситуације, језичке игре (стварне и замишљене ситуације).

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Ученици језичке појаве уочавају у оквиру текста и говорних ситуација где се оне природно испољавају, а што битно утиче на развој свесне активности ученика. Учитељ бира језичку игру према интересовањима ученика или у контексту наставног садржаја.

ИСХОД

РАЗРАДА ИСХОДА

SJ OŠ B.2.3.

Ученик разликује врсте реченица по комуникативној функцији и облику

- разликује обавештајне, упитне, узвичне и заповедне реченице
- разликује потврдан и одричан садржај реченице на основу форме

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- разликује у говору/ тексту реченице на основу интонације, знакова интерпункције и облика те уз подстицај пише реченице једноставне структуре

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- књижевноуметнички текстови, разговорне ситуације, ученички рад, школске или дневне новине, језичке игре (стварне и замишљене ситуације).

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Реченице треба уочавати у оквиру текстова и разговорних ситуација, а учитељ охрабрује ученика да самостално образложи уочену језичку појавност како би она служила као оријентир за наредне активности ученика на часу - стваралачку примену.

Учитељ треба континуирано упућивати ученика да правилно интонира реченице (нарочито упитне и узвичне) и да правилно акцентује речи. Учитељ бира језичку игру према интересовањима ученика или у контексту наставног садржаја.

SJ OŠ B.2.4.

Ученик примењује основна правописна правила

- употребљава велико слово у писању једночланих и вишечланих назива (насеља, улица, тргова и празника)
- раставља речи на слоге и раставља речи на крају ретка користећи цртицу
- уочава да се речце не и ли пишу одвојено
- уочава да се при набрајању пишу запета и две тачке

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- -уз мањи подстицај примењује правила писања основних реченичних знакова, речца, растављања речи и великог слова

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- језичке игре, књижевноуметнички текстови, ученички рад, школске или дневне новине, апликације.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Учитељ организује активности на часу које подстичу радозналост, креативност и стваралаштво у сазнавању и примени одређене језичке појавности. Приликом вежбања треба поћи од једноставнијих задатака (препознавање, преобликовање) ка сложенијим (писмено и усмено стварање).

С. КУЛТУРА ИЗРАЖАВАЊА И СТВАРАЛАШТВО

ИСХОД

РАЗРАДА ИСХОДА

SJ OŠ С.2.1.

Ученик слуша, изражава властити доживљај туђег говора и износи своје мисли, осећања и ставове

- пажљиво слуша и разуме једноставно структуриран говор/текст
- изражава властити доживљај: допадање/недопадање говора или разговора у слушаним емисијама за децу (видео запис)
- правилно изговара речи, исказе, краће реченице, пословице
- пристојно разговара са одраслим саговорником у телефонском разговору
- прилагођава ред речи говорној ситуацији
- комуницира невербалним знацима
- глуми
- препричава садржине краћих текстова, филмова, позоришних представа (слободно и по заједничком плану)
- прича о догађају или доживљају по сећању на основу стваралачке маште или према низу слика које представљају целовит догађај
- извештава о прошлом догађају (сажето)
- одгонета загонетке, питалице
- казује напамет научене песме
- учествује у расправи уз помоћ учитеља

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ **ДОБАР**

- слуша говор/текст, тачно одговара на питања у вези са садржајем
- учествује у разговору о темама блиским властитом искуству на основу датих препорука/ подстицајних питања поштујући правила учтивог опхођења

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- разговорне ситуације, књижевноуметнички текстови, филмске и позоришне представе, слике, властита искуства ученика.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Учитељ континуирано организује говорне активности на часу, охрабрује и подстиче ученика да унапређује говорну културу. Ученик на различитим садржајима развија смисао за говорни стил којег одликује једноставан израз (сажет, јасан, емотивно уздржан, али потпомогнут мимиком и гестикулацијом), одговара на питања, рецитије, расправља, прича, препричава, описује, даје предлоге, најављује, поздравља и слично.

ИСХОД

РАЗРАДА ИСХОДА

SJ OŠ C.2.2.

Ученик развија вештину читања и разумевања прочитаног

- чита наглас и у себи, разуме прочитано
- проналази у тексту одговоре на постављена питања, смешне речи и необичне изразе те разговара о њима
- чита текст по улогама
- усклађује интонацију и темпо читања са природом текста (приповедање, опис, дијалог)

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ **ДОБАР**

- чита наглас краће текстове примерене доби и интересовањима, разуме прочитано те на основу датих препорука/ подстицајних питања проналази одговоре везане за текст

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- различите врсте текстова (из читанке, домаће лектире, дечијих часописа, сликовница), језичке игре (ребуси, испуњаљке, укрштене речи), нелинеарни текстови (табеле, распореди), текстови с практичном наменом (спискови, упутства, позивнице и слично).

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Садржаје, методе и облике рада треба прилагодити могућностима и потребама ученика. Учитељ континуирано прати и проверава степен савладаности технике читања и разумевање прочитаног. Текстови треба да буду интересантни и примерени узрасту ученика.

SJ OŠ C.2.3.

Ученик развија вештину писања

- пише читко и уредно поштујући усвојена правописна правила
- пише диктат за примену правописних правила и аутодиктат
- описује предмете и ликове на основу непосредног посматрања према плану описа (заједнички, индивидуални)
- извештава о обављеном задатку (заједничка акција, спортски сусрети, такмичења у школи и слично)
- пише адресу (примаоца и пошиљаоца)
- решава и саставља загонетке, ребусе и укрштене речи (једноставни примери)
- самостално саставља краћу причу од задатих речи
- комуницира путем записане поруке (писмо, честитка, оглас, плакат)
- води дневник читања

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ **ДОБАР**

- пише одговоре на питања пуним реченицама писаним ћириличним словима, поштујући усвојена правописна правила
- уз подстицај разликује и пише краће писане поруке
- уз подстицај пише дневник читања

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- слике и низови слика, различите врсте текстова (писмо, честитка, оглас, плакат, извештај, писмени састав, диктати), језичке игре.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Учитељ води рачуна о индивидуалним могућностима ученика, подстиче га на самосталан рад и креативан начин изражавања. Вежбе писања (преписивање реченица, повезивање речи у реченице или реченица у текст, допуњавање реченица или текста, састављање реченица/текста према датим речима, постављање питања на дате одговоре, сажимање и проширивање текста, описивање и слично), не треба организовати издвојено, већ у склопу активности за остваривање неких других исхода ове или других домена предмета. Учитељ континуирано прати и мотивише ученике у подручју лепог писања, а повремено за ту активност организује и додатне часове. .

D. КУЛТУРА И МЕДИЈИ

ИСХОД	РАЗРАДА ИСХОДА
SJ OŠ D.2.1. Ученик разликује позоришну представу од анимираних филмова	<ul style="list-style-type: none"> • разликује анимиране филмове: луткарски, цртани, колажни, компјутерски) • препричава садржај анимираног филма • одређује редослед догађаја у анимираном филму • разликује главне и споредне драмске ликове • илуструје садржаје из филма (главне и споредне ликове) • разликује главне и споредне улоге у представи • изводи одломак драмског текста
	ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР <ul style="list-style-type: none"> • самостално разликује анимиране филмове од позоришне представе • препричава садржај краћег анимираног филма и позоришне представе према редоследу догађаја • изводи краћу споредну улогу драмског текста

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- анимирани филмови и позоришне представе тематски и садржајно примерени рецепцијским способностима ученика.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Учитељ подстиче ученика да исказе свој став о гледаном анимираном филму или позоришној представи, као и на стваралачке активности.

ИСХОД

РАЗРАДА ИСХОДА

SJ OŠ D.2.2.

Ученик разликује
штампане медије

- самостално позајмљује и враћа књиге
- с обзиром на периодичност објављивања разликује врсте штампаних медија
- разликује делове књиге и делове часописа
- ствара „своје“ новине

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ **ДОБАР**

- разликује књиге, дечје часописе, стрип и новине с обзиром на периодичност објављивања и садржаје; самостално именује делове књиге и часописа; уз подстицај приказује један догађај кроз стрип

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- штампани медији; дечје књиге, дечји часописи и новине, дечји стрипови.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Учитељ у сарадњи с библиотекарком реализује најмање два часа током године у школској библиотеци.

SJ OŠ D.2.3.

Ученик гради
свој културни
и национални
идентитет

- негује обичаје (дечје народне игре и песме)
- посећује културне догађаје и школске/ваншколске манифестације, а у појединим и учествује
- посећује и разликује културне установе
- разговара о догађајима којима је присуствовао и вреднује их
- изражава свој доживљај културног догађаја на различите креативне начине

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ **ДОБАР**

- уз подстицај учитеља посећује школске и ваншколске манифестације
- посећује културне установе и догађаје, вреднује их и изражава свој доживљај

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- обичаји (дечје народне игре и песме везане за Божић и Васкрс), манифестације (нпр. Светосавска академија, Бранкови дани, Међународни дан матерњег језика), културне установе (дечје позориште, музеј, православни манастир), сусрет са писцем и слично.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Учитељ планира школске или ваншколске културне садржаје и активности према интересима ученика, могућностима школе и локалне заједнице. Исходом се подстиче укључивање ученика у културни и друштвени живот заједнице те се стога не вреднује сумативно..

А. КЊИЖЕВНОСТ

ИСХОД РАЗРАДА ИСХОДА

SJ OŠ A.3.1.

Ученик разликује народну и ауторску књижевност

- идентификује обележја басне
- разликује у бајци реалне и фантастичне садржаје
- препознаје дечји роман као дужи прозни текст у ком је приказан живот или део живота неке личности
- разликује ономатопеју и поређење у тексту и говору
- уочава песничке слике као чиниоце композиције
- уочава и издваја тему у поетском и прозном тексту
- разликује лирску и епску песму
- запажа идеју у епском делу
- уочава ритам и риму у строфи и песми
- запажа повезаност догађаја и ликова у тексту са временом и местом радње
- уочава основне особине лика према изгледу, понашању и говору
- препознаје хронолошки редослед догађаја у епском делу
- разликује описивање од дијалога у тексту
- разликује кратке народне умотворине

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- препознаје дечји роман, разликује епску и лирску песму и издваја тему текста
- на основу подстицајних питања уочава повезаност догађаја и ликова у тексту са временом и местом радње те њихове основне особине

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- књижевноуметнички текстови (лирске и епске песме, приповетке, бајке, басне, кратке народне умотворине, дечји роман, драмски текст) у читанци, звучној читанци, на веб-страницама дигиталних библиотека и другим изворима.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Учитељ користити препоручене књижевноуметничке текстове, како за моделовање структуре часа (имајући у виду унутарпредметну и међупредметну повезаност) тако и за истраживачки и самостални рад ученика. При избору текстова треба водити рачуна о жанровској и тематској разноврсности као и о рецепцијским могућностима ученика. Књижевни појмови се само именују те се уочава њихова улога у тексту. Књижевни појмови: песничка слика, рима, ритам, поређење, лирска песма, епска песма, пишећев говор, говор ликова, драмски лик и глумац, драмска радња, драмски сукоб, сценски простор.

Ученик чита пет лектирних дела (са списка предложених текстова). Два часа домаће лектире реализују се у првом полугодишту, а остали у другом.

ИСХОД

РАЗРАДА ИСХОДА

SJ OŠ A.3.2.

Ученик развија читалачку навику

- самостално бира књижевна дела за развијање читалачке навике
- изражава доживљај књижевног текста (допадање/недопадање) и властити став о прочитаном поткрепљујући га наводима из текста

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

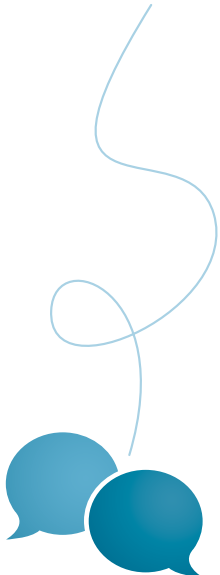
- уз подстицај учитеља чита књижевна дела примерена узрасту

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- књижевноуметнички, научнопопуларни и информативни текстови примерени рецепцијским способностима ученика.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Ученик чита најмање два књижевна дела примерена узрасту, која је одабрао самостално или по препоруци учитеља или библиотекара. Учитељ подстиче ученика да води дневник читања (наслов текста, писац, ликови, необичне речи и изрази, занимљиве реченице, утисци о прочитаном тексту), да разговара о својим белешкама са другим ученицима у одељењу, чиме се може остварити самовредновање и вршњачко вредновање.

В. ЈЕЗИК

ИСХОД РАЗРАДА ИСХОДА

SJ OŠ B.3.1.

Ученик обогаћује фонд речи

- разликује речи различитог облика, а истог или сличног значења од речи истог облика, а различитог значења
- проширује властити речник откривајући значење нових речи и примењујући их у свакодневном говору
- преобликује именице, глаголе и придеве градећи нове речи
- разликује некњижевне речи (завичајног говора) од књижевних речи

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- самостално објашњава значење речи те их примењује у једноставним изразима и реченицама свакодневног говора
- преобликује именице, глаголе и придеве градећи нове речи

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- разговорне ситуације, различите врсте текстова, језичке игре.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Учитељ у циљу јасног изражавања, потпунијег и тачнијег преноса информација и лепшег говора организује активности којима мотивише и усмерава ученика на коришћење нових и одговарајућих речи те проширивање обима значења у оквиру једне речи. Књижевне појмове ученик упознаје приликом обраде текста, а препознавање стилских средстава (ономатопеја, поређење) се заснива на доживљајној компоненти. Функционални појмови се такође усвајају током рада и није пожељно ограничавати њихов број на разреде, а учитељ треба стално да подстиче ученика да их примењује у одговарајућим ситуацијама.

SJ OŠ B.3.2.

Ученик разликује врсте речи (именице, глаголе и придеве)

- разликује властите и заједничке именице
- разликује род и број именица
- разликује глаголе као речи којима се исказује радња, стање и збивање
- препознаје лице и број глагола
- препознаје глаголске облике за исказивање прошлости, садашњости и будућности
- препознаје придеве као речи које описују именицу

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- разликује и групише према задатим критеријумима именице и глаголе; препознаје подврсте речи као и граматичке категорије (род и број именица)
- препознаје придеве у једноставним примерима

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- различити текстови, разговорне ситуације, ученички рад, школске или дневне новине, језичке игре.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Ученик језичке појаве уочава у оквиру текста и говорних ситуација где се оне природно испољавају, а што битно утиче на развој свесне активности. Уз вербално објашњење неког језичког појма интересантан је његов графички (табеле, графикони, Венов дијаграм) и сликовни (сlike, илустрације из часописа или са интернета, стрип) приказ и слично. Учитель бира језичку игру према интересовањима ученика или у контексту наставног садржаја.

ИСХОД

РАЗРАДА ИСХОДА

SJ OŠ B.3.3.

Ученик преобликује реченице и препознаје главне реченичне делове

- преобликује потврдне реченице у одричне и обрнуто
- повезује реченице у краћи везани текст
- препознаје субјекат и предикат
- препознаје облике управног говора у тексту
- преобликује управни говор у неуправни

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- уочава у говору/тексту реченице по значењу и облику те их преобликује
- у једноставним примерима (просто непроширеним реченицама) препознаје главне реченичне делове
- у једноставним примерима разликује пишећев говор од управног говора и преобликује га у неуправни

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- различити текстови, разговорне ситуације, ученички рад, школске или дневне новине, језичке игре.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Учитель планира активности у којима се реченице уочавају у оквиру текстова и разговорних ситуација, што подстиче ученика на истраживачки и стваралачки однос према језику. Учитель треба да охрабрује ученика да самостално образлаже уочену језичку појавност како би она служила као оријентир за планирање наредних активности на часу - креативну примену. Избор језичке игре зависи од интересовања ученика или од контекста наставног садржаја.

SJ OŠ B.3.4.

Ученик примењује основна правописна правила

- -употребљава велико слово у писању вишечланих властитих именица (гора, вода, места, установа, небеских тела)
- -препознаје опште скраћенице и скраћенице за мере
- -употребљава правило писања речце не и ли када стоје уз глагол
- -употребљава правило писања две тачке (двотачке) и запете у набрајању те наводника у писању управног говора

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- објашњава правила писања реченичних знакова, речца, великог слова и скраћеница
- на једноставним примерима објашњава правила писања двотачке и запете у набрајању те двотачке и наводника у управном говору

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- језичке игре, књижевноуметнички текстови, ученички радови, школске или дневне новине, апликације, диктати.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Учитељ организује активности на часу које ученика стављају у позицију да сам запажа, просуђује и закључује чиме се подстиче радозналост, креативност и стваралаштво. Правило до кога су ученици дошли треба проверити, утврдити и обогатити на новим примерима (учитељ припрема методичке предлошке за вежбање), а практична примена дате језичке појавности омогућава да оно трајно остане у свести ученика.

С. КУЛТУРА ИЗРАЖАВАЊА И СТВАРАЛАШТВО

ИСХОД	РАЗРАДА ИСХОДА
SJ OŠ C.3.1. Ученик слуша и анализира туђи говор те изражава своје мисли, осећања и ставове	<ul style="list-style-type: none"> • активно слуша и анализира говор саговорника • подешава интонацију гласа при изговору • комуницира невербалним знацима (гесте, пантомима, имитације) • пристојно разговара са познатим и непознатим људима у разним животним ситуацијама • учествује у разговорима на разне теме • разликује самостални говор (монолог) од разговора (дијалог) • учествује у расправи (поштујући тему износи властито мишљење поткрепљујући га доказима, уважава туђе мишљење) • препричава (детално и сажето) садржине текстова, филмова, позоришних представа (по заједничком и по самостално сачињеном плану) • прича о стварном или замишљеном догађају или доживљају по заједничком сачињеном плану на основу стваралачке маште • правилно структурира причање (уводни, средишњи и завршни део) • казује напамет научене текстове (лирске, епске, драмске) и глуми
	ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР <ul style="list-style-type: none"> • слуша и разуме говор изражавајући свој став о садржају слушаног • учествује у разговору на задату тему на основу датих подстицајних питања износећи властито мишљење и поштујући правила учтивог опхођења • казује напамет научен текст

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- различити текстови, разговорне ситуације, филмови, позоришне представе.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Учитељ континуирано организује говорне активности на часу, охрабрује и подстиче ученика да унапређује говорну културу, да развија говорни стил којег одликује једноставан израз (сажет, јасан, емотивно уздржан, али потпомогнут мимиком и гестикулацијом), да одговара на питања, рецитије, расправља, прича, препричава, описује, даје предлоге, најављује, поздравља и слично. Нарочито треба упућивати ученика да у говору избегава поштапалице, узречице и неодређене речи (*ах, хм, знаш, кад, овај, како се каже*).

ИСХОД	РАЗРАДА ИСХОДА
SJ OŠ C.3.2. Ученик изражајно чита и анализира различите врсте текстова	<ul style="list-style-type: none"> • чита наглас и у себи с разумевањем прочитаног • изражајно чита различите врсте текстова усклађујући интонацију и темпо читања са природом текста (приповедање, опис, монолог, дијалог) • читајући проналази одговарајуће податке о лику (опису, осећањима и начину њиховог приказивања у тексту) • изражава властити доживљај о прочитаном аргументујући га наводима из текста • издваја лепе и нове речи, необичне изразе <p>ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР</p> <ul style="list-style-type: none"> • чита краће текстове примерене доби и интересовањима те на основу подстицајних питања проналази основне податке

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- књижевноуметнички, научнопопуларни и информативни текстови.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Текстови треба да буду интересантни и примерени узрасту ученика. Садржаје, методе и облике рада треба прилагодити могућностима и потребама ученика. Учитељ континуирано прати и проверава степен савладаности технике изражајног читања (темпо, наглашавање, емоционално нијансирање) и разумевање прочитаног. Нарочито треба имати на уму да је „читање у себи“ најплодоноснији облик стицања знања јер уз претходно дате истраживачке задатке подстиче и оспособљава ученике за самостално учење.

ИСХОД

РАЗРАДА ИСХОДА

SJ OŠ C.3.3.

Ученик развија вештину писања

- пише читко и уредно контролне диктате и аутодиктате примењујући усвојена правописна правила
- описује изглед и понашање особе/лика (физички изглед и основне карактерне особине)
- описује природу на основу непосредног посматрања (карактеристичне појединости)
- обликује краће обавештење (вест) о прошлом и предстојећем догађају
- обликује опширније обавештење о прошлом догађају (извештај)
- извештава о себи (кратка аутобиографија)
- развија вештину креативног писања
- решава и саставља загонетке, ребусе и укрштене речи (сложенији примери)
- пише састав поштујући композицију (увод, средишњи део тј. разрада и завршни део тј. закључак)
- обликује краћу писану поруку (реклама и плакат; једноставнији примери)
- води дневник читања

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- самостално пише реченице примењујући усвојена правописна правила
- пише краће текстове на основу датих препорука и комуницира путем записане поруке
- самостално пише белешке о прочитаном

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- различити текстови, вест, извештај, реклама, плакат, писани састав, методички предлошци за писане вежбе.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Учитељ организује активности (припрема, писање, исправак након вршњачког вредновања, уређивање, објављивање) којима се развија креативни потенцијал ученика (препричавање текста с променом граматичког лица, допуњавање приче, дописивање приче, постављање питања на дате одговоре, писање састава на слободну тему, обликовање SMS поруке, вести, извештаја, рекламе, плаката, описивање и слично). Исход је повезан с међупредметним темама: *Учити како учити, Лични и социјални развој, Употреба информационе и комуникационе технологије.*

D. КУЛТУРА И МЕДИЈИ

ИСХОД

РАЗРАДА ИСХОДА

SJ OŠ D.3.1.

Ученик препознаје основна обележја играног филма за децу

- разликује играни филм за децу од анимираног филма и позоришне представе
- препознаје основна обележја играног филма (сценарист, режисер, филмска прича, филмско време, глумци, каскадери/ дублери и статисти)
- препознаје садржаје и ток радње
- анализира главне и споредне ликове
- одређује редослед догађаја и препричава садржај играног филма за децу
- разликује главне и споредне филмске улоге
- уочава сличности и разлике између филма и књижевног дела према ком је филм снимљен

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- разликује играни филм за децу од анимираног филма и дечје позоришне представе према подстицајним питањима
- препознаје основна обележја играног филма
- упоређује редослед догађаја у књижевном делу са редоследом догађаја играног филма

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- играни филм, анимирани филм, позоришна представа

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Учитељ подстиче ученика да исказе закључак и став о гледаном играном филму за децу, да упоређује наведене садржаје као и на стваралачке активности

238

SJ OŠ D.3.2.

Ученик разликује штампане од дигиталних медија

- разликује штампане од дигиталних медија
- препознаје пут настанка књиге
- уочава делове књижног блока (предговор, поговор, речник непознатих речи, белешка о аутору и илустратору, библиографија)
- проналази тражени податак у дечјој енциклопедији служећи се регистром
- ствара разредне новине
- проналази потребне информације на рачунару примерене узрасту
- упознаје се са могућностима злоупотребе интернета

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- разликује штампане и дигиталне медије и самостално проналази тражени податак у једном (штампаном) извору

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- штампани медији: дечје књиге, дечји часописи и новине, дечја енциклопедија;
 - дигитални медији: дигитални текстови, слике, звук и видео (Српска дечја дигитална библиотека, YouTube и слично).
-

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Учитељ подстиче ученике на укључивање у библиотеку (школску, месну), вођење бележака о прочитаним књигама (наслов, писац, утисци, главни ликови, одабране реченице, необичне и занимљиве речи), формирање личне библиотеке и слично. Учитељ формира одељењску библиотеку, а у сарадњи с библиотекаром или самостално, цедетеку и видеотеку, приређује тематске изложбе књига, организује слушање/гледање звучних/видео записа са уметничким казивањима текста, организује сусрете и разговоре са писцима, литерарне игре и такмичења и друго. У циљу остваривања овог исхода, учитељ планира, у сарадњи с библиотекаром, одржавање најмање два часа током године у школској библиотеци.

ИСХОД

РАЗРАДА ИСХОДА

SJ OŠ D.3.3.

Ученик гради свој културни и национални идентитет

- негује обичаје (дечје народне игре и песме)
 - посећује културне догађаје и школске/ваншколске манифестације, а у појединим и учествује
 - посећује и разликује културне установе
 - разговара о догађајима којима је присуствовао и вреднује их
 - изражава свој доживљај културног догађаја на различите креативне начине
-

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- уз подстицај учитеља посећује школске и ваншколске манифестације, а у неким и учествује
 - посећује културне установе и догађаје, вреднује их и изражава свој доживљај
-

239

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- културни догађаји и установе: позориште, галерије, музеји, верске установе, сусрети с књижевницима, биоскоп, разни књижевни и културни фестивали и смотре, посета медијским кућама и слично.
 - школске и ваншколске културне манифестације: Светосавска академија, Бранкови дани, Међународни дан матерњег језика, Дани културе Срба источне Славоније, Барање и западног Срема и слично.
 - обичаји: дечје народне игре и песме везане за Божић и Васкрс и слично.
-

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Учитељ планира школске или ваншколске културне садржаје и активности према интересима ученика, могућностима школе и локалне заједнице. Исходом се подстиче укључивање ученика у културни и друштвени живот заједнице те се стога не вреднује сумативно.

А. КЊИЖЕВНОСТ

ИСХОД РАЗРАДА ИСХОДА

SJ OŠ A.4.1.

Ученик разликује књижевне врсте

- описује основне карактеристике песме, бајке, басне, приповетке, дечјег романа и драме за децу
- тумачи кратке народне умотворине
- уочава значајне појединости у опису природе
- запажа изразе и речи којима су изазвани поједини утисци у текстовима
- уочава видне и звучне елементе у песничкој слици
- описује функцију понављања у стиху, строфи и песми
- препознаје персонификацију као песничку слику
- уочава и разликује делове фабуле (увод, заплет, расплет)
- уочава и тумачи изразе, речи и дијалоге којима су приказани сукоби и драматичне ситуације
- уочава дидакасије

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- разликује књижевне врсте, делове фабуле и значајне појединости у опису природе на основу подстицајних питања
- самостално издваја упечатљиве особине лика према изгледу и понашању

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- књижевноуметнички текстови (лирске и епске песме, приповетке, бајке, басне, кратке народне умотворине, дечји роман, драмски текст) у читанци, звучној читанци, веб страницама дигиталних библиотека и другим изворима.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Учитељ користити препоручене књижевноуметничке текстове, како за моделовање структуре часа (имајући у виду унутарпредметну и међупредметну повезаност) тако и за истраживачки и самостални рад ученика. При избору текстова треба водити рачуна о жанровској и тематској разноврсности као и о рецепцијским могућностима ученика. Књижевни појмови се именују те се уочава њихова улога у тексту.

Књижевни појмови: обичајна народна лирска песма, мотив, тема, идеја, видна и звучна песничка слика, персонификација, приповедач, приповедање, дијалог, монолог, опис, дидакасије.

Ученик чита шест лектирних дела (са списка предложених текстова). Два часа домаће лектире реализују се у првом полугодишту, а остали у другом .

ИСХОД **РАЗРАДА ИСХОДА**

SJ OŠ A.4.2.

Ученик развија
читалачку навику

- самостално бира књижевна дела и препоручује их другима
- анализира дело, изражава своје мишљење о прочитаном

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- уз подстицај учитеља чита књижевна дела примерена узрасту
-

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- књижевноуметнички, научнопопуларни и информативни текстови примерени рецепцијским способностима ученика.
-

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Ученик чита најмање два књижевна дела примерена узрасту, која је одабрао самостално или по препоруци учитеља или библиотекара. Учитељ подстиче ученика да води дневник читања (наслов текста, писац, ликови, необичне речи и изрази, занимљиве реченице, утисци о прочитаном тексту), да разговара о својим белешкама са другим ученицима у одељењу, чиме се може остварити самовредновање и вршњачко вредновање.

В. ЈЕЗИК

ИСХОД

РАЗРАДА ИСХОДА

SJ OŠ B.4.1.

Ученик разликује значење речи и израза те гради нове речи

- разликује и објашњава различита значења речи и израза у говорним ситуацијама
- разликује основно и пренесено значење речи
- изводи нове речи од других речи нпр. именице од придева и глагола и обрнуто
- уочава наглашене и ненаглашене речи
- замењује језичким стандардом некњижевне речи и туђице

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ **ДОБАР**

- разликује значење речи, проширује властити речник те их уз подстицај примењује у свакодневном говору

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- различити текстови, разговорне ситуације, ученички рад, школске или дневне новине, језичке игре.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Учитељ у циљу јасног изражавања, потпунијег и тачнијег преноса информација и лепшег говора организује активности којима мотивише и усмерава ученика на коришћење нових и одговарајућих речи, проширивања обима значења у оквиру једне речи, преобликовање речи у нове речи (*ученик - учити- ученички*) и слично. Књижевне појмове ученик упознаје приликом обраде текста, а препознавање стилских средстава (ономатопеја, поређење, персонификација) се заснива на доживљајној компоненти. Функционални појмови се такође усвајају током рада и није пожељно ограничавати њихов број на разреде, а учитељ стално подстиче ученика да их примењује у одговарајућим ситуацијама.

SJ OŠ B.4.2.

Ученик разликује врсте речи (именице, глаголе придеве, личне заменице и бројеве)

- уочава збирне именице
- разликује лице и број глагола
- разликује основне начине изражавања прошлости, садашњости и будућности
- разликује описне и присвојне придеве
- препознаје род и број личних заменица
- препознаје главне и редне бројеве

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ **ДОБАР**

- разликује врсте речи те глаголска времена
- уз подстицај претвара глаголска времена из презента у перфекат и футур (једноставни примери)

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- различити текстови, разговорне ситуације, ученички рад, школске или дневне новине, језичке игре.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Ученик језичке појаве уочава у оквиру текста и говорних ситуација где се оне природно испољавају, а што битно утиче на развој свесне активности. Уз вербално објашњење неког језичког појма интересантан је његов графички (табеле, графикони, Венов дијаграм) или сликовни (слике, илустрације из часописа или са интернета, стрип) приказ и слично. Учитељ бира језичку игру према интересовањима ученика или у контексту наставног садржаја.

ИСХОД

РАЗРАДА ИСХОДА

SJ OŠ B.4.3.

Ученик разликује реченице и повезује их у смислен, целивит текст

- разликује главне реченичне чланове (субјекат и предикат) и препознаје просту реченицу
- препознаје зависне реченичне чланове проширене реченице (објекат као додаток предикату и атрибут као додаток субјекту)
- разликује управни и неуправни говор у реченицама (сва три облика)

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- разликује реченице по значењу и облику
- уз подстицај обликује реченице те их повезује у краћи текст
- разликује реченичне чланове у простим реченицама
- идентификује управни и неуправни говор и разликује облике изражавања управног говора у тексту

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- различити текстови, разговорне ситуације, ученички рад, школске или дневне новине, језичке игре.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Учитељ планира активности у којима се реченице уочавају у оквиру текстова и разговорних ситуација, што подстиче ученика на истраживачки и стваралачки однос према језику. Учитељ треба да охрабрује ученика да самостално образлаже уочену језичку појавност како би она служила као орјентир за планирање наредних активности на часу - креативну примену. Избор језичке игре зависи од интересовања ученика или од контекста наставног садржаја.

SJ OŠ B.4.4.

Ученик примењује основна правописна правила

- употребљава велико слово у писању вишечланих назива (имена држава и становника држава; наслова књига, новина и часописа) те у писању присвојних придева изведених од властитих имена
- објашњава скраћенице вишечланих назива
- примењује правила писања управног и неуправног говора

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- примењује правила писања реченичних знакова, речца, великог слова, управног и неуправног говора уз подстицај

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- различити текстови, разговорне ситуације, ученички рад, школске или дневне новине, језичке игре, диктати.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Учитељ организује активности на часу које ученика стављају у позицију да сам запажа, просуђује и закључује чиме се подстиче радозналост, креативност и стваралаштво. Правило до кога су ученици дошли треба проверити, утврдити и обogaћивати на новим примерима (учитељ припрема методичке предлошке за вежбање), а практична примена дате језичке појавности омогућава да оно трајно остане у свести ученика.

ИСХОД

РАЗРАДА ИСХОДА

SJ OŠ B.4.5.

Ученик разликује основне појмове о српском језику

- уочава друштвену условљеност језика
- разликује говорни и писани језик
- разликује вербална и невербална језичка средства
- разликује појмове: службени језик и језик у службеној употреби
- уочава важност језика у очувању идентитета

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

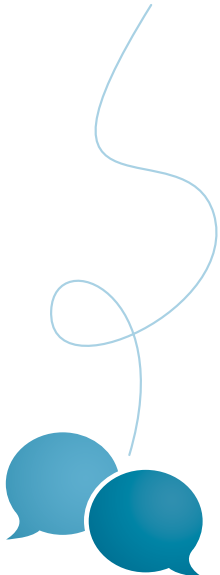
- разликује појмове службени језик и језик у службеној употреби и уочава важност језика у очувању идентитета

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- различити књижевноуметнички, научнопопуларни и информативни текстови, разговорне ситуације, језичке игре, позоришне и филмске представе, дечји часописи и новине на српском језику и сл.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Садржајима и активностима се поступно проводи описмењавање најмлађих ученика на основу ортоепских и ортографских стандарда српског књижевног језика те развијање рецептивне и продуктивне употребе језика у усменој и писаној комуникацији. Неопходно је да ученици користе српски језик у свим активностима у школи. Наведени садржаји на матерњем језику потичу на развијање, чување и поштовање властитог културног и националног идентитета.

С. КУЛТУРА ИЗРАЖАВАЊА И СТВАРАЛАШТВО

ИСХОД РАЗРАДА ИСХОДА

SJ OŠ C.4.1.

Ученик активно учествује у разговору изражавајући своје мисли, осећања и ставове

- активно слуша говор саговорника
- слуша, анализира и вреднује звучне записе, говоре и разговоре у емисијама за децу (телевизијске и радио-емисије)
- у своје казивање уноси дијалог и управни говор
- разликује говорну и неговорну поруку и елементе нејезичког споразумевања
- учествује у расправи (поштујући тему износи властито мишљење поткрепљујући га доказима; уважава туђе мишљење)
- описује слике које приказују пејзаже, ентеријере, портрете (на основу плана описа)
- препричава текст у целини (са изменом почетка или завршетка приче) по самостално сачињеном плану
- казује напамет научене текстове (лирске, епске, драмске)

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- слуша и разуме говор те изражава властита запажања
- учествује у разговору на задату тему на основу датих подстицајних питања изnoseћи властито мишљење и поштујући правила учтивног опхођења
- казује краће текстове на основу заједнички сачињеног плана

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- разговорне ситуације, различите врсте текстова, језичке игре.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Учитељ континуирано организује говорне активности на часу, охрабрује и подстиче ученика да унапређује говорну културу, да развија говорни стил којег одликује једноставан израз (сажет, јасан, емотивно уздржан, али потпомогнут мимиком и гестикулацијом), да одговара на питања, рецитије, расправља, прича, препричава, описује, даје предлоге, најављује, поздравља и слично. Треба упућивати ученика да у говору избегава поштапалице, узречице и неодређене речи.

SJ OŠ C.4.2.

Ученик изражајно чита, анализира и упоређује различите врсте текстова

- чита наглас и у себи с разумевањем прочитаног
- усклађује интонацију и темпо читања са природом текста (лирски, епски, драмски, научнопопуларни)
- поткрепљује и објашњава своје ставове читајући одломке из текста
- препричава текст у целини или по деловима (са променом граматичког лица) изменом почетка или завршетка приче) по заједнички сачињеном плану
- издваја нове речи и необичне изразе

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- чита текстове, разуме прочитано, разликује делове текста те на основу датих препорука/подстицајних питања проналази важне податке и описује основно значење прочитаног текста

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- књижевноуметнички, научнопопуларни и информативни текстови, дечји часописи и новине и др.
-

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Текстови треба да буду интересантни и примерени узрасту ученика. Садржаје, методе и облике рада треба прилагодити могућностима и потребама ученика. Учитељ континуирано прати и проверава степен савладаности технике изражајног читања (темпо, наглашавање, емоционално нијансирање) и разумевање прочитаног. Треба инсистирати на „читању у себи“ као најплодоносијем облику стицања знања јер уз претходно дате истраживачке задатке „читање у себи“ подстиче и оспособљава ученике за самостално учење.

ИСХОД

РАЗРАДА ИСХОДА

SJ OŠ C.4.3.

Ученик развија вештину писања

- пише читко и уредно контролне диктате и аутодиктате примењујући усвојена правописна правила
 - развија вештину креативног писања
 - описује сложеније односе међу предметима, бићима и појавама (стварним и измишљеним)
 - извештава о обављеном или необављеном задатку
 - саставља загонетке, брзалице, питалице, ребусе и укрштене речи
 - ствара причу према понуђеном сажетом тексту
 - обликује краћу писану поруку (реклама и плакат)
 - води дневник читања
-

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ **ДОБАР**

- према моделу пише кратке текстове једноставних структура у складу са сврхом и примаоцем
-

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- различити текстови, вест, извештај, реклама, плакат, писани састав, методички предлошци за писане вежбе.
-

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Учитељ организује активности (припрема, писање, исправак након вршњачког вредновања, уређивање, објављивање) којима се развија креативни потенцијал ученика (препричавање текста с променом граматичког лица, допуњавање приче, дописивање приче, постављање питања на дате одговоре, писање састава на слободну тему, обликовање SMS поруке, вести, извештаја, рекламе, плаката, описивање и слично). Ученицима треба помоћи да схвате да им писање омогућава размену мисли и занимљивих идеја.

Исход је повезан с међупредметним темама: *Учити како учити, Лични и социјални развој, Употреба информационе и комуникационе технологије.*

D. КУЛТУРА И МЕДИЈИ

ИСХОД

РАЗРАДА ИСХОДА

SJ OŠ D.4.1.

Ученик разликује документарни филм од играног филма и телевизијске емисије

- препознаје основна обележја документарног филма
- упоређује документарни филм са играним филмом, телевизијском или радио-емисијом за децу
- расправља о телевизијским и радио-емисијама
- вреднује позоришну представу/филм
- осмишљава и снима кратки документарни филм у трајању од три минута
- осмишљава краћу позоришну представу

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- препознаје документарни филм и разликује га од играног филма, телевизијске емисије и снимљене позоришне представе према подстицајним питањима
- уз помоћ учитеља снима кратки документарни филм

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- документарни филм, играни филм, телевизијска емисија, позоришна представа.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Учитељ подстиче ученика да искаже свој став о гледаном играном филму за децу као и на стваралачке активности: расправља о гледаној представи или филму, ствара властити краћи документарни филм камером мобилног телефона (о породици, другу, кућном љубимцу, школи и слично), осмишљава позоришну представу (сцена, костими, драмски текст, глума).

SJ OŠ D.4.2.

Ученик разликује и користи штампане и дигиталне медије

- проналази тражени податак у референтној литератури (Речнику српског језика, Правопису српског језика, илустрованој енциклопедији и слично)
- разликује дечје часописе од других врста часописа и периодичких публикација
- проналази тражене податке у часописима који су примерени његовом узрасту (нпр. Политикин Забавник, Бијела пчела, Школарац)
- уређује зидне новине
- разликује забавну и обавештајну поруку на интернету
- упознаје се са опасностима интернета (изложеност електронском насиљу, зависност од интернета, преплављеност садржајима који нису примерени узрасту)

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- проналази потребне податке у референтној литератури, часописима или едукативним дигиталним медијима на основу подстицајних питања

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- штампани медији: дечје књиге, дечји часописи и новине, дечја енциклопедија;
- дигитални медији: дигитални текстови, слике, звук и видео (Српска дечја дигитална библиотека, Антологија српске књижевности, Пројекат Растко, IC DL - *International Children's Digital Library*, YouTube и слично)

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Учитељ подстиче ученике на активније укључивање у рад библиотеке (школске, месне, градске), вођење бележака о прочитаним књигама (наслов, писац, утисци, главни ликови, одабране реченице, необичне и занимљиве речи), формирање личне библиотеке и слично. Учитељ формира одељењску библиотеку, а у сарадњи с библиотекарком или самостално, цедетеку и видеотеку, приређује тематске изложбе књига, организује слушање/гледање звучних/видео записа са уметничким казивањима текста, организује сусрете и разговоре са писцима, литерарне игаре и такмичења и др. У циљу остваривања овог исхода, учитељ планира, у сарадњи с библиотекарком, одржавање најмање два часа током године у школској библиотеци.

ИСХОД**РАЗРАДА ИСХОДА****SJ OŠ D.4.3.**

Ученик гради свој културни и национални идентитет

- негује обичаје (дечје народне игре и песме)
- посећује културне установе и догађаје*, те школске/ваншколске манифестације, а у појединим и учествује
- разликује културне установе
- разговара о догађајима којима је присуствовао и вреднује их
- изражава свој доживљај културног догађаја на различите креативне начине

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- уз подстицај учитеља посећује школске и ваншколске манифестације, а у неким и учествује; посећује културне установе и догађаје, вреднује их и изражава свој доживљај

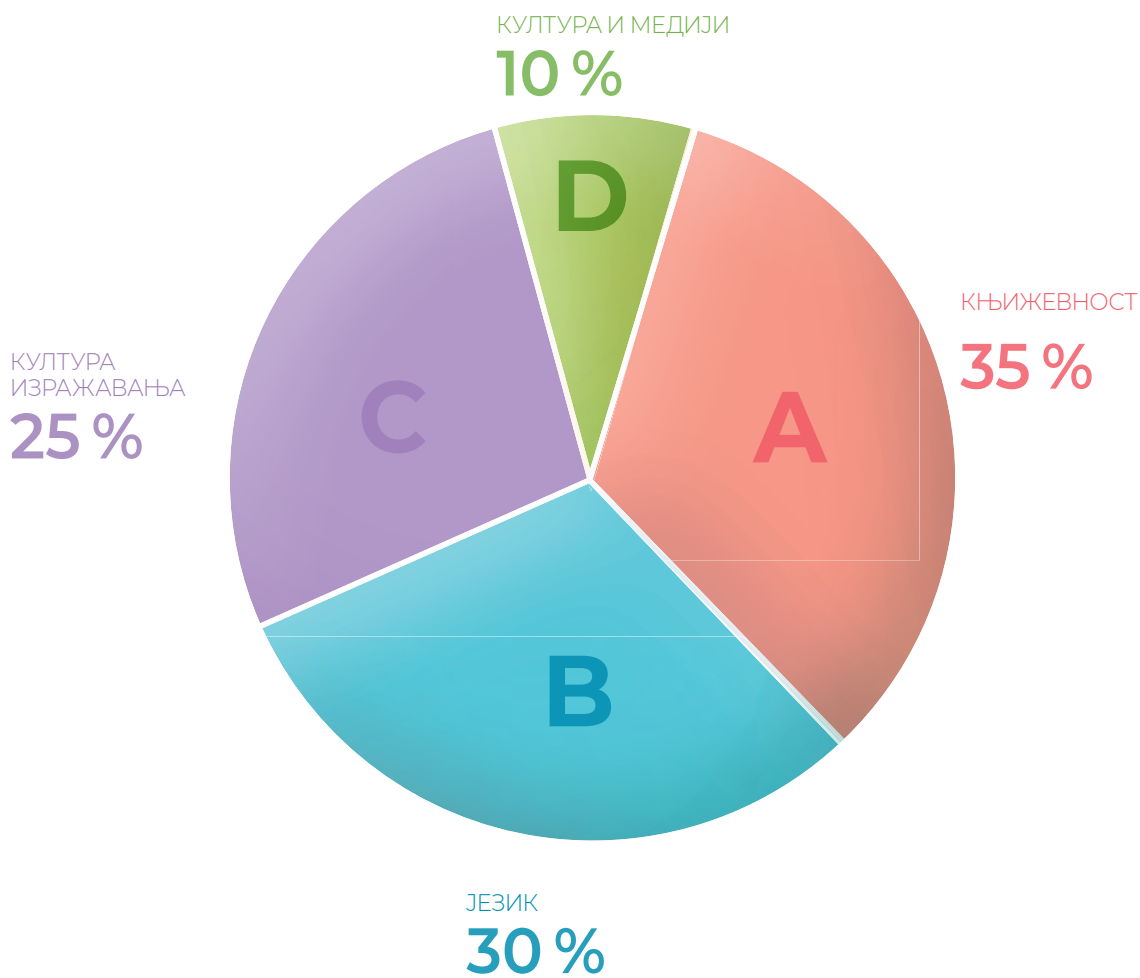
САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- културни догађаји и установе: позориште, галерије, музеји, верске установе, сусрети с књижевницима, биоскоп, разни књижевни и културни фестивали и смотре, посета медијским кућама и слично.
- школске и ваншколске културне манифестације: Светосавска академија, Бранкови дани, Међународни дан матерњег језика, Дани културе Срба источне Славоније, Барање и западног Срема и слично.
- обичаји: дечје народне игре и песме везане за Божић и Васкрс и слично.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Учитељ планира школске или ваншколске културне садржаје и активности према интересима ученика, могућностима школе и локалне заједнице. Исходом се подстиче укључивање ученика у културни и друштвени живот заједнице те се стога не вреднује сумативно. Препоручују се две посете одабраним садржајима или две активности годишње.

ПРЕДЛОГ ПОСТОТНЕ ЗАСТУПЉЕНОСТИ ДОМЕНА ОД ПЕТОГ ДО ОСМОГ РАЗРЕДА ОСНОВНЕ ШКОЛЕ.

А. КЊИЖЕВНОСТ

ИСХОД

РАЗРАДА ИСХОДА

SJ OŠ A.5.1.

Ученик разликује основне одлике књижевних родова (лирика, епика, драма)

- разликује појам књижевног рода од књижевне врсте и разликује књижевне врсте
- уочава основна обележја лирике (лирски субјекат, песничке слике и мотиви), епике (у стиху и у прози, композиција) и драме (драмска радња, дијалог, чин, појава, лица)

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- разликује књижевне врсте и уз мању помоћ учитеља разликује књижевне родове
- вођен смерницама уочава обележја књижевних родова

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- лирска песма, епска песма, приповетка, роман за децу и младе (одломак), драмски текст (радио-драма).

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Учење и поучавање о подели књижевности повезује се са књижевним текстовима. Током њихове интерпретације, ученик објашњава одлике књижевних родова и врста користећи разне методе.

SJ OŠ A.5.2.

Ученик тумачи књижевно дело и изражава свој доживљај

- изражава доживљај, расположење, запажања изазвана читањем књижевног дела
- развија способност имагинације и упоређује властита искуства с искуствима насталим током читања књижевног текста
- уочава главне мотиве, тему и поруку дела
- препознаје етичке вредности песама преткосовског циклуса и осуђује неетичко понашање негативних ликова

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

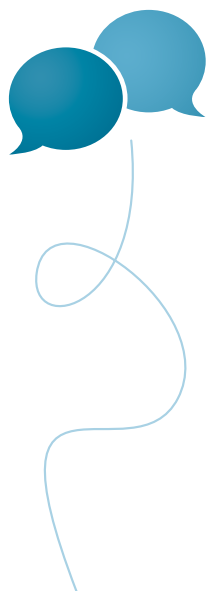
- уз подстицање учитеља изражава свој доживљај
- повремено комуницира с другим ученицима и учитељем
- уз помоћ смерница препознаје тему, поруку дела, уочава етичко и осуђује неетичко понашање ликова

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- приповетке, роман за децу и младе (одломак), авантуристички роман (лектира), песме преткосовског циклуса.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Заједничко читање краћих текстова на часу у сврху развијања трајне читалачке навике; активан разговор у којем учествују сви ученици, а чији је предмет разумевање текста на основу доживљаја. Притом се истиче важност сваког појединачног мишљења.

ИСХОД РАЗРАДА ИСХОДА

SJ OŠ A.5.3.

Ученик карактерише књижевни лик и препознаје основне облике казивања у књижевним текстовима

- карактерише књижевни лик на основу његовог изгледа, поступака, говора
- увиђа разлику између историјског и књижевног лика
- уочава разлику између приповедача и писца, приповедања у првом и трећем лицу
- препознаје нарацију и уочава разлику између нарације и других облика казивања

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- према смерницама карактерише књижевни лик на основу изгледа, поступака и говора
- препознаје нарацију и уз помоћ смерница уочава разлику између других облика казивања
- уочава разлику између приповедања у првом и трећем лицу и помоћу смерница између приповедача и писца

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- приповетке, роман за децу и младе (одломак), епске песме.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Учење и поучавање о карактеризацији књижевних ликова и различитим облицима казивања повезује се са књижевним текстовима. Током њихове интерпретације, ученик врши карактеризацију књижевног лика и уочава те разликује и именује облике казивања. Током интерпретације епских песама ученик уочава алузије на историјске догађаје. Користећи се одређеним историјским изворима, упоређује стварност и фикцију, епску и стварну биографију јунака.

SJ OŠ A.5.4.

Ученик разликује основне особине лирске и лирско-епске уметничке, те лирске и епске народне песме

- разликује уметничку од народне лирике, лирску од епске песме
- уочава особине пејзажне песме, митолошке и обредне народне песме
- препознаје мотиве и песничке слике, врсте стихова према броју слогова, слободан и везани стих
- уочава стилска изражајна средства: епитет, устаљени епитет, поређење, ономатопеју, персонификацију
- уочава особине поеме као лирско-епске врсте

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- уз помоћ смерница разликује типичне мотиве појединих врста песама, врсте стихова као и једноставнија стилска средства, препознаје слободан и везани стих
- описује основне особине уметничке и народне лирике, лирске и епске народне песме те лирско-епске уметничке песме

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- народне лирске песме, народне епске песме, лирске уметничке песме, поема.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Учење и поучавање о одликама песама повезује се са књижевним текстовима. Током њихове интерпретације, ученик објашњава одлике народне и уметничке поезије, различитих врста лирских песама те епске песме и поеме користећи разне методе.

SJ OŠ A.5.5.

Ученик развија читалачку навику

- ученик представља одабрани књижевни текст, образлаже разлоге властитога избора књижевног текста и евентуалне подстицаје за читање (препорука библиотекара, пријатеља, родитеља, наставника, филм и друго)
- уочава емоционални аспект читања везан за судбину књижевног лика; уколико постоји аналогија упоређује књижевни лик и лик у филму
- истиче најзанимљивије детаље (описе, реченице, стихове, идеје, проблеме) и подстиче друге ученике на разговор, коментар
- препоручује другим ученицима књижевни текст уз образложење
- развија читалачку навику континуираним читањем и мотивацијом за читање

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- бира књижевни текст према свом интересовању
- представља књижевни текст уз помоћ учитеља
- показује занимање и позитиван став према читању

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- ученик бира књижевни текст према свом интересовању.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Ученик представља дело које је самостално одабрао и при томе користи знања и вештине које је стекао током интерпретације књижевних дела на школском часу (књижевнотеоријско знање, аналитичко-синтетичка метода, текстуална метода и аргументација). Свој доживљај дела ученик може да изрази усмено, писмено, плакатом, дигиталним, мултимедијалним, ликовним и другим радовима. Ученик своје радове може да прикупља у ученичкој мапи или да води дневник читања.

В. ЈЕЗИК

ИСХОД РАЗРАДА ИСХОДА

SJ OŠ B.5.1.

Ученик разликује основне лексичкосемантичке категорије

- одређује значења непознатих речи и израза на основу ситуације и текста/контекста у којем су употребљени
- идентификује неknижевне речи и уочава њихову функцију у тексту/говору
- разликује једнозначност и вишезначност
- препознаје наглашене и ненаглашене речи
- проналази значења архаичних речи и израза
- проширује круг речи које употребљава у свакодневној комуникацији

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- уз подстицај разликује основне лексичкосемантичке категорије у свакодневном говору и тексту те их повремено примењује

SJ OŠ B.5.2.

Ученик разликује променљиве и непроменљиве речи у реченици и/или тексту

- разликује врсте променљивих речи: именице, глаголе, придеве, бројеве, личне именичке заменице и неличне (упитно-односне, неодређене, одричне, опште)
- разликује непроменљиве речи
- разликује нормативне од ненормативних облика речи, посебно падежне облике и гласовне промене које се јављају у промени облика речи
- разликује категорије рода, броја и падежа у именским речима
- разликује основне функције и значења падежа
- препознаје облике презента помоћних глагола (јесам, бити и хтети) у реченици и језичким ситуацијама
- упоређује одређени и неодређени облик придева у тексту
- разликује позитив, компаратив и суперлатив придева
- уочава облике компаратива и суперлатива појединих прилога за начин, количину и место (добро, лепо, мало, много, далеко)

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- уз подстицај уочава и разликује променљиве и непроменљиве речи

SJ OŠ B.5.3.

Ученик разликује, обликује и преобликује просту реченицу

- разликује структуру просте реченице: независне реченичне чланове непроширене реченице и зависне реченичне чланове проширене реченице (прави и неправи објекат, прилошке одредбе, атрибут и апозиција) те уочава њихово слагање (конгруенцију)
- разликује глаголски и именски предикат
- разликује реченицу без субјекта или предиката
- препознаје реченицу без изреченог субјекта
- влада управним и неуправним говором

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- уз подстицај уочава и разликује у тексту управни и неуправни говор, просте реченице и реченичне чланове те их преобликује и повезује у једноставан текст

ИСХОД

РАЗРАДА ИСХОДА

SJ OŠ B.5.4.

Ученик примењује правописну норму у комуникацији

- примењује правописна правила у употреби великог слова (у називима континената, држава, земаља, народа и насељених места)
- пише запету уз вокатив и апозицију
- примењује правописна правила у одвојеном и састављеном писању речце не, писању придева изведених од именица у чијој се основи налази сугласник ј, писању присвојних придева, у писању речи у којима су проведене гласовне промене
- примењује правила писања управног и неуправног говора

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- примењује уз подстицај правила писања у вези с гласовним променама, великим словом, знаковима интерпункције, речцама, управним и неуправним говором

SJ OŠ B.5.5.

Ученик упоређује стандардни српски језик и завичајни говор

- упоређује стандардни српски језик којим се говори у школи и завичајни говор
- развија правилан став према изговорима српског стандардног језика (екавски и ијекавски)

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- уочава екавски и ијекавски изговор у типичним примерима
- уочава разлике српског стандардног језика и завичајног говора
- уочава важност учења српског стандардног језика

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА

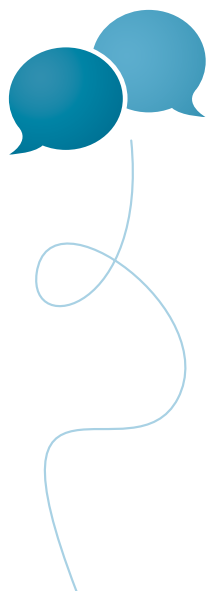
SJ OŠ B.5.1 – SJ OŠ B.5.5:

Текстови за остваривање психомоторичких циљева и функционалних задатака се бирају примерено узрасту ученика, усклађују се са њиховим интересима и потребама, а одабир се темељи на активностима описаним у разради исхода (нпр. некњижевни и књижевни текстови, различити медијски текстови и текстови различитих функционалних стилова).

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА

SJ OŠ B.5.1 – SJ OŠ B.5.5:

Поучавање језичких садржаја се проширује, наставља и ослања на остварене исходе из разредне наставе. Садржаји, методе, облици рада, активности, стратегије учења и наставна средства треба да буду одабрана у складу са комуникационим приступом. Дакле, при анализи и обликовању текста у различитим комуникационим ситуацијама и контекстима ученик примењује и користи језичка знања и вештине. Избегава се приступ језику као структурном систему граматичких узорака и настава се прилагођава језичким потребама ученика. Домена Језик интеграционо је повезана с осталим доменама.

С. КУЛТУРА ИЗРАЖАВАЊА И СТВАРАЛАШТВО

ИСХОД РАЗРАДА ИСХОДА

SJ OŠ C.5.1.

Ученик активно слуша и развија културу говорења

- разговара о тексту исказујући свој доживљај
- издваја кључне речи и идеје те објашњава значење краћег текста
- припрема краће излагање и говори према припремљеном концепту (о доживљају књижевног дела и о темама из свакодневног живота и света маште)
- примењује неговорне поруке као елементе нејезичког споразумевања
- развија и обогаћује своје говорне способности кроз изражајно казивање
- уочава поштапалице и одступање од стандардне акцентуације у говору (место акцента)
- разговара и расправља о темама из школског живота и животног окружења примењујући вештине активног слушања и пристојне комуникације

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- активно слуша текст и према смерницама издваја кључне речи и идеје
- говори, разговара и расправља према смерницама држећи се теме и примењујући
- правила пристојне комуникације
- говори изражајно у складу са својим доживљајем текста

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- текстови који су прилагођени разради исхода нпр. спонтани разговор, анегдота, опис, препричавање.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Ученик слуша најмање један текст, говори један или више монолошких текстова и учествује барем у једном дијалошком тексту. Активности током слушања/говорења се прилагођавају разради исхода.

SJ OŠ C.5.2.

Ученик развија вештину изражајног и истраживачког читања

- чита текст с разумевањем, води белешке током читања: издваја кључне речи, главне идеје, цитира, објашњава радећи на једноставнијем књижевном или некњижевном тексту
- књижевне текстове чита с разумевањем и изражајно
- ученик препознаје стилски упечатљиве реченице (у описима природе, портретима и слично)

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- из текста издваја кључне појмове и главне идеје
- увиђа кључну разлику између књижевног и некњижевног текста
- чита изражајно у складу са својим доживљајем текста

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- једноставнији књижевни и некњижевни текстови који су прилагођени разради исхода.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Ученик изражајно и истраживачки чита један или више књижевних и најмање један некњижевни текст. Активности током читања се прилагођавају разради исхода.

ИСХОД

РАЗРАДА ИСХОДА

SJ OŠ C.5.3.

Ученик развија вештину правилног и креативног писања

- изражава се писмено у складу с темом поштујући правописну норму; пише ћирилицом читко и уредно
- креативно пише на теме из свакодневног живота, света маште и краћи писани текст о доживљају књижевног дела
- уочава квалитетнија решења у погледу композиције, избору грађе, језика и стила (на сопственом писаном раду и/ли вањским предлошцима као примерима добрих решења)
- препричава краћи текст водећи рачуна о структури приче или динамичну сцену; описује простор (ентеријер, екстеријер), појединости у природи и лик по заједничком плану
- пише: вест, приватно писмо према општим правилима о писму као саставу и облику општења и попуњава формуларе попут упитника, анкете и слично

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ **ДОБАР**

- у складу с темом према смерницама обликује и пише текст једноставнијих описних и приповедних структура
- пише креативно на различите теме у складу са својим интересовањима и способностима

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- текстови једноставнијих приповедних и описних структура који су прилагођени разради исхода нпр. анегдота, стваралачко препричавање, вест, приватно писмо, имејл, упитник, анкета и слично.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Ученик пише текстове у складу са разрадом исхода и при томе пролази кроз фазе писања:

1. припремна фаза: размишљање о теми, прикупљање информација и израда
2. фаза писања по плану
3. фаза самовредновања (нпр. размишљање о учитељевим повратним информацијама, попуњавање листе процене, рубрика)
4. фаза усавршавања (преправљање, исправљање, дорада).

D. КУЛТУРА И МЕДИЈИ

ИСХОД

РАЗРАДА ИСХОДА

SJ OŠ D.5.1.

Ученик проналази информације у складу са својим задацима

- проналази потребне информације у различитим изворима (биографски податак, правописно правило и слично)
- разликује штампане и дигиталне изворе информација
- служи се референтном литературом
- познаје основне технике претраживања интернета
- уз помоћ учитеља препознаје негативне медијске садржаје (расизам, предрасуде и друге негативне друштвене појаве) и осуђује их
- свестан је могућих опасности на интернету те интернет користи безбедно и одговорно

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ **ДОБАР**

- проналази потребне информације у више различитих извора (штампаних и дигиталних) које је предложио учитељ

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- текстови из различитих уџбеника, референтна литература (*Правопис српског језика*, енциклопедије, школски речник, граматика, разни приручници), часописи за децу, едукативне интернетске странице.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Учитељ бира 2-4 текста за остварење овог исхода. Препоручује се текстуална метода, дијалогска метода и стратегије учења које подстичу и развијају ученичку самосталност. Са ученицима посебно треба разговарати о томе шта је расизам и шта су предрасуде, помоћи им да их препознају у различитим животним ситуацијама.

Исход се може остварити у корелацији са другим предметним доменама, информатиком и међупредметном темом *Учити како учити*.

SJ OŠ D.5.2.

Ученик разликује графичке елементе и уочава поступке којима се постиже жељени утицај на примаоце порука штампаних медија

- на примеру једноставнијих новинарских врста (вест, извештај, интервју, чланак) разликује графичке елементе и поступке помоћу којих се код примаоца постиже жељени утицај (нпр. величина слова, наслов, избор фотографије)
- утврђује да ли је наслов усклађен са садржајем текста те смишља други наслов
- ствара медијске текстове једноставне структуре водећи рачуна о графичким елементима

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ **ДОБАР**

- самостално открива и објашњава графичке елементе на примеру непознатог медијског текста и утврђује да ли је наслов усклађен са садржајем текста

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- текстови из часописа (нпр. спортске вести) или књиге за децу, стрип.
-

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Ученицима треба објаснити да је медијски текст порука исказана одређеним медијем; не само традиционални текст у писаном или штампаном облику, него укључује и остале медије: говор, слику, електронске медије.

Препоручује се текстуална метода, дијалогска метода, метода демонстрирања и стратегије учења које подстичу и развијају ученичку самосталност. Учитељ бира 2-4 текста за остварење овог исхода.

ИСХОД	РАЗРАДА ИСХОДА
SJ OŠ D.5.3. Ученик гради свој културни и национални идентитет	<ul style="list-style-type: none">• упознаје се с радом културних установа, посећује културне догађаје• учествује у школским и ваншколским културним манифестацијама• негује своју традицију, истражује или драматизује народне обичаје који су били праћени обредним песмама (краљице, нпр.)• развија позитиван однос према уметности, традицији и култури, које критички промишља
	ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР <ul style="list-style-type: none">• посећује културне установе и догађаје• у складу са својим задацима и интересовањима учествује у културним манифестацијама и школским приредбама, или у истраживању или драматизацији народних обичаја

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- културни садржаји: позоришне представе, ликовне изложбе, сусрети с књижевницима, посете музејима, манастирима, биоскопу, медијским кућама, разним књижевним и културним фестивалима и смотрама, сајму књига и сл.
 - школске и ваншколске културне манифестације: Светосавска академија, Бранкови дани, Дан матерњег језика, Дани културе Срба источне Славоније, Барање и западног Срема и друге
-

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Ученик током школске године у ученичку мапу или дневник бележи властите активности, запажања и доживљаје, а може да их изнесе кроз разговор са учитељем или другим ученицима. Овај исход може да се оствари у корелацији са другим предметним доменама (исход SJ OŠ A.5.4) или предметима (православни веронаук, ликовна култура).

*НАПОМЕНА: културни садржаји су наведени као предлози, а учитељ бира културне садржаје сходно могућностима, али и интересовањима ученика. Препоручују се две посете одабраним садржајима или две активности годишње.

А. КЊИЖЕВНОСТ

ИСХОД РАЗРАДА ИСХОДА

SJ OŠ A.6.1.

Ученик уочава и разликује одређене књижевне врсте усмене и ауторске књижевности

- разликује породичне и обичајне народне песме, родољубиве и социјалне песме; препознаје универзалне поруке и упоређује са савременим животом
- разликује приповетку и роман и препознаје одлике авантуристичког, историјског и научно-фантастичног романа, биографије и аутобиографије
- увиђа одлике предања и проналази примере из своје средине
- препознаје хумористично у драми

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- вођен смерницама уочава одлике прозних врста и повезује тематику и мотиве с одређеним врстама песама
- самостално препознаје хумор у драмском делу
- вођен смерницама уочава поруке дела

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- породичне народне песме, обичајне народне песме, родољубива песма, социјална песма, роман за децу и младе (лектира), одломци различитих врста романа, комедија (лектира), народне приповетке.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Учење и поучавање о књижевним врстама повезује се са књижевним текстовима. Током њихове интерпретације, ученик објашњава одлике књижевних врста користећи разне методе.

SJ OŠ A.6.2.

Ученик тумачи књижевно дело и исказује свој доживљај поткрепљујући примерима

- тумачи песничке слике и разликује конкретне и апстрактне мотиве, емоције и размишљања (рефлексije)
- ученик исказује доживљај, своје утиске, запажања потврђује примерима из текста, стварног живота те имагинацијом
- ученик препознаје етичке вредности песама косовског циклуса и циклуса песама о Марку Краљевићу и осуђује неетичко понашање

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- уз подстицање учитеља исказује свој доживљај
- уз повремене грешке разликује песничке слике, уочава конкретне мотиве и емоције, а уз помоћ учитеља уочава апстрактне мотиве и рефлексije
- разликује етичко и неетичко понашање ликова које осуђује

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- уметничке лирске песме, епске песме косовског циклуса и епске песме о Марку Краљевићу.
-

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Заједничко читање краћих текстова на часу у сврху развијања трајне читалачке навике; активан разговор у којем учествују сви ученици, а чији је предмет разумевање текста на основу доживљаја. Притом се истиче важност сваког појединачног мишљења. Током интерпретације епских песама ученик уочава алузије на историјске догађаје. Ослањајући се на знање из историје или користећи се одређеним историјским изворима, упоређује стварност и фикцију, епску и стварну биографију јунака.

ИСХОД

РАЗРАДА ИСХОДА

SJ OŠ A.6.3.

Ученик
карактерише
књижевни лик
с обзиром на
различите облике
казивања којима је
предочен

- разликује објективну и субјективну дескрипцију
 - уочава и тумачи функцију нарације, дескрипције, дијалога и монолога у обликовању лика и стварању атмосфере у књижевном тексту
 - објашњава разлику између историјског и књижевног лика
 - разликује хронолошко и ретроспективно приповедање
 - уочава појам успоравања (ретардације) радње
-

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ **ДОБАР**

- вођен смерницама разликује објективну и субјективну дескрипцију
 - уочава наглашене облике казивања којима је књижевни лик предочен те на који начин различити облици казивања доприносе изражајности
-

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- приповетке (на часу и као лектира), одломци из романа, епске песме.
-

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Учење и поучавање о карактеризацији књижевних ликова и различитим облицима казивања повезује се са књижевним текстовима. Током њихове интерпретације, ученик врши карактеризацију књижевног лика и уочава те разликује и именује облике казивања. Током интерпретације епских песама ученик уочава алузије на историјске догађаје. Ослањајући се на знање из историје или користећи се одређеним историјским изворима, упоређује стварност и фикцију, епску и стварну биографију јунака.

ИСХОД

РАЗРАДА ИСХОДА

SJ OŠ A.6.4.

Ученик уочава основне облике стиха и строфе, врсте риме, препознаје и објашњава стилска изражајна средства

- уочава и разликује моностих, дистих, терцет и катрен, разликује укрштену, обгрљену и парну риму, увиђа улогу риме у обликовању стиха
- уочава брз и спор ритам, темпо и интонацију
- уочава стилска изражајна средства (контраст, хиперболу и градацију)

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- уочава основне облике стихова и строфа
- уочава различит ритам, темпо и интонацију
- уочава контраст, хиперболу и градацију
- уочава укрштену, обгрљену и парну риму

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- лирске уметничке песме.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Учење и поучавање о одликама уметничке лирике повезује се са књижевним текстовима. Током њихове интерпретације, ученик објашњава одлике уметничке лирике користећи разне методе.

SJ OŠ A.6.5.

Ученик развија читалачку навику

- изражава властити доживљај књижевног текста и образлаже разлоге и евентуалне подстицаје за читање
- повезује књижевни текст са савременим и личним контекстом, наводи сличности и разлике
- истиче најзанимљивије детаље цитирајући књижевни текст и подстиче друге ученике на разговор, коментар
- аргументовано образлаже своје тврдње и ставове који произлазе из тумачења књижевног текста као и свој избор књижевног текста
- развија читалачку навику континуираним читањем и мотивацијом за читање и читалачку културу уважавајући различите укусе при избору књижевних текстова

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- уз помоћ учитеља представља одабрани књижевни текст и образлаже своје тврдње и ставове који произлазе из тумачења књижевног текста као и свој избор књижевног текста
- уз подстицај учитеља и других ученика развија читалачку навику и читалачку културу поштујући другачији укус

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- ученик бира књижевни текст према свом интересовању.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Ученик представља дело које је самостално одабрао и при томе користи знања и вештине које је стекао током интерпретације књижевних дела на школском часу (књижевнотеоријско знање, аналитичко-синтетичка метода, текстуална метода и аргументација). Свој доживљај дела ученик може изразити усмено, писмено, плакатом, дигиталним, мултимедијалним, ликовним и другим радовима. Ученик своје радове може да прикупља у ученичкој мапи или да води дневник читања.

В. ЈЕЗИК

ИСХОД

РАЗРАДА ИСХОДА

SJ OŠ B.6.1.

Ученик разликује основне лексичкосемантичке категорије које употребљава у свакодневној комуникацији

- разликује једнозначност и вишезначност (полисемију) те синониме, хомониме и антониме
- разликује просте речи од изведених и сложених (породица речи, корен речи)
- разликује грађење речи извођењем (творбена основа, суфикс) и слагањем (префикс) те према задатом моделу гради нове речи
- препознаје акценат у речима те разликује наглашене и ненаглашене речи

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ **ДОБАР**

- разликује једноставне примере синонима, хомонима и антонима које употребљава у комуникацији
- разликује просте речи од твореница и према моделу гради нове речи

SJ OŠ B.6.2.

Ученик разликује односе променљивих и непроменљивих речи у реченици и/или тексту

- разликује придевске заменице (присвојне и присвојна заменица сваког лица, показне, односно-упитне, одричне, неодређене и опште/одређене) и мења их кроз падеже
- разликује глаголски вид и глаголски род
- разликује основна значења и грађење неличних глаголских облика (инфинитив, глаголски придев радни и трпни) те глаголских именица (изведених од гл. основе коју чини гл. придев трпни), а глаголске прилоге препознаје
- разликује основна значења и грађење свих личних глаголских облика за исказивање времена и начина
- разликује и описује гласовне промене

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ **ДОБАР**

- на основу датих препорука и уз подстицај препознаје и разликује придевске заменице, глаголе према предмету и трајању радње те основна значења и грађење личних и неличних глаголских облика

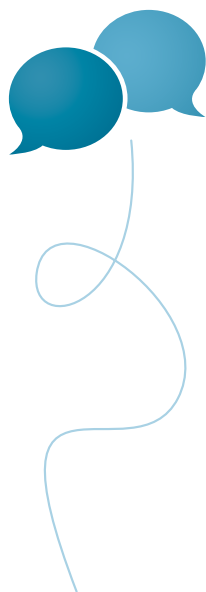
SJ OŠ B.6.3.

Ученик разликује, анализира и обликује просте реченице у говору и писању

- влада глаголским и именским предикатом
- влада структуром просте реченице (непроширене и проширене)
- уочава начине исказивања реченичних чланова (једном речју, синтагмом)

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ **ДОБАР**

- на једноставним примерима простих реченица уочава и разликује начине исказивања реченичних чланова

ИСХОД

РАЗРАДА ИСХОДА

SJ OŠ B.6.4.

Ученик примењује правописну норму у комуникацији

- примењује правописна правила у употреби великог слова (вишечлани називи покрајина и крајева, делова насеља, улица и тргова)
- разликује реченичне и правописне знаке (апостроф, три тачке, цртицу, заграду) и правилно их употребљава
- разликује и правилно пише речи у којима су проведене гласовне промене
- примењује правописна правила везана за писање глаголских облика

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- уз смернице примењује правописна правила везана за гласовне алтернације, писање великог слова, знакова интерпункције и глаголских облика

SJ OŠ B.6.5.

Ученик истражује основне податке о пореклу и развоју српског језика

- истражује основне податке значајне за развој српског језика (сеобе Словена, утицај Ћирила и Методија у развоју писмености код Срба) улогу Светог Саве у стварању првих књижевних дела на српскословенском језику; о развоју глагољице и ћирилице)
- препознаје најзначајније културноисторијске споменике (Мирослављево јеванђеље, Повеља Стефана Првовенчаног, Душанов законик)

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- уз подстицај проналази основне податке о пореклу српског језика, глагољци и ћирилице
- препознаје најзначајније књижевне споменике културе српског народа

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА**SJ OŠ B.6.1 – SJ OŠ B.6.5:**

Текстови за остваривање психомоторичких циљева и функционалних задатака се бирају примерено узрасту ученика, усклађују се са њиховим интересима и потребама, а одабир се темељи на активностима описаним у разради исхода (нпр. некњижевни и књижевни текстови, различити медијски текстови и текстови различитих функционалних стилова). Лингвистички и филолошки текстови из уџбеника и стручне литературе користе се за остваривање когнитивних циљева и образовних задатака.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА**SJ OŠ B.6.1 – SJ OŠ B.6.5:**

Поучавање језичких садржаја се проширује, наставља и ослања на остварене исходе из разредне наставе. Садржаји, методе, облици рада, активности, стратегије учења и наставна средства треба да буду одабрана у складу са комуникационим приступом. Дакле, при анализи и обликовању текста у различитим комуникационим ситуацијама и контекстима ученик примењује и користи језичка знања и вештине. Избегава се приступ језику као структурном систему граматичких узорака и настава се прилагођава језичким потребама ученика. Код исхода чији се садржаји односе на свест о језику и његовом историјском развоју (SJ OŠ B.6.5) препоручују се методе и стратегије учења које подстичу и развијају ученичку самосталност, сарадничко учење, комуникативност и креативност (истраживање, реферисање, израда презентација и плаката, тимски рад, дебате, расправе и слично). Домена *Језик* интеграционо је повезана с осталим доменама.

С. КУЛТУРА ИЗРАЖАВАЊА И СТВАРАЛАШТВО

ИСХОД	РАЗРАДА ИСХОДА
SJ OŠ C.6.1. Ученик разговара и расправља о различитим темама примењујући вештине активног слушања и пристојне комуникације	<ul style="list-style-type: none"> • слуша текст, сажима податке у белешке и образлаже значење краћег текста • исказује свој доживљај и објашњава свој став повезујући тему разговора с прочитаним или послушаним текстом • припрема краће излагање и говори према припремљеном концепту држећи се теме (о доживљају књижевног дела и о темама из свакодневног живота и света маште) • у разговору и расправи не прекида саговорника и уважава туђе мишљење

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ **ДОБАР**

- сажима текст
- обликује и говори једноставније описне и приповедне текстове
- повезује главне мисли и важне појединости с текстом
- пажљиво слуша саговорника и укључује се пристојно у разговор

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- текстови који су прилагођени разради исхода нпр. извештај, кратка прича, резиме (сажетак), анегдота, приповедни и описни текстови, разговор и расправа.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Ученик слуша најмање један текст, говори један или више монолошких текстова и учествује барем у једном дијалогском тексту. Активности током слушања/говорења се прилагођавају разради исхода.

SJ OŠ C.6.2. Ученик развија вештине истраживачког и интерпретативног читања те изражајног читања и казивања	<ul style="list-style-type: none"> • истражује и обрађује податке из релевантних извора, прати мисао (мотиве, идеје) кроз различите текстове • чита текст проверавајући ниво разумевања прочитаног • увиђа разлику између књижевних и некњижевних текстова • усклађује читање с природом књижевног и некњижевног текста • познати и непознати књижевни текст изражајно чита с разумевањем • уочава и издваја стилски упечатљиве реченице, стихове, делове дијалога или монолога • препознаје како некњижевне речи у књижевном тексту могу имати стилску функцију (обликовање лика, атмосфера) • развија и обогаћује своје говорне способности кроз изражајно казивање
---	---

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ **ДОБАР**

- уз помоћ смерница истражује и обрађује податке из релевантних извора
- препознаје важне податке (мотиве, идеје) у тексту
- усклађује своје читање с природом књижевног и некњижевног текста и уз помоћ смерница уочава стилогена места и стилску функцију некњижевних речи у књижевном тексту

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- књижевни и некњижевни текстови (познати и непознати) који су прилагођени разради исхода.
-

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Ученик истраживачки, интерпретативно и изражајно чита један или више књижевних и најмање један некњижевни текст. Активности током читања се прилагођавају разради исхода.

ИСХОД	РАЗРАДА ИСХОДА
SJ OŠ C.6.3. Ученик пише текст једноставних описних и приповедних структура и креативно се изражава	<ul style="list-style-type: none">• креативно се изражава примењујући правописну норму, пише ћирилицом читко и уредно• самостално препричава текст и карактерише лик• стваралачки препричава текст с променом гледишта (нпр. из перспективе другог лика, другог времена)• описује спољашњи и унутрашњи простор по заједничком и самостално сачињеном плану• пише: креативне радове (песме, краће приче) на слободну и задане теме, кратак извештај• уочава разлику између правила о приватној и службеној кореспонденцији• попуњава разне обрасце у којима се траже основни лични подаци• уочава и објашњава квалитетнија решења у погледу композиције, избору грађе, језика и стила (на сопственом писаном раду и/или вањским предлошцима као примерима добрих решења)
	ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР <ul style="list-style-type: none">• обликује и пише текст једноставних описних и приповедних структура у складу с темом према плану• стваралачки препричава текст према заједничком плану• креативно пише на слободну тему и уочава квалитетнија решења у погледу композиције, језика, стила

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- текстови једноставнијих приповедних и описних структура који су прилагођени разради исхода нпр. опис лика, унутрашњег и спољашњег простора, стваралачко препричавање, песма, краћа прича, кратак извештај, приватно и службено писмо, обрасци са личним подацима и слично.
-

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Ученик пише текстове у складу са разрадом исхода и при томе пролази кроз фазе писања:

1. припремна фаза: размишљање о теми, прикупљање информација и израда
 2. фаза писања по плану
 3. фаза самовредновања (нпр. размишљање о учитељевим повратним информацијама, попуњавање листе процене, рубрика)
 4. фаза усавршавања (преправљање, исправљање, дорада).
-

D. КУЛТУРА И МЕДИЈИ

ИСХОД

РАЗРАДА ИСХОДА

SJ OŠ D.6.1.

Ученик проналази и одабира најкорисније и/или њему најзанимљивије информације, у складу са својим потребама и задацима

- упоређује сличне и одабира најкорисније и/или њему најзанимљивије информације из различитих извора
- наводи извор информација, поштујући ауторска права
- осуђује увредљиве и непримерене поруке на које наилази у различитим текстовима, у штампаним или дигиталним изворима информација
- одговорно се понаша на интернету, водећи рачуна о својој и туђој сигурности и приватности

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ **ДОБАР**

- проналази потребне информације у више различитих (штампаних и дигиталних) извора, које предлаже учитељ

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- текстови из различитих уџбеника, референтна литература (дечја енциклопедија), часописи за децу, едукативне интернетске странице.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Са ученицима треба разговарати о томе шта су то ауторска права и помоћи им да освесте шта је плагијат. Препоручује се текстуална метода, дијалошка метода и стратегије учења које подстичу и развијају ученичку самосталност. Исход се може остварити у корелацији са другим предметним доменама, информатиком и међупредметном темом *Учити како учити*.

SJ OŠ D.6.2.

Ученик објашњава како се помоћу графичких елемената постиже жељени утицај на примаоце порука штампаних медија

- просуђује како се помоћу графичких елемената (величина слова, наслов, избор фотографије и слично) постиже жељени утицај на примаоца поруке
- објашњава како се упечатљивим насловима привлачи шира публика
- ствара краће медијске текстове, водећи рачуна о утицају који жели да постигне

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ **ДОБАР**

- на примеру непознатог медијског текста објашњава како се и какав утицај постиже помоћу графичких елемената, с посебним освртом на наслов

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- спортске вести, извештај са утакмице нпр., чланци из дневних новина прилагођени узрасту детета, часописи за децу, књиге за децу, стрип, интернет.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Препоручује се текстуална метода, дијалошка метода и стратегије учења које подстичу и развијају ученичку самосталност и креативност. Учитељ бира 2-4 текста за остварење овог исхода.

ИСХОД

РАЗРАДА ИСХОДА

SJ OŠ D.6.3.

Ученик гради свој културни и национални идентитет

- упознаје се с радом културних установа, посећује културне догађаје
- учествује у школским и ваншколским културним манифестацијама
- негује своју традицију; истражује или драматизује народне обичаје који су праћени обичајним песмама (игре свадбеног церемонијала, нпр.)
- развија позитиван однос према уметности, традицији и култури, које критички промишља

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- посећује културне установе и догађаје
- у складу са својим задацима и интересовањима учествује у културним манифестацијама и школским приредбама, или у истраживању или драматизацији народних обичаја

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- културни садржаји: позоришне представе, ликовне изложбе, сусрети с књижевницима, посете музејима, манастирима, биоскопу, медијским кућама, разним књижевним и културним фестивалима и смотрама, сајму књига и слично.
- школске и ваншколске културне манифестације: Светосавска академија, Бранкови дани, Дан матерњег језика, Дани културе Срба источне Славоније, Барање и западног Срема и друге.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Ученик током школске године у ученичку мапу или дневник бележи властите активности, запажања и доживљаје, а може да их изнесе кроз разговор са учитељем или другим ученицима. Овај исход може да се оствари у корелацији са другим предметним доменама (исход SJ OŠ A.6.1.) или предметима (православни веронаук, ликовна култура)

*НАПОМЕНА: Културни садржаји су наведени као предлози, а учитељ бира културне садржаје сходно могућностима, али и интересовањима ученика. Препоручују се две посете одабраним садржајима или две активности годишње.

А. КЊИЖЕВНОСТ

ИСХОД

РАЗРАДА ИСХОДА

SJ OŠ A.7.1.

Ученик сврстава књижевна дела у одређени књижевни род и књижевну врсту

- доводи у везу формалне и садржајне особине књижевних дела и сврстава их у одређени књижевни род
- препознаје типичне епске и лирске мотиве
- разликује основне драмске врсте
- истиче сличности и разлике између књижевних родова писане и усмене књижевности (на тематско-мотивском плану, стих, интернационални мотиви)
- уочава особине дневника, легендарних прича, путописа
- уочава хумор, иронију и сатиру

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ **ДОБАР**

- уочава формалне и садржајне и особине књижевног текста које повезује с одређеним књижевним родом и врстом, као и сличности и разлике између писане и усмене књижевности
- самостално препознаје хумор у драмском делу, а иронично и сатирично уз помоћ учитеља

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- народне епске и лирске песме, народне приче и предања о Светом Сави (лектира), сатирична приповетка, комедија, уметничке лирске песме.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Учење и поучавање о подели књижевности повезује се са књижевним текстовима. Током њихове интерпретације, ученик објашњава одлике књижевних родова и врста користећи разне методе.

268

SJ OŠ A.7.2.

Ученик тумачи књижевно дело, исказује доживљај и заузима вредносни став

- повезује свој доживљај, расположење, запажање, емпатију с претходним литерарним искуством и стварним животом
- издваја проблеме, идеје или поруке у књижевном тексту
- вреднује књижевни текст и аргументује властита запажања у вези с прочитаним текстом
- процењује етичку вредност епских песама, покосовског, хајдучког и ускочког циклуса

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ **ДОБАР**

- уз подстицање учитеља исказује свој доживљај и вредносни став
- издваја кључне идеје и процењује их уз помоћ смерница наводећи примере из текста и живота

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- епске народне песме покосовског те хајдучког и ускочког циклуса

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Заједничко читање краћих текстова на часу у сврху развијања трајне читалачке навике; активан разговор у којем учествују сви ученици, а чији је предмет разумевање текста на основу доживљаја. Притом се истиче важност сваког појединачног мишљења. Током интерпретације епских песама ученик уочава алузије на историјске догађаје. Ослањајући се на знање из историје или користећи се одређеним историјским изворима, упоређује стварност и фикцију, епску и стварну биографију јунака.

ИСХОД РАЗРАДА ИСХОДА**SJ OŠ A.7.3.**

Ученик разликује обележја прозног дела

- разликује фабулу и сиже, уочава уоквирену фабулу, статичке и динамичке мотиве, епизоде и епизодне ситуације
- препознаје унутрашњи монолог

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- уз помоћ смерница разликује обележја прозног дела
- уочава одлике унутрашњег монолога и описује на примерима

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- хумористички роман (лектира), приповетке и одломци из романа.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Учење и поучавање о уметничкој епици повезује се са књижевним текстовима. Током њихове интерпретације, ученик објашњава одлике прозног дела користећи разне методе.

SJ OŠ A.7.4.

Ученик разликује одређене врсте карактеризације ликова

- портретише лик према спољашњим и унутрашњим особинама
- разликује физичку, етичку, психолошку, друштвену и језичку карактеризацију лика
- уочава „црно-белу“ технику у обликовању лика у епским народним песмама

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- портретише лик разликујући физичку, етичку и друштвену карактеризацију и уз помоћ смерница језичку и психолошку карактеризацију

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- хумористички роман (лектира), приповетке и одломци из романа, епске народне песме.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Учење и поучавање о карактеризацији књижевних ликова повезује се са књижевним текстовима. Током њихове интерпретације, ученик врши карактеризацију књижевног лика и уочава те разликује и именује врсте карактеризације ликова.

ИСХОД

РАЗРАДА ИСХОДА

SJ OŠ A.7.5.

Ученик разликује песму у стиху и песму у прози, анализира улогу стилских изражајних средстава у књижевном делу

- препознаје лиричност песме у прози
- уочава особине љубавне, елегичне и рефлексивне песме те посленичке народне песме (песме о раду)
- уочава стилска изражајна средства: симбол, алегорију
- разликује метафору и словенску антитезу

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- препознаје типичне мотиве љубавне и посленичке народне песме
- уз помоћ смерница препознаје песму у прози, особине елегичне и рефлексивне песме
- препознаје симбол и алегорију

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- песма у прози, љубавне песме, рефлексивна песма, елегија, народне посленичке песме.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Учење и поучавање о песмама у стиху и прози те о стилским изражајним средствима повезује се са књижевним текстовима. Током њихове интерпретације, ученик разликује и објашњава одлике песама у стиху и у прози те препознаје и објашњава улогу стилских изражајних средстава.

SJ OŠ A.7.6.

Ученик развија читалачку навику

- изражава властити доживљај и образлаже разлоге за читање књижевног дела
- истиче најзанимљивије детаље цитирајући текст и подстиче друге ученике на разговор, коментар
- одабране текстове повезује с литерарним искуством и стварним животом
- развија читалачку навику континуираним читањем и читалачку културу уважавајући различите укусе и прихватајући сугестије учитеља и других ученика при избору књижевноуметничких текстова

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- уз помоћ смерница представља књижевно дело другим ученицима
- континуирано чита, прати шта други ученици читају, уважава различито мишљење и другачији став и укус

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- ученик бира књижевни текст према свом интересовању..

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Ученик представља дело које је самостално одабрао и при томе користи знања и вештине које је стекао током интерпретације књижевних дела на школском часу (књижевнотеоријско знање, аналитичко-синтетичка метода, текстуална метода и аргументација). Свој доживљај дела ученик може да изрази усмено, писмено, плакатом, дигиталним, мултимедијалним, ликовним и другим радовима. Ученик своје радове може да прикупља у ученичкој мапи или да води дневник читања.

В. ЈЕЗИК

ИСХОД РАЗРАДА ИСХОДА

SJ OŠ B.7.1.

Ученик разликује основне лексичкосемантичке категорије

- разликује једнозначност и вишезначност (парониме), пејоративе и хипокористике
- разликује наглашене од ненаглашених речи које правилно изговара и пише
- разликује врсте акцената у српском језику
- проширује круг речи које употребљава у свакодневној комуникацији

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- разликује основне лексичкосемантичке категорије, у комуникацији
- препознаје врсте акцената

SJ OŠ B.7.2.

Ученик разликује и објашњава односе променљивих и непроменљивих речи у реченици и/или тексту

- анализира врсте променљивих и непроменљивих речи
- разликује именичке заменице
- влада граматичким категоријама променљивих речи
- препознаје падежну синонимију

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- разликује и објашњава променљиве и непроменљиве речи у реченици

SJ OŠ B.7.3.

Ученик анализира сложену реченицу

- разликује зависне реченичне чланове (објекат, прилошке одредбе, атрибут и апозиција)
- уочава сложену реченицу у тексту
- повезује просте реченице у сложену и раставља сложену реченицу на просте
- познаје врсте напоредних односа међу реченицама и реченичним члановима
- разликује независносложене реченице према комуникативној функцији
- у зависносложеној реченици препознаје самосталну (главну, независну) и несамосталну (зависну) реченицу
- препознаје инверзију
- препознаје врсте синтагми у сложеним реченицама
- уочава везнике у сложеним реченицама и препознаје њихову функцију

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- уочава сложену реченицу и начин повезивања простих реченица у сложену
- уз подстицај разликује врсте зависних и независних предикатских реченица

ИСХОД**РАЗРАДА ИСХОДА****SJ OŠ B.7.4.**

Ученик примењује правописну норму у писаној комуникацији

- примењује правила писања управног говора и великог слова (у називима друштава, организација, удружења, покрета и јавних скупова), знакова интерпункције и скраћеница

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- разликује правописне и интерпункцијске знакове и примењује их у типичним примерима

SJ OŠ B.7.5.

Ученик проналази податке о почецима српске писмености из глагољских и ћириличких споменика српске културе

- проналази информације о почецима писмености и настанку најзначајнијих писама у свету
- познаје старословенске споменике
- уочава карактеристичне особине старословенског текста
- уочава место српског језика у породици словенских језика
- упоређује словенска писма глагољицу и стару ћирилицу са данашњом српском ћирилицом

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- уз дате препоруке и подстицај проналази основне податке из глагољских и ћириличких споменика о почецима српске писмености

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА**SJ OŠ B.7.1 – SJ OŠ B.7.5:**

Текстови за остваривање психомоторичких циљева и функционалних задатака се бирају примерено узрасту ученика, усклађују се са њиховим интересима и потребама, а одабир се темељи на активностима описаним у разради исхода (нпр. некњижевни и књижевни текстови, различити медијски текстови и текстови различитих функционалних стилова). Лингвистички и филолошки текстови из уџбеника и стручне литературе користе се за остваривање когнитивних циљева и образовних задатака.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА**SJ OŠ B.7.1 – SJ OŠ B.7.5:**

Поучавање језичких садржаја се проширује, наставља и ослања на остварене исходе из разредне наставе. Садржаји, методе, облици рада, активности, стратегије учења и наставна средства треба да буду одабрана у складу са комуникационим приступом. Дакле, при анализи и обликовању текста у различитим комуникационим ситуацијама и контекстима ученик примењује и користи језичка знања и вештине. Избегава се приступ језику као структурном систему граматичких узорака и настава се прилагођава језичким потребама ученика. Код исхода чији се садржаји односе на свест о језику и његовом историјском развоју (SJ OŠ B.7.5) препоручују се методе и стратегије учења које подстичу и развијају ученичку самосталност, сарадничко учење, комуникативност и креативност (истраживање, реферисање, израда презентација и плаката, тимски рад, дебате, расправе и слично). Домена *Језик* интеграционо је повезана с осталим доменама.

С. КУЛТУРА ИЗРАЖАВАЊА И СТВАРАЛАШТВО

ИСХОД

РАЗРАДА ИСХОДА

SJ OŠ C.7.1.

Ученик разговара, расправља и процењује садржај различитих врста текстова

- активно слуша текст, процењује његову занимљивост, корисност, информативност и експресивност
- изводи закључке и аргументовано исказује свој став о одређеној теми
- припрема и говори целовит говорни текст на одређену тему
- говори у складу с темом и приликом у којој говори, водећи рачуна о публици којој се обраћа

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ **ДОБАР**

- уз помоћ смерница процењује слушани текст и аргументовано исказује свој став
- разговара и према смерницама расправља о одређеној теми поштујући правила пристојне комуникације
- припрема и говори краћи текст на одређену тему

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- текстови који су прилагођени разради исхода нпр. информативни, излагачки, описни, приповедни.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Ученик слуша најмање један текст, говори један или више монолошких текстова и учествује барем у једном дијалошком тексту. Активности током слушања/говорења се прилагођавају разради исхода.

SJ OŠ C.7.2.

Ученик истраживачки чита, процењује текст и развија своје изражајноговорне способности

- чита текст, изводи закључке о прочитаном тексту који аргументовано објашњава и тумачи
- проналази информације у некњижевном тексту, процењује њихову занимљивост, информативност, корисност; издваја главне идеје у књижевном тексту, прати њихов развој и уочава на који начин доприносе естетској вредности
- издваја стилски упечатљиве реченице, делове текста и уочава језичкостилске поступке који доприносе естетички књижевног текста (улога фразеологизама, жаргонизама, стилска функција нестандартне акцентуације, језичка карактеризација и слично)
- усклађује читање с природом текста
- развија и обогађује своје говорне способности кроз изражајно казивање

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ **ДОБАР**

- чита текст с разумевањем, изводи закључке аргументовано објашњавајући значење текста у целини
- уз помоћ смерница процењује некњижевни и књижевни текст
- усклађује читање у складу с природом текста

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- књижевни и некњижевни текстови који су прилагођени разради исхода.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Ученик истраживачки, интерпретативно и изражајно чита један или више књижевних и најмање један некњижевни текст. Активности током читања се прилагођавају разради исхода.

ИСХОД	РАЗРАДА ИСХОДА
<p>SJ OŠ C.7.3.</p> <p>Ученик пише текст сложенијих описних и приповедних структура и креативно се изражава</p>	<ul style="list-style-type: none"> • пише текст сложенијих приповедних и описних структура у складу с темом и према плану, примењујући правописну норму; пише ћирилицом читко и уредно • препричава текст с променом редоследа догађаја, сажето препричава из позиције првог или трећег лица • описује: унутрашњост простора, спољашњи простор, лик (из околине или књижевни), технички (објективан опис) и сугестивно (лични тон при описивању) • анализира квалитетнија решења у погледу композиције, избору грађе, језика и стила (на сопственом писаном раду и/ли вањским предлошцима као примерима добрих решења) • пише сажетак (резиме) • пише: честитку, позивницу, захвалницу, службено писмо, имејл поруку <p>ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР</p> <ul style="list-style-type: none"> • обликује и пише текст сложенијих приповедних и описних структура у складу с темом и према плану • стваралачки и сажето препричава текст према заједнички сачињеном плану и описује мењајући перспективу (време, приповедач, субјективно/ објективно)

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- текстови сложенијих приповедних и описних структура који су прилагођени разради исхода нпр. опис лика, унутрашњег и спољашњег простора, технички опис, разне врсте препричавања, резиме, честитка, позивница, захвалница, службено писмо, имејл порука и слично.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Ученик пише текстове у складу са разрадом исхода и при томе пролази кроз фазе писања:

1. припремна фаза: размишљање о теми, прикупљање информација и израда
2. фаза писања по плану
3. фаза самовредновања (нпр. размишљање о учитељевим повратним информацијама, попуњавање листе процене, рубрика)
4. фаза усавршавања (преправљање, исправљање, дорада).

D. КУЛТУРА И МЕДИЈИ

ИСХОД

РАЗРАДА ИСХОДА

SJ OŠ D.7.1.

Ученик разликује емпиријску и медијску стварност

- упоређује разлику између догађаја и начина како је представљен у медијима
- упоређује како различити медији различито представљају исти догађај
- креира два медијска текста који на различите начине и из различитих позиција приказују исти догађај, презентује их и дискутује

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ **ДОБАР**

- према смерницама и на новом примеру упоређује емпиријску и медијску стварност

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- различити медијски текстови из различитих извора (телевизија, штампа, интернет) по избору учитеља или ученика.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Ученици или учитељ треба да одаберу најмање два медијска текста који различито представљају исти догађај.

Ученицима треба да се објасни да је медијски текст порука исказана одређеним медијем; не само традиционални текст у писаном или штампаном облику, него укључује и остале медије: говор, слику, електронске медије (врсте медијских текстова: роман, песма, писмо, музички спот, СМС, блог, веб страница, каталог, стрип, новине, имејл, филм, видео-игрица итд.)

Препоручује се текстуална метода и друге методе и стратегије учења које подстичу и развијају ученичку самосталност, сарадничко учење, комуникативност и креативност. Ученик треба да освести да медијске поруке нису прост одраз реалности, већ конструкције. То се може појаснити на примеру фотографије обрађене у фотошопу (ученик може да обради своју фотографију у фотошопу и на тај начин доћи до закључка да је она одраз његовог избора, не реалности, тј. да је таква (обрађена) фотографија његова конструкција).

SJ OŠ D.7.2.

Ученик разликује високу и популарну културу

- објашњава разлику између високе и популарне културе и њихових производа (музика, филм, мода) и уочава њихову функцију пружања задовољства конзументима
- објашњава везу популарне културе и савремених друштвених трендова
- објашњава зашто је могуће да различити примаоци различито реагују на исти текст (узраст, пол, лична интересовања)
- уочава причу као темељ текста популарне културе
- износи своје мишљење о производима популарне културе

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ **ДОБАР**

- објашњава разлику између високе и популарне културе
- помоћу смерница објашњава утицај и улогу популарне културе у свакодневном животу

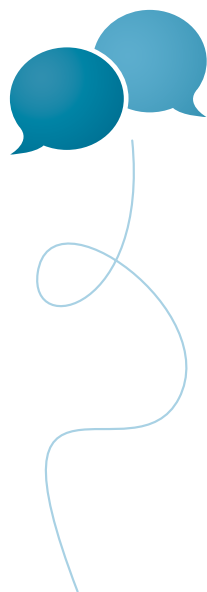
САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- текстови популарне музике, стрипови, тривијална књижевност, играни филмови, други савремени текстови.
-

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Учитељ или ученик бира 2-4 текста за остварење овог исхода. Препоручује се текстуална метода и друге методе и стратегије учења које подстичу и развијају ученичку самосталност, комуникативност и креативност.

Појмови: висока култура, популарна култура, конзумент (објашњење ових појмова прилагодити узрасту ученика).

ИСХОД

РАЗРАДА ИСХОДА

SJ OŠ D.7.3.

Ученик гради свој културни и национални идентитет

- упознаје се с радом културних установа, посећује и вреднује културне догађаје
 - учествује у школским и ваншколским културним манифестацијама
 - негује своју традицију; истражује или драматизује живот предака приказујући различите старе послове (посленичке песме), упоређује наш живот са животом наших предака
 - развија позитиван однос према уметности, традицији и култури, које критички промишља
-

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ **ДОБАР**

- посећује културне установе и догађаје
 - у складу са својим задацима и интересовањима учествује у културним манифестацијама и школским приредбама, или у истраживању или драматизацији народних обичаја
-

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- културни садржаји: позоришне представе, ликовне изложбе, сусрети с књижевницима, посете музејима, манастирима, биоскопу, медијским кућама, разним књижевним и културним фестивалима и смотрама, сајму књига и слично.
 - школске и ваншколске културне манифестације: Светосавска академија, Бранкови дани, Дан матерњег језика, Дани културе Срба источне Славоније, Барање и западног Срема и друге.
-

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Ученик током школске године у ученичку мапу или дневник бележи властите активности, запажања и доживљаје, а може да их изнесе кроз разговор са учитељем или другим ученицима. Овај исход може да се оствари у корелацији са другим предметним доменама (исход SJ OŠ A.7.5.) или предметима (православни веронаук, ликовна култура).

*НАПОМЕНА: Културни садржаји су наведени као предлози, а учитељ бира културне садржаје сходно могућностима, али и интересовањима ученика. Препоручују се две посете одабраним садржајима или две активности годишње.

А. КЊИЖЕВНОСТ

ИСХОД РАЗРАДА ИСХОДА

SJ OŠ A.8.1.

Ученик разликује кључне стилске, структурне и естетске особине књижевног текста

- разликује научнопопуларне, информативне и књижевне текстове
- процењује вредности књижевне уметности према литерарном искуству (сагледавајући језичко-стилске, идејно-естетске и друге вредности књижевног текста)

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- објашњава разлику између научнопопуларних, информативних и књижевних текстова
- сагледава вредности литерарног текста и у којој мери утиче на његове емоције, ставове и вредности

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- научнопопуларни, информативни и књижевни текстови по избору учитеља.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Учење и поучавање о различитим особинама књижевних текстова повезано је са интерпретацијом истих. Током интерпретације, ученик препознаје стилски различите књижевне текстове користећи различите методе рада, процењује вредности књижевне уметности према литерарном искуству.

SJ OŠ A.8.2.

Ученик исказује доживљај књижевног дела и критички га вреднује

- уочава уметничку функцију дескрипције (портрет, пејзаж, екстеријер, ентеријер)
- исказује свој доживљај, заузима критички став према проблемима, идејама, порукама књижевног дела
- уочава универзалне вредности и поруке, естетску и историјску вредност епских песама циклуса о ослобођењу Србије и Црне Горе

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- исказује свој доживљај и образлаже своје виђење проблема и идеја истакнутих у делу
- уочава универзалне вредности и поруке дела

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- приповетке, епске народне песме циклуса о ослобођењу Србије и Црне Горе.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Заједничко читање краћих текстова на часу у сврху развијања трајне читалачке навике; активан разговор у којем учествују сви ученици, а чији је предмет разумевање текста на основу доживљаја. Притом се истиче важност сваког појединачног мишљења. Током интерпретације епских песама ученик уочава алузије на историјске догађаје. Ослањајући се на знање из историје или користећи се одређеним историјским изворима, упоређује стварност и фикцију, епску и стварну биографију јунака.

ИСХОД

РАЗРАДА ИСХОДА

SJ OŠ A.8.3.

Ученик уочава особине епско-лирских врста, препознаје основне књижевнаучне врсте и сложенија језичко-стилска средства

- разликује епске и лирске песме; уочава особине љубавних народних и уметничких песама
- запажа основне особине епско-лирских врста (на примеру баладе)
- уочава основне особине пева, путописа, мемоара, репортаже, епистоларне форме
- препознаје есеј
- усваја појам трагичног
- препознаје стилска средства метонимију, асонанцу и алитерацију и уочава изражајну функцију рефрена и опкорачења

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- препознаје и наводи основне особине епско-лирских врста (на примеру баладе)
- уочава основне особине књижевнаучних врста као и сложенија језичко-стилска средства

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- епске песме, лирске народне песме, лирске љубавне уметничке и народне песме, путописна проза, епско-лирска песма, мемоари, епистоларни текст и репортажа по избору учитеља.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Учење и поучавање о различитим врстама и језичко-стилским средствима повезује се са књижевним текстовима. Током њихове интерпретације, ученик препознаје и објашњава особине епско-лирских, те књижевнаучних врста, као и сложенија језичко-стилска средства користећи различите методе рада.

SJ OŠ A.8.4.

Ученик развија читалачку навику

- изражава властити доживљај књижевног текста и образлаже разлоге свог избора књижевног текста
- уочава заједничке карактеристике омиљеног жанра и омиљених аутора
- занимљивим детаљима из текста или контекста покушава да заинтересује друге ученике
- објашњава универзалне поруке књижевног текста
- аргументовано расправља о вредностима изабраних књижевних текстова; уважава различите књижевне укусе

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- процењује одабрани књижевни текст и уз смернице образлаже карактеристике омиљеног жанра
- даје и прихваћа сугестије у вези са читањем, прати активно свој напредак и уважава различите књижевне укусе

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- ученик бира књижевни текст према свом интересовању.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Ученик представља дело које је самостално одабрао и при томе користи знања и вештине које је стекао током интерпретације књижевних дела на школском часу (књижевнотеоријско знање, аналитичко-синтетичка метода, текстуална метода и аргументација). Свој доживљај дела ученик може да изрази усмено, писано, плакатом, дигиталним, мултимедијалним, ликовним и другим радовима. Ученик своје радове може да прикупља у ученичкој мапи или да води дневник читања.

В. ЈЕЗИК

ИСХОД	РАЗРАДА ИСХОДА
SJ OŠ B.8.1. Ученик објашњава, разликује, повезује и примењује основне лексичкосемантичке категорије у свакодневној комуникацији	<ul style="list-style-type: none"> • објашњава значење устаљених израза и фразеологизама са којима се среће у школи и свакодневној комуникацији • примењује основне лексичкосемантичке категорије у споразумевању • одређује значење непознатих речи и израза на основу контекста у ком су употребљени • користи основна правила акценатске норме
	ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР <ul style="list-style-type: none"> • уз подстицај употребљава речи пренесеног значења • објашњава устаљене изразе и фразеологизме • одређује место реченичног акцента у једноставнијим примерима
SJ OŠ B.8.2. Ученик анализира односе променљивих и непроменљивих речи у реченици и/или тексту те гради речи према основним принципима грађења	<ul style="list-style-type: none"> • разликује врсте променљивих и непроменљивих речи • препознаје падежну синонимију • познаје основне принципе творбе речи (извођење, слагање, комбиновано грађење и претварање) и разликује творбену и граматичку основу и наставке за грађење речи од наставака за облик речи • препознаје и објашњава гласовне промене до којих долази при слагању речи • разликује књижевне речи домаћег и страног порекла • уочава стране речи за које постоје одговарајуће речи у српском језику и замењује их • познаје основна начела транскрипције страних имена те прилагођава стране речи падежном систему српскога језика
	ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР <ul style="list-style-type: none"> • уз подстицај разликује морфолошке карактеристике речи и њихову функцију у реченици • уз подстицај разликује основне принципе грађења простих и изведених речи и гради једноставније речи извођењем, слагањем, комбинованим грађењем и претварањем

ИСХОД

РАЗРАДА ИСХОДА

SJ OŠ B.8.3.

Ученик разликује, анализира и примењује просте и сложене реченице

- уочава, разликује и правилно употребљава глаголски прилог садашњи и глаголски прилог прошли
- преобликује зависне реченице глаголским прилозима
- препознаје синонимију падежа (квалитативна и месна значења падежа) и синонимију глаголских облика (синонимне облике за изражавање прошлости и будућности)
- разликује просту и сложену реченицу
- упоређује основне комуникационе функције језика; познаје одређене функционалне стилове (разговорни, књижевноуметнички, новинарско-публицистички, научни и административни)

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ **ДОБАР**

- на једноставним примерима реченица уочава синонимију
- разликује врсте напоредних односа међу реченицама и реченичним члановима

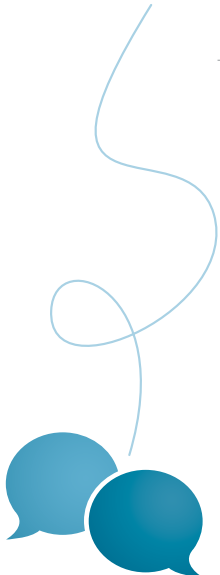
SJ OŠ B.8.4.

Ученик примењује правописну норму у различитим врстама текстова

- примењује правописна правила у писању великог слова у једночланим и вишечланим називима
- примењује правописна правила у спојеном и растављеном писању речи и растављању речи на крају реда
- примењује правописна правила у писању скраћеница
- примењује правописна правила у писању речи у којима су проведене гласовне промене
- примењује правописна правила у писању знакова интерпункције
- примењује правописна правила у писању различитих врста текстова

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ **ДОБАР**

- примењује правописну норму у писању различитих врста текстова у типичним школским примерима

ИСХОД

РАЗРАДА ИСХОДА

SJ OŠ B.8.5.

Ученик проналази, повезује и интерпретира податке о развоју српске писмености

- упоређује основне етапе у развоју књижевног језика код Срба (старословенски, српкословенски, рускословенски и славеносрпски)
- проналази податке о раду српских писаца и реформатора језика на унапређивању српске писмености (Венцловић, Орфелин, Обрадовић, Мркаљ, Караџић и други)
- проналази информације о распрострањености српског језика
- наводи основне штокавске дијалекте екавског и ијекавског изговора
- наводи основне особине српског језика (фонетске, морфолошке, лексичке, синтаксичке)
- уочава променљивост матерњег језика променом друштвеноисторијског контекста и начина разумевања света (категорије историзама, архаизама, дијалектизама, неологизама и термина)

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- уз подстицај проналази податке и разликује основне етапе у развоју књижевног језика код Срба, типове књижевног језика и препознаје рад српских писаца и реформатора језика на унапређивању писмености

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА

SJ OŠ B.8.1 – SJ OŠ B.8.5:

Текстови за остваривање психомоторичких циљева и функционалних задатака се бирају примерено узрасту ученика, усклађују се са њиховим интересима и потребама, а одабир се темељи на активностима описаним у разради исхода (нпр. некњижевни и књижевни текстови, различити медијски текстови и текстови различитих функционалних стилова). Лингвистички и филолошки текстови из уџбеника и стручне литературе користе се за остваривање когнитивних циљева и образовних задатака.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА

SJ OŠ B.8.1 – SJ OŠ B.8.5:

Поучавање језичких садржаја се проширује, наставља и ослања на остварене исходе из разредне наставе. Садржаји, методе, облици рада, активности, стратегије учења и наставна средства треба да буду одабрана у складу са комуникационим приступом. Дакле, при анализи и обликовању текста у различитим комуникационим ситуацијама и контекстима ученик примењује и користи језичка знања и вештине. Избегава се приступ језику као структурном систему граматичких узорака и настава се прилагођава језичким потребама ученика. Код исхода чији се садржаји односе на свест о језику и његовом историјском развоју (SJ OŠ B.8.5) препоручују се методе и стратегије учења које подстичу и развијају ученичку самосталност, сарадничко учење, комуникативност и креативност (истраживање, реферисање, израда презентација и плаката, тимски рад, дебате, расправе и слично). Домена Језик интеграционо је повезана с осталим доменама.

С. КУЛТУРА ИЗРАЖАВАЊА И СТВАРАЛАШТВО

ИСХОД

РАЗРАДА ИСХОДА

SJ OŠ C.8.1.

Ученик изражава властити став о текстовима и гради властити стил говорења и изражајног казивања

- активно слуша текст и процењује његово значење у целини
- разговора о тексту, повезује га с претходним знањем и искуством
- припрема целовит говорни текст правилно распоређујући основне и додатне информације и једноставнији говорени аргументативни текст
- у разговору или расправи аргументовано образлаже своје мишљење
- говори или изражајно казује текст поштујући правоговорну норму, у складу с природом текста, приликом у којој говори и публиком којој се обраћа

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- према смерницама процењује текст
- самостално припрема говорни текст, а уз помоћ смерница једноставнији аргументативни текст
- разговара и расправља изражавајући своје мишљење и уважавајући туђе
- говори или казује изражајно водећи рачуна о правоговорној норми

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- текстови различитих функционалних стилова и различитих врста који су прилагођени разради исхода.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Ученик слуша најмање један текст, говори један или више монолошких текстова и учествује барем у једном дијалошком тексту. Активности током слушања/говорења се прилагођавају разради исхода.

SJ OŠ C.8.2.

Ученик примењује различите стратегије читања, изражава властити став и развија и обогаћује своје говорне способности

- процењује значење прочитаног текста у целини и повезује га с претходним знањем и искуством
- усклађује читање с природом текста и развија лични стил при читању прозних и поетских целина књижевноуметничког текста
- „летимично” чита познати текст ради проналажења одређених информација и непознати текст како би насумце одредио занимљивост, корисност, информативност текста
- уочава важност читања за богаћење свог лексичког фонда

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- самостално образлаже текст у целини и повезује га с претходним знањем и искуством
- чита изражајно у складу с властитим доживљајем
- уз помоћ смерница примењује различите стратегије читања

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- књижевни и некњижевни текстови који су прилагођени разради исхода.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Ученик примењује различите стратегије читања на једном или више књижевних и најмање једном некњижевном тексту. Активности током читања се прилагођавају разради исхода.

ИСХОД	РАЗРАДА ИСХОДА
<p>SJ OŠ C.8.3.</p> <p>Ученик пише текст сложенијих описних и приповедних структура, једноставнијих расправљачких структура и гради властити стил креативно пишући</p>	<ul style="list-style-type: none"> • пише текст сложених описних и приповедних структура те једноставних расправљачких структура у складу с темом те поштујући правописну норму; пише ћирилицом читко и уредно • пише креативно на различите теме у различитим формама • стваралачки препричава текст са ефектним почетком или завршетком, мотивише поступке лика, речима дочарава осећања, размишљања, атмосферу • пише тезе за расправу на задате теме из савременог живота • пише биографију, репортажу и путопис <p>ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР</p> <ul style="list-style-type: none"> • обликује и пише текст сложених описних и приповедних структура и према смерницама једноставних расправљачких структура у складу с темом • стваралачки препричава дочаравајући атмосферу, занимљиво обликујући лик • пише креативно на различите теме

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- текстови сложенијих приповедних и описних структура и једноставних расправљачких структура који су прилагођени разради исхода нпр. опис лика, стваралачко препричавање, креативни текстови различитих врста, биографија, репортажа, путопис и слично.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Ученик пише текстове у складу са разрадом исхода и при томе пролази кроз фазе писања:

1. припремна фаза: размишљање о теми, прикупљање информација и израда
2. фаза писања по плану
3. фаза самовредновања (нпр. размишљање о учитељевим повратним информацијама, попуњавање листе процене, рубрика)
4. фаза усавршавања (преправљање, исправљање, дорада)

D. КУЛТУРА И МЕДИЈИ

ИСХОД

РАЗРАДА ИСХОДА

SJ OŠ D.8.1.

Ученик истражује утицај рекламног панона и рекламног спота на ширу популацију

- истражује различите рекламне паное и спотове
- препознаје и објашњава уверавање, подстицање и манипулацију у реклами
- објашњава посредност у реклами (лик жене или детета)
- препознаје и објашњава предрасуде и стереотипе (начин приказивања жене, нпр.) и заузима став према њима
- упознаје се с појмом: “прикривено рекламирање” (product placement)
- објашњава утицај рекламе на ширу популацију
- осмишљава рекламу за омиљену играчку, видео-игру, чоколаду или неки други омиљени производ чији је конзумент

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- објашњава уверавање, манипулацију, предрасуде и стереотипе у рекламама
- према смерницама објашњава утицај одабраног рекламног панона или рекламног спота на ширу популацију

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- медијски текстови (рекламни панони, рекламни спотови).

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Кроз разговор треба подстаћи ученика да освести своје предрасуде и усвојене стереотипе. Појмови: предрасуда, стереотип, *product placement*

284

SJ OŠ D.8.2.

Ученик разликује филмска изражајна средства и ефекте и објашњава како се помоћу њих преносе поруке

- разликује основне филмске родове и врсте, црно-бели филм и филм у боји
- разликује филмска изражајна средства
- разликује кадар, сцену и секвенцу
- објашњава различите ефекте које производе тотал, средњи и крупни план
- објашњава како звучни ефекти дочаравају атмосферу у филму
- самостално снима различите звучне ефекте или рекламни спот

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- помоћу смерница и на новим примерима објашњава различита филмска изражајна средства и ефекте те начин на који се њима преносе поруке

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- фотографије или филм по избору учитеља, тј. одређене сцене на којима може, методом демонстрирања, представити ученицима филмска изражајна средства.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Препоручују се методе и стратегије учења које подстичу и развијају ученичку самосталност, сарадничко учење и креативност.

Појмови: кадар, сцена, секвенца.

ИСХОД	РАЗРАДА ИСХОДА
SJ OŠ D.8.3. Ученик гради свој културни и национални идентитет	<ul style="list-style-type: none"> • упознаје се с радом културних установа, посећује и вреднује културне догађаје • учествује у школским и ваншколским културним манифестацијама • негује своју традицију; истражује или драматизује народне божићне обичаје (вертеп, ритуал око сечења и уношења бадњака, нпр.) • упознаје се с радом једног српског културно-уметничког друштва • развија позитиван однос према уметности, традицији и култури, које критички промишља
	ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР <ul style="list-style-type: none"> • посећује културне установе и догађаје • у складу са својим задацима и интересовањима учествује у културним манифестацијама и школским приредбама, или у истраживању или драматизацији народних обичаја

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- културни садржаји: позоришне представе, ликовне изложбе, сусрети с књижевницима, посете музејима, манастирима, биоскопу, медијским кућама, разним књижевним и културним фестивалима и смотрима, сајму књига и слично.
- школске и ваншколске културне манифестације: Светосавска академија, Бранкови дани, Дан матерњег језика, Дани културе Срба источне Славоније, Барање и западног Срема и друге.

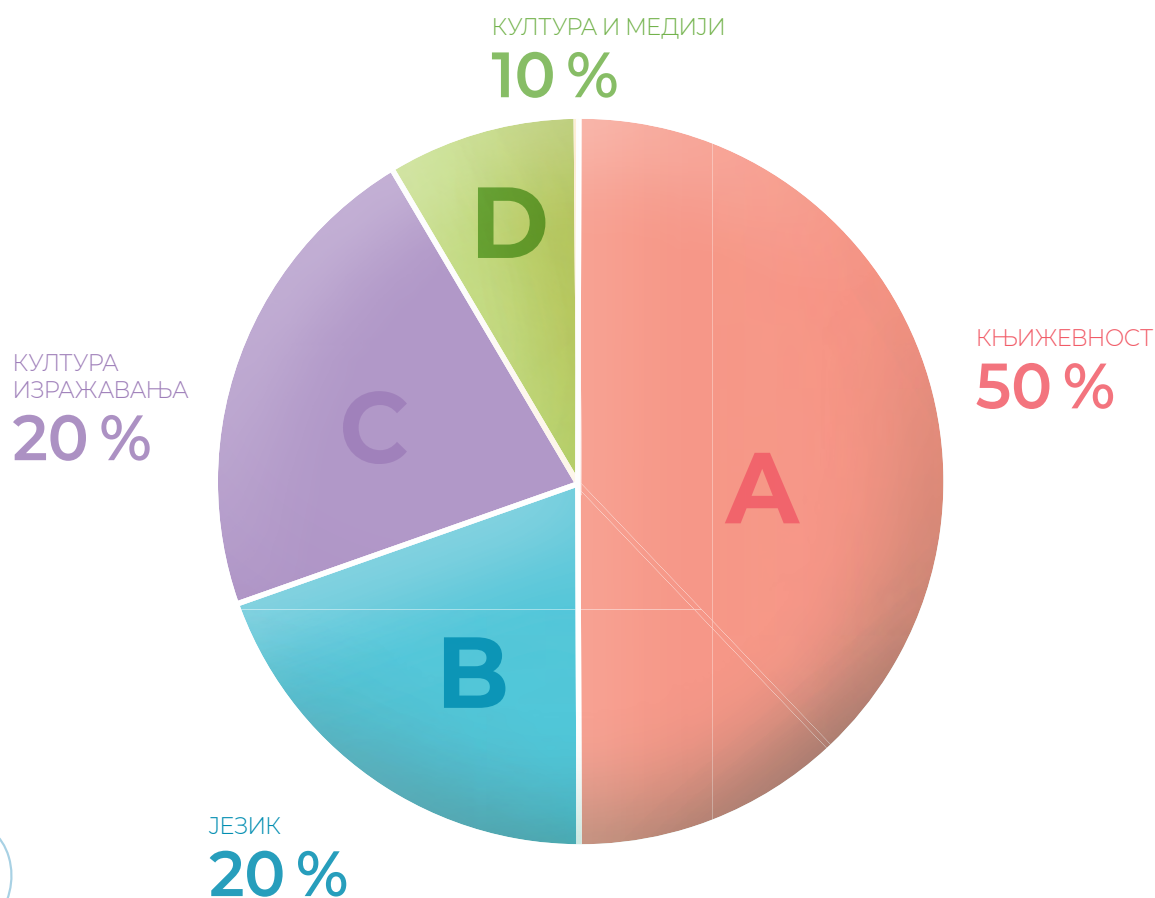
ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Ученик током школске године у ученичку мапу или дневник бележи властите активности, запажања и доживљаје, а може да их изнесе кроз разговор са учитељем или другим ученицима. Овај исход може да се оствари у корелацији са другим предметним доменама или предметима (православни веронаук, ликовна култура).

*НАПОМЕНА: Културни садржаји су наведени као предлози, а учитељ бира културне садржаје сходно могућностима, али и интересовањима ученика. Препоручују се две посете одабраним садржајима или две активности годишње.

Средња школа (гимназије и четворогодишње стручне школе)

ПРЕДЛОГ ПОСТОТНЕ ЗАСТУПЉЕНОСТИ ДОМЕНА ОД ПРВОГ ДО ЧЕТВРТОГ РАЗРЕДА СРЕДЊЕ ШКОЛЕ.

286

А. КЊИЖЕВНОСТ

ИСХОД	РАЗРАДА ИСХОДА
<p>SJ SŠ A.1.1.</p> <p>Ученик описује књижевност као уметност и упоређује је са другим уметностима</p>	<ul style="list-style-type: none"> • расправља о појму уметности • анализира изражајна средства различитих врста уметности и закључује о специфичностима књижевности као уметности • расправља о називима ове уметности и наукама које се баве њеним проучавањем • проучава улогу књижевности у друштву • истражује однос уметник-уметничко дело-прималац, закључује шта је уметнички доживљај
	<p>ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР</p> <ul style="list-style-type: none"> • објашњава међусобни однос књижевности и других уметности • групише уметности • разликује науке о књижевности

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

• појам уметности, врсте уметности, називи за књижевност, улога књижевности у друштву, уметнички доживљај, однос уметник-уметничко дело-прималац, специфичности књижевне уметности.

Науке о књижевности: теорија књижевности (стилистика, версификација, књижевни родови и врсте), историја књижевности и књижевна критика.

Препоручени књижевни текстови: Иво Андрић *О причи и причању*, Стеван Раичковић *Септембар*.

Репродукције, реплике, фотографије уметничких дела из других уметности (сликарство, архитектура, вајарство), музичке композиције и др.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Учење и поучавање о уметности и специфичности књижевне уметности те књижевним наукама, повезује се са разним уметничким делима и књижевним текстовима. Ученици описују разне врсте уметности посматрајући/слушајући/читајући различита уметничка дела и притом уочавају њихова специфична обележја и објашњавају свој уметнички доживљај. Током интерпретације књижевних дела примењује се књижевнотеоријско знање (стилистика, версификација, књижевни родови и врсте) и знање о другим књижевним наукама стечено у основној школи, а нови појмови се уводе (током целе школске године) у складу са обележјима текста који се анализира.

Учитељ може самостално да одабере уметничка дела за остваривање васпитно-образовног исхода.

Овај исход може да се повеже и са доменом *Култура изражавања и стваралаштво* те са исходима SJ SŠ D.1.2. и SJ SŠ D.1.3.

Предлаже се корелација са хрватском и светском књижевношћу и разним уметностима.

SJ SŠ A.1.2.

Ученик
интерпретира
књижевни
текст и повезује
интерпретацију
с тематским,
жанровским,
композицијским
и стилским
обележјима текста

- одређује тематику, тему и идеју дела, врсте мотива (статички, динамички, интернационални, лутајући) и начине њиховог повезивања
- одређује стилска средства и версификацијске одлике
- анализира ликове
- упоређује типове сижеа, облике казивања, разликује наратора и лирског субјекта од аутора
- уочава драмску композицију и дидаскалије
- смешта дела у одређени књижевни род, а потом у одређену врсту и жанр писане и народне књижевности

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- упоређује тематска, жанровска, композицијска и стилска обележја интерпретираног текста

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

• лирска песма, епска песма, лирско-епска поезија, приповетка (усмена и ауторска), новела, роман, драма.

Интерпретирана дела могу да се налазе на *Списку препоручених дела*, али учитељ може и самостално да одабере на којим ће књижевним текстовима организовати учење и поучавање о појединим књижевнотеоријским појмовима то јест књижевне текстове за остваривање васпитно-образовног исхода.

Препоручени књижевнотеоријски појмови везани уз:

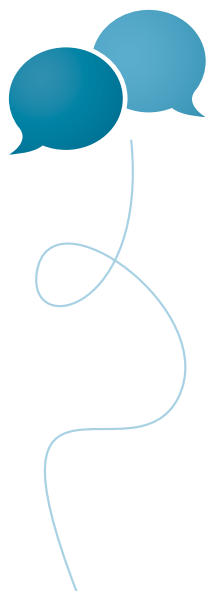
прозу: усмена приповетка, приповетка (писана књижевност) роман, новела, структура прозног дела: грађа, тематика, тема, писац, приповедач, мотиви, сиже, композиција, фабула, облици казивања, типови карактеризација и типологија ликова, идеја.

Поезију: обележја лирике (сажетост, емоционалност, субјективност и др.), структура лирске песме: тема, мотив, песничка слика, ритам, рима, строфа, стих, рефрен, врсте усмене и писане лирике.

Драму: драмски сукоб, напетост, протагонист, дијалог и монолог, дидаскалије, чин, приказ/слика, сцена, драмске врсте и њихова основна обележја, драма у односу на позориште.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Ученик анализира према књижевном роду, врсти и жанру: народне лирске, епске, лирско-епске песме и приповетку, те једну ауторску приповетку и новелу, а у целини чита и самостално интерпретира (у виду лектире) роман и драму. Учење и поучавање о тематским, жанровским, композицијским и стилским обележјима те књижевнотеоријским појмовима повезује се с књижевним текстовима. Током интерпретације књижевних дела примењује се књижевнотеоријско знање стечено у основној школи, а нови појмови се уводе у складу са врстом, жанром, темом и другим обележјима текста који се анализира. Та обележја ученици препознавају и уочавају, објашњавају њихову функцију те их међусобно упоређују. Предлаже се корелација са хрватском и светском књижевношћу.

ИСХОД

РАЗРАДА ИСХОДА

SJ SŠ A.1.3.

Ученик објашњава разлику између усмене и писане књижевности

- расправља о ауторству, о варијантизму, синкретизму, сталним изразима и метрици те стереотипности наспрам оригиналног стила,
- упоређује књижевне врсте народне и писане књижевности
- проналази интертекстуалне везе и алузије у писаној књижевности

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- објашњава разлику усмене и писане књижевности
- препознаје њихова обележја на текстовима наводећи примере и из основне школе

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- књижевнотеоријски појмови: ауторство, варијантизам, синкретизам, стални изрази, метрика и версификација, оригиналност и стереотипност, стални епитети, књижевне врсте усмене и писане књижевности, интертекстуалност.

Интерпретирана дела могу да се налазе на *Списку препоручених дела*, али учитељ може и самостално да одабере књижевне текстове за остваривање васпитно-образовног исхода.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Учење и поучавање о разлици усмене и писане књижевности повезује се са књижевним текстовима. Ученик објашњава разлику усмене и писане књижевности уочавају њихова специфична обележја која упоређује током интерпретације књижевних текстова.

SJ SŠ A.1.4.

Ученик интерпретира поетику народне књижевности

- на основу читалачког искуства истражује и закључује о одликама народне књижевности и специфичности књижевних родова
- класификује лирске народне песме, уочава магијске и обредне елементе у народној лирици и лирско-епским песмама
- епске песме смешта у одређене циклусе и идентификује њихов историјски контекст
- интерпретира прозне врсте народне књижевности те кратке народне умотворине

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- у интерпретираним текстовима проналази одлике народне књижевности и објашњава их
- класификује врсте народне књижевности и сваку описује те даје примере

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- избор из народних лирских, епских и лирско-епских песама и народне прозе.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Учење и поучавање о стилско-поетичким карактеристикама народне књижевности повезује се са књижевним текстовима. Током њихове интерпретације, ученик објашњава одлике народне књижевности користећи разне методе. Ученик на основу интерпретираних текстова овладава поетиком то јест обележјима народне књижевности која су својствена прочитаним текстовима и њиховом друштвено-историјском контексту.

Исход може да се повеже са исходима SJ SŠ A.1.2 - SJ SŠ A.1.6. И SJ SŠ D.1.3. и доменама *Језик* и *Култура изражавања и стваралаштво*.

ИСХОД

РАЗРАДА ИСХОДА

SJ SŠ A.1.5.

Ученик процењује етичке вредности изнете у делима народне књижевности

- уочава ликове као носиоце етичких вредности (жртвовање, племенитост, борбу за заштиту народних права, чување традиције и моралних вредности, одбрану части, поноса, вере и слободе, подстицање на слоност, помирење, толеранцију)

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ **ДОБАР**

- процењује етичке вредности изнете у делима народне књижевности ослањајући се на историјски контекст
- наводи примере и из основне школе

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- избор из народних лирских, епских и лирско-епских песама и народне прозе.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Током интерпретације дела народне књижевности ученик анализира ликове с посебним нагласком на њихове врлине које доводи у везу са етичком вредношћу дела усмене књижевности, а при томе се ослања на историјски контекст (епску и стварну биографију ликова). Предлаже се актуализација на неком савременом тексту или животној ситуацији. Исход може да се повеже са исходима који се односе на народну књижевност.

SJ SŠ A.1.6.

Ученик упоређује уметничку интерпретацију стварности и историјске чињенице у делима народне књижевности

- интерпретирајући епске народне песме уочава алузије на одређене историјске догађаје (од краја 12. до краја 19. века) те сличности, разлике и надоградњу историјских чињеница
- уочава значај косовског завета за изградњу националне свести и заузима критички став.
- истражује аутентичност историјских личности

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ **ДОБАР**

- упоређује уметничку интерпретацију стварности и историјске чињенице с обзиром на аутентичност историјских личности и објашњава разлике

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- избор из народних епских песама, усмено предање о Светом Сави (избор).

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Током интерпретације епских песама ученик уочава алузије на историјске догађаје. Ослањајући се на знање из историје или користећи се одређеним историјским изворима, упоређује стварност и фикцију, епску и стварну биографију јунака. Исход може да се повеже са исходима који се односе на народну књижевност, а препоручује се корелација са историјом, ликовном и филмском уметношћу и веронауком.

ИСХОД

РАЗРАДА ИСХОДА

SJ SŠ A.1.7.

Ученик
интерпретира
поетику
средњовековне
књижевности

- уочава ликове као носиоце етичких вредности (жртвовање, племенитост, борбу за заштиту народних права, чување традиције и моралних вредности, одбрану части, поноса, вере и слободе, подстицање на слојност, помирење, толеранцију)

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- објашњава рад Ћирила, Методија и Светог Саве те значај споменика културе, проналази обележја средњовековне књижевности на текстовима, разликује жанрове, наводи основне одлике средњовековне традиције Срба у Републици Хрватској

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- основни подаци о књижевности старог века, моравска мисија и развој српскословенског језика; историјски контекст средњег века (династија Немањића); средњовековни жанрови и врсте, стилске одлике средњовековних текстова, рад Светог Саве, утицај ренесансе, средњовековна традиција Срба у Републици Хрватској.

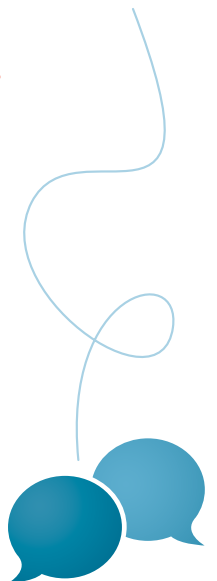
Књижевни текстови: *Библија* (избор), Црноризац Храбар, *Слово о писменима*, записи, житија, похвале и посланице (види *Списак препоручених дела*), избор из модерне и савремене српске поезије са средњовековним мотивима.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Учење и поучавање о стилско-поетичким карактеристикама средњовековне књижевности повезује се са књижевним текстовима. Током њихове интерпретације, ученик објашњава одлике средњовековне књижевности користећи разне методе. Ученик на основу интерпретираних текстова овладава поетиком то јест обележјима епохе средњовековне књижевности која су својствена прочитаним текстовима и њиховом друштвено-историјском контексту.

Предлаже се актуализација на савременим текстовима или обрнуто (савремени текст служи као полазиште рада те се према начелима поступности и актуализације долази до средњовековних текстова).

Исход може да се повеже са исходом SJ SŠ D.1.3. Предлаже се корелација са историјом, веронауком, ликовном и филмском уметношћу те хрватском и светском књижевношћу.

ИСХОД

РАЗРАДА ИСХОДА

SJ SŠ A.1.8.

Ученик развија читалачку навику

- бира књижевно дело за читање (самостално или по препоруци библиотекара, учитеља, пријатеља, родитеља или са допунског списка) и образлаже интересовања и навике везане за читање
- расправља о евентуалним проблемима у разумевању током читања
- аргументовано образлаже свој одабир дела за читање
- закључује у чему је уживао кад је читао те своје тврдње поткрепљује примерима из текста (читање с оловком у руци)
- повезује дело са стварним животом, личним или читалачким искуством
- промишља о обележјима припадајућег жанра

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- самостално бира дело и уз помоћ смерница га представља
- образлаже свој доживљај дела
- расправља о евентуалним проблемима у разумевању прочитаног
- прати шта други ученици читају, уважава различито мишљење и другачији став и укус

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- најмање једно књижевно дело по избору ученика.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Ученик представља дело које је самостално одабрао и при томе користи знања и вештине које је стекао током интерпретације књижевних дела на школском часу (књижевнотеоријско знање, аналитичко-синтетичка метода, текстуална метода и аргументација). Свој доживљај дела ученик може да изрази усмено, писано, плакатом, дигиталним, мултимедијалним, ликовним и другим радовима. Ученик своје радове може да прикупља у ученичкој мапи или да води дневник читања.

В. ЈЕЗИК

ИСХОД РАЗРАДА ИСХОДА

SJ SŠ B.1.1.

Ученик расправља о језику као друштвеној појави и промишља социолингвистичке и социокултурне разлоге језичких појава и промена

- објашњава језик као биолошку, психолошку и социолошку појаву, средство споразумевања, учења и спознаје о свету и самом себи
- анализира и упоређује функције језика
- описује порекло српског језика и његову припадност језичкој породици
- описује промене српског језика
- објашњава међујезичке контакте и утицаје,
- разматра положај и размишља о будућности матерњег језика у Србији, Хрватској и свету
- примењује разне језичке појаве у глобализацијским променама

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- упоређује језик као биолошку, социолошку и психолошку појаву
- повезује функције језика
- објашњава додире српског и других језика и утицај тих контаката на језичке промене у прошлости и садашњости

SJ SŠ B.1.2.

Ученик разликује стандардни језик од дијалекта, социолекта и идиолекта те објашњава како је језик компонента националног идентитета

- разликује завичајни говор и друге дијалекте српског језика и стандардни језик
- уочава где се распростиру српски говори и дијалекти
- разликује и описује жаргоне и колоквијални језик и социолекте
- расправља о језику као компоненти националног идентитета на основу личног искуства као припадника националне мањине

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- описује обележја и распрострањеност дијалеката српског језика
- упоређује свој дијалекат са стандардним језиком
- разликује социолекте
- објашњава како је језик компонента националног идентитета

SJ SŠ B.1.3.

Ученик препознаје, правилно користи и примењује фонетско-фонолошке процесе и промене

- промишља о дистинктивним обележјима гласова српског језика и објашњава разлоге промене гласова
- на тексту препознаје наглашене и ненаглашене речи као и врсту акцента те правилно акцентује речи
- примењује знање при преносу говорне реализације језика у писану

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- објашњава дистинктивна обележја гласова српског језика и примењује вештине и језичко знање (из основне и средње школе) о фонетско-фонолошким променама на задатим примерима
- наводи изузетке
- уз подсетник са правилима акцентује речи

ИСХОД

РАЗРАДА ИСХОДА

SJ OŠ B.1.4.

Ученик разликује функционалне стилове стандарднога језика, расправља о њиховом односу и употреби

- разликује функционалне стилове
- објашњава однос функционалног стила према језичкој норми
- уочава и описује везу функционалног стила и реченичних структура
- примењује различите функционалне стилове у комуникацији (разуме и пише позивнице, биографију (CV и europass форма, животопис) молбе, мотивацијско писмо, жалбе, пословно писмо, разне журналистичке текстове, попуњава формуларе и слично)

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- ослањајући се на стечене вештине из основне школе упоређује функционалне стилове
- објашњава однос функционалног стила и језичке норме на разним новим примерима

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА**SJ SŠ B.1.1 – SJ SŠ B.1.4:**

Текстови за остваривање психомоторичких циљева и функционалних задатака се бирају примерено узрасту ученика, усклађују се са њиховим интересима и потребама, а одабир се темељи на активностима описаним у разради исхода (нпр. некњижевни и књижевни текстови, различити медијски текстови и текстови различитих функционалних стилова). Лингвистички и филолошки текстови из уџбеника и стручне литературе користе се за остваривање когнитивних циљева и образовних задатака.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА**SJ SŠ B.1.1 – SJ SŠ B.1.4:**

Поучавање језичких садржаја се проширује, наставља и ослања на остварене исходе из основне школе. Садржаји, методе, облици рада, активности, стратегије учења и наставна средства треба да буду одабрана у складу са комуникационим приступом. Дакле, при анализи и обликовању текста у различитим комуникационим ситуацијама и контекстима ученик примењује и користи језичка знања и вештине. Избегава се приступ језику као структурном систему граматичких узорака и настава се прилагођава језичким потребама ученика. Код исхода чији се садржаји односе на свест о језику и његовом историјском развоју (SJ SŠ B.1.1. и SJ SŠ B.1.2) препоручују се методе и стратегије учења које подстичу и развијају ученичку самосталност, сарадничко учење, комуникативност и креативност (истраживање, реферисање, израда презентација и плаката, тимски рад, дебате, расправе и слично). Домена Језик интеграцијски је повезана с осталим доменама.

С. КУЛТУРА ИЗРАЖАВАЊА И СТВАРАЛАШТВО

ИСХОД РАЗРАДА ИСХОДА

SJ SŠ C.1.1.

Ученик активно разговара, обликује и говори различите текстове те примењује културу комуникације

- активно разговара на одређену тему, обликује описне и приповедне текстове према сврси говорења и слушаоцима
- разуме комуникацијску ситуацију те примењује културу комуникације и служи се стандардним језиком
- у разговору примењује уверавање, преговарање, расправљање и аргументовано образлаже своје вредносне судове те их поткрепљује аналогијама
- функционално користи синонине, хомонине и полисемију
- умерено и ефектно се служи невербалним знаковима
- изражајним казивањем напамет научених књижевних текстова изражава свој доживљај уметничког дела

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- активно разговара, обликује и говори описне и приповедне текстове, усклађује говорење са сврхом и слушаоцима, примењује уверавање, преговарање, расправљање те културу комуникације

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- текстови различитих функционалних стилова и различитих врста, излагачки, описни и приповедачки текстови, књижевноуметничка дела. Одабир текстова се прилагођава разради исхода.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Ученик учествује у једном или више дијалогских текстова, говори најмање један монолошки текст и изражајно говори барем један књижевноуметнички текст. Активности током слушања/ говорења текстова се прилагођавају разради исхода.

SJ SŠ C.1.2.

Ученик развија вештину интерпретативног читања

- примењује правоговорну норму и говорне вредноте
- објашњава обележја текста, препознаје структурне карактеристике и служи се претходно стеченим знањима о функцији структуре текста, своје читање прилагођава структурним карактеристикама текста
- читањем истиче кључна места у тексту, прави разлику између директних и индиректних значења и изражава свој доживљај дела

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- према смерницама објашњава основна обележја
- текста те анализира директна и индиректна значења
- интерпретативним читањем наглашава етичке и естетске вредности текста и изражава свој доживљај дела

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- одабир текстова (књижевноуметничких и некњижевних) се прилагођава разради исхода. Текстови могу да се налазе на *Списку препоручених дела*, али учитељ може и самостално да одабере књижевне и некњижевне текстове за остваривање васпитно-образовног исхода.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Ученик интерпретативно чита један или више књижевноуметничких и најмање један некњижевни текст. Активности током читања се прилагођавају разради исхода. Предлаже се корелација са доменама *Књижевност* (исход SJ SŠ A.1.2. и др.) и *Језик* (исходи SJ SŠ B.1.2 - SJ SŠ B.1.4) и са исходом SJ SŠ C.1.1. из *Културе изражавања и стваралаштва*.

ИСХОД

РАЗРАДА ИСХОДА

SJ SŠ C.1.3.

Ученик пише различите текстове и интерпретативне есеје примењујући правописна правила и обележја прикладних функционалних стилова, стваралачки и креативно се изражава

- обликује и пише различите врсте текстова свих функционалних стилова у различите сврхе примењујући усвојена правописна правила
- у складу са темом, наменом и сврхом текста, одређује облик и врсту текста, одабире прикладне речи, појмове и језичка средства
- попуњава различите врсте образаца
- обликује интерпретативни есеј
- креативно примењује читалачко искуство уметничких текстова
- самостално припрема и обликује текстове у којима до изражаја долази интелектуална радозналост, креативност, иновативност, оригиналност и стваралаштво

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ **ДОБАР**

- према смерницама обликује и пише описне и приповедне текстове и интерпретативне есеје, углавном примењује правописна правила и обележја функционалних стилова
- самостално попуњава различите обрасце
- стваралачки и креативно се изражава

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

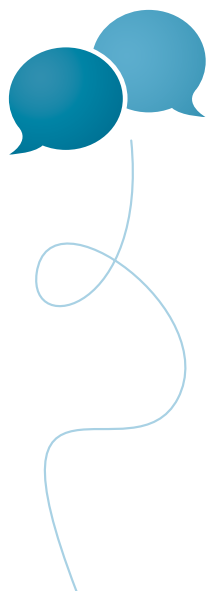
- текстови које ученик пише прилагођени су разради исхода. Садржај овог исхода интеграцијски је повезан с доменама *Књижевност*, *Језик* и *Култура* и *медији* као и с осталим исходима домене *Култура изражавања и стваралаштва*.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Ученик пише најмање два есеја подстакнут књижевноуметнички делом и при томе пролази кроз фазе писања:

1. припремна фаза: размишљање о теми, прикупљање информација и израда
2. фаза писања по плану
3. фаза самовредновања (нпр. размишљање о учитељевим повратним информацијама, попуњавање листе процене, рубрика)
4. фаза усавршавања (преправљање, исправљање, дорада)

Ученик пише најмање један текст у којем се стваралачки изражава према сопственом интересу ("слободна тема"). Ученик своје радове може да прикупља у ученичкој мапи. Предлаже се корелација са осталим доменама и другим исходима домене *Култура изражавања и стваралаштво* као и са наставом хрватског и страних језика.

D. КУЛТУРА И МЕДИЈИ

ИСХОД

РАЗРАДА ИСХОДА

SJ SŠ D.1.1.

Ученик процењује утицај различитих медија и медијских текстова на развој мишљења и ставова

- разликује новинарске врсте и усваја појам цензуре
- разликује масовне медије
- разликује комерцијалне (приватне) и јавне (државне) медије, упоређује их и заузима критички став према њима.
- разликује медије који су више окренути потенцијалним купцима и оне који промовишу културу, науку и уметност
- објашњава појам контекста те двосмисленост (новински наслов)
- препознаје и објашњава сензационализам, предрасуде и стереотипе
- заузима став према сензационализму и таблоидима и препознаје њихову функцију (забава, скретања пажње са важних друштвених питања, повећање гледаности или читаности)
- објашњава које су то позитивне стране медија
- објашњава који медији и како утичу на развој његових ставова и вредности

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- уз подстицај учитеља објашњава позитиван и негативан утицај различитих медија и медијских текстова на развој мишљења и ставова
- објашњава сензацију, предрасуде и стереотипе

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- различити медијски текстови.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Ученике треба упознати са очекиваним постигнућима тј. помоћи им да се припреме за час помоћу одређених смерница и задатака. Препоручују се методе и стратегије учења које подстичу и развијају ученичку самосталност, сарадничко учење, комуникативност и креативност.

Појмови: цензура, сензационализам.

ИСХОД

РАЗРАДА ИСХОДА

SJ SŠ D.1.2.

Ученик процењује утицај текстова популарне музике на развој ставова и вредности

- бира неколико текстова популарне музике и расправља о њиховим позитивним и негативним утицајима
- повезује текст (причу) популарне музике са познатим књижевним текстовима на исте теме
- дискутује зашто особе различитог узраста, друштвеног статуса и образовања могу различито да реагују на исти медијски текст
- дискутује о утицају популарних певача на развој ставова и идентитета код младих
- осуђује говор мржње, дискриминацију, предрасуде, заузима став према вулгаризмима и процењује њихову могућу функцију у тексту

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- самостално анализира текстове и објашњава утицај текстова популарне музике на развој ставова и вредности

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- текстови популарне музике по избору ученика и учитеља.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Ученик се, уз подршку учитеља (смернице, кратке консултације) унапред припрема за час. Препоручују се методе и стратегије учења које подстичу и развијају ученичку самосталност, комуникативност и креативност.

ИСХОД

РАЗРАДА ИСХОДА

SJ SŠ D.1.3.

Ученик развија свој културни и национални идентитет

- упознаје се с радом културних установа, посећује и вреднује културне догађаје
- учествује у школским и ваншколским културним манифестацијама
- негује своју традицију; истражује или драматизује народне обичаје за које су везане народне лирске песме
- изражава позитиван однос према уметности, традицији и култури, које критички промишља

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ **ДОБАР**

- посећује културне установе и догађаје
- у складу са својим задацима и интересовањима учествује у културним манифестацијама и школским приредбама, или у истраживању или драматизацији народних обичаја

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- културни садржаји: позоришне представе, ликовне изложбе, сусрети с књижевницима, посете музејима, манастирима, биоскопу, медијским кућама, разним књижевним и културним фестивалима и смотрама, сајму књига и слично.
- школске и ваншколске културне манифестације: Светосавска академија, Бранкови дани, Дан матерњег језика, Дани културе Срба источне Славоније, Барање и западног Срема и друге.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Ученик током школске године у ученичку мапу или дневник бележи властите активности, запажања и доживљаје, а може да их изнесе кроз разговор са учитељем или другим ученицима.

У првом разреду ученици могу да посете Галерију фресака у Београду, Етнографски Музеј, Музеј Српске православне цркве, православне манастире у Републици Србији и Републици Хрватској, како би се остварила корелација са доменом *Књижевност*.

*НАПОМЕНА: Културни садржаји су наведени као предлози, а учитељ бира културне садржаје сходно могућностима, али и интересовањима ученика. Препоручују се две посете одабраним садржајима или две активности годишње.

А. КЊИЖЕВНОСТ

ИСХОД

РАЗРАДА ИСХОДА

SJ SŠ A.2.1.

Ученик описује друштвеноисторијски и културни контекст књижевних текстова из 18. и са почетка 19. века

- истражује утицај историјских догађаја на књижевне епохе барока, просветитељства и класицизма
- расправља зашто се у српској књижевности говори о барокним тенденцијама
- закључује шта је то век просвећености

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- према смерницама описује друштвеноисторијски и културни контекст и његов утицај на тематику књижевног текста
- закључује зашто се говори о барокним тенденцијама

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- књижевноисторијски, историјски текстови и књижевноуметнички текстови класицизма, барока и просветитељства.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Ослањајући се на знање из историје или користећи се одређеним историјским изворима као и књижевноисторијским текстовима, ученик описује друштвено-историјски и културни контекст ове епохе. Током интерпретације књижевних текстова објашњава утицај историјских, друштвених, политичких и културних прилика на тематику, стил, рецепцију и друге одлике књижевноуметничког дела.

Предлаже се корелација са историјом, ликовном и музичком уметношћу те хрватском и светском књижевношћу.

SJ SŠ A.2.2.

Ученик интерпретира поетику барока, просветитељства и класицизма

- расправља о идејама важности образовања и правилног васпитања, слободне воље и верске толеранције
- уочава иновативне елементе у делима барока и просветитељства (први часопис, манифест, епиграм те друге књижевне врсте и поступке)
- упоређује врсте и књижевне поступке класицизма и античке књижевности

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- разликује барокне тенденције од правога барока
- у тексту проналази и објашњава обележја барока, просветитељства и класицизма

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- књижевнотеоријски и књижевноисторијски појмови, стилско-поетичке одлике, теме, мотиви, књижевни жанрови и врсте и друга обележја типична за барок, просветитељство и класицизам.

Текстови Захарије Орфелина, Гаврила Стефановића Венцловића, Доситеја Обрадовића, Јована Стерије Поповића и др. За одређену сатницу/средњошколски програм види *Списак препоручених дела*.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Учење и поучавање о стилско-поетичким карактеристикама барока, просветитељства и класицизма повезује се са књижевним текстовима. Током њихове интерпретације, ученик објашњава одлике књижевности барока, просветитељства и класицизма користећи разне методе. Ученик на основу интерпретираних текстова овладава поетиком то јест обележјима епохе просвећености (барок, просветитељство и класицизам) која су својствена прочитаним текстовима и њиховом друштвено-историјском контексту.

Предлаже се корелација са историјом, ликовном и музичком уметношћу те хрватском и светском књижевношћу.

ИСХОД	РАЗРАДА ИСХОДА
SJ SŠ A.2.3. Ученик описује друштвеноисторијски и културни контекст текстова насталих на средини и у другој половини 19. века	<ul style="list-style-type: none"> • истражује утицај историјских догађаја у свету и на Балкану на књижевну епоху романтизма • расправља о буђењу националне свести • закључује о интересовању Запада за наше крајеве и народну књижевност <p>ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР</p> <ul style="list-style-type: none"> • према смерницама описује друштвеноисторијски и културни контекст и његов утицај на тематику књижевног текста

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- књижевноисторијски, историјски текстови и књижевноуметнички текстови романтизма.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Ослањајући се на знање из историје или користећи се одређеним историјским изворима као и књижевноисторијским текстовима, ученик описује друштвено-историјски и културни контекст ове епохе. Током интерпретације књижевних текстова објашњава утицај историјских, друштвених, политичких и културних прилика на тематику, стил, рецепцију и друге одлике књижевноуметничког дела.

Предлаже се корелација са историјом, ликовном и музичком уметношћу те хрватском и светском књижевношћу.

ИСХОД

РАЗРАДА ИСХОДА

SJ SŠ A.2.4.

Ученик објашњава и процењује значај рада Вука Караџића за српски језик и културу на основу читалачког искуства

- интерпретира дела Вука Караџића и истражује његов рад
- уочава и закључује о важности и значају рада Вука Караџића као реформатора језика и писма, лексикографа, сакупљача народних умотворина, полемичара, критичара, историјског писца и преводиоца

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- у текстовима проналази аргументе за значај рада Вука Караџића који процењује
- уз помоћ учитеља повезује његов рад са друштвеноисторијским контекстом

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- текстови Вука Стефановића Караџића и текстови о његовом животу, раду и значају.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Учење и поучавање о значају рада Вука С. Караџића повезује се са књижевним текстовима. Током њихове интерпретације, ученик уочава, објашњава, закључује о важности рада Вука Караџића у разним областима и проналази аргументе за његов значај те повезује његов рад са друштвеноисторијским контекстом.

Предлаже се корелација са исходом SJ SŠ B.2.4, историјом, хрватском књижевношћу (Илирски покрет и народни препород) и филмском уметношћу.

SJ SŠ A.2.5.

Ученик интерпретира поезију романтизма

- на основу читалачког искуства истражује и закључује о одликама епохе романтизма: субјективизму, типу сувишног човека, буђењу националне свести, интересовању за егзотику и фолклор и друго

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- у тексту проналази и објашњава обележја романтизма
- уз помоћ учитеља разматра однос романтизма према просветитељству

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- књижевнотеоријски и књижевноисторијски појмови, стилско-поетичке одлике, теме, мотиви, књижевни жанрови и врсте и друга обележја типична за романтизам.
- Текстови Вука Стефановића Караџића, Бранка Радичевића, Петра II Петровића Његоша, Ђуре Јакшића, Јована Јовановића Змаја и Лазе Костића.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Учење и поучавање о стилско-поетичким карактеристикама романтизма повезује се са књижевним текстовима. Током њихове интерпретације, ученик објашњава одлике књижевности романтизма користећи разне методе. Ученик на основу интерпретираних текстова овладава поезијом то јест обележјима епохе романтизма која су својствена прочитаним текстовима и њиховом друштвено-историјском контексту.

Предлаже се корелација са историјом, ликовном и музичком уметношћу те хрватском и светском књижевношћу.

ИСХОД

РАЗРАДА ИСХОДА

SJ SŠ A.2.6.

Ученик развија читалачку навику

- бира књижевно дело за читање (самостално или по препоруци библиотекара, учитеља, пријатеља, родитеља или са допунског списка) и образлаже интересовања и навике везане за читање
- промишља о обележјима припадајућег жанра и стила
- аргументовано образлаже свој доживљај и своје ставове о прочитаном (читање с оловком у руци)
- процењује уметничку вредност дела на основу књижевнотеоријског знања и литерарног искуства

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- самостално бира књижевно дело и уз помоћ смерница га представља
- образлаже свој избор и свој доживљај и став о прочитаном
- наводи обележја жанра и стила
- процењује уметничку вредност дела

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- најмање једно књижевно дело по избору ученика.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Ученик представља дело које је самостално одабрао и при томе користи знања и вештине које је стекао током интерпретације књижевних дела на школском часу (књижевнотеоријско знање, аналитичко-синтетичка метода, текстуална метода и аргументација). Свој доживљај дела ученик може да изрази усмено, писано, плакатом, дигиталним, мултимедијалним, ликовним и другим радовима. Ученик своје радове може да прикупља у ученичкој мапи или да води дневник читања.

В. ЈЕЗИК

ИСХОД

РАЗРАДА ИСХОДА

SJ SŠ B.2.1.

Ученик примењује језичко знање о врсти и служби речи у реченици при анализи текста

- разликује речи као морфолошке и синтактичке категорије
- описује, рашчлањује и објашњава синтактичку службу речи
- разликује синтактичке службе и значења падежа, предложно-падежних конструкција, службу непроменљивих речи
- разликује значења глаголских времена и начина

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ **ДОБАР**

- анализира реченицу на морфолошком, лексичком и синтаксичком нивоу на задатим примерима и обликује аналогне примере

SJ SŠ B.2.2.

Ученик истражује и разматра како се граде речи у српском језику те обогаћује свој речник

- разликује корен, основу речи, творбене морфеме и морфеме за граматички облик
- упоређује различите врсте творбе
- описује значењске разлике међу речима условљене творбом
- уочава и примењује морфолошке алтернације приликом грађења речи
- према творбеним обрасцима гради нове речи и смишља неологизме

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ **ДОБАР**

- разликује корен, основу и друге морфеме
- истражује и упоређује различите начине творбе
- самостално гради нове речи тј. даје примере различитих твореница

SJ SŠ B.2.3.

Ученик расправља о језичкој култури, толеранцији и равноправности те их примењује у свакодневној комуникацији

- примењује правила језичке културе (однос према посуђеницама и неологизмима те архаизмима, жаргонизмима и вулгаризмима)
- расправља и критички просуђује употребу стандардног језика у јавним ситуацијама
- исказује језичку толеранцију према говорницима других језика
- служи се језичким приручницима
- као припадник националне мањине закључује о важности матерњег језика као темеља културног и националног идентитета

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ **ДОБАР**

- бира прикладна језичка правила у јавној ситуацији и закључује о својој језичкој култури те се уз помоћ учитеља служи језичким приручницима

ИСХОД

РАЗРАДА ИСХОДА

SJ OŠ B.2.4.

Ученик анализира реформу српског језика од половине 18. до друге половине 19. века као и његову стандардизацију од 19. до краја 20. века

- истражује друштвено-историјски контекст који је довео до употребе више језика (од половине 18. до половине 19. века)
- хронолошки проучава реформу језика и писма (Венцловић, Орфелин, Доситеј те посебно Мркаља и Вука)
- објашњава разлоге противљења језичкој реформи од стране Матице српске и Цркве
- расправља о улози Вука Караџића у реформи језика и писма у контексту рада његових претходника (с нагласком на значај Саве Мркаља)
- описује разлоге стандардизације језика на основу Бечког и Новосадског договора

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- аргументује реформу српског језика
- описује рад реформатора српског језика те то повезује са друштвеноисторијским контекстом
- описује разлоге за одржавање Бечког и Новосадског договора

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА

SJ SŠ B.2.1 – SJ SŠ B.2.4:

Текстови за остваривање психомоторичких циљева и функционалних задатака се бирају примерено узрасту ученика, усклађују се са њиховим интересима и потребама, а одабир се темељи на активностима описаним у разради исхода (нпр. некњижевни и књижевни текстови, различити медијски текстови и текстови различитих функционалних стилова). Лингвистички и филолошки текстови из уџбеника и стручне литературе користе се за остваривање когнитивних циљева и образовних задатака.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА

SJ SŠ B.2.1 – SJ SŠ B.2.4:

Поучавање језичких садржаја се проширује, наставља и ослања на остварене исходе из основне школе. Садржаји, методе, облици рада, активности, стратегије учења и наставна средства треба да буду одабрана у складу са комуникационим приступом. Дакле, при анализи и обликовању текста у различитим комуникационим ситуацијама и контекстима ученик примењује и користи језичка знања и вештине. Избегава се приступ језику као структурном систему граматичких узорака и настава се прилагођава језичким потребама ученика. Код исхода чији се садржаји односе на свест о језику и његовом историјском развоју (SJ SŠ B.2.3. и SJ SŠ B.2.4) препоручују се методе и стратегије учења које подстичу и развијају ученичку самосталност, сарадничко учење, комуникативност и креативност (истраживање, реферисање, израда презентација и плаката, тимски рад, дебате, расправе и слично). Домена *Језик* интеграцијски је повезана с осталим доменама.

С. КУЛТУРА ИЗРАЖАВАЊА И СТВАРАЛАШТВО

ИСХОД

РАЗРАДА ИСХОДА

SJ SŠ C.2.1.

Ученик активно разговара, расправља и преговара, обликује и говори различите текстове те примењује културу комуникације

- у разговору примењује уверавање, преговарање, расправљање, доказивање и аргументовано образлаже своје вредносне судове те их поткрепљује аналогијама из читалачког и личног искуства
- изражајно говори књижевне текстове наглашавајући одређене речи ради остваривања ефекта на слушаоца
- управља разговором, поставља циљана питања водећи рачуна о осећањима, интересовању и потребама саговорника
- служи се дијалектизмима, фраземима, колоквијализмима, поетизмима ради постизања жељених стилских ефеката

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- активно разговара уз мањи подстицај учитеља, расправља и преговара примењујући уверавање и доказивање
- обликује и говори различите текстове примењујући културу комуникације
- изражајно говори књижевне текстове у складу са својим доживљајем текста

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- текстови различитих функционалних стилова и различитих врста, излагачки, описни и приповедачки текстови, књижевноуметничка дела. Одабир текстова се прилагођава разради исхода.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Ученик учествује у једном или више дијалогских текстова, говори најмање један монолошки текст и изражајно говори барем један књижевноуметнички текст. Активности током слушања/ говорења текстова се прилагођавају разради исхода.

SJ SŠ C.2.2.

Ученик развија вештину истраживачког читања

- студиозно, аналитички и помно сагледава појединости у тексту трагајући за одговорима (читање с оловком у руци)
- сажима и синтетизује нове речи, информације и идеје у тексту и тако гради своју културу изражавања
- служи се претходно стеченим знањима о функцији структуре текста
- расправља о важности контекста за разумевање одломака текста

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- помоћу истраживачких задатака издваја и објашњава нове речи, информације и идеје из текста, трагајући за одговорима
- објашњава важност контекста за разумевање делова текста

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

• одабир текстова (књижевноуметничких и некњижевних) се прилагођава разради исхода. Текстови могу да се налазе на *Списку препоручених дела*, али учитељ/ученик може и самостално да одабере књижевне и некњижевне текстове за остваривање васпитно-образовног исхода.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Ученик истраживачки чита један или више књижевноуметничких и најмање један некњижевни текст. Активности током читања се прилагођавају разради исхода. Предлаже се корелација са доменама *Књижевност* и *Језик* те са исходом SJ SŠ С.2.1. из *Културе изражавања и стваралаштва*

ИСХОД	РАЗРАДА ИСХОДА
SJ SŠ С.2.3. Ученик пише различите текстове, компаративне есеје, примењујући правописна правила и обележја прикладних функционалних стилова, стваралачки и креативно се изражава	<ul style="list-style-type: none">• с разумевањем употребљава новоусвојене речи у обликовању писаних текстова, прикупља и повезује информације везане за тему• обликује компаративне есеје• жанровски преобликује књижевни текст примењујући своје знање о жанровским и структурним карактеристикама• самостално припрема и обликује текстове у којима до изражаја долази интелектуална радозналост, креативност, иновативност, оригиналност <hr/> ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР <ul style="list-style-type: none">• помоћу смерница и према моделу, обликује компаративне есеје• пише текстове једноставније структуре, углавном примењујући правописна правила и обележја• функционалних стилова• тачно употребљава новоусвојене речи

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Текстови које ученик пише прилагођени су разради исхода. Садржај овог исхода интеграцијски је повезан с доменама *Књижевност*, *Језик* и *Култура* и *медији* као и с осталим исходима домене *Култура изражавања и стваралаштво*.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Ученик пише најмање два есеја подстакнут књижевноуметнички делом и при томе пролази кроз фазе писања:

1. припремна фаза: размишљање о теми, прикупљање информација и израда
2. фаза писања по плану
3. фаза самовредновања (нпр. размишљање о учитељевим повратним информацијама, попуњавање листе процене, рубрика)
4. фаза усавршавања (преправљање, исправљање, дорада)

Учитељ може да повеже методе за остваривање овог исхода са каталозима и досадашњим provedеним испитима на државној матури и на тај начин да припрема ученике за писање есеја на крају средње школе.

Ученик пише најмање један текст у којем се стваралачки изражава према сопственом интересу ("слободна тема"). Ученик своје радове може прикупљати у ученичкој мапи. Предлаже се корелација са осталим доменама и другим исходима домене *Култура изражавања и стваралаштво* као и са наставом хрватског и страних језика.

D. КУЛТУРА И МЕДИЈИ

ИСХОД

РАЗРАДА ИСХОДА

SJ SŠ D.2.1.

Ученик истражује разлику између књижевних остварења масовне културе и тзв. високе културе

- упоређује вредности различитих књижевних дела тзв. високе културе и вредности нпр. љубавног романа масовне књижевне продукције
- промишља и дискутује о структури и садржају дела масовне књижевне продукције
- процењује естетски и идејни ниво одабраних књижевних текстова
- дискутује о комерцијалној књижевности и масовној књижевној продукцији

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- помоћу смерница објашњава разлику између остварења високе и масовне културе, упоређујући више лектирних и дела масовне књижевне продукције, сличне тематике

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- лектирна дела, дела тзв. масовне књижевне продукције: криминалистички романи, љубавни романи, готички романи.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Ученик се, уз подршку учитеља (смернице, кратке консултације) унапред припрема за час. Препоручује се текстуална метода и друге методе и стратегије учења које подстичу и развијају ученичку самосталност, комуникативност и креативност.

Појмови: висока култура, популарна култура, масовна продукција, комерцијална књижевност.

SJ SŠ D.2.2.

Ученик истражује утицај медија на развој расних, националних, верских и културолошких предрасуда код омладине

- у различитим медијским текстовима истражује појаву родних, расних, националних, верских и културолошких предрасуда и дискутује о њима
- промишља које су друштвене групе најугроженије (маргиналне друштвене групе, мањинске етничке и верске групе)
- осуђује и заузима критички став према расним, националним, верским и другим предрасудама
- исказује отвореност према припадницима различитих расних, националних, верских и културних кругова и њиховим вредностима

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- помоћу смерница објашњава утицај медија на развој различитих предрасуда код омладине, анализирајући неколико текстова из различитих извора.

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- текстови популарне музике, чланци из дневних новина, часописа, вести, филмови, телевизијске емисије и други медијски текстови по избору ученика или учитеља, из различитих извора.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Препоручују се методе и стратегије учења које подстичу и развијају ученичку самосталност, комуникативност и критичко мишљење. Учитељ бира 3-6 текстова за остварење овог исхода.

ИСХОД	РАЗРАДА ИСХОДА
SJ SŠ D.2.3. Ученик развија свој културни и национални идентитет	<ul style="list-style-type: none"> • упознаје се с радом културних установа, посећује културне догађаје и вреднује их • учествује у школским и ваншколским културним манифестацијама • негује своју традицију; истражује или драматизује народне обичаје везане за крсну славу и друге верске обичаје • изражава позитиван однос према уметности, традицији и култури, које критички промишља
	ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР <ul style="list-style-type: none"> • посећује културне установе и догађаје • у складу са својим задацима и интересовањима учествује у културним манифестацијама и школским приредбама, или у истраживању или драматизацији народних обичаја

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- културни садржаји: позоришне представе, ликовне изложбе, сусрети с књижевницима, посете музејима, манастирима, биоскопу, медијским кућама, разним књижевним и културним фестивалима и смотрама, сајму књига и слично.
- школске и ваншколске културне манифестације: Светосавска академија, Бранкови дани, Дан матерњег језика, Дани културе Срба источне Славоније, Барање и западног Срема и друге.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Ученик током школске године у ученичку мапу или дневник бележи властите активности, запажања и доживљаје, а може да их изнесе кроз разговор са учитељем или другим ученицима.

У другом разреду ученици могу да посете родну кућу мајке Бранка Радичевића и Добру воду, Музеј Вука и Доситеја, Матицу српску, Тршић, Музеј Јована Јовановића Змаја, Дворац Дунђерских у Челареву, Стражилово, Сремске Карловце, Скадарлију, како би се остварила корелација са доменама *Језик* и *Књижевност*.

*НАПОМЕНА: Културни садржаји су наведени као предлози, а учитељ бира културне садржаје сходно могућностима, али и интересовањима ученика. Препоручују се две посете одабраним садржајима или две активности годишње..

А. КЊИЖЕВНОСТ

ИСХОД	РАЗРАДА ИСХОДА
<p>SJ SŠ A.3.1.</p> <p>Ученик описује друштвеноисторијски и културни контекст текстова насталих од шездесетих година до краја 19. века</p>	<ul style="list-style-type: none"> • истражује утицај социјалистичких идеја Светозара Марковића на књижевно стваралаштво и његово идеализовање сеоске патријархалне заједнице • истражује како се доба апсолутистичког режима династије Обреновић осликало у књижевноуметничким текстовима
	<p>ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР</p> <ul style="list-style-type: none"> • према смерницама описује друштвени, историјски и културни контекст и његов утицај на тематику књижевног дела из друге половине 19. века • објашњава идеје Светозара Марковића
<p>САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:</p> <ul style="list-style-type: none"> • књижевноисторијски, историјски текстови и књижевноуметнички текстови реализма, манифести Светозара Марковића. 	
<p>ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:</p> <p>Ослањајући се на знање из историје или користећи се одређеним историјским изворима као и књижевноисторијским текстовима, ученик описује друштвено-историјски и културни контекст ове епохе. Током интерпретације књижевних текстова објашњава утицај историјских, друштвених, политичких и културних прилика на тематику, стил, рецепцију и друге одлике књижевноуметничког дела.</p> <p>Предлаже се корелација са историјом, ликовном и музичком уметношћу те хрватском и светском књижевношћу.</p>	
<p>310</p>	<p>SJ SŠ A.3.2.</p> <p>Ученик интерпретира поезију реализма</p> <ul style="list-style-type: none"> • разликује реализам као правац и метод • током интерпретације дела уочава одлике реализма: утицај позитивизма на књижевност, типски јунаци, опозиција село-град, типови реализма, натурализам као наставак реализма, регионална тематика и друго <p>ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР</p> <ul style="list-style-type: none"> • у тексту проналази и објашњава обележја реализма • уз помоћ учитеља разматра однос реализма према романтизму

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

• књижевнотеоријски и књижевноисторијски појмови, стилско-поетичке одлике, теме, мотиви, књижевни жанрови и врсте и друга обележја типична за реализам. Текстови Јакова Игњатовића, Милована Глишића, Лазе Лазаревића, Симе Матавуља, Стевана Сремца, Радоја Домановића, Бранислава Нушића, Војислава Илића и др. За одређену сатницу/средњошколски програм види *Списак препоручених дела*.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Учење и поучавање о стилско-поетичким карактеристикама реализма повезује се са књижевним текстовима. Током њихове интерпретације, ученик објашњава одлике књижевности реализма користећи разне методе. Ученик на основу интерпретираних текстова овладава поетиком то јест обележјима епохе реализма која су својствена прочитаним текстовима и њиховом друштвено-историјском контексту. Предлаже се корелација са историјом, ликовном и музичком уметношћу те хрватском и светском књижевношћу.

ИСХОД	РАЗРАДА ИСХОДА
<p>SJ SŠ A.3.3.</p> <p>Ученик описује друштвеноисторијски и културни контекст текстова са почетка 20. века</p>	<ul style="list-style-type: none"> повезује историјске и друштвене промене у Србији, а самим тим и у књижевности и другим уметностима на почетку 20. века (Мајски преврат, долазак Карађорђевића на власт, развој демократије и градова) повезује стил књижевника са процесом европеизације српске књижевности <p>ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР</p> <ul style="list-style-type: none"> према смерницама описује друштвени, историјски и културни контекст и његов утицај на тематику књижевног дела почетком 20. века уз помоћ учитеља наводи одлике европеизације

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

• књижевноисторијски, историјски текстови и књижевноуметнички текстови модерне

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Ослањајући се на знање из историје или користећи се одређеним историјским изворима као и књижевноисторијским текстовима, ученик описује друштвено-историјски и културни контекст ове епохе. Током интерпретације књижевних текстова објашњава утицај историјских, друштвених, политичких и културних прилика на тематику, стил, рецепцију и друге одлике књижевноуметничког дела. Предлаже се корелација са историјом, ликовном и музичком уметношћу те хрватском и светском књижевношћу.

ИСХОД

РАЗРАДА ИСХОДА

SJ SŠ A.3.4.

Ученик
интерпретира
поетику модерне

- истражује хетерогеност ове епохе те расправља о разним називима
- закључује о значају часописа “Српски књижевни гласник”
- на основу властитог читалачког искуства и интерпретације дела закључује о одликама модерне: незадовољство животом и песимизам, идеје француских *изама*, традиционална и модернистичка линија и друго

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ **ДОБАР**

- у тексту проналази и објашњава обележја модерне
- уз помоћ учитеља разматра однос модерне према реализму

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

• књижевнотеоријски и књижевноисторијски појмови, стилско-поетичке одлике, теме, мотиви, књижевни жанрови и врсте и друга обележја типична за модерну. Текстови Богдана Поповића, Алексе Шантића, Јована Дучића, Милана Ракића, Владислава Петковића Диса, Симе Пандуровића, Борисава Станковића, Петра Кочића и др. За одређену сатницу/средњошколски програм види *Списак препоручених дела*.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Учење и поучавање о стилско-поетичким карактеристикама модерне повезује се са књижевним текстовима. Током њихове интерпретације, ученик објашњава одлике књижевности модерне користећи разне методе. Ученик на основу интерпретираних текстова овладава поетиком то јест обележјима епохе модерне која су својствена прочитаним текстовима и њиховом друштвено-историјском контексту.

Предлаже се корелација са историјом, ликовном и музичком уметношћу те хрватском и светском књижевношћу.

SJ SŠ A.3.5.

Ученик развија став
према критичким
текстовима

- на основу критичких текстова Богдана Поповића, Јована Скерлића и других уочава борбу критичара за европеизацију српске књижевности и проучава њихов однос према традицији, песимизму и оријентализму те разним иновативним елементима у делима модерниста
- закључује о одликама импресионистичке критике
- истражује зашто ово доба зову хегемонија критике
- према свему заузима критички став који аргументује

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ **ДОБАР**

- према смерницама анализира неколико критичких текстова различитих критичара
- издваја и коментарише њихове идеје

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- текстови Богдана Поповића и Јована Скерлића.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Ученик интерпретира критичке текстове из епохе модерне користећи разне методе анализе и синтезе. Критичке текстове доводи у везу са прочитаним и анализираним књижевноуметничким текстовима. На основу књижевноисторијских текстова о модерни, истражује зашто ово доба зову хегемонија критике те сам о томе доноси закључак.

Исход може да се повеже са доменом *Култура изражавања и стваралаштво*, са исходима SJ SŠ C.3.2. И SJ SŠ C.3.3. (есеј са одликама импресионистичке критике).

ИСХОД	РАЗРАДА ИСХОДА
<p>SJ SŠ A.3.6.</p> <p>Ученик развија читалачку навику</p>	<ul style="list-style-type: none"> • бира књижевно дело за читање (самостално или по препоруци библиотекара, учитеља, пријатеља, родитеља или са допунског списка) • процењује идеју и поруку дела • аргументовано образлаже своје доживљаје и ставове о делу • на основу литерарног искуства проналази заједничке одлике жанра • вреднује дело на основу књижевнотеоријског знања које примењује <p>ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР</p> <ul style="list-style-type: none"> • самостално бира књижевно дело и уз помоћ смерница га представља • образлаже свој избор, свој доживљај и став о прочитаном • процењује идеју и поруку дела • проналази заједничке одлике жанра упоређујући дело са књижевним делима које је интерпретирао на часу и вреднује га

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- најмање једно књижевно дело по избору ученика.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Ученик представља дело које је самостално одабрао и при томе користи знања и вештине које је стекао током интерпретације књижевних дела на школском часу (књижевнотеоријско знање, аналитичко-синтетичка метода, текстуална метода и аргументација). Свој доживљај дела ученик може да изрази усмено, писано, плакатом, дигиталним, мултимедијалним, ликовним и другим радовима. Ученик своје радове може да прикупља у ученичкој мапи или да води дневник читања.

В. ЈЕЗИК

ИСХОД

РАЗРАДА ИСХОДА

SJ SŠ B.3.1.

Ученик примењује језичке вештине при анализи текста и обликовању нових примера користећи разне синтагме и типове атрибута поштујућу правописну и граматичку норму

- истражује начине исказивања реченичних чланова
- разликује врсте синтагми те их функционално примењује
- при коришћењу синтагми и разних типова атрибута правилно раздваја речи и користи велико/мало слово

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ **ДОБАР**

- објашњава врсте синтагми и типове атрибута и обликује аналогне примере у свом тексту

SJ SŠ B.3.2.

Ученик примењује језичке вештине при анализи текста и обликовању нових примера користећи разне типове реченица поштујућу правописну норму

- разликује предикатску и комуникативну реченицу и наводи примере
- проучава граматичке везе међу реченичким члановима
- самостално обликује и анализира све врсте независнословених и зависнословених реченица као и специјалне типове предикатских реченица
- објашњава како инверзија утиче на значење реченице

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ **ДОБАР**

- описује и објашњава типове реченица на заданим примерима и функционално их примењује у својим примерима

SJ SŠ B.3.3.

Ученик правилно користи падежне и глаголске облике водећи рачуна о њиховој конгруенцији

- анализира падеже и глаголске облике као важне компоненте синтаксе
- разликује употребу актива и пасива, модални, релативни и индикативни облик глаголских времена као и глаголски вид за обликовање значења реченица
- функционално и правилно користи конгруенцију

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ **ДОБАР**

- објашњава падеже и глаголске облике повезује их са врстом реченице те их примењује у својим примерима

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА SJ SŠ B.3.1 – SJ SŠ B.3.3:

Текстови за остваривање психомоторичких циљева и функционалних задатака се бирају примерено узрасту ученика, усклађују се са њиховим интересима и потребама, а одабир се темељи на активностима описаним у разради исхода (нпр. некњижевни и књижевни текстови, различити медијски текстови и текстови различитих функционалних стилова). Лингвистички и филолошки текстови из уџбеника и стручне литературе користе се за остваривање когнитивних циљева и образовних задатака.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА SJ SŠ B.3.1 – SJ SŠ B.3.3:

Поучавање језичких садржаја се проширује, наставља и ослања на остварене исходе из основне школе. Садржаји, методе, облици рада, активности, стратегије учења и наставна средства треба да буду одабрана у складу са комуникационим приступом. Дакле, при анализи и обликовању текста у различитим комуникационим ситуацијама и контекстима ученик примењује и користи језичка знања и вештине. Избегава се приступ језику као структурном систему граматичких узорака и настава се прилагођава језичким потребама ученика. Домена *Језик* интеграцијски је повезана с осталим доменама.

С. КУЛТУРА ИЗРАЖАВАЊА И СТВАРАЛАШТВО

ИСХОД

РАЗРАДА ИСХОДА

SJ SŠ C.3.1.

Ученик активно разговара користећи стручну терминологију и проширује тему разговора, обликује и говори различите текстове те примењује културу комуникације

- на основу слушаног текста самостално обликује нови текст
- на основу претходно стеченог знања анализира, проширује или надопуњује тумечење слушаног текста
- у разговору функционално и правилно користи стручну терминологију
- изражајним казивањем књижевних текстова истиче стилогена места и позитивне вредности дела
- прилагођава своје судове и ставове новим сазнањима
- проширује тему разговора тако што активира своје претходно стечено знање и искуство

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ **ДОБАР**

- активно разговара уз мањи подстицај учитеља примењујући културу комуникације
- правилно користи стручну терминологију
- проширује тему разговора служећи се претходно стеченим знањем и личним искуством
- изражајно казује књижевни текст истичући стилогена места и позитивне вредности дела

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- текстови различитих функционалних стилова и различитих врста, излагачки, описни и приповедачки текстови, књижевноуметничка дела. Одабир текстова се прилагођава разради исхода.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Ученик учествује у једном или више дијалогских текстова, говори најмање један монолошки текст и изражајно говори барем један књижевноуметнички текст. Активности током слушања/говорења текстова се прилагођавају разради исхода.

SJ SŠ C.3.2.

Ученик развија вештину критичког читања

- критички мисли док чита, схвата суштину и дубље значење, утврђује ауторову намеру те се с њом аргументовано спори или слаже, критички промишља његове ставове, тумачи утицај на читаоца
- упоређује и супротставља различите приступе сличним темама у различитим текстовима
- прикладно повезује идеје у тексту са својим знањем, искуством и другим текстовима

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ **ДОБАР**

- помоћу провокативних питања истражује текст процењујући суштину и дубље значење текста, као и намеру аутора
- упоређује различите приступе сличним темама

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Одабир текстова (књижевноуметнички и некњижевни) се прилагођава разради исхода. Текстови могу да се налазе на *Списку препоручених дела*, али учитељ/ученик може и самостално да одабере књижевне и некњижевне текстове за остваривање васпитно-образовног исхода.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Ученик "критички" чита један или више књижевноуметничких и најмање један некњижевни текст. Активности током читања се прилагођавају разради исхода. Предлаже се корелација са доменама *Књижевност* и *Језик* те са исходом SJ SŠ C.3.1. из *Културе изражавања и стваралаштва*.

ИСХОД	РАЗРАДА ИСХОДА
<p>SJ SŠ C.3.3.</p> <p>Ученик пише различите текстове примењујући правописна правила и обележја прикладних функционалних стилова, пише расправљачке есеје, стваралачки и креативно се изражава</p>	<ul style="list-style-type: none"> • обликује расправљачке есеје • самостално припрема и обликује текстове у којима до изражаја долази интелектуална радозналост, креативност, иновативност, оригиналност и стваралаштво <p>ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР</p> <ul style="list-style-type: none"> • помоћу смерница и према моделу, обликује расправљачке есеје • углавном примењујући правописна правила и обележја прикладних функционалних стилова, ствара текстове у којима до изражаја долази његова маштовитост и креативност

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

• текстови које ученик пише прилагођени су разради исхода.
Садржај овог исхода интеграцијски је повезан с доменама *Књижевност*, *Језик* и *Култура* и *медији* као и с осталим исходима домене *Култура изражавања и стваралаштво*.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Ученик пише најмање два есеја подстакнут књижевноуметнички делом и при томе пролази кроз фазе писања:

1. припремна фаза: размишљање о теми, прикупљање информација и израда
2. фаза писања по плану
3. фаза самовредновања (нпр. размишљање о учитељевим повратним информацијама, попуњавање листе процене, рубрика)
4. фаза усавршавања (преправљање, исправљање, дорада)

Учитељ може да повеже методе за остваривање овог исхода са каталозима и досадашњим provedеним испитима на државној матури и на тај начин да припрема ученике за писање есеја на крају средње школе.

Ученик пише најмање један текст у којем се стваралачки изражава према сопственом интересу ("слободна тема"). Ученик своје радове може прикупљати у ученичкој мапи. Предлаже се корелација са осталим доменама и другим исходима домене *Култура изражавања и стваралаштво* као и са наставом хрватског и страних језика.

D. КУЛТУРА И МЕДИЈИ

ИСХОД	РАЗРАДА ИСХОДА
SJ SŠ D.3.1. Ученик влада основном филмском терминологијом	<ul style="list-style-type: none"> • објашњава филмска изражајна средства и влада основном филмском терминологијом • објашњава како ракурс утиче на његов доживљај јунака филма • објашњава улогу специјалних ефеката (успорени снимак, нпр.) • наводи важнија филмска имена светске и српске кинематографије и објашњава зашто су она релевантна • упоређује књижевно дело и његову екранизацију и заузима критички став

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- самостално и на новим примерима објашњава различита филмска изражајна средства и ефекте те начин на који се њима преносе поруке

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- фотографије или филм по избору учитеља, тј. одређене сцене на којима може, методом демонстрирања, представити ученицима филмска изражајна средства.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Препоручују се методе и стратегије учења које подстичу и развијају ученичку самосталност, сарадничко учење и креативност.

SJ SŠ D.3.2. Ученик просуђује утицај различитих медија на обликовање властитог културног идентитета	<ul style="list-style-type: none"> • пописује све медије и преиспитује садржаје којима је био изложен у одређеном периоду (води дневник 5-7 дана) и у њима уочава различите културне вредности • истражује предрасуде и стереотипе у различитим текстовима и преиспитује личне претпоставке и предрасуде • преиспитује облике манипулације у текстовима и просуђује њен утицај на развој сопственог мишљења • истражује утицај различитих медијских текстова на развој властитог културног идентитета
---	---

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- према смерницама преиспитује утицај различитих медија на обликовање властитог културног идентитета расправљајући о текстовима којима је био изложен у одређеном периоду

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- различити медијски текстови из различитих извора информација по избору ученика.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Ученик се, уз подршку учитеља (смернице, кратке консултације) унапред припрема за час (води дневник, пише белешке), а затим учествује у разговору (расправи) на часу. Препоручују се методе и стратегије учења које подстичу и развијају ученичку самосталност и критичко мишљење. Важно је код ученика развити свест о томе колико су медији моћни и колико утичу на развој културног идентитета сваког појединца.

ИСХОД РАЗРАДА ИСХОДА

SJ SŠ D.3.3.

Ученик развија свој културни и национални идентитет

- упознаје се с радом културних установа, посећује културне догађаје и вреднује их
- учествује у школским и ваншколским културним манифестацијама
- негује своју традицију; истражује обичаје животног циклуса (рођење, крштење, свадба, смрт: обреди иницијације)
- изражава позитиван однос према уметности, традицији и култури, које критички промишља

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ **ДОБАР**

- посећује културне установе и догађаје
- у складу са својим задацима и интересовањима учествује у културним манифестацијама и школским приредбама, или у истраживању или драматизацији народних обичаја

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- културни садржаји: позоришне представе, ликовне изложбе, сусрети с књижевницима, посете музејима, манастирима, биоскопу, медијским кућама, разним књижевним и културним фестивалима и смотрама, сајму књига и слично.
- школске и ваншколске културне манифестације: Светосавска академија, Бранкови дани, Дан матерњег језика, Дани културе Срба источне Славоније, Барање и западног Срема и друге.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Ученик током школске године у ученичку мапу или дневник бележи властите активности, запажања и доживљаје, а може да их изнесе кроз разговор са учитељем или другим ученицима.

У трећем разреду ученици могу да посете Конак кнегиње Љубице, Конак кнеза Милоша, Краљевски и Бели двор, Матицу српску, Сентандреју и слично, како би се остварила корелација са доменом *Књижевност*.

*НАПОМЕНА: Културни садржаји су наведени као предлози, а учитељ бира културне садржаје сходно могућностима, али и интересовањима ученика. Препоручују се две посете одабраним садржајима или две активности годишње.

А. КЊИЖЕВНОСТ

ИСХОД РАЗРАДА ИСХОДА

SJ SŠ A.4.1.

Ученик описује друштвеноисторијски и културни контекст текстова између два светска рата

- истражује како се Први светски рат одразио на књижевно стваралаштво као и на рецепцију књижевних дела
- проналази информације о разним часописима између два рата и критички их промишља
- препознаје и тумачи антиратне проуке књижевника и других уметника који су учествовали у рату
- описује стање друштва и културе пре и после рата

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ **ДОБАР**

- према смерницама описује друштвеноисторијски и културни контекст и његов утицај на тематику књижевног текста између два светска рата
- наводи књижевнике који су учествовали у Првом светском рату, препознаје њихове антиратне поруке те наводи наслове часописа

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- књижевноисторијски, историјски текстови и књижевноуметнички текстови авангарде.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Ослањајући се на знање из историје или користећи се одређеним историјским изворима као и књижевноисторијским текстовима, ученик описује друштвено-историјски и културни контекст ове епохе. Током интерпретације књижевних текстова објашњава утицај историјских, друштвених, политичких и културних прилика на тематику, стил, рецепцију и друге одлике књижевноуметничког дела.

Предлаже се корелација са историјом, ликовном и музичком уметношћу те хрватском и светском књижевношћу.

SJ SŠ A.4.2.

Ученик интерпретира поетику авангарде

- уочава рушитељски и полемички однос авангарде према традицији
- проналази одлике футуризма, експресионизма, дадаизма, надреализма, кубизма, зенинизма, суматраизма, космизма и социјалне литературе
- закључује о поступку есејизације и интелектуализације
- проналази универзалне поруке и свевременске вредности авангардних књижевних дела

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ **ДОБАР**

- у тексту проналази и објашњава обележја авангарде
- уз помоћ учитеља разматра однос авангарде према модерни и традицији уопште

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

• књижевнотеоријски и књижевноисторијски појмови, стилско-поетичке одлике, теме, мотиви, књижевни жанрови и врсте и друга обележја типична за авангарду. Текстови Душана Васиљева, Милутина Бојића, Исидоре Секулић, Милоша Црњанског, Растка Петровића, Оскара Давича, Момчила Настасијевића, Десанке Максимовић (рана поезија), Иве Андрића и др. За одређену сатницу/средњошколски програм види *Списак препоручених дела*.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Учење и поучавање о стилско-поетичким карактеристикама авангарде повезује се са књижевним текстовима. Током њихове интерпретације, ученик објашњава одлике књижевности авангарде користећи разне методе. Ученик на основу интерпретираних текстова овладава поетиком то јест обележјима епохе авангарде која су својствена прочитаним текстовима и њиховом друштвено-историјском контексту. Предлаже се корелација са историјом, ликовном и музичком уметношћу те хрватском и светском књижевношћу.

ИСХОД**РАЗРАДА ИСХОДА****SJ SŠ A.4.3.**

Ученик описује друштвеноисторијски и културни контекст текстова насталих непосредно након Другог светског рата и оних насталих до краја 20. века

- истражује како се Други светски рат одразио на књижевно стваралаштво као и на рецепцију књижевних дела
- истражује како су политички сукоби крајем четрдесетих година утицали на струјања у српској књижевности
- критички промишља о савремености књижевности с краја 20. века

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- према смерницама описује друштвеноисторијски и културни контекст и његов утицај на тематику књижевних текстова насталих непосредно након Другог светског рата и оних насталих до краја 20. века
- наводи књижевнике који су учествовали у Другом светском рату
- описује појам “савременост” и “постмодерна”

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

• књижевноисторијски, историјски текстови и књижевноуметнички текстови лирике НОБ-е и савремене књижевности.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Ослањајући се на знање из историје или користећи се одређеним историјским изворима као и књижевноисторијским текстовима, ученик описује друштвено-историјски и културни контекст ове епохе. Током интерпретације књижевних текстова објашњава утицај историјских, друштвених, политичких и културних прилика на тематику, стил, рецепцију и друге одлике књижевноуметничког дела. Предлаже се корелација са историјом, ликовном и музичком уметношћу те хрватском и светском књижевношћу.

ИСХОД

РАЗРАДА ИСХОДА

SJ SŠ A.4.4.

Ученик
интерпретира
поетику савремене
књижевности

- разликује и упоређује два периода у савременој српској књижевности
- расправља о преплитању разних покрета, праваца и струја, о интелектуализацији, елиптичности, херметичности и симболици израза
- разматра однос савремене књижевности и традиције
- проналази универзалне поруке и свевременске вредности савремених књижевних дела и повезује их са данашњим добом

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- у књижевном делу проналази и објашњава обележја различитих покрета, праваца и струја у савременој књижевности
- уз помоћ учитеља разматра однос савремене књижевности према претходним епохама

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

• књижевнотеоријски и књижевноисторијски појмови, стилско-поетичке одлике, теме, мотиви, књижевни жанрови и врсте и друга обележја типична за савремену књижевност. Избор из лирике НОБ-е, текстови Миодрага Павловића, Васка Попе, Бранка Ћопића, Иве Андрића, Меше Селимовића, Добрице Ћосића, Десанке Максимовић, Стевана Раичковића, Бранка Миљковића, Михаила Лалића, Александра Тишме, Данила Киша, Владана Деснице, Душана Ковачевића, Милорада Павића и других савремених књижевника. За одређену сатницу/средњошколски програм види *Списак препоручених дела*.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Учење и поучавање о стилско-поетичким карактеристикама савремене књижевности повезује се са књижевним текстовима. Током њихове интерпретације, ученик објашњава одлике савремене књижевности користећи разне методе. Ученик на основу интерпретираних текстова овладава поетиком то јест обележјима савремене књижевности која су својствена прочитаним текстовима и њиховом друштвено-историјском контексту. Предлаже се корелација са историјом, ликовном и музичком уметношћу те хрватском и светском књижевношћу.

SJ SŠ A.4.5.

Ученик влада
књижевнонаучном
терминологијом
и самостално
је примењује
у тумачењу и
вредновању
књижевних
текстова

- током интерпретације књижевних дела уочава одлике разних епоха, врста и жанрова, родова, интертекстуалне везе, тумачи стилске фигуре и друге стилске поступке, одређује версификацијске особине и закључује о њиховој функцији
- заузима лични став према прочитаном и аргументује га цитатима из дела

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- током интерпретације и вредновања књижевног текста објашњава функционалност одређених стилских фигура и различитих врста стихова и риме
- смешта дело у одређени друштвеноисторијски контекст и епоху

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- избор књижевних и некњижевних текстова.
-

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Ослањајући се на стечено читалачко, књижевнотеоријско и књижевноисторијско искуство и знање, ученик самостално анализира књижевноуметничко дело (припадност епохи, жанровске, поетичке, стилске, версификацијске и друге особине) које и вреднује.

Учитељ подстиче ученикову самосталност и поштује његове могућности.

ИСХОД

РАЗРАДА ИСХОДА

SJ SŠ A.4.6.

Ученик уочава и критички тумачи проблеме и идеје у књижевном делу и повезује их са другим хуманистичким и друштвеним наукама

- уочава проблематику и идеје у делу и критички их тумачи
 - током интерпретације књижевних дела проналази теме и идеје из других хуманистичких и друштвених наука
-

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ **ДОБАР**

- уочава проблематику и идеје у делу, критички их тумачи и упоређује их
 - самостално уочава идеје везане за друге хуманистичке и друштвене науке
-

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- избор књижевних и некњижевних текстова.
-

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Ослањајући се на стечено читалачко, књижевнотеоријско и књижевноисторијско искуство, ученик самостално анализира књижевноуметничко дело активирајући знање из других хуманистичких и друштвених наука, проналази заједничке теме и идеје те их међусобно упоређује и доноси закључак. Учитељ подстиче ученикову самосталност и поштује његове могућности.

За остварење овог исхода предлаже се повезивање са исходом SJ SŠ C.4.3. Предлаже се корелација са историјом, филозофијом, психологијом, социологијом, политиком и привредом, веронауком и другим друштвеним предметима.

ИСХОД

РАЗРАДА ИСХОДА

SJ SŠ A.4.7.

Ученик пореди стилске поступке у више текстова

- различитим текстовима приступа компаративном и интерпретативно-аналитичком методом
- уочава интертекстуалне везе
- проучава разне стилске поступке, структурно-формалне специфичности и начине истраживања сличних проблема те заузима критички став о њиховој вредности и квалитету

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ **ДОБАР**

- издваја и упоређује стилске поступке и друге структурно-формалне карактеристике у текстовима из различитих епоха
- самостално уочава интертекстуалне везе и закључује о њиховој функционалности

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- избор књижевних и некњижевних текстова.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Ослањајући се на стечено читалачко, књижевнотеоријско и књижевноисторијско искуство и знање, ученик самостално компаративно анализира књижевноуметничка дела из различитих епоха, уочавајући интертекстуалне везе и алузије, поредећи стилске поступке и структурно-формалне специфичности. Учитељ подстиче ученикову самосталност и поштује његове могућности. За остварење овог исхода предлаже се повезивање са исходом SJ SŠ C.4.3.

SJ SŠ A.4.8.

Ученик развија читалачку навику

- самостално одабере књижевно дело за читање
- даје критички осврт на основу књижевнотеоријског знања
- повезује дело са другим делима из књижевности, али и из других уметности (нпр. музика, филм) на исту тематику
- проналази заједничке одлике омиљеног жанра или стила омиљеног аутора
- расправља о свом књижевном укусу

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ **ДОБАР**

- самостално бира књижевно дело и уз помоћ смерница га представља
- даје критички осврт на основу књижевнотеоријског знања
- упоређује дело са другим књижевним делима и делима из других уметности на исту тематику
- наводи заједничке одлике омиљеног жанра или стила омиљеног аутора
- промишља о свом књижевном укусу

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- најмање једно књижевно дело по избору ученика.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Ученик представља дело које је самостално одабрао и при томе користи знања и вештине које је стекао током интерпретације књижевних дела на школском часу (књижевнотеоријско знање, аналитичко-синтетичка метода, текстуална метода и аргументација). Свој доживљај дела ученик може да изрази усмено, писано, плакатом, дигиталним, мултимедијалним, ликовним и другим радовима. Ученик своје радове може да прикупља у ученичкој мапи или да води дневник читања.

В. ЈЕЗИК**ИСХОД РАЗРАДА ИСХОДА****SJ SŠ B.4.1.**

Ученик истражује значењске односе међу речима

- описује однос значења (садржаја) и форме лексема
- истражује лексичко- семантичке односе синонимије, хомонимије, антонимије
- открива и објашњава полисемију као модел творбе значења и њоме се смислено служи
- расправља о последицама полисемије
- примењује знање о врстама речника (с посебним нагласком на речнике синонима) и речничкој одредници

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- истражује и открива значењске односе међу речима на задатим примерима
- функционално се служи полисемијом

SJ SŠ B.4.2.

Ученик разликује лексичке слојеве у језику и примењује лексеме из различитих слојева у својим текстовима

- препознаје лексикон и терминологију који су у општој употреби и оне специфичне употребе и наводи примере
- разликује општи речник српског језика и термилошке речнике
- разврстава лексеме у тексту према критеријумима функционалне раслојености
- описује стилску вредност лексема и самостално то примењује у обликовању текстова
- описује фраземе и примењује знање о фразеологији и фраземима, терминима и терминологији у изражавању значења

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- разврстава речи у одређене лексичке слојеве,
- примењује лексеме из различитих слојева у својим текстовима
- разликује општи и термилошки речник

ИСХОД

РАЗРАДА ИСХОДА

SJ SŠ B.4.3.

Ученик објашњава разлоге застаревања и стварања нових речи, разликује историзме, архаизме и позајмљенице

- описује лингвистичке и социолингвистичке разлоге стварања, застаревања и посуђивања речи
- објашњава разлику између историзама и архаизама
- тумачи помодне и клишеиране изразе -објашњава потребу за позајмљеницама и настајање неологизама
- током споразумевања одабире речи прикладне саговорнику и контексту

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- описује лингвистичке и социолингвистичке разлоге посуђивања, стварања и застаревања речи
- разликује и проналази у књижевном и некњижевном тексту историзме, архаизме, позајмљенице, неологизме

SJ SŠ B.4.4.

Ученик промишља о језичкој сродности (матерњег и страног/страних језика с којима је упознат)

- описује еволуцију језика и писма те однос језика, културе и друштва
- истиче предности вишејезичности
- уочава различите аспекте језичке сродности (генетску, ареалну, типолошку и функционалну) и језичке универзалије у различитим језицима (нпр. гласовни систем, врсте и подела речи, глаголска времена и начини, ред речи у реченици и слично) поређењем матерњег језика и страног/страних језика с којима је упознат

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- објашњава еволуцију језика и писма те однос језика, културе и друштва
- објашњава све аспекте језичке сродности
- објашњава језичке универзалије

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА**SJ SŠ B.4.1 – SJ SŠ B.4.4:**

Текстови за остваривање психомоторичких циљева и функционалних задатака се бирају примерено узрасту ученика, усклађују се са њиховим интересима и потребама, а одабир се темељи на активностима описаним у разради исхода (нпр. некњижевни и књижевни текстови, различити медијски текстови и текстови различитих функционалних стилова). Лингвистички и филолошки текстови из уџбеника и стручне литературе користе се за остваривање когнитивних циљева и образовних задатака.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА**SJ SŠ B.4.1 – SJ SŠ B.4.4:**

Поучавање језичких садржаја се проширује, наставља и ослања на остварене исходе из основне школе. Садржаји, методе, облици рада, активности, стратегије учења и наставна средства треба да буду одабрана у складу са комуникационим приступом. Дакле, при анализи и обликовању текста у различитим комуникационим ситуацијама и контекстима ученик примењује и користи језичка знања и вештине. Избегава се приступ језику као структурном систему граматичких узорака и настава се прилагођава језичким потребама ученика. Код исхода чији се садржаји односе на свест о језику и његовом историјском развоју (SJ SŠ B.4.4) препоручују се методе и стратегије учења које подстичу и развијају ученичку самосталност, сарадничко учење, комуникативност и креативност (истраживање, реферисање, израда презентација и плаката, тимски рад, дебате, расправе и слично). Домена *Језик* интеграцијски је повезана с осталим доменама.

С. КУЛТУРА ИЗРАЖАВАЊА И СТВАРАЛАШТВО

ИСХОД РАЗРАДА ИСХОДА

SJ SŠ C.4.1.

Ученик активно разговара и критички промишља идеје и ставове, усмерава разговор ка концензусу, обликује и говори различите текстове те примењује културу комуникације

- критички процењује значај невербалне комуникације
- објашњава уверљивост говорника те заузима критички став према слушаном
- повезује своје тумачење слушаног текста са ширим друштвеним, културним или језичким контекстом
- током изражајног казивања књижевног дела критички процењује ефективност и функционалност стилогених места
- припрема се за разговор претражујући и прикупљајући информације, припремајући и анализирајући аргументе
- разговор усмерава ка компромисном решењу, концензусу, асертивно се односи према саговорнику
- умерено и ефектно се служи хумором и иронијом

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- активно разговара примењујући културу комуникације
- критички промишља идеје и ставове
- исказује своје слагање или противљење
- умерено користи невербалну комуникацију
- усмерава разговор ка компромисном решењу и концензусу, користећи преговарање
- истиче стилогена места у тексту који изражајно говори.
- служи се хумором и иронијом

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- текстови различитих функционалних стилова и различитих врста, излагачки, описни и приповедачки текстови, књижевноуметничка дела. Одабир текстова се прилагођава разради исхода.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Ученик учествује у једном или више дијалогских текстова, говори најмање један монолошки текст и изражајно говори барем један књижевноуметнички текст. Активности током слушања/говорења текстова се прилагођавају разради исхода.

SJ SŠ C.4.2.

Ученик развија вештину стваралачког читања и негује властити стил говорења и изражајног казивања

- током читања испољава стваралачки дух, открива нове идеје и ставове, испољава креативно мишљење
- изражава велику осетљивост за вредноте говорног језика и способност да их реализује при читању, поштујући сва правила добре дикције
- својим читањем подстиче машту и остварује снажан естетски доживљај
- заузима критички став према тексту који чита

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- по узору на учитеља или слушајући снимљено читање уметника чита испољавајући креативни и стваралачки дух те води рачуна о дикцији
- развија властити стил говорења и изражајног казивања

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- одабир текстова (књижевноуметничких и некњижевних) се прилагођава разради исхода. Текстови могу да се налазе на *Списку препоручених дела*, али учитељ може и самостално да одабере књижевне и некњижевне текстове за остваривање васпитно-образовног исхода.
-

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Ученик “стваралачки” чита један или више књижевноуметничких и најмање један некњижевни текст. Активности током читања се прилагођавају разради исхода. Предлаже се корелација са доменама *Књижевност* и *Језик* те са исходом SJ SŠ C.3.1. из *Културе изражавања и стваралаштва*.

ИСХОД

РАЗРАДА ИСХОДА

SJ SŠ C.4.3.

Ученик пише различите текстове и есеје примењујући правописна правила и обележја прикладних функционалних стилова, стваралачки и креативно се изражава

- обликује интерпретативне, компаративне и расправљачке есеје
 - самостално припрема и обликује текстове у којима до изражаја долази интелектуална радозналост, креативност, иновативност, оригиналност и стваралаштво
-

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ **ДОБАР**

- према смерницама пише различите текстове и есеје углавном примењујући правописна правила и обележја прикладних функционалних стилова
 - стваралачки и креативно се изражава
-

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- текстови које ученик пише прилагођени су разради исхода.
- Садржај овог исхода интеграцијски је повезан с доменама *Књижевност*, *Језик* и *Култура* и *медији* као и с осталим исходима домене *Култура изражавања и стваралаштво*.
-

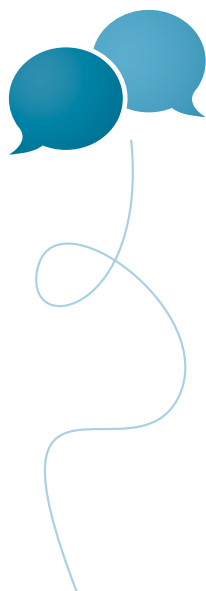
ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Ученик пише најмање два есеја подстакнут књижевноуметнички делом и при томе пролази кроз фазе писања:

1. припремна фаза: размишљање о теми, прикупљање информација и израда
2. фаза писања по плану
3. фаза самовредновања (нпр. размишљање о учитељевим повратним информацијама, попуњавање листе процене, рубрика)
4. фаза усавршавања (преправљање, исправљање, дорада)

Учитељ може да повеже методе за остваривање овог исхода са каталозима и досадашњим проведеним испитима на државној матури и на тај начин да припрема ученике за писање есеја на крају средње школе.

Ученик пише најмање један текст у којем се стваралачки изражава према сопственом интересу (“слободна тема”). Ученик своје радове може да прикупља у ученичкој мапи. Предлаже се корелација са осталим доменама и другим исходима домене *Култура изражавања и стваралаштво* као и са наставом хрватског и страних језика.

D. КУЛТУРА И МЕДИЈИ

ИСХОД

РАЗРАДА ИСХОДА

SJ SŠ D.4.1.

Ученик учествује у стварању кратког филма

- разликује синопсис, сценарио и књигу снимања
- упоређује улогу продуцента, сценаристе, режисера и монтажера у настанку филма
- као део тима, осмишљава и пише синопсис, сценарио или књигу снимања те, водећи рачуна о филмским изражајним средствима, бира глумце и снима кратак филм (камером, дигиталним фотоапаратом, мобилним телефоном, таблетом), односно глуми у филму или преузима неку другу обавезу у процесу настанка филма
- снима филм који се залаже за толеранцију, солидарност, хуманост, људска права, права мањина, слободу избора и слично

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ **ДОБАР**

- уз подстицај учествује у снимању филма
- добро се сналази као део тима, креативан је, а у процесу настанка филма преузима мању обавезу и одговорност

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- филм (метода демонстрирања), литература о филмској уметности, историји филма и слично, из различитих извора.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Препоручују се методе и стратегије учења које подстичу и развијају сарадничко учење и креативност. Појмови: синопсис, сценарио

SJ SŠ D.4.2.

Ученик развија свој културни и национални идентитет те просуђује утицај српске културне баштине на обликовање властитог културног идентитета

- упознаје се с радом културних установа, посећује и вреднује културне догађаје
- негује своју традицију; истражује и упоређује народне обичаје који се негују у његовој породици и ближем окружењу (плакат, презентација)
- просуђује утицај српске културне баштине на обликовање властитог културног идентитета
- учествује у школским и ваншколским културним манифестацијама
- изражава позитиван однос према уметности, традицији и култури које критички промишља
- изражава отвореност према припадницима других културних, етничких и верских група

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ **ДОБАР**

- посећује културне установе и догађаје
- у складу са својим задацима и интересовањима учествује у културним манифестацијама и школским приредбама, или у истраживању или драматизацији народних обичаја
- уз помоћ учитеља просуђује утицај српске културне баштине на обликовање властитог културног идентитета

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- културни садржаји: позоришне представе, ликовне изложбе, сусрети с књижевницима, интернетски културни портали, посете музејима, манастирима, биоскопу, медијским кућама, разним књижевним и културним фестивалима и смотрама, сајму књига и слично.
- школске и ваншколске културне манифестације: Светосавска академија, Бранкови дани, Дан матерњег језика, Дани културе Срба источне Славоније, Барање и западног Срема и друге.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Ученик током школске године у ученичку мапу или дневник бележи властите активности, запажања и доживљаје, а може да их изнесе кроз разговор са учитељем или другим ученицима.

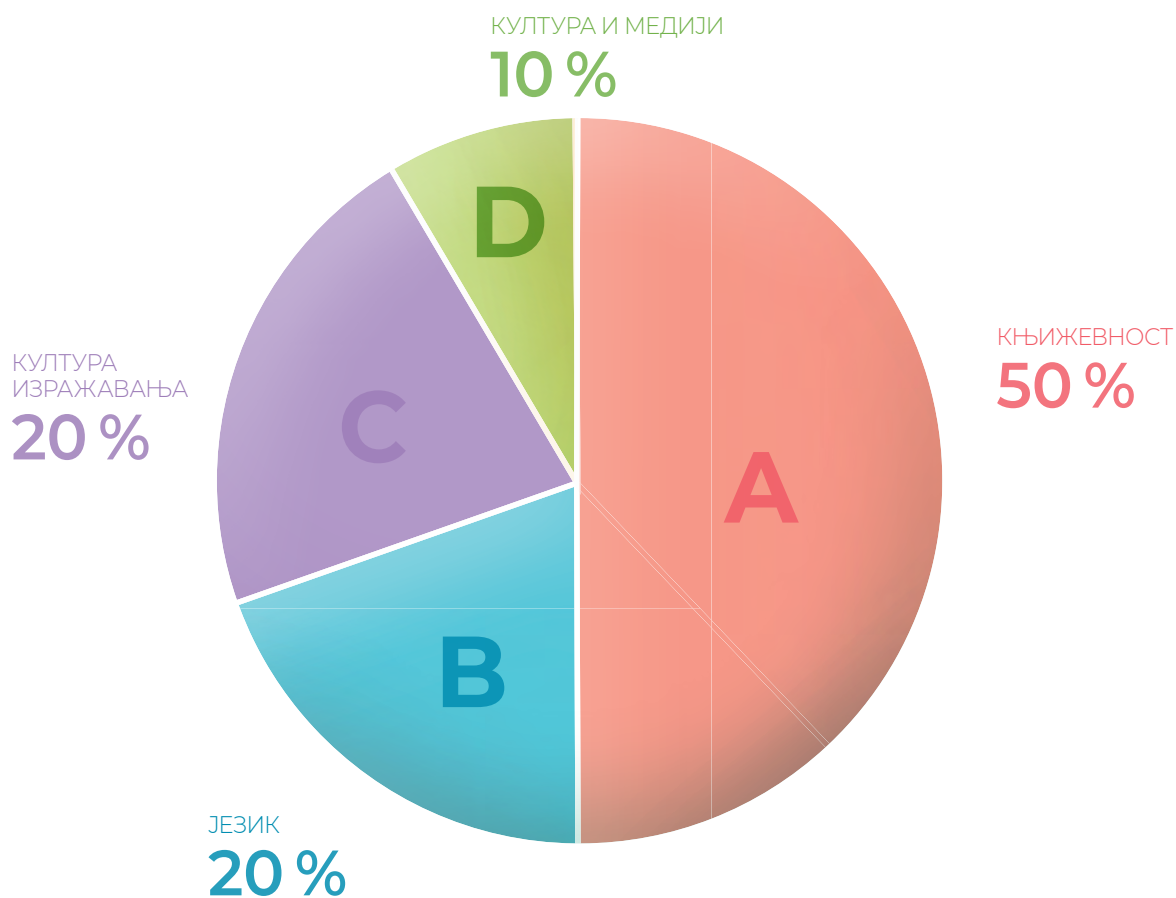
У четвртој разреди ученици могу да посете Културни и научни центар “Милутин Миланковић”, Историјски и музеј савремене уметности, Музеј Николе Тесле, Спомен-музеј Надежде и Растка Петровића, Музеј Иве Андрића, Матицу српску, СКД Просвјету - како би се остварила корелација са доменом *Књижевност*.

*НАПОМЕНА: Културни садржаји су наведени као предлози, а учитељ бира културне садржаје сходно могућностима, али и интересовањима ученика. Препоручују се две посете одабраним садржајима или две активности годишње.

Средња школа (105 + 105 + 96)

ПРЕДЛОГ ПОСТОТНЕ ЗАСТУПЉЕНОСТИ ДОМЕНА
ОД ПРВОГ ДО ТРЕЋЕГ РАЗРЕДА СРЕДЊЕ ШКОЛЕ.

А. КЊИЖЕВНОСТ

ИСХОД

РАЗРАДА ИСХОДА

SJ SŠ A.1.1.

Ученик описује књижевност као уметност и упоређује је са другим уметностима

- расправља о појму уметности
- анализира изражајна средства различитих врста уметности и закључује о специфичностима књижевности као уметности
- расправља о називима ове уметности и наукама које се баве њеним проучавањем
- проучава улогу књижевности у друштву
- разматра однос уметник-уметничко дело-прималац

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- објашњава међусобни однос књижевности и других уметности
- групише уметности
- разликује науке о књижевности

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

• појам уметности, врсте уметности, називи за књижевност, улога књижевности у друштву, уметнички доживљај, однос уметник – уметничко дело-прималац, специфичности књижевне уметности.

Науке о књижевности: теорија књижевности (стилистика, версификација, књижевни родови и врсте), историја књижевности и књижевна критика.

Препоручени књижевни текстови: Иво Андрић *О причи и причању*, Стеван Раичковић *Септембар*.

Репродукције, реплике, фотографије и сл. уметничких дела из других уметности (сликарство, архитектура, вајарство), музичке композиције и др.

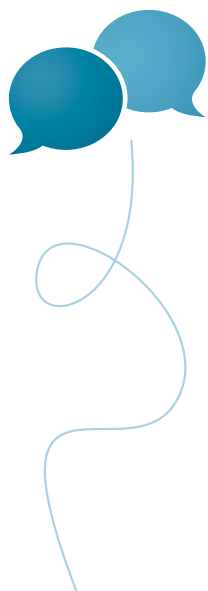
ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Учење и поучавање о уметности и специфичности књижевне уметности те књижевним наукама, повезује се са разним уметничким делима и књижевним текстовима. Ученици описују разне врсте уметности посматрајући/слушајући/читајући различита уметничка дела и притом уочавају њихова специфична обележја и објашњавају свој уметнички доживљај. Током интерпретације књижевних дела примењује се књижевнотеоријско знање (стилистика, версификација, књижевни родови и врсте) и знање о другим књижевним наукама стечено у основној школи, а нови појмови се уводе (током целе школске године) у складу са обележјима текста који се анализира.

Учитељ може самостално да одабере уметничка дела за остваривање васпитно-образовног исхода.

Овај исход може да се повеже и са доменом *Култура изражавања и стваралаштво* те са исходима SJ SŠ D.1.2. и SJ SŠ D.1.3.

Предлаже се корелација са хрватском и светском књижевношћу и разним уметностима.

ИСХОД

РАЗРАДА ИСХОДА

SJ SŠ A.1.2.

Ученик
интерпретира
књижевни
текст и повезује
интерпретацију
с тематским,
жанровским,
композицијским
и стилским
обележјима текста

- одређује тематику, тему и идеју дела, врсте мотива (статички, динамички, интернационални, лутајући) и начине њиховог повезивања
- одређује стилска средства и версификацијске одлике
- анализира ликове
- упоређује типове сижеа, облике казивања, разликује наратора и лирског субјекта од аутора
- уочава драмску композицију и дидаскалије
- смешта дела у одређени књижевни род, а потом у одређену врсту и жанр писане и народне књижевности

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- упоређује тематска, жанровска, композицијска и стилска обележја интерпретираног текста

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- лирска песма, епска песма, лирско-епска поезија, приповетка (усмена и ауторска), новела, роман, драма

Интерпретирана дела могу да се налазе на *Списку препоручених дела*, али учитељ може и самостално да одабере на којим ће књижевним текстовима организовати учење и поучавање о појединим књижевнотеоријским појмовима то јест књижевне текстове за остваривање васпитно-образовног исхода.

Препоручени књижевнотеоријски појмови везани уз:

Прозу: усмена приповетка, приповетка (писана књижевност) роман, новела, структура прозног дела: грађа, тематика, тема, писац, приповедач, мотиви, сиже, композиција, фабула, облици казивања, типови карактеризација и типологија ликова, идеја.

Поезију: обележја лирике (сажетост, емоционалност, субјективност и др.), структура лирске песме: тема, мотив, песничка слика, ритам, рима, строфа, стих, рефрен, врсте усмене и писане лирике

Драму: драмски сукоб, напетост, протагонист, дијалог и монолог, дидаскалије, чин, призор/слика, сцена, драмске врсте и њихова основна обележја, драма у односу на позориште.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Ученик анализира према књижевном роду, врсти и жанру: народне лирске, епске, лирско-епске песме и приповетку, те једну ауторску приповетку и новелу, а у целини чита и самостално интерпретира (у виду лектире) роман и драму. Учење и поучавање о тематским, жанровским, композицијским и стилским обележјима те књижевнотеоријским појмовима повезује се с књижевним текстовима. Током интерпретације књижевних дела примењује се књижевнотеоријско знање стечено у основној школи, а нови појмови се уводе у складу са врстом, жанром, темом и другим обележјима текста који се анализира. Та обележја ученици препознавају и уочавају, објашњавају њихову функцију те их међусобно упоређују. Предлаже се корелација са хрватском и светском књижевношћу.

ИСХОД

РАЗРАДА ИСХОДА

SJ SŠ A.1.3.

Ученик објашњава разлику између усмене и писане књижевности

- расправља о ауторству, о варијантизму, синкретизму, сталним изразима и метрици те стереотипности наспрам оригиналног стила
- упоређује књижевне врсте народне и писане књижевности
- проналази интертекстуалне везе

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- објашњава разлику усмене и писане књижевности
- препознаје њихова обележја на текстовима наводећи примере и из основне школе

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- књижевнотеоријски појмови: ауторство, варијантизам, синкретизам, стални изрази, метрика и версификација, оригиналност и стереотипност, стални епитети, књижевне врсте усмене и писане књижевности, интертекстуалност.

Интерпретирана дела могу да се налазе на *Списку препоручених дела*, али учитељ може и самостално да одабере књижевне текстове за остваривање васпитно-образовног исхода.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Учење и поучавање о разлици усмене и писане књижевности повезује се са књижевним текстовима. Ученик објашњава разлику усмене и писане књижевности уочавају њихова специфична обележја која упоређује током интерпретације књижевних текстова.

SJ SŠ A.1.4.

Ученик интерпретира поетику народне књижевности

- наводи основне одлике народне књижевности и књижевних родова
- класификује лирске народне песме
- интерпретира епске народне песме и уочава алузије на одређене историјске догађаје (од краја 12. до краја 19. века) те их смешта у одређене циклусе
- уочава значај косовског завета за изградњу националне свести и заузима критички став
- уочава ликове као носиоце етичких вредности те истражује аутентичност историјских личности
- интерпретира кратке народне умотворине

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- у интерпретираним текстовима проналази одлике народне књижевности
- класификује врсте народне књижевности и сваку описује
- карактерише епске јунаке и повезује их са историјским личностима и догађајима

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- избор из народних лирских, епских и лирско-епских песама и народне прозе.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Учење и поучавање о стилско-поетичким карактеристикама народне књижевности повезује се са књижевним текстовима. Током њихове интерпретације, ученик објашњава одлике народне књижевности користећи разне методе. Ученик на основу интерпретираних текстова овладава поетиком то јест обележјима народне књижевности која су својствена прочитаним текстовима и њиховом друштвено-историјском контексту.

ИСХОД

РАЗРАДА ИСХОДА

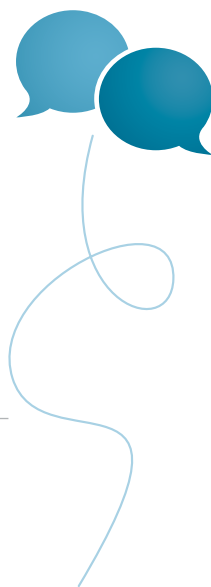
SJ SŠ A.1.5.

Ученик интерпретира поетику средњовековне књижевности

- прикупља основне информације о књижевности старог века
- интерпретира поједине библијске текстове као темељ средњовековне поетике
- објашњава значај рада Ћирила и Методија
- разликује редакције старословенског језика и уочава важност српских споменика културе
- познаје историјски контекст средњег века те повезује дела са историјским збивањима
- разликује жанрове средњовековне књижевности
- истиче значај дела и рада Светог Саве
- интерпретира дела која граде култ Немањића и кнеза Лазара
- уочава иновативне елементе у делима на прелазу из средњег века у ренесансу
- истражује средњовековну традицију Срба у Републици Хрватској

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- објашњава рад Ћирила, Методија и Светог Саве те значај споменика културе
- проналази обележја средњовековне књижевности на текстовима
- разликује жанрове
- наводи основне одлике средњовековне традиције Срба у Републици Хрватској

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

• основни подаци о књижевности старог века, моравска мисија и развој српскословенског језика; историјски контекст средњег века (династија Немањића); средњовековни жанрови и врсте, стилске одлике средњовековних текстова, рад Светог Саве, утицај ренесансе, средњовековна традиција Срба у Републици Хрватској .
Књижевни текстови: записи, житија, похвале и посланице (види *Списак препоручених дела*).

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Учење и поучавање о стилско-поетичким карактеристикама средњовековне књижевности повезује се са књижевним текстовима. Током њихове интерпретације, ученик објашњава одлике средњовековне књижевности користећи разне методе. Ученик на основу интерпретираних текстова овладава поетиком то јест обележјима епохе средњовековне књижевности која су својствена прочитаним текстовима и њиховом друштвено-историјском контексту. Предлаже се актуализација на савременим текстовима или обрнуто (савремени текст служи као полазиште рада те се према начелима поступности и актуализације долази до средњовековних текстова). Исход може да се повеже са исходом SJ SŠ D.1.3. Предлаже се корелација са историјом, веронауком, ликовном и филмском уметношћу те хрватском и светском књижевношћу.

ИСХОД

РАЗРАДА ИСХОДА

SJ SŠ A.1.6.

Ученик развија читалачку навику

- образлаже ставове, интересовања и навике везане уз читање књижених дела на часу и код куће
- расправља о евентуалним проблемима у разумевању током читања
- закључује у чему је уживао кад је читао те своје тврдње поткрепљује примерима из текста (читање с оловком у руци)
- препоручује дело другима и мотивише их да читају

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ **ДОБАР**

- уз помоћ смерница представља књижевно дело
- расправља о евентуалним проблемима у разумевању прочитаног
- описује свој доживљај дела

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- најмање једно књижевно дело по избору ученика.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Ученик представља дело које је самостално одабрао и при томе користи знања и вештине које је стекао током интерпретације књижевних дела на школском часу (књижевнотеоријско знање, аналитичко-синтетичка метода, текстуална метода и аргументација). Свој доживљај дела ученик може да изрази усмено, писано, плакатом, дигиталним, мултимедијалним, ликовним и другим радовима. Ученик своје радове може да прикупља у ученичкој мапи или да води дневник читања.

В. ЈЕЗИК

ИСХОД РАЗРАДА ИСХОДА

SJ SŠ B.1.1.

Ученик расправља о језику као друштвеној појави и промишља социолингвистичке и социокултурне разлоге језичких појава и промена

- објашњава језик као биолошку, психолошку и социолошку појаву, средство споразумевања, учења и спознаје о свету и самом себи
- анализира и упоређује функције језика
- описује порекло српског језика и његову припадност језичкој породици
- описује промене српског језика
- објашњава међујезичке контакте и утицаје
- разматра положај и размишља о будућности матерњег језика у Србији, Хрватској и свету
- примењује разне језичке појаве у глобализацијским променама

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- упоређује језик као биолошку, социолошку и психолошку појаву
- повезује функције језика
- објашњава додире српског и других језика и утицај тих контаката на језичке промене у прошлости и садашњости

SJ SŠ B.1.2.

Ученик разликује стандардни језик од дијалекта, социолекта и идиолекта те расправља о језику као компоненти националног идентитета

- разликује завичајни говор и друге дијалекте српског језика и стандардни језик
- разликује и описује жаргоне и колоквијални језик, социолекте и идиолекте
- расправља о језику као компоненти националног идентитета на основу личног искуства као припадника националне мањине

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- описује обележја и распрострањеност дијалеката српског језика
- упоређује свој дијалекат са стандардним језиком
- разликује социолекте
- објашњава како је језик компонента националног идентитета

SJ SŠ B.1.3.

Ученик препознаје, правилно користи и примењује фонетско-фонолошке процесе и промене

- промишља о дистинктивним обележјима гласова српског језика и објашњава разлоге промене гласова
- на тексту препознаје наглашене и ненаглашене речи као и врсту акцента те правилно акцентује речи
- примењује знање при преносу говорне реализације језика у писану

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- објашњава дистинктивна обележја гласова српског језика и примењује вештине и језичко знање (из основне и средње школе) о фонетско-фонолошким променама на задатим примерима
- наводи изузетке
- уз подсетник са правилима акцентује речи

ИСХОД

РАЗРАДА ИСХОДА

SJ SŠ B.1.4.

Ученик разликује функционалне стилове стандардног језика, расправља о њиховом односу и употреби

- разликује функционалне стилове
- објашњава однос функционалног стила према језичкој норми
- примењује различите функционалне стилове у комуникацији (разуме и пише позивнице, биографију (CV и europaass форма, животопис) молбе, мотивацијско писмо, жалбе, пословно писмо, разне журналистичке текстове, попуњава формуларе и слично)

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ **ДОБАР**

- ослањајући се на стечене вештине из основне школе упоређује функционалне стилове
- објашњава однос функционалног стила и језичке норме на разним новим примерима

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА

SJ SŠ B.1.1 – SJ SŠ B.1.4:

Текстови за остваривање психомоторичких циљева и функционалних задатака се бирају примерено узрасту ученика, усклађују се са њиховим интересима и потребама, а одабир се темељи на активностима описаним у разради исхода (нпр. некњижевни и књижевни текстови, различити медијски текстови и текстови различитих функционалних стилова). Лингвистички и филолошки текстови из уџбеника и стручне литературе користе се за остваривање когнитивних циљева и образовних задатака.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА

SJ SŠ B.1.1 – SJ SŠ B.1.4:

Поучавање језичких садржаја се проширује, наставља и ослања на остварене исходе из основне школе. Садржаји, методе, облици рада, активности, стратегије учења и наставна средства треба да буду одабрана у складу са комуникационим приступом. Дакле, при анализи и обликовању текста у различитим комуникационим ситуацијама и контекстима ученик примењује и користи језичка знања и вештине. Избегава се приступ језику као структурном систему граматичких узорака и настава се прилагођава језичким потребама ученика. Код исхода чији се садржаји односе на свест о језику и његовом историјском развоју (SJ SŠ B.1.1. и SJ SŠ B.1.2) препоручују се методе и стратегије учења које подстичу и развијају ученичку самосталност, сарадничко учење, комуникативност и креативност (истраживање, реферисање, израда презентација и плаката, тимски рад, дебате, расправе и слично). Домена Језик интеграцијски је повезана с осталим доменама.

С. КУЛТУРА ИЗРАЖАВАЊА И СТВАРАЛАШТВО

ИСХОД РАЗРАДА ИСХОДА

SJ SŠ C.1.1.

Ученик активно разговара, обликује и говори различите текстове те примењује културу комуникације

- активно разговара на одређену тему, обликује описне и приповедне текстове према сврси говорења и слушаоцима
- разуме комуникацијску ситуацију те примењује културу комуникације и служи се стандардним језиком
- умерено и ефектно се служи невербалним знаковима
- изражајним казивањем напамет научених књижевноуметничких текстова изражава свој доживљај уметничког дела

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ **ДОБАР**

- активно разговара, обликује и говори описне и приповедне текстове, усклађује говорење са сврхом и слушаоцима, примењује уверавање, преговарање, расправљање те културу комуникације

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- текстови различитих функционалних стилова и различитих врста, излагачки, описни и приповедачки текстови, књижевноуметничка дела. Одабир текстова се прилагођава разради исхода.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Ученик учествује у једном или више дијалогских текстова, говори најмање један монолошки текст и изражајно говори барем један књижевноуметнички текст. Активности током слушања/ говорења текстова се прилагођавају разради исхода.

SJ SŠ C.1.2.

Ученик развија вештину интерпретативног читања

- примењује правоговорну норму и говорне вредноте
- објашњава обележја текста и своје читање прилагођава структурним карактеристикама текста
- читањем истиче кључна места у тексту, прави разлику између директних и индиректних значења, изражава и аргументује свој доживљај дела

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ **ДОБАР**

- према смерницама објашњава основна обележја текста те анализира директна и индиректна значења у тексту
- интерпретативним читањем наглашава етичке и естетске вредности текста, изражава и аргументује свој доживљај дела

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- одабир текстова (књижевноуметничких и некњижевних) се прилагођава разради исхода. Текстови могу да се налазе на *Списку препоручених дела*, али учитељ може и самостално да одабере књижевне и некњижевне текстове за остваривање васпитно-образовног исхода.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Ученик интерпретативно чита један или више књижевноуметничких и најмање један некњижевни текст. Активности током читања се прилагођавају разради исхода. Предлаже се корелација са доменама *Књижевност* (исход SJ SŠ A.1.2. и др.) и *Језик* (исходи SJ SŠ B.1.2. – SJ SŠ B.1.4.) и са исходом SJ SŠ C.1.1. из *Културе изражавања и стваралаштва*.

ИСХОД

РАЗРАДА ИСХОДА

SJ SŠ C.1.3.

Ученик пише различите текстове и интерпретативне есеје примењујући правописна правила и обележја функционалних стилова, стваралачки и креативно се изражава

- обликује и пише различите врсте текстова свих функционалних стилова у различите сврхе примењујући усвојена правописна правила
- обликује интерпретативни есеј
- креативно примењује читалачко искуство уметничких текстова
- самостално припрема и обликује текстове у којима до изражаја долази интелектуална радозналост, креативност, иновативност, оригиналност и стваралаштво

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- према смерницама обликује и пише описне и приповедне текстове и интерпретативне есеје, углавном примењује правописна правила и обележја функционалних стилова
- самостално попуњава различите обрасце
- стваралачки и креативно се изражава

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- текстови које ученик пише прилагођени су разради исхода. Садржај овог исхода интеграцијски је повезан с доменама *Књижевност*, *Језик* и *Култура и медији* као и с осталим исходима домене *Култура изражавања и стваралаштво*.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Ученик пише најмање два есеја подстакнут књижевноуметнички делом и при томе пролази кроз фазе писања:

1. припремна фаза: размишљање о теми, прикупљање информација и израда
- 2 фаза писања по плану
3. фаза самовредновања (нпр. размишљање о учитељевим повратним информацијама, попуњавање листе процене, рубрика)
4. фаза усавршавања (преправљање, исправљање, дорада)

Ученик пише најмање један текст у којем се стваралачки изражава према сопственом интересу ("слободна тема"). Ученик своје радове може да прикупља у ученичкој мапи. Предлаже се корелација са осталим доменама и другим исходима домене *Култура изражавања и стваралаштво* као и са наставом хрватског и страних језика.

D. КУЛТУРА И МЕДИЈИ

ИСХОД

РАЗРАДА ИСХОДА

SJ SŠ D.1.1.

Ученик процењује утицај различитих медија и медијских текстова на развој мишљења и ставова

- разликује новинарске врсте и усваја појам цензуре
- разликује масовне медије
- разликује комерцијалне (приватне) и јавне (државне) медије
- разликује медије који су више окренути потенцијалним купцима и оне који промовишу културу, науку и уметност
- објашњава појам контекста те двосмисленост (новински наслов)
- препознаје и објашњава сензационализам, предрасуде и стереотипе
- објашњава које су то позитивне стране медија
- објашњава који медији и како утичу на развој његових ставова и вредности

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- уз подстицај учитеља објашњава позитиван и негативан утицај различитих медија и медијских текстова на развој мишљења и ставова
- објашњава сензацију, предрасуде и стереотипе

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- различити медијски текстови

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Ученике треба упознати са очекиваним постигнућима тј. помоћи им да се припреме за час помоћу одређених смерница и задатака. Препоручују се методе и стратегије учења које подстичу и развијају ученичку самосталност, сарадничко учење, комуникативност и креативност.

Појмови: цензура, сензационализам

SJ SŠ D.1.2.

Ученик процењује утицај текстова популарне музике на развој ставова и вредности

- бира неколико текстова популарне музике и расправља о њиховим позитивним и негативним утицајима
- повезује текст (причу) популарне музике са познатим књижевним текстовима на исте теме
- дискутује зашто особе различитог узраста, друштвеног статуса и образовања могу различито да реагују на исти медијски текст
- дискутује о утицају популарних певача на развој ставова и идентитета код младих
- осуђује говор мржње, дискриминацију, предрасуде

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- самостално анализира текстове и објашњава утицај текстова популарне музике на развој ставова и вредности

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- текстови популарне музике по избору ученика и учитеља

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Ученик се уз подршку учитеља (смернице, кратке консултације) унапред припрема за час. Препоручују се методе и стратегије учења које подстичу и развијају ученичку самосталност, комуникативност и креативност.

SJ SŠ D.1.3.

Ученик развија свој културни и национални идентитет

- упознаје се с радом културних установа, посећује и вреднује културне догађаје
- учествује у школским и ваншколским културним манифестацијама
- негује своју традицију; истражује или драматизује народне обичаје за које су везане народне лирске песме
- изражава позитиван однос према уметности, традицији и култури, које критички промишља

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- посећује културне установе и догађаје
- у складу са својим задацима и интересовањима учествује у културним манифестацијама и школским приредбама, или у истраживању или драматизацији народних обичаја

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- културни садржаји: позоришне представе, ликовне изложбе, сусрети с књижевницима, посете музејима, манастирима, биоскопу, медијским кућама, разним књижевним и културним фестивалима и смотрима, сајму књига и сл.
- школске и ваншколске културне манифестације: Светосавска академија, Бранкови дани, Дан матерњег језика, Дани културе Срба источне Славоније, Барање и западног Срема и друге.

342

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Ученик током школске године у ученичку мапу или дневник бележи властите активности, запажања и доживљаје, а може да их изнесе кроз разговор са учитељем или другим ученицима.

У првом разреду ученици могу да посете Галерију фресака у Београду, Етнографски Музеј, Музеј Српске православне цркве, православне манастире у Републици Србији и Републици Хрватској, како би се остварила корелација са доменом *Књижевност*.

*НАПОМЕНА: Културни садржаји су наведени као предлози, а учитељ бира културне садржаје сходно могућностима, али и интересовањима ученика. Препоручују се две посете одабраним садржајима или две активности годишње.

А. КЊИЖЕВНОСТ

ИСХОД РАЗРАДА ИСХОДА

SJ SŠ A.2.1.

Ученик интерпретира поетику барока, просветитељства и класицизма

- истражује, промишља и интерпретира друштвени, историјски и културни контекст књижевних текстова из 18. и прве половине 19. века
- расправља о идејама важности образовања и правилног васпитања, слободне воље и верске толеранције
- уочава иновативне елементе у делима барока и просветитељства (први часопис, манифест и друге књижевне врсте и поступке)
- упоређује врсте и књижевне поступке класицизма и античке књижевности

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ **ДОБАР**

- разликује барокне тенденције од правог барока
- у тексту проналази и објашњава обележја барока, просветитељства и класицизма

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- књижевнотеоријски и књижевноисторијски појмови, стилско-поетичке одлике, теме, мотиви, књижевни жанрови и врсте и друга обележја типична за барок, просветитељство и класицизам.

Текстови Захарије Орфелина, Гаврила Стефановића Венцловића, Јована Стерије Поповића и Доситеја Обрадовића.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Учење и поучавање о стилско-поетичким карактеристикама барока, просветитељства и класицизма повезује се са књижевним текстовима. Током њихове интерпретације, ученик објашњава одлике књижевности барока, просветитељства и класицизма користећи разне методе. Ученик на основу интерпретираних текстова овладава поетиком то јест обележјима епохе просвећености (барок, просветитељство и класицизам) која су својствена прочитаним текстовима и њиховом друштвено-историјском контексту.

Предлаже се корелација са историјом, ликовном и музичком уметношћу те хрватском и светском књижевношћу.

ИСХОД

РАЗРАДА ИСХОДА

SJ SŠ A.2.2.

Ученик објашњава и процењује значај рада Вука Караџића за српски језик и културу на основу читалачког искуства

- интерпретира дела Вука Караџића и истражује његов рад
- уочава и закључује о важности и значају рада Вука Караџића као реформатора језика и писма, лексикографа, сакупљача народних умотворина, полемичара, критичара, историјског писца и преводиоца

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- у интерпретираним текстовима проналази аргументе за заслуге и значај рада Вука Караџића који процењује
- уз помоћ учитеља повезује његов рад са друштвеноисторијским контекстом

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- текстови Вука Стефановића Караџића и текстови о његовом животу, раду и значају.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Учење и поучавање о значају рада Вука С. Караџића повезује се са књижевним текстовима. Током њихове интерпретације, ученик уочава, објашњава, закључује о важности рада Вука Караџића у разним областима и проналази аргументе за његов значај те повезује његов рад са друштвеноисторијским контекстом разне методе.

Предлаже се корелација са исходом SJ SŠ B.2.3, историјом, хрватском књижевношћу (Илирски покрет и народни препород) и филмском уметношћу.

SJ SŠ A.2.3.

Ученик интерпретира поетику романтизма

- истражује, промишља и интерпретира друштвени, историјски и културни контекст књижевних текстова из епохе романтизма
- на основу читалачког искуства истражује и закључује о одликама епохе романтизма: субјективизму, типу сувишног човека, буђењу националне свести, интересовању за егзотику и фолклор и друго

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- у тексту проналази и објашњава обележја романтизма
- уз помоћ учитеља разматра однос романтизма према просветитељству

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- књижевнотеоријски и књижевноисторијски појмови, стилско-поетичке одлике, теме, мотиви, књижевни жанрови и врсте и друга обележја типична за романтизам.
- Текстови Вука Стефановића Караџића, Бранка Радичевића, Петра II Петровића Његоша, Ђуре Јакшића, Јована Јовановића Змаја и Лазе Костића.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Учење и поучавање о стилско-поетичким карактеристикама романтизма повезује се са књижевним текстовима. Током њихове интерпретације, ученик објашњава одлике књижевности романтизма користећи разне методе. Ученик на основу интерпретираних текстова овладава поетиком то јест обележјима епохе романтизма која су својствена прочитаним текстовима и њиховом друштвено-историјском контексту.

Предлаже се корелација са историјом, ликовном и музичком уметношћу те хрватском и светском књижевношћу.

ИСХОД

РАЗРАДА ИСХОДА

SJ SŠ A.2.4.

Ученик
интерпретира
поетику реализма

- истражује, промишља и интерпретира друштвеноисторијски и културни контекст текстова из друге половине 19. века
- разликује реализам као правац и метод
- током интерпретације дела уочава одлике реализма: утицај позитивизма на књижевност, типски јунаци, опозиција село-град, типови реализма, натурализам као наставак реализма, регионална тематика и друго

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ **ДОБАР**

- у тексту проналази и објашњава обележја реализма
- уз помоћ учитеља разматра однос реализма према романтизму

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

• књижевнотеоријски и књижевноисторијски појмови, стилско-поетичке одлике, теме, мотиви, књижевни жанрови и врсте и друга обележја типична за реализам. Текстови Светозара Марковића, Јакова Игњатовића, Милована Глишића, Лазе Лазаревића, Симе Матавуља, Стевана Сремца, Радоја Домановића, Бранислава Нушића и Војислава Илића.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Учење и поучавање о стилско-поетичким карактеристикама реализма повезује се са књижевним текстовима. Током њихове интерпретације, ученик објашњава одлике књижевности реализма користећи разне методе. Ученик на основу интерпретираних текстова овладава поетиком то јест обележјима епохе реализма која су својствена прочитаним текстовима и њиховом друштвено-историјском контексту. Предлаже се корелација са историјом, ликовном и музичком уметношћу те хрватском и светском књижевношћу.

SJ SŠ A.2.5.

Ученик развија
читалачку навику

- образлаже ставове, интересовања и навике везане за читање књижевног дела на часу или код куће
- аргументовано образлаже своје доживљаје и мишљење о делу
- повезује дело са стварним животом или личним искуством истичући сличности или разлике
- препоручује дело другима и мотивише их да читају

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ **ДОБАР**

- уз помоћ смерница представља књижевно дело
- расправља о евентуалним проблемима у разумевању прочитаног
- описује свој доживљај дела
- повезује дело са стварним животом или личним искуством истичући сличности или разлике

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

• најмање једно књижевно дело по избору ученика.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Ученик представља дело које је самостално одабрао и при томе користи знања и вештине које је стекао током интерпретације књижевних дела на школском часу (књижевнотеоријско знање, аналитичко-синтетичка метода, текстуална метода и аргументација). Свој доживљај дела ученик може да изрази усмено, писано, плакатом, дигиталним, мултимедијалним, ликовним и другим радовима. Ученик своје радове може да прикупља у ученичкој мапи или да води дневник читања.

В. ЈЕЗИК**ИСХОД****РАЗРАДА ИСХОДА****SJ SŠ B.2.1.**

Ученик примењује језичко знање о врсти и служби речи у реченици при анализи текста

- разликује речи као морфолошке и синтактичке категорије
- описује, рашчлањује и објашњава синтактичку службу речи
- разликује синтактичке службе и значења падежа, предложно-падежних конструкција, службу непроменљивих речи
- разликује значења глаголских времена и начина

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- анализира реченицу на лексичком и синтаксичком нивоу на задатим
- примерима и обликује аналогне примере

SJ SŠ B.2.2.

Ученик истражује и разматра како се граде речи у српском језику те обогаћује свој речник

- разликује корен, основу речи, творбене морфеме и морфеме за граматички облик
- упоређује различите врсте творбе
- описује значењске разлике међу речима условљене творбом
- уочава и примењује морфолошке алтернације приликом грађења речи
- према творбеним обрасцима гради нове речи и смишља неологизме

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- разликује корен, основу и друге морфеме, истражује и упоређује различите начине творбе те самостално гради нове речи тј. даје примере различитих твореница

SJ SŠ B.2.3.

Ученик анализира реформу српског језика од половине 18. до друге половине 19. века као и његову стандардизацију од 19. до краја 20. века

- истражује друштвено-историјски контекст од половине 18. до друге половине 19. века који је довео до употребе више језика
- хронолошки проучава реформу језика и писма (Венцловић, Орфелин, Доситеј, те посебно Мркаља и Вука)
- расправља о улози Вука Караџића у реформи језика и писма у контексту рада његових претходника (с нагласком на значај Саве Мркаља)
- описује разлоге стандардизације језика на основу Бечког и Новосадског договора

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- аргументује реформу српског језика
- описује рад реформатора српског језика те то повезује са друштвеноисторијским контекстом
- описује разлоге за одржавање Бечког и Новосадског договора

ИСХОД

РАЗРАДА ИСХОДА

SJ SŠ B.2.4.

Ученик расправља о језичкој култури, толеранцији и равноправности те их примењује у свакодневној комуникацији

- примењује правила језичке културе (однос према посуђеницама и неологизмима те архаизмима, жаргонизмима и вулгаризмима)
- расправља и критички просуђује употребу стандардног језика у јавним ситуацијама
- исказује језичку толеранцију према говорницима других језика
- служи се језичким приручницима
- као припадник националне мањине увиђа важност матерњег језика као темеља културног и националног идентитета

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ **ДОБАР**

- бира прикладна језичка правила у јавној ситуацији и закључује о својој језичкој култури те се уз помоћ учитеља служи језичким приручницима

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА

SJ SŠ B.2.1 – SJ SŠ B.2.4:

Текстови за остваривање психомоторичких циљева и функционалних задатака се бирају примерено узрасту ученика, усклађују се са њиховим интересима и потребама, а одабир се темељи на активностима описаним у разради исхода (нпр. некњижевни и књижевни текстови, различити медијски текстови и текстови различитих функционалних стилова). Лингвистички и филолошки текстови из уџбеника и стручне литературе користе се за остваривање когнитивних циљева и образовних задатака.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА

SJ SŠ B.2.1 – SJ SŠ B.2.4:

Поучавање језичких садржаја се проширује, наставља и ослања на остварене исходе из основне школе. Садржаји, методе, облици рада, активности, стратегије учења и наставна средства треба да буду одабрана у складу са комуникационим приступом. Дакле, при анализи и обликовању текста у различитим комуникационим ситуацијама и контекстима ученик примењује и користи језичка знања и вештине. Избегава се приступ језику као структурном систему граматичких узорака и настава се прилагођава језичким потребама ученика. Код исхода чији се садржаји односе на свест о језику и његовом историјском развоју (SJ SŠ B.2.3. и SJ SŠ B.2.4) препоручују се методе и стратегије учења које подстичу и развијају ученичку самосталност, сарадничко учење, комуникативност и креативност (истраживање, реферисање, израда презентација и плаката, тимски рад, дебате, расправе и слично). Домена *Језик* интеграцијски је повезана с осталим доменама.

С. КУЛТУРА ИЗРАЖАВАЊА И СТВАРАЛАШТВО

ИСХОД РАЗРАДА ИСХОДА

SJ SŠ C.2.1.

Ученик активно разговара, расправља и преговара, обликује и говори различите текстове те примењује културу комуникације

- у разговору примењује уверавање, преговарање, расправљање, доказивање и аргументовано образлаже своје вредносне судове
- изражајно говори књижевноуметничке текстове наглашавајући одређене речи ради остваривања ефекта на слушаоца
- управља разговором, поставља циљана питања водећи рачуна о осећањима, интересовању и потребама саговорника

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- активно разговара уз мањи подстицај учитеља, расправља и преговара примењујући уверавање и доказивање
- обликује и говори различите текстове примењујући културу комуникације
- изражајно говори књижевне текстове у складу са својим доживљајем текста

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- текстови различитих функционалних стилова и различитих врста, излагачки, описни и приповедачки текстови, књижевноуметничка дела. Одабир текстова се прилагођава разрази исхода.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Ученик учествује у једном или више дијалогских текстова, говори најмање један монолошки текст и изражајно говори барем један књижевноуметнички текст. Активности током слушања/говорења текстова се прилагођавају разрази исхода.

SJ SŠ C.2.2.

Ученик развија вештину истраживачког читања

- студиозно, аналитички и помно сагледава појединости у тексту трагајући за одговорима (читање с оловком у руци)
- сажима и синтетизује нове речи, информације и идеје у тексту и тако гради своју културу изражавања
- расправља о важности контекста за разумевање одломака текста

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- помоћу истраживачких задатака издваја и објашњава нове речи, информације и идеје из текста, трагајући за одговорима
- објашњава важност контекста за разумевање делова текста

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- одабир текстова (књижевноуметничких и некњижевних) се прилагођава разрази исхода. Текстови могу да се налазе на *Списку препоручених дела*, али учитељ/ученик може и самостално да одабере књижевне и некњижевне текстове за остваривање васпитно-образовног исхода.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Ученик истраживачки чита један или више књижевноуметничких и најмање један некњижевни текст. Активности током читања се прилагођавају разрази исхода. Предлаже се корелација са доменама *Књижевност* и *Језик* те са исходом SJ SŠ C.2.1. из *Културе изражавања и стваралаштва*.

ИСХОД

РАЗРАДА ИСХОДА

SJ SŠ C.2.3.

Ученик пише различите текстове, компаративне есеје, примењујући правописна правила и обележја прикладних функционалних стилова, стваралачки и креативно се изражава

- с разумевањем употребљава новоусвојене речи у обликовању писаних текстова, прикупља и повезује информације везане за тему
- обликује интерпретативне и компаративне есеје
- жанровски преобликује књижевни текст примењујући своје знање о жанровским и структурним карактеристикама
- самостално припрема и обликује текстове у којима до изражаја долази интелектуална радозналост, креативност, иновативност, оригиналност

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ **ДОБАР**

- пише текстове једноставније структуре углавном примењујући правописна правила и обележја прикладних функционалних стилова
- тачно употребљава новоусвојене речи
- пише интерпретативне и компаративне есеје

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- текстови које ученик пише прилагођени су разради исхода.

Садржај овог исхода интеграцијски је повезан с доменама *Књижевност*, *Језик и Култура* и *медији* као и с осталим исходима домене *Култура изражавања и стваралаштво*.

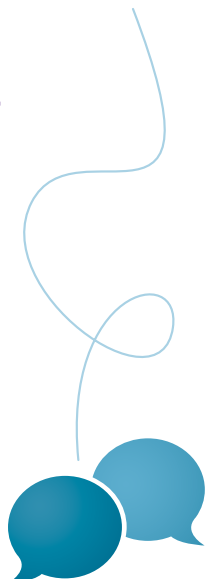
ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Ученик пише најмање два есеја подстакнут књижевноуметнички делом и при томе пролази кроз фазе писања:

1. припремна фаза: размишљање о теми, прикупљање информација и израда
2. фаза писања по плану
3. фаза самовредновања (нпр. размишљање о учитељевим повратним информацијама, попуњавање листе процене, рубрика)
4. фаза усавршавања (преправљање, исправљање, дорада)

Ученик пише најмање један текст у којем се стваралачки изражава према сопственом интересу ("слободна тема"). Ученик своје радове може да прикупља у ученичкој мапи.

Предлаже се корелација са осталим доменама и другим исходима домене *Култура изражавања и стваралаштво* као и са наставом хрватског и страних језика.

D. КУЛТУРА И МЕДИЈИ

ИСХОД

РАЗРАДА ИСХОДА

SJ SŠ D.2.1.

Ученик истражује разлику између књижевних остварења масовне културе и тзв. високе културе

- упоређује вредности различитих књижевних дела тзв. високе културе и вредности нпр. љубавног романа масовне књижевне продукције
- промишља и дискутује о структури и садржају дела масовне књижевне продукције
- процењује естетски и идејни ниво одабраних књижевних текстова
- дискутује о комерцијалној књижевности и масовној књижевној продукцији

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- помоћу смерница објашњава разлику између остварења високе и масовне културе, упоређујући више лектирних и дела масовне књижевне продукције, сличне тематике

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- лектирна дела, дела тзв. масовне књижевне продукције: криминалистички романи, љубавни романи, готички романи.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Ученик се, уз подршку учитеља (смернице, кратке консултације) унапред припрема за час. Препоручује се текстуална метода и друге методе и стратегије учења које подстичу и развијају ученичку самосталност, комуникативност и креативност.

Појмови: висока култура, популарна култура, масовна продукција, комерцијална књижевност.

SJ SŠ D.2.2.

Ученик влада основном филмском терминологијом

- објашњава филмска изражајна средства и влада основном филмском терминологијом
- објашњава како ракурс утиче на његов доживљај јунака филма
- објашњава улогу специјалних ефеката (успорени снимац, нпр.)
- наводи важнија филмска имена светске и српске кинематографије и објашњава зашто су она релевантна
- упоређује књижевно дело и његову екранизацију и заузима критички став

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- самостално и на новим примерима објашњава различита филмска изражајна средства и ефекте те начин на који се њима преносе поруке

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- фотографије или филм по избору учитеља, тј. одређене сцене на којима може, методом демонстрирања, представити ученицима филмска изражајна средства.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Препоручују се методе и стратегије учења које подстичу и развијају ученичку самосталност, сарадничко учење и креативност.

SJ SŠ D.2.3.

Ученик развија свој културни и национални идентитет

- упознаје се с радом културних установа, посећује културне догађаје и вреднује их
- учествује у школским и ваншколским културним манифестацијама
- негује своју традицију; драматизује народне обичаје везане за крсну славу
- изражава позитиван однос према уметности, традицији и култури, које критички промишља

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- посећује културне установе и догађаје
- у складу са својим задацима и интересовањима учествује у културним манифестацијама и школским приредбама, или у истраживању или драматизацији народних обичаја

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- културни садржаји: позоришне представе, ликовне изложбе, сусрети с књижевницима, посете музејима, манастирима, биоскопу, медијским кућама, разним књижевним и културним фестивалима и смотрама, сајму књига и слично.
- школске и ваншколске културне манифестације: Светосавска академија, Бранкови дани, Дан матерњег језика, Дани културе Срба источне Славоније, Барање и западног Срема и друге.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Ученик током школске године у ученичку мапу или дневник бележи властите активности, запажања и доживљаје, а може да их изнесе кроз разговор са учитељем или другим ученицима.

У другом разреду ученици могу да посете родну кућу мајке Бранка Радичевића и Добру воду, Музеј Вука и Доситеја, Матицу српску, Тршић, Музеј Јована Јовановића Змаја, Дворац Дунђерских у Челареву, Стражилово, Сремске Карловце, Скадарлију, Конак кнегиње Љубице, Конак кнеза Милоша, Краљевски и Бели двор, Матицу српску, Сентандреју и слично, како би се остварила корелација са доменама *Језик* и *Књижевност*.

*НАПОМЕНА: Културни садржаји су наведени као предлози, а учитељ бира културне садржаје сходно могућностима, али и интересовањима ученика. Препоручују се две посете одабраним садржајима или две активности годишње.

А. КЊИЖЕВНОСТ

ИСХОД

РАЗРАДА ИСХОДА

SJ SŠ A.3.1.

Ученик
интерпретира
поетику модерне

- истражује, промишља и интерпретира друштвеноисторијски и културни контекст текстова са почетка 20. века
- на основу властитог читалачког искуства и интерпретације дела закључује о одликама модерне: незадовољство животом и песимизам, идеје француских “изама”, традиционална и модернистичка линија и друго

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- у тексту проналази и објашњава обележја модерне
- уз помоћ учитеља разматра однос модерне према реализму

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- књижевнотеоријски и књижевноисторијски појмови, стилско-поетичке одлике, теме, мотиви, књижевни жанрови и врсте и друга обележја типична за модерну. Текстови Богдана Поповића, Јована Скерлића, Алексе Шантића, Јована Дучића, Милана Ракића, Владислава Петковића Диса, Симе Пандуровића и Борисава Станковића.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Учење и поучавање о стилско-поетичким карактеристикама модерне повезује се са књижевним текстовима. Током њихове интерпретације, ученик објашњава одлике књижевности модерне користећи разне методе. Ученик на основу интерпретираних текстова овладава поетиком то јест обележјима епохе модерне која су својствена прочитаним текстовима и њиховом друштвено-историјском контексту.

Предлаже се корелација са историјом, ликовном и музичком уметношћу те хрватском и светском књижевношћу.

SJ SŠ A.3.2.

Ученик
интерпретира
поетику авангарде

- истражује, промишља и интерпретира друштвеноисторијски и културни контекст текстова између два рата
- уочава рушитељски и полемички однос авангарде према традицији
- проналази одлике разних изама
- закључује о поступку есејизације и интелектуализације
- проналази универзалне поруке и свевременске вредности авангардних књижевних дела

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- у тексту проналази и објашњава обележја авангарде
- уз помоћ учитеља разматра однос авангарде према модерни и традицији уопште

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- књижевнотеоријски и књижевноисторијски појмови, стилско-поетичке одлике, теме, мотиви, књижевни жанрови и врсте и друга обележја типична за авангарду. Текстови Душана Васиљева, Милутина Бојића, Исидоре Секулић и Милоша Црњанског.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Учење и поучавање о стилско-поетичким карактеристикама авангарде повезује се са књижевним текстовима. Током њихове интерпретације, ученик објашњава одлике књижевности авангарде користећи разне методе. Ученик на основу интерпретираних текстова овладава поетиком то јест обележјима епохе авангарде која су својствена прочитаним текстовима и њиховом друштвено-историјском контексту.

Предлаже се корелација са историјом, ликовном и музичком уметношћу те хрватском и светском књижевношћу.

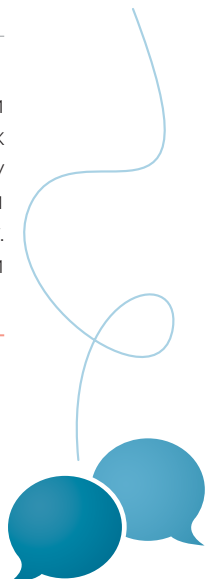
ИСХОД	РАЗРАДА ИСХОДА
<p>SJ SŠ A.3.3.</p> <p>Ученик интерпретира поетику савремене књижевности</p>	<ul style="list-style-type: none"> • разликује и упоређује два периода у савременој српској књижевности • расправља о преплитању разних покрета, праваца и струја, о интелектуализацији, елиптичности, херметичности и симболици израза • разматра однос савремене књижевности и традиције • проналази универзалне поруке и свевременске вредности савремених књижевних дела и повезује их са данашњим добом <p>ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР</p> <ul style="list-style-type: none"> • у књижевном делу проналази и објашњава обележја различитих покрета, праваца и струја у савременој књижевности • уз помоћ учитеља разматра однос савремене књижевности према претходним епохама

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

• књижевнотеоријски и књижевноисторијски појмови, стилско-поетичке одлике, теме, мотиви, књижевни жанрови и врсте и друга обележја типична за савремену књижевност. Текстови Миодрага Павловића, Бранка Ћопића, Иве Андрића, Добрице Ћосића, Десанке Максимовић, Бранка Миљковића, Данила Киша, Душана Ковачевића и других савремених књижевника.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Учење и поучавање о стилско-поетичким карактеристикама савремене књижевности повезује се са књижевним текстовима. Током њихове интерпретације, ученик објашњава одлике савремене књижевности користећи разне методе. Ученик на основу интерпретираних текстова овладава поетиком то јест обележјима савремене књижевности која су својствена прочитаним текстовима и њиховом друштвено-историјском контексту. Предлаже се корелација са историјом, ликовном и музичком уметношћу те хрватском и светском књижевношћу.

ИСХОД

РАЗРАДА ИСХОДА

SJ SŠ A.3.4.

Ученик влада књижевнанаучном терминологијом и самостално је примењује у тумачењу и вредновању књижевних текстова

- током интерпретације књижевних дела уочава одлике разних епоха, врста и жанрова, родова, интертекстуалне везе, тумачи стилске фигуре и друге стилске поступке, одређује версификацијске особине и закључује о њиховој функцији
- заузима лични став према прочитаном и аргументује га цитатима из дела

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- током интерпретације и вредновања књижевног текста објашњава функционалност одређених стилских фигура и различитих врста стихова и риме
- смешта дело у одређени друштвеноисторијски контекст и епоху

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- избор књижевних и некњижевних текстова.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Ослањајући се на стечено читалачко, књижевнотеоријско и књижевноисторијско искуство и знање, ученик самостално анализира књижевноуметничко дело (припадност епохи, жанровске, поетичке, стилске, версификацијске и друге особине) које и вреднује. Учитељ подстиче ученикову самосталност и поштује његове могућности.

SJ SŠ A.3.5.

Ученик развија читалачку навику

- бира књижевно дело за читање
- аргументовано образлаже своје доживљаје и мишљење о делу
- повезује дело са стварним животом или личним искуством истичући сличности или разлике
- процењује идеју и поруку дела
- вреднује дело на основу литерарног искуства
- препоручује дело другима и мотивише их да читају

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- уз помоћ смерница представља књижевно дело
- расправља о евентуалним проблемима у разумевању прочитаног
- описује свој доживљај дела
- повезује дело са стварним животом или личним искуством истичући сличности или разлике
- процењује идеју и поруку дела

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- најмање једно књижевно дело по избору ученика.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Ученик представља дело које је самостално одабрао и при томе користи знања и вештине које је стекао током интерпретације књижевних дела на школском часу (књижевнотеоријско знање, аналитичко-синтетичка метода, текстуална метода и аргументација). Свој доживљај дела ученик може да изрази усмено, писано, плакатом, дигиталним, мултимедијалним, ликовним и другим радовима. Ученик своје радове може да прикупља у ученичкој мапи или да води дневник читања.

В. ЈЕЗИК

ИСХОД РАЗРАДА ИСХОДА

SJ SŠ B.3.1.

Ученик примењује језичке вештине при анализи текста и обликовању нових примера користећи разне синтагме, типове атрибута и разне типове реченица поштујућу правописну и граматичку норму

- истражује начине исказивања реченичних чланова
- разликује врсте синтагми и типове реченица те их функционално примењује
- при коришћењу синтагми и разних типова атрибута правилно раздваја речи и користи велико/мало слово

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- према смерницама објашњава врсте синтагми, типове атрибута и реченица, обликује аналогне примере у свом тексту

SJ SŠ B.3.2.

Ученик истражује значењске односе међу речима

- описује однос садржаја и значења лексема
- истражује лексичко- семантичке односе синонимије, хомонимије, антонимије
- открива и објашњава полисемију и њоме се смислено служи
- расправља о последицама полисемије
- примењује знање о врстама речника (с посебним нагласком на речнике синонима) и речничкој одредници

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- истражује и открива значењске односе међу речима на задатим примерима
- функционално се служи полисемијом

SJ SŠ B.3.3.

Ученик разликује лексичке слојеве у језику и примењује лексеме из различитих слојева у својим текстовима

- препознаје лексикон и терминологију који су у општој употреби и оне специфичне употребе и наводи примере
- разликује општи речник српског језика и термилошке речнике
- разврстава лексеме у тексту према критеријумима функционалне раслојености
- описује стилску вредност лексема и самостално то примењује у обликовању текстова
- описује фраземе и примењује знање о фразеологији и фраземима, терминима и терминологији у изражавању значења

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- разврстава речи у одређене лексичке слојеве
- примењује лексеме из различитих слојева у својим текстовима
- разликује општи и термилошки речник

ИСХОД

РАЗРАДА ИСХОДА

SJ SŠ B.3.4.

Ученик објашњава разлоге застаревања и стварања нових речи, разликује историзме, архаизме и позајмљенице

- описује лингвистичке и социолингвистичке разлоге стварања, застаревања и посуђивања речи
- објашњава разлику између историзама и архаизама
- тумачи помодне и клишеиране изразе
- објашњава потребу за посуђеницама и настајање неологизама
- током споразумевања одабире речи прикладне саговорнику и контексту

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ **ДОБАР**

- описује лингвистичке и социолингвистичке разлоге посуђивања, стварања и застаревања речи
- разликује и проналази у књижевном и некњижевном тексту историзме, архаизме, позајмљенице, неологизме

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА

SJ SŠ B.3.1 – SJ SŠ B.3.4:

Текстови за остваривање психомоторичких циљева и функционалних задатака се бирају примерено узрасту ученика, усклађују се са њиховим интересима и потребама, а одабир се темељи на активностима описаним у разради исхода (нпр. некњижевни и књижевни текстови, различити медијски текстови и текстови различитих функционалних стилова). Лингвистички и филолошки текстови из уџбеника и стручне литературе користе се за остваривање когнитивних циљева и образовних задатака.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА

SJ SŠ B.3.1 – SJ SŠ B.3.4:

Поучавање језичких садржаја се проширује, наставља и ослања на остварене исходе из основне школе. Садржаји, методе, облици рада, активности, стратегије учења и наставна средства треба да буду одабрана у складу са комуникационим приступом. Дакле, при анализи и обликовању текста у различитим комуникационим ситуацијама и контекстима ученик примењује и користи језичка знања и вештине. Избегава се приступ језику као структурном систему граматичких узорака и настава се прилагођава језичким потребама ученика. Домена *Језик* интеграцијски је повезана с осталим доменама.

С. КУЛТУРА ИЗРАЖАВАЊА И СТВАРАЛАШТВО

ИСХОД РАЗРАДА ИСХОДА

<p>SJ SŠ C.3.1.</p> <p>Ученик активно разговара користећи стручну терминологију и проширује тему разговора, обликује и говори различите текстове те примењује културу комуникације</p>	<ul style="list-style-type: none"> • у разговору функционално и правилно користи стручну терминологију • изражајним казивањем књижевноуметничких текстова истиче стилогена места и позитивне вредности дела • прилагођава своје судове и ставове новим сазнањима • проширује тему разговора тако што активира своје претходно стечено знање и искуство <hr/> <p>ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР</p> <ul style="list-style-type: none"> • активно разговара уз мањи подстицај учитеља примењујући културу комуникације • правилно користи стручну терминологију • проширује тему разговора служећи се претходно стеченим знањем и личним искуством • изражајно казује књижевни текст истичући стилогена места и позитивне вредности дела
---	---

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- текстови раличитих функционалних стилова и различитих врста, излагачки, описни и приповедачки текстови, књижевноуметничка дела. Одабир текстова се прилагођава разради исхода.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Ученик учествује у једном или више дијалогских текстова, говори најмање један монолошки текст и изражајно говори барем један књижевноуметнички текст. Активности током слушања/говорења текстова се прилагођавају разради исхода.

<p>SJ SŠ C.3.2.</p> <p>Ученик развија вештину критичког читања</p>	<ul style="list-style-type: none"> • критички мисли док чита, схвата суштину и дубље значење, утврђује ауторову намеру те се с њом аргументовано спори или слаже, критички промишља његове ставове, тумачи утицај на читаоца • упоређује и супротставља различите приступе сличним темама у различитим текстовима • прикладно повезује идеје у тексту са својим знањем, искуством и другим текстовима
---	--

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- помоћу провокативних питања истражује текст процењујући суштину и дубље значење текста, као и намеру аутора
- упоређује различите приступе сличним темама

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- одабир текстова (књижевноуметнички и некњижевни) се прилагођава разради исхода. Текстови могу да се налазе на *Списку препоручених дела*, али учитељ/ученик може и самостално да одабере књижевне и некњижевне текстове за остваривање васпитно-образовног исхода.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Ученик "критички" чита један или више књижевноуметничких и најмање један некњижевни текст. Активности током читања се прилагођавају разради исхода. Предлаже се корелација са доменама *Књижевност* и *Језик* те са исходом SJ SŠ C.3.1. из *Културе изражавања и стваралаштва*

ИСХОД

РАЗРАДА ИСХОДА

SJ SŠ C.3.3.

Ученик пише различите текстове, расправљачке есеје примењујући правописна правила и обележја прикладних функционалних стилова, стваралачки и креативно се изражава

- обликује интерпретативне, компаративне и расправљачке есеје
- самостално припрема и обликује текстове у којима до изражаја долази интелектуална радозналост, креативност, иновативност, оригиналност и стваралаштво

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ **ДОБАР**

- помоћу смерница обликује интерпретативне, компаративне и према моделу расправљачке есеје
- углавном примењујући правописна правила и обележја
- функционалних стилова ствара текстове у којима до изражаја долази његова маштовитост и креативност

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- текстови које ученик пише прилагођени су разради исхода.

Садржај овог исхода интеграцијски је повезан с доменама *Књижевност*, *Језик* и *Култура* и медији као и с осталим исходима домене *Култура изражавања и стваралаштво*.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Ученик пише најмање два есеја подстакнут књижевноуметнички делом и при томе пролази кроз фазе писања:

1. припремна фаза: размишљање о теми, прикупљање информација и израда
2. фаза писања по плану
3. фаза самовредновања (нпр. размишљање о учитељевим повратним информацијама, попуњавање листе процене, рубрика)
4. фаза усавршавања (преправљање, исправљање, дорада)

Ученик пише најмање један текст у којем се стваралачки изражава према сопственом интересу ("слободна тема"). Ученик своје радове може прикупљати у ученичкој мапи.

Предлаже се корелација са осталим доменама и другим исходима домене *Култура изражавања и стваралаштво* као и са наставом хрватског и страних језика.

D. КУЛТУРА И МЕДИЈИ

ИСХОД

РАЗРАДА ИСХОДА

SJ SŠ D.3.1.

Ученик просуђује утицај различитих медија на обликовање властитог културног идентитета

- пописује све медије и преиспитује садржаје којима је био изложен у одређеном периоду (води дневник 5-7 дана) и у њима уочава различите културне вредности
- истражује предрасуде и стереотипе у различитим текстовима и преиспитује личне претпоставке и предрасуде
- преиспитује облике манипулације у текстовима и просуђује њен утицај на развој сопственог мишљења
- истражује утицај различитих медијских текстова на развој властитог културног идентитета

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- према смерницама преиспитује утицај различитих медија на обликовање властитог културног идентитета расправљајући о текстовима којима је био изложен у одређеном периоду

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- различити медијски текстови из различитих извора информација по избору ученика.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Ученик се, уз подршку учитеља (смернице, кратке консултације) унапред припрема за час (води дневник, пише белешке), а затим учествује у разговору (расправи) на часу. Препоручују се методе и стратегије учења које подстичу и развијају ученичку самосталност и критичко мишљење. Важно је код ученика развити свест о томе колико су медији моћни и колико утичу на развој културног идентитета сваког појединца.

SJ SŠ D.3.2.

Ученик учествује у стварању кратког филма

- разликује синопсис, сценарио и књигу снимања
- упоређује улогу продуцента, сценаристе, режисера и монтажера у настанку филма
- као део тима, осмишљава и пише синопсис, сценарио или књигу снимања те, водећи рачуна о филмским изражајним средствима, бира глумце и снима кратак филм (камером, дигиталним фотоапаратом, мобилним телефоном, таблетом), односно глуми у филму или преузима неку другу обавезу у процесу настанка филма
- снима филм који се залаже за толеранцију, ненасиље, солидарност, хуманост, људска права, права мањина, слободу избора и слично

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- уз подстицај учествује у снимању филма
- добро се сналази као део тима, креативан је, а у процесу настанка филма преузима мању обавезу и одговорност

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- филм (метода демонстрирања), литература о филмској уметности, историји филма и слично, из различитих извора.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Препоручују се методе и стратегије учења које подстичу и развијају сарадничко учење и креативност. Појмови: синопсис, сценарио

SJ SŠ D.3.3.

Ученик развија свој културни и национални идентитет те просуђује утицај српске културне баштине на обликовање властитог културног идентитета

- упознаје се с радом културних установа, посећује културне догађаје и вреднује их
- учествује у школским и ваншколским културним манифестацијама
- негује своју традицију; записује народне обичаје који се негују у његовој породици и окружењу, израђује плакат или презентацију
- просуђује утицај српске културне баштине на обликовање властитог културног идентитета
- изражава позитиван однос према уметности, традицији и култури, које критички промишља
- изражава отвореност према припадницима других културних, етничких и верских група

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- посећује културне установе и догађаје
- у складу са својим задацима и интересовањима учествује у културним манифестацијама и школским приредбама, или у истраживању или драматизацији народних обичаја
- з помоћ учитеља просуђује утицај српске културне баштине на обликовање властитог културног идентитета

САДРЖАЈИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

- културни садржаји: позоришне представе, ликовне изложбе, сусрети с књижевницима, интернетски културни портали, посете музејима, манастирима, биоскопу, медијским кућама, разним књижевним и културним фестивалима и смотрама, сајму књига и слично.
- школске и ваншколске културне манифестације: Светосавска академија, Бранкови дани, Дан матерњег језика, Дани културе Срба источне Славоније, Барање и западног Срема и друге.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА:

Ученик током школске године у ученичку мапу или дневник бележи властите активности, запажања и доживљаје, а може да их изнесе кроз разговор са учитељем или другим ученицима.

У четвртој разреду ученици могу да посете Културни и научни центар “Милутин Миланковић”, Историјски и музеј савремене уметности, Музеј Николе Тесле, Спомен-музеј Надежде и Растка Петровића, Музеј Иве Андрића, Матицу српску, СКД Просвјету - како би се остварила корелација са доменом *Књижевност*.

*НАПОМЕНА: Културни садржаји су наведени као предлози, а учитељ бира културне садржаје сходно могућностима, али и интересовањима ученика. Препоручују се две посете одабраним садржајима или две активности годишње.

СПИСАК ПРЕПОРУЧЕНИХ КЊИЖЕВНИХ И НЕКЊИЖЕВНИХ ТЕКСТОВА

Препоручена књижевна дела прате васпитно-образовне исходе. Звездицом су означена дела која се препоручују за лектуру, односно, за самосталну интерпретацију, а учитељ има могућност да нека краћа дела обради на часу, а нека друга са списка понуди као лектуру. Уз књижевне препоручени су и некњижевни текстови. Учитељ, уз наведена дела, а у договору са ученицима може предложити и наслове из српске књижевности који нису на *Списку препоручених дела*, ако су у складу са васпитно-образовним циљевима и исходима, као и у складу са интересовањем и узрастом ученика. Уз те наслове ученик самостално одабире и књижевна дела за развијање читалачке навике.

1. РАЗРЕД

ЛИРИКА

- **Народна песма:** *Славујак*
- **Народна песма:** *Божих штапом бата*
- **Шаљива народна песма:** *Ја сам чуда видео*
- **Мира Алечковић:** *Ветар сејач*
- **Драгомир Брајковић:** *Песма другарства*
- **Драгомир Ђорђевић:** *Киша, Нигде реда нигде мира*
- **Јован Јовановић Змај:** *Ризница песама за децу**
(*Мати, Свет, На леду, Пачја школа, Материна маза*)
- **Драган Лукић:** *Срце, Смеха деци*
- **Десанка Максимовић** *Хвалисави зечеви, Бака*
- **Будимир Нешић:** *Чудо*
- **Душан Радовић:** *Јесења песма, Да ли ми верујете*
- **Стеван Раичковић:** *Цртанка*
- **Љубивоје Ршумовић:** *Ау, што је школа згодна*
- **Влада Стојиљковић:** *Са мношћу има нека грешка*
- **Момчило Тешић:** *Сликовница*
- **Бранко Ћопић:** *Пјесма ђака првака, Жежева кућица**
- **Воја Царић:** *Пролеће*
- **Брана Цветковић:** *Зунзарина палата**
- **Избор из поезије Јована Јовановића Змаја, Бранка Ћопића и Десанке Максимовић**
- **Избор из народне лирике** (успаванке и шаљиве песме)

ЕПИКА

- **Народна прича:** *Свети Сава и ђаци, Радознали сусед, Мудри дедица*
- **Народна прича:** *Голуб и пчела, Коза и седам јарића, Лисица и миш*

- **Весна Алексић:** *Цимет меда*
- **Дејан Алексић:** *Петар и пертле*
- **Драган Лукић:** *Јабука, Четири девојчице, Смешна прича*
- **Десанка Максимовић:** *Бајка о лабуду, Тако је причала мени моја бака**
- **Будимир Нешић:** *Најдража играчка*
- **Доситеј Обрадовић:** *Два јарца; Две козе*
- **Јасминка Петровић:** *Од читања се расте*
- **Александар Поповић:** *Прича о другарском рачуну*
- **Тома Славковић:** *Зец и вук*
- **Божидар Тимотијевић:** *Кад пролеће дође, све набоље пође*
- **Бранко Ћопић:** *Сунчев певач*
- **Избор из народне епике**
(шаљиве приче, пословице, загонетке, брзалице)

ДРАМА

- **Лаза Лазић:** *Цар и скитница*
- **Александар Поповић:** *Неће увек да буде први*
- **Душан Радовић:** *Тужибаба*

ПОПУЛАРНИ И ИНФОРМАТИВНИ ТЕКСТОВИ

Избор из илустрованих енциклопедија и часописа за децу

ДОПУНСКИ ИЗБОР

- **Брана Цветковић:** *Врло ретка приповетка*
- **Дејан Алексић:** *Чувени подвизи Азбучка Првог у тридесет слова*
- **Јасминка Петровић:** *Хоћу кући!*
- **Владислава Војновић:** *Аврам, Богдан, воду газе*

362

2. РАЗРЕД

ЛИРИКА

- **Народна песма:** *Мајка Јова у ружи родила*
- **Шаљива народна песма:** *Смешно чудо*
- **Породичне и шаљиве народне лирске песме** (избор)
- **Мира Алечковић:** *Најлепша реч*
- **Владимир Андрић:** *Шаргарепа, Дај ми крила један круг*
- **Мирослав Антић:** *Тајна, Незгода, Кад сам био велики*
- **Добрица Ерић:** *Чуо сам, Замолите своје родитеље*
- **Јован Јовановић Змај:** *Хвала, Патак и жабе, Стара бака*
- **Драган Лукић:** *Школа*
- **Душан Радовић:** *Лепо је све што је мало*
- **Стеван Раичковић:** *Кад почне киша да пада*

- **Љубивоје Ршумовић:** *Једнога дана, Дете, Жабља басна, Негде преко седам брда*
- **Момчило Тешић:** *Шума зове*
- **Душко Трифуновић:** *Два јарца*
- **Бранко Ћопић:** *Болесник на три спрата, Висибаба*
- **Бранислав Црнчевић:** *Кад би мени дали*
- **Избор из поезије Љубивоја Ршумовића, Добрице Ерића* и Бранка Ћопића** (*Огласи Купусног листа и Огласи Шумских новина*)
- **Избор из Антологије српске поезије за децу** (приредио Душан Радовић)

ЕПИКА

- **Народна песма:** *Марко Краљевић и орао*
- **Народне приповетке:** *Старо лијино лукавство, Седам прUTOва*
- **Народна прича:** *Свети Сава, отац и син; Лажа и Паралажа*
- **Шаљива народна прича:** *Зеца на спавању*
- **Српске народне бајке*** (избор)
- **Народне басне:** *Коњ и магарац, Лисица и гавран, Бик и зеца*
- **Весна Алексић:** *Крокодил пева*
- **Дејан Алексић:** *Прича о доброј метли*
- **Весна Ћоровић Бутрић:** *Јесам ли ја тужибаба*
- **Десанка Максимовић:** *Сликарка зима, Бајке**
- **Доситеј Обрадовић:** *Пас и његова сенка*
- **Гроздана Олујић:** *Шаренорепа, Мали воз*
- **Александар Поповић:** *Судбина једног Чарлија**
- **Душан Радовић:** *Прича о незахвалном мишу*
- **Бранко Ћопић:** *Жућа и рачунџија, У царству лептирова и медведа**
- **Избор из народног усменог стваралаштва** (шаљиве приче, пословице)

ДРАМА

- **Драган Лукић:** *Стара слика на зиду*
- **Александар Поповић:** *Два писма*
- **Гвидо Тартаља:** *Зна он унапред*

ПОПУЛАРНИ И ИНФОРМАТИВНИ ТЕКСТОВИ

Избор из енциклопедија и часописа за децу

ДОПУНСКИ ИЗБОР

- **Владислава Војновић:** *Принц од папира*
- **Добрица Ерић:** *Прича дуга три ланца из ловачког ранца*
- **Угљеша Шајтинац:** *Ветрушкина ледина*
- **Јасминка Петровић:** *О мачкама, нотама и бубама*
- **Љубивоје Ршумовић:** *Три чвора на трепавици*

3. РАЗРЕД

ЛИРИКА

- **Народна песма:** *Женидба врапца Подунавца, Двије сеје брата не имале*
- **Мирослав Антић:** *Најмања песма, Шта је највеће*
- **Душан Васиљев:** *Зима*
- **Милован Данојлић:** *Љубавна песма*
- **Драгомир Ђорђевић:** *Прва љубав*
- **Добрица Ерић:** *Моје село, Славуј и сунце*
- **Војислав Илић:** *Први снег*
- **Јован Јовановић Змај:** *Пролећница*
- **Душан Костић:** *Септембар*
- **Драган Лукић:** *Шта је отац*
- **Десанка Максимовић:** *Вожња*
- **Бранко Радичевић:** *Циц*
- **Душан Радовић:** *Замислите, Здравница*
- **Љубивоје Ршумовић:** *Домовина се брани лепотом*
- **Бранко Ћопић:** *Рибар и мачак**
- **Бранислав Црнчевић:** *Љутито мече*
- **Обичајне народне лирске песме** (избор)*
- **Избор из поезије Душана Радовића**

ЕПИКА

- **Народна песма:** *Марко Краљевић и бег Костадин*
- **Народна басна:** *Вук и јагње, Медвед и лисица*
- **Народна приповетка:** *Свети Сава и сељак без среће, Ветар и сунце, Свијету се не може угодити*
- **Народне прича:** *Клин-чорба*
- **Народна бајка:** *Чардак ни на небу ни на земљи*
- **Весна Алексић:** *Звезда ругалица*
- **Стојанка Грозданов Давидовић:** *Прича о доброј роди*
- **Десанка Максимовић:** *Прича о раку кројачу, Бајка о извору, Зебе плашљивице*
- **Доситеј Обрадовић:** *Магарац у лављај кожи*
- **Гроздана Олујић:** *Стакларева љубав*
- **Бранко В. Радичевић:** *Учени мачак**
- **Стеван Раичковић:** *Бајка о белом коњу*
- **Миленко Ратковић:** *Писак локомотиве*
- **Слободан Станишић:** *Додир школе*
- **Бранко Ћопић:** *Доживљаји мачка Тоше*, Изокренута прича*
- **Народне басне** (избор)*

ДРАМА

- **Јованка Јоргачевић:** *Никад два добра*
- **Александар Поповић:** *Лед се топи*
- **Душан Радовић:** *А зашто он вежба*

ДОПУНСКИ ИЗБОР

- **Весна Видојевић Гајовић:** *Кецела на беле туфне*
- **Игор Коларов:** *Аги и Ема*
- **Јасминка Петровић:** *Кажитети „Добар дан“, Риба риби гризе реп*
- **Гордана Тимотијевић:** *Сличице, Свракин сат*
- **Раша Попов:** *Мокрињски патуљци*
- **Дејан Алексић:** *Кога се тиче како живе приче*

4. РАЗРЕД

ЛИРИКА

- **Народна песма:** *Јеленче*
- **Јован Јовановић Змај:** *Циганин хвали свога коња*
- **Војислав Илић:** *Јесен*
- **Десанка Максимовић:** *Пауково дело*
- **Бранко Миљковић:** *Песма о цвету*
- **Душан Радовић:** *Плави зец*
- **Драган Лукић:** *Друг другу*
- **Мирослав Антић:** *Јуначка песма*
- **Бранислав Црнчевић:** *Мрав доброг срца*
- **Душко Трифуновић:** *Златна рибица*
- **Бранко Ћопић:** *Мјесец и његова бака**
- **Стеван Раичковић:** *Ко да то буде*
- **Милован Данојлић:** *Трешња у цвету*
- **Добрица Ерић:** *Свитац пшеничар и воденичар*
- **Избор из поезије Милована Данојлића**

ЕПИКА

- **Народна песма:** *Стари Вујадин*
- **Народна приповетка:** *Међед, свиња и лисица; Биберче*
- **Народна бајка:** *Пепељуга, Златна јабука и девет пауница*
- **Народна прича:** *Најбоље задужбине*
- **Весна Алексић:** *Каљави коњ (Приче из словенске митологије)**
- **Весна Видојевић Гајовић:** *Отац свира виолину*
- **Светлана Велмар-Јанковић:** *Књига за Марка* (Златно јагње, Стефаново дрво)*
- **Бранислав Нушић:** *Прва љубав*

- **Гроздана Олујић:** *Олданини вртови и друге бајке**
Звездане луталице (одломак)
- **Бранко В. Радичевић:** *Прича о дечаку и Месецу*
- **Бранко Ћопић:** *Страшан змај, Приче испод змајевих крила**
- **Бранислав Црнчевић:** *Босоноги и небо*

ДРАМА

- **Добрица Ерић:** *Чик да погодите због чега су се посвађали два златна брата*
- **Љубиша Ћокић:** *Биберче убија алу*
- **Александар Поповић:** *Пепељуга**

НАУЧНО-ПОПУЛАРНИ И ИНФОРМАТИВНИ ТЕКСТОВИ

- **Милутин Миланковић:** *Кроз васиону и векове (одломак)*
- **Михајло Пупин:** *Од пашњака до научењака (одломак)*
- **Миодраг Новаковић:** *Теслин мачак*
- **Избор из књига, енциклопедија и часописа за децу**

ДОПУНСКИ ИЗБОР

- **Весна Алексић:** *Ја се зovem Јелена Шуман*
- **Ивана Нешић:** *Зеленбабини дарови*
- **Дејан Алексић:** *Ципела на крају света*
- **Десанка Максимовић:** *Прадевојчица*
- **Поп Д. Ђурђев:** *Мрњавчевићи*
- **Лидија Николић:** *Бувље хваталице*
- **Љубивоје Ршумовић:** *Заувари*

Препоручена књижевна дела од 5. до 8. разреда разврстана су по књижевним родовима - лирика, епика и драма да би се кроз циклусе могла пратити одговарајућа и разложна пропорција. Уз књижевне, препоручени су и некњижевни текстови.

Понуђени текстови имају окосницу у исходима, а учитељ има начелну могућност да их прилагођава конкретним наставним потребама, али је обавезан и на слободан избор из наше народне усмене књижевности и тзв. некњижевних текстова. За лектуру учитељ бира најмање три, а највише шест дела за обраду. Кроз исход *Ученик развија читалачку навику* ученик слободно бира дело за читање, а учитељ може да му препоручи дело из допунског избора или неко друго дело, односно, да га евентуално посаветује, усмерава и слично.

5. РАЗРЕД

ЛИРИКА

- **Митолошке народне песме** (избор): *Вила зида град* и др.
- **Обредне народне песме** (избор): *Војевао бели Виде, коледо* и др.
- **Душан Васиљев**: *Домовина*
- **Јован Јовановић Змај**: *Песма о песми*
- **Мирослав Антић**: *Шашава песма*
- **Војислав Илић**: *Зимско јутро*
- **Јован Дучић**: *Поље*
- **Десанка Максимовић**: *Покошена ливада*
- **Добрица Ерић**: *У животу што ми поче бајком, Вашар у Тополи**
- **Пеђа Трајковић**: *Кад књиге буду у моди*

ЕПИКА

- **Епске народне песме старијих времена** (о Немањићима и Мрњавчевићима) (избор): *Свети Саво, Урош и Мрњавчевићи*
- **Народне питалице, загонетке и пословице** (избор)
- **Народна приповетка**: *Дјевојка цара надмудрила*
- **Народна приповетка**: *Утопио се поп што није руку дао*
- **Народна бајка**: *Аждаја и царев син*
- **Народне бајке, новеле, шаљиве народне приче и приче о животињама** (избор)
- **Стеван Раичковић**: *Мале бајке** (избор): *Бајка о зрну песка, Бајка о дечаку и месецу*
- **Вук Ст. Караџић**: *Житије Ајдук - Вељка Петровића* (одломак)
- **Милован Глишић**: *Прва бразда*
- **Стеван Сремац**: *Чича Јордан* (одломак)
- **Бранислав Нушић**: *Хајдуци**
- **Бранко Ћопић**: *Поход на Мјесец*
- **Иво Андрић**: *Мостови*
- **Данило Киш**: *Дечак и пас*
- **Милован Витезовић**: *Принц Растко*
- **Љубивоје Ршумовић**: *Сунчање на месечини*
- **Владислава Војновић**: *Приче из главе* (избор): *Обад* (одломак);
- **Милутин Ђуричковић**: *Како су расли близанци* (одломак)
- **Тиодор Росић**: *Златна гора* (одломак)

ДРАМА

- **Бранислав Нушић**: *Кирија*
- **Душан Радовић**: *Капетан Џон Пиплфокс**

ДОПУНСКИ ИЗБОР

- **Душан Радовић:** *Антологија српске поезије за децу*
- **Епска народна песма старијих времена:** *Женидба Душанова*
- **Љубивоје Ршумовић:** *Ујдурме и зврчке из античке Грчке (избор): Љубуш о Тетиди, Заљуљ о Орфеју*
- **Горан Петровић:** *Пронађи и заокружи (одломак), Месец над тепсијом (одломак);*
- **Михаило Петровић Алас:** *У царству гусара (одломак)*
- **Слободан Станишић:** *Симонида; Душан, принц сунца; Душан, дечак на престолу; Кнез Стефан Лазаревић под мајчиним сунцем*
- **Ивана Нешић:** *Отмица (одломак)*
- **Игор Коларов:** *Клизаве приче, SMS приче (избор)*
- **Арсен Диклић:** *Салаш у Малом Риту (одломак)*
- **Милован Витезовић:** *Шешир професора Косте Вујића (одломак)*
- **Гордана Малетић:** *Крађа винчанске фигурице (одломак)*
- **Вида Огњеновић:** *Путовање у путопис (одломак)*
- **Тоде Николетић** (драмски текст по избору): *Краљевски фестивал*

НЕКЊИЖЕВНИ ТЕКСТОВИ

- **Никола Тесла:** *Моји изуми (одломак)*
- **Милутин Миланковић:** *Успомене, доживљаји, сазнања (избор)*
- **Веселин Чајкановић:** *Студије из српске религије и фолклора (Сунце, Месец, ружа, босиљак...)*
- **Ш.Кулишић, Ж.Петровић, Н.Пантелић:** *Српски митолошки речник (избор)*

6. РАЗРЕД**ЛИРИКА**

- **Породичне народне лирске песме (избор):** *Сестре без брата и др.*
- **Обичајне народне лирске песме – свадбене (избор):** *За ран', Павле, за ран', мили брале! и др.*
- **Војислав Илић:** *Свети Сава*
- **Алекса Шантић:** *Моја отаџбина*
- **Десанка Максимовић:** *Сећање на завичај*
- **Јован Дучић:** *Село*
- **Вељко Петровић:** *Ратар*
- **Мирослав Антић:** *Плава звезда*
- **Ђорђе Радишић:** *Како љубав дође и прође*
- **Добрица Ерић:** *Чудесни свитац*
- **Стеван Раичковић:** *Хвала сунцу, земљи, трави*
- **Ђура Јакшић:** *Вече (Као златне токе...)*
- **Милован Данојлић:** *Овај дечак зове се Пепо Крста*

ЕПИКА

- **Епске народне песме о Косовском боју** (избор):
Смрт мајке Југовића, Цар Лазар и царица Милица
- **Епске народне песме о Марку Краљевићу** (избор):
*Марко Краљевић укида свадбарину и др**
- **Народна приповетка:** *До златног расуденца*, народна бајка
- **Народна прича:** *У цара Тројана козје уши*
- **Јанко Веселиновић:** *Град*
- **Бранислав Нушић:** *Аутобиографија**
- **Данило Киш:** *Вереници*
- **Доситеј Обрадовић:** *Дивља јабука и ружица*
- **Петар Кочић:** *Јаблан*
- **Исидора Секулић:** *Буре* (одломак)
- **Иво Андрић:** *Аска и вук*
- **Бранко Ћопић:** *Чудесна справа*
- **Бранко Ћопић:** *Орлови рано лете**
- **Стеван Раичковић:** *Велико двориште* (избор): *Прича о лопти*
- **Светлана Велмар-Јанковић:** *Сирото ждребе* (одломак)
- **Гроздана Олујић:** *Били су деца као и ти* (избор)

ДРАМА

- **Коста Трифковић:** *Избирачица**
- **Бранислав Нушић:** *Аналфабета*
- **Миодраг Станисављевић:** *И ми трку за коња имамо* (одломак)

ДОПУНСКИ ИЗБОР

- **Милован Данојлић:** *Шљива*
- **Александар Вучо** (избор): *Мој отац трамвај вози*
- **Тоде Николетић:** избор из песама
- **Владимир Андрић:** *Пустолов* (избор)
- **Гордана Малетић:** *Катарке Београда*
- **Јасминка Петровић:** *Школа*
- **Миодраг Ђурђевић:** *Ујка или о васпитању*
- **Тиодор Росић:** *Плави цвет*
- **Народна приповетка:** *Немушти језик*, народна бајка
- **Исидора Секулић:** *Позно јесење јутро*
- **Слободан Селенић:** *Очеви и оци* (одломак)
- **Светозар Ћоровић:** *Богојављенска ноћ* (одломак)
- **Бранко Ћопић:** *Глава у кланцу ноге на вранцу*
- **Светлана Велмар-Јанковић:** *Улица Филипа Вишњића* (одломак *Светлост певања*)
- **Александар Поповић:** *Снежана и седам патуљака*

НЕКЊИЖЕВНИ ТЕКСТОВИ

- **Вук Стефановић Караџић:** *Живот и обичаји народа српског* (избор)
- **Гроздана Олујић:** *Рад, самоћа, ћутање, Исидора Секулић*
- **Савремени научнопопуларни текст по избору учитеља**

7. РАЗРЕД

ЛИРИКА

- **Посленичке народне песме** (избор): *Наджњева се момак и девојка, Кујунџија и хитропреља*
- **Јован Дучић:** *Подне, Вечерње*
- **Милан Ракић:** *Симонида*
- **Владислав Петковић Дис:** *Међу својима*
- **Алекса Шантић:** *О, класје маје*
- **Сима Пандуровић:** *Бисерне очи*
- **Десанка Максимовић:** *Стрепња*
- **Иван В. Лалић:** *Ветар*
- **Мирослав Антић:** *Плави чуперак* (избор)*
- **Добрица Ерић:** *Песник и месец*
- **Миодраг Павловић:** *Светогорски дани и ноћи* (избор)

ЕПИКА

- **Епске народне песме покосовског тематског круга** (избор): *Смрт војводе Пријезде и/или Јакшићи кушају љубе*
- **Епске народне песме о хајдуцима и ускоцима** (избор): *Мали Радојица, Ропство Јанковић Стојана*
- **Народна бајка:** *У лажи су кратке ноге*
- **Свети Сава у књижевности** (избор из Савиних списа, народних прича и предања; народне и ауторске поезије о Св. Сави)
- **Доситеј Обрадовић:** *Живот и прикљученија* (одломак)
- **Стеван Сремац:** *Поп Ћира и поп Спира**
- **Радоје Домановић:** *Мртво море* (одломак)
- **Велько Петровић:** *Јабука на друму*
- **Павле Угринов:** *Стара породична кућа*
- **Пеђа Милосављевић:** *Потера за пејзажима* (одломак)
- **Иво Андрић:** збирка приповедака *Деца** (избор): *Кула* и др.
- **Момо Капор:** *Леро-краљ лептира*
- **Данило Киш:** *Ливада у јесен*
- **Гроздана Олујић:** *Звезда у чијим је грудима нешто куцало*
- **Тиодор Росић:** *Приче старог чаробњака* (избор)
- **Градимиr Стојковић:** *Све маје глупости* (одломак)

ДРАМА

- **Јован Стерија Поповић:** *Покондирена тиква**
- **Бранислав Нушић:** *Власт* (одломак)
- **Петар Кочић:** *Јазавац пред судом* (одломак)

ДОПУНСКИ ИЗБОР

- **Љубивоје Ршумовић:** *У заседи иза петнаесте*
- **Милорад Павић:** *Руски хрт* (одломак)
- **Мошо Одаловић:** *Ево сецкам воду за хрчка*
- **Раша Попов:** *Софија у канџама смора*
- **Јасминка Петровић:** *Ово је најстрашнији дан у мом животу;*
Све је у реду
- **Борисав Станковић:** *Наш Божић* (одломак)
- **Свети Сава:** *Писмо игуману Спиридону*
- **Иво Андрић:** *Панорама, Немири* (избор)
- **Антоније Исаковић:** *Кашика*
- **Стефан Митров Љубиша:** *Кањош Мацедоновић* (одломак)
- **Јанко Веселиновић:** *Хајдук Станко* (одломак)
- **Љубомир Симовић:** *Бој на Косову* (одломак)
- **Тоде Николетић** (драмски текст по избору): *К'о некад у осам*

НЕКЊИЖЕВНИ ТЕКСТОВИ

- **Павле Софрић Нишевљанин:** *Главније биље у веровању Срба* (јабука)
- **Милан Шипка:** *Приче о речима* (избор)
- **Савремени научнопопуларни текст по избору учитеља**

8. РАЗРЕД**ЛИРИКА**

- **Народне лирске љубавне песме** (избор): *Љубавни растанак*,
Осу се небо звездама
- **Ђура Јакшић:** *Отаџбина*
- **Оскар Давичо:** *Србија*
- **Јован Јовановић Змај:** *Ђулићи* (*Кажи ми кажи*)
- **Десанка Максимовић:** *Пролетња песма, Крвава бајка, Опомена**
- **Васко Попа,** *Кора* (избор): *Очију твојих да није; неколико песама из циклуса Списак* (*Коњ, Патка, Кестен, Столица...*)
- **Избор из савремене српске поезије**

ЕПИКА

- **Народне епско-лирске песме** (избор): *Предраг и Ненад*
- **Народне епске песме новијих времена** (тематски круг о ослобођењу Србије и Црне Горе): *Почетак буне против дахија*

- **Вук Стефановић Караџић:** *Српски рјечник* (избор)
- **Вук Стефановић Караџић:** *О народним певачима*
- **Народна приповетка:** *Усуд*
- **Прота Матеја Ненадовић:** *Мемоари* (одломак)
- **Петар Петровић Његош:** *Горски вијенац* (одломци)
- **Љубомир Ненадовић:** *Писма из Италије* (одломак, XVIII поглавље)
- **Лаза Лазаревић:** приповетке (избор): *Све ће то народ позлатити*
- **Симо Матавуљ,** *Пилипенда*
- **Растко Петровић:** *Африка* (одломци)
- **Петар Кочић:** *Кроз међаву*
- **Борисав Станковић:** *Увела ружа*
- **Иво Андрић:** *Прича о кмету Симану* (одломак)
- **Вида Огњеновић:** *Милева Ајнштајн* (одломак)
- **Гроздана Олујић:** *Гласам за љубав**
- **Весна Алексић:** *Марија Модилјани*
- **Градмир Стојковић:** *Хајдук у Београду**
- **Избор из савремене српске прозе**

ДРАМА

- **Бранислав Нушић:** *Сумњиво лице **
- **Данило Киш:** *Ноћ и магла*

ДОПУНСКИ ИЗБОР

- **Народна песма:** *Бој на Мишару*
- **Ђорђе Радишић:** *Избор из поезије*
- **Јован Јовановић Змај:** *Светли гробови*
- **Избор из антологија српске љубавне лирике**
- **Добрица Ерић:** *Радмила*
- **Владан Десница:** *Правда*
- **Милорад Павић:** *Предео сликан чајем*
(одломак о путовању Атанасија Свилара на Свету гору)
- **Слободан Станишић:** *Танго за троје*
- **Ивана Лукић:** *(Не) питај ме како сам*
- **Владимир Пиштало:** *Мајка*
- **Милош Црњански:** *Сеобе* (одломак)
- **Матија Бећковић:** *Прича о Светом Сави*
- **Борислав Михајловић:** *Бановић Страхинђа*
- **Душан Ковачевић:** *Ко то тамо пева*
- **Бранко Ћопић:** *Не тугуј бронзана стражо; Осма офанзива*
- **Бранко Ћопић:** *Доживљаји Николетине Бурсаћа (Игра)*

НЕКЊИЖЕВНИ ТЕКСТОВИ

- **Миодраг Поповић:** *Вук Стефановић Караџић* (одломци)
- **Исидора Секулић:** *Царско достојанство језика* (одломак), *Српски народни језик, боље рећи говор* (одломак) или есеј по избору
- **Иван Клајн:** *Испеци па реци* (избор)
- **Савремени научнопопуларни текст по избору учитеља**

ГИМНАЗИЈА

1. РАЗРЕД

- **Иво Андрић,** *О причи и причању*
- **Народна лирска песма,** *Виша је гора од горе*
- **Десанка Максимовић,** *Девојачка молба*
- **Стеван Раичковић,** *Септембар*
- **Народна лирска песма,** *Сунце се дјевојком жени*
- **Народна епска песма,** *Бановић Страхиња*
- **Народна приповетка,** *Дјевојка бржа од коња*
- **Пример приповетке** (предлози: Иво Андрић, *Ђорџан и Швабица*, *Љубав у касаби*; Лаза Лазаревић, *На бунару*, *Школска икона*; Борисав Станковић, *Ђурђевдан*)
- **Пример новеле** (предлози: Симо Матавуљ, *Пилипенда*; Иво Андрић, *Летовање на југу*, *Змија*; Бранко Ћопић, *Учитељица*)
- **Пример романа*** (предлози: Данило Киш, *Рани јади*; Момо Капор, *Белешке једне Ане*; Бранко Ћопић, *Магареће године*; Сениша Соћанин, *Бандоглавић Страхиња*; Бранка Трифуновић, *Ја, Алексија*)
- **Пример драме*** (предлози: Коста Трифковић, *Љубавно писмо*; Јован Стерија Поповић, *Џандрљиви муж*; Бранислав Нушић, *Госпођа министарка*; Душан Ковачевић, *Урнебесна трагедија*; Вида Огњеновић, *Је ли било кнежеве вечере*)
- **Народна лирска песма,** *Српска дјевојка*
- **Народна лирска песма,** *Клетва за клетвом*
- **Народна лирска песма,** *Бисерна брада*
- **Народна лирска песма,** *Јабланова моба*
- **Народна лирска песма,** *Зао господар*
- **Народна балада,** *Женидба Милића барјактара*
- **Народна романса,** *Стојан и Љиљана*
- **Народна епска песма,** *Женидба краља Вукашина*
- **Народна епска песма,** *Урош и Мрњавчевићи*
- **Народна епска песма,** *Зидање Скадра*
- **Народна епска песма,** *Кнежева вечера*
- **Народна епска песма,** *Косовка Дјевојка*
- **Народна епска песма,** *Диоба Јакшића*
- **Народна епска песма,** *Марко пије уз рамазан вино*

- **Народна епска песма**, *Марко Краљевић и вила*
- **Народна епска песма**, *Ропство Јанковић Стојана*
- **Народна епска песма**, *Почетак буне против дахија*
- **Народна епска песма**, *Бој на Мишару*
- **Народна бајка**, *Златна јабука и девет пауница*
- **Народна прича**, *Ера с онога света*
- **Избор из народне поезије** (епске, лирске и лирско-епске песме)*
- **Избор из народне прозе** *
- **Усмено предање о Светом Сави** (избор)
- **Библија** (избор)
- **Црноризац Храбар**, *Слово о писменима*
- **Мирослављево јеванђеље, Запис Глигорија дијака**
- **Свети Сава**, *Житије Светога Симеона* (одломак)
- **Теодосије Хиландарац**, *Житије Светог Саве* (одломак)
- **Јефимија**, *Похвала Светом кнезу Лазару*
- **Деспот Стефан Лазаревић**, *Слово љубве*
- **Константин Филозоф**, *Живот Стефана Лазаревића, деспота српског* (одломак)
- **Избор из модерне и савремене српске поезије са средњовековним мотивима** (нпр. Милан Ракић, Васко Попа, Светислав Мандић, Матија Бећковић и др.)

2. РАЗРЕД

- **Гаврил Стефановић Венцловић**, *Беседа шајкашима и друге беседе* (избор)
- **Гаврил Стефановић Венцловић**, *Црни биво у срцу*
- **Захарија Орфелин**, *Плач Србији*
- **Захарија Орфелин**, *Предговор Славеносербском магазину*
- **Доситеј Обрадовић**, *Писмо Харалампију*
- **Доситеј Обрадовић**, *Востани Србије*
- **Доситеј Обрадовић**, *Живот и прикљученија, први део* *
- **Лукијан Мушицки**, *Глас харфе шишатовачке*
- **Јован Стерија Поповић**, *Тврдица* *
- **Јован Стерија Поповић**, *Спомен путовања по Дунаву*
- **Вук Стефановић Караџић**, *Предговор Српском рјечнику 1818. године*
- **Вук Стефановић Караџић**, *Српски рјечник* (избор)
- **Вук Стефановић Караџић**, *О подели и постању народних умотворина*
- **Вук Стефановић Караџић**, *Критика романа Љубомир у Јелисиуму* (одломак)
- **Вук Стефановић Караџић**, *Житије Ајдук Вељка Петровића* (одломци)
- **Петар Петровић Његош**, *Горски вијенац**
- **Бранко Радичевић**, *Ђачки растанак*
- **Бранко Радичевић**, *Кад млидија' умрети*

- **Бранко Радичевић**, *Девојка на студенцу*
- **Бранко Радичевић**, *Враголије*
- **Бранко Радичевић**, *Певам дању, певам ноћу*
(Мини Караџић у споменицу)
- **Ђура Јакшић**, *Орао*
- **Ђура Јакшић**, *На Липару*
- **Ђура Јакшић**, *Ја сам стена*
- **Ђура Јакшић**, *Јелисавета, кнегиња црногорска* (одломак)
- **Јован Јовановић Змај**, *Ђулићи* (избор)
- **Јован Јовановић Змај**, *Ђулићи увеоци* (избор)
- **Јован Јовановић Змај**, *Јутутунска народна химна*
- **Јован Јовановић Змај**, *Светли гробови*
- **Лаза Костић**, *Међу јавом и мед сном*
- **Лаза Костић**, *Santa Maria della Salute*
- **Лаза Костић**, *Максим Црнојевић* (одломак)
- **Избор из српске романтичарске поезије***

3. РАЗРЕД

- **Светозар Марковић**, *Певање и мишљење* (одломак)
- **Јаков Игњатовић**, *Вечити младожења* *
- **Милован Ђ. Глишић**, *Глава шећера*
- **Лаза Лазаревић**, *Ветар*
- **Лаза Лазаревић**, *Први пут с оцем на јутрење*
- **Стеван Сремац**, *Зона Замфирова* (одломак, филм)
- **Симо Матавуљ**, *Поварета*
- **Симо Матавуљ**, *Београдске приповетке* (избор)
- **Симо Матавуљ**, *Бакоња фра Брне* (одломак)
- **Радоје Домановић**, *Вођа*
- **Радоје Домановић**, *Данга*
- **Бранислав Нушић**, *Народни посланик/ Госпођа министарка**
- **Војислав Илић**, *Сиво, суморно небо*
- **Војислав Илић**, *У позну јесен*
- **Војислав Илић**, *Запуштени источник*
- **Светолик Ранковић**, *Сеоска учитељица* (одломак)
- **Богдан Поповић**, *Предговор Антологији новије српске лирике*
(одломак)
- **Алекса Шантић**, *Остајте овдје*
- **Алекса Шантић**, *Претпразничко вече*
- **Алекса Шантић**, *Вече на шкољу*
- **Алекса Шантић**, *Емина*
- **Јован Дучић**, *Залазак сунца*
- **Јован Дучић**, *Сунцокрети*
- **Јован Дучић**, *Јабланови*

- **Јован Дучић**, *Песма жени*
- **Милан Ракић**, *Долап*
- **Милан Ракић**, *Искрена песма*
- **Милан Ракић**, *Наслеђе*
- **Владислав Петковић Дис**, *Тамница*
- **Владислав Петковић Дис**, *Можда спава*
- **Владислав Петковић Дис**, *Нирвана*
- **Сима Пандуровић**, *Светковина*
- **Сима Пандуровић**, *Родна грудa*
- **Борисав Станковић**, *У ноћи*
- **Борисав Станковић**, *Нечиста крв**
- **Борисав Станковић**, *Коштана**
- **Јован Скерлић**, *О Коштани*
- **Петар Кочић**, *Мрачајски прото*
- **Петар Кочић**, *Јазавац пред судом**
- **Вељко Милићевић**, *Беспуће (одломак)*

4. РАЗРЕД

- **Исидора Секулић**, *Госпа Нола (одломак)*
- **Вељко Петровић**, *Салашар*
- **Милутин Бојић**, *Плава гробница*
- **Душан Васиљев**, *Човек пева после рата*
- **Милош Црњански**, *Суматра*
- **Милош Црњански**, *Стражилово*
- **Милош Црњански**, *Сеобе**
- **Милош Црњански**, *Мизера*
- **Милош Црњански**, *Прича*
- **Иво Андрић**, *Ex Ponto*
- **Иво Андрић**, *Пут Алије Ђерзелеза*
- **Момчило Настасијевић**, *Туга у камену*
- **Оскар Давичо**, *Хана (избор)*
- **Растко Петровић**, *Људи говоре (одломак)*
- **Растко Петровић**, *Откровење (избор)*
- **Иво Андрић**, *На Дрини ћуприја**
- **Иво Андрић**, *Проклета авлија**
- **Избор из лирике НОБ-е** (нпр. *На Кордуну гроб до гроба*, Б. Ћопић, *Пјесма мртвих пролетера/ На Петровачкој цести*)
- **Десанка Максимовић**, *Избор из ране поезије*
- **Десанка Максимовић**, *Тражим помиловање (избор)*
- **Владан Десница**, *Прољећа Ивана Галеба (одломци)*
- **Бранко Ћопић**, *Башта сљезове боје** (*Јутра плавог сљеза*, избор из *Дана црвеног сљеза*)
- **Стеван Раичковић**, *Камена успаванка*

- **Миодраг Павловић**, *Реквијем*
- **Миодраг Павловић**, *Пробудим се*
- **Васко Попа**, *Кора* (избор)
- **Васко Попа**, *Усправна земља* (Каленић, Манасија)
- **Меша Селимовић**, *Дервиш и смрт**
- **Михаило Лалић**, *Лелејска гора* (одломци)
- **Добрица Ћосић**, *Корени**
- **Добрица Ћосић**, *Време смрти* (одломци)
- **Александар Тишма**, *Употреба човека* (одломци)
- **Антоније Исаковић**, *Кроз грање небо* (одломак)
- **Бранко Миљковић**, *Ватра и ништа* (избор)
- **Данило Киш**, *Енциклопедија мртвих* (избор)
- **Душан Ковачевић**, *Балкански шпијун* (одломак, филм)
- **Милорад Павић**, *Хазарски речник* (одломци)

ДОПУНСКИ СПИСАК

Избор из савремене српске прозе за лектуру (Милутин Миланковић, Драгослав Михајловић, Милорад Павић, Светлана Велмар Јанковић, Борислав Пекић, Момо Капор, Давид Албахари, Светислав Басара, Владимир Пиштало, Александар Гаталица, Драго Кекановић, Драган Великић, Горан Гоцић, Владислав Бајац, Мирко Демић, Слободан Владушић и др.)

Избор из савремене српске поезије за лектуру (Мира Алечковић, Мирослав Антић, Душко Радовић, Матија Бећковић, Добрица Ерић, Рајко Петров Ного, Иван Негришорац, Дејан Алексић и др.)

Избор књижевних критика и есеја (Исидора Секулић, Борислав Михајловић-Михиз, Милан Кашанин, Петар Џацић, Никола Милошевић, Драган Јеремић, Димитрије Вученов, Станко Кораћ, Предраг Палавестра, Миодраг Павловић, Милорад Павић, Јован Деретић, Душан Иванић, Михајло Пантић и др.)

СТРУЧНЕ ШКОЛЕ (140+140+140+128)

1. РАЗРЕД

- **Иво Андрић**, *О причи и причању*
- **Пример народне лирске песме** (*Виша је гора од горе, Сунце се дјевојком жени, или народна лирска песма по избору*)
- **Пример уметничке лирске песме** (Д. Максимовић, *Девојачка молба*, С. Раичковић, *Септембар* или уметничка лирска песма по избору)
- **Народна епска песма**, *Бановић Страхиња*
- **Народна балада**, *Женидба Милића барјактара*
- **Народна романса**, *Стојан и Љиљана*
- **Народна бајка**, *Златна јабука и девет пауница*

- **Народна приповетка**, *Дјевојка бржа од коња*
- **Пример приповетке** (предлози: Иво Андрић, *Ђорџан и Швабица*, *Љубав у касаби*; Лаза Лазаревић, *На бунару*, *Први пут с оцем на јутрење*; Борисав Станковић, *Ђурђевдан*)
- **Пример новеле** (предлози: Симо Матавуљ, *Пилипенда*; Иво Андрић, *Летовање на југу*, *Змија*; Бранко Ћопић, *Учитељица*)
- **Пример романа*** (предлози: Данило Киш, *Рани јади*; Момо Капор, *Белешке једне Ане*; Бранко Ћопић, *Магареће године*; Сениша Соћанин, *Бандоглавић Страхиња*; Бранка Трифуновић, *Ја, Алексија*)
- **Пример драме*** (предлози Коста Трифковић, *Љубавно писмо*; Јован Стерија Поповић, *Џандрљиви муж*; Бранислав Нушић, *Госпођа министарка*; Душан Ковачевић, *Урнебесна трагедија*; Вида Огњеновић, *Је ли било кнежеве вечере*)
- **Народна лирска песма**, *Српска дјевојка*
- **Народна лирска песма**, *Клетва за клетвом*
- **Народна лирска песма**, *Бисерна брада*
- **Народна епска песма**, *Урош и Мрњавчевићи*
- **Народна епска песма**, *Зидање Скадра*
- **Народна епска песма**, *Кнежева вечера*
- **Народна епска песма**, *Диоба Јакшића*
- **Народна епска песма**, *Марко пије уз рамазан вино/ Марко Краљевић и вила*
- **Народна епска песма**, *Ропство Јанковић Стојана*
- **Народна епска песма**, *Почетак буне против дахија*
- **Народна прича**, *Ера с онога света*
- **Избор из народне поезије** (епске, лирске и лирско-епске песме) *
- **Кратке народне умотворине (избор)**
- **Усмено предање о Светом Сави** (избор)
- **Библија** (избор)
- **Црноризац Храбар**, *Слово о писменима*
- **Мирослављево јеванђеље, Запис Глигорија дијака**
- **Свети Сава**, *Житије Светога Симеона* (одломак)
- **Теодосије Хиландарац**, *Житије Светог Саве* (одломак)
- **Јефимија**, *Похвала Светом кнезу Лазару*
- **Деспот Стефан Лазаревић**, *Слово љубве*
- **Константин Филозоф**, *Живот Стефана Лазаревића, деспота српског* (одломак)
- **Избор из модерне и савремене српске поезије са средњовековним мотивима** (нпр. Милан Ракић, Васко Попа, Светислав Мандић, Матија Бећковић и др.)

2. РАЗРЕД

- **Гаврил Стефановић Венцловић**, *Беседа шајкашима* и друге беседе (избор)
- **Гаврил Стефановић Венцловић**, *Црни биво у срцу*
- **Захарија Орфелин**, *Плач Србији*
- **Захарија Орфелин**, *Предговор Славеносербском магазину*
- **Доситеј Обрадовић**, *Писмо Харалампију*
- **Доситеј Обрадовић**, *Живот и прикљученија*, први део*
- **Лукијан Мушицки**, *Глас харфе шишатовачке*
- **Јован Стерија Поповић**, *Тврдица**
- **Вук Стефановић Караџић**, *Предговор Српском рјечнику 1818. године*
- **Вук Стефановић Караџић**, *Српски рјечник* (избор)
- **Вук Стефановић Караџић**, *О подели и постању народних умотворина*
- **Вук Стефановић Караџић**, *Критика романа Љубомир у Јелисиуму* (одломак)
- **Вук Стефановић Караџић**, *Житије Ајдук Вељка Петровића* (одломци)
- **Петар Петровић Његош**, *Горски вијенац**
- **Бранко Радичевић**, *Ђачки растанак*
- **Бранко Радичевић**, *Кад млидија' умрети*
- **Ђура Јакшић**, *Орао*
- **Ђура Јакшић**, *На Липару*
- **Пример романтичарске драме** (Ђура Јакшић, *Јелисавета*, кнегиња црногорска (одломак)/ Л. Костић: *Максим Црнојевић* (одломак)
- **Јован Јовановић Змај**, *Светли гробови*
- **Јован Јовановић Змај**, *Ђулићи*, избор (*Љубим ли те; Кажи ми кажи; Песмо моја, закити се цветом*)
- **Јован Јовановић Змај**, *Ђулићи увеоци*, избор (*Болна лежи, а нас вара нада; Све што даље време хити; Пођем, клецнем, идем, застајавам*)
- **Јован Јовановић Змај**, *Јутутунска народна химна*
- **Лаза Костић**, *Међу јавом и мед сном*
- **Лаза Костић**, *Santa Maria della Salute*
- Избор из поезије српског романтизма (Б. Радичевић, Ђ. Јакшић, Ј. Ј. Змај, Л. Костић)*

3. РАЗРЕД

- **Светозар Марковић**, *Певање и мишљење* (одломак)
- **Јаков Игњатовић**, *Вечити младожења**
- **Милован Ђ. Глишић**, *Глава шећера*
- **Лаза Лазаревић**, *Ветар **
- **Лаза Лазаревић**, *Први пут с оцем на јутрење*
- **Стеван Сремац**, *Зона Замфирова* (одломак, филм)
- **Симо Матавуљ**, *Поварета*
- **Радоје Домановић**, *Вођа*

- **Радоје Домановић**, *Данга*
- **Бранислав Нушић**, *Народни посланик/ Покојник**
- **Војислав Илић**, *Сиво, суморно небо*
- **Војислав Илић**, *Запуштени источник*
- **Богдан Поповић**, *Предговор Антологији новије српске лирике* (одломак)
- **Алекса Шантић**, *Претпразничко вече*
- **Алекса Шантић**, *Вече на шкољу*
- **Јован Дучић**, *Залазак сунца*
- **Јован Дучић**, *Сунцокрети*
- **Јован Дучић**, *Јабланови*
- **Милан Ракић**, *Долап*
- **Милан Ракић**, *Искрена песма*
- **Милан Ракић**, *Наслеђе*
- **Владислав Петковић Дис**, *Тамница*
- **Владислав Петковић Дис**, *Можда спава*
- **Владислав Петковић Дис**, *Нирвана*
- **Избор из поезије модерне** (Шантић, Дучић, Ракић, Дис) *
- **Сима Пандуровић**, *Светковина*
- **Сима Пандуровић**, *Родна грудa*
- **Борисав Станковић**, *У ноћи (одломак)*
- **Борисав Станковић**, *Нечиста крв**
- **Борисав Станковић**, *Коштана (одломак)*
- **Јован Скерлић**, *О Коштани*
- **Петар Кочић**, *Мрачајски прото*

4. РАЗРЕД

- **Исидора Секулић**, *Госпа Нола* (одломак)
- **Милутин Бојић**, *Плава гробница*
- **Душан Васиљев**, *Човек пева после рата*
- **Милош Црњански**, *Суматра*
- **Милош Црњански**, *Стражилово*
- **Милош Црњански**, *Сеобе**
- **Милош Црњански**, *Мизера*
- **Иво Андрић**, *Пут Алије Ђерзелеза*
- **Момчило Настасијевић**, *Туга у камену*
- **Оскар Давичо**, *Хана* (избор)
- **Растко Петровић**, *Људи говоре* (одломак)
- **Растко Петровић**, *Откровење* (избор)
- **Иво Андрић**, *На Дрини ћуприја**
- **Иво Андрић**, *Проклета авлија**
- **Избор из лирике НОБ-е** (нпр. *На Кордуну гроб до гроба*, Б. Ћопић, *Пјесма мртвих пролетера/ На Петровачкој цести*)

- **Десанка Максимовић**, *Избор из ране поезије*
- **Десанка Максимовић**, *Тражим помиловање* (избор)
- **Владан Десница**, *Прољећа Ивана Галеба* (одломци)
- **Бранко Ћопић**, *Башта сљезове боје* (избор)
- **Стеван Раичковић**, *Камена успаванка*
- **Миодраг Павловић**, *Реквијем*
- **Миодраг Павловић**, *Пробудим се*
- **Васко Попа**, *Кора* (избор)
- **Васко Попа**, *Усправна земља* (*Каленић, Манасија*)
- **Меша Селимовић**, *Дервиш и смрт**
- **Михаило Лалић**, *Лелејска гора* (одломак)
- **Добрица Ћосић**, *Корени**
- **Добрица Ћосић**, *Време смрти* (одломак)
- **Александар Тишма**, *Употреба човека* (одломак)
- **Бранко Миљковић**, *Ватра и ништа* (избор)
- **Данило Киш**, *Енциклопедија мртвих* (избор)*
- **Душан Ковачевић**, *Балкански шпијун* (одломак, филм)
- **Милорад Павић**, *Хазарски речник* (одломак)

ДОПУНСКИ СПИСАК

Избор из савремене српске прозе за лектуру (Милутин Миланковић, Драгослав Михајловић, Милорад Павић, Светлана Велмар Јанковић, Борислав Пекић, Момо Капор, Давид Албахари, Светислав Басара, Владимир Пишталo, Александар Гаталица, Драго Кекановић, Драган Великић Горан Гоцић, Владислав Бајац, Мирко Демић, Слободан Владушић и др.)

Избор из савремене српске поезије за лектуру (Мира Алечковић, Мирослав Антић, Душко Радовић, Матија Бећковић, Добрица Ерић, Рајко Петров Ного, Иван Негришорац, Дејан Алексић и др.)

Избор из књижевних критика и есеја (И. Секулић, Б. Михајловић-Михиз, Милан Кашанин, Петар Џаџић, Никола Милошевић, Драган Јеремић, Димитрије Вученов, Станко Кораћ и др.)

СТРУЧНЕ ШКОЛЕ (140+140+105+96)

1. РАЗРЕД

- **Иво Андрић**, *О причи и причању*
- **Пример народне лирске песме** (*Виша је гора од горе, Сунце се дјевојком жени, или народна лирска песма по избору*)
- **Пример уметничке лирске песме** (Д. Максимовић, *Дјевојачка молба*, С. Раичковић, *Септембар или уметничка лирска песма по избору*)
- **Народна епска песма**, *Бановић Страхиња*
- **Народна балада**, *Женидба Милића барјактара*

- **Народна романса**, *Стојан и Љиљана*
- **Народна бајка**, *Златна јабука и девет пауница*
- **Народна приповетка**, *Дјевојка бржа од коња*
- **Пример приповетке** (предлози: Иво Андрић, *Ђоркан и Швабица*, *Љубав у касаби*; Лаза Лазаревић, *На бунару*, *Први пут с оцем на јутрење*; Борисав Станковић, *Ђурђевдан*)
- **Пример новеле** (предлози: Симо Матавуљ, *Пилипенда*; Иво Андрић, *Летовање на југу*, *Змија*; Бранко Ћопић, *Учитељица*)
- **Пример романа*** (предлози: Данило Киш, *Рани јади*; Момо Капор, *Белешке једне Ане*; Бранко Ћопић, *Магареће године*; Сениша Соћанин, *Бандоглавић Страхиња*; Бранка Трифуновић, *Ја, Алексија*)
- **Пример драме*** (предлози: Коста Трифковић, *Љубавно писмо*; Јован Стерија Поповић, *Џандрљиви муж*; Бранислав Нушић, *Госпођа министарка*; Душан Ковачевић, *Урнебесна трагедија*; Вида Огњеновић, *Је ли било кнежеве вечере*)
- **Народна лирска песма**, *Српска дјевојка*
- **Народна лирска песма**, *Клетва за клетвом*
- **Народна лирска песма**, *Бисерна брада*
- **Народна епска песма**, *Урош и Мрњавчевићи*
- **Народна епска песма**, *Зидање Скадра*
- **Народна епска песма**, *Кнежева вечера*
- **Народна епска песма**, *Диоба Јакшића*
- **Народна епска песма**, *Марко пије уз рамазан вино/ Марко Краљевић и вила*
- **Народна епска песма**, *Ропство Јанковић Стојана*
- **Народна епска песма**, *Почетак буне против дахија*
- **Народна прича**, *Ера с онога света*
- **Избор из народне поезије** (епске, лирске и лирско-епске песме)*
- **Кратке народне умотворине (избор)**
- **Усмено предање о Светом Сави** (избор)
- **Библија** (избор)
- **Црноризац Храбар**, *Слово о писменима*
- **Мирослављево јеванђеље**, *Запис Глигорија дијака*
- **Свети Сава**, *Житије Светога Симеона* (одломак)
- **Теодосије Хиландарац**, *Житије Светог Саве* (одломак)
- **Јефимија**, *Похвала Светом кнезу Лазару*
- **Деспот Стефан Лазаревић**, *Слово љубве*
- **Константин Филозоф**, *Живот Стефана Лазаревића, деспота српског* (одломак)
- **Избор из модерне и савремене српске поезије са средњовековним мотивима** (нпр. Милан Ракић, Васко Попа, Светислав Мандић, Матија Бећковић и др.)

2. РАЗРЕД

- **Гаврил Стефановић Венцловић**, *Беседа шајкашима* и друге беседе (избор)
- **Гаврил Стефановић Венцловић**, *Црни биво у срцу*
- **Захарија Орфелин**, *Плач Србији*
- **Захарија Орфелин**, *Предговор Славеносербском магазину*
- **Доситеј Обрадовић**, *Писмо Харалампију*
- **Доситеј Обрадовић**, *Живот и прикљученија*, први део*
- **Лукијан Мушицки**, *Глас харфе шишатовачке*
- **Јован Стерија Поповић**, *Тврдица**
- **Вук Стефановић Караџић**, *Предговор Српском рјечнику 1818. године*
- **Вук Стефановић Караџић**, *Српски рјечник* (избор)
- **Вук Стефановић Караџић**, *О подели и постању народних умотворина*
- **Вук Стефановић Караџић**, *Критика романа Љубомир у Јелисиуму* (одломак)
- **Вук Стефановић Караџић**, *Житије Ајдук Вељка Петровића* (одломци)
- **Петар Петровић Његош**, *Горски вијенац**
- **Бранко Радичевић**, *Ђачки растанак*
- **Бранко Радичевић**, *Кад млидија' умрети*
- **Ђура Јакшић**, *Орао*
- **Ђура Јакшић**, *На Липару*
- **Пример романтичарске драме** (Ђура Јакшић, *Јелисавета*, кнегиња црногорска (одломак)/ Л. Костић: *Максим Црнојевић* (одломак))
- **Јован Јовановић Змај**, *Светли гробови*
- **Јован Јовановић Змај**, *Ђулићи*, избор (*Љубим ли те; Кажи ми кажи; Песмо моја, закити се цветом*)
- **Јован Јовановић Змај**, *Ђулићи увеоци*, избор (*Болна лежи, а нас вара нада; Све што даље време хити; Пођем, клецнем, идем, застајавам*)
- **Јован Јовановић Змај**, *Јутутунска народна химна*
- **Лаза Костић**, *Међу јавом и мед сном*
- **Лаза Костић**, *Santa Maria della Salute*
- **Избор из поезије српског романтизма или романтичарска драма по избору** (Б. Радичевић, Ђ. Јакшић, Ј. Ј. Змај, Л. Костић)*

3. РАЗРЕД

- **Светозар Марковић**, *Певање и мишљење* (одломак)
- **Јаков Игњатовић**, *Вечити младожења**
- **Милован Ђ. Глишић**, *Глава шећера*
- **Лаза Лазаревић**, *Ветар**
- **Стеван Сремац**, *Зона Замфирова* (одломак, филм)
- **Симо Матавуљ**, *Поварета*
- **Радоје Домановић**, *Вођа*

- **Радоје Домановић**, *Данга*
- **Бранислав Нушић**, *Народни посланик/ Покојник**
- **Војислав Илић**, *Сиво, суморно небо*
- **Војислав Илић**, *Запуштени источник*
- **Богдан Поповић**, *Предговор Антологији новије српске лирике* (одломак)
- **Алекса Шантић**, *Претпразничко вече*
- **Алекса Шантић**, *Вече на шкољу*
- **Јован Дучић**, *Залазак сунца*
- **Јован Дучић**, *Сунцокрети/Јабланови*
- **Милан Ракић**, *Долап*
- **Милан Ракић**, *Искрена песма*
- **Владислав Петковић Дис**, *Тамница*
- **Владислав Петковић Дис**, *Можда спава*
- **Владислав Петковић Дис**, *Нирвана*
- **Избор из поезије модерне** (Дучић, Шантић, Ракић, Дис)*
- **Сима Пандуровић**, *Светковина*
- **Сима Пандуровић**, *Родна грудa*
- **Борисав Станковић**, *Нечиста крв**
- **Борисав Станковић**, *Коштана (одломак)*
- **Јован Скерлић**, *О Коштани*
- **Петар Кочић**, *Мрачајски прото*

4. РАЗРЕД

- **Исидора Секулић**, *Госпа Нола* (одломак)
- **Милутин Бојић**, *Плава гробница*
- **Душан Васиљев**, *Човек пева после рата*
- **Милош Црњански**, *Суматра*
- **Милош Црњански**, *Стражилово*
- **Милош Црњански**, *Сеобе**
- **Момчило Настасијевић**, *Туга у камену*
- **Оскар Давичо**, *Хана* (избор)
- **Растко Петровић**, *Људи говоре* (одломак)
- **Иво Андрић**, *На Дрини ћуприја**
- **Иво Андрић**, *Проклета авлија**
- **Избор из лирике НОБ-е** (нпр. *На Кордуну гроб до гроба*, Б. Ћопић, *Пјесма мртвих пролетера/ На Петровачкој цести*)
- **Десанка Максимовић**, *Избор из ране поезије*
- **Десанка Максимовић**, *Тражим помиловање* (избор)
- **Владан Десница**, *Прољећа Ивана Галеба* (одломци)
- **Бранко Ћопић**, *Башта сљезове боје* (избор)
- **Стеван Раичковић**, *Камена успаванка*
- **Миодраг Павловић**, *Реквијем/Пробудим се*

- **Васко Попа**, *Кора* (избор)
- **Васко Попа**, *Усправна земља* (Каленић, Манасија)
- **Меша Селимовић**, *Дервиш и смрт**
- **Михаило Лалић**, *Лелејска гора* (одломак)
- **Добрица Ћосић**, *Корени**
- **Добрица Ћосић**, *Време смрти* (одломак)
- **Александар Тишма**, *Употреба човека* (одломак)
- **Бранко Миљковић**, *Ватра и ништа* (избор)
- **Данило Киш**, *Енциклопедија мртвих* (избор)*
- **Душан Ковачевић**, *Балкански шпијун* (одломак, филм)
- **Милорад Павић**, *Хазарски речник* (одломак)

ДОПУНСКИ СПИСАК

Избор из савремене српске прозе за лектуру (Милутин Миланковић, Драгослав Михајловић, Милорад Павић, Светлана Велмар Јанковић, Борислав Пекић,

Момо Капор, Давид Албахари, Светислав Басара, Владимир Пиштало, Александар Гаталица, Драго Кекановић, Драган Великић Горан Гоцић, Владислав Бајац, Мирко Демић, Слободан Владушић и др.)

Избор из савремене српске поезије за лектуру (Мира Алечковић, Мирослав Антић, Душко Радовић, Матија Бећковић, Добрица Ерић, Рајко Петров Ного, Иван Негришорац, Дејан Алексић и др.)

Избор из књижевних критика и есеја (И. Секулић, Б. Михајловић-Михиз, Милан Кашанин, Петар Џаџић, Никола Милошевић, Драган Јеремић, Димитрије Вученов, Станко Кораћ и др.)

СТРУЧНЕ ШКОЛЕ (105+105+105+96)

1. РАЗРЕД

- **Иво Андрић**, *О причи и причању*
- **Пример народне лирске песме** (*Виша је гора од горе, Сунце се дјевојком жени, или народна лирска песма по избору*)
- **Пример уметничке лирске песме** (Д. Максимовић, *Дјевојачка молба*, С. Раичковић, *Септембар или уметничка лирска песма по избору*)
- **Народна епска песма**, *Бановић Страхинја*
- **Народна балада**, *Женидба Милића барјактара*
- **Народна бајка**, *Златна јабука и девет пауница*
- **Народна приповетка**, *Дјевојка бржа од коња*
- **Пример приповетке** (предлози: Иво Андрић, *Ћоркан и Швабица*, *Љубав у касаби*; Лаза Лазаревић, *На бунару*, *Први пут с оцем на јутрење*; Борисав Станковић, *Ћурђевдан*)
- **Пример новеле** (предлози: Симо Матавуљ, *Пилипенда*; Иво Андрић,

Летовање на југу, Змија; Бранко Ћопић, Учитељица)

- **Пример романа*** (предлози: Данило Киш, *Рани јади*; Момо Капор, *Белешке једне Ане*; Бранко Ћопић, *Магареће године*; Сениша Соћанин, *Бандоглавић Страхиња*; Бранка Трифуновић, *Ја, Алексија*)
- **Пример драме*** (предлози Коста Трифковић, *Љубавно писмо*; Јован Стерија Поповић, *Џандрљиви муж*; Бранислав Нушић, *Госпођа министарка*; Душан Ковачевић, *Урнебесна трагедија*; Вида Огњеновић, *Је ли било кнежеве вечере*)
- **Народна лирска песма**, *Српска дјевојка*
- **Народна лирска песма**, *Клетва за клетвом*
- **Народна епска песма**, *Урош и Мрњавчевићи*
- **Народна епска песма**, *Кнежева вечера*
- **Народна епска песма**, *Диоба Јакшића*
- **Народна епска песма**, *Марко пије уз рамазан вино/ Марко Краљевић и вила*
- **Народна епска песма**, *Ропство Јанковић Стојана*
- **Народна епска песма**, *Почетак буне против дахија*
- **Народна прича**, *Ера с онога света*
- **Избор из народне поезије** (епске, лирске и лирско-епске песме)*
- **Кратке народне умотворине (избор)**
- **Усмено предање о Светом Сави** (избор)
- **Библија** (избор)
- **Црноризац Храбар**, *Слово о писменима*
- **Мирослављево јеванђеље, Запис Глигорија дијака**
- **Свети Сава**, *Житије Светога Симеона* (одломак)
- **Теодосије Хиландарац**, *Житије Светог Саве* (одломак)
- **Јефимија**, *Похвала Светом кнезу Лазару*
- **Деспот Стефан Лазаревић**, *Слово љубве*
- **Константин Филозоф**, *Живот Стефана Лазаревића, деспота српског* (одломак)

2. РАЗРЕД

- **Гаврил Стефановић Венцловић**, *Беседа шајкашима* и друге беседе (избор)
- **Гаврил Стефановић Венцловић**, *Црни биво у срцу*
- **Захарија Орфелин**, *Плач Србији*
- **Захарија Орфелин**, *Предговор Славеносербском магазину*
- **Доситеј Обрадовић**, *Писмо Харалампију*
- **Доситеј Обрадовић**, *Живот и прикљученија, први део**
- **Јован Стерија Поповић**, *Тврдица**
- **Вук Стефановић Караџић**, *Предговор Српском рјечнику 1818. године*
- **Вук Стефановић Караџић**, *Српски рјечник* (избор)
- **Вук Стефановић Караџић**, *О подели и постању народних умотворина*

- **Вук Стефановић Караџић**, *Критика романа Љубомир у Јелисиуму* (одломак)
- **Вук Стефановић Караџић**, *Житије Ајдук Вељка Петровића* (одломци)
- **Петар Петровић Његош**, *Горски вијенац**
- **Бранко Радичевић**, *Ђачки растанак*
- **Бранко Радичевић**, *Кад млидија' умрети*
- **Ђура Јакшић**, *Орао*
- **Ђура Јакшић**, *На Липару*
- **Јован Јовановић Змај**, *Светли гробови*
- **Јован Јовановић Змај**, *Ђулићи, избор (Љубим ли те; Кажи ми кажи; Песмо моја, закити се цветом)*
- **Јован Јовановић Змај**, *Ђулићи увеоци, избор (Болна лежи, а нас вара нада; Пођем, клецнем, идем, застајавам)*
- **Јован Јовановић Змај**, *Јутутунска народна химна*
- **Лаза Костић**, *Међу јавом и мед сном*
- **Лаза Костић**, *Santa Maria della Salute*
- **Избор из поезије српског романтизма или романтичарска драма по избору** (Б. Радичевић, Ђ. Јакшић, Ј. Ј. Змај, Л. Костић)*

3. РАЗРЕД

- **С етозар Марковић**, *Певање и мишљење* (одломак)
- **Јаков Игњатовић**, *Вечити младожења**
- **Милован Ђ. Глишић**, *Глава шећера*
- **Лаза Лазаревић**, *Ветар**
- **Стеван Сремац**, *Зона Замфирова* (одломак, филм)
- **Симо Матавуљ**, *Поварета*
- **Радоје Домановић**, *Вођа*
- **Радоје Домановић**, *Данга*
- **Бранислав Нушић**, *Народни посланик/Покојник**
- **Војислав Илић**, *Сиво, суморно небо*
- **Војислав Илић**, *Запуштени источник*
- **Богдан Поповић**, *Предговор Антологији новије српске лирике* (одломак)
- **Алекса Шантић**, *Претпразничко вече*
- **Алекса Шантић**, *Вече на шкољу*
- **Јован Дучић**, *Залазак сунца*
- **Јован Дучић**, *Сунцокрети/Јабланови*
- **Милан Ракић**, *Долап*
- **Милан Ракић**, *Искрена песма*
- **Владислав Петковић Дис**, *Тамница*
- **Владислав Петковић Дис**, *Можда спава*
- **Владислав Петковић Дис**, *Нирвана*
- **Избор из поезије модерне** (Дучић, Шантић, Ракић, Дис)*

- **Сима Пандуровић**, *Светковина*
- **Сима Пандуровић**, *Родна грудa*
- **Борисав Станковић**, *Нечиста крв**
- **Борисав Станковић**, *Коштана (одломак)*
- **Јован Скерлић**, *О Коштани*
- **Петар Кочић**, *Мрачајски прото*

4. РАЗРЕД

- **Исидора Секулић**, *Госпа Нола (одломак)*
- **Милутин Бојић**, *Плава гробница*
- **Душан Васиљев**, *Човек пева после рата*
- **Милош Црњански**, *Суматра*
- **Милош Црњански**, *Стражилово*
- **Милош Црњански**, *Сеобе**
- **Момчило Настасијевић**, *Туга у камену*
- **Оскар Давичо**, *Хана (избор)*
- **Растко Петровић**, *Људи говоре (одломак)*
- **Иво Андрић**, *На Дрини ћуприја**
- **Иво Андрић**, *Проклета авлија**
- **Избор из књижевности НОБ-е** (нпр. *На Кордуну гроб до гроба*, *Б. Ћопић*, *Пјесма мртвих пролетера/ На Петровачкој цести*)
- **Десанка Максимовић**, *Избор из ране поезије*
- **Десанка Максимовић**, *Тражим помиловање (избор)*
- **Владан Десница**, *Прољећа Ивана Галеба (одломци)*
- **Бранко Ћопић**, *Башта сљезове боје (избор)*
- **Стеван Раичковић**, *Камена успаванка*
- **Миодраг Павловић**, *Реквијем/Пробудим се*
- **Васко Попа**, *Кора (избор)*
- **Васко Попа**, *Усправна земља (Каленић, Манасија)*
- **Меша Селимовић**, *Дервиш и смрт**
- **Михаило Лалић**, *Лелејска гора (одломак)*
- **Добрица Ћосић**, *Корени**
- **Добрица Ћосић**, *Време смрти (одломак)*
- **Александар Тишма**, *Употреба човека (одломак)*
- **Бранко Миљковић**, *Ватра и ништа (избор)*
- **Данило Киш**, *Енциклопедија мртвих (избор)*
- **Душан Ковачевић**, *Балкански шпијун (одломак, филм)*
- **Милорад Павић**, *Хазарски речник (одломак)*

ДОПУНСКИ СПИСАК

Избор из савремене српске прозе за лектуру (Милутин Миланковић, Драгослав Михајловић, Милорад Павић, Светлана Велмар Јанковић, Борислав Пекић, Момо Капор, Давид Албахари, Светислав Басара, Владимир Пишталo,

Александар Гаталица, Драго Кекановић, Драган Великић Горан Гоцић, Владислав Бајац, Мирко Демић, Слободан Владушић и др.)

Избор из савремене српске поезије за лектуру (Мира Алечковић, Мирослав Антић, Душко Радовић, Матија Бећковић, Добрица Ерић, Рајко Петров Ного, Иван Негришорац, Дејан Алексић и др.)

Избор из књижевних критика и есеја (Исидора Секулић, Борислав Михајловић-Михиз, Милан Кашанин, Петар Џацић, Никола Милошевић, Драган Јеремић, Димитрије Вученов, Станко Кораћ и др.)

СТРУЧНЕ ШКОЛЕ (105+105+96)

1. РАЗРЕД

- **Иво Андрић**, *О причи и причању*
- **Пример народне лирске песме** (*Виша је гора од горе, Сунце се дјевојком жени, или народна лирска песма по избору*)
- **Пример уметничке лирске песме** (Д. Максимовић, *Дјевојачка молба*, С. Раичковић, *Септембар или уметничка лирска песма по избору*)
- **Народна епска песма**, *Бановић Страхиња*
- **Народна балада**, *Женидба Милића барјактара*
- **Народна бајка**, *Златна јабука и девет пауница*
- **Народна приповетка**, *Дјевојка бржа од коња*
- **Пример приповетке** (предлози: Иво Андрић, *Ћоркан и Швабица*, *Љубав у касабии*; Лаза Лазаревић, *На бунару*, *Први пут с оцем на јутрење*; Борисав Станковић, *Ђурђевдан*)
- **Пример драме*** (предлози Коста Трифковић, *Љубавно писмо*; Јован Стерија Поповић, *Џандрљиви муж*; Бранислав Нушић, *Госпођа министарка*; Душан Ковачевић, *Урнебесна трагедија*; Вида Огњеновић, *Је ли било кнежеве вечере*)
- **Народна лирска песма**, *Српска дјевојка*
- **Народна епска песма**, *Урош и Мрњавчевићи*
- **Народна епска песма**, *Кнежева вечера*
- **Народна епска песма**, *Диоба Јакшића*
- **Народна епска песма**, *Марко пије уз рамазан вино/ Марко Краљевић и вила*
- **Народна епска песма**, *Ропство Јанковић Стојана*
- **Народна епска песма**, *Почетак буне против дахија*
- **Избор из народне поезије** (епске, лирске и лирско-епске песме)*
- **Избор из народне прозе***
- **Усмено предање о Светом Сави** (избор)
- **Мирослављево јеванђеље, Запис Глигорија дијака**
- **Свети Сава, Житије Светога Симеона** (одломак)
- **Теодосије Хиландарац, Житије Светог Саве** (одломак)
- **Јефимија, Похвала Светом кнезу Лазару**

- **Деспот Стефан Лазаревић**, *Слово љубве*

2. РАЗРЕД

- **Гаврил Стефановић Венцловић**, *Беседа шајкашима* и друге беседе (избор)
- **Захарија Орфелин**, *Плач Србији*
- **Доситеј Обрадовић**, *Писмо Харалампију*
- **Доситеј Обрадовић**, *Живот и прикљученија*, први део*
- **Јован Стерија Поповић**, *Тврдица**
- **Вук Стефановић Караџић**, *Предговор Српском рјечнику* 1818. године
- **Вук Стефановић Караџић**, *Српски рјечник* (избор)
- **Вук Стефановић Караџић**, *О подели и постању народних умотворина*
- **Вук Стефановић Караџић**, *Критика романа Љубомир у Јелисиуму* (одломак)
- **Вук Стефановић Караџић**, *Житије Ајдук Вељка Петровића* (одломци)
- **Петар Петровић Његош**, *Горски вијенац**
- **Бранко Радичевић**, *Ђачки растанак*
- **Бранко Радичевић**, *Кад млидија' умрети*
- **Ђура Јакшић**, *Орао*
- **Ђура Јакшић**, *На Липару*
- **Јован Јовановић Змај**, *Светли гробови*
- **Јован Јовановић Змај**, *Ђулићи*, избор (*Љубим ли те; Кажи ми кажи; Песмо моја, закити се цветом*)
- **Јован Јовановић Змај**, *Ђулићи увеоци*, избор (*Болна лежи, а нас вара нада; Пођем, клецнем, идем, застајавам*)
- **Јован Јовановић Змај**, *Јутутунска народна химна*
- **Лаза Костић**, *Међу јавом и мед сном*
- **Лаза Костић**, *Santa Maria della Salute*
- **Светозар Марковић**, *Певање и мишљење* (одломак)
- **Јаков Игњатовић**, *Вечити младожења**
- **Милован Ђ. Глишић**, *Глава шећера*
- **Лаза Лазаревић**, *Ветар*
- **Стеван Сремац**, *Зона Замфирова* (одломак, филм)
- **Симо Матавуљ**, *Поварета*
- **Радоје Домановић**, *Вођа*
- **Радоје Домановић**, *Данга*
- **Бранислав Нушић**, *Народни посланик**
- **Војислав Илић**, *Сиво, суморно небо*
- **Војислав Илић**, *Запуштени источник*

3. РАЗРЕД

- **Богдан Поповић**, *Предговор Антологији новије српске лирике* (одломак)
- **Алекса Шантић**, *Претпразничко вече*
- **Алекса Шантић**, *Вече на шкољу*
- **Јован Дучић**, *Залазак сунца*
- **Јован Дучић**, *Сунцокрети*
- **Милан Ракић**, *Долап*
- **Милан Ракић**, *Искрена песма*
- **Владислав Петковић Дис**, *Тамница*
- **Владислав Петковић Дис**, *Можда спава*
- **Сима Пандуровић**, *Светковина*
- **Борисав Станковић**, *Нечиста крв**
- **Борисав Станковић**, *Коштана* (одломак)
- **Исидора Секулић**, *Госпа Нола* (одломак)
- **Милутин Бојић**, *Плава гробница*
- **Душан Васиљев**, *Човек пева после рата*
- **Милош Црњански**, *Суматра*
- **Милош Црњански**, *Сеобе**
- **Иво Андрић**, *На Дрини ћуприја**/Проклета авлија*
- **Десанка Максимовић**, *Тражим помиловање* (избор)
- **Бранко Ћопић**, *Башта сљезове боје* (избор)
- **Миодраг Павловић**, *Реквијем*
- **Добрица Ћосић**, *Корени**
- **Бранко Миљковић**, *Балада охридским трубадурима*
- **Данило Киш**, *Енциклопедија мртвих* (избор)
- **Душан Ковачевић**, *Балкански шпијун* (одломак, филм)

ДОПУНСКИ СПИСАК

Избор из савремене српске прозе за лектуру (Милутин Миланковић, Драгослав Михајловић, Милорад Павић, Светлана Велмар Јанковић, Борислав Пекић, Момо Капор, Давид Албахари, Светислав Басара, Владимир Пишталo, Александар Гаталица, Драго Кекановић, Драган Великић Горан Гоцић, Владислав Бајац, Мирко Демић, Слободан Владушић и др.)

Избор из савремене српске поезије за лектуру (Мира Алечковић, Мирослав Антић, Душко Радовић, Матија Бећковић, Добрица Ерић, Рајко Петров Ного, Иван Негришорац, Дејан Алексић и др.)

Избор из књижевних критика и есеја (И. Секулић, Б. Михајловић-Михиз, Милан Кашанин, Петар Џаџић, Никола Милошевић, Драган Јеремић, Димитрије Вученов, Станко Кораћ и др.)

Повезаност са другим васпитно-образовним подручјима и међупредметним темама

Српски језик је наставни предмет и језик споразумевања, учења и поучавања у основним и средњим школама у Републици Хрватској које образују ученике припаднике српске националне мањине по Моделу А (Закон о васпитању и образовању на језику и писму националних мањина, Народне новине, Загреб, 11. маја 2000.) и све оне који желе да се образују по том моделу.

Према препоруци Европске уније из 2006. (Recommendation of the European Parliament and of the Council of 18 December for lifelong learning (2006/962/EC) о кључним компетенцијама за целоживотно учење, прва од осам компетенција је комуникација на матерњем језику.

У том смислу матерњи језик је врло важан, јер омогућава боље разумевање, учење и примену постојећих знања и вештина у свим осталим језицима као и у свим наставним предметима па је курикуларни предмет Српски језик део Језичко-комуникационог подручја.

Домене предмета *Књижевност, Језик, Култура изражавања и стваралаштво те Култура и медији*, међусобно су повезане, испреплићу се па се стратегије учења, методе и облици учења и поучавања повезују са садржајима домена предмета, али и с другим васпитно-образовним и међупредметним темама.

Квалитетна настава српског језика подстиче естетску компетенцију захваљујући којој ученик развија смисао за естетске вредности, разуме значај уметничких и културних дела за лични развој и развој друштва, подстиче изражавање кроз средства различитих уметности и путем различитих медија, промишља, критички вреднује и обликује властите идеје, ставове и поглед на свет, што је веза с Друштвено-хуманистичким и уметничким подручјем.

Вештине рада у тиму, прихватање одговорности, решавање проблема, способност јавног наступа и критичка процена друштвених и властитих вредности повезница су с међупредметном темом *Социјални и лични развој*.

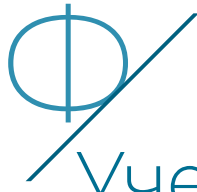
Учењем и поучавањем Српског језика свакодневно се код ученика развија компетенција за учење јер ученик истражује, упоређује и пропитује различите информације, одабира различите стратегије учења, активно користи постојећа школска и ваншколска знања и искуства, истрајан је и конструктиван, одговоран, прати и планира процес учења и схвата значај континуираног учења у школском и ваншколском контексту.

Креативност, иницијатива, самосталност и самопоуздање, способност организације, управљање пројектима, рад у тиму, образлагање властитих идеја и практична примена, повезница су с међупредметном темом *Предузетништво*.

Квалитетна комуникација, толеранција, развој одговорности појединца, властитог и друштвеног идентитета повезују предмет с међупредметном темом *Грађанско васпитање и образовање*.

Ефикасно, функционално и одговорно кориштење средстава информационо-комуникационих технологија у свакодневној комуникацији и процесу учења, у истраживању, проналажењу и процењивању информација и решавању проблема, повезује предмет с међупредметном темом *Употреба информационо-комуникационих технологија*.

Учење и поучавање предмета Српски језик

У складу с начелом отворености курикулума ово поглавље не прописује већ пружа оквирне смернице за учење и поучавање предмета *Српски језик*. На тај начин учитељи имају право на различитост у приступу, а у складу с потребама ученика, њиховим нивоима знања и вештина и у њиховом најбољем интересу.

I ИСКУСТВА УЧЕЊА

Учећи матерњи језик и проучавајући књижевност и културу свог народа, ученик гради властити идентитет, негује своју културу, открива своја интересовања, потребе и потенцијале, развија функционалну и читалачку писменост, истражује идеје у књижевности и повезује их са животним ситуацијама и искуством, развија стваралачки дух и креативност, разуме све врсте текстова у различитим контекстима, обликује систем вредности.

При учењу и поучавању *Српског језика* нагласак је на комуникационом приступу (за разлику од традиционалне методе у којима је нагласак на језику као структурном систему граматичких узорака, у комуникационом приступу нагласак је на конкретним комуникационим ситуацијама и прилагођавању наставног процеса потребама и очекивањима те језичким потреба ученика) и изучавању текста, проблемској настави те принципима научности, примерености, очигледности и поступности, уз активан рад ученика. Ученик преузима одговорност за властито учење: самостално управља својим учењем, учи истраживањем, откривањем, користи се раније стеченим знањима и искуствима које примењује у новим ситуацијама.

За учење и поучавање *Српског језика* користе се разне методе и облици рада, а сама природа предмета сугерише комуникационо-функционални, холистичко-хуманистички и проблемско-стваралачки приступ.

Стратегија учења повезује се са садржајима домена предмета: *Књижевност, Језик, Култура изражавања и стваралаштво, Култура и медији*.

Приступ учењу и поучавању домене *Књижевност* у основној школи полази од тематског приступа те се читају дела у складу са темама примереним узрасту. Текстови се могу повезати по тематској сродности у одређене тематске целине. Интерпретација књижевних дела у четвртој и петом циклусу темељи се на хронолошко-историјском приступу књижевности како би се градила свест о развојном току властите националне књижевности и уметности, култури, традицији и пореклу. Текстови се такође групишу у целине, али њих не чини више тематска сродност текстова, већ писци и њихова дела разврстане у књижевне

епохе те народна књижевност као посебна целина.

У свим циклусима интерпретација књижевних дела полази од литерарног и естетског аспекта рецепције књижевног текста као и од доживљајно-сазнајног, емоционално-искуственог ученичког приступа. Током тумачења, касније и вредновања књижевног дела, ученик развија проблемско и критичко читање при чему активира своје књижевнотеоријско знање, истраживачки дух и интелектуалну радозналост те изражава своју машту и креативност. Књижевни текстови намењени целовитом читању одабиру се према уметничкој вредности, те као репрезентативни примери жанра, поетике и епохе, а притом се увек води рачуна о развојном узрасту и рецепцијским могућностима ученика.

У свакој школској години ученик чита целовите књижевне текстове које одабире учитељ на основу списка дела који је приложен уз табелу исхода, али и оне које самостално одабире. Број дела за читање по властитом избору ученика није ограничен, напротив, ученике треба подстицати на читање са уживањем и развијање читалачке навике.

Учење и поучавање језика започиње почетним читањем и писањем који су темељ за даљи развој језичких вештина и комуникационе компетенције. У првом и другом циклусу посебно су важне активности учења којима се успоставља међусобни однос језичких вештина из раног периода са језичким знањима и вештинама којима ће се даље ученици поучавати. У циљу растерећења ученика петог и шестог разреда неки садржаји у домени *Језик* сада се поучавају у трећем, четвртом односно петом разреду што одговара њиховим сазнајним могућностима. Кроз остале циклусе ученици поступно и систематски уче језичку норму српског стандардног језика коју примењују у пракси. Избегава се традиционални приступ граматички и језику уопште, већ се наглашава примена језичких законитости у различитим комуникационим ситуацијама. Ученичке вештине се проширују и усложњавају у складу са њиховим језичким развојем и доприносе стицању комуникационе језичке компетенције. Овладавање разним језичким делатностима заснива се на тексту (уметничком и неуметничком) који је заједничко полазиште свих домена те се на истом тексту могу остварити исходи из више домена. Поред универзалних развојних образаца, језички развој ученика зависи од одређених индивидуалних обележја. Управо према тим обележјима се осмишљавају разне активности за стицање комуникационих вештина важних за сврховити овладавање стандардног српског језика.

Ученик ће се језички најбрже развијати у језички подстицајним околностима. Развојем комуникационе компетенције, применом комуникационих вештина, поштовањем правоговорних, правописних и граматичких норми приликом обликовања нових и оригиналних текстова, бави се домена *Култура изражавања и стваралаштво*. Поред примене различитих функционалних стилова, ученик ствара текстове у којима користи разне облике препричавања, приповедања, дескрипције, сажимања и слично, а у четвртом и петом циклусу пише и есеје у којима истраживачки, критички и стваралачки приступа књижевности. Поред писања, ученик развија способност активног слушања, говорења и

вештину различитих врста читања. Такође, ученик се подстиче на оригинално стваралаштво кроз креативно писање и изражајно казивање где долази до изражаја његова машта, креативност и предузимљивост. Стваралаштво се изражава и у осталим доменама; кроз самосталну интерпретацију уметничког дела у домени *Књижевност*, кроз драматизацију текстова, сценски приказ народних обичаја, снимање филмова и друго у домени *Култура и медији*.

Учење и поучавање у домени *Култура и медији* подстиче ученика на самостално прикупљање и анализу информација из различитих извора те критичко просуђивање медијских текстова и порука, односно развој медијске писмености. Ученик се подстиче на разумевање различитих културолошких садржаја и појава, као и на неговање своје културе, идентитета, обичаја и традиције. Посећујући различите културне и верске институције, догађаје и манифестације, укључује се у културни и друштвени живот заједнице те развија своју креативност. За остварење исхода ове домене учитељ, уважавајући предлоге ученика, одабира медијске садржаје и популарнокултурне текстове примерене узрасту, интересовањима и рецепцијским могућностима ученика.

II УЛОГА УЧИТЕЉА У ОСНОВНОЈ И СРЕДЊОЈ ШКОЛИ

Облици, методе рада и наставна средства савремене наставе захтевају иновативни приступ у подручју комуникације на релацији учитељ-ученик. Међусобни однос учитеља и ученика треба да буде сараднички и подстицајан. Избегавају се традиционалне методе и облици рада где је учитељ преносилац знања, а ученици пасивни слушаоци. Учитељу је, у организацији наставног процеса, додељена улога усмеривача, аниматора и покретача ученичких активности, креативних и стваралачких потенцијала па бира методе, облике наставе и технике учења који подстичу на развој критичког мишљења, развој самосталности и одговорности (домаћа задаћа, самостално писање састава/есеја, прављење различитих наставних материјала као што су плакати, презентације и слично), стварање нових идеја и уживање у процесу тражења (програмирана, проблемска, хеуристичка, пројектна и интегрисана настава, вођено читање и читање с предвиђањем, ауторова столица и друго). Методе учитељ прилагођава потребама и могућностима сваког ученика. На часовима где долази до преплитања домене *Књижевност* и *Култура и медији* пожељна је примена пројектне наставе (истраживање обичаја и традиције те њихова критичка анализа и промишљање, одлазак у родна места писца и слично). Учитељ систематски и континуирано унапређује своје компетенције и одржава високи квалитет стручности. Процењујући раније стечена искуства и знања, учитељ осмишљава наставу, самостално бира материјале или их сам креира, примењује различите стратегије поучавања и комуникационе стратегије и увек води рачуна о различитим могућностима и способностима ученика у одељењу тако што осмишљава различите активности за ученике. Сваком ученику учитељ омогућава учествовање у различитим активностима у којима ће показати и применити своја

знања и вештине, подстиче креативност, самосталност, самоиницијативност, индивидуалност, емпатију, тежњу ка компромису, толеранцију, тимски рад и уважавање туђих мишљења као и саморефлексију и самовредновање учења, подстиче ученика да изрази своје мишљење и став, уважава га и евентуално усмерава на нека друга решења ако сматра да ученик греша.

III МАТЕРИЈАЛИ И ИЗВОРИ

Наставни материјали усмерени су ка остваривању образовних циљева, функционални су и усклађени с исходима учења.

Учење и поучавање Српског језика поред директне комуникације ученика и учитеља, остварује се и посредно путем различитих медија. Учитељ одабере материјале за учење и поучавање, самостално их креира или уз сугестије подстиче ученике да их израђују. Темељни извори за учење и поучавање Српског језика су текстови различитих садржаја, структура, функционалних стилова из различитих извора, а усклађени са ученичким узрастом, способностима, интересовањима, искуством, вештинама и језичким развојем.

За учење и поучавање користе се уџбеници из Републике Хрватске и из Републике Србије који су одобрени од стране министарства надлежног за послове васпитања и образовања у влади Републике Хрватске.

Извори и средства учења и поучавања морају бити доступни ученицима и референтни. Као извор информација користе се пре свега школске и друге врсте библиотека, али и интернет с тим што ученик у том случају критички одабере информације, водећи рачуна о поузданости извора.

IV ОКРУЖЕЊЕ

Окружење за учење и поучавање најчешће је учионица, а ученик учествује у осмишљавању, организацији и улепшавању свог радног простора. Тако припремљено окружење подстицајно је и усмерено на садржаје учења.

Поред тога, учење и поучавање остварује се у ванучионичким и ваншколским просторима као што су библиотеке и различите културне установе које се посећују у оквиру стручних екскурзија, али и виртуелно окружење.

У окружењу за учење и поучавање промовише се заједништво, толеранција, међусобно уважавање, поштовање, равноправност и приступ без предрасуда. Такво окружење пружа могућност за различите динамике учења, подстиче иницијативност и предузимљивост, развој самопоуздања и одговорно понашање.

V ОДРЕЂЕНО ВРЕМЕ

Предмет Српски језик поучава се кроз све циклусе. У прва три циклуса планирано је годишње 140 часова као и за предмет Хрватски језик у моделу А. Иако постоји формални распоред часова, прва четири разреда имају флексибилну организацију наставе за разлику од осталих разреда, а то омогућава учитељима већи степен прилагођавања васпитно-образовног рада потребама и интересовањима ученика. У четвртм и петом циклусу разликују

се средњошколски четворогодишњи програми са сатницом 140+140+140+128 и програми са сатницом 140+140+105+96; 105+105+105+96 те трогодишњи програми са сатницом 105+105+96.

Имајући у виду динамику и квалитету остваривања исхода и напретка ученика у поједином одељењу, учитељ самостално планира активности обраде, вежбања, понављања, систематизације и проверавања. Активности на часу се распоређују руководећи се начелом унутарпредметне корелације и интеграције. Наиме, током једног наставног часа може се остварити више исхода из једне или више домена, а такође остваривање једног исхода може се протезати током неколико часова.

VI ГРУПИСАЊЕ УЧЕНИКА

Ученици су груписани у одељења, а с обзиром на величину одељења групишу се у тимове или парове ради остваривања различитих пројеката у физичком и виртуелном окружењу.

Ученик поставља индивидуалне циљеве, учи самостално и тимски те доприноси позитивној радној атмосфери.

Да би се задовољиле васпитно-образовне потребе ученика с тешкоћама или пак надарених ученика курикулум се прилагођава у складу са *Оквиром за подстицање и прилагођење искустава учења те вредновање постигнућа деце и ученика с тешкоћама* као и *Оквиром за подстицање искустава учења и вредновање постигнућа надарене деце и ученика*.

Вредновање

васпитно-образовних исхода

Вредновање се пажљиво планира и спроводи сакупљањем различитих информација о остваривању васпитно-образовних исхода. Оно мора бити објективно, али и уважавати потребе и могућности сваког ученика.

Елементи вредновања у *Српском језику* произлазе из васпитно-образовних исхода четири домене: *Књижевност*, *Језик*, *Култура изражавања и стваралаштво* и *Култура и медији*.

У првом и већем делу другог циклуса (3. и 4. разред) елементи вредновања су следећи:

- *Књижевност*
- *Језик*
- *Усмено изражавање и стваралаштво*
- *Писмено изражавање и стваралаштво*
- *Култура и медији*

Од краја другог циклуса (5. разред) до краја петог циклуса елементи вредновања су следећи:

- *Књижевност*
- *Лектира*
- *Језик*
- *Култура изражавања и стваралаштво*
- *Култура и медији*

Кроз елемент *Књижевност* вреднује се самостална интерпретација, компарација и вредновање различитих дела, примена усвојених књижевнотеоријских знања те вештина повезивања дела са одређеним историјским контекстом.

Ради подстицања ученика на читање препоручује се да се **лектира** не вреднује искључиво путем дневника читања, а треба избегавати и писане провере. На часу лектире треба користити различите методе и облике рада који ће помоћи ученицима да самостално интерпретирају књижевно дело те им омогућити да изразе свој доживљај дела и своје ставове.

Кроз елемент Језик вреднује се примена усвојених граматичких и правописних знања и језичких вештина при анализи и обликовању текста и у различитим комуникационим ситуацијама.

Кроз елементе **Усмено изражавање и стваралаштво, Писмено изражавање и стваралаштво, Култура изражавања и стваралаштво** вреднује се учеников језички и стилски израз у различитим облицима усменог и писменог изражавања, различити облици учениковог креативног стваралаштва, врсте читања, стил говорења, вештине аргументованог образлагања, расправљања, презентовања и друге језичке вештине.

Кроз елемент **Култура и медији** вреднује се вештина самосталног прикупљања и анализе различитих информација, медијска писменост тј. разумевање и вредновање медијских порука те разумевање различитих културолошких садржаја и појава.

У првом (1. и 2. разред) и већем делу другог циклуса (3. и 4. разред) у закључној оцени највећу тежину (пондер) има елемент вредновања *Језик* 30%, затим *Књижевност* 25%, *Усмено изражавање и стваралаштво* и *Писмено изражавање и стваралаштво* по 20%, док елемент вредновања *Култура и медији* у закључној оцени учествује са 5%.

У 5. разреду те у трећем циклусу у закључној оцени највећу тежину има елемент вредновања *Језик* 30%, а затим *Култура изражавања и стваралаштво* 25%, *Књижевност* 20%, *Лектира* 15% те *Култура и медији* 10%.

У четвртном и петом циклусу у закључној оцени највећу тежину имају елементи вредновања *Књижевност* и *Лектира* по 25%, затим елемент вредновања *Култура изражавања и стваралаштво* са 20%, елемент вредновања *Језик* 20% и *Култура и медији* 10% .

У првом полугодишту првог разреда основне школе вредновање је описно, а од другог полугодишта ученици се вреднују и бројчано. Учитељ пише и квалитативни осврт на постигнућа ученика; описује шта ученик зна и може, у којим елементима је посебно успешан, а у којима треба подршку.

Од **трећег циклуса**, уз закључну бројчану оцену, учитељ извештава и о развијености одређених генеричких компетенција: одговорност, залагање, самосталност, самоиницијативност, комуникација, сарадња.

Извештавање о постигнућима и напретку ученика може бити формално (извештај о праћењу, додаток или напомена у сведочанству, подаци и белешке у е-матици) и неформално (разговори између ментора и родитеља тј. старатеља, нпр.)

Извештавање о усвојеним васпитно-образовним исходима тј. квалитативни осврти учитеља треба да што квалитетније и детаљније опишу укупност и квалитет постигнућа ученика у одређеном образовном раздобљу.

Елементи генеричких компетенција које се процењују код ученика су:

- ОДГОВОРНОСТ (извршава обавезе и задатке, поштује рокове, преузима одговорност за властито учење и понашање, истрајан је и самокритичан, труди се)
- САМОСТАЛНОСТ И САМОИНИЦИЈАТИВНОСТ (самостално учи, решава задатке, предузимљив је, извршава обавезе уз минималне подстицаје учитеља, планира и прати властито учење)
- КОМУНИКАЦИЈА И САРАДЊА (успешно комуницира и сарађује са другим ученицима и учитељем)
- КРЕАТИВНОСТ (маштовит је и оригиналан)
- ПРИМЕНА ЗНАЊА У ПРАКТИЧНИМ СИТУАЦИЈАМА (стечена знања примењује у новим ситуацијама)

Кроз све циклусе образовања исходи *Ученик развија читалачку навику* (домена *Књижевност*) и *Ученик гради/развија свој културни и национални идентитет* (домена *Култура и медији*), не вреднују се бројчано, јер за циљ имају подстицање читалачке културе ученика, изградњу и развој културног и националног идентитета и укључивање ученика у културни и друштвени живот заједнице. Исход *Ученик развија читалачку навику* прати се путем ученичког представљања одабраног и прочитаног дела (разговор, плакат, разне мултимедијске презентације).

За исход *Ученик гради/развија свој културни и национални идентитет*, ученик током школске године у ученичку мапу или дневник бележи властите активности; посете културним установама, биоскопу, присуствовање или учествовање у културним манифестацијама и слично. Ученик може да забележи и своја запажања и доживљај или може да их изнесе кроз разговор са учитељем или другим ученицима. За учествовање у различитим културним манифестацијама, слободним активностима те свим видовима стваралаштва ученика (рецитовање, писање литерарних радова, драматизације, мултимедијске презентације и слично) ученик може бити вреднован бројчано, али кроз елемент *Култура изражавања и стваралаштво*, или кроз елемент *Култура и медији* (презентације). О томе да ли ће ученик бити вреднован одлучује сам учитељ.

Постоје три приступа вредновању: **вредновање за учење, вредновање као учење и вредновање наученог.**

Вредновање за учење укључује учитељево континуирано прикупљање и бележење информација о остварености васпитно-образовних исхода. Оно служи за мотивисање ученика на даљњи рад, унапређивање и планирање будућег учења и поучавања, помаже учитељу да прилагоди процес поучавања потребама конкретног разредног одељења или појединих ученика у одређеном тренутку те у правилу не резултира оценом.

Вредновање за учење укључује различите методе и технике: циљана питања током наставе за проверу нивоа усвојености садржаја, краће писане провере знања, представљање ученичких пројеката, провере домаћих задатака, ученичке мапе, консултације с ученицима, праћење ученичких активности и понашања током учења итд.

Вредновање као учење подстиче ученике на праћење, самоанализу и самовредновање властитог учења. На овај начин ученици развијају компетенцију „учити како учити“ као предуслов за целоживотно учење. Улога учитеља је у усмеравању ученика на преузимање одговорности за своје учење.

У овом се процесу вредновања користе дневник учења, индивидуалне консултације с ученицима, обрасци за самопроцену учења, планови учења и слично. Као ни вредновање за учење, ни овај процес не доводи до оцене већ квалитативних повратних информација.

Формативно вредновање полазиште је за учениково и учитељево планирање даљњег учења и поучавања.

Вредновање наученог подразумева процену нивоа усвојености знања и вештина на крају одређеног образовног периода, у односу на васпитно-образовне исходе, њихову разраду те нивое усвојености. Спроводи се периодично, након одређене наставне целине или на крају одређеног образовног раздобља. У правилу резултира бројчаном оценом.

Ученике је од почетка школске године потребно информисати о очекиваним васпитно-образовним исходима, нивоима усвојености васпитно-образовних исхода, елементима вредновања, приступима и методама вредновања, поступцима формирања закључне оцене и сл.

Вредновање наученог заснива се на усменом испитивању, писменим проверама, тестовима, презентацијама, вредновању пројеката и слично. Сврха вредновања, садржаји, поступци, облик и трајање испита, начин и критеријуми бодовања морају бити унапред дефинисани и јасни учитељу, ученику и родитељу.

Циљ вредновања није утврдити шта деца не знају и не могу и упоређивати их, већ утврдити шта деца знају и могу и подстицати их на још квалитетнији рад.

Васпитно-образовни исходи, разрада исхода, кључни садржаји, препоруке те ниво усвојености „добар“ одређеног васпитно-образовног исхода на крају разреда налазе се у предметном курикулуму, а остали нивои усвојености васпитно-образовних исхода налазе се у методичком приручнику предметног курикулума. Ниво усвојености „добар“ васпитно-образовних исхода може да служи као оријентир при одређивању закључне оцене.

Закључна оцена треба да се заснива на што више информација о усвојености васпитно-образовних исхода (добијених различитим методама вредновања научног, али и вредновања за учење и као учење). Закључна оцена не сме бити аритметичка средина појединачних оцена прикупљених током вредновања научног (осим кад су све оцене исте), већ треба уважити и показатеље о учениковом учењу и напредовању прикупљене кроз вредновање за учење. Већи пондери појединих елемената вредновања осигуравају нагласак на важнијим градивним елементима предмета *Српски језик*.

Као нумерички показатељ нивоа усвојености васпитно-образовних исхода задржавају се школске оцене од 1 до 5 (недовољан, довољан, добар, врлодобар, одличан).

**Srpski jezik i kultura
u osnovnim i srednjim školama
(Model C)**

Pred vama je prijedlog nacionalnoga kurikuluma nastavnoga predmeta Srpski jezik i kultura po modelu C (SJK). Nacionalni kurikulumi nastavnih predmeta dio su sustava nacionalnih kurikulumskih dokumenata koji je *Okvirom nacionalnoga kurikuluma* određen kao sustav dokumenata kojima se na nacionalnoj razini iskazuju namjere povezane sa svrhom, ciljevima, očekivanjima, ishodima, iskustvima djece i mladih osoba, s organizacijom odgojno-obrazovnoga procesa i s vrednovanjem.

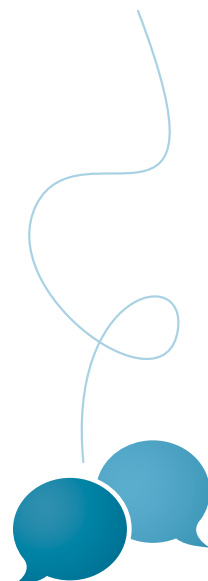
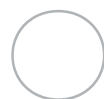
Svi nacionalni kurikulumski dokumenti oblikovani su s idejom o djetetu i mladoj osobi kao središnjemu sudioniku odgojno-obrazovnoga procesa. Djeci i mladim osobama, roditeljima, odgojno-obrazovnim djelatnicima kurikulumski dokumenti jasno ukazuju na odgojno-obrazovna očekivanja i ishode koja postavljamo pred djecu i mlade osobe. Razvojni su i otvoreni dokumenti koje je moguće promijeniti kao odgovor na potrebe djece i mladih osoba, odgojno-obrazovnih djelatnika i ustanova, novih znanstvenih i tehnoloških spoznaja i onih proizišlih iz prakse. Nacionalnim kurikulumima nastavnih predmeta određuju se svrha, ciljevi, struktura, odgojno-obrazovni ishodi i razine njihove usvojenosti, učenje i poučavanje, povezanost s drugim predmetima, odgojno-obrazovnim područjima i međupredmetnim temama te vrednovanje usvojenosti odgojno-obrazovnih ishoda u predmetu.

Domene/koncepti u organizaciji predmetnoga kurikuluma čine strukturu gradiva određenoga predmeta i protežu se tijekom cijeloga razdoblja poučavanja predmeta. Unutar svake domene/koncepta određeni su odgojno-obrazovni ishodi.

Odgojni-obrazovni ishodi predstavljaju jasne i nedvosmislene iskaze o tome što očekujemo od učenika u određenoj domeni/konceptu predmeta na kraju određene godine učenja. Određeni su kao poželjna znanja, vještine i stavovi koji se napredovanjem u odgojno-obrazovnome sustavu usložnjavaju. Tijekom godina učenja ishodi čine zaokruženu, logičku cjelinu učenja i poučavanja u određenoj predmetnoj domeni/konceptu. Kao cjelina tijekom svih godina učenja i poučavanja određuju ukupna iskustva učenja u određenome predmetu.

Svaki je ishod oblikovan kao cjelina koja, uz formulaciju ishoda, uključuje i razradu ishoda, preporuke za njegovo ostvarivanje i opis razina usvojenosti.

Čitanje ishoda stoga, osim na samu formulaciju ishoda, mora biti usmjereno i na ostale njegove komponente. Razrada ishoda uključuje preciznije određenje aktivnosti i sadržaja u okviru pojedinoga ishoda ili skupine ishoda. Za sve ishode određene su razine njihove usvojenosti. Opisi razina usvojenosti preciznije određuju dubinu i širinu svakoga ishoda i opisuju očekivana postignuća učenika na kraju određene godine učenja, čime se olakšava planiranje i provedba vrednovanja. Osim razrade samih odgojno-obrazovnih ishoda, u većini kurikuluma nastavnih predmeta navode se i preporuke za njihovo ostvarivanje. Od učenika se očekuje ostvarivanje svih odgojno-obrazovnih ishoda.

Poznata je izreka da „vrijediš onoliko koliko jezika govoriš“. Ipak, koliko god je danas, u svijetu koji je postao globalno selo, važno govoriti barem jedan strani jezik, nikako ne bismo smjeli zanemariti ni svoj, materinski jezik. Jezik je bitan dio kulturnoga, nacionalnoga, ali i osobnoga identiteta. Tim jezikom izgovaramo prve riječi, priče i pjesme, učimo kazivati svoje misli, osjećaje i doživljaje, njime govore naši roditelji i prijatelji. Materinski jezik stječemo, ali uvijek ga je potrebno njegovati.

Jezik je živa snaga s kojom je vezana ne samo kultura nego i samo postojanje jednoga naroda. (Ivo Andrić)

U neprestanoj utrci za vremenom i profitom, čemu veći dio čovječanstva danas robuje, u eri globalizacije koja poništava mnoge posebnosti naroda i zemalja zamjenjujući ih univerzalnim i pomalo bezličnim vrijednostima, mnoge se kulture prepleću i razvijaju pod utjecajem drugih kulturnih obrazaca. Ipak, svaka od njih mora zadržati dio svoje autentičnosti. Suština duhovnoga razvoja jednoga naroda na najbolji se način razumije proučavanjem kulturne baštine i tradicije.

Svrha i opis nastavnoga predmeta Srpski jezik

Srpska nacionalna manjina ima bogatu tradiciju koja je zbog spleta različitih povijesnih okolnosti bila suočena s brojnim iskušenjima svoga očuvanja. Zbog toga su mnogi običaji tijekom dugoga razdoblja izgubljeni ili potisnuti. Danas, u izmijenjenim okolnostima, unutar srpskoga entiteta prisutna je izraženija težnja da se mnogi zaboravljeni običaji obnove i utkaju u kontekst suvremenoga života.

Predmet Srpski jezik i kultura namijenjen je pripadnicima srpske nacionalne manjine i svima koji ga žele učiti. Omogućava djeci koja žive u višekulturnoj i višetetničkoj zajednici cjelovitije učenje o zavičaju, kulturi i običajima naroda s toga područja, a u cilju boljega razumijevanja sebe i vlastitoga identiteta te upoznavanja i poštovanja drugih, što je od iznimne važnosti za izgradnju međukulturnoga društva.

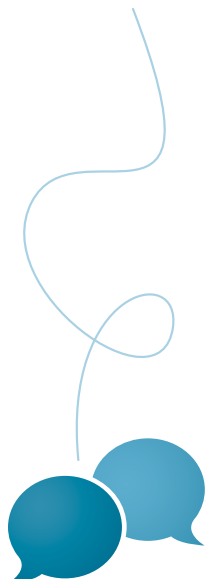
Potiče učenike na osobni razvoj i izražavanje, djelotvornu komunikaciju s drugima u različitim životnim situacijama te sudjelovanje u brojnim aktivnostima (učenje, društvene i kulturno-umjetničke aktivnosti itd.).

Učeći se od najranije dobi poštovanju drugih zajednica u svojoj okolini, djeca se uče skladnomu životu s drugima. Svrha takva pristupa kurikulumu predmeta Srpski jezik i kultura očuvanje je i izgradnja nacionalnoga i kulturnoga identiteta te oblikovanje zrele, odgovorne, cjelovite osobe pozitivno orijentirane prema društvu i kulturi. Da bismo uistinu mogli razumjeti druge, prije svega moramo poznavati i razumjeti vlastitu kulturu i identitet. Tako ćemo potaknuti i stalno preispitivati vlastite stavove i pogled na svijet, odnosno gledanje iz perspektive drugih i drukčijih.

Jezik i kultura imanentne su ljudskomu rodu. Jezikom komuniciramo, izražavamo stavove i pripadnost te usvajamo nova znanja. Kultura je nematerijalna kategorija koja nosi obilježja sredine u kojoj živimo, njezine povijesti, tradicije, običaja i vjerovanja.

Osim jezikoslovlja predmet uključuje i stjecanje znanja o Srbiji i njezinoj kulturi u širem smislu (povijesti, kulturnoj i prirodnoj baštini, ali i suvremenome životu), što će doprinijeti boljemu razumijevanju vlastitoga nacionalnog identiteta i razvijanju osjećaja pripadnosti. Vrlo je važno očuvati vlastiti kulturni identitet koji svaki narod i zemlju čini jedinstvenom i prepoznatljivom u svijetu.

Jezik je hranitelj naroda. Dokle god živi jezik, dokle ga ljubimo i počitujemo, njim govorimo i pišemo, pročišćavamo, dotle živi i narod, može se među sobom razumeti i umno sajedinjavati, ne preliva se u drugi. (Vuk Stefanović Karadžić)

Učenik:

1. Razvija ljubav prema materinskom jeziku te poštuje, njeguje i unapređuje, kako kulturnu baštinu i vlastiti jezični, kulturni i nacionalni identitet, tako i vrijednosti različitih jezičnih i kulturnih zajednica te se osposobljava za život u multikulturalnom društvu.
2. Usvaja gramatička i pravopisna pravila i vlada jezikom radi sporazumijevanja u različitim komunikacijskim situacijama putem različitih medija i u različite svrhe.
3. Stječe naviku i potrebu za čitanjem radi učenja i uživanja, samostalno tumači i vrednuje različite umjetničke i neumjetničke tekstove, kritički promišlja o različitim informacijama i sadržajima, procjenjuje njihovu pouzdanost i korisnost te namjeru autora, njeguje i razvija etičke i estetske vrijednosti.
4. Stvara pisane i govorne tekstove različitih sadržaja, struktura, namjena i stilova, teorijska znanja o jeziku i pravopisu uspješno primjenjuje u praksi, kreativno se izražava, razvija i njeguje stvaralački, istraživački i kritički duh.
5. Preuzima odgovornost za svoje usmeno i pisano izražavanje i odgovornost za svoje učenje, samostalno rješava probleme i donosi odluke, primjenjuje stečena znanja i vještine u novim situacijama, poduzetan je te spreman na suradnju i timski rad.

B/

Odgojno-obrazovni ciljevi učenja i poučavanja nastavnoga predmeta Srpski jezik

Učenici:

1. pisanim i usmenim izražavanjem komuniciraju služeći se srpskim jezikom i pismom
2. upoznaju, njeguju, čuvaju i promiču kulturu kao dio nacionalnoga i kulturnoga identiteta na djelima srpske književnosti, kazališne i filmske umjetnosti te ostalim umjetničkim ostvarenjima čime pridonose različitosti višekulturne sredine u kojoj žive
3. upoznaju, proučavaju i čuvaju materijalnu i nematerijalnu baštinu svoga naroda što doprinosi izgradnji osobnoga identiteta
4. kreativno se izražavaju likovnim, glazbenim i književnim stvaranjem, iskazuju svoj doživljaj umjetničkih djela čime izgrađuju otvoreni duh za razumijevanje različitih kultura i načina života.

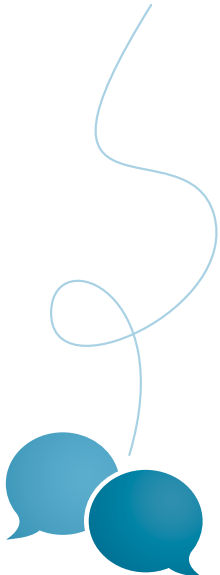
Domene u organizaciji kurikuluma predmeta Srpski jezik i kulture (model C)

Kurikulum Srpskoga jezika i kulture po modelu C podrazumijeva učenje o vlastitoj kulturi koje stvara temelje za njegovanje kulturnih različitosti. Bitna odrednica ovoga područja jest da i djeca pripadnika većinskoga naroda uče o manjinskim kulturama kao dijelu zajedničke kulturne baštine. Unutar područja razvijaju se vještine izražavanja, kritičkoga mišljenja, kreativnosti te sporazumijevanja i međuljudskoga djelovanja. Jezičnom se komunikacijom izražava kulturno nasljeđe i prenosi kultura življenja, razmjenjuju se ideje, mišljenja i osjećaji te vrijednosti, norme i običaji srpske zajednice.

Odgojni sadržaji i njihovo povezivanje s obrazovnim temama podupiru izgradnju nacionalnoga identiteta učenika. Učeći o svojim korijenima, učenici će naučiti cijeniti svoj jezik i narod uz poznavanje i poštovanje tuđih. Međukulturno obrazovanje teži razvijanju održivoga načina života u višekulturnome društvu izgradnjom razumijevanja, uzajamnoga poštovanja te dijaloga među pripadnicima različitih kultura. Domene *Govorim i pišem, Čitam i stvaram* te *To sam ja* zahtijevaju poznavanje vlastite kulture, preispitivanje duboko ukorijenjenih stavova, uvjerenja, pogleda na svijet te razvijaju sposobnost gledanja iz perspektive drugih i drukčijih. Takva sposobnost ne razvija se intuitivno, ona se uči i stječe. Upoznavanje kulture Srba i njihovih običaja, otvaranje komunikacije, izgradnja odnosa s drugima te razvijanje svijesti da je izgradnja zajednice u kojoj živimo jedino moguća uz uključivanje svih njezinih sudionika nužno je ne samo radi poticanja procesa uspostave povjerenja među pripadnicima različitih etničkih skupina već i kao priprema za život u višekulturnoj Europi.

Odabirom predmeta Srpski jezik i kultura učenicima se pruža mogućnost da primjenom novih medija doživljaj čitanja produbljuju, dijele i dalje kreativno razvijaju. Kao aktivni sudionici učenici odabiru sadržaje o kojima žele više doznati (npr. kultura i običaji u lokalnoj zajednici) i na taj način stječu ključne kvalifikacije kao što su kompetencija čitanja, govora i medijska kompetencija, koje su izuzetno značajne za aktivno sudjelovanje u društvu. Novim metodama povećava se interes i motivacija učenika, ostvaruje kvalitetnija nastava u kojoj učenici i učitelj stvaraju interaktivan i suradnički odnos zasnovan na konstruktivizmu jer učenici sami stječu vlastito znanje na temelju prijašnjih iskustava i vlastitih mogućnosti.

Zaboraviti pretke znači biti potok bez izvora, stablo bez korijena. Izreka upozorava na važnost očuvanja i njegovanja baštine koju prenosimo na učenike. Nematerijalna

kulturna baština obuhvaća razne oblike i pojave stvaralaštva, a osobito jezik, govor i usmenu književnost svih vrsta, folklorno stvaralaštvo u području glazbe, plesa, predaje, igara, obreda i običaja, kao i druge tradicionalne pučke vrednote, umijeća i obrte. Tradicijska kultura neprocjenjiv je dio sveukupne kulture svakoga naroda, stoljećima čuvana i njegovana na istome mjestu na kojemu je i nastala.

OPIS DOMENA

Govorim i pišem

Jezik je najvažnije, najopćenitije upotrebljavano oruđe kojim raspolažu jezične zajednice i svaki pojedinac zasebno. Smisao je njegova postojanja komunikacija, stoga treba biti razumljiv, ustaljen. Srpski književni jezik nije identičan svakidašnjemu govoru.

Svrha je domene *Govorim i pišem* samostalna verbalna i pisana komunikacija srpskim standardnim jezikom i ćirilničnim pismom. Učenici se osposobljavaju za uspješno služenje književnim jezikom u različitim vidovima njegove pisane i usmene upotrebe i u različitim komunikacijskim situacijama: govornik, slušatelj, sugovornik. Ovladavanjem osnovnim zakonitostima srpskoga jezika potiče se ljubav prema materinskomu jeziku, potreba njegova njegovanja i unapređivanja kao i razumijevanje važnosti književnoga jezika za život zajednice srpske nacionalne manjine, ali i osobni razvoj. Nastava jezika, ovladavanje pravogovornom i pravopisnom normom u funkciji je osposobljavanja učenika za pravilnu komunikaciju suvremenim srpskim jezikom. Učenik doživljava jezik kao niz mogućnosti koje mu služe u izražavanju. Svoje znanje čovjek tradicionalno prenosi jezikom. Tako svaka nova generacija prima znanja o prošlim generacijama, stvara svijest o budućima. Jezik tradicijom urasta u društvo. Čovjek tradiciju uči.

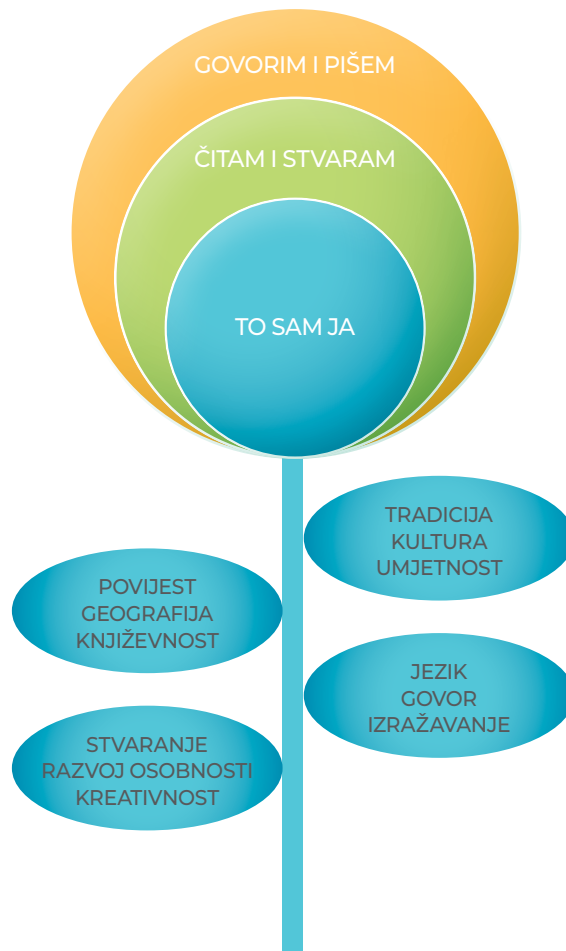
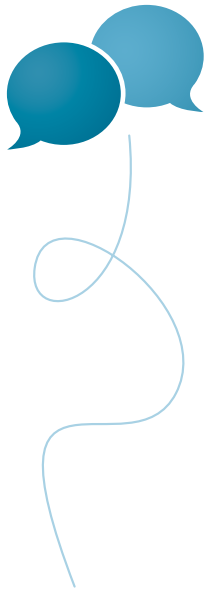
Kod učenika se izgrađuje jezična tolerancija, oblikuje mišljenje o govoru mržnje kao negativnoj pojavi u društvu.

Čitam i stvaram

Domena *Čitam i stvaram* temelji se na književnome tekstu. Kao stvaralačka jezična djelatnost književnost je sastavni dio svakodnevnoga života. Svrha je ove domene upoznati učenike s književnim stvaralaštvom srpskih književnika te poticati stvaralaštvo na temelju vlastitoga čitateljskog iskustva. Osim razvijanja čitalačke sposobnosti, sposobnosti interpretacije i vrednovanja književnoga teksta, cilj je i razvoj kreativne verbalne i neverbalne komunikacije, kritičkoga mišljenja i stvaralaštva. Usavršavanjem tehnike čitanja i poticanjem pozitivnoga odnosa prema čitanju učenici će razvijati razumijevanje, vrednovanje i tumačenje različitih autorskih tekstova srpske nacionalne književnosti, njihovo interpretiranje te izražavanje vlastitih stavova i razmišljanja. Čitanje tekstova na materinskome jeziku, osim što obogaćuje duh i vokabular, pozitivno utječe na stav učenika prema čitanju općenito. Upoznavanjem učenika s književnim stvaralaštvom srpskih književnika razvija se osobni i nacionalni kulturni identitet što doprinosi razumijevanju općekulturnoga nasljeđa.

To sam ja

Svrha je ove domene omogućiti učeniku upoznavanje obilježja svoje uže okoline, mjesta i zavičaja u kojemu živi te Srbije kao države. Učenikovo iskustvo polazište je za izbor sadržaja i metoda u kreiranju nastave. Aktivnim sudjelovanjem, stvaranjem i odgovorom na umjetnost učenik izražava svoje stavove, kritičko mišljenje, iskustva i osjećaje. Stječe spoznaje o uzrocima i posljedicama vremena i prostora na običaje i način života, a proučavanjem umjetničkih djela nacionalne kulture razvija estetsku zrelost i kritičnost. Učenik proučava, istražuje, upoznaje i opisuje povijesne i važne ličnosti, razdoblja i događaje te upoznaje geografska obilježja i prirodnu raznolikost Srbije. Integrirani pristup nastavi omogućava upoznavanje i prihvaćanje sebe kao pojedinca s određenim identitetom u interakciji s okolinom te razvija spremnost za izazove koje donosi život u višekulturnoj zajednici i Europi bez granica. Duhovne, moralne, umjetničke i znanstvene djelatnosti nekoga društva ili razdoblja omogućavaju učenicima prihvaćanje i čuvanje kulturnih vrijednosti i narodnih običaja Srba u cilju razumijevanja i poštovanja drugih kultura. Odabrane teme omogućavaju razvoj cjelokupne osobe i shvaćanje pojma živjeti različitosti.

D Odgojno-obrazovni ishodi

Odgojno-obrazovni ishodi jasni su i nedvosmisleni iskazi očekivanja od učenika u određenoj domeni predmeta Srpski jezik i kultura u pojedinoj godini učenja i poučavanja.

Ishodima se odgovara na najvažnije pitanje u cijelome odgojno-obrazovnom procesu: što učenici znaju, mogu učiniti i koje stavove/vrijednosti imaju razvijene u određenome organizacijskom području.

Ishodi se određuju kao znanje, vještine, sposobnosti, stavovi/vrijednosti koje učenik stječe tijekom svoga školovanja. Oni iskazuju što se od učenika očekuje u određenoj predmetnoj domeni te pojedinoj godini poučavanja predmeta.

Odgojno-obrazovne ishode čine: formulacija ishoda, razrada ishoda i razine usvojenosti ishoda. Dio je ishoda i preporuka koja sadržava upute za njihovo ostvarivanje.

Razrada odgojno-obrazovnih ishoda podrazumijeva preciznije određenje aktivnosti i sadržaja u okviru pojedinoga ishoda. Sadržaji kojima se ostvaruju odgojno-obrazovni ishodi iz domene Čitam i stvaram uglavnom su književna djela čiji se popis nalazi iza tablice ishoda.

Od učenika se očekuje ostvarivanje svih odgojno-obrazovnih ishoda, ali na različitoj razini usvojenosti.

Razine usvojenosti odgojno-obrazovnoga ishoda opisno određuju širinu znanja, dubinu razumijevanja i stupanj razvijenosti vještina i usvojenosti stavova u četirima kategorijama (zadovoljavajući, dobar, vrlo dobar i izvrstan). U ovome dokumentu nalazi se samo razina usvojenosti „dobar”.

OZNAKA	OBJAŠNJENJE OZNAKE
SJK OŠ	Srpski jezik i kultura, osnovna škola
SJK SŠ	Srpski jezik i kultura, srednja škola
A.	Domena <i>Govorim i pišem</i>
B.	Domena <i>Čitam i stvaram</i>
C.	Domena <i>To sam ja</i>
A.1.	Domena <i>Govorim i pišem</i> , prvi razred
A.1.1.	Domena <i>Govorim i pišem</i> , prvi razred, ishod jedan

ISHODI

RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJK OŠ A.1.1.

Učenik izgovara glasove, riječi i rečenice na temelju slušanoga teksta, razgovara služeći se fondom riječi primjereno uzrastu.

- pravilno izgovara glasove, glasovne skupove, riječi i rečenice
- primjenjuje osnovna načela vođenja razgovora: započinje razgovor, sudjeluje u njemu, pažljivo sluša sugovornika
- poštuje pravila uljudnoga obraćanja
- ukratko obrazlaže svoju ideju ili prijedlog
- razlikuje govorne karakteristike učitelja, roditelja, prijatelja

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI DOBAR

- izgovara glasove, riječi, rečenice prema modelu;
- započinje razgovor, pita i odgovara na pitanja prema vlastitim potrebama; izražava potrebe, misli, osjećaje poštujući osnovna načela vođenja razgovora

SJK OŠ A.1.2.

Učenik govori jednostavne tekstove u skladu s jezičnim razvojem i iskustvom.

- prepričava tekst, slikovnicu, kazališnu predstavu (lutkarsku), animirani film, radijsku ili televizijsku emisiju...
- priča stvaran doživljaj i događaj iz mašte
- opisuje na temelju promatranja osobe, predmete, biljke, životinje iz neposrednoga okružja (uočava, otkriva, uspoređuje...)
- poznaje značenje riječi kojima se služi u svakodnevnoj komunikaciji i školskim tekstovima
- služi se antonimima

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI DOBAR

- govori jednostavne tekstove u skladu s vlastitim iskustvom

SJK OŠ A.1.3.

Učenik piše kratak tekst poštujući pravopisnu normu.

- piše velikim tiskanim ćirilničnim slovima
- prepisuje rečenice, kraće tekstove sa zadatkom
- samostalno sastavlja kratak opisni tekst (iznosi bitna obilježja): opisuje predmet ili biće na temelju promatranja ili sjećanja
- popunjava jednostavne obrasce osobnim podacima
- samostalno piše čestitku i kratku poruku
- poštuje pravopisnu normu
- razlikuje i samostalno stvara rečenice različite po komunikacijskoj funkciji, pravilno upotrebljava interpunkcijske znakove

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI DOBAR

- piše riječi i oblikuje kratke rečenice tiskanim ćirilničnim slovima

NAPOMENA

Ovladavanje ćirilničnim tiskanim slovima može biti odgođeno za drugi razred na temelju učiteljeve procjene.

ČITAM I STVARAM (B)

ISHODI

RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJK OŠ B.1.1.

Učenik razumije pročitani književni/ neknjiževni tekst.

- izražava svoja zapažanja, misli i osjećaje nakon slušanja/čitanja teksta i povezuje ih s vlastitim iskustvom
- kazuje o čemu tekst govori i prepoznaje književne vrste prema obliku u skladu s jezičnim razvojem i dobi
- iznosi mišljenje o postupcima likova te ih uspoređuje s vlastitim postupcima i postupcima osoba koje ga okružuju

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- izražava svoje misli i osjećaje nakon čitanja teksta; usmeno odgovara na pitanja o sadržaju teksta i opisuje situacije iz svakodnevnoga života slične onima u tekstu

SJK OŠ B.1.2.

Učenik čita pjesme i kraće tekstove prilagođeno tekstnoj situaciji i intonaciji standardnoga srpskog jezika.

- odabire ponuđene književne/ neknjiževne tekstove i čita ih s razumijevanjem prema vlastitome interesu
- ovladava intonacijom standardnoga srpskog jezika
- prilagođava čitanje tekstnoj situaciji
- prepoznaje ekavski i jekavski oblik riječi u odabranome tekstu

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- odabire tekstove među ponuđenima i čita tekstove prema vlastitome interesu; ovladava intonacijom standardnoga srpskog jezika i prilagođava čitanje tekstnoj situaciji

SJK OŠ B.1.3.

Učenik se stvaralački izražava prema vlastitome interesu i/ ili sposobnostima.

- izražava se na zavičajnome govoru
- dramatisira tekstove i priprema se za izvedbu na standardnome srpskom jeziku
- izražava se crtežom i pokretom prema vlastitome interesu i/ili sposobnostima
- sastavlja vlastiti razlikovni rječnik u koji unosi riječi na srpskome i hrvatskome standardnom jeziku, ali i riječi zavičajnoga govora (ako postoje)
- uspoređuje svoj rječnik s rječnikom ostalih učenika radi bogaćenja vlastitoga vokabulara

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- iskazuje svoje interese i/ili sposobnosti te prema tome odabire sudjelovanje u dramatizaciji tekstova i izvođenju kraćih igrokaza; ilustrira tekst

TO SAM JA (C)

ISHODI	RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA
SJK OŠ C.1.1. Učenik upoznaje tradiciju i običaje svoje obitelji i srpskoga naroda.	<ul style="list-style-type: none">• govori o sebi i svojoj obitelji• govori o značajnim obiteljskim proslavama blagdana (Uskrs, zimski običaji, Božić, nacionalni praznici) <hr/> ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI DOBAR <ul style="list-style-type: none">• prepoznaje svoju ulogu i posebnost, ulogu i posebnost drugih te interese i vrijednosti zajednice kojoj pripada i pridonosi
SJK OŠ C.1.2. Učenik upoznaje zvučne primjere glazbenih igara, napjeva, dječjih pjesama.	<ul style="list-style-type: none">• samostalno ili u skupini izvodi tradicionalne glazbene forme, brojalice, napjeve, narodne igre i dječje pjesme• razlikuje tradicionalnu i modernu glazbu <hr/> ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI DOBAR <ul style="list-style-type: none">• slušno opaža glazbeno-• izražajne elemente i prepoznaje skladbu; glazbeni primjer izvodi samostalno i/ili u skupini
SJK OŠ C.1.3. Učenik se likovno izražava na zadanu temu.	<ul style="list-style-type: none">• prepoznaje likovne elemente srpske narodne tradicije zavičaja te ih likovno interpretira različitim tehnikama• koristeći se različitim tehnikama, izrađuje tematske ukrase <hr/> ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI DOBAR <ul style="list-style-type: none">• učenik prepoznaje različite oblike umjetničkoga izražavanja; izražava se likovnim jezikom unoseći kreativne elemente u izraz

ISHODI

RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJK OŠ A.2.1.

Učenik govori i razgovara o temama iz svakodnevnoga života, izražava misli i osjeća je poštujući načela vođenja razgovora.

- razgovara poštujući načela vođenja razgovora: započinje razgovor, sudjeluje, sluša sugovornika, okončava razgovor
- poštuje pravila uljudnoga obraćanja
- u kratkim crtama iznosi svoju ideju, tvrdnju, objašnjava je
- uočava razlike između zavičajnoga govora i jezika kojim se služi u nastavi srpskoga jezika i kulture
- pravilno intonira rečenice različite po komunikacijskoj funkciji, potvrdne ili niječne
- služi se umanjenicama, uvećanicama, riječima suprotnoga značenja, riječima istoga značenja

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI DOBAR

- razgovara o temama iz svakodnevnoga života u skladu s vlastitim iskustvom i poštujući načela vođenja razgovora

SJK OŠ A.2.2.

Učenik govori kratke tekstove jednostavnih struktura u skladu s temom.

- prepričava kraći pripovjedni ili obavijesni tekst, kazališnu predstavu, animirani film, televizijsku ili radijsku emisiju na temelju upute, izdvaja važne ili zanimljive detalje
- svojim riječima prema planu opisuje predmet na osnovi neposrednoga promatranja
- opisuje lik prema planu opisa
- priča na zadanu temu

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI DOBAR

- – oblikuje i govori kratke tekstove jednostavnih struktura u skladu s temom

SJK OŠ A.2.3.

Učenik piše pisanim ćirilničnim slovima rečenice i kratke tekstove poštujući pravopisnu normu.

- piše pisanim ćirilničnim slovima
- gradi nove riječi
- piše kratke rečenice jednostavne strukture
- samostalno piše kratak opisni tekst: prema planu opisa i na osnovi neposrednoga promatranja opisuje predmet ili lik
- samostalno piše poruku, čestitku, pozivnicu, razglednicu
- piše kraću priču na temelju zadanih riječi
- poštuje pravopisnu normu
- sastavlja i piše rečenice različite po komunikacijskoj funkciji, niječnosti ili potvrdnosti

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI DOBAR

- oblikuje i piše jednostavne rečenice i/ili kratke tekstove pisanim ćirilničnim slovima; primjenjuje pravopisnu normu primjereno stupnju jezičnoga razvoja

NAPOMENA

Učenik će pisati pisanim slovima ćirilice samo ako je ovladao tiskanim ćirilničnim slovima u prethodnome razredu.

ČITAM I STVARAM (B)

ISHODI

RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJK OŠ B.2.1.

Učenik čita s razumijevanjem književni/neknjiževni tekst.

- izražava svoja zapažanja, misli i osjećaje nakon slušanja/čitanja teksta i povezuje ih s vlastitim iskustvom
- odabire tekstove među ponuđenima i čita ih s razumijevanjem prema vlastitome interesu
- prepoznaje intonaciju standardnoga srpskog jezika
- prepoznaje ekavski i jekavski oblik riječi u odabranome tekstu

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- izražava svoja zapažanja o pročitanome tekstu, povezuje situacije iz svakodnevnoga života slične onima u tekstu

SJK OŠ B.2.2.

Učenik se stvaralački izražava prema vlastitome interesu i/ili sposobnostima.

- izražava se na zavičajnome govoru
- dramtizira kraće tekstove i priprema se za izvedbu na standardnome srpskom jeziku prema vlastitome interesu i/ili sposobnostima
- izražava se pokretom
- koristi se jezičnim vještinama i aktivnim rječnikom primjereno razvojnoj dobi
- razlikuje standardni srpski jezik i zavičajni jezik pri usmenome i pisanome izražavanju
- sastavlja vlastiti razlikovni rječnik u koji unosi riječi na srpskome i hrvatskome standardnom jeziku, ali i riječi zavičajnoga govora (ako postoje)
- uspoređuje svoj rječnik s rječnikom ostalih učenika radi bogaćenja vlastitoga vokabulara

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- iskazuje svoje interese i/ili sposobnosti te prema tome odabire sudjelovanje u dramtizaciji tekstova i izvođenju kraćih igrokaza; ilustrira tekst

TO SAM JA (C)

ISHODI

RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJK OŠ C.2.1.

Učenik izgrađuje svoj kulturni i nacionalni identitet.

- prepoznaje obilježja tradicije svoga naroda ili kraja u kojemu živi
- interpretira dječje pjesme i igre
- izvodi dječju pjesmu, narodnu igru ili ples uz glazbenu pratnju
- razlikuje tradicijske instrumente
- prepoznaje folklorne elemente interijera
- prepoznaje elemente tradicionalne kuhinje
- posjećuje i aktivno sudjeluje u školskim i izvanškolskim kulturnim manifestacijama (Sveti Sava, Brankovi dani, Dan materinjeg jezika...)
- njeguje običaje (Božić, Uskrs, običajne igre i pjesme, upoznaje pravoslavne manastire

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- izvodi melodijske i ritamske cjeline, uvažava glazbeno-izražajne sastavnice; prepoznaje glazbeni primjer; opisuje kulturne događaje i izdvaja događaje koji su mu zanimljivi

SJK OŠ C.2.2.

Učenik uočava i koristi se pojedinim izvorima i informacijama iz svoje okoline izražavajući se o njima na kreativan način i služeći se različitim tehnikama.

- koristeći se različitim likovnim tehnikama, ilustrira priču, pjesmu ili knjigu, izražava vlastiti doživljaj teme
- izrađuje i oblikuje ukrasne i funkcionalne predmete od prirodnih materijala

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- rabi likovne materijale i primjenjuje postupke

ISHODI

RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJK OŠ A.3.1.

Učenik govori i razgovara u skladu sa zadanom ili odabranom temom, izražava svoje misli, potrebe, osjeća je poštujući načela vođenja razgovora.

- pristojno razgovara
- prilagođava intonaciju pri izgovaranju riječi, rečenica, iskaza, tvrdnji
- razlikuje dijalog od monologa
- tijekom razgovora o nekoj temi iznosi svoje tvrdnje, mišljenja, ideje, obrazlaže ih, sluša sugovornike i uvažava njihovo mišljenje
- određuje značenje nepoznatih riječi i frazeologizama na temelju situacije i konteksta u kojemu su uporabljeni
- razlikuje zavičajni govor od standardnoga srpskog jezika kojim se služi na nastavi srpskoga jezika i kulture te zavičajni zamjenjuje standardnim

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI DOBAR

- razgovara o zadanoj temi i/ili slobodno odabranoj temi; izražava svoje potrebe, misli i osjeća je poštujući načela vođenja razgovora

SJK OŠ A.3.2.

Učenik govori kratke tekstove jednostavnih struktura, razlikuje uvodni, središnji i završni dio govorenoga teksta.

- sažeto prepričava pripovjedne tekstove, kazališne predstave za djecu, igrane filmove iznoseći ključne elemente i slijedeći tijek događaja
- prepričava obavijesne tekstove
- opisuje lik: izgled, ponašanje
- opisuje prirodu na temelju neposrednoga promatranja
- sluša i procjenjuje govor u televizijskim i radijskim emisijama za djecu
- pripovijeda na zadanu temu ili slobodno odabrani događaj, jasno strukturira priču
- sažeto izvještava o prošlome događaju (izlet, posjet knjižnici...)
- koristi se sinonimijom kako bi izbjegao ponavljanje

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI DOBAR

- govori kratke tekstove jednostavnih struktura; oblikuje uvodni, središnji i završni dio

SJK OŠ A.3.3.

Učenik vođenim pisanjem oblikuje tekstove jednostavnih struktura o zadanoj ili slobodno odabranoj temi te primjenjuje pravopisnu normu u skladu sa stupnjem jezičnoga razvoja.

- piše pisanim ćirilničnim slovima
- primjenjuje usvojenu pravopisnu normu
- piše jasnim i točno oblikovanim rečenicama, oblikuje raznovrsne sintaktičke konstrukcije
- piše vođenim pisanjem prema kompozicijskome planu
- piše kratak pripovjedni tekst o zadanoj ili samostalno odabranoj temi, jasno strukturira tekst
- sastavlja opisni tekst: opis lika (izgled, ponašanje, karakter), opis prirode, jasno strukturira tekst
- oblikuje vijest ili obavijest o nekome događaju
- samostalno piše pismo, adresira ga
- služi se riječima u osnovnome i figurativnome značenju

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI DOBAR

- piše kratke tekstove jednostavnih struktura o zadanoj ili slobodno odabranoj temi; grafički strukturira tekst poštujući pravopisnu normu primjereno stupnju jezičnoga razvoja

ČITAM I STVARAM (B)

ISHODI

RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJK OŠ B.3.1.

Učenik čita s razumijevanjem književni/neknjiževni tekst.

- iskazuje i objašnjava svoja zapažanja, misli i osjećaje nakon slušanja/ čitanja teksta te povezuje sadržaj i temu s vlastitim iskustvom
- odabire književne i neknjiževne tekstove među ponuđenima i čita ih s razumijevanjem prema vlastitome interesu
- služi se osnovnim elementima dobre dikcije standardnoga srpskog jezika te prilagođava čitanje tekstnoj situaciji

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- iskazuje svoje misli i zapažanja o pročitanome tekstu te povezuje sadržaj i temu s vlastitim iskustvom; odgovara na pitanja o tekstu; ovladava elementima dobre dikcije standardnoga srpskog jezika

SJK OŠ B.3.2.

Učenik se stvaralački izražava prema vlastitome interesu i/ ili sposobnostima.

- izražava se na zavičajnome govoru
- dramatiizira tekstove i priprema se za izvedbu na standardnome srpskom jeziku prema vlastitome interesu i/ili sposobnostima
- izražava se pokretom i crtežom
- koristi se jezičnim vještinama i aktivnim rječnikom standardnoga srpskoga jezika i zavičajnoga govora
- piše kraće sastavke na standardnome srpskom jeziku
- proširuje svoj razlikovni rječnik u koji unosi riječi na srpskome i hrvatskome standardnom jeziku, ali i na zavičajnome govoru (ako postoje)
- koristi se svojim rječnikom prema potrebi
- uspoređuje svoj rječnik s rječnikom ostalih učenika radi bogaćenja vlastitoga vokabulara

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- iskazuje svoje interese i/ili sposobnosti te prema tome odabire sudjelovanje u dramatizaciji tekstova i izvođenju kraćih igrokaza; ilustrira tekst i crta strip na osnovi pročitanoga teksta; piše kraće sastavke na srpskome jeziku

TO SAM JA (C)

ISHODI

RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJK OŠ C.3.1.

Učenik uočava različitost osoba, njihovu važnost i važnost očuvanja zavičajne, odnosno nacionalne baštine.

- demonstrira narodne običaje tijekom proslave blagdana
- izrađuje i izlaže svoj rad (plakat, prezentaciju, ilustraciju, likovni rad, praktični rad i slično)

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- opisuje ulogu i utjecaj posebnosti zavičajja te daje primjer utjecaja pojedinca na očuvanje baštine

SJK OŠ C.3.2.

Učenik se s prihvaćanjem odnosi prema umjetnosti, kulturi i kulturnoj baštini.

- ilustrira i likovno oblikuje priče i legende
- izrađuje elemente domaće radinosti
- prepoznaje ime skladatelja i naziv skladbe
- izvodi glazbeni napjev

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- oblikuje likovno rješenje na temu priče ili legende; izrađuje elemente domaće radinosti; prepoznaje skladbu te izvodi glazbeni napjev ili igru

ISHODI

RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJK OŠ A.4.1.

Učenik razgovara i raspravlja o zadanoj ili slobodno odabranoj temi poštujući načela vođenja razgovora.

- razlikuje srpski književni jezik (standardni književni jezik kojim se govori u školi, kojim su napisane knjige, novine) od zavičajnoga govora
- sudjeluje u spontanoj raspravi i iskazuje svoje ideje, zapažanja
- zavičajni govor zamjenjuje srpskim književnim jezikom
- jezični izraz prilagođava komunikacijskoj funkciji (formalno/ neformalno)
- ciljano i svrhovito razgovara poštujući usvojena načela vođenja razgovora
- iznosi i obrazlaže ideju, brani stav, objašnjava tvrdnju primjereno dobi, uvažavajući sugovornika i poštujući pravo na različit stav
- objašnjava i primjenjuje različita značenja riječi (višeznačnost) i izraza u govornim situacijama

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI DOBAR

- razgovara i/ili raspravlja o zadanoj ili slobodno odabranoj temi poštujući načela vođenja razgovora

SJK OŠ A.4.2.

Učenik govori kratke tekstove jednostavnih struktura usklađene sa svrhom govorenja.

- razlikuje različite svrhe govorenje: predstavljanje, zahvale, čestitanja, isprike, prijedloge
- sažeto prepričava pripovjedne i obavijesne tekstove, kazališne predstave za djecu, igrane filmove
- poštuje kronološki slijed događaja izdvajajući ključne događaje i informacije
- opisuje predmete, likove, pojave i odnose među njima
- pripovijeda na zadanu temu ili po vlastitome izboru, drži se teme, jasno strukturira kazivanje, pravilno intonira rečenicu, dobro raspoređujući osnovnu i dodatne informacije
- samostalno izlaže na temelju zadanoga istraživanja
- sluša i procjenjuje govor u televizijskim i radijskim emisijama za djecu
- određuje značenje nepoznatih riječi i frazeologizama na osnovi konteksta u kojemu se koriste
- služi se riječima i izrazima u osnovnome i prenesenome značenju

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI DOBAR

- govori kratke tekstove jednostavnih struktura u skladu sa svrhom govorenja

SJK OŠ A.4.3.

Učenik piše vođenim pisanjem tekstove jednostavne strukture u skladu sa svrhom te primjenjuje pravopisnu normu primjereno stupnju jezičnoga razvoja.

- piše pisanim ćirilčnim slovima
- primjenjuje usvojenu pravopisnu normu
- piše cjelovitim i jasnim rečenicama, varira jezični izraz (red riječi u rečenici, vrste i duljinu rečenice)
- sastavlja opis složenijih odnosa među stvarima, bićima, pojavama, jasno strukturirajući tekst
- piše pripovjedni tekst prema planu i samostalno odabranoj temi jasno raspoređujući sadržaj (uvod, zaplet, rasplet) i odlomke
- na temelju samostalnoga ili istraživanja u skupini sastavlja kratak izlagački tekst
- izvještava o sebi, piše kratak autobiografski tekst
- prilagođava jezični i stilski izraz tipu teksta

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- piše kratke tekstove jednostavnih struktura u skladu sa svrhom i primateljem
-

ČITAM I STVARAM (B)

ISHODI

RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJK OŠ B.4.1.

Učenik čita s razumijevanjem književni/neknjiževni tekst.

- iskazuje i objašnjava svoja zapažanja, misli i osjećaje nakon slušanja/ čitanja teksta te povezuje sadržaj, temu i motive teksta s vlastitim iskustvom
- odabire tekstove za razvijanje čitalačkih navika i čita ih s razumijevanjem prema vlastitome interesu
- objašnjava razloge vlastitoga izbora knjiga za čitanje i izražava svoj stav o pročitaneome te preporučuje knjige za čitanje
- čita i kazuje različite vrste tekstova poštujući osnovne elemente dobre dikcije standardnoga srpskog jezika

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- iskazuje i objašnjava svoje misli i zapažanja o pročitaneome tekstu i povezuje sadržaj, temu i motive s vlastitim iskustvom; odabire tekstove za čitanje prema interesu te objašnjava razloge vlastitoga izbora
-

SJK OŠ B.4.2.

Učenik se stvaralački izražava prema vlastitome interesu i/ili sposobnostima.

- služi se zavičajnim govorom u usmenome i pisanome izražavanju
- dramtizira tekstove prema vlastitome interesu i/ili sposobnostima
- izražava se pokretom
- koristi se jezičnim vještinama i aktivnim rječnikom srpskoga jezika i zavičajnoga govora primjereno dobi
- piše kraće pjesme i sastavke na standardnome srpskom jeziku
- prikuplja vlastite uratke u radnu mapu prateći vlastiti napredak
- proširuje svoj razlikovni rječnik u koji unosi riječi na srpskome i hrvatskome standardnom jeziku, ali i na zavičajnome govoru (ako postoje)
- uspoređuje svoj rječnik s rječnikom ostalih učenika radi bogaćenja vlastitoga vokabulara
- razlikuje neknjiževne riječi od jezičnoga standarda

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI DOBAR

- iskazuje svoje interese i/ili sposobnosti te prema tome odabire sudjelovanje u dramatizaciji tekstova i izvođenju kraćih igrokaza; ilustrira tekst i crta strip; piše kraće sastavke i pjesme na srpskome jeziku

TO SAM JA (C)**ISHODI****RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA****SJK OŠ C.4.1.**

Učenik određuje položaj Srbije na geografskoj karti.

- opisuje oblik granice i državne simbole Republike Hrvatske i Republike Srbije (himna, zastava, grb)
- imenuje i pokazuje na zemljovidu najvažnije kulturno-povijesne spomenike
- imenuje i uspoređuje izgled svoga zavičaja s nekim reljefima u Srbiji

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI DOBAR

- koristi se različitim izvorima informacija; objašnjava položaj Republike Hrvatske i Republike Srbije; snalazi se na zemljovidu

SJK OŠ C.4.2.

Učenik razvija stav o očuvanju zavičajne baštine te svjesnost o nacionalnoj pripadnosti.

- razgovara i iznosi stavove o pripadanju nekome narodu
- izvodi himnu i interpretira pjesme povezane s blagdanima
- opisuje najvažnije pučke običaje i najpoznatije osobe
- izdvaja važnije događaje iz zavičajne povijesti
- imenuje zaštićena područja svoga zavičaja
- likovno oblikuje rad na zadanu temu koristeći se različitim tehnikama i materijalima

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI DOBAR

- opisuje važna postignuća znamenitih Srba, ustrojstvo Republike Hrvatske i Republike Srbije te njihova nacionalna obilježja; prepoznaje i izvodi glazbeno-izražajne elemente skladbe; oblikuje likovni rad na zadanu temu

ISHODI

RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJK OŠ D.5.1.

Učenik razgovara i raspravlja o zadanoj ili slobodno odabranoj temi.

- raspravlja, izlaže ideju i brani stav
- služi se riječima u osnovnome i prenesenome značenju
- u razgovoru/izlaganju služi se riječima iz razlikovnoga rječnika
- služi se sinonimima
- poštuje pravila komunikacijskoga bontona
- uočava važnost jezika za očuvanje identiteta

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI DOBAR

- razgovara o svakodnevnim događajima i svojim interesima i primjenjuje vještine aktivnoga slušanja te poštuje pravila komunikacijskoga bontona

SJK OŠ D.5.2.

Učenik piše tekstove jednostavnije strukture u skladu sa svrhom te primjenjuje pravopisnu normu primjereno stupnju jezičnoga razvoja.

- primjenjuje usvojenu pravopisnu normu
- piše tekst prema planu pisanja
- sastavlja opis prema zadanoj temi (osoba, prostor)
- izdvaja naslov, drži se teme
- piše pismo (službeno, osobno)

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI DOBAR

- piše tekstove poštujući pravopisnu normu

ČITAM I STVARAM (B)

ISHODI

RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJK OŠ B.5.1.

Učenik prosuđuje književni/neknjiževni tekst na temelju iskustva o svijetu oko sebe.

- obrazlaže vlastiti neposredni doživljaj književnoga/ neknjiževnoga teksta i povezuje ga sa svijetom oko sebe
- uočava i objašnjava ideje i problematiku u vezi s pročitanim tekstom
- uspoređuje vlastito mišljenje o tekstu s mišljenjima drugih

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- opisuje vlastiti doživljaj teksta, povezuje ga sa svijetom oko sebe i uspoređuje ga s mišljenjima drugih učenika

SJK OŠ B.5.2.

Učenik se stvaralački izražava prema vlastitome interesu i/ ili sposobnostima.

- istražuje i izražava se o temi koja mu je bliska koristeći se zavičajnim govorom
- dramtizira tekstove na standardnome srpskom jeziku prema vlastitome interesu, osmišljava scenografiju
- izražava se pokretom i plesom
- koristi se jezičnim vještinama i aktivnim rječnikom srpskoga jezika i zavičajnoga govora u pisanju kraćih pjesama i sastavaka
- dopunjava svoj razlikovni rječnik u koji unosi riječi na srpskome i hrvatskome standardnom jeziku, ali i na zavičajnome govoru (ako postoje)
- uspoređuje svoj rječnik s rječnikom ostalih učenika radi bogaćenja vlastitoga vokabulara
- razlikuje neknjiževne riječi od jezičnoga standarda prepoznajući ih kao jednakovrijedne iako funkcionalno drukčije

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- iskazuje svoje interese i/ili sposobnosti te prema tome odabire sudjelovanje u dramtizaciji tekstova i izvođenju kraćih igrokaza; ilustrira tekst i crta strip; piše kraće sastavke i pjesme na srpskome jeziku

TO SAM JA (C)

ISHODI

RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJK OŠ C.5.1.

Učenik istražuje različite kulturne čimbenike u oblikovanju vlastitoga identiteta i njeguje pozitivan odnos prema srpskoj kulturnoj baštini te prema drugim kulturama.

- prikuplja tekstove, priče, legende, slikovni materijal i sl. iz različitih izvora te stvara mape i zbirke prikupljenoga materijala
- od prikupljenoga materijala odabire teme iz povijesti Srba (prapovijesno i antičko doba na prostoru današnje Srbije i Hrvatske, nalazišta i lokaliteti na području Srbije i Hrvatske te doseljavanje Slavena) koje predstavlja u obliku malih projekata

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- povezuje prikupljene informacije, opisuje slikovni materijal te provodi vlastiti mali projekt; na temelju prikupljenoga materijala donosi zaključke o svome identitetu

SJK OŠ C.5.2.

Učenik istražuje i uspoređuje različita obilježja geografskoga prostora Srbije.

- pretražuje različite izvore i prikuplja informacije o glavnome gradu i regijama
- opisuje položaj i način života pojedinih društvenih skupina

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- opisuje položaj Srbije i Hrvatske; izdvaja i pokazuje na zemljovidu prirodno-geografske i upravne regije Srbije

SJK OŠ C.5.3.

Učenik upoznaje umjetnička i tradicijska djela glazbene i likovne umjetnosti.

- prepoznaje i razlikuje zvučne značajke folklorne glazbe
- izrađuje plakat/prezentaciju i izlaže o glazbenome ili likovnome umjetniku te iznosi svoje mišljenje
- upoznaje elemente narodnih nošnji Srba

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- prepoznaje kontekst u kojemu se izvodi/izvodila tradicijska glazba, razlikuje vokalnu i instrumentalnu tradiciju, prepoznaje karakteristična glazbala po izgledu i obilježju tona;
- prepoznaje djelo likovne umjetnosti

ISHODI

RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJK OŠ A.6.1.

Učenik oblikuje i govori tekstove jednostavnih pripovjednih i opisnih struktura u skladu s temom i prema smjernicama.

- razlikuje različite svrhe govorenje: osobne, obrazovne i javne
- sažeto prepričava
- opisuje, pripovijeda, izvještava s različitih točaka gledišta
- poštuje kronološki slijed događaja izdvajajući ključne događaje i informacije
- opisuje predmete, likove, pojave i odnose među njima
- pripovijeda na zadanu temu ili po vlastitome izboru
- drži se teme
- određuje značenje nepoznatih riječi i frazeologizama na osnovi konteksta u kojemu se rabe
- služi se riječima i izrazima u osnovnome i prenesenome značenju

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI DOBAR

- oblikuje i govori kratke tekstove jednostavnih struktura u skladu sa svrhom govorenja

SJK OŠ A.6.2.

Učenik piše tekstove jednostavnih pripovjednih i opisnih struktura u skladu s temom i prema smjernicama.

- piše opisni tekst (subjektivan i objektivan)
- piše jasnim, cjelovitim, točno oblikovanim rečenicama
- jasno strukturira tekst (uvodni, središnji i završni dio)
- primjenjuje pravopisnu normu
- služi se fondom riječi s obzirom na dob
- piše obavijest o školskim događajima
- piše kraće izvještaje o školskim događajima

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI DOBAR

- oblikuje i piše tekstove primjenjujući pravopisnu normu

ČITAM I STVARAM (B)

ISHODI

RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJK OŠ B.6.1.

Učenik iskazuje doživljaj književnoga teksta / samostalno odabranoga književnog teksta.

- povezuje i obrazlaže vlastita iskustva i stavove te ih uspoređuje s onima u književnome/ neknjiževnome tekstu
- obrazlaže značenje odabranoga književnog/neknjiževnog teksta i povezuje ga s vlastitim iskustvom
- preporučuje tekst drugim učenicima

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- iskazuje doživljaj teksta, povezuje i obrazlaže vlastita iskustva i stavove te ih uspoređuje s onima u tekstu; uočava svrhu teksta; obrazlaže razloge vlastitoga odabira teksta

SJK OŠ B.6.2.

Učenik se stvaralački izražava prema vlastitome interesu i/ ili sposobnostima.

- dramatizira tekstove i osmišljava scenografiju
- koristi se jezičnim vještinama i aktivnim rječnikom srpskoga jezika primjereno dobi
- piše kraće pjesme i sastavke na standardnome srpskom jeziku
- dopunjava svoj razlikovni rječnik u koji unosi riječi na srpskome i hrvatskome standardnom jeziku, ali i riječi zavičajnoga govora (ako postoje)
- uspoređuje svoj rječnik s rječnikom ostalih učenika radi bogaćenja vlastitoga vokabulara
- razlikuje neknjiževne riječi od jezičnoga standarda prepoznajući da su jednakovrijedne

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- iskazuje svoje interese i/ili sposobnosti te prema tome odabire sudjelovanje u dramatizaciji tekstova, osmišljavanju scenografije i izvođenju kraćih igrokaza; ilustrira tekst i crta strip; piše kraće pjesme i sastavke na srpskome jeziku

TO SAM JA (C)

ISHODI

RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJK OŠ C.6.1.

Učenik uočava i opisuje prirodno-geografska i društveno-geografska obilježja Srbije.

- opisuje određenu povijesnu ličnost, iznosi svoje spoznaje te tumači razloge njezine važnosti danas
- provodi učeničke projekte o zanimljivostima Srbije
- uspoređuje i opisuje geografska obilježja Srbije
- analizira podatke prikupljene istraživanjem na zadanu povijesnu temu (stvaranje prvih srpskih država, kršćanstvo, srpski carevi)
- izlaže svoj rad o povijesnim i geografskim obilježjima Srbije

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- odabire povijesnu ili geografsku temu, opisuje povijesni razvoj srpske države i važnost pojedinih povijesnih ličnosti; svoj rad izlaže samostalno ili u skupini

SJK OŠ C.6.2.

Učenik istražuje djela kulturne baštine i tradicije važne u oblikovanju kulturesrpskoga naroda.

- opisuje značajke pojedinoga glazbenog djela i iznosi svoj dojam i mišljenje
- promatra, istražuje i opisuje likovna ostvarenja srpske kulturne baštine
- izrađuje maketu manastira
- izlaže rad o odabranome djelu te iznosi mišljenje o njegovim značajkama

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- prepoznaje djela srpske kulturne baštine te uočava osnovne značajke

GOVORIM I PIŠEM (A)

ISHODI

RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJK OŠ A.7.1.

Učenik oblikuje i govori tekstove složenih pripovjednih i opisnih struktura u skladu s temom i prema planu te obrazlaže vlastito mišljenje.

- razgovara na zadanu temu
- drži se teme i osnovne ideje koju potkrepljuje odgovarajućim detaljima
- izlaže stav i brani ideju
- predstavlja svoj rad (prezentaciju)
- koristi se primjerenom intonacijom i neverbalnom komunikacijom
- poštuje pravila komunikacijskoga bontona

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- oblikuje i govori tekstove složenih pripovjednih i opisnih struktura u skladu s temom i prema planu pisanja; obrazlaže vlastito mišljenje

SJK OŠ A.7.2.

Učenik piše tekstove složenih pripovjednih i opisnih struktura u skladu s temom i prema planu pisanja.

- piše tekst prema planu pisanja
- koristi se složenijim rečeničnim strukturama
- piše jasnim i cjelovitim rečenicama
- služi se fondom riječi primjereno uzrastu
- poštuje pravopisna pravila i normu
- ispravlja svoj tekst, kritički čita napisano, popravljajući tekst i ispravlja pogreške
- piše portret, vijest, prikaz, intervju

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- oblikuje i piše tekstove složenih pripovjednih i opisnih struktura u skladu s temom i planom pisanja

ČITAM I STVARAM (B)

ISHODI

RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJK OŠ B.7.1.

Učenik tumači književni/ neknjiževni tekst na temelju vlastitoga čitateljskog iskustva.

- tumači književni/ neknjiževni tekst na temelju vlastitoga čitateljskog iskustva primjenjujući književnoteorijska znanja
- objašnjava utjecaj teksta na stvaranje mišljenja o sebi i drugima
- obrazlaže vlastiti izbor književnih i neknjiževnih tekstova za čitanje i primjenjuje znanja s obzirom na tematiku, likove i način izlaganja
- zastupa vlastito mišljenje i poštuje mišljenja drugih

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- tumači tekst i otkriva njegovo značenje s obzirom na žanrovska obilježja i vlastito čitateljsko iskustvo; objašnjava utjecaj teksta na stvaranje mišljenja o sebi i drugima; objašnjava vlastiti izbor teksta s obzirom na tematiku i likove

SJK OŠ B.7.2.

Učenik se stvaralački izražava prema vlastitome interesu i/ ili sposobnostima.

- dramatzira tekstove i priprema se za izvedbu na standardnome srpskom jeziku, osmišljava scenografiju
- izražava se pokretom prema vlastitome interesu potaknut različitim iskustvima i doživljajima
- služi se govornim vrednotama i aktivnim rječnikom srpskoga standardnog jezika i zavičajnoga govora
- piše pjesme i sastavke na standardnome srpskom jeziku
- dopunjava svoj razlikovni rječnik u koji unosi riječi na srpskome i hrvatskome standardnom jeziku, ali i na zavičajnome govoru (ako postoje)
- kritički uspoređuje svoj rječnik s rječnikom ostalih učenika radi bogaćenja vlastitoga vokabulara
- razlikuje neknjiževne riječi od jezičnoga standarda sa sviješću o tome da su jednakovrijedne

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- – iskazuje svoje interese i/ili sposobnosti te prema tome odabire sudjelovanje u dramatzaciji tekstova, osmišljavanju scenografije i izvođenju kraćih igrokaza; ilustrira tekst i crta strip; piše pjesme i sastavke na srpskome jeziku

TO SAM JA (C)

ISHODI

RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJK OŠ C.7.1.

Učenik izgrađuje pozitivan stav o važnosti nasljeđa i vlastitoga identiteta kao srpskoga, europskoga građanina i građanina svijeta iskazujući poštovanje prema drugima i drukčijima.

- raspravlja o važnosti identiteta za narod
- izrađuje turističke karte pojedinih regija Srbije i Hrvatske u kojima žive Srbi
- promatra i opisuje arhitekturu i značenje kulturno-povijesnih spomenika Srbije i Hrvatske u područjima u kojima žive Srbi
- izdvaja, opisuje i povezuje povijesna razdoblja u razvoju Srbije kao države (Srbija od 16. do 18. stoljeća, Srbija od 18. do 20. stoljeća, srpski ustanci)
- opisuje važne bitke u povijesti Srbije
- izdvaja i opisuje važnost srpskih velikana (glumci, znanstvenici, sportaši i slično)

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- opisuje raznolikost kulturnoga nasljeđa i važnost očuvanja nacionalne kulture;
- navodi i povezuje povijesna razdoblja u razvoju Srbije, navodi primjere kulturno-povijesnih spomenika u Srbiji i hrvatskim područjima u kojima žive Srbi te opisuje njihove značajke

SJK OŠ C.7.2.

Učenik upoznaje i istražuje primjere umjetničke glazbe i likovne umjetnosti.

- sluša odabrane primjere klasične glazbe, instrumentalnih djela i filmske glazbe te uočava njihove značajke
- osmišljava i predstavlja rad o odabranome glazbenom djelu, imenuje glazbene primjere i skladatelje
- promatra likovna postignuća značajnih umjetnika, određuje razdoblje u kojemu su nastala te uočava glavne značajke

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- uspoređuje klasičnu, tradicijsku i popularnu glazbu prema izvođačkome sastavu, primjeni i kontekstu; prepoznaje likovna djela značajnih umjetnika i razdoblja u kojima su nastala

GOVORIM I PIŠEM (A)

ISHODI

RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJK OŠ A.8.1.

Učenik oblikuje i govori tekstove složenih pripovjednih i opisnih struktura te jednostavnih raspravljačkih struktura u skladu s temom i prema smjernicama.

- oblikuje i govori tekst u skladu sa svrhom govorenja
- oblikuje i govori tekstove složenih opisnih i pripovjednih struktura te jednostavnih raspravljačkih struktura prema smjernicama
- obrazlaže vlastito mišljenje i stajalište o različitim temama u skladu s dobi i vlastitim iskustvom te ga procjenjuje s obzirom na tuđa stajališta i mišljenja
- piše komentar, osvrt

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI DOBAR

- oblikuje i govori tekstove složenih opisnih i pripovjednih struktura te jednostavnih raspravljačkih struktura i iznosi vlastito mišljenje i stajalište u skladu s temom

SJK OŠ A.8.2.

Učenik piše tekstove slobodnih opisnih i pripovjednih struktura.

- planira sadržaj teksta postavljajući koncept i određuje glavni cilj i podciljeve
- odabire i organizira glavne ideje u sadržajno jasne i gramatički točne rečenice oblikujući ih u odlomke
- stvara složenije rečenične strukture
- popunjava formalni obrazac s osnovnim podatcima o sebi
- piše u skladu s pravopisnom normom

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI DOBAR

- oblikuje i piše tekstove složenih opisnih i pripovjednih struktura u skladu s temom i pravopisnom normom

ČITAM I STVARAM (B)

ISHODI

RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJK OŠ B.8.1.

Učenik vrednuje književni/neknjiževni tekst i povezuje ga s vlastitim iskustvom.

- uspoređuje problematiku književnoga/neknjiževnoga teksta s vlastitim iskustvom
- objašnjava odnos proživljenoga iskustva i iskustva stečenoga čitanjem tekstova
- tumači vlastita stajališta o tekstu
- obrazlaže razloge vlastitoga izbora tekstova
- promišlja o svrsi teksta, obilježjima pripadajućega žanra i autora

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI DOBAR

- objašnjava odnos proživljenoga iskustva i iskustva stečenoga čitanjem teksta; prosuđuje tekst i obrazlaže vlastita stajališta; obrazlaže vlastiti izbor teksta i opisuje njegovu ulogu u skladu s vlastitim iskustvom

SJK OŠ B.8.2.

Učenik se stvaralački izražava prema vlastitome interesu i/ili sposobnostima.

- drammatizira tekstove i osmišljava scenografiju
- izražava se pokretom i plesom prema vlastitome interesu potaknut različitim iskustvima i doživljajima
- služi se govornim vrednotama i aktivnim rječnikom srpskoga jezika i zavičajnoga govora primjereno dobi
- piše pjesme i sastavke na standardnome srpskom jeziku
- dopunjava svoj razlikovni rječnik u koji unosi riječ na srpskome i hrvatskome jeziku, ali i na zavičajnome govoru (ako postoje)
- kritički uspoređuje svoj rječnik s rječnikom ostalih učenika radi bogaćenja vlastitoga vokabulara
- razlikuje neknjiževne riječi od jezičnoga standarda sa sviješću da se radi o jednakovrijednim riječima

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- iskazuje svoje interese i/ili sposobnosti te prema tome odabire sudjelovanje u drammatizaciji tekstova, osmišljavanju scenografije i izvođenju kraćih igrokaza; ilustrira tekst i crta strip; piše pjesme i sastavke na srpskome jeziku

TO SAM JA (C)

ISHODI

RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJK OŠ C.8.1.

Učenik prepoznaje i opisuje nacionalne i kulturne motive koji su mu poznati iz svakodnevnoga života, tradicije, umjetnosti i medija.

- upoznaje i istražuje dosege u područjima znanosti, umjetnosti, tehnike, kulture i sporta Srba
- određuje i opisuje značajke klasične glazbe, opere te suvremene glazbe i imenuje nekoliko predstavnika
- prepoznaje glazbeni primjer i navodi autora
- upoznaje i istražuje povijesna razdoblja Srbije te izrađuje prezentacijski rad na odabranu temu (Srbija u doba 1. i 2. svjetskog rata, moderno doba, Srbi u Hrvatskoj)
- izrađuje turističku kartu Srbije sa svim obilježjima i prirodnim bogatstvima

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- opisuje nacionalni simbol (u vidu osobe, umjetničkoga, znanstvenoga, kulturnoga, sportskoga postignuća, posebnosti ili prirodne ljepote i slično) te izrađuje i izlaže prezentacijski rad

SJK OŠ C.8.2.

Učenik uspoređuje značajke svoje nacionalne kulture s ostalim kulturama na području Europe.

- izrađuje rad u kojemu odgovara na pitanja: Kojim vrijednostima težim? Što mogu naučiti od drugih? Kako pridonosim napretku zajednice? Kako drugi utječu na mene? Kako ja utječem na druge?
- opisuje državno uređenje Srbije i njezin položaj i ulogu u Europi

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- opisuje ulogu i položaj Srbije u Europi te iznosi svoje mišljenje o važnosti njegovanja i očuvanja vlastitoga nacionalnog identiteta; donosi zaključke o važnosti tolerancije i uvažavanja drugih i drukčijih

RAZRED	PRAVOPISNA PRAVILA ZA OSNOVNU ŠKOLU
1.	<ul style="list-style-type: none"> • piše prvu riječ u rečenici velikim slovom • piše velikim slovom vlastita imena i prezimena ljudi i imena naselja ili mjesta koja su mu poznata • piše rečenični znak na kraju rečenice
2.	<ul style="list-style-type: none"> • u pisanju rastavlja riječi na slogove na kraju retka • prepoznaje i rabi pravopisni znak spojnicu kod rastavljanja riječi na slogove na kraju retka • piše veliko početno slovo: početak rečenice, imena, prezimena, nadimke, imena ulica, trgova i naseljenih mjesta u bližemu okružju, imena ustanova s kojima se učenik svakodnevno susreće • piše rečenične znakove na kraju rečenice • pravilno piše niječnice (riječce ne i ni) • pravilno piše riječcu li u upitnim rečenicama
3.	<ul style="list-style-type: none"> • rastavlja riječi na slogove na kraju retka • prepoznaje i rabi pravopisni znak spojnicu • upotrebljava oznake za mjerne jedinice • piše veliko slovo: imena ulica, trgova, naseljenih mjesta, voda i gora u zavičaju, nebeskih tijela • primjenjuje pravila pisanja višečlanih imena s kojima učenik dolazi u doticaj • piše dvotočku i zarez u nabranjanju
4.	<ul style="list-style-type: none"> • rastavlja riječi na slogove na kraju retka • prepoznaje i rabi pravopisni znak spojnicu • upotrebljava oznake za mjerne jedinice • piše veliko slovo: imena ulica, trgova, naseljenih mjesta, geografskih imena u zavičaju, nebeskih tijela • primjenjuje pravilo pisanja višečlanih imena s kojima učenik dolazi u doticaj • piše dvotočku i zarez u nabranjanju • pravilno piše pokrate višečlanih naziva • razlikuje upravni i neupravni govor u pismu; pravilno rabi dvotočku, crticu i navodnike u pisanju upravnoga govora • pravilno piše posvojne pridjeve izvedene od vlastitih imena • piše oznake za mjerne jedinice

RAZRED PRAVOPISNA PRAVILA ZA OSNOVNU ŠKOLU

- 5.
- piše u skladu s gramatičkom normom prijedloge *s/sa, k/ka* ispred prototipnih
 - i čestih riječi koje počinju suglasnikom ili suglasničkim skupinama *s, š, z, ž, k*,
 - *ps, ks* i osobnom zamjenicom
 - piše u skladu s pravopisnom normom: piše prototipne i česte riječi u kojima su glasovi *č, ć, dž, đ*, dvoglas *ie* (riječi u kojima je provedena glasovna promjena); piše veliko i malo slovo u prototipnim i čestim pridjevima na *-ski, -ški, -čki, -ev, -ov, -in*; piše veliko slovo u jednorječnim i višerječnim izrazima/imenima (geografsko nazivlje u bližemu okružju); piše zarez odvajajući usklik od ostatka rečenice
-

- 6.
- točno piše oblike u futuru prvome, kondicionalu prvome, perfektu i aoristu
 - piše u skladu s pravopisnom normom: piše prototipne i česte riječi u kojima su glasovi *č, ć, dž, đ*, dvoglas *ie* (izvedenice); piše veliko slovo u jednorječnim i višerječnim izrazima/imenima (geografsko nazivlje u širem okružju); piše pravopisne znakove radi pravilnoga čitanja i razumijevanja teksta; piše pravopisne znakove rastavljajući tekst na rečenice i rečenične dijelove
-

- 7.
- piše u skladu s pravopisnom normom: piše prototipne i česte riječi u kojima su glasovi *č, ć, dž, đ*, dvoglas *ie* (posuđenice, tuđice); piše veliko slovo u jednorječnim i višerječnim izrazima/imenima (blagdani, praznici, kulturne, umjetničke, političke, znanstvene i druge društvene priredbe); piše zarez radi odvajanja neovisnih dijelova rečenice (dozivanje, usklik) i u nabranjanju riječi i rečenica; piše prototipne i česte kratice i pokrate
-

- 8.
- piše u skladu s pravopisnom normom: piše prototipne i česte riječi u kojima su glasovi *č, ć, dž, đ*, dvoglas *ie* (neologizmi); piše veliko slovo u jednorječnim i višerječnim izrazima/imenima (ustanove, društva, pokreti, razdoblja, povijesni događaji); piše zarez u nezavisnosloženim i zavisnosloženim rečenicama; piše česte riječi iz stranih jezika; pravilno piše u uspravnome nabranjanju
-

Srednja škola

Domena *To sam ja* od 1. do 4. razreda srednje škole ostvarivat će se zajedničkim ishodima jer se u vrijeme globalizacije znanja ciljevi poučavanja mijenjaju. Nemoguće je očekivati akumuliranje znanja koje se svakodnevno eksponencijalno povećava. Vrijedno je u učenicima razvijati radoznalost za promjene u okolini, poticati ih na istraživanje uočene pojave i izvođenje zaključaka na osnovi promatranoga. Također je vrlo bitno upućivati učenike na pretragu informacija iz različitih izvora znanja, poticati kritičko promišljanje o informacijama koje su dostupne i savjetovati korištenje računalnom tehnologijom kao sredstvom informiranja. Aktivnosti učenika, načini i metode rada te postignuća usklađuju se s uzrastom učenika.

Srednja škola – 3 sata

1. RAZRED

GOVORIM I PIŠEM (A)

ISHODI

RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJK SŠ A.1.1.

Učenik doživljava književni jezik kao sredstvo umjetničkoga izražavanja.

- istražuje književni jezik i argumentira u čemu se sve ogleda njegovo normiranje ili standardizacija
- uspoređuje nestandardne jezične inačice sa standardnima
- smješta razvoj književnoga jezika kod Srba u društveni, povijesni i kulturni kontekst
- zapisuje riječi te tako sastavlja svoj razlikovni rječnik

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- istražuje, uspoređuje, analizira i argumentira specifičnosti književnoga jezika te prepoznaje i zapisuje razlikovne riječi

SJK SŠ A.1.2.

Učenik piše, oblikuje i govori opisne i pripovjedne tekstove.

- određuje temu, oblik, namjenu i svrhu govorenja u slobodno odabranoj temi
- oblikuje natuknice, koncept i logično strukturiran tekst prema obilježjima odabrane vrste teksta
- s razumijevanjem se služi riječima sukladno temi u oblikovanju govorenih tekstova

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- oblikuje i govori opisne i pripovjedne tekstove i usklađuje govorenje sa svrhom i komunikacijskom situacijom

ČITAM I STVARAM (B)

ISHODI

RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJK SŠ B.1.1.

Učenik interpretira književni tekst srednjovjekovne i narodne srpske književnosti.

- interpretira književni tekst srednjovjekovne i narodne srpske književnosti i povezuje interpretaciju s tematskim, žanrovskim, kompozicijskim i stilskim obilježjima
- čita, doživljava i tumači književni tekst
- primjenjuje ranije stečene osnovne književnoteorijske pojmove potrebne za interpretaciju književnoga teksta
- uspoređuje umjetničku interpretaciju stvarnosti i povijesne činjenice

Učenik upoznaje srednjovjekovnu i narodnu srpsku književnost.

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- interpretira književni tekst i prepoznaje njegova tematska, žanrovska, kompozicijska i stilsko obilježja

Učenik interpretira književni tekst i povezuje ga s tematskim, žanrovskim i stilskim obilježjima.

SJK SŠ B.1.2.

Učenik samostalno odabire književni tekst za čitanje.

- samostalno odabire (među više ponuđenih književnih tekstova) književni tekst za čitanje
- vodi dnevnik čitanja
- organizira klub čitatelja te drugima daje prijedloge i sugestije za čitanje
- komentira svoje stavove, interese i navike povezane s pročitanim
- navodi osnovne odlike stilskega razdoblja pročitana književnog teksta
- izražava svoje mišljenje o pročitanoj tekstu
- obrazlaže svoje razumijevanje teksta

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- samostalno odabire i čita književne tekstove te vodi dnevnik čitanja i raspravlja o tekstu; izražava svoje stavove o pročitanoj

ISHODI

RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJK SŠ B.1.3.

Učenik istražuje rasprostranjenost srpskih dijalekata (na geografskome području Republike Srbije i Republike Hrvatske).

- istražuje rasprostranjenost srpskih dijalekata, prikuplja materijale iz različitih izvora

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI DOBAR

- istražuje, sastavlja i opisuje rasprostranjenost srpskoga jezika na dijalektološkoj mapi i uočava govornu raznolikost srpskoga jezika na dijalektološkoj mapi

TO SAM JA (1. – 4.R) (C)

ISHODI

RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJK SŠ C.1. – 4.1.

Učenik se aktivno uključuje u upoznavanje različitih zajednica i kultura te osvjeđuje višekulturalnost.

- izrađuje intervju/upitnik/anketu/ portfolio s temama: procesi globalizacije, razvoj društva, migracije stanovništva, razvoj arhitekture, umjetnost kao izraz identiteta, interkulturalizam, raznolikosti u mome zavičaju, diskriminacija, narodni običaji, znameniti Srbi

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI DOBAR

- koristeći se različitim izvorima informacija, odabire teme o kojima stvara mapu, zbirku, portfolio i slično; sudjeluje u debati i raspravi u skupini; iznosi svoje mišljenje o odabranoj temi

SJK SŠ C.1. – 4.2.

Učenik stvara i dizajnira mrežnu stranicu, školski list/blog/kolumnu ili scensko djelo o temi povezanoj s nacionalnim manjinama.

- samostalno priprema i oblikuje vlastite radove u kojima dolazi do izražaja kreativnost, inovativnost, originalnost, stvaralačko i kritičko mišljenje (školski list, kolumna, blog, video, kratki film, televizijska emisija, predstava i slično)

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI DOBAR

- među ponuđenima odabire temu te oblikuje rad služeći se različitim materijalima, tehnikama i web alatima

ISHODI

RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJK SŠ C.1. – 4.3.

Učenik istražuje i obogaćuje svoj identitet novim dimenzijama uspoređujući i vrednujući odnose: lokalno – globalno, tradicionalno – moderno, moderno – postmoderno, većinsko – manjinsko, duhovno – materijalno, srpski identitet – višekulturnost.

- potiče razvoj tolerancije, objašnjava nastanak i razvoj predrasuda
- osmišljava projekt na temu ljudskih i manjinskih prava primjenjiv u svojoj okolini
- objašnjava pojam kulturnoga identiteta na vlastitome primjeru

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- navodi ustavna i zakonska prava nacionalnih manjina; navodi probleme s kojima se susreću pripadnici nacionalnih manjina; navodi načine i postupke integracije nacionalnih manjina

ISHODI	RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA
<p>SJK SŠ A.2.1.</p> <p>Učenik istražuje početak standardizacije srpskoga jezika.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • objašnjava i procjenjuje važnost rada Vuka Karadžića za srpski jezik i kulturu • analizira odnos ćirilice i latinice i njihovu primjenu kod Srba • iznosi osnovne činjenice o početku standardizacije književnoga jezika i pravopisa kod Srba u prvoj polovici 19. st. • zapisuje riječi te tako sastavlja svoj razlikovni rječnik <p>ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI DOBAR</p> <ul style="list-style-type: none"> • istražuje i tumači osnovne činjenice o početku standardizacije književnoga jezika i pravopisa kod Srba te prepoznaje, zapisuje i objašnjava razlikovne riječi
<p>SJK SŠ A.2.2.</p> <p>Učenik piše, oblikuje i govori izlagačke tekstove i usklađuje govorenje s komunikacijskom situacijom, svrhom i slušateljima.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • odabire temu o kojoj će pisati, izlagati, govoriti • priprema i oblikuje vlastite radove na zavičajnome govoru ili dijalektu • sastavlja jednostavniji govoreni ili pisani tekst koji je logičan, dobro strukturiran i stilski skladan • s razumijevanjem upotrebljava riječi prikladne temi i slušateljima u oblikovanju pisanih i govorenih tekstova • iskazuje stečenu vještinu govorenja • govori pred auditorijem o temama iz područja jezika, književnosti, kulture <p>ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI DOBAR</p> <ul style="list-style-type: none"> • oblikuje i govori izlagačke tekstove i usklađuje govorenje sa svrhom i komunikacijskom situacijom

ČITAM I STVARAM (B)

ISHODI

RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJK SŠ B.2.1.

Učenik istražuje i objašnjava društveno-povijesni i kulturni kontekst književnoga teksta.

- istražuje i objašnjava društveno-povijesni i kulturni kontekst tekstova iz 18. i prve polovice 19. stoljeća
- prepoznaje, ocjenjuje i uspoređuje vrijednosti baroka, klasicizma i prosvjetiteljstva
- navodi osnovne odlike stilskih razdoblja srpske književnosti i povezuje ih s pročitanim književnim tekstovima

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- objašnjava društveno-povijesni i kulturni kontekst i njegov utjecaj na značenje književnoga teksta

SJK SŠ B.2.2.

Učenik izražava svoje mišljenje i obrazlaže svoj kritički stav o književnome tekstu na temelju čitateljskoga iskustva.

- kritički čita, obrazlaže i vrednuje književni tekst
- obrazlaže svoje razumijevanje teksta
- iskazuje svoje mišljenje o onome o čemu tekst govori
- argumentira svoj kritički stav o književnome tekstu
- primjenjuje više metoda, gledišta i komparativni pristup u tumačenju književnoga teksta
- izražava svoj emocionalni, estetski i spoznajni doživljaj književnoga teksta

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- obrazlaže svoje razumijevanje teksta te iskazuje svoje mišljenje i zapažanje o tekstu

GOVORIM I PIŠEM (A)

ISHODI	RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA
<p>SJK SŠ A.3.1.</p> <p>Učenik raspravlja o zadanoj temi.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • učenik uz pomoć profesora organizira debatu na zadanu temu – organizira timove, istražuje zadanu temu, piše argumente na zadanu temu • raspravlja u skladu sa zadanom temom i obrazlaže svoje mišljenje • služi se standardnim jezikom, točno izgovara glasove, riječi, naglaske • primjenjuje pravila komunikacijskoga bontona <p>ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI DOBAR</p> <ul style="list-style-type: none"> • priprema se prema zadanim uputama i raspravlja radi uvjeravanja sugovornika u svoje stavove i ideje te ih procjenjuje u skladu s komunikacijskom situacijom i komunikacijskim bontonom
<p>SJK SŠ A.3.2.</p> <p>Učenik objašnjava razloge nastajanja ili zastarijevanja riječi.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • prepoznaje i obrazlaže jezične i izvanjezične razloge nastajanja ili zastarijevanja riječi • razlikuje arhaizme, historizme i neologizme na primjerima • upoznaje rječnike srpskoga jezika te se zna njima koristiti • zapisuje riječi te tako sastavlja svoj razlikovni rječnik <p>ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI DOBAR</p> <ul style="list-style-type: none"> • obrazlaže jezične i izvanjezične razloge nastajanja i zastarijevanja riječi; odabire riječi prikladne kontekstu te prepoznaje i zapisuje razlikovne riječi

ČITAM I STVARAM (B)

ISHODI

RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJK SŠ B.3.1.

Učenik objašnjava utjecaj društveno-povijesnoga i kulturnoga konteksta na primjeru književnoga teksta.

- istražuje i interpretira društveno--povijesni i kulturni kontekst tekstova romantizma, realizma i moderne
- prepoznaje, procjenjuje i razvija stav prema poetikama romantizma, realizma i moderne, uspoređuje ih i objašnjava razliku na temelju vlastitoga čitateljskog iskustva
- navodi osnovne odlike stilskih razdoblja srpske književnosti i povezuje ih s pročitanim književnim tekstovima

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- objašnjava društveno-povijesni i kulturni kontekst i njegov utjecaj na značenje književnoga teksta

SJK SŠ B.3.2.

Učenik se stvaralački izražava prema vlastitome interesu potaknut različitim iskustvima.

- dramatizira kraće tekstove
- postavlja scenografiju
- na temelju čitateljskoga iskustva izražava kreativnost
- priprema i oblikuje vlastite radove u kojima do izražaja dolazi inovativnost, originalnost i stvaralačko mišljenje
- piše kraći sinopsis
- priprema scenske i dramske igre

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI **DOBAR**

- iskazuje svoje interese i/ili sposobnosti te prema tome odabire sudjelovanje u dramatizaciji tekstova, osmišljavanju scenografije i izvođenju kraćih igrokaza

GOVORIM I PIŠEM (A)

ISHODI RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJK SŠ A.4.1.

Učenik raspravlja o slobodno odabranoj temi.

- učenici samostalno organiziraju debatu na slobodno odabranu temu
- organizira raspravu i dogovor oko izbora tema
- organizira timove, priprema se, piše argumente na odabranu temu
- raspravlja u skladu s odabranom temom i obrazlaže svoje mišljenje
- zapaža, uspoređuje i tumači bitne, potrebne, zanimljive i korisne informacije i ideje
- primjenjuje tehnike aktivnoga slušanja sugovornika
- točno se služi stručnim leksikom u skladu s temom razgovora
- služi se standardnim jezikom, točno izgovara glasove, riječi, naglaske
- primjenjuje pravila komunikacijskoga bontona

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI DOBAR

- priprema se prema zadanim uputama i raspravlja radi uvjeravanja sugovornika u svoje stavove i ideje te ih procjenjuje u skladu s komunikacijskom situacijom i komunikacijskim bontonom

SJK SŠ A.4.2.

Učenik oblikuje i piše raspravljačke tekstove.

- učenik oblikuje i piše raspravljačke tekstove i primjenjuje pravopisna pravila i obilježja funkcionalnoga stila
- piše komentar, kritiku, molbu, žalbu, zahtjev, prijavnicu, priloge, izvješća s održanih natjecanja, sastavlja zapisnik, sastavlja poslovni životopis
- zapisuje riječi te tako sastavlja svoj razlikovni rječnik

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI DOBAR

- oblikuje i piše raspravljačke tekstove i primjenjuje pravopisna pravila i obilježja funkcionalnoga stila u skladu sa svrhom teksta; prepoznaje i zapisuje razlikovne riječi

ČITAM I STVARAM (B)

ISHODI RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

SJK SŠ B.4.1.

Učenik procjenjuje, uspoređuje, kritički tumači probleme i ideje u književnim tekstovima.

- procjenjuje, uspoređuje, kritički tumači probleme i ideje u književnim tekstovima avangardne i suvremene književnosti
- vlada književnom terminologijom i primjenjuje ju u tumačenju i vrednovanju književnih tekstova
- procjenjuje je li književni tekst dobro strukturiran, jesu li ideje izložene precizno i jasno

ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI DOBAR

- procjenjuje i uspoređuje probleme i ideje u književnome tekstu i vlada književnom terminologijom

Povezanost nastavnoga predmeta srpski jezik i kultura (model c) s ostalim područjima, međupredmetnim temama i ostalim nastavnim predmetima

Ovladavanje srpskim jezikom kao materinskim, kao jezikom nacionalne manjine ili kao drugim jezikom temelj je za učenje tijekom cijeloga života.

Jezikom kao osnovnim sredstvom izražavanja i komunikacije učenicima se posreduju nastavni sadržaji i sadržaji međupredmetnih tema, stoga on izravno utječe na uspješnost usvajanja nastavnih sadržaja.

Predmet Srpski jezik i kultura dio je jezično-komunikacijskoga područja i podrazumijeva razvoj znanja o sebi i drugima, odgovornoga ponašanja prema pripadnicima drugih jezika i kultura, uvažavanje različitih vrijednosti, uvjerenja i ponašanja te svijest o nužnosti suzbijanja svih vrsta stereotipa, predrasuda, diskriminacije. Učenici stežu znanje na standardnome srpskom jeziku, razvijaju čitateljske interese, literarne sposobnosti i sposobnost kritičkoga pristupa. To je područje najvažnije zato što je jezik podloga svim ostalim područjima.

Usvajanjem odgojno-obrazovnih ishoda nastavnoga predmeta Srpski jezik i kultura učenik razvija komunikacijsku kompetenciju kako bi se osnažio za suočavanje s novim životnim situacijama te kako bi kao aktivan i informiran građanin odgovorno djelovao u javnome životu lokalne, nacionalne, europske i globalne zajednice njegujući suživot u različitosti. Time se ostvaruje i veza s društveno-humanističkim područjem. Učenjem o povijesti srpskoga naroda pridonosi se razumijevanju procesa koji su oblikovali čovječanstvo do danas, procesa koji utječu na oblikovanje osobnih i kolektivnih identiteta, razvoj vještina razmatranja konteksta, sagledavanja događaja iz različitih perspektiva.

Povezanost s umjetničkim područjem ostvaruje se kroz ishode likovne i glazbene kulture i umjetnosti. Tim sadržajima učenici bogate i oplemenjuju sliku o sebi i svijetu, razvijaju kreativnost kao način razmišljanja i djelovanja. Kod učenika se njeguju individualne sposobnosti, potreba za likovnim izražavanjem, služe se tradicionalnim likovnim postupcima i materijalima kao i suvremenim vizualnim medijima.

Učenje o glazbi, kao sastavnome dijelu svih svjetskih kultura, važno je u oblikovanju generičkih kompetencija učenika. Aktivnim sudjelovanjem u glazbenome životu svoje

sredine, manjinske zajednice, doprinosit će očuvanju, prenošenju, obnavljanju i širenju kulturnoga nasljeđa, tumačit će poruku koju nosi glazba, izražavati osjećaje i stavove.

U domeni To sam ja očituje se povezanost s nastavnim sadržajima predmeta Priroda i društvo te Geografija, što Srpski jezik i kulturu povezuje s prirodoslovnim područjem. Promatranjem prirode i učenjem o njoj potiče se odgovorno ponašanje prema prirodi i zajednici, razvija se svijest o očuvanju okoliša, prirodne baštine i prostora, usvajaju se nazivi na srpskome jeziku. Geografskim opismenjavanjem kod učenika se razvija socijalna osjetljivost kao i osjetljivost za očuvanje prirodne raznolikosti te potiče solidarnost. Proučavanje geografskih obilježja zavičaja i Republike Srbije doprinosi doživljavanju prostora kao osnove nacionalnoga identiteta.

U predmet Srpski jezik i kultura integrirane su međupredmetne teme: Građanski odgoj i obrazovanje, Osobni i socijalni razvoj, Uporaba informacijske i komunikacijske tehnologije.

Razvijanjem odgovornosti, društvenoga i vlastitoga identiteta, tolerancije, uvažavanjem različitosti, usvajanjem znanja o ljudskim pravima, dužnostima i odgovornostima... predmet je povezan s Građanskim odgojem i obrazovanjem.

Poveznica s međupredmetnom temom Osobni i socijalni razvoj ostvaruje se prihvaćanjem odgovornosti, sudjelovanjem u javnim nastupima, suradnjom s drugima, upravljanjem vlastitim emocijama i ponašanjem, razvijanjem empatije, uvažavanja i prihvaćanja različitosti.

U svrhu traženja informacija, dijeljenja i objavljivanja sadržaja, zadovoljavanja kulturnih potreba komunikacijska tehnologija omogućava različita iskustva učenja, pridonosi razvijanju odgovornosti i vlastitoga integriteta.

Učenje i poučavanje nastavnoga predmeta srpski jezik i kultura (Model C)

Da bi se postigli opisani ciljevi nastavnoga predmeta Srpski jezik i kultura (model C), bitno je osmisлити sadržajno primjerene i učeniku zanimljive, otvorene i integrirane metodičke scenarije učenja i poučavanja s različitim aktivnostima koji potiču interes, daju konkretan smisao onomu što se uči i omogućavaju učeniku primjenu u stvarnim životnim situacijama.

Ispravno osmišljen metodički scenarij učenja i poučavanja uključuje različite aktivnosti poput otkrivanja igrom, igranja uloga, rješavanja problema, izrade projekata, izrade vizualnih prikaza, pričanja priča, igranja didaktičkih igara, posjeta i sl. Učenik koji je aktivno uključen u proces učenja, u učionici ili izvan nje, traži odgovore na različita pitanja, razmjenjuje informacije, predstavlja rezultate te tako razvija istraživačke, komunikacijske i socijalne vještine, ali i stavove i vrijednosti važne za cjelovit razvoj ličnosti i osobnoga identiteta.

Zbog svega navedenoga, u kurikulumu nastavnoga predmeta Srpski jezik i kultura (model C) posebna pažnja posvećena je iskustvenomu učenju i istraživačkomu pristupu integriranome u proces poučavanja i učenja u svim konceptima.

Strategije učenja, metode i oblici učenja i poučavanja povezuju se s ishodima domena Govorim i pišem, Čitam i stvaram i To sam ja.

U prvome razredu nastave srpskoga govora s elementima nacionalne kulture nije zastupljeno pisano izražavanje jer srpski naraštaj pohađa nastavu na hrvatskome jeziku i prvo usvaja latinično pismo. Nakon obrade latiničnoga pisma u drugome razredu počinje se s pisanim izražavanjem. Učenje srpskoga govora s elementima nacionalne kulture u prvome i drugome razredu treba se odvijati putem igre i učeniku mora predstavljati zadovoljstvo, a ne obvezu jer su djeca u ovome uzrastu sposobna vjerno reproducirati ono što čuju.

Nastava mora biti organizirana tako da se svakomu učeniku omoguće što češće verbalne aktivnosti jer se samo na taj način može produktivno ovladati govorom. U realizaciji tih zadataka učitelj mora maksimalno motivirati učenike koristeći se odgovarajućim audiovizualnim nastavnim sredstvima, ilustracijama, filmom, slikama, fotografijama, televizijskim emisijama. Učitelj treba poticati učenike da se i oni angažiraju u prikupljanju nastavnih sredstava povezanih s temom koja se obrađuje (razglednice, slikovnice).

Upoznavanje elemenata nacionalne kulture Srba uglavnom se ostvaruje upoznavanjem i približavanjem djela tradicionalne književnosti, običaja i tradicije. Pri obradi elemenata nacionalne kulture mora se poštovati princip postupnosti kako bi se učenicima olakšalo usvajanje znanja i informacija.

Učitelj podržava i potiče učenike da tradicijske motive iskoriste u kreiranju novih estetskih rješenja u izradi svakodnevnih uporabnih i ukrasnih predmeta. Očekuje se poboljšanje konverzacijskih i prezentacijskih vještina, povećanje interesa za probleme zajednice i otvaranje prema svijetu i višekulturnosti.

Uloga je učitelja omogućiti cjelovit razvoj svakoga učenika poštovanjem njegova integriteta i identiteta uz stvaranje sigurnoga i poticajnoga okružja.

Učiteljeva je odgovornost organizirati i voditi odgojno-obrazovni proces koji uključuje različite metode i oblike rada, tehnike poučavanja i stilove učenja te ponuditi učeniku izbor sadržaja. Učitelj motivira učenika da povezuje svoje iskustvo s novim informacijama te razvija kompetencije, vještine, znanja i postavlja temelje cjeloživotnoga učenja. Učitelj pruža učeniku brojne mogućnosti za praktičan rad, kritičko i kreativno mišljenje, rješavanje problema, razvoj komunikacijskih vještina, stavova i vrijednosti.

Učitelj mora učenicima pružiti emocionalnu, socijalnu i intelektualnu podršku, a odnos između njega i učenika mora biti suradnički i fleksibilan s jasno određenim pravilima rada, ponašanja i međusobnoga uvažavanja.

Važna uloga učitelja je i praćenje, vrednovanje i ocjenjivanje. Učitelj mora pružiti potpunu i pravodobnu informaciju o uspješnosti učenja i napretku učenika u cilju njegova usmjeravanja u tome procesu, ali i kao poticaj i ohrabrenje kako bi se povećalo samopoštovanje i uspješnost kao važni preduvjeti individualnoga napretka. Radi ostvarivanja potencijala svakoga učenika individualizacija poučavanja izuzetno je bitna jer učenici odgojno-obrazovne ishode svladavaju različitim tempom, imaju različite mogućnosti, interese i sposobnosti te razine predznanja.

Neki se ishodi mogu ostvariti radom na projektima, u izvanučioničkim aktivnostima, u suradnji sa školskim knjižničarom u knjižnici i ustanovama u okružju te primjenom pristupa učenju otkrivanjem (istraživačko učenje, diskusijske grupe, projektni rad). Projekt može uključivati samostalno ili vođeno istraživanje različitih materijala i informacija, upotrebu različitih komunikacijskih tehnologija, predavanje uživo iz gradova koje učenici upoznaju i istražuju (Skype, webinar, konferencijska veza i slično). Iskustveno učenje nudi učitelju mogućnost uporabe praktičnih radova i prikaza tradicije, običaja, domaće radinosti, tradicionalne kuhinje u svakodnevnome životu. Na taj način mogu se stvarati zbirke slikovnoga materijala, kuharice, albumi fotografija, zbirke igara i običaja.

Učenicima valja ponuditi mogućnost primjene različitih računalnih programa, igara i aplikacija koje potiču kreativnost i kreativno stvaralaštvo iz umjetničkoga područja te razvoj kreativne inteligencije pri čemu mogu primijeniti svoje znanje. Primjena informacijsko-komunikacijske tehnologije može služiti za poticanje i aktivnije uključivanje učenika u projekte i samu nastavu te time razvoj vještina i strategija učenja. U ostvarivanju ishoda likovnoga područja poželjno je rabiti prirodne materijale i ekološki moment u smislu recikliranja različitih materijala.

U učenje i poučavanje preporuka je da učitelj određuje broj književnih tekstova prema broju sati u tjednu i prema dostupnosti tekstova, vodeći računa o žanrovskoj zastupljenosti tekstova (poezija, proza, drama), raznolikoj tematskoj zastupljenosti povezujući ih s interesima učenika i njegovom životnom stvarnošću. Učenik čita najmanje jedno djelo godišnje prema vlastitome izboru. Preporučuje se izbor više kratkih književnih tekstova primjerenih dobi učenika. Uz izbor djela srpskih autora u višim se razredima preporučuje i upoznavanje učenika s djelima zavičajnih autora i zavičajne narodne književnosti radi spoznavanja bogatstva i raznovrsnosti književnoga stvaralaštva svoga zavičaja te motivacije u stvaralačkome izražavanju učenika. U stvaralačkome izražavanju učenika i stvaranju vlastitoga razlikovnog rječnika ostvarivanje se ishoda prati, ali ne podliježe vrednovanju.

Za povezivanje predmeta sa svakodnevnim životom primjenjuje se učenikovo iskustvo, izvorna stvarnost te sve što možemo iz učenikova okružja upotrijebiti kao materijal ili izvor znanja. Uz izvornu stvarnost i udžbenike, učenici se koriste i internetom, enciklopedijama, dječjim časopisima, aktualnim informacijama iz medija, suradnjom s raznim osobama, ustanovama i drugim.

Okružje u kojemu se odvija proces učenja pobuđuje zanimanje učenika, održava motiviranost za učenje i potiče na aktivnost. Različita okružja, u učionici i izvan učionice, pridonose bogatstvu iskustva i uspješnosti učenja. Iskustvo prvoga aktivnog učenja djeteta stječe u neposrednome okružju i s onima koji žive u njemu – u svojoj obitelji u kojoj bi se trebali postaviti temelji za učenje. Učenje otkrivanjem osnova je za razumijevanje viših apstraktnih pojmova.

Informacijsko-komunikacijska tehnologija omogućava nam i povezanost s učenicima ili stručnjacima u drugim mjestima i različitim dijelovima države i/ili Europe. Pozitivno i poticajno okružje za učenje ostvaruje se i međusobnim povjerenjem i uvažavanjem sudionika u procesu učenja, dogovaranjem pravila te uzajamnim pomaganjem. Osjećaj sigurnosti u učenika potiče aktivnost i kvalitetnije rezultate rada.

Određivanje vremena potrebnoga za realizaciju pojedinih ishoda dio je autonomije učitelja i ovisi o potencijalu razrednoga odjela kao cjeline te o interesima, sposobnostima i vještinama učenika da usvoje propisana znanja i razviju vještine za pojedini razred koji samostalno izrađuje svaki učitelj.

Učitelj ima slobodu primijeniti različite načine organizacije rada i učenja kao što je rad u paru, grupni rad, male istraživačke skupine, suradničko učenje uz kombiniranje i grupiranje učenika kako bi što bolje iskoristio potencijale svih u razredu i osigurao uspjeh svakoga učenika i razvoj njegove osobnosti. Međuvršnjačkim učenjem i poučavanjem učenik stječe i primjenjuje znanja i vještine, razvija socijalnu osjetljivost, razmjenjuje mišljenja i stavove, aktivno sudjeluje i motiviran je za učenje i suradnju.

Bitno je svaki oblik grupiranja učenika unaprijed isplanirati s jasno određenim uputama, zadacima i ciljem te pratiti napredak svakoga pojedinca u skupini i rad skupine u cjelini na temelju različitih metoda samovrednovanja i vrednovanja.

Ovisno o broju učenika uključenih u nastavu srpskoga jezika i kulture u pojedinome razrednom odjelu, mogu se organizirati kombinirane skupine učenika.

Svaki razredni odjel sadržava određene potencijale koje učitelj mora prepoznati i primijeniti za uspješnije učenje. Pri planiranju učenja i poučavanja valja voditi računa o razrednome odjelu kao cjelini, ali i o učenicima kao pojedincima koji znanja, vještine i stavove stječu na sebi svojstven način. Učitelj mora osvijestiti da su učenici različiti i svoje poučavanje prilagoditi različitim stilovima učenja.

Nastava srpskoga jezika i kulture poučava se unutar satnice od dva do pet sati tjedno te se prema broju sati prilagođava obimnost nastavnih tema i broj tekstova. Dokument kurikuluma Srpskoga jezika i kulture po C modelu izrađen je na bazi od tri sata koja su uzeta kao srednja vrijednost. Odgojno-obrazovni rad na jeziku i pismu nacionalne manjine obavljaju nastavnici iz reda nacionalne manjine koji potpuno vladaju jezikom i pismom nacionalne manjine. Preporuka je osigurati posebnu učionicu ili kabinet, no ako nema mogućnosti za posebnu učionicu, kabinet ili neki drugi stalni prostor, poželjno je učitelju osigurati mogućnost izlaganja učeničkih radova, crteža i plakata na panoima unutar ili ispred učionice u kojoj se odvija nastava. Također, poželjno je i ustrojavanje u strukovnim školama uz prilagodbu kurikulumu strukovnih škola.

U ostvarivanju ishoda nastave srpskoga jezika i kulture nužna je i suradnja s udrugama i društvima koji se brinu o očuvanju nacionalne kulture Srba, kulturno-umjetničkim društvima, lokalnom zajednicom i sličnim organizacijama. Te organizacije mogu pružiti podršku pri nabavi nastavnih materijala, zvučnih zapisa, tekstova, knjiga i videomaterijala na srpskome jeziku.

Da bi se zadovoljile odgojno-obrazovne potrebe učenika s teškoćama, kurikulum se prilagođava u skladu sa smjernicama Okvira za poticanje i prilagodbu iskustava učenja te vrednovanje postignuća djece i učenika s teškoćama.

Da bi se zadovoljile odgojno-obrazovne potrebe darovitih učenika, uvodi se razlikovni kurikulum u skladu sa smjernicama Okvira za poticanje iskustava učenja i vrednovanje postignuća darovite djece i učenika.

Vrednovanje usvojenosti odgojno-obrazovnih ishoda u nastavnome predmetu srpski jezik i kultura (Model C)

Vrednovanje u predmetu Srpski jezik i kultura (model C) služi za prikupljanje informacija o postignućima i napredovanju učenika, kao pomoć i motivacija u poboljšanju učenja te kao povratna informacija učitelju o uspješnosti strategija i metoda rada koje je primijenio. Učitelj vrednovanje treba iznimno pažljivo planirati kao dio procesa učenja i poučavanja, uskladiti ga s ciljevima i očekivanim ishodima učenja te ga, zbog složenosti sadržaja i aktivnosti u ovome predmetu, provoditi poštujući kognitivnu, društveno-afektivnu i psihomotoričku jedinstvenost i interese svakoga učenika.

Elementi vrednovanja u učenju i poučavanju nastavnoga predmeta Srpski jezik i kultura proizlaze iz odgojno-obrazovnih ishoda konceptualiziranih u trima domenama: Govorim i pišem, Čitam i stvaram i To sam ja, ukazujući na različite aspekte znanja, sposobnosti i vještina učenika.

Elementi vrednovanja jesu:

1. govorenje
2. čitanje i pisanje
3. usvojenost znanja
4. istraživačke vještine i stvaralačke sposobnosti.

Element *govorenje* obuhvaća sposobnost aktivnoga služenja standardnim srpskim jezikom u usmenoj komunikaciji s učiteljem, drugim učenicima i izvornim govornicima srpskoga jezika. Ovaj se element vrednuje u svim domenama učenja i poučavanja srpskoga jezika i kulture sustavnim praćenjem i procjenjivanjem napredovanja svakoga učenika kroz učestali kontakt svih govornika aktivnim služenjem srpskim jezikom.

Element *čitanje i pisanje* obuhvaća usvojenost znanja i razvijenost vještina u služenju standardnim srpskim jezikom kroz čitanje i pisanje, a iskazuje se brojčanom ocjenom.

Element *usvojenost znanja* obuhvaća činjenično, konceptualno i proceduralno znanje, odnosno poznavanje i razumijevanje književnih te povijesnih i geografskih sadržaja (zavičaj i Srbija), a iskazuje se brojčanom ocjenom.

Element *istraživačke vještine i stvaralačke sposobnosti* obuhvaća vrednovanje istraživačkih vještina i stvaralačkih sposobnosti učenika u svim domenama, praćenjem aktivnosti učenika i/ili rezultata tih aktivnosti.

U svim se domenama primjenjuju tri pristupa vrednovanju: vrednovanje za učenje, vrednovanje kao učenje i vrednovanje naučenoga.

Vrednovanje za učenje provodi se kontinuiranim praćenjem individualnih i skupnih aktivnosti učenika (provjera razumijevanja i učenikova napredovanja ciljanim pitanjima, predstavljanje učeničkih radova i učeničkih projekata, opažanja učeničkih aktivnosti i ponašanja tijekom učenja i poučavanja), a služi unapređivanju i planiranju budućega učenja i poučavanja. Vrednovanje za učenje ne rezultira brojčanom ocjenom, već kvalitativnom povratnom informacijom o tijeku procesa učenja i razmjeni iskustava o procesima učenja te usvojenosti znanja, vještina i stavova. Trenutačna postignuća učenika uspoređuju se s njegovim prethodnim postignućima, a ne s drugim učenicima. Motivira učenike na daljnji rad.

Vrednovanje kao učenje podrazumijeva aktivno uključivanje učenika u proces vrednovanja, a provodi se postupcima koji obuhvaćaju samovrednovanje i samoprocjenu učenika, kao i učeničko vrednovanje i procjenu radova drugih učenika, čime se učenike potiče na ovladavanje strategijama planiranja vlastitoga napredovanja u usvajanju znanja, vještina i stavova radi postizanja samostalnosti i preuzimanja odgovornosti za vlastito učenje. U procesu vrednovanja kao učenja učenik procjenjuje vlastito razumijevanje i poznavanje različitih postupaka i metoda kojima razvija sposobnost učiti kako učiti, što je u ovome predmetu vrlo bitno zbog brojnih sadržaja koji se učeniku nude u svim trima domenama, a zbog kratkoće vremena nemoguće ih je sve ostvariti na nastavi, stoga je na učeniku da odabere sadržaje koje će samostalno, prema vlastitome interesu, dublje istraživati i učiti.

Vrednovanje naučenoga podrazumijeva procjenu razine usvojenosti znanja i razvijenosti vještina u odnosu na definirane odgojno-obrazovne ishode, njihovu razradu te razine usvojenosti. Rezultira brojčanom ocjenom. Provodi se kontinuirano, tijekom ili na kraju određenoga planiranog razdoblja. Potrebno je kombinirati pisano i usmeno vrednovanje. Mogu se primijeniti pitanja i zadatci objektivnoga tipa te zadatci sa slobodnim odgovorima. Preporučuju se i autentični zadatci kojima učenici mogu izraziti vlastitu kreativnost i interpretaciju, a to su izrada plakata, dnevnika, crteža, scenarija, igranje uloga, istraživački radovi i dr.

Na kraju nastavne godine zaključna (pr)ocjena oblikuje se na temelju što više različitih informacija o učenikovo usvojenosti odgojno-obrazovnih ishoda. Iako raspoređeni u tri domene, ishodi u ovome predmetu obuhvaćaju sadržaje iz brojnih područja (jezik, književnost, povijest, geografija, likovna i glazbena kultura), zato će učenici prema svojim interesima i sposobnostima pokazati stečene kompetencije na način na koji to njima najviše odgovara uz uvažavanje pokazatelja o učenikovo većoj ili manjoj sklonosti prema određenome području. Stoga zaključna (pr)ocjena nije aritmetička sredina pojedinačnih ocjena, već je pokazatelj učenikova napretka u učenju i razvijenosti vještina.

Za (pr)ocjenu u određenoj mjeri mogu se uzeti u obzir dokazi prikupljeni vrednovanjem za učenje (npr. učenički radovi i projekti). Zaključna (pr)ocjena proizlazi iz svih elemenata vrednovanja u preporučenom omjeru njihova udjela:

- govorenje 30 %
- čitanje i pisanje 30 %
- usvojenost znanja 20 %
- istraživačke vještine i stvaralačke sposobnosti 20 %.

Uz ocjenu u predmetu učitelj daje procjenu razvijenih generičkih kompetencija: odgovornost, samostalnost, samoinicijativnost, komunikacija i suradnja.

PRIJEDLOG TEKSTOVA ZA OSNOVNU ŠKOLU

Prijedlog tekstova za 1. razred osnovne škole

- *Prvak*, Desanka Maksimović
- *Na izletu*, Simeon Marinković
- *Kitova beba*, Gvido Tartalja
- *Čik pogodi*, Jovan Jovanović Zmaj
- *Uspavanka do devet*, Grigor Vitez
- *Dobar đak*, Jovan Jovanović Zmaj
- *Lisica i gavran*, narodna basna
- *Promućurna pesma*, Dragomir Đorđević
- *Četiri devojčice*, Dragan Lukić
- *Lek*, Momčilo Tešić
- *Nema za mačke škole*, Grigor Vitez
- *Zec i vuk*, Toma Slavković
- *Ja sam čudo video*, šaljiva narodna pjesma
- *Dva jarca*, Dositej Obradović
- *Dve koze*, Dositej Obradović
- *Vetar sejač*, Mira Alečković
- *Jesenja pesma*, Dušan Radović
- *Hleb*, Vladimir Andrić
- *Jabuka*, Dragan Lukić
- *Da li mi verujete*, Dušan Radović
- *Zavrzlama*, Miroslav Antić
- *Sa mnom ima neka greška*, Vlada Stojiljković
- *Vrabac i mačka*, Jovan Jovanović Zmaj
- *Mudri dedica*, narodna priča
- *Zimska pesma*, Jovan Jovanović Zmaj
- *Božić štapom bata*, narodna pjesma
- *Sveti Sava i đaci*, narodna priča
- *praznične pjesme*
- *Pada sneg*, Petar Stokić
- *Pas i kuća*, narodna priča
- *Pas i njegova senka*, narodna priča
- *Sanke*, Gvido Tartalja
- *Bajka o labudu*, Desanka Maksimović
- *Šaputanje*, Dragan Lukić
- *Au što je škola zgodna*, Ljubivoje Ršumović
- *Pesme o znakovima*, Ranko Simović
- *Golub i pčela*, narodna priča
- *Proleće*, Voja Carić
- *Kiša*, Dragomir Đorđević

- *Prvi leptir*, Momčilo Tešić
- *Kad proleće dođe*, Božidar Timotijević
- *Svet*, Jovan Jovanović Zmaj
- *Slikovnica*, Božidar Timotijević
- *Slavujak*, narodna pjesma
- *Mačak i vuk*, narodna priča
- *Zečiči*, Milenko Ratković
- *Dete i leptir*, Jovan Jovanović Zmaj
- *Vuku Karadžiću*, Ranko Simović
- *Rđava šala*, narodna priča
- *Pred ogledalom*, Andra Franičević
- *Dve ruke*, Dušan Radović
- *Deda i repa*, ruska narodna priča
- *Mati*, Jovan Jovanović Zmaj
- *Baka*, Desanka Maksimović
- *Ježev odgovor*, Branko Ćopić
- *Hvalisavi zečevi*, Desanka Maksimović
- *Tužibaba*, Dušan Radović
- *Prvi dan u školi*, Branko Ćopić
- *Pjesma đaka prvaka*, Branko Ćopić
- *Taši, taši*, Jovan Jovanović Zmaj
- *Mali konjanik*, Jovan Jovanović Zmaj
- *Oraščići-palčići*, Desanka Maksimović
- *Dobar drug ti vredi više*, Pero Zubac
- *Senica i drvo*, Petar Stokić
- *Smešna priča*, Dragan Lukić
- *Pačja škola*, Jovan Jovanović Zmaj
- *Lav i miš*, Ezop
- *Neće uvek da bude prvi*, Aleksandar Popović
- izbor iz narodne epike (šaljive priče, poslovice, zagonetke, brzalice, pitalice)
- izbor iz ilustriranih enciklopedija i časopisa za djecu

Prijedlog tekstova za 2. razred osnovne škole

- *Dobri prijatelji*, Jovan Jovanović Zmaj
- *Kad bi meni dali*, Branislav Crnčević
- *Doživljaji mačka Toše* (odlomak), Branko Ćopić
- *Smešno čudo*, šaljiva narodna pjesma
- *Kad bi drveće hodalo*, Grigor Vitez
- *Hrabar dečak*, Aleksa Mikić
- *Hvala*, Jovan Jovanović Zmaj
- *Čuo sam*, Dobrica Erić
- *Šarenorepa*, Grozdana Olujčić

- *Dete*, Ljubivoje Ršumović
- *Tajna*, Miroslav Antić
- *Pardon*, Dragan Lukić
- *Dva jarca*, Duško Trifunović
- *Vo i miš*, narodna basna
- *Priča o nezahvalnom mišu*, Dušan Radović
- *Marko Kraljević i orao*, narodna pjesma
- *Zvali magarca na svadbu*, narodna priča
- *Zna on unapred*, Gvido Tartalja
- *Pera kao doktor*, Jovan Jovanović Zmaj
- *Bolesnik na tri sprata*, Branko Ćopić
- *Slikarka zima*, Desanka Maksimović
- *Jednoga dana*, Ljubivoje Ršumović
- *Majka Jovu u ruži rodila*, narodna pjesma
- *Dva pisma*, Aleksandar Popović
- *Sedam prutova*, narodna pripovijetka
- *Najlepša reč*, Mira Alečković
- *Stara baka*, Jovan Jovanović Zmaj
- *Medvedičin sin*, Branko Ćopić
- *Visibaba i razvigor*, Branko Ćopić
- *Šuma zove*, Momčilo Tešić
- *Zec na spavanju*, šaljiva narodna priča
- *Šargarepa*, Vladimir Andrić
- *Prolečno jutro u šumi*, Momčilo Tešić
- *Škola*, Dragan Lukić
- *Sveti Sava i mlad čovek*, Simeon Marinković
- *Žablja basna*, Ljubivoje Ršumović
- *Kad sam bio veliki*, Miroslav Antić
- *Zec i vozač*, Božidar Timotijević
- *Bik i zec*, narodna basna
- *Mali voz*, Grozdana Olujčić
- *Kad počne kiša da pada*, Stevan Raičković
- *Prgav momak*, Vlada Stojiljković
- *Konj i magare*, prema Dositeju Obradoviću
- *Patak i žabe*, Jovan Jovanović Zmaj
- *Daj mi krila jedan krug*, Vladimir Andrić
- *Materina maza*, Jovan Jovanović Zmaj
- *Sadi drvo*, Jovan Jovanović Zmaj
- *Sto vukova*, Grigor Vitez
- *Svetlost u kući*, narodna priča
- *Jelen*, Dobrica Erić
- *Maja kod zubara*, Stojanka Grozdanov-Davidović
- *Priča o malom prstu*, Dušan Radović

- izbor iz *Antologije srpske poezije za djecu* (priređio Dušan Radović)
- izbor iz enciklopedija i časopisa za djecu

Prijedlog tekstova za 3. razred osnovne škole

- *Moje selo*, Dobrica Erić
- *Ko gde stanuje*, Milan Mišić
- *Septembar*, Dušan Kostić
- *Medved i lisica*, narodna basna
- *Bajka o izvoru*, narodna bajka
- *Ljutito meče*, Branislav Crnčević
- *Magarac u lavljoj koži*, Dositej Obradović
- *Samoća*, Branko V. Radičević
- *Mačak otišao u hajduke*, Branko Ćopić
- *Marko Kraljević i beg Kostadin*, narodna pjesma
- *Pisak lokomotive*, Milenko Ratković
- *Tražim poštovanje*, Vladimir Andrić
- *Vetar i sunce*, narodna pripovijetka
- *Zima*, Dušan Vasiljev
- *Sveti Sava i seljak bez sreće*, narodna priča
- *Prvi sneg*, Vojislav Ilić
- *Čardak ni na nebu ni na zemlji*, srpska narodna bajka
- *Ljubavna pjesma*, Milovan Danojlić
- *Šta je najveće*, Miroslav Antić
- *Čudnovat svjetski putnik*, Branko Ćopić
- *Led se topi*, Aleksandar Popović
- *Prolećnica*, Jovan Jovanović Zmaj
- *Pesma o cvetu*, Branko Miljković
- *Zvezda rugalica*, Vesna Aleksić
- *Priča o Raku Krojaču*, Desanka Maksimović
- *Domovina se brani lepotom*, Ljubivoje Ršumović
- *Zebe plašljivice*, Desanka Maksimović
- *Vuk i jagnje*, narodna basna
- *Svijetu se ne može ugoditi*, narodna pripovijetka
- *Šta je otac*, Dragan Lukić
- *Cic*, Branko Radičević
- *Izokrenuta priča*, Branko Ćopić
- *Zečevi nisu najstrašljiviji*, srpska narodna pripovijetka
- *Dodir škole*, Slobodan Stanišić
- *Ženidba vrapca Podunavca*, šaljiva narodna pjesma
- *Jedna smešna pjesma*, Dušan Radović
- *Zašto on vežba*, Dušan Radović
- *Dvije seje brata ne imale*, narodna pjesma

- *Slavuj i sunce*, Dobrica Erić
- *Bajka o belom konju*, Stevan Raičković
- *Zamjena*, Branko Ćopić
- *U novom kaputu*, Jovan Jovanović Zmaj
- *Mali brata*, Jovan Jovanović Zmaj
- *Bašta sljezove boje*, Branko Ćopić
- *Marko Kraljević i vila*, narodna pjesma
- *Nikad dva dobra*, Jovanka Jorgačević
- **znanstveno-popularni i informativni tekstovi**
- **izbor iz knjiga, enciklopedija i časopisa za djecu**

Prijedlog tekstova za 4. razred osnovne škole

- *Drug drugu*, Dragan Lukić
- *Bosonogi i nebo*, Branislav Crnčević
- *Svitac pšeničar i vodeničar*, Dobrica Erić
- *Hajduci*, Branislav Nušić
- *Bajka o dečaku i Mesecu*, Branko V. Radičević
- *Nadžnjeva se momak i devojka*, narodna pjesma
- *Jesen*, Vojislav Ilić
- *Od pašnjaka do naučenjaka*, Mihajlo Pupin
- *Pozno jesenje jutro*, Isidora Sekulić
- *Kad smo bili deca*, Isidora Sekulić
- *Otac svira violinu*, Vesna Vidojević-Gajović
- *Zlatna ribica*, Duško Trifunović
- *Prva ljubav*, Branislav Nušić
- *Stefanovo drvo*, Svetlana Velmar-Janković
- *Mjesec i njegova baka*, Branko Ćopić
- *Pepeljuga*, srpska narodna bajka
- *Pepeljuga*, Aleksandar Popović
- *Junačka pesma*, Miroslav Antić
- *Ciganin hvali svoga konja*, Jovan Jovanović Zmaj
- *Stari Vujadin*, narodna pjesma
- *Zvezdane lutalice*, Grozdana Olujić
- *Violina*, Miroslav Demak
- *Teslin mačak*, Miodrag Novaković
- *Kroz vasionu i vekove*, Milutin Milanković
- *Trešnja u cvetu*, Milovan Danojlić
- *Mrav dobra srca*, Branislav Crnčević
- *Najbolje zadužbine*, narodna priča
- *Jetrvica adamsko koleno*, narodna pjesma
- *Jelenče*, narodna pjesma
- *Grad*, Janko Veselinović

- *Ima jedna Marija*, Dragomir Đorđević
- *Beli vuk*, Vojislav Carić
- *Aždaja svom čedu tepa*, Ljubivoje Ršumović
- *Zlatno jagnje*, Svetlana Velmar-Janković
- *Ropstvo Janković Stojana*, narodna pjesma
- *Zlatna jabuka i devet paunica*, srpska narodna bajka
- znanstveno-popularni i informativni tekstovi
- izbor iz knjiga, enciklopedija i časopisa za djecu

Prijedlozi tekstova za 5. razred osnovne škole

- *Vila zida grad*, narodna pjesma
- *Đački rastanak (odlomak)*, Branko Radičević
- *Pesma o pesmi*, Jovan Jovanović Zmaj
- *Zimsko jutro*, Vojislav Ilić
- *Domovina*, Dušan Vasiljev
- *Polje*, Jovan Dučić
- *Pokošena livada*, Desanka Maksimović
- *Leto na visoravni*, Stevan Raičković
- *Šašava pjesma*, Miroslav Antić
- *Vašar u Topoli*, Dobrica Erić
- *Sveti Savo*, narodna pjesma
- *Ženidba Dušanova*, narodna pjesma
- *Srpska djevojka*, narodna pjesma
- *Ero s onoga svijeta*, narodna pripovijetka
- *Pohod na mjesec*, Branko Ćopić
- *Međedović*, narodna pripovijetka
- *Djevojka cara nadmudrila*, narodna pripovijetka
- *Prva brazda*, Milovan Glišić
- *Čiča Jordan (odlomak)*, Stevan Sremac
- *Hajduci*, Branislav Nušić
- *Tvrđica (odlomak)*, Jovan Sterija Popović
- *Nije vjera tvrda u jačega*, narodna basna
- *Mostovi*, Ivo Andrić
- *Nebeska reka*, Grozdana Olujić
- *Dečak i pas*, Danilo Kiš
- *Kirija*, Branislav Nušić
- *Kapetan Džon Pipifoks*
- *Biberče*, Ljubiša Đokić
- *Šešir profesora Koste Vujića (odlomak)*
- *Hajduk na Dunavu*, Gradimir Stojković
- *obredne narodne kalendarske pjesme*
- *epske narodne pjesme starijih vremena (o Nemanjićima i Mrnjavčevićima)*

- narodne pitalice, zagonetke, poslovice
- narodne bajke, novele, šaljive priče i priče o životinjama
- znanstveno-popularni i informativni tekstovi
- *Moji izumi*, **Nikola Tesla**
- *Uspomene, doživljaji, saznanja (izbor)*, **Milutin Milanković**

Prijedlog tekstova za 6. razred osnovne škole

- *Čudesna sprava*, **Branko Ćopić**
- *Orlovi rano lete*, **Branko Ćopić**
- *Čudesni svitac*, **Dobrica Erić**
- *Sveti Sava*, **Vojislav Ilić**
- *Savin monolog*, **Desanka Maksimović**
- *Priča o svetom Savi*, **Matija Bečković**
- *Najopasnija zver prašume*, **Tibor Sekelj**
- *Aska i vuk*, **Ivo Andrić**
- *Sedefna ruža*, **Grozdana Olujić**
- *Kralj i čobanin*, **narodna pripovijetka**
- *Jablan*, **Petar Kočić**
- *svadbena narodna lirika*
- *narodne poslovice o znanju i mudrosti*
- *porodične narodne lirske pjesme*
- *epske narodne pjesme o Kosovskoj bitki*
- *Molitva*, **Milutin Bojić**
- *epske narodne pjesme o Marku Kraljeviću*
- *Hajduk Stanko*, **Janko Veselinović**
- *Nasleđe*, **Milan Rakić**
- *O poreklu*, **Desanka Maksimović**
- *Beli anđeo iz Mileševa*, **Vuk Milatović**
- *O, klasje moje*, **Aleksa Šantić**
- *Selo*, **Jovan Dučić**
- *Vodopadi Krke*, **Miloš Crnjanski**
- *Geografija*, **Branislav Nušić**

Prijedlog tekstova za 7. razred osnovne škole

- *Podne*, **Jovan Dučić**
- *Mrtvo more*, **Radoje Domanović**
- *Kašika*, **Antonije Isaković**
- *Glava šećera*, **Milovan Glišić**
- *Kaži mi, kaži (Đulići)*, **Jovan Jovanović Zmaj**
- *Svetli grobovi*, **Jovan Jovanović Zmaj**
- *Među svojima*, **Vladislav Petković Dis**

- *Krvava bajka*, **Desanka Maksimović**
- *Jabuka na drumu*, **Veljko Petrović**
- *Pokondirena tikva*, **Jovan Sterija Popović**
- *Na Gazimestanu*, **Milan Rakić**
- *Kanjoš Macedonović*, **Stefan Mitrov Ljubiša**
- *Život i priključenija*, **Dositej Obradović**
- *Priča o kmetu Simanu*, **Ivo Andrić**
- *Ivo Senković i aga od Ribnika*, **narodna epska pjesma**
- *Mali Radojica*, **narodna epska pjesma**
- *Pop Ćira i pop Spira*, **Stevan Sremac**
- *Narodni poslanik*, **Branislav Nušić**
- **izbor iz usmene književnosti srpskoga naroda**

Prijedlog tekstova za 8. razred osnovne škole

- *Srbija*, **Oskar Davičo**
- *Otažbina*, **Đura Jakšić**
- *Sve će to narod pozlatiti*, **Laza Lazarević**
- *Gorski vijenac (odlomak)*, **Petar Petrović Njegoš**
- *Jama*, **Ivan Goran Kovačić**
- *Očiju tvojih da nije*, **Vasko Popa**
- *Seobe I (odlomak)*, **Miloš Crnjanski**
- *Deobe (odlomak)*, **Dobrica Ćosić**
- *Kroz mećavu*, **Petar Kočić**
- *Dolap*, **Milan Rakić**
- *Uvela ruža*, **Borislav Stanković**
- *Prva brazda*, **Milovan Glišić**
- *Petrijin venac*, **Dragoslav Mihailović**
- *Ženidba Milića barjaktara*, **narodna pjesma**
- *Početak bune protiv dahija (odlomak)*, **narodna epska pjesma**
- *Nemušti jezik*, **narodna pripovijetka**
- *Sveti Sava i dva suparnika*, **narodna pripovijetka**
- *Sumnjivo lice*, **Branislav Nušić**
- *Doživljaji Nikolettine Bursaća*, **Branko Ćopić**
- **izbor iz suvremene srpske poezije i proze**
- **izbor iz usmene književnosti srpskoga naroda**

RAZRED	PREPORUČENE VRSTE TEKSTA PO RAZREDIMA (OSNOVNA ŠKOLA)
1.	<ul style="list-style-type: none"> • priča sa slikama, kratka pripovijetka, bajka, dječja pjesma, kratki igrokaz, zagonetka, narodne pjesme – uspavanke
2.	<ul style="list-style-type: none"> • priča sa slikama, kratka priča, • bajka, dječja pjesma, kratki igrokaz, zagonetka, poslovice, basna, narodne pjesme
3.	<ul style="list-style-type: none"> • priča, pripovijetka, bajka, basna, lirska pjesma, zagonetka, igrokaz
4.	<ul style="list-style-type: none"> • pjesma, priča, pripovijetka, bajka, basna, igrokaz, dječji roman
5.	<ul style="list-style-type: none"> • pjesma, bajka, basna, priča, anegdota, igrokaz, roman za djecu i mlade
6.	<ul style="list-style-type: none"> • pjesma, priča, pripovijetka, bajka, roman za djecu i mlade, usmena književnost, pjesme i priče suvremenih zavičajnih autora
7.	<ul style="list-style-type: none"> • pjesma, priča, pripovijetka, roman, autobiografija, dramski tekst
8.	<ul style="list-style-type: none"> • pjesma, priča, roman, predaja, komedija

**Srpski jezik i kultura
u osnovnim i srednjim školama
(Model C)**

Пред вама је предлог националнога курикулума наставног предмета Српски језик и култура по моделу Ц (SJK). Национални курикулуми наставних предмета део су система националних курикулумских докумената који је Оквиром националнога курикулума одређен као систем докумената којима се на националној нивоу исказују намере повезане са сврхом, циљевима, очекивањима, исходима, искуствима деце и младих особа, с организацијом васпитно-образовног процеса и с вредновањем.

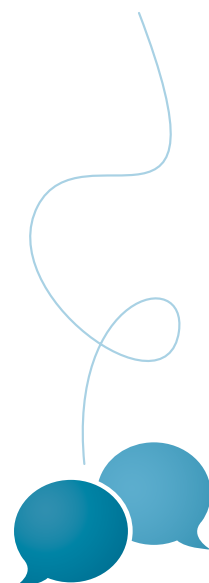
Сва национална курикулумска документа обликована су с идејом о детету и младој особи као средишњем учеснику васпитно-образовног процеса. Деци и младим особама, родитељима, васпитно-образовним радницима курикулумска документа јасно указују на васпитно-образовна очекивања и исходе које постављамо пред децу и младе особе. То су развојна и отворена документа које је могуће променити као одговор на потребе деце и младих особа, васпитно-образовних радника и установа, нових научних и технолошких сазнања и оних проистеклих из праксе. Националним курикулумима наставних предмета одређују се сврха, циљеви, структура, васпитно-образовни исходи и нивои њихове усвојености, учење и поучавање, повезаност с другим предметима, васпитно-образовним подручјима и међупредметним темама те вредновање усвојености васпитно-образовних исхода у предмету.

Домени/концепти у организацији предметнога курикулума чине структуру градива одређенога предмета и протежу се током целог периода поучавања предмета. Унутар сваког домена/концепта одређени су васпитно-образовни исходи.

Васпитно-образовни исходи представљају јасне и недвосмислене исказе о томе шта очекујемо од ученика у одређеном домену/концепту предмета на крају одређене године учења. Одређени су као пожељна знања, вештине и ставови који се напредовањем у васпитно-образовном систему усложњавају. Током година учења исходи чине заокружену, логичку целину учења и поучавања у одређеном предметном домену/концепту. Као целина током свих година учења и поучавања одређују укупна искуства учења у одређеноме предмету.

Сваки исход обликован је као целина која, уз формулацију исхода, укључује и разраду исхода, препоруке за његово остваривање и опис нивоа усвојености. Читање исхода стога, осим на саму формулацију исхода, мора да буде усмерено и на остале његове компоненте. Разрада исхода укључује прецизније одређење активности и садржаја у склопу појединог исхода или групе исхода. За све исходе одређени су нивои њихове усвојености.

У
В
О
Д

Описи нивоа усвојености прецизније одређују дубину и ширину свакога исхода и описују очекивана достигнућа ученика на крају одређене године учења чиме се олакшава планирање и спровођење вредновања. Осим разраде самих васпитно-образовних исхода, у већини курикулума наставних предмета наводе се и препоруке за њихово остваривање. Од ученика се очекује остваривање свих васпитно-образовних исхода.

Позната је изрека да „вредиш онолико колико језика говориш“. Ипак, колико год је данас, у свету који је постао глобално село, важно говорити барем један страни језик, никако не бисмо смели да занемаримо ни свој, матерњи језик. Језик је важан део културног, националног, али и личног идентитета. Тим језиком изговарамо прве речи, приче и песме, учимо да казујемо своје мисли, осећања и доживљаје, њиме говоримо наши родитељи и пријатељи. Матерњи језик стичемо, али увек га је потребно неговати.

Језик је жива снага с којом је везана не само култура него и само постојање једног народа. (Иво Андрић)

У непрестаној трци за временом и профитом, чему већи део човечанства данас робује, у ери глобализације, која поништава многе посебности народа и земаља замењујући их универзалним и помало безличним вредностима, многе културе се преплећу и развијају под утицајем других културних образаца. Ипак, свака од њих мора да задржи део своје аутентичности. Суштина духовнога развоја једног народа на најбољи начин се разуме проучавањем културне баштине и традиције.

Сврха и опис предмета Српски језик и култура

Српска национална мањина има богату традицију која је због сплета различитих историјских околности била суочена с бројним искушењима свог очувања. Због тога су многи обичаји током дугог периода изгубљени или потиснути. Данас, у измењеним околностима, унутар српског ентитета присутна је израженија тежња да се многи заборављени обичаји обнове и уткају у контекст савременог живота.

Предмет Српски језик и култура намењен је припадницима српске националне мањине и свима који желе да га уче. Омогућава деци која живе у вишекултурној и вишеетничкој заједници детаљније учење о завичају, култури и обичајима народа с тога подручја, а у циљу бољег разумевања себе и властитог идентитета те упознавања и поштовања других, што је од изузетне важности за изградњу међукултурног друштва.

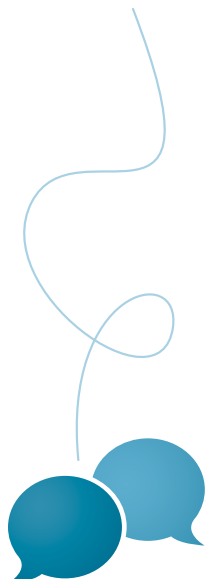
Подстиче ученике на лични развој и изражавање, делотворну комуникацију с другима у различитим животним ситуацијама те учествовање у бројним активностима (учење, друштвене и културно-уметничке активности итд.).

Учећи се поштовању других заједница у свом окружењу од најранијег узраста, деца се уче складном животу с другима. Сврха таквог приступа курикулуму предмета Српски језик и култура очување је и изградња националног и културног идентитета те обликовање зреле, одговорне, формиране особе позитивно оријентисане према друштву и култури. Да бисмо заиста могли да разумемо друге, пре свега морамо да познајемо и разумемо властиту културу и идентитет. Тако ћемо да подстакнемо и стално преиспитивање властитих ставова и погледа на свет, односно гледање из перспективе других и другачијих.

Језик и култура својствени су човеку. Језиком комуницирамо, изражавамо ставове и припадност те усвајамо нова знања. Култура је нематеријална категорија која носи обележја средине у којој живимо, њене историје, традиције, обичаја и веровања.

Осим језичких садржаја предмет укључује и стицање знања о Србији и њеној култури у ширем смислу (историји, културној и природној баштини, али и савременом животу) што ће да допринесе бољем разумевању властитог националног идентитета и развијању осећаја припадности. Веома је важно очувати властити културни идентитет који сваки народ и земљу чини јединственом и препознатљивом у свету.

Језик је хранитељ народа. Докле год живи језик, докле га љубимо и почитујемо, њим говоримо и пишемо, прочишћавамо, дотле живи и народ, може се међу собом разумети и умно саједињавати, не прелива се у други. (Вук Стефановић Караџић)

Б

Васпитно-образовни циљеви учења и поучавања предмета Српски језик и култура

Ученици:

1. комуницирају писаним и усменим изражавањем служећи се српским језиком и писмом
2. упознају, негују, чувају и промовишу културу као део националног и културног идентитета на делима српске књижевности, позоришне и филмске уметности те осталим уметничким остварењима, чиме доприносе различитости вишекултурне средине у којој живе
3. упознају, проучавају и чувају материјалну и нематеријалну баштину свог народа што доприноси изградњи личног идентитета
4. креативно се изражавају ликовним, музичким и књижевним стварањем, исказују свој доживљај уметничких дела чиме изграђују отворени дух за разумевање различитих култура и начина живота.

Домени у организацији предмета Српски језик и култура (Модел Ц)

Курикулум Српског језика и културе по моделу Ц подразумева учење о властитој култури које ствара темеље за неговање културне различитости. Важна одредница овога подручја јесте да и деца припадника већинског народа уче о мањинским културама као делу заједничке културне баштине. Унутар подручја развијају се вештине изражавања, критичког мишљења, креативности те споразумевања и међуљудског деловања. Језичком комуникацијом изражава се културно наслеђе и преноси култура живљења, размењују се идеје, мишљења и осећања те вредности, норме и обичаји српске заједнице.

Васпитни садржаји и њихово повезивање с образовним темама подупиру изградњу националног идентитета ученика. Учећи о својим коренима, ученици ће да науче да цене свој језик и народ уз познавање и поштовање туђих. Међукултурно образовање тежи развијању одрживог начина живота у вишекултурном друштву изградњом разумевања, узајамног поштовања те дијалога међу припадницима различитих култура. Домени *Говорим и пишем*, *Читам и стварам* те *То сам ја* захтевају познавање властите културе, преиспитивање дубоко укоренењених ставова, уверења, погледа на свет те развијају способност гледања из перспективе других и другачијих. Таква способност не развија се интуитивно, она се учи и стиче. Упознавање културе Срба и њихових обичаја, отварање комуникације, изградња односа с другима те развијање свести да је изградња заједнице у којој живимо једино могућа уз укључивање свих њених учесника, нужно је не само ради подстицања процеса успостављања поверења међу припадницима различитих етничких група, већ и као припрема за живот у вишекултурној Европи.

Избором предмета Српски језик и култура ученицима се пружа могућност да применом нових медија доживљај читања продубљују, деле и даље креативно развијају. Као активни учесници ученици бирају садржаје о којима желе да сазнају више (нпр. култура и обичаји у локалној заједници) и на тај начин стичу кључне квалификације, као што су компетенција читања, говора и медијска компетенција, које су изузетно значајне за активно учествовање у друштву. Новим методима повећава се интерес и мотивација ученика, остварује квалитетнија настава у којој ученици и учитељ стварају интерактиван и сараднички однос заснован на конструктивизму јер ученици сами стичу властито знање на темељу пређашњих искустава и властитих могућности.

Заборавити претке значи бити поток без извора, стабло без корена. Изрека упозорава на важност очувања и неговања баштине коју преносимо на ученике. Нематеријална културна баштина обухвата разне облике и појаве стваралаштва, а посебно језик, говор и усмену књижевност свих врста, фолклорно стваралаштво у подручју музике, плеса, предаје, игара, обреда и обичаја, као и друге традиционалне народне вредности, умења и радиности.

Традиционална култура непроценљив је део свеукупне културе свакога народа, вековима чувана и негована на истом месту на ком је и настала.

ОПИС ДОМЕНА

Говорим и пишем

Језик је најважније, свеопште употребљавано оруђе којим располажу језичке заједнице и сваки појединац посебно. Смисао његовог постојања јесте комуникација, стога треба да буде разумљив, устаљен. Српски књижевни језик није идентичан свакодневном говору.

Сврха домена Говорим и пишем јесте самостална вербална и писана комуникација на српском стандардном језику и ћириличком писму. Ученици се оспособљавају за успешно служење књижевним језику у различитим видовима његове писмене и усмене употребе и у различитим комуникацијским ситуацијама: говорник, слушалац, саговорник. Савладавањем основних законитости српског језика подстиче се љубав према матерњем језику, потреба његовог неговања и унапређења, као и разумевање важности књижевног језика за живот заједнице српске националне мањине, али и лични развој. Настава језика, савладавање ортоепском и ортографском нормом у функцији је оспособљавања ученика за правилну комуникацију на савременом српском језику. Ученик доживљава језик као низ могућности које му служе у изражавању. Своје знање човек традиционално преноси језику. Тако свака нова генерација прима знања о прошлим генерацијама, ствара свест о будућим. Језик традицијом ураста у друштво. Човек традицију учи.

Код ученика се изграђује језичка толеранција, обликује мишљење о говору мржње као негативној појави у друштву.

Читам и стварам

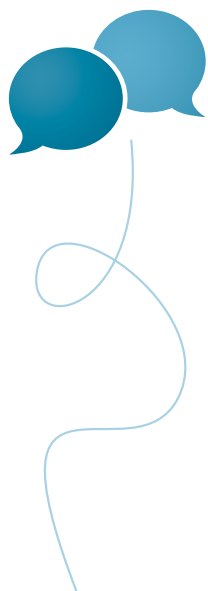
Домен Читам и стварам темељи се на књижевном тексту. Као стваралачка језичка делатност књижевност је саставни део свакодневног живота. Сврха овог домена јесте да се ученици упознају с књижевним стваралаштвом српских књижевника те да се подстиче стваралаштво на темељу властитог читалачког искуства.

Осим развијања читалачке сличности, сличности интерпретације и вредновања књижевног текста, циљ је и развој креативне вербалне и невербалне комуникације, критичког мишљења и стваралаштва. Усавршавањем технике читања и подстицањем позитивнога односа према читању ученици ће развијати разумевање, вредновање и тумачење различитих ауторских текстова српске националне књижевности, њихову интерпретацију те изражавање властитих ставова и размишљања. Читање текстова на матерњем језику, осим што обогаћује дух и вокабулар, позитивно утиче на став ученика према читању уопште. Упознавањем ученика с књижевним стваралаштвом српских књижевника развија се лични и национални културни идентитет што доприноси разумевању општекултурног наслеђа.

То сам ја

Сврха овог домена је да се ученику омогући упознавање обележја своје уже околине, места и завичаја у ком живи те Србије као државе. Учениково искуство полазиште је за избор садржаја и метода у креирању наставе. Активним учествовањем, стварањем и одговором на уметност ученик изражава своје ставове, критичко мишљење, искуства и осећања. Стиче сазнања о узроцима и последицама времена и простора на обичаје и начин живота, а проучавањем уметничких дела националне културе развија естетску зрелост и критичко размишљање. Ученик проучава, истражује, упознаје и описује историјске и важне личности, периоде и догађаје те упознаје географска обележја и природну разноликост Србије. Интегрисани приступ настави омогућава упознавање и прихватање себе као појединца с одређеним идентитетом у интеракцији с околином те развија спремност за изазове које доноси живот у вишекултурној заједници и Европи без граница. Духовне, моралне, уметничке и научне делатности неког друштва или периоде омогућавају ученицима прихватање и чување културних вредности и народних обичаја Срба у циљу разумевања и поштовања других култура. Изабране теме омогућавају развој целокупне особе и схватање појма живети различитости.

Васпитно-образовни ИСХОДИ

Васпитно-образовни исходи јасни су и недвосмислени искази очекивања од ученика у одређеном домену предмета Српски језик и култура у појединој години учења и поучавања.

Исходима се одговара на најважније питање у целом васпитно-образовном процесу: шта ученици знају, могу да учине и које ставове/вредности имају развијене у одређеном организационом подручју.

Исходи се одређују као знање, вештине, сличности, ставови/вредности које ученик стиче током свог школовања. Они исказују шта се од ученика очекује у одређеном предметном домену те појединој години поучавања предмета.

Васпитно-образовне исходе чине: формулација исхода, разрада исхода и нивои усвојености исхода. Део је исхода и препорука која садржи упутства за њихово остваривање.

Разрада васпитно-образовних исхода подразумева прецизније одређење активности и садржаја у склопу појединог исхода. Садржаји којима се остварују васпитно-образовни исходи из домена Читам и стварам већином су књижевна дела чији се списак налази иза таблице исхода.

Од ученика се очекује остваривање свих васпитно-образовних исхода, али на различитом нивоу усвојености.

Нивои усвојености васпитно-образовног исхода описно одређују ширину знања, дубину разумевања и степен развијености вештина и усвојености ставова у четири категорије (задовољавајући, добар, врло добар и изврстан). У овој документу налази се само ниво усвојености „добар”.

ОЗНАКА

ОБЈАШЊЕЊЕ ОЗНАКЕ

SJ OŠ Српски језик и култура, основна школа

SJ SŠ Српски језик и култура, средња школа

A. домен *Говорим и пишем*

B. домен *Читам и стварам*

C. домен *То сам ја*

A.1. домен *Говорим и пишем*, први разред

A.1.1. домен *Говорим и пишем*, први разред, први исход

ГОВОРИМ И ПИШЕМ (А)

ИСХОДИ

РАЗРАДА ИСХОДА

SJK OŠ A.1.1.

Ученик изговара гласове, речи и реченице на темељу слушаног текста, разговара служећи се фондом речи примерено узрасту.

- правилно изговара гласове, гласовне скупове, речи и реченице
- примењује основне принципе вођења разговора: започиње разговор, учествује у њему, пажљиво слуша саговорника
- поштује правила пристојног обраћања
- укратко образлаже своју идеју или предлог
- разликује говорне карактеристике учитеља, родитеља, пријатеља

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- изговара гласове, речи, реченице према моделу;
- започиње разговор, пита и одговара на питања према властитим потребама; изражава потребе, мисли, осећања поштујући основне принципе вођења разговора

SJK OŠ A.1.2.

Ученик говори једноставне текстове у складу с језичким развојем и искуством.

- препричава текст, илустративницу, позоришну представу (луткарску), анимирани филм, радио или ТВ емисију...
- прича стваран доживљај и догађај из маште
- описује на темељу посматрања особе, предмете, биљке, животиње из непосредног окружења (уочава, открива, упоређује...)
- познаје значење речи којима се служи у свакодневној комуникацији и школским текстовима
- служи се антонимима

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- говори једноставне текстове у складу с властитим искуством

SJK OŠ A.1.3.

Ученик пише кратак текст поштујући правописну норму.

- пише велика штампана ћириличка слова
- преписује реченице, краће текстове са задатком
- самостално саставља кратак дескриптивни текст: описује (износи битна обележја) предмет или биће на темељу посматрања или сећања
- попуњава једноставне формуларе личним подацима
- самостално пише честитку и кратку поруку
- поштује правописну норму
- разликује и самостално ствара реченице различите по комуниколошкој функцији, правилно употребљава интерпункцијске знакове

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- пише речи и обликује кратке реченице користећи штампана ћириличка слова

НАПОМЕНА

Савлађивање ћириличких штампаних слова може да буде одгођено за други разред на темељу учитељеве процене.

ЧИТАМ И СТВАРАМ (В)

ИСХОДИ

РАЗРАДА ИСХОДА

SJK OŠ B.1.1.

Ученик разуме прочитани књижевни/некњижевни текст.

- изражава своја запажања, мисли и осећања након слушања/читања текста и повезује их с властитим искуством
- казује о чему текст говори и препознаје књижевне врсте према облику у складу с језичким развојем и узрастом
- износи мишљење о поступцима ликова те их упоређује с властитим поступцима и поступцима особа које га окружују

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- изражава своје мисли и осећања након читања текста; усмено одговара на питања о садржају текста и описује ситуације из свакодневног живота сличне онима у тексту

SJK OŠ B.1.2.

Ученик чита песме и краће текстове прилагођено текстуалној ситуацији и интонацији стандардног српског језика.

- бира од понуђених књижевних/некњижевних текстова и чита их с разумевањем према властитом интересу
- овладава интонацијом стандардног српског језика
- прилагођава читање текстуалној ситуацији
- препознаје екавски и ијекавски облик речи у изабраном тексту

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- бира међу понуђеним текстовима и чита текстове према властитом интересу; овладава интонацијом стандардног српског језика и прилагођава читање текстуалној ситуацији

SJK OŠ B.1.3.

Ученик се стваралачки изражава према властитом интересу и/или сличностима.

- изражава се цртежом и покретом према властитом интересу и/или сличностима
- саставља властити компаративни речник у који уноси речи на српском и хрватском стандардном језику, али и речи завичајног говора (ако постоје)
- упоређује свој речник с речником осталих ученика ради богаћења властитог вокабулара

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- сличности те према томе бира учествовање у драматизацији текстова и извођењу краћих скечева; илуструје текст

ТО САМ ЈА (С)

ИСХОДИ

РАЗРАДА ИСХОДА

SJK OŠ C.1.1.

Ученик упознаје традицију и обичаје своје породице и српског народа.

- говори о себи и својој породици
- говори о значајним породичним прославама празника (Васкрс, зимски обичаји, Божић, национални празници)

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ **ДОБАР**

- препознаје своју улогу и посебност, улогу и посебност других те интересе и вредности заједнице којој припада и доприноси

SJK OŠ C.1.2.

Ученик упознаје звучне примере музичких игара, напева, дечјих песама.

- самостално или у групи изводи традиционалне музичке форме, бројалице, напеве, народне игре и дечје песме
- разликује традиционалну и модерну музику

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ **ДОБАР**

- слухом опажа музичко-изражајне елементе и препознаје композицију; музички пример изводи самостално и/или у групи

SJK OŠ C.1.3.

Ученик се ликовно изражава на задату тему.

- препознаје ликовне елементе српске народне традиције завичаја те их ликовно интерпретира различитим техникама
- користећи се различитим техникама, израђује тематске украсе

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ **ДОБАР**

- ученик препознаје различите облике уметничког изражавања; изражава се ликовним језиком уносећи креативне елементе у израз

ГОВОРИМ И ПИШЕМ (А)

ИСХОДИ

РАЗРАДА ИСХОДА

SJK OŠ A.2.1.

Ученик говори и разговара о темама из свакодневног живота, изражава мисли и осећања поштујући принципе вођења разговора.

- разговара поштујући принципе вођења разговора: започиње разговор, учествује, слуша саговорника, окончава разговор
- поштује правила пристојног обраћања
- у кратким цртама износи своју идеју, тврдњу, објашњава је
- уочава разлике између завичајног говора и језика којим се служи у настави српског језика и културе
- правилно интонира реченице различите по комуниколошкој функцији, потврдне или одричне
- служи се деминутивима, аугментативима, речима супротнога значења, речима истога значења

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- разговара о темама из свакодневног живота у складу с властитим искуством и поштујући принципе вођења разговора

SJK OŠ A.2.2.

Ученик говори кратке текстове једноставних структура у складу с темом.

- препричава краћи приповедачки или информативни текст, позоришну представу, анимирани филм, ТВ или радио емисију на темељу упутства, издваја важне или занимљиве детаље
- својим речима према плану описује предмет на основу непосредног посматрања
- описује лик према плану описа
- прича на задату тему

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- обликује и говори кратке текстове једноставних структура у складу с темом

SJK OŠ A.2.3.

Ученик пише писаним ћириличким словима реченице и кратке текстове поштујући правописну норму.

- пише писаним ћириличким словима
- гради нове речи
- пише кратке реченице једноставне структуре
- самостално пише кратак дескриптивни текст: описује предмет или лик на основу непосредног посматрања према плану описа
- самостално пише поруку, честитку, позивницу, разгледницу
- пише краћу причу на темељу задатих речи
- поштује правописну норму
- саставља и пише реченице различите по комуниколошкој функцији, потврдном или одричном облику

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- обликује и пише једноставне реченице и/или кратке текстове писаним ћириличким словима; примењује правописну норму примерено степену језичког развоја

НАПОМЕНА

Ученик ће писати писаним словима ћирилице само ако је савладао штампана ћириличка слова у претходном разреду.

ЧИТАМ И СТВАРАМ (В)

ИСХОДИ

РАЗРАДА ИСХОДА

SJK OŠ B.2.1.

Ученик чита с
разумевањем
књижевни/
некњижевни текст.

- изражава своја запажања, мисли и осећања након слушања/читања текста и повезује их с властитим искуством
- бира текстове међу понуђеним и чита их с разумевањем према властитом интересу
- препознаје интонацију стандардног српског језика
- препознаје екавски и ијекавски облик речи у изабраном тексту

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- изражава своја запажања о прочитаном тексту, повезује ситуације из свакодневног живота сличне онима у тексту

SJK OŠ B.2.2.

Ученик се
стваралачки
изражава према
властитом интересу
и/или сличностима.

- изражава се на завичајном говору
- драматизује краће текстове и припрема се за извођење на стандардном српском језику према властитом интересу и/или сличностима
- изражава се покретом
- користи се језичким вештинама и активним речником примерено развојном узрасту
- разликује стандардни српски језик и завичајни језик у усменом и писменом изражавању
- саставља властити компаративни речник у који уноси речи на српском и хрватском стандардном језику, али и речи завичајног говора (ако постоје)
- упоређује свој речник с речником осталих ученика ради богаћења властитог вокабулара

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- исказује своје интересе и/или сличности те према томе бира учествовање у драматизацији текстова и извођењу краћих скичева; илуструје текст

ТО САМ ЈА (С)

ИСХОДИ

РАЗРАДА ИСХОДА

SJK OŠ C.2.1.

Ученик изграђује свој културни и национални идентитет.

- препознаје обележја традиције свог народа или краја у ком живи
- интерпретира дечје песме и игре
- изводи дечју песму, народну игру или плес уз музичку пратњу
- разликује традиционалне инструменте
- препознаје елементе фолклорног ентеријера
- препознаје елементе традиционалне кухиње
- посећује и активно учествује у школским и ваншколским културним манифестацијама (Свети Сава, Бранкови дани, Дан матерњег језика...)
- негује обичаје (Божић, Васкрс, обичајне игре и песме, упознаје православне манастире

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- изводи мелодијске и ритамске целине, уважава музичко-изражајне делове; препознаје музички пример; описује културне догађаје и издваја догађаје који су му занимљиви

SJK OŠ C.2.2.

Ученик уочава и користи се појединим изворима и информацијама из своје околине изражавајући се о њима на креативан начин и служећи се различитим техникама.

- користећи различите ликовне технике, илуструје причу, песму или књигу, изражава властити доживљај теме
- израђује и обликује украсне и функционалне предмете од природних материјала

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- користи ликовне материјале и примењује поступке

ГОВОРИМ И ПИШЕМ (А)

ИСХОДИ

РАЗРАДА ИСХОДА

SJK OŠ A.3.1.

Ученик говори и разговара у складу са задатом или изабраном темом, изражава своје мисли, потребе, осећања поштујући принципе вођења разговора.

- пристојно разговара
- прилагођава интонацију приликом изговарања речи, реченица, исказа, тврдњи
- разликује дијалог од монолога
- током разговора о некој теми износи своје тврдње, мишљења, идеје, образлаже их, слуша саговорнике и уважава њихово мишљење
- одређује значење непознатих речи и фразеологизама на темељу ситуације и контекста у ком су употребљени
- разликује завичајни говор од стандардног српског језика којим се служи на настави српског језика и културе те завичајни замењује стандардним

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- разговара о задатој теми и/или слободно изабраној теми; изражава своје потребе, мисли и осећања поштујући принципе вођења разговора

SJK OŠ A.3.2.

Ученик говори кратке текстове једноставних структура, разликује уводни, централни и завршни део говореног текста.

- сажето препричава приповедачке текстове, позоришне представе за децу, игране филмове изnoseћи кључне елементе и следећи ток догађаја
- препричава информативне текстове
- описује лик: изглед, понашање
- описује природу на темељу непосредног посматрања
- слуша и процењује говор у ТВ и радио емисијама за децу
- приповеда на задату тему или слободно изабрани догађај, јасно структурира причу
- сажето извештава о прошлом догађају (излет, посета библиотеци...)
- користи се синонимијом да би избегао понављање

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- говори кратке текстове једноставних структура; обликује уводни, централни и завршни део

SJK OŠ A.3.3.

Ученик вођеним писањем обликује текстове једноставних структура о задатој или слободно изабраној теми те примењује правописну норму у складу са степеном језичког развоја.

- пише писана ћириличка слова
- примењује усвојену правописну норму
- пише јасним и тачно обликованим реченицама, обликује разноврсне синтактичке конструкције
- пише вођеним писањем према композицијском плану
- пише кратак приповедачки текст о задатој или самостално изабраној теми, јасно структурира текст
- саставља дескриптивни текст: опис лика (изглед, понашање, карактер), опис природе; јасно структурира текст
- обликује вест или обавештење о неком догађају
- самостално пише писмо, адресира га
- служи се речима у основном и фигуративном значењу

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- пише кратке текстове једноставних структура о задатој или слободно изабраној теми; графички структурира текст поштујући правописну норму примерено степену језичког развоја

ЧИТАМ И СТВАРАМ (В)

ИСХОДИ

РАЗРАДА ИСХОДА

SJK OŠ B.3.1.

Ученик чита с
разумевањем
књижевни/
некњижевни текст.

- исказује и објашњава своја запажања, мисли и осећања након слушања/читања текста те повезује садржај и тему с властитим искуством
- бира књижевне и некњижевне текстове међу понуђеним и чита их с разумевањем према властитом интересу
- служи се основним елементима добре дикције стандардног српског језика те прилагођава читање текстуалној ситуацији

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ **ДОБАР**

- исказује своје мисли и запажања о прочитаном тексту те повезује садржај и тему с властитим искуством; одговара на питања о тексту; овладава елементима добре дикције стандардног српског језика

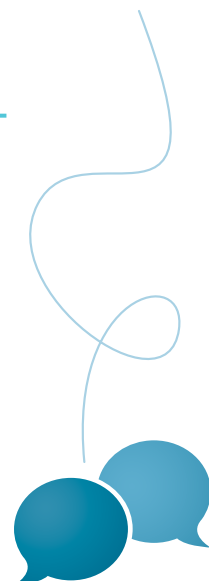
SJK OŠ B.3.2.

Ученик се
стваралачки
изражава према
властитом интересу
и/или сличностима.

- изражава се на завичајном говору
- драматизује текстове и припрема се за извођење на стандардном српском језику према властитом интересу и/или сличностима
- изражава се покретом и цртежом
- користи се језичким вештинама и активним речником стандардног српског језика и завичајног говора
- пише краће саставе на стандардном српском језику
- проширује свој компаративни речник у који уноси речи на српском и хрватском стандардном језику, али и на завичајном говору (ако постоје)
- користи се својим речником према потреби
- упоређује свој речник с речником осталих ученика ради богаћења властитог вокабулара

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ **ДОБАР**

- исказује своје интересе и/или сличности те према томе бира учествовање у драматизацији текстова и извођењу краћих скечева; илуструје текст и црта стрип на основу прочитаног текста; пише краће саставе на српском језику

ТО САМ ЈА (С)

ИСХОДИ

РАЗРАДА ИСХОДА

SJK OŠ C.3.1.

Ученик уочава различитост особа, њихову важност и важност очувања завичајне, односно националне баштине.

- демонстрира народне обичаје током прославе празника
- израђује и излаже свој рад (плакат, презентацију, илустрацију, ликовни рад, практични рад и слично)

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ **ДОБАР**

- описује улогу и утицај специфичности завичаја те даје пример утицаја појединца на очување баштине

SJK OŠ C.3.2.

Ученик се с прихватањем односи према уметности, култури и културној баштини.

- илуструје и ликовно обликује приче и легенде
- израђује елементе домаће радиности
- препознаје име композитора и назив композиције
- изводи музички напев

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ **ДОБАР**

- обликује ликовно решење на тему приче или легенде; израђује елементе домаће радиности; препознаје композицију те изводи музички напев или игру

ГОВОРИМ И ПИШЕМ (А)

ИСХОДИ

РАЗРАДА ИСХОДА

SJK OŠ A.4.1.

Ученик разговара и расправља о задатој или слободно изабраној теми поштујући принципе вођења разговора.

- разликује српски књижевни језик (стандардни књижевни језик којим се говори у школи, којим су написане књиге, новине) од завичајног говора
- учествује у спонтаној расправи и исказује своје идеје, запажања
- завичајни говор замењује српским књижевним језиком
- језички израз прилагођава комуниколошкој функцији (формално/неформално)
- циљано и са сврхом разговара поштујући усвојене принципе вођења разговора
- износи и образлаже идеју, брани став, објашњава тврдњу примерено узрасту уважавајући саговорника и поштујући право на различит став
- објашњава и примењује различита значења речи (вишезначност) и израза у говорним ситуацијама

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- разговара и/или расправља о задатој или слободно изабраној теми поштујући принципе вођења разговора

SJK OŠ A.4.2.

Ученик говори кратке текстове једноставних структура усклађене са сврхом говорења.

- разликује различите сврхе говорења: представљање, захвале, честитања, извињења, предлоге
- сажето препричава приповедачке и информативне текстове, позоришне представе за децу, игране филмове
- поштује хронолошки редослед догађаја издвајајући кључне догађаје и информације
- описује предмете, ликове, појаве и односе међу њима
- приповеда на задату тему или по властитом избору, држи се теме, јасно структурира казивање, правилно интонира реченицу, добро распоређујући основну и додатне информације
- самостално излаже на темељу задатог истраживања
- слуша и процењује говор у ТВ и радио емисијама за децу
- одређује значење непознатих речи и фразеологизама на основу контекста у ком се користе
- служи се речима и изразима у основном и пренесеном значењу

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- говори кратке текстове једноставних структура у складу са сврхом говорења

SJK OŠ A.4.3.

Ученик пише вођеним писањем текстове једноставне структуре у складу са сврхом те примењује правописну норму примерено степену језичког развоја.

- пише писана ћириличка слова
- примењује усвојену правописну норму
- пише пуним и јасним реченицама, варира језички израз (ред речи у реченици, врсте и дужину реченице)
- саставља опис сложенијих односа међу стварима, бићима, појавама јасно структуришући текст
- пише приповедачки текст према плану и самостално изабраној теми јасно распоређујући садржај (увод, заплет, расплет) и одломке
- на темељу самосталног или истраживања у групи саставља кратак излагачки текст
- извештава о себи, пише кратак аутобиографски текст
- прилагођава језички и стилски израз типу текста

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ **ДОБАР**

- пише кратке текстове једноставних структура у складу са сврхом и примаоцем
-

ЧИТАМ И СТВАРАМ (В)

ИСХОДИ

SJK OŠ B.4.1.

Ученик чита с разумевањем књижевни/ некњижевни текст.

РАЗРАДА ИСХОДА

- исказује и објашњава своја запажања, мисли и осећања након слушања/читања текста те повезује садржај, тему и мотиве текста с властитим искуством
- бира текстове за развијање читалачких навика и чита их с разумевањем према властитом интересу
- објашњава разлоге властитог избора књига за читање и изражава свој став о прочитаном те препоручује књиге за читање
- чита и казује различите врсте текстова поштујући основне елементе добре дикције стандардног српског језика

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ **ДОБАР**

- исказује и објашњава своје мисли и запажања о прочитаном тексту и повезује садржај, тему и мотиве с властитим искуством; бира текстове за читање према интересу те објашњава разлоге властитог избора
-

SJK OŠ B.4.2.

Ученик се стваралачки изражава према властитом интересу и/или сличностима.

- служи се завичајним говором у усменом и писменом изражавању
- драматизује текстове према властитом интересу и/или сличностима
- изражава се покретом
- користи се језичким вештинама и активним речником српског језика и завичајног говора примерено узрасту
- пише краће песме и саставе на стандардном српском језику
- сакупља властите радове у радну мапу пратећи властити напредак
- проширује свој компаративни речник у који уноси речи на српском и хрватском стандардном језику, али и на завичајном говору (ако постоје)
- упоређује свој речник с речником осталих ученика ради богаћења властитог вокабулара
- разликује некњижевне речи од језичког стандарда

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- исказује своје интересе и/или сличности те према томе бира учествовање у драматизацији текстова и извођењу краћих скечева; илуструје текст и црта стрип; пише краће саставе и песме на српском језику

ТО САМ ЈА (С)**ИСХОДИ****SJK OŠ C.4.1.**

Ученик одређује положај Србије на географској карти.

РАЗРАДА ИСХОДА

- описује облик границе и државне симболе Републике Хрватске и Републике Србије (химна, застава, грб) – именује и показује на географској карти најважније културно-историјске споменике
- именује, упоређује карактеристике свог завичаја с неким рељефима у Србији

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- користи се различитим изворима информација; објашњава положај Републике Хрватске и Републике Србије; налази се на географској карти

SJK OŠ C.4.2.

Ученик развија став о очувању завичајне баштине те свест о националној припадности.

- разговара и износи ставове о припадању неком народу
- изводи химну и интерпретира песме повезане с празницима
- описује најважније народне обичаје и најпознатије особе
- издваја важније догађаје из завичајне историје
- именује заштићена подручја свог завичаја
- ликовно обликује рад на задату тему користећи се разним техникама и материјалима

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- описује важна достигнућа знаменитих Срба, организацију Републике Хрватске и Републике Србије те њихова национална обележја; препознаје и изводи музичко-изражајне елементе композиције; обликује ликовни рад на задату тему

ГОВОРИМ И ПИШЕМ (А)

ИСХОДИ

РАЗРАДА ИСХОДА

SJK OŠ A.5.1.

Ученик разговара и расправља о задатој или изабраној теми.

- расправља, излаже идеју и брани став
- служи се речима у основном и пренесеном значењу
- у разговору/излагању служи се речима из компаративног речника
- служи се синонимима
- поштује правила комуникацијског бонтона
- уочава важност језика за очување идентитета

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- разговара о свакодневним догађајима и својим интересима и примењује вештине активног слушања те поштује правила комуникацијског бонтона

SJK OŠ A.5.2.

Ученик пише текстове једноставније структуре у складу са сврхом те примењује правописну норму примерено степену језичког развоја.

- примењује усвојену правописну норму
- пише текст према плану писања
- саставља опис према задатој теми (особа, простор)
- издваја наслов, држи се теме
- пише писмо (службено, лично)

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- пише текстове поштујући правописну норму

ЧИТАМ И СТВАРАМ (В)

ИСХОДИ

РАЗРАДА ИСХОДА

SJK OŠ B.5.1.

Ученик расуђује о књижевном/ некњижевном тексту на темељу искуства о свету око себе.

- образлаже властити непосредни доживљај књижевног/ некњижевног текста и повезује га са светом око себе
- уочава и објашњава идеје и проблематику у вези са прочитаним текстом
- упоређује властито мишљење о тексту с мишљењима других

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ **ДОБАР**

- описује властити доживљај текста, повезује га са светом око себе и упоређује га с мишљењима других ученика

SJK OŠ B.5.2.

Ученик се стваралачки изражава према властитом интересу и/или сличностима.

- истражује и изражава се о теми која му је блиска служећи се завичајним говором
- драматизује текстове на стандардном српском језику према властитом интересу, креира сценографију
- изражава се покретом и плесом
- служи се језичким вештинама и активним речником српског језика и завичајног говора у писању краћих песама и састава
- допуњава свој компаративни речник у који уноси речи на српском и хрватском стандардном језику, али и на завичајном говору (ако постоје)
- упоређује свој речник с речником осталих ученика ради богаћења властитог вокабулара
- разликује некњижевне речи од језичког стандарда препознајући их као једнако вредне иако функционално другачије

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ **ДОБАР**

- исказује своје интересе и/или сличности те према томе бира учествовање у драматизацији текстова и извођењу краћих скечева; илуструје текст и црта стрип; пише краће саставе и песме на српском језику

ТО САМ ЈА (С)

ИСХОДИ

РАЗРАДА ИСХОДА

SJK OŠ C.5.1.

Ученик истражује различите културне факторе властитог идентитета и негује позитиван однос према српској културној баштини те према другим културама.

- сакупља текстове, приче, легенде, илустративни материјал и слично из различитих извора те ствара мапе и збирке сакупљеног материјала
- од сакупљеног материјала бира теме из историје Срба (праисторијски и антички период на простору данашње Србије и Хрватске, налазишта и локалитети на подручју Србије и Хрватске те досељавање Словена) које представља у облику малих пројеката

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ **ДОБАР**

- повезује сакупљене информације, описује илустративни материјал те спроводи властити мали пројекат; на темељу сакупљеног материјала доноси закључке о своме идентитету

SJK OŠ C.5.2.

Ученик истражује и упоређује различита обележја географског простора Србије.

- претражује различите изворе и сакупља информације о главном граду и регијама
- описује положај и начин живота појединих друштвених група

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ **ДОБАР**

- описује положај Србије и Хрватске; издваја и показује на географској карти природно-географске и управне регије Србије

SJK OŠ C.5.3.

Ученик упознаје уметничка и традиционална дела музичке и ликовне уметности.

- препознаје и разликује звучне карактеристике фолклорне музике
- израђује плакат/презентацију и излаже о музичком или ликовном уметнику те износи своје мишљење
- упознаје елементе народних ношњи Срба

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ **ДОБАР**

- препознаје контекст у ком се изводи/изводила традиционална музика, разликује вокалну и инструменталну традицију, препознаје карактеристичне инструменте по изгледу и обележју тона;
- препознаје дело ликовне уметности

ГОВОРИМ И ПИШЕМ (А)

ИСХОДИ

РАЗРАДА ИСХОДА

SJK OŠ A.6.1.

Ученик обликује и говори текстове једноставних приповедачких и дескриптивних структура у складу с темом и према смерницама.

- разликује различите сврхе говорења: личне, образовне и јавне
- сажето препричава
- описује, приповеда, извештава с различитих тачака гледишта
- поштује хронолошки редослед догађаја издвајајући кључне догађаје и информације
- описује предмете, ликове, појаве и односе међу њима
- приповеда на задату тему или по властитом избору
- држи се теме
- одређује значење непознатих речи и фразеологизама на основу контекста у ком се користе
- служи се речима и изразима у основном и пренесеном значењу

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- обликује и говори кратке текстове једноставних структура у складу са сврхом говорења

SJK OŠ A.6.2.

Ученик пише текстове једноставних приповедачких и дескриптивних структура у складу с темом и према смерницама.

- пише дескриптивни текст (субјективан и објективан)
- пише јасним, пуним, тачно обликованим реченицама
- јасно структурира текст (уводни, централни и завршни део)
- примењује правописну норму
- служи се фондом речи с обзиром на узраст
- пише обавештење о школским догађајима
- пише краће извештаје о школским догађајима

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- обликује и пише текстове примењујући правописну норму

ЧИТАМ И СТВАРАМ (В)

ИСХОДИ

РАЗРАДА ИСХОДА

SJK OŠ B.6.1.

Ученик исказује доживљај књижевног текста / самостално изабраног књижевног текста.

- повезује и образлаже властита искуства и ставове те их упоређује с онима у књижевном/некњижевном тексту
- образлаже значење изабраног књижевног/некњижевног текста и повезује га с властитим искуством
- препоручује текст другим ученицима

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ **ДОБАР**

- исказује доживљај текста, повезује и образлаже властита искуства и ставове те их упоређује с онима у тексту; уочава сврху текста; образлаже разлоге властитог избора текста

SJK OŠ B.6.2.

Ученик се стваралачки изражава према властитом интересу и/или сличностима.

- драматизује текстове и креира сценографију
- користи се језичким вештинама и активним речником српског језика примерено узрасту
- пише краће песме и саставе на стандардном српском језику
- допуњава свој компаративни речник у који уноси речи на српском и хрватском стандардном језику, али и завичајног говора (ако постоје)
- упоређује свој речник с речником осталих ученика ради богаћења властитог вокабулара
- разликује некњижевне речи од језичког стандарда препознајући да су једнако вредне

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ **ДОБАР**

- исказује своје интересе и/или сличности те према томе бира учествовање у драматизацији текстова, креирању сценографије и извођењу краћих скечева; илуструје текст и црта стрип; пише краће песме и саставе на српском језику

ТО САМ ЈА (С)

ИСХОДИ

РАЗРАДА ИСХОДА

SJK OŠ C.6.1.

Ученик уочава и описује природно-географска и друштвено-географска обележја Србије.

- описује одређену историјску личност, износи своје спознаје те тумачи разлоге њене важности данас
- спроводи ученичке пројекат о занимљивостима Србије
- упоређује и описује географска обележја Србије
- анализира податке сакупљене истраживањем на задату историјску тему (стварање првих српских држава, хришћанство, српски цареви)
- излаже свој рад о историјским и географским обележјима Србије

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ **ДОБАР**

- бира историјску или географску тему, описује историјски развој српске државе и важност појединих историјских личности; свој рад излаже самостално или у групи

SJK OŠ C.6.2.

Ученик истражује дела културне баштине и традиције у обликовању културе српског народа.

- описује карактеристике појединог музичког дела и износи свој утисак и мишљење
- посматра, истражује и описује ликовна остварења српске културне баштине
- израђује макету манастира
- излаже рад о изабраном делу те износи мишљење о његовим одликама

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ **ДОБАР**

- препознаје дела српске културне баштине те уочава основне карактеристике

ГОВОРИМ И ПИШЕМ (А)

ИСХОДИ

РАЗРАДА ИСХОДА

SJK OŠ A.7.1.

Ученик обликује и говори текстове сложених приповедачких и дескриптивних структура у складу с темом и према плану те образлаже властито мишљење.

- разговара на задату тему
- држи се теме и основне идеје коју поткрепљује одговарајућим детаљима
- излаже став и брани идеју
- представља свој рад (презентацију)
- користи се примереном интонацијом и невербалном комуникацијом
- поштује правила комуникацијског бонтона

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- обликује и говори текстове сложених приповедачких и дескриптивних структура у складу с темом и према плану писања; образлаже властито мишљење

SJK OŠ A.7.2.

Ученик пише текстове сложених приповедачких и дескриптивних структура у складу с темом и према плану писања.

- пише текст према плану писања
- користи се сложенијим реченичним структурама
- пише јасним и пуним реченицама
- служи се фондом речи примерено узрасту
- поштује правописна правила и норму
- исправља свој текст, критички чита написано, поправља текст и исправља грешке
- пише портрет, вест, приказ, интервју

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- обликује и пише текстове сложених приповедачких и дескриптивних структура у складу с темом и планом писања

ЧИТАМ И СТВАРАМ (В)

ИСХОДИ

РАЗРАДА ИСХОДА

SJK OŠ B.7.1.

Ученик тумачи књижевни/некњижевни текст на темељу властитог читалачког искуства.

- тумачи књижевни/некњижевни текст на темељу властитог читалачког искуства примењујући књижевнотеоретска знања
- објашњава утицај текста на стварање мишљења о себи и другима
- образлаже властити избор књижевних и некњижевних текстова за читање и примењује знања с обзиром на тематику, ликове и начин излагања
- заступа властито мишљење и поштује мишљења других

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- тумачи текст и открива његово значење с обзиром на жанровска обележја и властито читалачко искуство; објашњава утицај текста на стварање мишљења о себи и другима; објашњава властити избор текста с обзиром на тематику и ликове

SJK OŠ B.7.2.

Ученик се стваралачки изражава према властитом интересу и/или сличностима.

- драматизује текстове и припрема се за извођење на стандардном српском језику, креира сценографију
- изражава се покретом према властитом интересу подстакнут различитим искуствима и доживљајима
- служи се говорним вредностима и активним речником српског стандардног језика и завичајног говора
- пише песме и саставе на стандардном српском језику
- допуњава свој компаративни речник у који уноси речи на српском и хрватском стандардном језику, али и на завичајном говору (ако постоје)
- критички упоређује

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- исказује своје интересе и/или сличности те према томе бира учествовање у драматизацији текстова, креирању сценографије и извођењу краћих скечева; илуструје текст и црта стрип; пише песме и саставе на српском језику

ТО САМ ЈА (С)

ИСХОДИ

РАЗРАДА ИСХОДА

SJK OŠ C.7.1.

Ученик изграђује позитиван став о важности наслеђа и властитог идентитета као српског, европског грађанина и грађанина света исказујући поштовање према другима и другачијима.

- расправља о важности идентитета за народ
- израђује туристичке карте појединих регија Србије и Хрватске у којима живе Срби
- посматра и описује архитектуру и значење културно-историјских споменика Србије и Хрватске у подручјима у којима живе Срби
- издваја, описује и повезује историјске периоде у развоју Србије као државе (Србија од 16. до 18. века, Србија од 18. до 20. века, српски устанци)
- описује важне битке у историји Србије
- издваја и описује важност српских великана (глумци, научници, спортисти)

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- описује разноликост културног наслеђа и важност очувања националне културе;
- наводи и повезује историјске периоде у развоју Србије, наводи примере културно-историјских споменика у Србији и хрватским подручјима у којима живе Срби те описује њихове карактеристике

SJK OŠ C.7.2.

Ученик упознаје и истражује примере уметничке музике и ликовне уметности.

- слуша изабране примере класичне музике, инструменталних дела и филмске музике те уочава њихове карактеристике
- креира и представља рад о изабраном музичком делу, именује музичке примере и композиторе
- посматра ликовна достигнућа значајних уметника, одређује период у ком су настала те уочава главне карактеристике

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- упоређује класичну, традиционалну и популарну музику према извођачком саставу, примени и контексту; препознаје ликовна дела значајних уметника и периоде у којима су настала

ГОВОРИМ И ПИШЕМ (А)

ИСХОДИ	РАЗРАДА ИСХОДА
<p>SJK OŠ A.8.1.</p> <p>Ученик обликује и говори текстове сложених приповедачких и дескриптивних структура те једноставних дебатних структура у складу с темом и према смерницама.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • обликује и говори текст у складу са сврхом говорења • обликује и говори текстове сложених дескриптивних и приповедачких структура те једноставних дебатних структура према смерницама • образлаже властито мишљење и стајалиште о различитим темама у складу с узрастом и властитим искуством те га процењује с обзиром на туђе ставове и мишљења • пише коментар, осврт <p>ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР</p> <ul style="list-style-type: none"> • обликује и говори текстове сложених дескриптивних и приповедачких структура те једноставних дебатних структура и износи властито мишљење и став у складу с темом
<p>SJK OŠ A.8.2.</p> <p>Ученик пише текстове слободних дескриптивних и приповедачких структура.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • планира садржај текста постављајући концепт и одређује главни циљ и подциљеве • бира и организује главне идеје у садржајно јасне и граматички тачне реченице обликујући их у одломке • ствара сложеније реченичке структуре • попуњава формални образац с основним подацима о себи • пише у складу с правописном нормом <p>ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР</p> <ul style="list-style-type: none"> • обликује и пише текстове сложених дескриптивних и приповедачких структура у складу с темом и правописном нормом

ЧИТАМ И СТВАРАМ (В)

ИСХОДИ	РАЗРАДА ИСХОДА
<p>SJK OŠ B.8.1.</p> <p>Ученик вреднује књижевни/некњижевни текст и повезује га с властитим искуством.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • упоређује проблематику књижевног/некњижевног текста с властитим искуством • објашњава однос доживљеног искуства и искуства стеченог читањем текстова • тумачи властите ставове о тексту • образлаже разлоге властитог избора текстова • размишља о сврси текста, обележјима припадајућег жанра и аутора <p>ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР</p> <ul style="list-style-type: none"> • објашњава однос доживљеног искуства и искуства стеченог читањем текста; расуђује текст и образлаже властите ставове; образлаже властити избор текста и описује његову улогу у складу с властитим искуством

SJK OŠ B.8.2.

Ученик се стваралачки изражава према властитом интересу и/или сличностима.

- драматизује текстове и креира сценографију
- изражава се покретом и плесом према властитом интересу подстакнут различитим искуствима и доживљајима
- служи се говорним вредностима и активним речником српског језика и завичајног говора примерено узрасту
- пише песме и саставе на стандардном српском језику
- допуњује и свој компаративни речник у који уноси реч на српском и хрватском језику, али и на завичајном говору (ако постоји)
- критички упоређује свој речник с речником осталих ученика ради богаћења властитог вокабулара
- разликује некњижевне речи од језичког стандарда са свешћу да се ради о једнако вредним речима

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- исказује своје интересе и/или сличности те према томе бира учествовање у драматизацији текстова, креирању сценографије и извођењу краћих скечева; илуструје текст и црта стрип; пише песме и саставе на српском језику

ТО САМ ЈА (С)**ИСХОДИ****РАЗРАДА ИСХОДА****SJK OŠ C.8.1.**

Ученик препознаје и описује националне и културне мотиве који су му познати из свакодневног живота, традиције, уметности и медија.

- упознаје и истражује достигнућа у подручјима науке, уметности, технике, културе и спорта Срба
- одређује и описује карактеристике класичне музике, опере те савремене музике и именује неколико представника
- препознаје музички пример и наводи аутора
- упознаје и истражује историјске периоде Србије те израђује презентацију на изабрану тему (Србија у доба 1. и 2. светског рата, модерно доба, Срби у Хрватској)
- израђује туристичку карту Србије са свим обележјима и природним богатствима

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- описује национални симбол (у виду особе, уметничког, научног, културног, спортског достигнућа, посебности или природне лепоте и слично) те израђује и излаже презентацију

SJK OŠ C.8.2.

Ученик упоређује карактеристике своје националне културе с осталим културама на подручју Европе.

- израђује рад у ком одговара на питања: Којим вредностима тежим? Шта могу да научим од других? Како доприносим напретку заједнице? Како други утичу на мене? Како ја утичем на друге?
- описује државно уређење Србије и њен положај и улогу у Европи

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- описује улогу и положај Србије у Европи те износи своје мишљење о важности неговања и очувања властитог националног идентитета; доноси закључке о важности толеранције и уважавања других и другачијих

РАЗРЕД ПРАВОПИСНИХ ПРАВИЛА ЗА ОСНОВНУ ШКОЛУ

1.

- пише прву реч у реченици великим словом
- пише великим словом властита имена и презимена људи и имена насеља или места која су му позната
- пише реченични знак на крају реченице

2.

- у писању раставља речи на слоге на крају реда
- препознаје и користи правописни знак цртица код растављања речи на слоге на крају реда
- пише велико почетно слово: почетак реченице, имена, презимена, надимке, називе улица, тргова и насељених места у ближем окружењу, имена установа с којима се ученик свакодневно сусреће
- пише реченичне знакове на крају реченице
- правилно пише негације (речце не и ни)
- правилно пише речцу ли у упитним реченицама

3.

- раставља речи на слоге на крају реда
- препознаје и користи правописни знак цртица
- употребљава ознаке за мерне јединице
- пише велико слово: називе улица, тргова, насељених места, вода и гора у завичају, небеских тела
- примењује правила писања вишечланих имена с којима ученик долази у додир
- пише две тачке и запету у набрајању

4.

- раставља речи на слоге на крају реда
- препознаје и користи правописни знак цртица
- употребљава ознаке за мерне јединице
- пише велико слово: називи улица, тргова, насељених места, географских назива у завичају, небеских тела
- примењује правило писања вишечланих имена с којима ученик долази у додир
- пише две тачке и запету у набрајању
- правилно пише скраћенице вишечланих назива
- разликује управни и неуправни говор у писму; правилно користи две тачке, црту и наводнике у писању управног говора
- правилно пише присвојне придеве изведене од властитих имена
- пише ознаке за мерне јединице

РАЗРЕД ПРАВОПИСНИХ ПРАВИЛА ЗА ОСНОВНУ ШКОЛУ

5.

- пише у складу с граматичком нормом предлоге *с/са, к/ка* испред прототипних и честих речи које почињу сугласником или сугласничким групама *с, ш, з, ж, к, пс, кс* и личном заменицом
 - пише у складу с правописном нормом: пише прототипне и честе речи у којима су гласови *ч, ћ, ц, њ*, двоглас *ие* (речи у којима је проведена гласовна промена); пише велико и мало слово у прототипним и честим придевима на *-ски, -шки, -чки, -ев, -ов, -ин*; пише велико слово у изразима/именима која садрже једну или више речи (географски називи у ближем окружењу); пише запету одвајајући узвик од остатка реченице
-

6.

- тачно пише облике у футуру првом, потенцијалу, перфекту и аористу
 - пише у складу с правописном нормом: пише прототипне и честе речи у којима су гласови *ч, ћ, ц, њ*, двоглас *ие* (изведенице); пише велико слово у изразима/именима која садрже једну или више речи (географски називи у ширем окружењу); пише правописне знакове ради правилног читања и разумевања текста; пише правописне знакове растављајући текст на реченице и реченичке делове
-

7.

- пише у складу с правописном нормом: пише прототипне и честе речи у којима су гласови *ч, ћ, ц, њ*, двоглас *ие* (позајмљенице, туђице); пише велико слово у изразима/именима која садрже једну или више речи (празници, културне, уметничке, политичке, научне и друге друштвене приредбе); пише запету ради одвајања независних делова реченице (дозивање, узвик) и у набрајању речи и реченица; пише прототипне и честе скраћенице
-

8.

- пише у складу с правописном нормом: пише прототипне и честе речи у којима су гласови *ч, ћ, ц, њ*, двоглас *ие* (неологизми); пише велико слово у изразима/именима која садрже једну или више речи (установе, друштва, покрети, периоди, историјски догађаји); пише запету у независно сложеним и зависно сложеним реченицама; пише честе речи из страних језика; правилно пише у вертикалном набрајању
-

Средња школа

Домен *To sam ja* оствариваће се кроз заједничке исходе од 1. до 4. разреда средње школе јер се у време глобализације знања циљеви поучавања мењају. Немогуће је очекивати акумулацију знања које се свакодневно експоненцијално повећава. Код ученика вреди развијати радозналост за промене у околини, подстицати их на истраживање уочене појаве и извођење закључака на основу посматраног. Такође је врло важно упућивати ученике на претрагу информација из различитих извора знања, подстицати критичко размишљање о информацијама које су доступне и саветовати коришћење информатичке технологије као средства информисања. Активности ученика, начини и методи рада те достигнућа усклађују се с узрастом ученика.

РАЗРАДА ИСХОДА – 3 часа

1. РАЗРЕД

ГОВОРИМ И ПИШЕМ (А)

ИСХОДИ

РАЗРАДА ИСХОДА

SJK SŠ A.1.1.

Ученик доживљава књижевни језик као средство уметничког изражавања.

- истражује књижевни језик и аргументује у чему се све огледа његово нормирање или стандардизација
- упоређује нестандартне и стандардне језичке варијанте
- смешта развој књижевног језика код Срба у друштвени, историјски и културни контекст
- записује речи те тако саставља свој компаративни речник

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- истражује, упоређује, анализира и аргументује специфичности књижевног језика те препознаје и записује речи које се разликују

SJK SŠ A.1.2.

Ученик пише, обликује и говори дескриптивне и приповедачке текстове.

- одређује тему, облик, намену и сврху говорења у слободно изабраној теми
- обликује тезе, концепт и логички структуриран текст према обележјима изабране врсте текста
- с разумевањем се служи речима у складу с темом у обликовању говорених текстова

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- обликује и говори дескриптивне и приповедачке текстове и усклађује говорење са сврхом и комуникацијском ситуацијом

ЧИТАМ И СТВАРАМ (В)

ИСХОДИ

РАЗРАДА ИСХОДА

SJK SŠ B.1.1.

Ученик интерпретира књижевни текст средњовековне и народне српске књижевности.

Ученик упознаје средњовековну и народну српску књижевност.

Ученик интерпретира књижевни текст и повезује га с тематским, жанровским и стилским обележјима.

- интерпретира књижевни текст средњовековне и народне српске књижевности и повезује интерпретацију с тематским, жанровским, композиционим и стилским обележјима
- чита, доживљава и тумачи књижевни текст
- примењује раније стечене основне књижевнотеоретске појмове потребне за интерпретацију књижевног текста
- упоређује уметничку интерпретацију стварности и историјске чињенице

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- интерпретира књижевни текст и препознаје његова тематска, жанровска, композициона и стилска обележја

SJK SŠ B.1.2.

Ученик самостално бира књижевни текст за читање.

- самостално бира (међу више понуђених књижевних текстова) књижевни текст за читање
- води дневник читања
- организује клуб читалаца те другима даје предлоге и сугестије за читање
- коментарише своје ставове, интересе и навике повезане с прочитаним
- наводи основне одлике стилског периода прочитаног књижевног текста
- изражава своје мишљење о прочитаном тексту
- образлаже своје разумевање текста

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- самостално бира и чита књижевне текстове те води дневник читања и расправља о тексту; изражава своје ставове о прочитаном

ИСХОДИ

РАЗРАДА ИСХОДА

SJK SŠ B.1.3.

Ученик истражује распрострањеност српских дијалеката (на географском подручју Републике Србије и Републике Хрватске).

- истражује распрострањеност српских дијалеката, сакупља материјале из различитих извора

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- истражује, саставља и описује распрострањеност српског језика на дијалектолошкој мапи и уочава говорну разноликост српског језика на дијалектолошкој мапи

ТО САМ ЈА (1. – 4.R) (C)

ИСХОДИ

РАЗРАДА ИСХОДА

SJK SŠ C.1. – 4.1.

Ученик се активно укључује у упознавање различитих заједница и култура те освешћује вишекултурност.

- израђује интервју/упитник/анкету/ портфолио с темама: процеси глобализације, развој друштва, миграције становништва, развој архитектуре, уметност као израз идентитета, интеркултурализам, разноликости у мом завичају, дискриминација, народни обичаји, знаменити Срби

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- користећи се различитим изворима информација, бира теме о којима ствара мапу, збирку, портфолио и слично; учествује у дебати и расправи у групи; износи своје мишљење о изабраној теми

SJK SŠ C.1. – 4.2.

Ученик ствара и дизајнира мрежну страницу, школски лист/блог/колумну или сценско дело о теми повезаној с националним мањинама.

- самостално припрема и обликује властите радове у којима долази до изражаја креативност, иновативност, оригиналност, стваралачко и критичко мишљење (школски лист, колумна, блог, видео, кратки филм, телевизијска емисија, представа и слично)

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- међу понуђеним бира тему те обликује рад служећи се различитим материјалима, техникама и веб алатима

ИСХОДИ

SJK SŠ C.1. – 4.3.

Ученик истражује и обogaћује свој идентитет новим димензијама упоређујући и вреднујући односе: локално – глобално, традиционално – модерно, модерно – постмодерно, већинско – мањинско, духовно – материјално, српски идентитет – вишекултурност.

РАЗРАДА ИСХОДА

- подстиче развој толеранције, објашњава настанак и развој предрасуда
- креира пројекат на тему људских и мањинских права применљив у његовој околини
- објашњава појам културног идентитета на властитом примеру

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ **ДОБАР**

- наводи уставна и законска права националних мањина; наводи проблеме с којима се сусрећу припадници националних мањина; наводи начине и поступке интеграције националних мањина

ГОВОРИМ И ПИШЕМ (А)

ИСХОДИ	РАЗРАДА ИСХОДА
<p>SJK SŠ A.2.1.</p> <p>Ученик истражује почетак стандардизације српског језика.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • објашњава и процењује важност рада Вука Караџића за српски језик и културу • анализира однос ћирилице и латинице и њихову употребу код Срба • износи основне чињенице о почетку стандардизације књижевног језика и правописа код Срба у првој половини 19. века • записује речи те тако саставља свој компаративни речник <p>ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР</p> <ul style="list-style-type: none"> • истражује и тумачи основне чињенице о почетку стандардизације књижевног језика и правописа код Срба те препознаје, записује и објашњава речи које се разликују
<p>SJK SŠ A.2.2.</p> <p>Ученик пише, обликује и говори излагачке текстове и усклађује говор с комуникацијском ситуацијом, сврхом и слушаоцима.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • бира тему о којој ће да пише, излаже, говори • припрема и обликује властите радове на завичајном говору или дијалекту • саставља једноставнији говорени или писмени текст који је логичан, добро структуриран и стилски усклађен • с разумевањем употребљава речи у складу с темом и слушаоцима у обликовању писмених и говорних текстова • исказује стечену вештину говорења • говори пред аудиторијумом о темама из подручја језика, књижевности, културе <p>ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР</p> <ul style="list-style-type: none"> • обликује и говори излагачке текстове и усклађује говор са сврхом и комуникацијском ситуацијом

ЧИТАМ И СТВАРАМ (В)

ИСХОДИ

РАЗРАДА ИСХОДА

SJK SŠ B.2.1.

Ученик истражује и објашњава друштвено-историјски и културни контекст књижевног текста.

- истражује и објашњава друштвено-историјски и културни контекст текстова из 18. и прве половине 19. века
- препознаје, оцењује и упоређује вредности барока, класицизма и просветитељства
- наводи основне одлике стилских периода српске књижевности и повезује их с прочитаним књижевним текстовима

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- објашњава друштвено-историјски и културни контекст и његов утицај на значење књижевног текста

SJK SŠ B.2.2.

Ученик изражава своје мишљење и образлаже свој критички став о књижевном тексту на темељу читалачког искуства.

- критички чита, образлаже и вреднује књижевни текст
- образлаже своје разумевање текста
- исказује своје мишљење о оном о чему текст говори
- аргументује свој критички став о књижевном тексту
- примењује више метода, гледишта и компаративни приступ у тумачењу књижевног текста
- изражава свој емоционални, естетски и сазнајни доживљај књижевног текста

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- образлаже своје разумевање текста те исказује своје мишљење и запажање о тексту

ГОВОРИМ И ПИШЕМ (А)

ИСХОДИ РАЗРАДА ИСХОДА

SJK SŠ A.3.1.

Ученик расправља о задатој теми.

- ученик уз помоћ професора организује дебату на задату тему
- организује тимове, истражује задату тему, пише аргументе на задату тему
- расправља у складу са задатом темом и образлаже своје мишљење
- служи се стандардним језиком, тачно изговара гласове, речи, акценте
- примењује правила комуникацијског бонтона

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- припрема се према задатим упутствима и расправља ради уверавања саговорника у своје ставове и идеје те их процењује у складу с комуникацијском ситуацијом и комуникацијским бонтоном

SJK SŠ A.3.2.

Ученик објашњава разлоге настајања или застаревања речи.

- препознаје и образлаже језичке и ванјезичке разлоге настајања или застаревања речи
- разликује архаизме, историзме и неологизме на примерима
- упознаје речнике српског језика и уме да се њима служи
- записује речи и тако саставља свој компаративни речник

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- образлаже језичке и ванјезичке разлоге настајања и застаревања речи; бира речи у складу с контекстом те препознаје и записује речи које се разликују

ЧИТАМ И СТВАРАМ (В)

ИСХОДИ

РАЗРАДА ИСХОДА

SJK SŠ B.3.1.

Ученик објашњава утицај друштвено-историјског и културног контекста на примеру књижевног текста.

- истражује и интерпретира друштвено-историјски и културни контекст текстова романтизма, реализма и модерне
- препознаје, процењује и развија став према поетикама романтизма, реализма и модерне, упоређује их и објашњава разлику на темељу властитог читалачког искуства
- наводи основне одлике стилских периода српске књижевности и повезује их с прочитаним књижевним текстовима

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ **ДОБАР**

- објашњава друштвено-историјски и културни контекст и његов утицај на значење књижевног текста

SJK SŠ B.3.2.

Ученик се стваралачки изражава према властитом интересу подстакнут различитим искуствима.

- драматизује краће текстове
- поставља сценографију
- на темељу читалачког искуства изражава креативност
- припрема и обликује властите радове у којима до изражаја долази иновативност, оригиналност и стваралачко мишљење
- пише краћи синопсис
- припрема сценске и драмске игре

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ **ДОБАР**

- исказује своје интересе и/или сличности те према томе бира учествовање у драматизацији текстова, креирању сценографије и извођењу краћих скичева

ГОВОРИМ И ПИШЕМ (А)

ИСХОДИ

РАЗРАДА ИСХОДА

SJK SŠ A.4.1.

Ученик расправља о слободно изабраној теми.

- ученици самостално организују дебату на слободно изабрану тему
- организује расправу и договор око избора тема
- организује тимове, припрема се, пише аргументе на изабрану тему
- расправља у складу с изабраном темом и образлаже своје мишљење
- запажа, упоређује и тумачи битне, потребне, занимљиве и корисне информације и идеје
- примењује технике активног слушања саговорника
- тачно се служи стручном лексиком у складу с темом разговора
- служи се стандардним језиком, тачно изговара гласове, речи, акценте
- примењује правила комуникацијског бонтона

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- припрема се према задатим упутствима и расправља ради уверавања саговорника у своје ставове и идеје те их процењује у складу с комуникацијском ситуацијом и комуникацијским бонтоном

SJK SŠ A.4.2.

Ученик обликује и пише дебатне текстове.

- ученик обликује и пише дебатне текстове и примењује правописна правила и обележја функционалног стила
- пише коментар, критику, молбу, жалбу, захтев, пријаву, прилоге, извештаје с одржаних такмичења, саставља записник, саставља пословни животопис
- записује речи и тако саставља свој компаративни речник

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- обликује и пише дебатне текстове и примењује правописна правила и обележја функционалног стила у складу са сврхом текста; препознаје и записује речи које се разликују

ЧИТАМ И СТВАРАМ (В)

ИСХОДИ

РАЗРАДА ИСХОДА

SJK SŠ B.4.1.

Ученик процењује, упоређује, критички тумачи проблеме и идеје у књижевним текстовима.

- процењује, упоређује, критички тумачи проблеме и идеје у књижевним текстовима авангардне и савремене књижевности
- влада књижевном терминологијом и примењује је у тумачењу и вредновању књижевних текстова
- процењује да ли је књижевни текст добро структуриран, да ли су идеје изложене прецизно и јасно

ИСХОД НА НИВОУ УСВОЈЕНОСТИ ДОБАР

- процењује и упоређује проблеме и идеје у књижевном тексту и влада књижевном терминологијом

Повезаност

наставног предмета Српски језик и култура (Модел Ц) с осталим подручјима, међупредметним темама и осталим наставним предметима

Савлађивање српског језика као матерњег, као језика националне мањине или као другог језика, темељ је за учење током целог живота.

Језик као основно средство изражавања и комуникације ученицима служи као посредник ка наставним садржајима и садржајима међупредметних тема, стога он директно утиче на успешност усвајања наставних садржаја.

Предмет Српски језик и култура део је језичко-комуникацијског подручја и подразумева развој знања о себи и другима, одговорног понашања према говорницима других језика и припадницима других култура, уважавање различитих вредности, уверења и понашања и свест о неопходности сузбијања свих врста стереотипа, предрасуда, дискриминације. Ученици стичу знање на стандардном српском језику, развијају читалачке интересе, литерарне способности и способност критичког приступа. То подручје је најважније зато што је језик подлога свим осталим подручјима.

Усвајањем васпитно-образовних исхода наставног предмета Српски језик и култура ученик развија комуникацијску компетенцију како би се оснажио за суочавање с новим животним ситуацијама и како би као активан и информисан грађанин одговорно деловао у јавном животу локалне, националне, европске и глобалне заједнице негујући суживот у различитости. Тиме се остварује и веза с друштвено-хуманистичким подручјем. Учењем о историји српског народа даје се допринос разумевању процеса који су обликовали људски род до данас, процеса који утичу на обликовање личних и колективних идентитета, развој вештина разматрања контекста, сагледавања догађаја из различитих перспектива.

Повезаност с уметничким подручјем остварује се кроз исходе ликовне и музичке културе и уметности. Тим садржајима ученици богате и оплемењују слику о себи и свету, развијају креативност као начин размишљања и деловања. Код ученика се негују индивидуалне сличности, потреба за ликовним изражавањем, служе се традиционалним ликовним поступцима и материјалима као и савременим визуелним медијима.

Учење о музици, као саставном делу свих светских култура, важно је у обликовању генеричких компетенција ученика. Активним учествовањем у музичком животу своје средине, мањинске заједнице доприносиће очувању, преношењу, обнављању и ширењу културног наслеђа, тумачиће поруку коју носи музика, изражавати осећања и ставове.

У домену То сам ја, видљива је повезаност с наставним садржајима предмета Природа и друштво и Географија, што Српски језик и културу повезује с природњачким подручјем. Посматрањем и учењем о природи подстиче се одговорно понашање према природи и заједници, развија се свест о очувању околине, природне баштине и простора, усвајају се називи на српском језику. Географским описмењавањем код ученика се развија социјална осетљивост као и осетљивост за очување природне разноликости и подстиче солидарност. Проучавање географских обележја завичаја и Републике Србије доприноси доживљавању простора као основе националног идентитета.

У предмет Српски језик и култура интегрисане су међупредметне теме: Грађанско васпитање и образовање, Лични и социјални развој, Употреба информационе и комуникацијске технологије.

Развијањем одговорности, друштвеног и властитог идентитета, толеранције, уважавањем различитости, усвајањем знања о људским правима, дужностима и одговорностима, предмет је повезан с Грађанским васпитањем и образовањем.

Веза с међупредметном темом Лични и социјални развој остварује се прихватањем одговорности, учествовањем у јавним наступима, сарадњом с другима, управљањем властитим емоцијама и понашањем, развијањем емпатије, уважавања и прихватања различитости.

У сврху тражења информација, дељења и објављивања садржаја, задовољавања културних потреба комуникацијска технологија омогућава различита искуства учења, доприноси развијању одговорности и властитог интегритета.

Учење и поучавање предмета Српски језик (Модел Ц)

Да би се постигли описани циљеви наставног предмета Српски језик и култура (модел Ц), важно је осмислити садржајно примерена и ученику занимљива, отворена и интегрисана методичка сценарија учења и поучавања с различитим активностима које подстичу интерес, дају конкретан смисао ономе што се учи и омогућавају ученику примену у стварним животним ситуацијама.

Исправно осмишљен методички сценарио учења и поучавања укључује различите активности попут откривања игром, играња улога, решавања проблема, израде пројеката, израде визуелних приказа, причања прича, играња дидактичких игара, посета и сл. Ученик активно укључен у процес учења, у учионици или ван ње, тражи одговоре на различита питања, размењује информације, представља резултате и тако развија истраживачке, комуникацијске и социјалне вештине, али и ставове и вредности важне за свеукупан развој личности и личног идентитета.

Због свега наведеног, у курикулуму наставног предмета Српски језик и култура (модел Ц) посебна пажња посвећена је емпиријском учењу и истраживачком приступу интегрисаном у процес поучавања и учења у свим концептима.

Стратегије учења, методи и облици учења и поучавања повезују се с исходима домена Говорим и пишем, Читам и стварам и То сам ја.

У првом разреду наставе српског говора с елементима националне културе није заступљено писмено изражавање јер српски нараштај похађа наставу на хрватском језику и прво усваја латинично писмо. Након обраде латиничнога писма у другом разреду почиње се с писменим изражавањем. Учење српског говора с елементима националне културе у првome и другome разреду треба да се одвија путем игре и ученику мора да представља задовољство, а не обвезу јер су деца у овом узрасту способна да верно репродукују оно што чују.

Настава мора бити организована тако да сваком ученику буду омогућене што чешће вербалне активности јер само на тај начин може да се продуктивно савлада говор. У реализацији тих задатака учитељ мора да мотивише ученике максимално користећи се одговарајућим аудиовизуелним наставним средствима, илустрацијама, филмом, сликама, фотографијама, ТВ емисијама. Учитељ мора да подстиче ученике да се и они ангажују у сакупљању наставних средстава повезаних с темом која се обрађује (разгледнице, илустрације).

Упознавање елемената националне културе Срба углавном се остварује упознавањем и приближавањем дела традиционалне књижевности, обичаја и традиције. Приликом обраде елемената националне културе треба да се поштују принцип постепености да би усвајање знања и информација ученицима било олакшано.

Учитељ подржава и подстиче ученике да традиционалне мотиве искористе у креирању нових естетских решења у изради свакодневних употребних и украсних предмета. Очекује се побољшање конверзације и вештине презентовања, повећање интереса за проблеме заједнице и отварање према свету и вишекултурности.

Улога учитеља јесте да омогући свеукупан развој сваког ученика поштовањем његовог интегритета и идентитета уз стварање безбедног и подстицајног окружења.

Учитељева одговорност јесте да организује и води васпитно-образовни процес који укључује различите методе и облике рада, технике поучавања и стилове учења те да ученику понуди избор садржаја. Учитељ мотивише ученика да повезује своје искуство с новим информацијама те да развија компетенције, вештине, знања и поставља темеље целоживотног учења. Учитељ пружа ученику бројне могућности за практичан рад, критичко и креативно мишљење, решавање проблема, развој комуникацијских вештина, ставова и вредности.

Учитељ мора да пружи ученицима емоционалну, социјалну и интелектуалну подршку, а однос између њега и ученика мора да буде сараднички и флексибилан с јасно одређеним правилима рада, понашања и међусобног уважавања.

Важна улога учитеља је и праћење, вредновање и оцењивање. Учитељ мора да пружи потпуну и правовремену информацију о успешности учења и напретку ученика у циљу његовог усмеравања у том процесу, али и као подстицај и охрабрење да би се повећало самопоштовање и успешност као важан предуслов индивидуалног напретка. Ради остваривања потенцијала свакога ученика индивидуализација поучавања изузетно је важна јер ученици васпитно-образовне исходе савлађују различитим темпом, имају различите могућности, интересе и сличности те нивое предзнања.

Неки исходи могу да се остваре радом на пројектима, у ванучионичким активностима, у сарадњи са школским библиотекарером у библиотеци и установама у окружењу те применом приступа учењу откривањем (истраживачко учење, дебатне групе, пројектни рад). Пројекат може да укључује самостално или вођено истраживање различитих материјала и информација, употребу различитих комуникацијских технологија, предавање уживо из градова које ученици упознају и истражују (Скајп, вебинар, конференцијска веза и слично). Искуствено учење нуди учитељу могућност употребе практичних радова и приказа традиције, обичаја, домаће радиности, традиционалне кухиње у свакодневном животу. На тај начин могу да се стварају збирке сликовног материјала, куварице, албуми фотографија, збирке игара и обичаја.

Ученицима треба понудити могућност примене различитих компјутерских програма, игара и апликација које подстичу креативност и креативно стваралаштво из уметничког подручја те развој креативне интелигенције при чему могу да примене своје знање.

Примена информационо-комуникацијске технологије може да послужи за подстицање и активније укључивање ученика у пројекат и саму наставу, а тиме и развој вештина и стратегија учења. У остваривању исхода ликовног подручја пожељно је да се користе природни материјали и еколошки моменат у смислу рециклирања различитих материјала.

У учење и поучавање укључено је да учитељ одређује број књижевних текстова према броју часова у недељи и према доступности текстова, водећи рачуна о жанровској заступљености текстова (поезија, проза, драма), разноликој тематској заступљености повезујући их с интересима ученика и његовом животном стварношћу. Ученик чита најмање једно дело годишње према властитом избору. Препоручује се избор више кратких књижевних текстова примерених узрасту ученика. Уз избор дела српских аутора у вишим разредима препоручује се и упознавање ученика с делима завичајних аутора и завичајне народне књижевности ради упознавања богатства и разноврсности књижевног стваралаштва свог завичаја те мотивације у стваралачком изражавању ученика. У стваралачком изражавању ученика и стварању властитог компаративног речника остваривање исхода се прати, али не подлеже вредновању.

За повезивање предмета са свакодневним животом примењује се учениково искуство, изворна стварност и све што можемо да употребимо као материјал или извор знања из учениковог окружења. Уз изворну стварност и уџбенике, служе се и интернетом, енциклопедијама, дечјим часописима, актуелним информацијама из медија, сарадњом с разним особама, установама и другим.

Окружење у ком се одвија процес учења побуђује занимање ученика, одржава мотивисаност за учење и подстиче на активност. Различита окружења, у учионици и ван учионице, доприносе богатству искуства и успешности учења. Искуство првог активног учења дете стиче у непосредном окружењу и с онима који живе у њему – у својој породици у којој би требали да се поставе темељи за учење. Учење откривањем основ је за разумевање виших апстрактних појмова.

Информационо-комуникацијска технологија омогућава нам и повезаност с ученицима или стручњацима у другим местима и различитим деловима државе и/или Европе. Позитивно и подстицајно окружење за учење остварује се и међусобним поверењем и уважавањем учесника у процесу учења, договарањем правила и узајамним помагањем. Осећај сигурности код ученика подстиче активност и квалитетније резултате рада.

Одређивање времена потребног за реализацију појединих исхода део је аутономије учитеља и зависи од потенцијала разредног одељења као целине те о интересима, сличностима и вештинама ученика да усвоје прописана знања и развију вештине за поједини разред који самостално израђује сваки учитељ.

Учитељ има слободу да примени различите начине организације рада и учења као што је рад у пару, групни рад, мале истраживачке групе, сарадничко учење уз комбиновање и груписање ученика како би што боље искористио потенцијале свих у разреду и осигурао успех свакога ученика и развој његове личности.

Међувршњачким учењем и поучавањем ученик стиче и примењује знања и вештине, развија социјалну осетљивост, размењује мишљења и ставове, активно учествује и мотивисан је за учење и сарадњу.

Важно је да се сваки облик груписања ученика унапред испланира с јасно одређеним упутствима, задацима и циљем те да се прати напредак сваког појединца у групи и рад групе у целини на темељу различитих метода самовредновања и вредновања.

У зависности од броја ученика укључених у наставу српског језика и културе у поједином разредном одељењу, могу да се организују комбиноване групе ученика.

Свако разредно одељење садржи одређене потенцијале које учитељ мора да препозна и да примени за успешније учење. Приликом планирања учења и поучавања треба водити рачуна о разредном одељењу као целини, али и о ученицима као појединцима који знања, вештине и ставове стичу на себи својствен начин. Учитељ мора да буде свестан да су ученици различити и своје поучавање да прилагоди различитим стиливима учења.

Настава српског језика и културе поучава се унутар сатнице од два до пет часова недељно те се према броју часова прилагођава обимност наставних тема и број текстова. Документ који представља курикулум Српског језика и културе по Ц моделу израђен је на бази од три часа која су узета као средња вредност. Васпитно-образовни рад на језику и писму националне мањине обављају наставници из реда националне мањине који потпуно владају језиком и писмом националне мањине. Препорука је да се обезбеди посебна учионица или кабинет, али ако нема могућности за посебну учионицу, кабинет или неки други стални простор, пожељно је да се учитељу обезбеди могућност излагања радова, цртежа и плаката које су израдили ученици на паноима унутар или испред учионице у којој се одвија настава. Такође, пожељно је и успостављање наставе у струковним школама уз прилагођавање курикулуму струковних школа.

У остваривању исхода наставе српског језика и културе нужна је и сарадња с удружењима и друштвима која се брину о очувању националне културе Срба, културно-уметничким друштвима, локалном заједницом и сличним организацијама. Те организације могу да пруже подршку приликом набавке наставних материјала, звучних записа, текстова, књига и видео материјала на српском језику.

Да би се задовољиле васпитно-образовне потребе ученика с потешкоћама, курикулум се прилагођава у складу са смерницама Оквира за подстицање и прилагођавање искустава учења те вредновање достигнућа деце и ученика с потешкоћама.

Да би се задовољиле васпитно-образовне потребе надарених ученика, курикулум се прилагођава у складу са смерницама Оквира за подстицање искустава учења и вредновање достигнућа надарене деце и ученика.

Вредновање васпитно- -образовних исхода у наставном предмету Српски језик и култура (Модел Ц)

Вредновање у предмету Српски језик и култура (модел Ц) служи за сакупљање информација о достигнућима и напредовању ученика, као помоћ и мотивација у побољшању учења и као повратна информација учитељу о успешности стратегија и метода рада које је применио. Учитељ вредновање треба да планира изузетно пажљиво, као део процеса учења и поучавања, да га усклади с циљевима и очекиваним исходима учења те да га, због сложености садржаја и активности у овом предмету, спроводи поштујући когнитивну, друштвено-афективну и психомоторну јединственост и интересе сваког ученика.

Елементи вредновања у учењу и поучавању наставног предмета Српски језик и култура произлазе из васпитно-образовних исхода концептуализованих у три домена: *Говорим и пишем*, *Читам и стварам* и *То сам ја*, указујући на различите аспекте знања, умења и вештина ученика.

Елементи вредновања јесу:

1. говорење
2. читање и писање
3. усвојеност знања
4. истраживачке вештине и стваралачке способности.

Елеменат *говорење* обухвата способност активног sluжења стандардним српским језиком у усменој комуникацији с учитељом, другим ученицима и изворним говорницима српског језика. Овај елеменат вреднује се у свим доменима учења и поучавања Српског језика и културе систематским праћењем и процењивањем напредовања сваког ученика кроз учестали контакт свих говорника и активним sluжењем српским језиком.

Елеменат *читање и писање* обухвата усвојеност знања и развијеност вештина у sluжењу стандардним српским језиком кроз читање и писање, а исказује се нумеричком оценом.

Елеменат усвојеност знања обухвата чињенично, концептуално и процедурално знање, односно познавање и разумевање књижевних те историјских и географских садржаја (завичај и Србија), а исказује се нумеричком оценом.

Елеменат истраживачке вештине и стваралачке способности обухвата вредновање истраживачких вештина и стваралачких способности ученика у свим доменима, праћењем активности ученика и/или резултата тих активности.

У свим доменима примењују се три приступа вредновању: вредновање за учење, вредновање као учење и вредновање научног.

Вредновање за учење спроводи се континуираним праћењем индивидуалних и групних активности ученика (провера разумевања и учениковог напредовања циљаним питањима, представљање радова ученика и њихових пројеката, опажања активности и понашања ученика током учења и поучавања), а служи за унапређивање и планирање будућег учења и поучавања. Вредновање за учење не резултира нумеричком оценом, већ квалитативном повратном информацијом о току процеса учења и размени искустава о процесима учења те усвојености знања, вештина и ставова. Тренутна достигнућа ученика упоређују се с његовим претходним достигнућима, а не са другим ученицима. Мотивише ученике на даљи рад.

Вредновање као учење подразумева активно укључивање ученика у процес вредновања, а спроводи се поступцима који обухватају самовредновање и самопроцену ученика, као и ученичко вредновање и процену радова других ученика, чиме се ученици подстичу на овладавање стратегијама планирања властитог напредовања у усвајању знања, вештина и ставова ради постизања самосталности и преузимања одговорности за властито учење. У процесу вредновања као учења ученик процењује властито разумевање и познавање различитих поступака и метода којима развија способност учења стратегија учења, што је у овом предмету врло важно због бројних садржаја који се ученику нуде у сва три домена, а због кратког времена немогуће их је све остварити на настави, стога је на ученику да одабере садржаје које ће самостално, према властитом интересу, дубље да истражује и учи.

Вредновање научног подразумева процену нивоа усвојености знања и развијености вештина у односу на дефинисане васпитно-образовне исходе, њихову разраду те нивое усвојености. Резултира нумеричком оценом. Спроводи се континуирано, током или на крају одређеног планираног периода. Потребно је комбиновати писмено и усмено вредновање. Могу да се примене питања и задаци објективног типа те задаци са слободним одговорима. Препоручују се и аутентични задаци којима ученици могу да изразе властиту креативност и интерпретацију, а то су израда плаката, дневника, цртежа, сценарија, играње улога, истраживачки радови и др.

На крају наставне године закључна (пр)оцена обликује се на темељу што више различитих информација о усвојености васпитно-образовних исхода код ученика. Иако распоређени у три домена, исходи у овом предмету обухватају садржаје из бројних подручја (језик, књижевност, историја, географија, ликовна и музичка култура), зато ће ученици према својим интересима и сличностима да покажу стечене компетенције на начин на који то њима највише одговара уз уважавање показатеља о учениковој већој или мањој склоности према одређеном подручју. Стога закључна (пр)оцена није аритметичка средина појединачних оцена, већ је показатељ учениковог напретка у учењу и развијености вештина. За (пр)оцену у одређеној мери могу да се узму у обзир докази сакупљени вредновањем за учење (нпр. ученички радови и пројекти). Закључна (пр)оцена произлази из свих елемената вредновања у препорученом односу њиховог удела:

- говорење 30 %
- читање и писање 30 %
- усвојеност знања 20 %
- истраживачке вештине и стваралачке способности 20 %.

Уз оцену у предмету учитељ даје процену нивоа развијености генеричких компетенција: одговорност, самосталност, самоиницијативност, комуникација и сарадња.

ПРЕДЛОГ ТЕКСТОВА ЗА ОСНОВНУ ШКОЛУ

Предлог текстова за 1. разред основне школе

- *Првак*, Десанка Максимовић
- *На излету*, Симеон Маринковић
- *Китова беба*, Гвидо Тартаља
- *Чик погоди*, Јован Јовановић Змај
- *Успаванка до девет*, Григор Витез
- *Добар ђак*, Јован Јовановић Змај
- *Лисица и гавран*, народна басна
- *Промућурна песма*, Драгомир Ђорђевић
- *Четири девојчице*, Драган Лукић
- *Лек*, Момчило Тешић
- *Нема за мачке школе*, Григор Витез
- *Зец и вук*, Тома Славковић
- *Ја сам чудо видео*, шаљива народна песма
- *Два јарца*, Доситеј Обрадовић
- *Две козе*, Доситеј Обрадовић
- *Ветар сејач*, Мира Алечковић
- *Јесења песма*, Душан Радовић
- *Хлеб*, Владимир Андрић
- *Јабука*, Драган Лукић
- *Да ли ми верујете*, Душан Радовић
- *Заврзлама*, Мирослав Антић
- *Са мношћу има нека грешка*, Влада Стојиљковић
- *Врабац и мачка*, Јован Јовановић Змај
- *Мудри дедица*, народна прича
- *Зимска песма*, Јован Јовановић Змај
- *Божји штапом бата*, народна песма
- *Свети Сава и ђаци*, народна прича
- *празничне песме*
- *Пада снег*, Петар Стокић
- *Пас и кућа*, народна прича
- *Пас и његова сенка*, народна прича
- *Санке*, Гвидо Тартаља
- *Бајка о лабуду*, Десанка Максимовић
- *Шапутање*, Драган Лукић
- *Ау што је школа згодна*, Љубивоје Ршумовић
- *Песме о знаковима*, Ранко Симовић
- *Голуб и пчела*, народна прича
- *Пролеће*, Воја Царић
- *Киша*, Драгомир Ђорђевић

- *Први лептир*, Момчило Тешић
- *Кад пролеће дође*, Божидар Тимотијевић
- *Свет*, Јован Јовановић Змај
- *Илустративница*, Божидар Тимотијевић
- *Славујак*, народна песма
- *Мачак и вук*, народна прича
- *Зечићи*, Миленко Ратковић
- *Дете и лептир*, Јован Јовановић Змај
- *Вуку Караџићу*, Ранко Симовић
- *Рђава шала*, народна прича
- *Пред огледалом*, Андра Франићевић
- *Две руке*, Душан Радовић
- *Деда и репа*, руска народна прича
- *Мати*, Јован Јовановић Змај
- *Бака*, Десанка Максимовић
- *Јежев одговор*, Бранко Ћопић
- *Хвалисави зечеви*, Десанка Максимовић
- *Тужибаба*, Душан Радовић
- *Први дан у школи*, Бранко Ћопић
- *Песма ђака првака*, Бранко Ћопић
- *Таши, таши*, Јован Јовановић Змај
- *Мали коњаник*, Јован Јовановић Змај
- *Орашчићи-палчићи*, Десанка Максимовић
- *Добар друг ти вреди више*, Перо Зубац
- *Сеница и дрво*, Петар Стокић
- *Смешна прича*, Драган Лукић
- *Пачја школа*, Јован Јовановић Змај
- *Лав и миш*, Езоп
- *Неће увек да буде први*, Александар Поповић
- **избор из народне епике (шаљиве приче, пословице, загонетке, брзалице, питалице)**
- **избор из илустрованих енциклопедија и часописа за децу**

Предлог текстова за 2. разред основне школе

- *Добри пријатељи*, Јован Јовановић Змај
- *Кад би мени дали*, Бранислав Црнчевић
- *Доживљаји мачка Тоше (одломак)*, Бранко Ћопић
- *Смешно чудо*, шаљива народна песма
- *Кад би дрвеће ходало*, Григор Витез
- *Храбар дечак*, Алекса Микић
- *Хвала*, Јован Јовановић Змај
- *Чуо сам*, Добрица Ерић

- Шаренорепа, Гроздана Олујић
- Дете, Љубивоје Ршумовић
- Тајна, Мирослав Антић
- Пардон, Драган Лукић
- Два јарца, Душко Трифуновић
- Во и миш, народна басна
- Прича о незахвалном мишу, Душан Радовић
- Марко Краљевић и орао, народна песма
- Звали магарца на свадбу, народна прича
- Зна он унапред, Гвидо Тартаља
- Пера као доктор, Јован Јовановић Змај
- Болесник на три спрата, Бранко Ћопић
- Сликарка зима, Десанка Максимовић
- Једнога дана, Љубивоје Ршумовић
- Мајка Јову у ружи родила, народна песма
- Два писма, Александар Поповић
- Седам прUTOва, народна приповетка
- Најлепша реч, Мира Алечковић
- Стара бака, Јован Јовановић Змај
- Медведичин син, Бранко Ћопић
- Висибаба и развигор, Бранко Ћопић
- Шума зове, Момчило Тешић
- Зец на спавању, шаљива народна прича
- Шаргарепа, Владимир Андрић
- Пролећно јутро у шуми, Момчило Тешић
- Школа, Драган Лукић
- Свети Сава и млад човек, Симеон Маринковић
- Жабља басна, Љубивоје Ршумовић
- Кад сам био велики, Мирослав Антић
- Зец и возач, Божидар Тимотијевић
- Бик и зец, народна басна
- Мали воз, Гроздана Олујић
- Кад почне киша да пада, Стеван Раичковић
- Пргав момак, Влада Стојиљковић
- Коњ и магаре, према Доситеју Обрадовићу
- Патак и жабе, Јован Јовановић Змај
- Дај ми крила један круг, Владимир Андрић
- Материна маза, Јован Јовановић Змај
- Сади дрво, Јован Јовановић Змај
- Сто вукова, Григор Витез
- Светлост у кући, народна прича
- Јелен, Добрица Ерић
- Маја код зубара, Стојанка Грозданов-Давидовић

- *Прича о малом прсту*, Душан Радовић
- избор из Антологије српске поезије за децу (приредио Душан Радовић)
- избор из енциклопедија и часописа за децу

Предлог текстова за 3. разред основне школе

- *Моје село*, Добрица Ерић
- *Ко где станује*, Милан Мишић
- *Септембар*, Душан Костић
- *Медвед и лисица*, народна басна
- *Бајка о извору*, народна бајка
- *Љутито мече*, Бранислав Црнчевић
- *Магарац у лављој кожи*, Доситеј Обрадовић
- *Самоћа*, Бранко В. Радичевић
- *Мачак отишао у хајдуке*, Бранко Ћопић
- *Марко Краљевић и бег Костадин*, народна песма
- *Писак локомотиве*, Миленко Ратковић
- *Тражим поштовање*, Владимир Андрић
- *Ветар и сунце*, народна приповетка
- *Зима*, Душан Васиљев
- *Свети Сава и сељак без среће*, народна прича
- *Први снег*, Војислав Илић
- *Чардак ни на небу ни на земљи*, српска народна бајка
- *Љубавна песма*, Милован Данојлић
- *Шта је највеће*, Мирослав Антић
- *Чудноват свјетски путник*, Бранко Ћопић
- *Лед се топи*, Александар Поповић
- *Пролећница*, Јован Јовановић Змај
- *Песма о цвету*, Бранко Миљковић
- *Звезда ругалица*, Весна Алексић
- *Прича о Раку Кројачу*, Десанка Максимовић
- *Домовина се брани лепотом*, Љубивоје Ршумовић
- *Зебе плашљивице*, Десанка Максимовић
- *Вук и јагње*, народна басна
- *Свијету се не може угодити*, народна приповетка
- *Шта је отац*, Драган Лукић
- *Циц*, Бранко Радичевић
- *Изокренута прича*, Бранко Ћопић
- *Зечеви нису најстрашљивији*, српска народна приповетка
- *Додир школе*, Слободан Станишић
- *Женидба врапца Подунавца*, шаљива народна песма
- *Једна смешна песма*, Душан Радовић
- *Зашто он вежба*, Душан Радовић

- *Двије сеје брата не имале*, народна песма
- *Славуј и сунце*, Добрица Ерић
- *Бајка о белом коњу*, Стеван Раичковић
- *Замјена*, Бранко Ћопић
- *У новом капуту*, Јован Јовановић Змај
- *Мали брата*, Јован Јовановић Змај
- *Башта сљезове боје*, Бранко Ћопић
- *Марко Краљевић и вила*, народна песма
- *Никад два добра*, Јованка Јоргачевић
- научно-популарни и информативни текстови
- избор из књига, енциклопедија и часописа за децу

Предлог текстова за 4. разред основне школе

- *Друг другу*, Драган Лукић
- *Босоноги и небо*, Бранислав Црнчевић
- *Свитац пшеничар и воденичар*, Добрица Ерић
- *Хајдуци*, Бранислав Нушић
- *Бајка о дечаку и Месецу*, Бранко В. Радичевић
- *Наджњева се момак и девојка*, народна песма
- *Јесен*, Војислав Илић
- *Од пашњака до научењака*, Михајло Пупин
- *Позно јесење јутро*, Исидора Секулић
- *Кад смо били деца*, Исидора Секулић
- *Отац свира виолину*, Весна Видојевић-Гајовић
- *Златна рибица*, Душко Трифуновић
- *Прва љубав*, Бранислав Нушић
- *Стефаново дрво*, Светлана Велмар-Јанковић
- *Мјесец и његова бака*, Бранко Ћопић
- *Пепељуга*, српска народна бајка
- *Пепељуга*, Александар Поповић
- *Јуначка песма*, Мирослав Антић
- *Циганин хвали свог коња*, Јован Јовановић Змај
- *Стари Вујадин*, народна песма
- *Звездане луталице*, Гроздана Олујић
- *Виолина*, Мирослав Демак
- *Теслин мачак*, Миодраг Новаковић
- *Кроз васиону и векове*, Милутин Миланковић
- *Трешња у цвету*, Милован Данојлић
- *Мрав доброг срца*, Бранислав Црнчевић
- *Најбоље задужбине*, народна прича
- *Јетрвица адамско колена*, народна песма
- *Јеленче*, народна песма

- *Град*, **Јанко Веселиновић**
- *Има једна Марија*, **Драгомир Ђорђевић**
- *Бели вук*, **Војислав Царић**
- *Аждаја свом чеду тепа*, **Љубивоје Ршумовић**
- *Златно јагње*, **Светлана Велмар-Јанковић**
- *Ропство Јанковић Стојана*, **народна песма**
- *Златна јабука и девет пауница*, **српска народна бајка**
- **научно-популарни и информативни текстови**
- **избор из књига, енциклопедија и часописа за децу**

Предлози текстова за 5. разред основне школе

- *Вила зида град*, **народна песма**
- *Ђачки растанак (одломак)*, **Бранко Радичевић**
- *Песма о песми*, **Јован Јовановић Змај**
- *Зимско јутро*, **Војислав Илић**
- *Домовина*, **Душан Васиљев**
- *Поље*, **Јован Дучић**
- *Покошена ливада*, **Десанка Максимовић**
- *Лето на висоравни*, **Стеван Раичковић**
- *Шашава песма*, **Мирослав Антић**
- *Вашар у Тополи*, **Добрица Ерић**
- *Свети Саво*, **народна песма**
- *Женидба Душанова*, **народна песма**
- *Српска дјевојка*, **народна песма**
- *Еро с онога света*, **народна приповетка**
- *Поход на мјесец*, **Бранко Ћопић**
- *Међедовић*, **народна приповетка**
- *Дјевојка цара надмудрила*, **народна приповетка**
- *Прва бразда*, **Милован Глишић**
- *Чича Јордан (одломак)*, **Стеван Сремац**
- *Хајдуци*, **Бранислав Нушић**
- *Тврдица (одломак)*, **Јован Стерија Поповић**
- *Није вјера тврда у јачега*, **народна басна**
- *Мостови*, **Иво Андрић**
- *Небеска река*, **Гроздана Олујић**
- *Дечак и пас*, **Данило Киш**
- *Кирија*, **Бранислав Нушић**
- *Капетан Џон Пиплфокс*
- *Биберче*, **Љубиша Ђокић**
- *Шешир професора Косте Вујића (одломак)*
- *Хајдук на Дунаву*, **Градимира Стојковић**
- *обредне народне календарске песме*

- епске народне песме старијих времена (о Немањићима и Мрњавчевићима)
- народне питалице, загонетке, пословице
- народне бајке, новеле, шалтве приче и приче о животињама
- научно-популарни и информативни текстови
- Моји изуми, Никола Тесла
- Успомене, доживљаји, сазнања (избор), Милутин Миланковић

Предлог текстова за 6. разред основне школе

- Чудесна справа, Бранко Ћопић
- Орлови рано лете, Бранко Ћопић
- Чудесни свитац, Добрица Ерић
- Свети Сава, Војислав Илић
- Савин монолог, Десанка Максимовић
- Прича о светом Сави, Матија Бећковић
- Најопаснија звер прашуме, Тибор Секел
- Аска и вук, Иво Андрић
- Седефна ружа, Гроздана Олујић
- Краљ и чобанин, народна приповетка
- Јаблан, Петар Кочић
- свадбена народна лирика
- народне пословице о знању и мудрости
- породичне народне лирске песме
- епске народне песме о Косовској битки
- Молитва, Милутин Бојић
- епске народне песме о Марку Краљевићу
- Хајдук Станко, Јанко Веселиновић
- Наслеђе, Милан Ракић
- О пореклу, Десанка Максимовић
- Бели анђеоло из Милешеве, Вук Милатовић
- О, класје моје, Алекса Шантић
- Село, Јован Дучић
- Водопади Крке, Милош Црњански
- Географија, Бранислав Нушић

Предлог текстова за 7. разред основне школе

- Подне, Јован Дучић
- Мртво море, Радоје Домановић
- Кашика, Антоније Исаковић
- Глава шећера, Милован Глишић
- Кажи ми, кажи (Ђулићи), Јован Јовановић Змај
- Светли гробови, Јован Јовановић Змај

- *Међу својима*, Владислав Петковић Дис
- *Крвава бајка*, Десанка Максимовић
- *Јабuka на друму*, Вељко Петровић
- *Покондирена тиква*, Јован Стерија Поповић
- *На Газиместану*, Милан Ракић
- *Кањош Мацедоновић*, Стефан Митров Љубиша
- *Живот и прикљученија*, Доситеј Обрадовић
- *Прича о кмету Симану*, Иво Андрић
- *Иво Сенковић и ага од Рибника*, народна епска песма
- *Мали Радојица*, народна епска песма
- *Поп Ћира и поп Спира*, Стеван Сремац
- *Народни посланик*, Бранислав Нушић
- **избор из усмене књижевности српског народа**

Предлог текстова за 8. разред основне школе

- *Србија*, Оскар Давичо
- *Отаџбина*, Ђура Јакшић
- *Све ће то народ позлатити*, Лаза Лазаревић
- *Горски вијенац (одломак)*, Петар Петровић Његош
- *Јама*, Иван Горан Ковачић
- *Очију твојих да није*, Васко Попа
- *Сеобе I (одломак)*, Милош Црњански
- *Деобе (одломак)*, Добрица Ћосић
- *Кроз међаву*, Петар Кочић
- *Долап*, Милан Ракић
- *Увела ружа*, Борислав Станковић
- *Петријин венац*, Драгослав Михаиловић
- *Женидба Милића барјактара*, народна песма
- *Почетак буне против дахија (одломак)*, народна епска песма
- *Немушти језик*, народна приповетка
- *Свети Сава и два супарника*, народна приповетка
- *Сумњиво лице*, Бранислав Нушић
- *Доживљаји Николетине Бурсаћа*, Бранко Ћопић
- **избор из савремене српске поезије и прозе**
- **избор из усмене књижевности српског народа**

ИСХОДИ **ПРЕПОРУЧЕНЕ ВРСТЕ ТЕКСТА ПО РАЗРЕДИМА**
(ОСНОВНА ШКОЛА)

1.

- прича са сликама, кратка приповетка, бајка, дечја песма, кратки скеч, загонетка, народне песме – успаванке

2.

- прича са сликама, кратка прича, бајка, дечја песма, кратки скеч, загонетка, пословица, басна, народне песме

3.

- прича, приповетка, бајка, басна, лирска песма, загонетка, скеч

4.

- песма, прича, приповетка, бајка, басна, скеч, дечји роман

5.

- песма, бајка, басна, прича, анегдота, скеч, роман за децу и младе

6.

- песма, прича, приповетка, бајка, роман за децу и младе, усмена књижевност, песме и приче савремених завичајних аутора

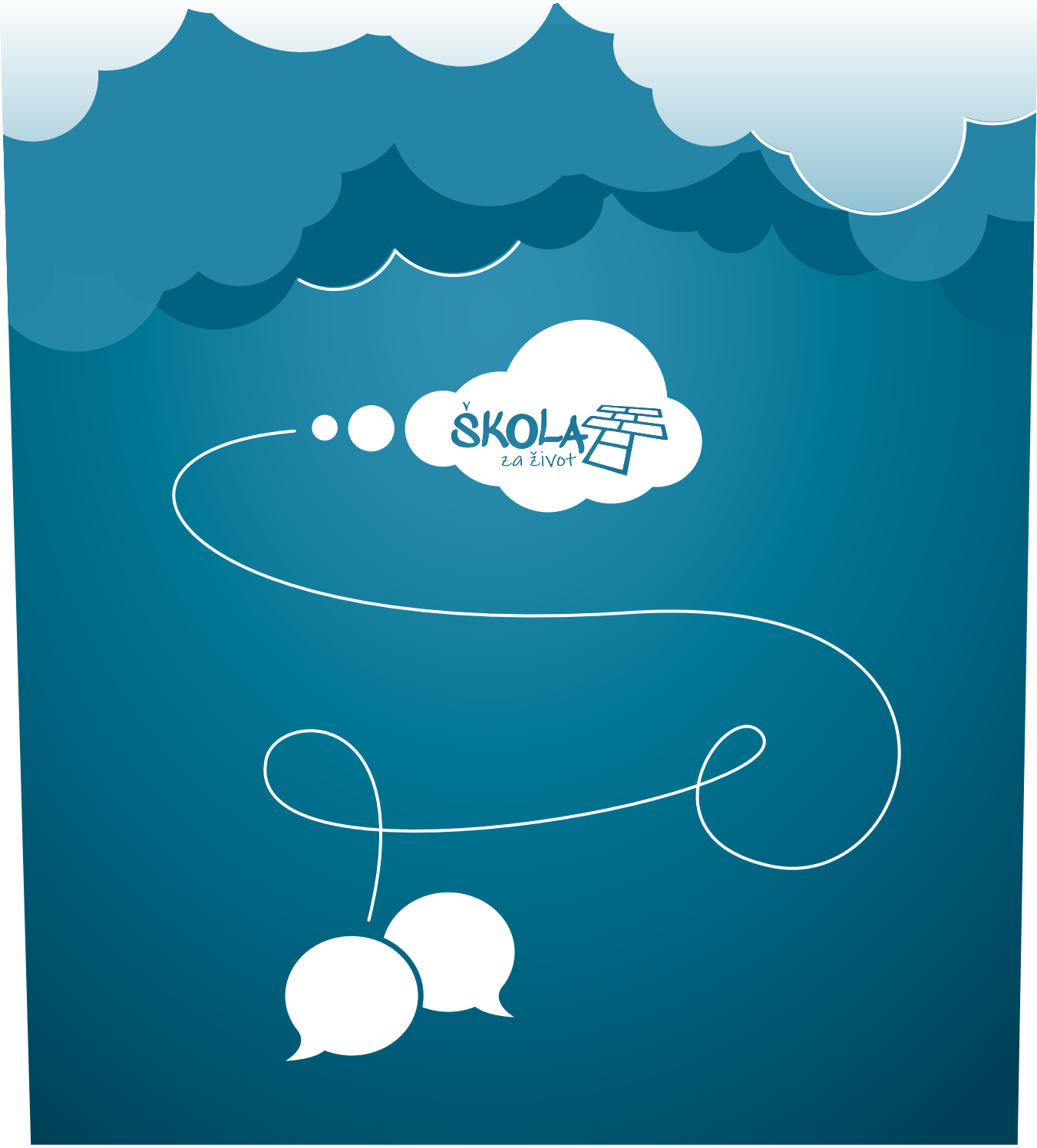
7.

- песма, прича, приповетка, роман, аутобиографија, драмски текст

8.

- песма, прича, роман, предања, комедија

V ŠKOLA
za život

